

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 3027-6748 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2568

Vol.7 No.1 January - March 2025

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (2568) ปีที่ 7 ฉบับที่ 1

JSSP

ISSN: 3027-6748 (Online)

Journal of Social Science Panyapat (2025) Vol.7 No.1

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasrisirat@gmail.com

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

เจ้าของ: ปัญญาพัฒนา 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.วิษระ งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธิรักษ์ ปราบนอก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ ศรีโสภณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ ลักษมีอรุณชัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภินิษฐา นานา

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ศักดิ์ พลแก้วเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

เกี่ยวกับวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (Journal of Social Science Panyapat) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความทวิภาคีในสาขาที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความและผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

บทบรรณาธิการแถลง

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา ฉบับนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2568) วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจารณ์หนังสือในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน จะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน โดยเน้นความเข้มข้นทั้งเนื้อหา และรูปแบบ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษากับกองบรรณาธิการถึงแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เสนอบทความที่ต้องการปรับปรุง แก้ไข ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานและตรงกับหลักการเขียนบทความวิจัย และวิชาการ ความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบและตรงต่อเวลาคือนโยบายของวารสาร และพร้อมอำนวยความสะดวกแก่ทุกท่านที่ประสงค์ตีพิมพ์งานวิชาการครับ จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนาได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

สารบัญ

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า <i>ณิชากัทธ บัญจวิริยะประเสริฐ, ภิญญนภัส พฤกษากิจ แซ่มสู่น</i>	1-12
ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 <i>ปริญญา สิทธิปลื้ม, กัญญากร เอี่ยมพญา, นวัตกรรม น้อยมณี</i>	13-24
Factors Influencing Digital Asset Market <i>Thana Sompornserm, Saksit Budsayaplakorn</i>	25-38
การศึกษาเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสของน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มือไทย <i>กรภัทร์ เพ็ญสุต, โสภณ แยมกลิ่น, เออวดี เปรมษ์เชื้อย, กุณฑลรัตน์ ทวีวงศ์</i>	39-50
แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 <i>ชัยนันท์ ยะคะเรศ, สรรเสริญ หุ่นแสน, กัญญากร เอี่ยมพญา</i>	51-64
แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน ภายใต้บทบาทของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น <i>พวงผกา สี่มา, รลิตา ดาศรี</i>	65-76
หน้าต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ: หลักฐานเชิงประจักษ์ของประเทศไทย <i>ธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล, นนทร์ วรพณีชัย</i>	77-90
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 <i>พิชามญชุ์ วงศ์หทัยกุล, อรัญญา สุขกระเดื่อง</i>	91-102
ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง <i>ปกรณ์ อินสวรรค์, จิตติมา ไชยะกุล</i>	103-114
กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร <i>ปริญนันท์ ปานเมือง, ญาณิศา บุญจิตร, จินัฐตา สอนสังข์</i>	115-128

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

- ผลกระทบของการตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบิน
ต่อพฤติกรรมผู้โดยสารที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน: กรณีศึกษาผู้โดยสารไทยกลุ่มเจนเอเรชั่นซี
ณัฐพร ชื่นสุวรรณ, ปรีติค แดงทองคำ, โกวิท รุ่งเสรีรัช 129-140
- ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ
ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
สันติ สุพะนาม, นลินฉัตร ธราสิริวิโรภักดิ์, จอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ 141-154
- การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
เบญจวรรณ อวสานเทียบ, กัญญา เอี่ยมพญา, นิวัตต์ น้อยมณี 155-164
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของวิศวกรภายในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง
ในเขตกรุงเทพมหานคร
ไชยภพ สาททรัพย์, ภฤศญา ปิยนุสรณ์ 165-176
- ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี
เบญจวรรณ นัยนิตย์, ดารารัตน์ คำภูแสน, ธัญญา จันทร์ประสพชัย 177-186
- การพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี
ฉันทยาพร ทองคำเปลว, ฤชงค์ เสนานุช 187-198
- แนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
อดิเรก เขียววงศ์, กฤษฎา พลอยศรี, สรรเสริญ หุ่นแสน, อังคณา กุลนภาดล 199-208
- ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางาน
พิชญานิน พยงสุวรรณ, จุฑาทิพ คล้ายทับทิม 209-222
- Intercultural Communication Barriers and Strategies of Thai Buddhist Monks
with Foreigners at an International Buddhist Center in Thailand
Jatuporn Simmali, Rutthaphak Huttayavilaiphan 223-240
- ผลการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT)
ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
สุชาดา เกื้อเส้ง, นันทน์ธร บรรจงปรุ 241-250

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

- ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์
จอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ, พ้าวิกร อินลวง 251-264
- การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง
อนงค์นาฏ หน่วยแก้ว, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์, นพรัตน์ ชัยเรือง 265-278
- ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ภาวิณี จันทร์แดง, ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์, อรสา จรุงธรรม 279-288
- การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11
และทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
เบญจวรรณ เลิศทองคำ, อลงกรณ์ อัครโสวรรณ 289-302
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game – based Learning)
เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแคลคูลัสเบื้องต้น ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์
จิรพรรณ บุญยาศิการโสภณ, อัมพร วัจนะ 303-314
- ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1
กัญจกร นาคแก้ว, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์, นพรัตน์ ชัยเรือง 315-326
- ผลของการใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการที่มีต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบางคราม
สันติพงษ์ คงเพชรณเดช, นันทนธร บรรจงปรี 327-334
- การพัฒนาสุขภาพจิตแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน
วรินทร์เทพ เชื้อสำราญ, อดิศักดิ์ ไบยา, แชน อะทะไชย, กมลฉัตร จันทร์ดี, วิลาวัลย์ กามินทร์ 335-346
- แนวทางการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนของกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
สุนัฐพิพล เคนเหลื่อม, รลิตา ดาศรี, อูมาวดี เดชธำรง 347-358
- สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3
กิตติยา ตือราแม, รัฐพร กลิ่นมาลี, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ 359-370

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

- การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) 371-382
บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
สุธาทิพย์ เขยชื่นจิตร, นันทนธร บรรจงปรุ
- ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 383-392
อภิวัชร บัวเจริญ, ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์, อรสา จรุงธรรม
- การเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง 393-404
สรรสนี มาตรศรี, ศุภพัชรพิมล สิมลี, เกวลิน ศิลพิพัฒน์
- การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” 405-416
ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน
ปณิดา ซูหนูขาว, อลงกรณ์ อัศวโสวรรณ
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมออนไลน์แบบ 417-426
ผสมผสาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และทักษะการเขียน
เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน จังหวัดตรัง
ศิริรินทร์ภักดิ์ เกลี้ยงช่วย, นันทนธร บรรจงปรุ
- ผลการใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแช 427-438
ทบอต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์
วรรณกานต์ อินทฤทธิ, อัมพร วัจนะ
- ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 439-448
ในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
นุสรรา พยอมหอม
- ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) 449-458
เรื่อง My School Life เพื่อพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
นุศราภรณ์ คงสุข, นันทนธร บรรจงปรุ
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 459-468
ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย
อัญชัน มาศวิวัฒน์, ภาสุดา ภาคาผล

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 <i>ฐิติชญาน์ วงศ์กำ, กษิณิฎฐ์ มีพรหม</i>	469-476
สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช <i>ศิริลักษณ์ คงแก้ว, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, นพรัตน์ ชัยเรือง</i>	477-486
ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 <i>มาเรียม ชิงชัย, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, นพรัตน์ ชัยเรือง</i>	487-496
ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา <i>ขวัญชนก ศรีคำนวล, จุฑาทิพ คล้ายทับทิม</i>	497-510
กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลอำพรสุมาตรฐานสากล <i>กันตธี ธีระแก้ว, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, ศิวภรณ์ สองแสน</i>	511-522
ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 <i>นภาพร คำป่า, นันทนธร บรรจงปรุ</i>	523-534

บทความวิชาการ

แนวทางการสอนศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก: บทเรียนสำคัญของครูสังฆมศึกษา <i>พระครูปลัดสรกิตติคุณ ชุมโคตร, วิทยา ทองดี</i>	535-546
ความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวในสังคมไทย <i>พรพิรุณ ชลาชัย, รักชนก ชำนาญมาก</i>	547-554
ความรู้จากมุมมองของญาณวิทยาเชิงสังคม: การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ <i>ปรีชา บุตรรัตน์</i>	555-568
การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย <i>พระครูปลัดสรกิตติคุณ ชุมโคตร, วิทยา ทองดี</i>	569-578

Factors Influencing Clothing Purchases Among Consumers in Chanthaburi Province Through The Department Store's Facebook Live Broadcast Channel

Nichapat Bunariyaprasert¹ and Pannapat Pruksakit Chamsoon^{2*}

¹ Undergraduate students in Business Administration, Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

² Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Pannapat@buu.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to examine the differences in demographic factors (gender, age, education, and income) and online marketing mix factors (such as distribution channels, marketing promotion, personal service, and privacy protection) affecting consumers' purchasing decisions for clothing through Facebook Live broadcasts of department stores in Chanthaburi Province. A quantitative research approach was employed, with 385 consumers selected via convenience sampling. Inferential statistics such as T-test, F-test, and multiple regression analysis were used. Results revealed that age and personal service significantly influenced purchasing decisions, particularly among consumers aged 55 and above. Additionally, privacy protection and marketing promotion positively impacted purchasing behavior. The findings provide practical implications for improving online marketing strategies and enhancing customer satisfaction. marketing strategies and enhancing customer satisfaction.

Keywords: Purchasing Decision, Online Marketing Mix, Facebook Live

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

ณิชากัทร บุญอริยะประเสริฐ¹ และ ภัฏญนภัส พุกษากิจ แชมส์รุ่น^{2*}

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย

² คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Pannapat@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้) และปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การให้บริการส่วนบุคคล และการรักษาความเป็นส่วนตัว) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าในจังหวัดจันทบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคจำนวน 385 คน ซึ่งผ่านการเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงอนุมาน เช่น T-test, F-test และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอายุและปัจจัยการให้บริการส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคอายุ 55 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ การรักษาความเป็นส่วนตัวและการส่งเสริมการตลาดยังมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ปรับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์และการออกแบบบริการเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การตัดสินใจซื้อ, ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์, การถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิตและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากที่นิยมซื้อสินค้าจากร้านค้าทั่วไป มาเป็นการซื้อขายผ่านระบบออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ตหรือที่เรียกกันว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) กันมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีสิทธิในการเลือกซื้อ การหาข้อมูลสินค้าอื่น ๆ จากสื่อออนไลน์ แล้วนำมาเปรียบเทียบสินค้าก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ (ดวงตาอ่อนเวียง, 2565) นอกจากนี้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคคุ้นชินกับเทคโนโลยีและระบบออนไลน์มากขึ้น จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปและการปรับตัวของผู้ประกอบการค้าปลีกผ่านการทำกลยุทธ์การเลือกช่องทางขายผ่านทั้งหน้าร้านและระบบออนไลน์ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีช่องทางในการเลือกซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

จากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวกและลบต่อธุรกิจต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน ผู้บริโภคเริ่มนิยมซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทำให้ร้านค้าที่มีหน้าร้านหลายแห่งต้องทยอยปิดตัวลง ซึ่งสร้างโอกาสให้กับการค้าขายทางออนไลน์เพิ่มขึ้น (ชนกฤตวงศ์ มหาเศรษฐ์, 2564) โดยจากการสำรวจพฤติกรรมการเลือกซื้อตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภค พบว่า ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวนมากเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่าน E-Marketplace ร้อยละ 75.99 รองลงมาคือ Facebook ร้อยละ 61.51 Instagram ร้อยละ 12.95 และ Twitter ร้อยละ 3.81 ขณะที่ฝั่งผู้ขายสินค้ากลับเลือกใช้ Social Commerce อย่าง Facebook ร้อยละ 66.76 มากกว่า เนื่องจากมองว่าการขายสินค้าใน E-Marketplace มีการแข่งขันด้านราคา สินค้าและโปรโมชั่นที่สูง และยังมีค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายให้แพลตฟอร์ม รองลงมาคือ E-Marketplace ร้อยละ 55.18, LINE ร้อยละ 32.05, Website ร้อยละ 26.67, Instagram ร้อยละ 19.91 และ Twitter ร้อยละ 9.90 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) โดยเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นเว็บไซต์

เครือข่ายของสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงที่สุดในประเทศไทย ซึ่งผลสำรวจในปี 2567 พบว่าเฟซบุ๊กมีผู้ใช้งานมากที่สุด ร้อยละ 91.5 รองลงมา คือ LINE ร้อยละ 90.5 และ TikTok ร้อยละ 83.0 (ปรีดี นกุลสมปรารณา, 2567)

การถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook Live) คือการนำเสนอวิดีโอแบบสดที่มีการพูดคุยระหว่างการถ่ายทอด และแสดงข้อความจากผู้ชมในขณะนั้น การมีปฏิสัมพันธ์ ระดับความนิยม ความเฉพาเจาะจง และการบอกต่อจากลูกค้า ส่งผลให้ผู้บริโภคสามารถเห็นสินค้าได้จริงผ่านการนำเสนอในเวลาจริง (Real Time) และสามารถอ่านความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าท่ามกลางการถ่ายทอดสด ซึ่งส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มัสลิน ใจคุณ, 2561) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงใช้เฟซบุ๊กไลฟ์เป็นช่องทางในการนำเสนอสินค้า โดยมีการทดลองสินค้าให้ลูกค้าได้เห็นก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ ลูกค้าสามารถชมสินค้าจริงได้โดยไม่ถูกแต่งภาพโฆษณา และทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ทันทีผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ซึ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และยังช่วยในการบอกต่อจากลูกค้าเก่าสู่ลูกค้าใหม่อีกด้วย (บุญญาพร ศรีประเสริฐ และคณะ, 2566) เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นแพลตฟอร์มที่ผู้ประกอบการไทยนิยมใช้ไลฟ์ขายของมากที่สุด ร้อยละ 37 ผู้ค้าออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้เวลาไลฟ์สดขายของประมาณ 1-2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และสินค้าแฟชั่นครองอันดับหนึ่งและทำยอดขายสูงสุด (ฐานเศรษฐกิจ, 2566)

ดังนั้น ผู้ประกอบการอย่างห้างสรรพสินค้าจึงต้องปรับตัวเตรียมรับมือกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เข้ากับเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ โดยอาจจะคำนึงด้านส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) รวมถึงต้องคำนึงถึงทัศนคติของผู้บริโภค (เบญจมาภรณ์ รุ่งประพันธ์ และศักดิ์ชาย ตั้งวรรณวิทย์, 2566) ดังนั้น ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเปรียบเสมือนเป็นประตูบานใหม่ที่สำคัญสำหรับการแข่งขันทางการตลาดในยุคปัจจุบัน เพื่อเปิดสู่โลกแห่งการค้าขายในรูปแบบใหม่ ๆ และเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการถือเป็นการสร้างโอกาสใหม่และทางเลือกใหม่สำหรับผู้บริโภคยุคปัจจุบัน เพื่อไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปห้างสรรพสินค้าเพื่อเลือกซื้อสินค้าซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

จังหวัดจันทบุรีเป็นที่รู้จักในด้านอุตสาหกรรมอัญมณี และสินค้าเกษตร แต่ภาคธุรกิจค้าปลีกและแฟชั่นก็มีแนวโน้มเติบโตขึ้นเช่นกัน การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเสื้อผ้าถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ในจังหวัดจันทบุรีมีความสำคัญเนื่องจากปัจจัยของผู้บริโภคที่มีศักยภาพ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดทำให้ประชาชนมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ตลาดสินค้าแฟชั่นมีศักยภาพในการเติบโต เมื่อธุรกิจด้านค้าปลีกมีการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล การค้าปลีกต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากแพลตฟอร์มออนไลน์และแบรนด์ที่ขายตรงถึงผู้บริโภค การใช้การถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ช่วยให้ผู้ขายสามารถแข่งขันในตลาดค้าปลีกได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องรวบรวมปัจจัยที่สำคัญต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) เพื่อนำผลที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจการขายเสื้อผ้าผ่านทางช่องทางออนไลน์ และปรับกลยุทธ์การขาย ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างกันของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคที่อาศัยในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคที่อาศัยในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และเคยตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้าเท่านั้น เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาที่แน่นอน (Cochran, 1977) ผู้วิจัยจึงดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) และสามารถคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดระดับความแปรปรวนได้ไม่เกิน 0.05 ณ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้สูตรหาจำนวนขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนี้

$$n = \frac{z^2 pq}{e^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดตัวอย่าง

p แทน สัดส่วนประชากรที่สนใจศึกษา

q แทน $1-p$ (สัดส่วนประชากรที่ไม่ได้สนใจศึกษา)

Z แทน ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (Z score)

ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ค่า $Z = 1.96$

$$n = \frac{(1.96)^2(0.5)(1-0.5)}{(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \text{ หรือ } 385 \text{ ตัวอย่าง}$$

ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 385 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนและความผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลก่อนวิเคราะห์ผล หากข้อมูลมีความผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะเก็บตัวอย่างเพิ่มเติมให้ครบจำนวน 385 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามผ่านการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หากข้อคำถามมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 จึงสามารถนำข้อคำถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ และหากข้อใดมีค่าต่ำกว่า ข้อคำถามจะถูกแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการซื้อเสื้อผ้าช่องทาง Facebook Live ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกละและด้านพฤติกรรม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 5 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (7Ps) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ด้านกระบวนการให้บริการ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 5 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 5 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จะมีความเข้าใจแบบสอบถามที่ตรงกันและสามารถตอบแบบสอบถามด้วยความเข้าใจชุดคำถามจริง จากนั้นนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จำนวน 30 ชุด ซึ่งคำนวณโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยมีค่า 0.927 ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำแบบสอบถามไปใช้

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่าน Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 1.1 เพศของผู้บริโภคมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่าน Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 1.2 อายุของผู้บริโภคมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่าน Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 1.3 ระดับการศึกษาของผู้บริโภคมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่าน Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 1.4 รายได้ของผู้บริโภคมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่าน Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านระดับทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของผู้บริโภคส่งผลในการซื้อเสื้อผ้าช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ตามลำดับดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่อาศัยเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และเก็บแบบสอบถามผ่านทางช่องทางออนไลน์อีกช่องทางหนึ่ง โดยตั้งคำถามในการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายเพื่อเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นคนพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และผู้บริโภคที่เคยตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า จำนวน 385 ชุด

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัย และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

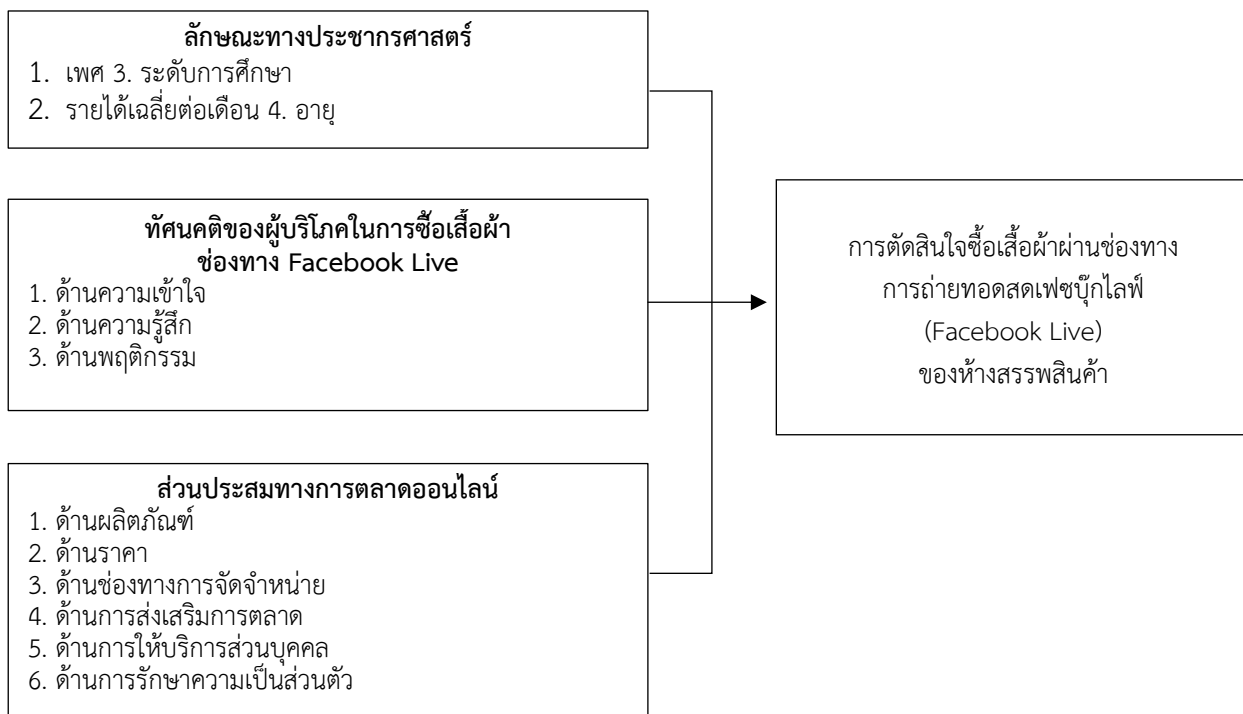
5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ในรูปแบบการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ทดสอบค่าความแตกต่างของ 2 กลุ่ม ด้วยวิธี T-Test และทดสอบความแปรปรวน ทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับหาค่าความแตกต่าง 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะนำไปสู่การเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD และใช้ทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและส่วนประสมทาง

การตลาดออนไลน์กับการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ด้วยวิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุแบบ Enter (Enter Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผ่านช่องทางถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ผู้วิจัยได้มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ทักษะคติของผู้บริโภคในการซื้อเสื้อผ้า การซื้อเสื้อผ้าผ่านการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) และ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) (เบญจมาภรณ์ รุ่งประพันธ์ และศักดิ์ชาย ตั้งวรรณวิทย์, 2566)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 64.9 และเพศชายจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีคิดเป็นร้อยละ 56.6 รองลงมาอายุระหว่าง 25 - 35 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 อายุ 36 - 45 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 อายุ 46 - 55 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี 228 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20 รองลงมาระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 24.70 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 และระดับสูงกว่าปริญญาโทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 และรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่เฉลี่ยอยู่ที่ 15,000 - 25,000 บาท จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมารายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 รายได้ 25,001-35,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 รายได้ 35,001-40,005 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และ 45,000 บาทขึ้นไปจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	P-Value	การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทาง Facebook Live	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.785		✓
2. อายุ	0.018*	✓	
3. ระดับการศึกษา	0.063		✓
4. รายได้	0.321		✓

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 1 สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มทางด้านเพศ รายได้ และระดับการศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในด้านการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

เมื่อพิจารณาด้านอายุพบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.018$) พบว่า ช่วงอายุมากกว่า 55 ปี ให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อ มากกว่าช่วงอายุ น้อยกว่า 25 ปี 25 -35 ปี 36 - 45 ปี และ 46 -55 ปี

2. ปัจจัยด้านทัศนคติและส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของผู้บริโภคส่งผลในการซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

ส่วนประสมการตลาดและทัศนคติ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std.Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	0.550	0.372		1.480	0.140
ทัศนคติ					
ด้านที่ 1 ด้านความเข้าใจ	-0.043	0.067	-0.036	-0.652	0.515
ด้านที่ 2 ด้านความรู้สึก	-0.015	0.054	-0.014	-0.280	0.780
ด้านที่ 3 ด้านพฤติกรรม	-0.005	0.052	-0.005	-0.102	0.919
ส่วนประสมการตลาด					
ด้านที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์	0.091	0.050	0.091	1.817	0.070
ด้านที่ 2 ด้านราคา	0.011	0.047	0.011	0.230	0.819
ด้านที่ 3 ด้านช่องทางการจำหน่าย	0.151	0.061	0.153	2.485	0.013*

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า (ต่อ)

ส่วนประสมการตลาดและทัศนคติ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std.Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	0.550	0.372		1.480	0.140
ส่วนประสมการตลาด (ต่อ)					
ด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.149	0.057	0.141	2.591	0.010*
ด้านที่ 5 ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	0.213	0.056	0.222	3.795	0.000*
ด้านที่ 6 ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	0.320	0.073	0.229	4.381	0.000*

R = 0.602, Adjust R² = 0.347 F Value = 23.672 Durbin-Watson = 1.760 Sig. = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านระดับทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของผู้บริโภคส่งผลในการซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าพบว่า ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า เนื่องจากมีค่า P-value เท่ากับ 0.515, 0.780 และ 0.919 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านทัศนคติทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ไม่ส่งผลต่อการซื้อเสื้อผ้าช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า พบว่า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่า P-value เท่ากับ 0.013 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ซึ่งประกอบไปด้วย เรื่องช่องทางมีมาตรฐาน ใช้งานง่าย และมีข้อมูลครบถ้วน สามารถสั่งซื้อได้ทุกที่และทุกเวลา มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย และสามารถพูดคุยตอบโต้กับทางร้านค้าได้อย่างสะดวก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีค่า P-value เท่ากับ 0.010 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านการส่งเสริมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ซึ่งประกอบด้วย ทางเพจเฟซบุ๊กของห้างสรรพสินค้ามีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เป็นประจำ มีการจัดโปรโมชั่นส่วนลดกิจกรรมในช่วงเทศกาลต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับที่น่าสนใจให้ลูกค้ารับทราบผ่าน การถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านการให้บริการส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ซึ่งประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลของห้างสรรพสินค้ามีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยที่ดี มีการโต้ตอบผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์อย่างรวดเร็ว มีการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดส่งเสื้อผ้าผ่าน เฟซบุ๊กไลฟ์ ทางห้างสรรพสินค้ามีส่วนร่วมในการไลฟ์สด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ซึ่งประกอบด้วย ทางเพจเฟซบุ๊ก

ของห้างสรรพสินค้ามีการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของท่านไว้อย่างดี และเป็นความลับ มีการแสดงเครื่องหมายรับประกันความปลอดภัยที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ มีการแจ้งนโยบายการรักษาความปลอดภัยด้านข้อมูลของลูกค้าไว้อย่างชัดเจน มีระบบความปลอดภัยในการชำระเงิน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านราคา มีค่า P-value เท่ากับ 0.070 และ 0.819 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่า 0.05 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านผลิตภัณฑ์ และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ด้านราคา ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า พบว่า อายุแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริศรา ผู้สกุลสิงห์ และวราวุธ ฤกษ์วรารักษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่สินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันในทุกด้าน

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ รักสุตา เฉิดจำรัส และคณะ (2566) ที่พบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของผู้บริโภคเจนเนอเรชันวาย

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ด้านการส่งเสริมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียง กิจบำรุงรัตน์ (2564) ได้ศึกษาการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊กและอินสตาแกรม พบว่าการส่งเสริมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊กและอินสตาแกรม

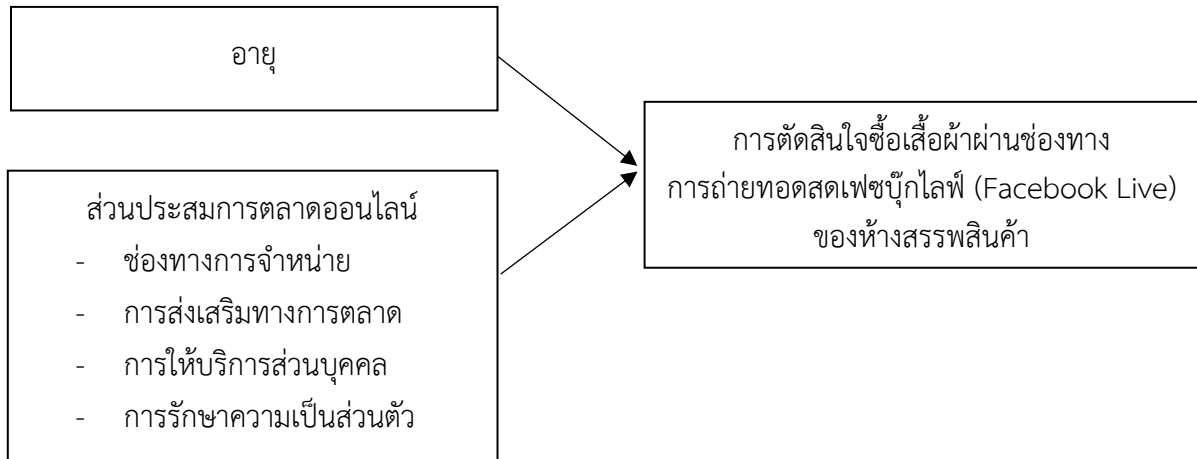
ปัจจัยส่วนประสมการตลาดของผู้บริโภคด้านการให้บริการส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมด้านการให้บริการส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรมน ศรีวิภาต และสายพิณ ปั่นทอง (2566) พบว่าปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวตัวผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของลูกค้าในจังหวัดนนทบุรี

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดของผู้บริโภคด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมด้านบุคลากรด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทาง Facebook Live ของห้างสรรพสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยวริศรา ผู้สกุลสิงห์ และวราวุธ ฤกษ์วรารักษ์ (2563) พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์ทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้บริโภคที่อายุ 55 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อผ่านการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) มากที่สุด ผู้ประกอบการสามารถปรับกลยุทธ์โดยออกแบบสินค้าและโปรโมชั่นที่ตรงกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มนี้ เช่น เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับช่วงวัย และอายุ พร้อมทั้งใช้ช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live)

เพื่อแสดงสินค้าจริงและตอบคำถามลูกค้าโดยตรง นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้า เช่น การประชาสัมพันธ์นโยบายความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประชากรศาสตร์ (อายุ) และส่วนประสมการตลาด (ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมทางการตลาด การให้บริการส่วนบุคคลและการรักษาความเป็นส่วนตัว) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้บริโภคอายุ 55 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) มากที่สุด และกลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้า ได้แก่ ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมทางการตลาด การให้บริการส่วนบุคคลและการรักษาความเป็นส่วนตัว

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) โดยกลุ่มผู้บริโภคอายุ 55 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มตัดสินใจซื้อสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ($p = 0.018$) ในขณะที่เพศ รายได้ และการศึกษาไม่มีผลเชิงสถิติ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจ ได้แก่ ช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = 0.153, p < 0.05$) การให้บริการส่วนบุคคล ($\beta = 0.222, p < 0.05$) การส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.141, p = 0.05$) และการรักษาความเป็นส่วนตัว ($\beta = 0.229, p < 0.05$) ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เน้นการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคสูงอายุและการสร้างความไว้วางใจผ่านมาตรการรักษาความปลอดภัยข้อมูล การพัฒนาช่องทางการสั่งซื้อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภค และการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นความต้องการ จะช่วยเพิ่มความสำเร็จในตลาดออนไลน์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในการขายผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้า กลุ่มอายุ 55 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทางผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญในการเลือกสินค้าที่เหมาะสมกับกลุ่มคนอายุนี้ มาขายผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ โดยนำผลการวิจัยมาพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดดิจิทัล เช่น

การนำเทคโนโลยี AI เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภค (Data Analytics) และการสร้างประสบการณ์ส่วนบุคคล (Personalization)

1.2 จากผลการวิจัยปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยการให้บริการส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้ประกอบการควรบริหารช่องทางให้มีมาตรฐาน ใช้งานง่าย และมีข้อมูลครบถ้วน ทางห้างอาจจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น การร่วมสนุกแจกรางวัลผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) พร้อมกับคัดเลือกผู้ดำเนินการไลฟ์สดให้เหมาะสมกับสินค้าและมีบุคลิกภาพที่เต็มใจให้ข้อมูลและบริการ เนื่องจากปัจจุบันมีการฉ้อโกงผ่านทางออนไลน์นำข้อมูลไปเผยแพร่ ทางผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า เช่น ข้อมูลที่อยู่ ข้อมูลจากการชำระเงิน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่เคยซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาปรับปรุงและใช้พัฒนาธุรกิจร้านค้าในสังคมออนไลน์ต่อไป

2.2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรหาปัจจัยเพิ่มเติม ที่สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขปัญหาและทำให้ธุรกิจออนไลน์วางแผนกลยุทธ์ทางการได้ตรงตามความต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด

2.3 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรวิเคราะห์ถึงรูปแบบ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของห้างสรรพสินค้าของกลุ่มลูกค้าที่มีอายุมากกว่า 55 ปี

เอกสารอ้างอิง

- เกรียง กิจบำรุงรัตน์. (2564). การทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊กและอินสตาแกรม. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 40(3), 260-271.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2566). *Facebook ยังยืนหนึ่งแพลตฟอร์มที่แม่ค้าไลฟ์ขายของมากที่สุด*. สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/business/marketing/553809>.
- ดวงตา อ่อนเวียง. (2565). พฤติกรรมผู้บริโภคและความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 810-819.
- ธนกฤตวงศ์ มหาเศรษฐ์. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด อิทธิพลของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าออนไลน์ของเพศชายในจังหวัดราชบุรี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- บุญญาพร ศรีประเสริฐ, พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์ และ ฉัตยาพร เสมอใจ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านการแพร่ภาพสด บนแอปพลิเคชัน Facebook ของผู้บริโภควัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 64-65.
- เบญจมาภรณ์ รุ่งประพันธ์ และ ศักดิ์ชาย ตั้งวรรณวิทย์. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ*, 9(1), 128-141.
- ปรีดี นกุลสมปรารถนา. (2567). *รวมสถิติและ Insight สำคัญ ๆ ของคนไทยกับการใช้ Digital และ Social Media 2024*. สืบค้นจาก <https://www.popticles.com/insight/thailand-digital-and-social-media-stats-2024/>.
- ภัทรมน ศรีวิภาต และ สายพิน บั้นทอง. (2566). อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าผ่านแอปพลิเคชัน SHOPEE ของลูกค้าในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 37(2), 102-115.
- มัสลิน ใจคุณ. (2561). *การยอมรับเทคโนโลยี ความไว้วางใจ และการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ ที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก ไลฟ์ (Facebook LIVE) ของกลุ่มผู้บริโภค Generations X, Y, Z*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ).

- รักสุดา เฉิดจำรัส, อัครวิชัย รอบคอบ, อารีรัตน์ ปานศุภาวัชร และ เกสินี หมื่นไธสง. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของผู้บริโภคเจนเออร์ซันวาย ในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, 5(1), 39-56.
- วริศรา ผู้สกุลสิงห์ และ วราวุธ ฤกษ์วารักษ์. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 12(1), 99-118.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *B2C E-commerce กลุ่มสินค้า ปี 65 คาดขยายตัวราว 13.5% จากการดึงส่วนแบ่งหน้าร้าน โดยเฉพาะอาหารและของใช้ส่วนตัว (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 3309)*. สืบค้นจาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/B2C>.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *ETDA เผยผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยปี 65*. สืบค้นจาก <https://blog.shippop.com/insight-th-internet-usage-2022>.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Leadership in the Digital of School Administrators Affects the Implementation of the Internal Educational Quality Assurance System of Schools under Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1

Parinya Sitthipluem^{1*} Kanporn Aiemphaya² and Niwat Noymanee²

¹ Master student, Master of Education program in Educational Administration, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

² Lecturer in Educational Administration program, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: parinyalove8148@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the level of digital leadership of educational administrators, (2) the level of implementation of internal quality assurance in educational institutions, (3) the relationship between digital leadership and internal quality assurance operations, and (4) the digital leadership of school administrators that affects the implementation of internal quality assurance in educational institutions. This research is quantitative research. The sample used in this research consisted of 285 teachers from the Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1 for the 2023 academic year. The data collection tool was about questionnaire. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The findings of the study were as follows: 1) The overall digital leadership of school administrators was rated at a high level. 2) The overall implementation of internal quality assurance in educational institutions was rated at a high level. 3) There is a high positive relationship between digital leadership and internal quality assurance operations, which is statistically significant at the .01 level. 4) The digital leadership of school administrators that influences the implementation of internal quality assurance in educational institutions under the Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1 includes digital vision, communication, participation, and digital learning. These factors can predict 75.60% of the internal quality assurance in educational institutions under the Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1.

Keywords: Digital Leadership, School Administrators, Internal Quality Assurance in Educational Institutions

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

ปริญา ลีธิปลื้ม^{1*} กัญกร เอี่ยมพญา² และ นวัตกรรม น้อยมณี²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: parinyalove8148@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (2) ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (4) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล สามารถร่วมทำนุบำรุงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 75.60

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการศึกษาในสังคมปัจจุบัน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานนั้น จะต้องได้รับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (3) ได้กำหนดการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา โดยมาตรา 31 ให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

มาตรฐานการศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษาการประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งรวมถึงการใช้ผลประเมินเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพในวงจรการพัฒนาใหม่ต่อเนื่อง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563) จากผลในการประกันคุณภาพการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในการพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพผู้เรียน การจัดการศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปใช้เป็นกระบวนการบริหารการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อเกิดการพัฒนาศึกษามีคุณภาพ และได้มาตรฐานท่ามกลางยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เหมือนดังที่ จินฉหวัด ปะโคทัง (2561) กล่าวไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจากสติปัญญาของมนุษย์ ทำให้บริบทของการจัดการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นวิถีใหม่ของโลกปัจจุบันที่มีนวัตกรรมเกิดขึ้นมากมายที่เป็นโลกของดิจิทัลการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ผู้นำที่ดี จะต้องมีความรู้ ผู้นำ ที่สามารถนำองค์กรให้ดำรงอยู่และแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทั้งการมีอิทธิพลต่อผู้อื่นและการมีปฏิสัมพันธ์โดยการถ่ายทอดแนวคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุผลสำเร็จตามการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 50 คน และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 15 คน ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ทำให้บุคคลนั้นคิดว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากไม่มีการร่วมมือในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา บุคลากรไม่เข้าใจความสำคัญของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาไม่ได้ติดตามการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ข้อมูลข้างต้นมีความสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ระบุว่า สภาพปัญหาของการดำเนินประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การให้อิสระกับสถานศึกษาในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเองนั้น ยังมีความไม่ราบรื่นในการดำเนินงาน เช่น ปัญหาความคุ้นชินกับการที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เกณฑ์การประเมิน รวมถึงแบบฟอร์มและตัวอย่างการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ตามแนวทางของกฎกระทรวงฉบับเดิมยังคงมีอยู่มากซึ่งการให้อิสระกับสถานศึกษาในการกำหนด สิ่งเหล่านี้เองได้สร้างความสับสนไม่น้อยให้กับผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพ โดยอาจต้องใช้เวลาระยะหนึ่งเพื่อปรับวิธีการทำงานและหลักคิดให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงฉบับปัจจุบัน ปัญหาการไม่สามารถค้นหาจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ เนื่องจากไม่เข้าใจในบริบทและสภาพแวดล้อมอย่างแท้จริงของสถานศึกษา และไม่ทราบวิธีการหรือแนวทางในการค้นหาเพื่อนำมากำหนดมาตรฐาน นอกจากนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบได้บ่อยคือ ผู้บริหารและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดความตระหนักร่วมกันในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสำหรับสถานศึกษาบางแห่งยังพบว่า ผู้บริหารกับผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การผลักดันโครงการหรือแผนงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไม่ได้รับการสนับสนุน อีกทั้งยังขาดงบประมาณเพื่อดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กหรือมีที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองจะประสบปัญหาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,027 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 285 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 โดยพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความถูกต้องของภาษา (IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .904

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก กับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลกระทบต่อการทำงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามให้แก่สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีออนไลน์

4.2 เมื่อได้รับผลจากการทำแบบสอบโดยใช้วิธีออนไลน์แล้ว ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

4.3 ในกรณีที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างแล้วยังได้ข้อมูลไม่ครบ ผู้วิจัยจะติดต่อสอบถามด้วยตนเองผ่านทางสื่อออนไลน์อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย เป็นรายชื่อ รายด้านและโดยภาพรวม ในการกำหนดมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา นั้น ผู้วิจัยได้แปลความหมายค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2564) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ คำบรรยายเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม ในการกำหนดมาตราส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยได้แปลความหมายค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2564) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ซึ่งพิจารณาระดับความสัมพันธ์ โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ดังนี้

1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คือ 0 หมายถึง ตัวแปรต้นและตัวแปรตามไม่มีความสัมพันธ์กัน

2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง -1 และ + 1 หมายถึง ตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กัน พิจารณาจากเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ คือ ถ้าเป็นในทางบวก แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน แต่ถ้าในทางลบแสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามการพิจารณาระดับความสัมพันธ์สามารถพิจารณาได้ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.79 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.59 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

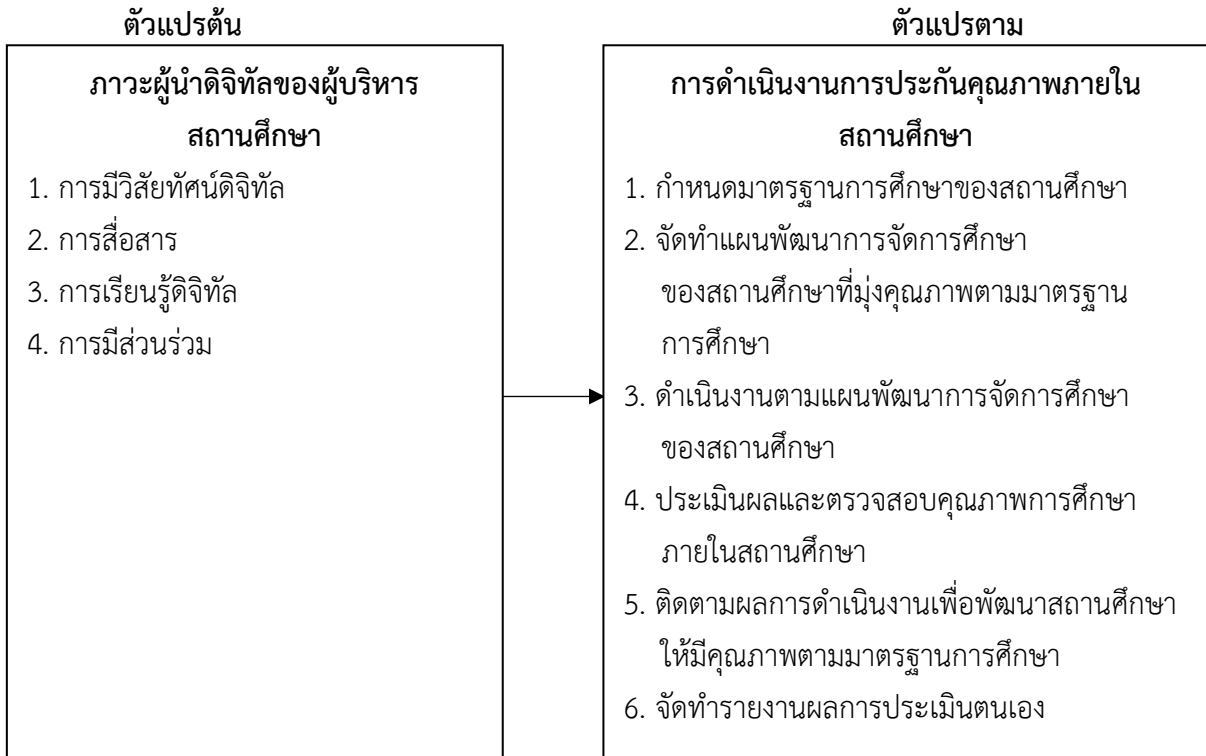
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.39 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.01 - 0.19 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อยมาก

5.5 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัล ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยใช้วิธี Stepwise

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดพื้นฐานในการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสื่อสาร 3) การเรียนรู้ดิจิทัล และ 4) การมีส่วนร่วม สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี

เขต 1

ภาวะผู้นำดิจิทัล มีประชากรในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 285 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45, S.D. = .44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.52, S.D. = .55$) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.47, S.D. = .48$) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.42, S.D. = .49$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.42, S.D. = .54$)

2. ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน มีประชากรในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 285 คน โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.42, S.D. = .42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X} = 4.50, S.D. = .61$) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.47, S.D. = .52$) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.41, S.D. = .50$) ด้านการประเมินผล

และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.40, S.D. = .49$) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.38, S.D. = .48$) และด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.37, S.D. = .51$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล และการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน วิเคราะห์โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient)

ภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับมาก ($r_{xy} = .860$) มีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน รายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยเรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์ จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($r_{x1y} = .781$) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล ($r_{x3y} = .774$) ด้านการสื่อสาร ($r_{x2y} = .753$) และด้านการมีส่วนร่วม ($r_{x4y} = .634$) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่แล้ว ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันหมด โดยคู่ที่สัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($r_{x3x1} = .842$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($r_{x4x1} = .559$)

4. ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

ผู้วิจัยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นทุกตัวที่ศึกษา (multicollinearity) โดยตรวจสอบ ค่าสถิติที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นทุกตัวที่ศึกษามีค่า tolerance ไม่ใกล้ศูนย์ (> .05) และมีค่า variance inflation factor (VIF) น้อยกว่า 10 ทุกตัว แสดงให้เห็นว่าไม่เกิดความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม (multicollinearity) เมื่อไม่เกิดปัญหา multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (regression analysis) พบว่า มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ศึกษา พบว่า ไม่มีภาวะ multicollinearity แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระที่ศึกษาทุกตัวมีความเป็นอิสระจากกัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเป็นลำดับต่อไป ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อความสามารถในการพยากรณ์ภาวะผู้นำดิจิทัล และการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตัวแปร	b	S.E. _b	B	t	sig
ค่าคงที่ (constant)	.687	.130		5.284	.000
ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X ₁)	.293	.044	.370	6.689	.000
ด้านการสื่อสาร (X ₂)	.316	.037	.358	8.585	.000
ด้านการมีส่วนร่วม (X ₄)	.103	.030	.134	3.458	.001
ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (X ₃)	.127	.052	.146	2.438	.015

ค่าคงที่ (α) = .687
 $R = .870, R^2 = .756, S.E._{est} = .21126, F = 806.353, p = .01$

หมายเหตุ: **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล และการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เรียงลำดับตามอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X₁) ด้านการสื่อสาร (X₂) ด้านการมีส่วนร่วม (X₄) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (X₃) มีค่าสัมประสิทธิ์ภาพในการ

พยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .756 แสดงว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน สามารถร่วมทำนายการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 75.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีกระบวนการในการบริหารงานที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แสดงถึงวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้บุคลากรใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงานภายนอกมีการติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกัน สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างครูภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ จริยา อนันต์สุวรรณชัย (2567) ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีกระบวนการในการบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ที่มีการปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่วางไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาชาติ เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นการสร้างความมั่นใจต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ให้ได้รับทราบว่าการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการติดตาม ประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับสยาม สุ่มงาม (2564) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ($r_{xy} = .860$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาให้เท่าทัน นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาการเรียนรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนิกร เศษโกล (2565) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถเรียงตามอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_1) ด้านการสื่อสาร (X_2) ด้านการมีส่วนร่วม (X_4) และด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (X_3) ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร มีการกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษา ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาโดยการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรและแนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรุงกมลีน มาตาชาติ (2562) ศึกษาภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2) ด้านการสื่อสาร ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร มีกระบวนการในการติดต่อสื่อสารตามยุคสมัยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีหลากหลายรูปแบบในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้รับทราบข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงของสถานศึกษาในรูปแบบช่องทางออนไลน์ โดยมี บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนช่วยในการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ จันทรเพ็ญ สันทาลุณย์ และคณะ (2566) ศึกษาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกัน คุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะผู้บริหาร ด้านการ สื่อสาร ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3) ด้านการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการ พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรในการนำนวัตกรรมดิจิทัลเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการ พัฒนาสถานศึกษา บุคลากรภายในสถานศึกษามีส่วนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของ สถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีร ฤทธิธนาสันต์ และคณะ (2567) ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทาง เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4) ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร มีทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการบริหารการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา สามารถถ่ายทอดความรู้ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรภายในสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้เท่าทันยุคสมัยดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชนิตา พลายแก้ว (2563) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตาม มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหาร ด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการเรียนรู้ดิจิทัล ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ให้มีแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมให้งานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัล พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม รองลงมา คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

ผลการศึกษาระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .860$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์ จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($r_{x1y} = .781$) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล ($r_{x3y} = .774$) ด้านการสื่อสาร ($r_{x2y} = .753$) และด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($r_{x4y} = .634$)

ผลการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ 4 ด้าน ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับอำนาจการพยากรณ์จากมากไปน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_1) ด้านการสื่อสาร (X_2) ด้านการมีส่วนร่วม (X_4) ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการเรียนรู้ดิจิทัล (X_3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R) เท่ากับ .870 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ .756 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ($S.E_{est}$) เท่ากับ .21126 แสดงว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน สามารถทำนายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 75.60

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เหมาะสมต่อกลยุทธ์ และเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษา

1.2 จากการศึกษาพบว่า ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรตั้งเป้าหมายมาตรฐานของสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา

1.3 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการเรียนรู้ดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันยุคสมัยเทคโนโลยีดิจิทัล และส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยยุคดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาทักษะผู้บริหารดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- จริยา อนันต์สุวรรณชัย. (2567). การศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(1), 401-410.
- จรรยาภรณ์ มาตาชาติ. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- จันทร์เพ็ญ สันทาลุนัย, ลินดา นาคโปย และ สายฝน เสกขุนทด. (2566). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 20(90), 88-97.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- ชนิตา พลอยแก้ว. (2563). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 7(1), 1-15.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ธีร หลุทัยธนาสันต์, อานุภาพ ภูปาอ่าง, นพดล นิมสุวรรณ และ ณวิวัฒน์ ธาราวรรษ. (2567). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 3(4), 13-32.
- รัชนิกร เศษโถ. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด).
- สยาม สุ่มงาม. (2564). แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. *วารสารการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 1(1), 115-132.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. ปราชญ์บุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดิ้ง.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Factors Influencing Digital Asset Market

Thana Sompornserm^{1*} and Saksit Budsayaplakorn¹

¹ Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fecotns@ku.ac.th

ABSTRACT

Research on the factors influencing the digital asset market mainly comprises two objectives: 1) to examine factors that determine the digital asset market by focusing on six dimensions such as politics, economy, society, technology, environment, and law, 2) to study the relationship between economic variables and the value of the digital asset market. This study applies both qualitative and quantitative analysis. Qualitative analysis using the PESTEL model is used to study factors determining the digital asset market, while quantitative analysis using the Granger Causality test is employed to examine the relationship between economic factors and digital asset market value. This study covers the period from 2017 to 2022. The results suggest that political, economic, social, technological, environmental, and law factors are related to the acceptance of cryptocurrencies. Furthermore, some macroeconomic variables, such as average world headline CPI and world food price have a significant effect on digital asset market capitalization and the market capitalization of Bitcoin. In addition, the market capitalization of major digital assets and Bitcoin also significantly impact the stock markets, particularly on the Dow Jones Industrial Average, S&P 500, and Nasdaq. Therefore, policymakers can mitigate potential contagion risk by implementing robust monitoring and surveillance mechanisms.

Keywords: Bitcoin, Cryptocurrency, Digital Assets, Granger Causality, PESTEL

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

Introduction

Nowadays, digital assets have become highly interesting investment assets among investors worldwide. One of the most popular digital assets is cryptocurrencies, such as Bitcoin, Ethereum (ETH), Dogecoin (DOGE), Ether, Litecoin, Ripple, Binance Coin (BNB), and Stellar (Morningstar, 2022; Blockchain Magazine, 2022). Currently, digital assets have also developed new forms of innovative assets such as NFT, DeFi, and GameFi. Online systems and Blockchain technology play important roles in making digital assets grow rapidly. An encrypted computer network will record various transactions without the need to go through intermediaries. Therefore, it allows investors to buy or sell digital assets 24 hours a day, 7 days a week. The global digital asset market used to have the highest market capitalization of approximately \$2.86 trillion and has a turnover of more than \$100 billion per day. (coinmarketcap.com, 2022)

For the global digital asset market, according to the Triple-a.io report, in 2021, the number of people holding cryptocurrencies is more than 300 million people worldwide, representing 3.9 percent of

the total population. Most of the population holding cryptocurrencies are in Asia, accounting for approximately 160 million cryptocurrency holders or 57 percent of all cryptocurrency holders, followed by Europe, Africa, North America, and South America, respectively. The country with the largest number of crypto holders is India, which has approximately 100 million holders, followed by the United States, Russia, Nigeria, Brazil, and Pakistan. Digital asset investment in the ASEAN Economic Community (AEC) is also growing rapidly. The number of Cryptocurrencies' account owners shown in table 1 suggests that Singapore, Vietnam, and Thailand are the top 3 countries holding the most crypto-currency digital assets per population. At the same time, Indonesia has the highest number of account owners, followed by Vietnam. Philippines and Thailand, respectively. (Triple-a.io, 2022)

Table 1 Number of Crypto owners in AEC and percentage of the population in 2021

Ranking	Country	Number of Crypto owners	Percentage of the population
1	Singapore	549,903	9.40%
2	Vietnam	5,961,684	6.12%
3	Thailand	3,629,713	5.20%
4	Philippines	4,360,579	3.98%
5	Malaysia	1,019,405	3.15%
6	Indonesia	7,285,707	2.66%
7	Cambodia	225,368	1.35%
8	Myanmar	494,815	0.91%
9	Brunei	3,979	0.91%
n/a	Lao	n/a	n/a

source: Triple-a.io (2022)

Over the past decade, the digital asset market has been developing quickly, while the value of the market is growing steadily and rapidly. In addition, the number and variety of asset classes traded in the market are growing exponentially worldwide. However, the digital asset markets in different countries have different levels of development. Some countries have strong legislation and regulations to supervise the transaction and benefits of their citizens investing in the digital asset market, while others view the digital asset market as both an opportunity and a challenge (Alvarez et al., 2023; Kajchamaporn, 2021). Digital assets are viewed as a new investment channel to accumulate and increase wealth for people, especially for the new generation (Baur, Hong & Lee, 2018). Some countries view the digital asset market as a means of speculation and channels for money laundering due to the difficulty of being audited by government agencies (Kajchamaporn, 2021). Therefore, opportunities and challenges of digital assets in different countries may be driven by several factors, such as political, economic, social, technological, environmental, and legal factors (Cong et al., 2024; Binance Report, 2021; Sovbetov, 2018). This research aims to investigate factors influencing the digital asset market using the PESTEL model and examine causality among economic factors and digital assets' value. This study will benefit digital asset investors and the public to understand the big picture of the digital asset market and help allocate their assets in a highly volatile market. Our findings will also support regulators and policymakers in addressing financial innovations effectively.

Research Objectives

1. To investigate factors that determine the digital asset market by emphasizing six dimensions: politics, economy, society, technology, environment, and law.
2. To explore the relationship between economic variables and the value of the digital asset market.

Research Methodology

This paper applied both qualitative and quantitative analysis to examine the determination of factors influencing the global digital asset market.

According to the first objective, we used qualitative analysis to examine factors that determine the digital market over the past 6 years from 2017 to 2022. This paper employed The PESTEL developed by Francis Aguilar, which concentrates on six dimensions: Politic (P), Economic (E), Social (S), Technology (T), Environment (E), and Law (L). The PESTEL analysis is a strategic tool to evaluate the external macro-environmental factors that affect an organization, industry or market (Narayanan and Fahey, 2001; Song, Sun and Jin, 2017). We utilized documentary analysis to examine the impact of each dimension on the digital asset market. Data and information were collected from published documents, including research papers, online analysis articles, investor materials related to cryptocurrencies, and government agency reports and publications.

According to the second objective, we used quantitative analysis by employing the Ordinary Bivariate Granger Causality Test to investigate causality among economic factors and the value of digital assets. The global socioeconomics economic factors which mainly concentrated on economic data of developed countries (G20) include world growth GDP or GDP of G20 (GDPG_W), average G20 world headline CPI (CPI_W), average G20 nominal (real) interest rate (INT_W(R)), gold price (GOLDP), global energy price index (ENERGY), and global food price index (FOODP) (Cong et al., 2024; Polizu et al., 2023). US Treasury Bill (TBILLY_US), US Treasury Bond (TBONDY_US) and major securities market indices such as the Dow Jones Industrial Average (DJIA), S&P500 (SP500), NASDAQ, Financial Times Stock Exchange (FTSE) were as proxies for the financial factors (Dyhrberg, 2016). We also studied the impact on the digital assets' value by focusing on both the market capitalization of digital assets and the market capitalization of bitcoin, representing the broader market and a key individual asset. The market capitalization of digital asset was the total value of major digital assets calculated from the combined value of five digital assets: Bitcoin, Ethereum, Dogecoin, XRP, and Binance.

These macroeconomics data were obtained from the World Bank, the International Financial Statistics (IFS) from the IMF, and the market capitalization data were retrieved from digital trading websites. The Ordinary Bivariate Granger Causality Test was used to examine causal relations among variables. This method helps determining if macroeconomic economic factors and financial factors are useful in predicting the value of digital asset market, or vice versa. Grid Search Procedure was used to identify optimum lag(s) at 95 percent confidence interval. The model was analyzed using monthly data and quarterly data from January 2017 to June 2022, providing both medium-frequency and low-frequency perspectives. The Ordinary Bivariate Granger Causality Test model is presented as follows.

Unrestricted model

$$Y_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_i Y_{t-i} + \sum_{i=1}^p \gamma_i X_{t-i} + v_t$$

Y_t = Potential effect (the market capitalization of digital assets and the market capitalization of bitcoin) ,

X_t = potential cause (macroeconomic factors and financial factors) , p = the number of lags

γ_i = the impact of past values of X_t on Y_t , v_t = the error term

Restricted model

$$Y_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \alpha_i Y_{t-i} + \varepsilon_t$$

α_i = the coefficients , ε_t = the error term

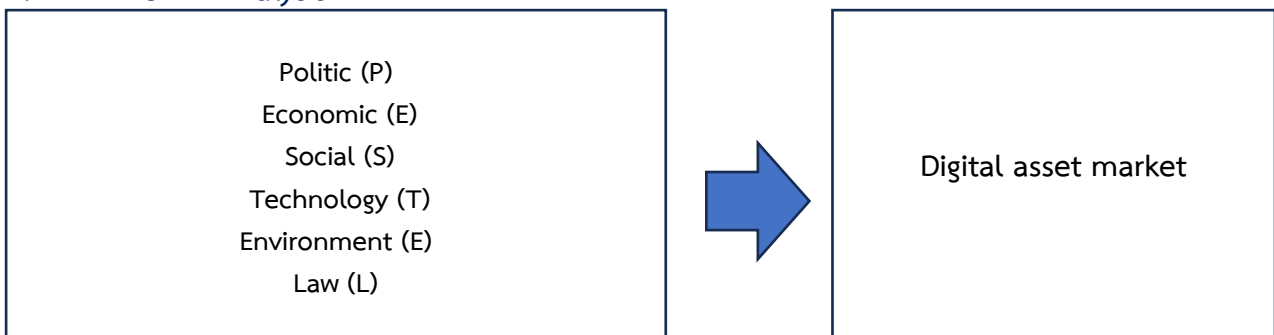
Hypothesis testing

H_0 : X_t does not Granger-cause Y_t ($\gamma_1 = \gamma_2 = \gamma_3 = \dots = \gamma_p = 0$)

H_1 : X_t does Granger-cause Y_t (at least one $\gamma_1 \neq 0$)

The Conceptual Framework

I. PESTEL Analysis

II. The Ordinary Bivariate Granger Causality Test

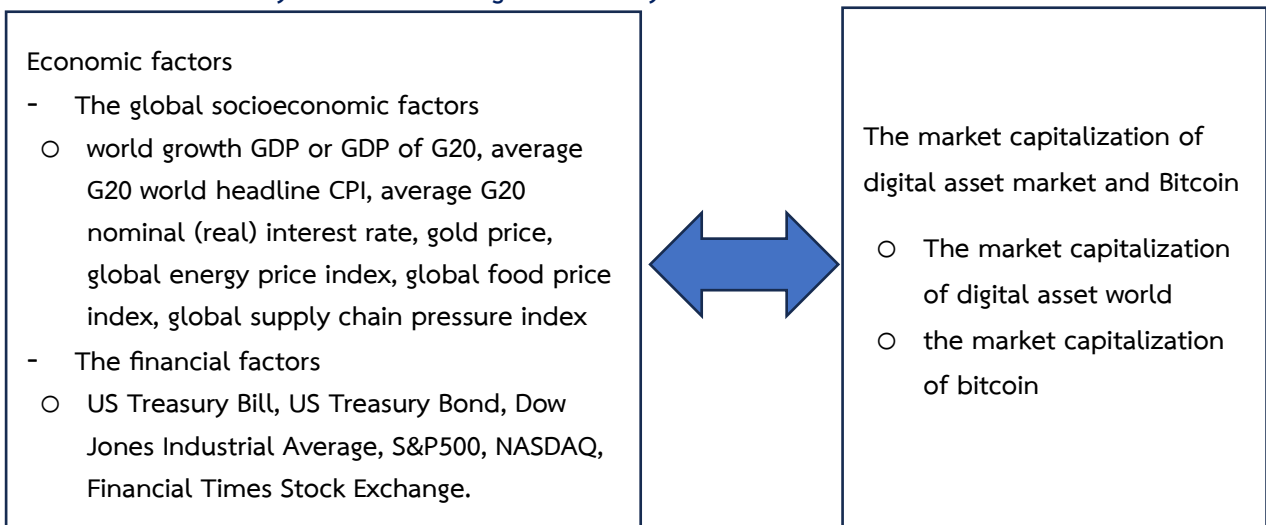

Figure 1 Conceptual framework

Source: designed by the authors

Research Results

1. The impact of macro-environmental factors on the digital asset market

This paper applied PESTEL analysis to investigate the effects of macro-environmental factors on the digital asset market. PESTEL analysis is a strategic framework or tool used to analyze and monitor the external environment of a business at the macro level. It can be broken down into opportunities and risks based on six key factors: political, economic, social, technological, environmental, and legal. The results are as follows.

1.1 Political factors: Political events or government operations have a significant impact on cryptocurrencies. The government's support or opposition will influence the cryptocurrency industry. Cryptocurrencies are considered cryptographic financial systems that provide security in conducting transactions without regulating cryptocurrencies; therefore, the decentralized nature of cryptocurrencies can threaten governments. This leads to financial crime risks from using cryptocurrencies for money laundering, which may undermine the circulation of money, including confidence in the global financial system. As a result, opposition from the government, including strict supervision on the use of digital currency to avoid various illegal activities such as drug trafficking, human trafficking, ransom demands, or Ponzi scheme (Kajchamaporn, 2021). Moreover, sometimes supervision can enhance the cryptocurrency market for adoption. Regulations of legitimate digital currency will give users the confidence to invest. On the other hand, government intervention seems to contradict the original purpose of a decentralized digital currency, which could weaken investors' confidence in the cryptocurrency market.

Cryptocurrencies have been linked to political instability. For example, people who have no confidence in government officials or governments will purchase cryptocurrencies such as Bitcoin as a safe asset against the risk of losing their purchasing power. Moreover, due to political instability, the financial system may be vulnerable to financial instability, which may decrease the value of that country's currency. As a result, citizens or investors may turn to digital assets for diversification, and lead to the growth of the cryptocurrency market.

1.2 Economic factor: During economic or financial crises and currencies are fragile, cryptocurrency is often used as an alternative asset protection against economic weakness. Some evidence shows that the economic crisis can drive the growth of the cryptocurrency market. For example, hyperinflation in Venezuela led cryptocurrencies to become more popular. The severe depreciation of the Venezuelan bolivar made people turn to Bitcoin. In addition, Cong et al. (2024) found that higher inflation expectations are associated with adopting cryptocurrencies by new investors. Cryptocurrencies are able to play a role in hedging against inflation. In addition, for people who want to move capital out of the country during a crisis, cryptocurrencies are an alternative way to transfer wealth abroad. Furthermore, interconnectedness between monetary policy and cryptocurrencies' prices is complex. Karau (2023) found that US monetary tightening announcements tended to decrease Bitcoin prices, indicating Bitcoin's role as a speculative asset. Higher interest rates make traditional investments, such as bonds, more attractive, while leaving high-risk assets like Cryptocurrency less appealing. However, US monetary tightening spillovers may have a positive effect on Bitcoin price, particularly in countries with capital controls. US monetary tightening attracts investors to move their capital out of emerging market countries, and Bitcoin can be used as a tool to bypass capital control. Therefore, this increased demand

for Bitcoin can drive its price up. In summary, rising inflation was a major cause of the adoption of cryptocurrencies during the economic crisis. Moreover, economic problems, together with political instability and failed government management may lead Bitcoin to become a true currency and serve to collect value instead of fiat money.

1.3 Social factor: Social factors also play an important role in the growth of the cryptocurrency market. According to the Binance Report (2021), more than 50 percent of cryptocurrency owners considered cryptocurrency a source of income, while 48 percent viewed collecting cryptocurrencies as a hobby. In addition, people aged 18 to 34 were more familiar with Bitcoin compared to those over 65, as this generation coincided with the development of the internet. Young people are more likely to take risks, so these people choose to invest in the cryptocurrency market, where prices are highly fluctuating. Demographic factors have a strong influence on financial markets and contribute greatly to digital currency.

Moreover, people living in developing countries with weak financial infrastructure, such as El Salvador, are more likely to use cryptocurrencies as a medium of exchange (Alvarez et al., 2023). Furthermore, in 2020 more than 15,000 companies worldwide, such as Microsoft, Amazon, and PayPal, accepted bitcoin. For example, PayPal has announced that its customers can use their coins to buy online products from the 26 million merchants accepting it (BBC, 2020). An increasing number of Bitcoin ATMs (Bitcoin ATMs) are being installed in the United States, which is expected to have more than 36,000 Bitcoin ATMs by 2022 (Flynn, 2022). Easier and more convenient access to digital assets contributes to today's digital currency growth.

However, the idea of using digital currency as a medium of exchange or as an investment asset is still suspected by many people. According to a Central American University survey, only 4.8 percent of 1,281 people understood Bitcoin. Additionally, 68 percent disagreed with Bitcoin as legitimate money. Moody's credit rating agency had downgraded El Salvador's credit rating from B3 to Caa1 due to a decline in the sovereign's repayment capacity and an increase in risks due to exposure to Bitcoin (Moody's, 2021; Rubin, 2021). Many countries, such as China and Thailand, do not allow digital currency to be used as a medium of exchange, causing many companies to still not accept the use of digital coins in transactions. Although there is an increasing number of online transactions, low transaction costs, and easier and faster access to the transactions (NeighbourwebSJ, 2018), Bitcoin and other cryptocurrencies are concerned as an asset used for speculation rather than as a medium of exchange (Baur, Hong & Lee, 2018).

1.4 Technological factor: Using modern technology and blockchain systems allows recorded transactions to be transparent and immutable, increasing efficiency in business processes, enhancing security, and creating trust for stakeholders. In addition, blockchain technology can reduce the cost of eliminating intermediaries and ensure that transactions are completed quickly and accurately. Moreover, blockchain helps to prevent cyber theft and is very secure because it is encrypted (Sovbetov, 2018). Each record has a link that creates a chain of transaction data. Furthermore, Microsoft, Overstock, Whole Foods, and online retailers have heavily invested in Blockchain technology (Lisa, 2022). MarketsandMarket.com (2021) has forecast that the size of the global blockchain market is expected to grow from \$253 million in 2020 to \$3,272 million in 2026, at a 67.3 percent growth rate. The increase in the use and accessibility of blockchain technology significantly drives the number of cryptocurrencies in the market.

1.5 Environmental factor: Nowadays, digital currencies have become a major issue in terms of its impact on the environment. Because creating or mining digital coins requires much energy, according to a Cheng (2018) article on CNBC.com, Bitcoin creation goes through a mining process, which is very energy intensive. It requires computational power to solve complex mathematical equations. Coin mining is carried out over a network that has agreed to record transactions via the blockchain. Bitcoin is rewarded by miners, so when cryptocurrencies become popular due to the increasing value of Bitcoin and other currencies. It tends to consume quite a lot of hardware and software power, which means high power consumption when mining coins. Therefore, bitcoin's energy consumption tends to increase with Bitcoin's price.

In addition to a large amount of energy consumption, the carbon footprint is also caused by mining and affecting climate change. Digiconomist (2022) states that mining 1 Bitcoin creates a carbon footprint of 841.47 kg CO₂, equivalent to the carbon footprint of 140,246 hours of watching YouTube. In addition, mining 1 Bitcoin is equivalent to the average energy consumption of a US household of 51.71 days. Moreover, the carbon footprint of Bitcoin mining in one day is comparable to the carbon footprint of Oman (77.27 Mt. CO₂) in total or equivalent to the average daily energy consumption of Ukraine. The mining of cryptocurrencies generates the cost of energy consumption, carbon dioxide emissions, and electronic waste. Environmental concerns have led some companies, such as Tesla, to abandon using digital currency as a medium to purchase Tesla cars. Furthermore, in China, cryptocurrency mining is illegal due to substantial energy consumption. As a result, the digital currency mining base is moved to other countries such as the United States. and Kazakhstan, which borders China (CNBC, 2022).

1.6 Legal factor: Since cryptocurrencies are involved in illicit transactions, governments must get involved. For example, BBC News (2021) reported that the amount of Bitcoin exceeded \$ 1 billion linked to the black market in the online world where everything is illegally sold, such as drugs, stolen credit cards, and hired murder. Various criminal organizations have an enormous demand for capital, so Bitcoin or other cryptocurrencies seem to be used to transfer funds. Laws, rules, and regulations are needed to prevent using cryptocurrencies for money laundering, tax evasion, and transactions not authorized by the government. In Thailand, the laws related to cryptocurrency regulation are not implemented as a comprehensive ban. Rather, it is used to control the issuance and use of digital assets or coins to protect investors from the instability of the cryptocurrency market. According to The Asian Post (2018), Thai government announced regulations on digital currency and digital coin issuance (ICO) that issuers of digital coins are required to clarify the source of funds used for their crypto investments. Due to the unclear whether cryptocurrencies are money, assets, or commodities, different definitions make a difference in terms of the status of organizations that oversee or issue regulations. However, Burke (2014) argues that the effects of the law or supervision on the cryptocurrency market may not be as great as the effect of economic crisis. The economic crisis has had a huge impact on cryptocurrency trading since cryptocurrencies are used to move funds from economically troubled countries.

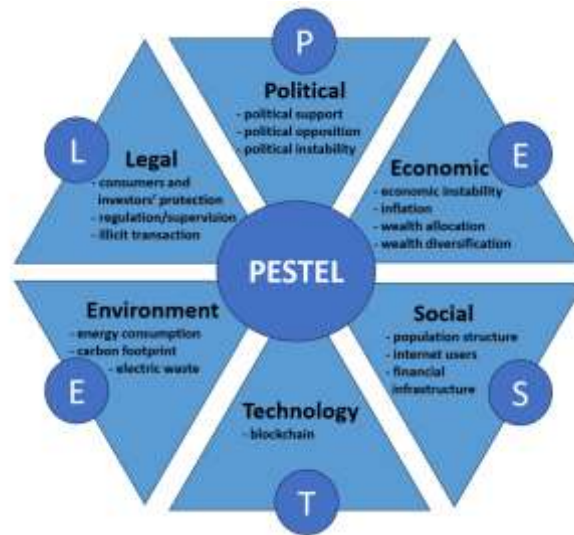

Figure 2 summary of PESTEL analysis on the digital asset market.
Source: designed by the author

2. The relationship between economic factors and the value of digital asset market

According to the Ordinary Bivariate Granger Causality Test between world economic factors and the market for digital assets, including digital asset market capitalization (DAV) (Table 2) and the Bitcoin market capitalization (BITCOINV) (Table 3), the results indicate the average world headline CPI (CPI_W) and world food price (FOODP) have a significant impact on digital asset market capitalization and the market capitalization of Bitcoin ($CPI_W \rightarrow DAV, BITCOINV$) ($FOODP \rightarrow DAV, BITCOINV$). In addition, the price of gold causes the movement of the digital asset market and Bitcoin’s capitalization ($GOLDP \rightarrow DAV, BITCOINV$). Based on the financial factors, the rate of return on the US treasury also influences the total value of digital assets and Bitcoin ($TBILLY_US \rightarrow DAV, BITCOINV$). Furthermore, according to the stock market, FTSE 100 seems to have an impact on the digital asset market and Bitcoin’s capitalization ($FTSE \rightarrow DAV, BITCOINV$).

On the other hand, the digital asset market also has a significant effect on various economic variables. For instance, the market capitalization of main digital assets and Bitcoin has an influence on the average growth rate of GDP and average interest rate in developed countries (G20) ($DAV, BITCOINV \rightarrow GDPG_W$) ($DAV, BITCOINV \rightarrow RINT_W$). Lastly, the digital asset market and Bitcoin have a significant impact on the US stock market, such as Dow Jones Industrial Average, S&P 500, and Nasdaq ($DAV, BITCOINV \rightarrow DJIA$) ($DAV, BITCOINV \rightarrow SP500$) ($DAV, BITCOINV \rightarrow NASDAQ$)

Table 2 Granger causality between world economic factors and the digital asset market capitalization

Null Hypothesis	Monthly Data				Quarterly Data			
	Lags	F Statistics	P Value		Lags	F Statistics	P Value	
CPI_W does not Granger Cause DAV	1	13.64569	0.00047	***	1	23.63459	0.00013	***
DAV does not Granger Cause CPI_W	1	2.29593	0.1348		1	0.98295	0.33461	
GDPG_W does not Granger Cause DAV	2	1.45761	0.24105		1	0.24493	0.62665	
DAV does not Granger Cause GDPG_W	1	5.46901	0.0226	**	1	3.4735	0.07876	*
INT_W does not Granger Cause DAV	6	1.7603	0.12804		1	0.28232	0.60168	

Table 2 Granger causality between world economic factors and the digital asset market capitalization (continue)

Null Hypothesis	Monthly Data			Quarterly Data				
	Lags	F Statistics	P Value	Lags	F Statistics	P Value		
DAV does not Granger Cause INT_W	6	0.45356	0.83879		1	2.98612	0.1011	
RINT_W does not Granger Cause DAV	1	0.00009	0.99243		1	0.44342	0.51392	
DAV does not Granger Cause RINT_W	11	1.90526	0.07651	*	1	9.99377	0.0054	***
GOLDP does not Granger Cause DAV	1	5.24452	0.02543	**	1	5.65641	0.02867	**
DAV does not Granger Cause GOLDP	3	1.60801	0.19777		1	0.70827	0.41106	
ENERGYP does not Granger Cause DAV	7	0.92365	0.49775		1	0.64285	0.43314	
DAV does not Granger Cause ENERGOP	1	1.36356	0.24739		1	3.53172	0.0765	**
FOODP does not Granger Cause DAV	12	3.36575	0.00368	***	1	0.57649	0.45752	
DAV does not Granger Cause FOODP	12	1.62329	0.13964		1	1.34898	0.26063	
SCP does not Granger Cause DAV	11	5.4508	0.00008	***	1	0.96086	0.33996	
DAV does not Granger Cause SCP	1	8.55555	0.00481	***	1	9.08958	0.00744	***
TBILLY_US does not Granger Cause DAV	11	3.70925	0.0018	***	1	0.20672	0.65478	
DAV does not Granger Cause TBILLY_US	11	0.82364	0.61795		1	5.4196	0.03177	**
TBONDY_US does not Granger Cause DAV	4	1.77421	0.14778		1	3.58911	0.07434	*
DAV does not Granger Cause TBONDY_US	4	0.0737	0.98985		1	0.00822	0.92877	
NASDAQ does not Granger Cause DAV	3	0.34465	0.79313		1	0.65426	0.42916	
DAV does not Granger Cause NASDAQ	4	2.93542	0.02889	**	1	8.93944	0.007856	***
SP500 does not Granger Cause DAV	2	1.65852	0.19917		1	0.13827	0.71435	
DAV does not Granger Cause SP500	3	4.78132	0.0049	***	1	11.42117	0.00334	***
DJIA does not Granger Cause DAV	2	1.61614	0.20733		1	0.07573	0.7863	
DAV does not Granger Cause DJIA	4	2.3719	0.06394	*	1	6.87363	0.01729	**
FTSE does not Granger Cause DAV	4	2.26634	0.0742	*	1	4.99876	0.03827	**
DAV does not Granger Cause FTSE	4	0.5429	0.7049		1	0.06586	0.80038	
GOLDV does not Granger Cause DAV	10	1.8164	0.09399	*	1	0.13349	0.7191	
DAV does not Granger Cause GOLDV	10	2.50828	0.02164	**	1	4.37499	0.05092	*

Note: *, **, *** indicated P< 0.1, P< 0.05 and P<0.01 respectively

- DAV = digital asset market capitalization
- CPI_W = world headline CPI
- GDPG_W = world growth GDP
- INT_W = world nominal interest rate
- RINT_W = world real interest rate
- GOLDP = gold price
- ENERGOP = global energy price index
- FOODP = global food price index
- SCP = global supply chain pressure index
- TBILLY_US = US Treasury Bill
- TBONDY_US = US Treasury Bond
- NASDAQ = NASDAQ composite index

SP500 = S&P 500 index
 DJIA = Dow Jones Industrial Average index
 FTSE = FTSE 100 index
 GOLDV = Gold Value.

Table 3 Granger causality between world economic factors and the market capitalization of Bitcoin

Null Hypothesis	Monthly				Quarterly			
	Lags	F Statistics	P Value		Lags	F- Statistics	P Value	
CPI_W does not Granger Cause BITCOINV	8	3.20696	0.0064	***	1	25.58459	0.00008	***
BITCOINV does not Granger Cause CPI_W	1	2.85726	0.09598	*	1	1.20828	0.28616	
GDPG_W does not Granger Cause BITCOINV	11	1.68311	0.12277		1	0.001	0.97513	
BITCOINV does not Granger Cause GDPG_W	1	4.58307	0.03623	*	1	4.63158	0.04521	**
INT_W does not Granger Cause BITCOINV	12	1.81481	0.093	*	1	0.03173	0.86062	
BITCOINV does not Granger Cause INT_W	12	0.72254	0.71822		1	5.55352	0.02997	**
RINT_W does not Granger Cause BITCOINV	5	1.02894	0.41091		1	0.40389	0.53308	
BITCOINV does not Granger Cause RINT_W	12	2.06577	0.05433	*	1	10.40647	0.00469	***
GOLDP does not Granger Cause BITCOINV	10	2.39884	0.0273	**	1	5.45876	0.03123	**
BITCOINV does not Granger Cause GOLDP	7	2.13675	0.05923	*	1	2.09913	0.16458	
ENERGYP does not Granger Cause BITCOINV	9	1.24208	0.29956		1	0.51405	0.48259	
BITCOINV does not Granger Cause ENERYP	1	0.89733	0.34718		1	2.97928	0.10146	
FOODP does not Granger Cause BITCOINV	10	2.28452	0.03481	**	1	0.48181	0.49646	
BITCOINV does not Granger Cause FOODP	12	1.70787	0.11678		1	2.2537	0.15063	
SCP does not Granger Cause BITCOINV	1	0.20162	0.65498		1	0.99289	0.33224	
BITCOINV does not Granger Cause SCP	11	1.3339	0.25167		1	7.9634	0.01129	**
TBILLY_US does not Granger Cause BITCOINV	12	4.52614	0.00043	***	1	0.03966	0.84438	
BITCOINV does not Granger Cause TBILLY_US	3	1.79768	0.15812		1	8.22767	0.01022	**
TBONDY_US does not Granger Cause BITCOINV	12	2.94889	0.00848	***	1	3.08182	0.09618	*
BITCOINV does not Granger Cause TBONDY_US	3	0.1088	0.95461		1	0.39269	0.53875	
NASDAQ does not Granger Cause BITCOINV	1	2.09531	0.15279		1	0.41771	0.52624	
BITCOINV does not Granger Cause NASDAQ	2	5.04923	0.00946	***	1	8.34882	0.00977	***
SP500 does not Granger Cause BITCOINV	1	1.2737	0.26342		1	0.15115	0.702	
BITCOINV does not Granger Cause SP500	4	2.99787	0.02647	**	1	9.52564	0.00637	***
DJIA does not Granger Cause BITCOINV	1	1.4189	0.23813		1	0.12143	0.73153	
BITCOINV does not Granger Cause DJIA	3	2.84387	0.04579	**	1	6.00175	0.02475	**
FTSE does not Granger Cause BITCOINV	10	2.2065	0.04109	**	1	4.04324	0.05957	*
BITCOINV does not Granger Cause FTSE	3	0.81879	0.48895		1	0.00011	0.99184	
GOLDV does not Granger Cause BITCOINV	12	1.21083	0.32224		1	0.146	0.70686	
BITCOINV does not Granger Cause GOLDV	1	3.29347	0.07439	*	1	3.60579	0.07373	*

Note: *, **, *** indicated $P < 0.1$, $P < 0.05$ and $P < 0.01$ respectively

BITCOINV= Bitcoin market capitalization

CPI_W = world headline CPI

GDPG_W = world growth GDP

INT_W= world nominal interest rate
 RINT_W = world real interest rate
 GOLDP= gold price
 ENERGOP= global energy price index
 FOODP= global food price index
 SCP= global supply chain pressure index
 TBILLY_US= US Treasury Bill
 TBONDY_US= US Treasury Bond
 NASDAQ= NASDAQ composite index
 SP500 = S&P 500 index
 DJIA = Dow Jones Industrial Average index
 FTSE = FTSE 100 index
 GOLDV= Gold Value.

Discussions

The findings indicate that consumer price index and food price are related to the value of digital assets ($CPI_W \rightarrow DAV, BITCOINV$) ($FOODP \rightarrow DAV, BITCOINV$). The result seems to be consistent to Cong et al. (2024), which identifies high inflation rates as a driving factor for adopting cryptocurrencies in emerging market like India. Similar to gold, the limited supply of Cryptocurrencies, such as Bitcoin, can hedge against rising prices and declining purchasing power. However, Polizu et al. (2023) argue that there is no conclusive answer on Crypto assets' hedging capabilities with respect to inflation due to their highly volatile and their limited acceptance as a form of payment. The result also suggests that the U.S. Treasury bill (T-bill), a short-term U.S. government debt obligation, significantly affect the market capitalization of digital asset ($TBILLY_US \rightarrow DAV, BITCOINV$). As T-bill yields increases, the opportunity cost of holding digital assets rises, leading to a decline in demand for digital assets. As a result, this negatively impacts the value of digital assets. Furthermore, FTSE index also causes the movement of the value of digital asset, consistent with Dyhrberg (2016), who suggests that Bitcoin can serve as a hedge against stocks in the Financial Times Stock Exchange Index (FTSE). This implies that digital assets may help investors to diversify risk in their portfolio.

The finding also suggests that the market capitalization of digital assets can influence economic growth, particularly in developed countries ($DAV, BITCOINV \rightarrow GDPG_W$). The digital asset market has gained massive popularity worldwide, driven by the freedom of investment, convenience, and security offered by Blockchain technology. This trend has the potential to drive a significant surge in global investment, contributing to enhanced world economic growth (Patterson, 2023). Additionally, digital assets also have a significant impact on the stock markets, particularly on the Down Jones Industrial average, S&P 500 and the Nasdaq stock market, aligning with the finding of Wang (2020).

Originality and Body of Knowledge

The causal relationships between economic factors and the valuation of the digital asset market remain a source of skepticism for many investors. Some argue that the digital asset market is an investment model using Blockchain technology, which operates in a decentralized manner and uses a global computer network to verify encrypted data between them, so the digital asset market is less affected by

economic factors. While a group of investors believed that the digital asset market is just one type of investment involving new technology, economic factors remain an important factor affecting the valuation of the digital asset market. However, according to this study, we found that economic factors such as world consumer price index, the interest rate of US treasury bills, and the stock market significantly affect digital asset market capitalization and the market capitalization of Bitcoin. Moreover, the result also suggests that the digital asset market influences some economic factors such as world GDP and the stock markets.

Conclusions

This research aims to examine the factors influencing the digital asset market and the relationship between macroeconomic variables and the market capitalization of digital assets. The evidence shows that political instability and the loss of confidence in the purchasing power of domestic currencies will stimulate the use of cryptocurrencies as alternative assets. Moreover, younger investors and easier access to advanced technology will make cryptocurrencies more popular. However, due to illegal transactions and environmental concerns, many countries seem reluctant to use digital currencies as a medium of exchange. According to the study of the relationship between macroeconomic variables and market capitalization of digital assets, the results suggest that some macroeconomic variables, such as average world headline CPI and world food price, have a significant effect on digital asset market capitalization and the market capitalization of Bitcoin. In addition, the capitalization of major digital assets and Bitcoin also impact the stock markets, particularly on the Dow Jones Industrial Average, S&P 500, and Nasdaq.

Recommendations

1. Policymaking Recommendations

1.1 Digital assets can sometimes be exploited as tools for laundering proceeds from illegal activities and corruption. Therefore, it is essential for policymakers to establish and enforce robust regulatory and legislative frameworks, strengthen the capabilities of law enforcement agencies, and educate the public about the risks associated with the use and investment in digital assets. These measures are crucial for effectively monitoring digital asset transactions.

1.2 Digital assets can be used as a medium of exchange in some countries or as alternative financial instruments to diversify risk or even create wealth. However, digital assets, such as bitcoin, often have a volatile market value due to speculation. Excessive speculation may cause price bubble and burst leading to significant losses for investors. Consequently, digital asset, like cryptocurrencies, seem to be more of a risk asset rather than safe-haven asset. Therefore, Investors should invest in digital assets with caution, avoid invest all funds into digital assets, and diversify their portfolio to reduce risks.

1.3 The close interconnectedness between digital asset markets and traditional financial markets may lead to contagion risk. Therefore, policymakers should implement robust monitoring and surveillance mechanisms to detect and access potential risks and vulnerabilities in both digital asset markets and traditional financial markets.

2. Recommendations for Future Research

To further this research, a detailed examination of the short- and long-term relationships between traditional financial assets and cryptocurrencies would be highly beneficial for both investors and policymakers. Such a study would provide valuable insights into the role of cryptocurrencies, determining whether they function primarily as speculative (risk) assets or as diversifying (safe-haven) assets.

Acknowledgments

This paper and the research behind it would not have been possible without the support from the Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University. I am really grateful for the generosity and expertise of the anonymous peer reviewers and editors who read through this work and provide insightful comments and corrections. One and all have improved this study. Any errors that inevitably remain are entirely my own responsibility.

References

- Alvarez, F., Argente, D., & Van Patten, D. (2023). Are cryptocurrencies currencies? Bitcoin as legal tender in El Salvador. *Science*, 382(6677), eadd2844.
- Baur, D. G., Hong, K., & Lee, A. D. (2018). Bitcoin: Medium of exchange or speculative assets?. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 54, 177-189.
- BBC. (2020). *PayPal allows Bitcoin and crypto spending*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/technology-54630283>.
- _____. (2021). *Guide: What is Bitcoin and how does it work?*. Retrieved from <https://www.bbc.co.uk/newround/25622442>.
- Binance. (2021). *Global Crypto User Index. Binance Report*. Retrieved from https://research.binance.com/static/pdf/Global_Crypto_Index_2021.pdf.
- Blockchain Magazine. (2022). Bitcoin, Ethereum, and Dogecoin are the three most popular crypto assets in 2022. Retrieved from <https://blockchainmagazine.com>.
- Burke, L. (2014). *Due Diligence: Digital Currency*. Retrieved from <https://www.ifcreview.com/articles/2014/april/due-diligence-digital-currency/>.
- Cheng, E. (2018). *Bad news for bitcoin miners: it's no longer profitable to create the cryptocurrency, by some estimates*. Retrieved from <https://www.cnbc.com>.
- CNBC. (2022). *Bitcoin production roars back in China despite Beijing's ban on crypto mining*. Retrieved from <https://www.cnbc.com/2022/05/18/china-is-second-biggest-bitcoin-mining-hub-as-miners-go-underground.html>.
- Coinmarketcap. (2022). *Cryptocurrency Prices, Charts and Market Capitalizations*. Retrieved from <https://coinmarketcap.com/>.
- Cong, L. W., Ghosh, P., Li, J., & Ruan, Q. (2024). *Inflation expectation and cryptocurrency investment (No. w32945)*. Cambridge: National Bureau of Economic Research.
- Digiconomist. (2022). *Bitcoin Energy Consumption Index*. Retrieved from <https://digiconomist.net/bitcoin-energy-consumption/>.

- Dyhrberg, A. H. (2016). Hedging capabilities of bitcoin. Is it the virtual gold?. *Finance Research Letters*, 16, 139-144.
- Flynn, J. (2022). *How many businesses accept Bitcoin?: 21 important Bitcoin Statistics*. Retrieved from <https://www.zippia.com/advice/how-many-businesses-accept-bitcoin/>
- Kajchamaporn, V. (2021). Money Laundering by Cryptocurrency Transaction. *Journal of Business Administration and Social Sciences Ramkhamhaeng University*, 4(2), 1-18.
- Karau, S. (2023). Monetary policy and Bitcoin. *Journal of International Money and Finance*, 137, 102880.
- Lisa, A. (2022). *14 Major Companies that accept Bitcoin*. Retrieved from <https://www.gobankingrates.com/money/business/major-companies-that-accept-bitcoin/>.
- Marketsandmarket. (2021). *Blockchain Supply chain market*. Retrieved from <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/blockchain-supply-chain-market-90851499.html>.
- Morningstar. (2022). 5 Charts on Crypto's Past, Present, and Future. Retrieved from <https://www.morningstar.co.uk/uk/news/220381/5-charts-on-cryptos-past-present-and-future.aspx>.
- Narayanan, V. K., & Fahey, L. (2001). Macroenvironmental analysis: understanding the environment outside the industry. *The portable MBA in strategy*, 47, 189-214.
- Neighborwebsj. (2021). Cryptocurrency and Blockchain Technology Market Grows with Changing Consumer Preferences & New Opportunities. Retrieved from <https://neighborwebsj.com/uncategorized/868862/cryptocurrency-and-blockchain-technology-market-grows-with-changing-consumer-preferences-new-opportunities/>.
- Patterson, J. (2023). *The Potential of Crypto to Drive Economic Growth and Development in Emerging markets*. Retrieved from <https://www.financemagnates.com/cryptocurrency/innovation/the-potential-of-crypto-to-drive-economic-growth-and-development-in-emerging-markets/>.
- Polizu, C., Oliveros-Rosen, E., Mata, M., Kanaster, T., Gupta S., Guadagnuolo, G., & Birry, A. (2023). S&P Global. Are crypto markets correlated with macroeconomic factors?. Retrieved from <https://www.spglobal.com/content/dam/spglobal/corporate/en/images/general/special-editorial/are-crypto-markets-correlated-with-macroeconomic-factors.pdf>.
- Rubin, J. (2021). *Moody's Lowers El Salvador Rating, Maintains Negative Outlook Partly Due to Bitcoin Law*. Retrieved from <https://www.coindesk.com/markets/2021/07/31/moodys-lowers-el-salvador-rating-maintains-negative-outlook-partly-due-to-bitcoin-law>.
- Song, J., Sun, Y., & Jin, L. (2017). PESTEL analysis of the development of the WASTE-TO ENERGY Incineration industry in China. *Renewable and Sustainable Energy Review*, 80, 276-289.
- Sovbetov, Y. (2018). Factors influencing cryptocurrency prices: Evidence from bitcoin, ethereum, dash, litcoin, and monero. *Journal of Economics and Financial Analysis*, 2(2), 1-27.
- Triple-a.io. (2022). *Cryptocurrency Ownership Data*. Retrieved from <https://triple-a.io/crypto-ownership/>.
- Wong, X., Chen, X., & Zhao, P. (2020). The relationship between Bitcoin and Stock market. *International Journal of Operations Research and information Systems*. 11(2), 22-35.

The Study of Customer Journey and Touchpoints of Thai Floral Perfume

Korapat Pensoot^{1*} Sophon Yamklin¹ Aerwadee Premashthira¹ and Kuntorat Davivongs¹

¹ Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: korapat.pens@ku.th

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the consumer journey of Thai floral scented perfumes, and (2) examine the touchpoints of consumers of Thai floral scented perfumes. The study population consists of individuals who have purchased Thai floral scented perfumes. A purposive sampling method was used to select 20 participants, and data were collected through in-depth interviews. The data were analyzed by using word coding, and the word codes were categorized into consumer journey stages and touchpoints. The findings of the study on the consumer journey revealed the following (1) Consumer Journey and Touchpoints in the Awareness Stage: Consumers become aware of Thai floral scented perfumes primarily through online channels, followed by in-store experiences, and lastly through recommendations from acquaintances. (2) Consumer Journey in the Consideration Stage: Consumers consider the purpose of use and scent as the main factors, followed by influences from others and recommendations from store staff. (3) Consumer Journey and Touchpoints in the Purchase Decision Stage: Consumers tend to purchase Thai floral scented perfumes in-store more often than online, with some purchases being gifts from others. Payment methods include bank transfer, credit card scanning, and cash. (4) Consumer Journey in the Repurchase Stage: 75.00% of consumers repurchase Thai floral scented perfumes. The main reasons for repurchase are either the need to replace a finished product or being influenced by others in their circle. (5) Consumer Journey in the Word-of-Mouth Stage: 70.00% of consumers recommend the perfumes to others. Based on interviews, word-of-mouth recommendations are primarily about the quality of the fragrance, which is pleasant and unique. The main touchpoints for word-of-mouth are online channels and person-to-person referrals. The results of the study can be used to inform strategies or marketing plans that align with consumer needs in targeted groups.

Keywords: Customer Journey, Perfume, Thai Floral Scents

การศึกษาเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสของน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย

กรภัทร์ เพ็ญสุตร^{1*} โสภณ แยมกลิ่น¹ เออวดี เปรมาษฐ์เสียร¹ และ กุณทลรัตน์ ทวีวงศ์¹

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: korapat.pens@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาเส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย และ (2) เพื่อศึกษาจุดสัมผัสของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้เคยชื้อน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 20 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การถอดรหัสคำ แล้วนำรหัสคำมาจัดกลุ่มเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัส จากผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยจำนวน 20 ราย ผลการศึกษาเส้นทางผู้บริโภคพบว่าเส้นทางผู้บริโภค แบ่งออกเป็น (1) เส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสในขั้นตอนการรับรู้ จะรับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์สูงสุด ตามด้วยรับรู้จากการผ่านหน้าร้าน ตามด้วยรับรู้จากคนรู้จัก ตามลำดับ (2) เส้นทางผู้บริโภคในขั้นตอนด้านการพิจารณา ผู้บริโภคจะพิจารณาจากวัตถุประสงค์การใช้ และพิจารณาจากกลิ่นมากที่สุด ตามด้วยพิจารณาจากอิทธิพลจากบุคคลอื่น และพนักงานร้านแนะนำ (3) เส้นทางผู้บริโภค และจุดสัมผัสในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ โดยผู้บริโภคชื้อน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยหน้าร้านมากกว่าชื้อแบบออนไลน์ และมีบางส่วนที่คนอื่นชื้อมาให้ โดยชำระเงินด้วยการโอนจ่ายหรือสแกนบัตรเครดิต และ เงินสด (4) เส้นทางผู้บริโภคในขั้นตอนด้านการชื้อซ้ำ โดยมีคนชื้อซ้ำร้อยละ 75.00 โดยเหตุผลหลักในการชื้อซ้ำจะมีทั้งการชื้อเพื่อใช้งานเนื่องจากต้องการใช้งานต่อจากน้ำหอมเดิมที่หมด และชื้อซ้ำจากอิทธิพลของคนรอบตัว (5) เส้นทางผู้บริโภคด้านการการบอกต่อ โดยมีคนบอกต่อร้อยละ 70.00 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ที่ได้ การบอกต่อจะเป็นเรื่องคุณภาพของกลิ่นที่หอมถูกใจ และเป็นเอกลักษณ์ โดยจุดสัมผัสด้านการบอกต่อจะเป็นทางช่องทางออนไลน์และการบอกต่อแบบปากต่อปาก จากผลการวิจัย สามารถนำข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา ไปปรับใช้ในการกำหนดกลยุทธ์หรือการวางแผนในด้านการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคตามกลุ่มเป้าหมายได้

คำสำคัญ: เส้นทางผู้บริโภค, น้ำหอม, กลิ่นดอกไม้ไทย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

น้ำหอมจัดเป็นสินค้ากลุ่มฟุ่มเฟือยที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยใน ปี พ.ศ. 2574 คาดการณ์ว่าจะมีมูลค่าการค้าตลาดมากถึง 3 แสนล้านดอลลาร์ หรือ 98 ล้านล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตปีละประมาณ ร้อยละ 14 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560) ด้วยผู้บริโภคน้ำหอมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง โดยน้ำหอมถือเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคใช้จ่ายเป็นอันดับ 2 ในกลุ่มเครื่องสำอาง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560)

โดยในประเทศไทยมียี่ห้อน้ำหอมกลิ่นไทยที่ครองตลาด 2 ยี่ห้อ คือ Butterfly Thai Perfume และ I Am Siam Thai Perfume ซึ่งทั้ง 2 ยี่ห้อต่างมีอัตราการเติบโตกว่า 100% และ 200% ตามลำดับ โดยเฉพาะการเข้าใจในเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสเป็นปัจจัยสำคัญ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามิจานที่ศึกษาเกี่ยวกับน้ำหอมด้านนี้ แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาเส้นทางและจุดสัมผัสของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย ทำให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการไม่มีข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผนธุรกิจที่เหมาะสม และไม่มีข้อมูลที่จะใช้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงจุดสัมผัสด้านต่างๆของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2567)

ดังนั้นการศึกษา เส้นทางของผู้บริโภคและจุดสัมผัสของน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย จึงมีความสำคัญ เนื่องจากน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยมีการเติบโตมากขึ้นและในปัจจุบันยังคงมีการศึกษาค้นคว้าค่อนข้างน้อย ซึ่งงานวิจัยนี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อใน

การนำหอมกลั่นดอกไม้ไทย ผู้ประกอบการนำข้อมูลไปวางแผนธุรกิจน้ำหอม รวมถึงผู้สนใจอื่น ๆ ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย
2. เพื่อศึกษาจุดสัมผัสของผู้บริโภคน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ผู้ใช้โดยตรง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้สึก โดยมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริโภคน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทยในประเทศไทย การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางของผู้บริโภคและจุดสัมผัสของน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย ได้ทำการสัมภาษณ์ประชากรโดยทำการสัมภาษณ์ผู้เคยซื้อน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีการสัมภาษณ์ผู้เคยซื้อน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย จำนวน 20 คน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เส้นทางการเดินทางของผู้บริโภค

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จะใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ทั้งหมด 16 คำถาม แบ่งตามเส้นทางศึกษาของผู้บริโภค ได้แก่ คำถามด้านการรับรู้ 3 คำถาม คำถามด้านการประเมินทางเลือก 5 คำถาม คำถามด้านการตัดสินใจซื้อ 3 คำถาม ด้านการรักษาลูกค้า 3 คำถาม คำถามด้านการบอกต่อ 2 คำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเส้นทางของผู้บริโภคและจุดสัมผัสของน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย จะศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์เฉลี่ยคนละ 30 – 45 นาที ซึ่งเคยใช้น้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทย และทำการสำรวจในระหว่างเดือนมกราคม 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการวิเคราะห์แบบข้อมูลคุณภาพอย่างเป็นระบบ 4 ขั้นตอนดังนี้

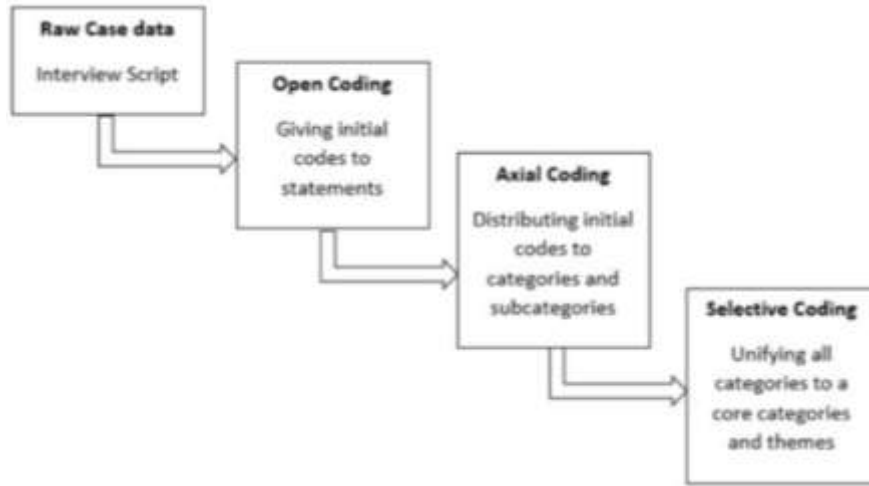
4.1 อ่านเอกสารถอดเทปจากการสัมภาษณ์อย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาของข้อมูล

4.2 อ่านเอกสารข้อมูลที่ละเอียด คำที่ลึกลับ หรือที่ลึกลับ หรือที่ลึกลับ เพื่อกำหนดคำหรือวลีที่จะใช้แทนความหมายของคำ กลุ่มคำ หรือประโยคนั้นๆ ในการจัดระเบียบของชุดข้อมูลให้มีความกระชับลดทอนให้ข้อมูลมีขนาดเล็กลง แต่ยังคงความหมายเดิมไว้อยู่ หรือเรียกว่า รหัสคำเบื้องต้น (Code) และหลังจากได้กลุ่มรหัสคำเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำรหัสคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาจัดกลุ่มรวมกัน (Axial Coding) ในขั้นถัดไป

4.3 ดำเนินการลงรหัสต่อไปเรื่อยๆ จนแล้วเสร็จ ซึ่งในระหว่างทางอาจมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมรหัสได้ตามความเหมาะสม

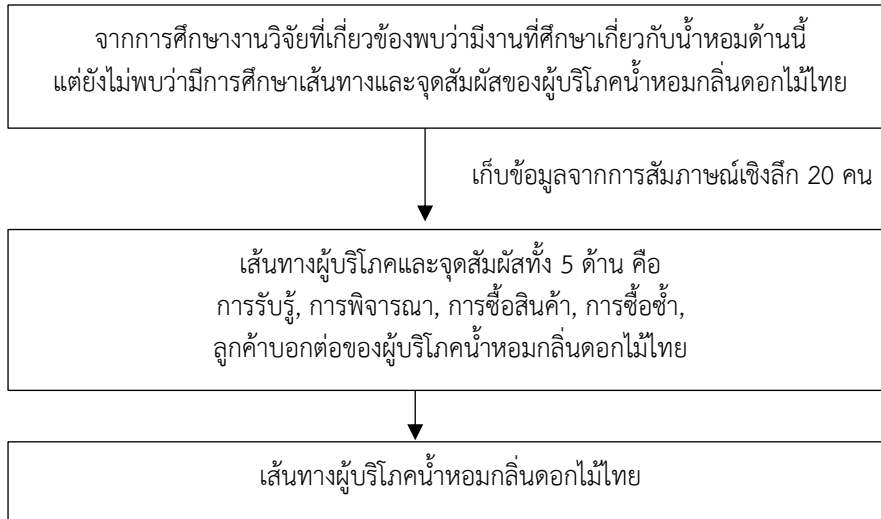
4.4 นำรหัสต่างๆ มาจัดกลุ่ม (Category) ตามความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของรหัสตามกลุ่ม ดังภาพที่ 1 เพื่อนำไปสู่การจัดกลุ่มผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมและจุดสัมผัสที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน ผ่านเส้นทางของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อน้ำหอมกลั่นดอกไม้ไทยในแต่ละจุดสัมผัส และทำการเปรียบเทียบเส้นทางของผู้บริโภคที่ได้กับแนวคิดเส้นทางการซื้อของผู้บริโภคจำนวน 5 ขั้นตอน คือด้านการรับรู้ การพิจารณา การซื้อ การใช้บริการซ้ำ การบอกต่อ ตามแนวคิดของ McGruer (2020)

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 กระบวนการใส่รหัสคำในการวิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ
ที่มา: Marshall & Rossman, 2014

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลของการศึกษาจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเส้นทางผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไมไทย 20 ราย โดยหลังจากผู้วิจัยได้รหัสคำเบื้องต้นจำนวน 110 รหัส ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มรหัสคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันโดยใช้ระบบบัตรคำ (Sorting Card) โดยผู้วิจัยนำรหัสคำเบื้องต้นเขียนใส่บัตรคำแยกออกจากกัน หลังจากนั้น จะอ่านรหัสคำที่ละใบและวางแยกออกเป็นกลุ่ม และอ่านบัตรคำถัดไป หากบัตรคำใดมีความหมายใกล้เคียงกันจะนำบัตรคำนั้นไปวางไว้ในกลุ่มเดียวกัน ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มคำ จากรหัสคำเบื้องต้น 110 รหัสออกมาได้เป็นทั้งหมด 24 กลุ่ม

หลังจากเสร็จขั้นตอนแรกแล้ว ผู้วิจัยจะเขียนรหัสกลุ่มคำที่แสดงถึงความหมายที่สะท้อนถึงรหัสคำในกลุ่มได้ตรงที่สุด ผลของการใส่รหัสคำเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาจาก 110 รหัสคำเบื้องต้น เหลือรหัสกลุ่มคำจำนวน 24 กลุ่ม ตามรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รหัสคำที่เกี่ยวข้องกับการพูดถึงน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย

หมวดหมู่	รหัสคำ
หอมติดทน	หอมติดทน, น้ำหอมเดิมใช้แล้วกลิ่นไม่ทน, กลิ่นติดทน, กลิ่นอยู่ได้นาน
บรรจุภัณฑ์ถูกใจ	แพคเกจสวย, ขวดพกพาสะดวก, แพคเกจน่ารัก, บรรจุภัณฑ์ต้องสวย, ไม่ชอบที่ฝาหลุดง่าย
กลิ่นหอมถูกใจ	กลิ่นหอมสดชื่น, ใช้แล้วชอบกลิ่น, ได้กลิ่นหอม, รู้สึกชอบกลิ่น, ได้กลิ่นสไตล์ที่ชอบ, ชอบกลิ่นหอมดอกไม้, หอมกลิ่นดอกไม้, ชอบแบบกลิ่นไม่แก่, กลิ่นไม่หวานเกิน
ซื้อหน้าร้าน	จ่ายเงินสด, สแกนจ่าย, จ่ายบัตรเครดิต
ซื้อทางออนไลน์	ซื้อทาง Shopee, ซื้อทางออนไลน์
บุธสวย	บุธสวย, บุธตกแต่งรูปผีเสื้อชอบ, หยุคดู
หอมเป็นเอกลักษณ์	ได้กลิ่นตั้งแต่หน้าซอ, หอมมีเอกลักษณ์, กลิ่นทำให้คนอยากเจอ, รู้สึกกลิ่นแทนตัวตนคนคนนั้น
คนอื่นซื้อมาให้	ได้มาเป็นของขวัญวันเกิด, พี่สาวซื้อมาให้, ลูกน้องซื้อมาให้
ซื้อฝาก	อยากซื้อไปฝากแม่, ซื้อไปจ้อแฟน, ซื้อให้เป็นของขวัญวันครบรอบ
รีวิวละบล็อกเกอร์	อ่านรีวิวล, ยูทูปเบอร์แนะนำดี, ดูคลิปปูทูป, หาข้อมูลเพิ่มเติม, เห็นแฟนดูรีวิวล, เห็นดาราดี, ดูรีวิวลจากที่อื่นด้วย, ค้นหาในเวปไซต์
ซื้อตาม	เจอคนรู้จัก, ซื้อตามดารา, เห็นแม่ใช้, ลองสั่งตาม, ลูกชายซื้อตาม
โปรโมชั่น	โปรจากร้านไม่มี, โปรจากร้านค้า, มีโปรซื้อ2แถม1, ถ้ามีส่วนลดจะซื้อเพิ่ม, โปสแล้วแถม, ซื้อแล้วจะได้ส้มรางวัล, ชอบที่มีโค้ดส่งฟรี
ซื้อซ้ำ	วนรถกลับไปซื้อ, กลับไปซื้อกลิ่นอื่นๆ, ซื้อ2ครั้งต่อเดือน, มีการซื้อซ้ำ, ซื้อกลิ่นอื่นเพิ่มเติม, มีการกลับไปใช้กลิ่นเดิม, อยากซื้อซ้ำ, ติดใจซื้อซ้ำ
บอกต่อ	พนักงานขอให้โปส, บอกต่อกับคนใกล้ตัว, แนะนำเพื่อน, บอกต่อหลังการซื้อ, เพื่อนซื้อตาม
วัตถุประสงค์ในการใช้	ใช้ได้ทุกโอกาส, เป็นคนซื้อน้ำหอมบ่อย, ใช้แล้วรู้สึกสวยขึ้น, ใช้ในการเข้าสังคม, ใช้เสริมบุคลิกภาพ, เวลาไปทำงานใช้กลิ่นเรียบหรู, เลือกกลิ่นตามสภาพอากาศ, ใช้กลิ่นเดิมอยู่หลายปี, รู้สึกสดชื่น, เป็นคนไม่เปลี่ยนกลิ่นเยอะ, ใช้ได้ทุกโอกาส, แฟนชื่นชมมาก
เดินผ่านบุธ	เดินผ่านบุธ,เดินผ่านซอที่เซ่นทรัลลาดพร้าว, เดินผ่านที่ตลาดนัด, เดินผ่านที่จตุจักร, ขายตามงานแฟร์, เดินผ่านบุธในห้าง
ราคา	ราคาไม่แพง, ราคาถูกกว่าแบรนด์ต่างประเทศ
รับรู้จากคนรู้จัก	เพื่อนร่วมงานแนะนำ, แนะนำจากเพื่อน, ได้เป็นของฝาก
อิทธิพลจากคนรัก	แฟนไม่ชอบกลิ่นใหม่, แฟนอยากจับต่อเพราะกลิ่น, ขับรถไปรับแฟนแล้วได้กลิ่นจิ้งทัก
อิทธิพลคนใกล้ตัว	มีคนทัก, รู้สึกคนทักบ่อย, คนทักเกือบ 10 คน, คนในครอบครัวทัก
มีน้ำหอมให้ลองก่อนซื้อ	พนักงานให้กลิ่นทดลอง, เทสก่อนซื้อ, เพื่อนนำเทสเตอร์มาให้ดม, พกเทสเตอร์ขึ้นรถ
พนักงานโน้มน้าว	มีการโน้มน้าว
พนักงานแนะนำ	พูดคุยกับพนักงาน, พนักงานแนะนำกลิ่น, พนักงานให้คำแนะนำดี, สอบถามรายละเอียด, พนักงานเรียก, พนักงานยื่นเทสเตอร์ให้ดม
กลิ่นไทย	มีกลิ่นดอกไม้ไทย, ชอบกลิ่นที่มีความเป็นไทย

2. การบูรณาการข้อมูลที่ได้จัดกลุ่ม (Selective Coding) หลังจากที่ผู้วิจัยได้รหัสกลุ่มที่ผ่านการบูรณาการข้อมูลที่ได้จัดกลุ่มมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำรหัสกลุ่มคำทั้งหมดมาจัดกลุ่มตามความหมายของรหัสกลุ่มที่มีลักษณะในกลุ่มเดียวกัน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดของงานวิจัย คือ Customer Journey ซึ่งแบ่งออกเป็น การรับรู้ (Awareness), การพิจารณา (Consideration), การตัดสินใจซื้อ (Purchase), การซื้อซ้ำ (Retention), การบอกต่อ (Advocacy) ผู้วิจัยได้นำรหัสกลุ่มคำมาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดเพื่อดูว่าลักษณะของกลุ่มคำที่ได้จาก ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มรหัสคำจากจำนวน 24 จะเป็น Touchpoint ที่อยู่ในหมวดหมู่ใดของ Customer Journey

3. การวิเคราะห์ด้วยตารางเปรียบเทียบเนื้อหา การวิเคราะห์ด้วยตารางเปรียบเทียบเนื้อหา คือกระบวนการที่ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหา มาเปรียบเทียบระหว่างผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อหากลุ่มและรูปแบบของสิ่งที่

กำลังศึกษา โดยหลังจากที่ผู้วิจัยได้จัดรหัสคำของ Touchpoint ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยเห็นความเหมือนและแตกต่างของผู้บริโภค น้ำหอมกลิ่นไทยได้อย่าง โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตารางเปรียบเทียบผู้สัมภาษณ์

เส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสทั้ง 5 ด้าน	การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหา (จำนวนคน)
การรับรู้ (Awareness)	เดินผ่านบูธ (7), รับรู้จากจากรู้จัก (5), รีวิวและบล็อกเกอร์ (8)
การพิจารณา (Consideration)	หอมติดทน (6), บรรจุภัณฑ์ถูกใจ (5), กลิ่นหอมถูกใจ (12) หอมเป็นเอกลักษณ์ (6), ซื้อมา (7), โปรโมชัน (4) วัตถุประสงค์ในการใช้ (12), ราคา (2) อิทธิพลจากคนใกล้ตัว (9), พนักงานร้าน (5), ทดลองก่อนซื้อ (6)
การซื้อ (Purchase)	ซื้อหน้าร้าน (10), ซื้อออนไลน์ (7), มีคนซื้อมาให้ (3)
การใช้บริการซ้ำ (Retention)	ซื้อซ้ำ (15), ไม่ซื้อซ้ำ (5)
การบอกต่อ (Advocacy)	บอกต่อ (14), ไม่บอกต่อ (6)

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. เส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยตารางเปรียบเทียบเนื้อหาเพื่อหาเส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาดังนี้

การรับรู้ (Awareness) จากผลการศึกษา จะพบว่าผู้บริโภครู้จักจากทางออฟไลน์ แยกเป็นจากการเดินผ่านหน้าร้าน 7 ราย เช่น จากบทสัมภาษณ์ “เดินผ่านบูธในห้างเซนทรัล แล้วเห็นบูธเป็นรูปผีเสื้อสวยสะดุดตา จึงลองแวะเข้าไปพนักงานแนะนำดีและมีสินค้าทดลองให้” และรับรู้จากคนรู้จัก 5 ราย เช่น จากบทสัมภาษณ์ “บอกเพื่อนร่วมงานว่าอยากได้ของขวัญไปให้คุณแม่เพื่อนร่วมงานจึงแนะนำน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยมาให้” และการรับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์จากการรีวิวและบล็อกเกอร์ 8 ราย เช่น ในผู้สัมภาษณ์รายหนึ่งบอกว่า “เห็นไอตอลเกาหลีที่ชื่นชอบมีการใช้จึงทำการซื้อตาม”

การพิจารณา (Consideration) ของเส้นทางผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย จากงานวิจัยแยกเป็นพิจารณาจากหอมติดทน 6 ราย เช่น จากบทสัมภาษณ์ “น้ำหอมมีกลิ่นติดทนเทียบเท่ากับแบรนด์ต่างประเทศ”, บรรจุภัณฑ์ถูกใจ 5 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์บอกว่า “บรรจุภัณฑ์ต้องสวยแม้จะยังไม่ได้กลิ่น”, กลิ่นหอมถูกใจ 12 ราย มีเหตุผลหลากหลาย เช่น “น้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยมีกลิ่นหอมที่สดชื่น” “กลิ่นน้ำหอมไม่หวานเกิน”, หอมเป็นเอกลักษณ์ 6 ราย จากบทสัมภาษณ์ เช่น “ได้กลิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ตั้งแต่เดินผ่านหน้าบูธ”, ซื้อมา 7 ราย โดยสามารถแยกเป็นการซื้อตามเป็นจากรีวิวและบล็อกเกอร์ โดยบางรายซื้อตามจากคนมีชื่อเสียงโดยที่ยังไม่เคยทดลองสินค้า และบางรายซื้อตามเพราะได้กลิ่นจากคนรู้จักแล้วเป็นกลิ่นที่หอมถูกใจจึงสอบถามและซื้อตาม, โปรโมชัน 4 ราย มีรายหนึ่งตอบว่า “พนักงานแนะนำว่าถ้าซื้อตอนนี้จะมีแถมสินค้าทดลองให้ 2 กลิ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจซื้อ”, วัตถุประสงค์ในการใช้ 12 ราย โดยจะมีคนที่ตอบว่า “เนื่องจากต้องเข้าสังคมเจอผู้คนจึงต้องใช้น้ำหอมประจำ”, ราคา 2 ราย โดยให้สัมภาษณ์ว่า “ปกติไม่ได้ใช้น้ำหอมแต่โดนแฟนว่า จึงดูในออนไลน์แล้วเห็นราคาไม่แพงจึงลองตัดสินใจซื้อ”, อิทธิพลจากคนใกล้ตัว 9 ราย เช่น “มีคนทักเกือบ 10 คน ว่าใช้น้ำหอมกลิ่นอะไร จึงเข้าใจว่าคนน่าจะชอบจึงทำการซื้อซ้ำ”, พนักงานร้าน 5 รายโปรโมชัน เช่นบทสัมภาษณ์ “ตอนแรกไม่ได้สนใจซื้อ แต่พนักงานแนะนำดีมากทั้งแนะนำรายละเอียดกลิ่นต่างๆ และแนะนำโปรโมชันนี้แถมตัวทดลองใน 2 กลิ่น จึงได้ตัดสินใจซื้อ”, ทดลองก่อนซื้อ 6 ราย โดยมีรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “เดินผ่านหน้าบูธก็ไม่ได้สนใจพนักงานได้ให้ทดสอบมา แล้วพอเจอแฟน แฟนได้กลิ่นจากทดสอบรู้สึกชอบจึงได้พาแฟนมาซื้อที่ร้าน”

การซื้อ (Purchase) ของเส้นทางผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย งานวิจัยจะแยกเป็น 2 ส่วนคือ จะเป็น **สถานที่ซื้อ**: โดยการซื้อหน้าร้านจะมี 10 ราย การซื้อออนไลน์จะมี 7 ราย และการที่คนอื่นซื้อมาให้จะมี 3 ราย **การชำระเงิน**: ด้านการชำระเงิน มีการโอนจ่ายหรือสแกน 13 คน, เงินสด 1 คน และบัตรเครดิต 6 คน

การซื้อซ้ำ (Retention) จากบทสัมภาษณ์จะมีคนซื้อซ้ำ 15 ราย และไม่ได้ทำการซื้อ 5 ราย

การบอกต่อ (Advocacy) จากบทสัมภาษณ์จะมีคนบอกต่อ 14 ราย และไม่ได้บอกต่อ 6 ราย

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเส้นทางผู้บริโภค

เส้นทางผู้บริโภคด้านการรับรู้ (Awareness)	จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์	รายละเอียดการรับรู้	จุดสัมผัสผู้บริโภคด้านการรับรู้ (Awareness)
จากการเดินผ่านหน้าร้าน	7 ราย	รับรู้ผ่าน บุชในห้าง หรือร้านตามจุดจักร โดยบางรายเมื่อเดินผ่านบุชก็จะมีพนักงานชวนเข้าไปทดสอบ ทำให้เกิดเส้นทางผู้บริโภคต่อไปในการพิจารณาซื้อได้	หน้าร้าน (บุชในห้าง ร้านตามตลาด)
จากการรับรู้จากคนรู้จัก	5 ราย	ได้รับคำแนะนำจากเพื่อน ครอบครัว หรือคนใกล้ชิด	คนรู้จัก (เพื่อน ครอบครัว)
จากการรีวิวและบล็อกเกอร์	8 ราย	บทความรีวิวและการแนะนำจากบล็อกเกอร์หรืออินฟลูเอนเซอร์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งในแต่ละรายจะมีเหตุผลในการรับรู้ที่แตกต่างกัน	รีวิวและบล็อกเกอร์ (youtube, facebook, Instagram)
เส้นทางผู้บริโภคในส่วนของ การพิจารณา (Consideration)	จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์	รายละเอียดการพิจารณา	จุดสัมผัสผู้บริโภคในส่วนของ การพิจารณา (Consideration)
หอมติดทน	6 ราย	การที่น้ำหอมมีกลิ่นหอมที่ติดทน โดยผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “ค้นหา รีวิวในออนไลน์ที่มีน้ำหอมที่ติดทน ที่มีราคาไม่แพง จึงตัดสินใจซื้อ”	กลิ่น (หอมติดทน กลิ่นหอมถูกใจ หอมเป็นเอกลักษณ์)
บรรจุภัณฑ์ถูกใจ	5 ราย	พิจารณาจากบรรจุภัณฑ์ที่ถูกใจ	อิทธิพลจากผู้อื่น (ซื้อตาม คนใกล้ตัว พนักงานร้าน)
กลิ่นหอมถูกใจ	12 ราย	พิจารณาซื้อเพราะเป็นกลิ่นหอมที่ถูกใจ โดยเหตุผลที่ตอบหลากหลาย	โปรโมชั่น (เห็นจากเฟซบุ๊ก พนักงานนำเสนอ)
หอมเป็นเอกลักษณ์	6 ราย	พิจารณาซื้อเพราะเป็นกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์ โดยบางรายบอกว่า “เป็นกลิ่นที่มีเอกลักษณ์แตกต่างจากแบรนด์จากต่างประเทศ”	ทดลองก่อนซื้อ (พนักงานแนะนำ)
ซื้อตาม	7 ราย	พิจารณาซื้อตาม ซื้อตามเป็นจากรีวิวและบล็อกเกอร์ ซื้อตามคนรู้จัก	
โปรโมชั่น	4 ราย	พิจารณาจากโปรโมชั่น โดยมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเช่นกันไม่ว่าจะเป็นการซื้อครั้งแรกหรือการซื้อซ้ำ	
วัตถุประสงค์ในการใช้	12 ราย	พิจารณาซื้อน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยจากวัตถุประสงค์การใช้ โดยเกือบทุกคนที่ทำการซื้อเองจะตอบในหัวข้อนี้ โดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป	
ราคา	2 ราย	พิจารณาซื้อเพราะราคา ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่เยอะจากกลุ่มผู้สัมภาษณ์ทั้งหมด 20	

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเส้นทางผู้บริโภค (ต่อ)

เส้นทางผู้บริโภคด้านการรับรู้ (Awareness)	จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์	รายละเอียดการรับรู้	จุดสัมผัสผู้บริโภคด้านการรับรู้ (Awareness)
เส้นทางผู้บริโภคในส่วนของพิจารณา (Consideration) (ต่อ)	จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์	รายละเอียดการพิจารณา	จุดสัมผัสผู้บริโภคในส่วนของพิจารณา (Consideration)
อิทธิพลจากคนใกล้ตัว	9 ราย	พิจารณาซื้อเพราะอิทธิพลจากคนใกล้ตัว ทั้งการซื้อครั้งแรก และการซื้อซ้ำ	
พนักงานร้าน	5 ราย	พิจารณาซื้อเพราะพนักงานร้าน โดยทั้ง 5 รายจะเป็นคนที่เดินผ่านบูธ ซึ่งบางรายไม่ได้ตัดสินใจซื้อมาก่อน แต่พอเจอพนักงานแล้วตัดสินใจซื้อเพราะให้คำแนะนำที่ดี	
ทดลองก่อนซื้อ	6 ราย	พิจารณาซื้อเพราะได้ทดลองก่อนซื้อ โดยพนักงานที่ร้านจะให้ทดสอบเพื่อทำการทดลอง	
ในส่วนการซื้อ (Purchase)	จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์	รายละเอียดการซื้อ	การซื้อ (Purchase)
สถานที่ซื้อ			สถานที่ซื้อ
ซื้อหน้าร้าน	10 ราย	ร้านค้าที่ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้า, ร้านขายน้ำหอม	ซื้อหน้าร้าน (บูธในห้าง ร้านตามตลาด)
การซื้อออนไลน์	7 ราย	ผ่านช่องทางออนไลน์ เฟซบุ๊ก, Shopee, Lazada	ซื้อออนไลน์ (Website Shopee Lazada Facebook)
คนอื่นซื้อมาให้	3 ราย	ซื้อเป็นของฝาก	คนอื่นซื้อมาให้ (เพื่อน คนใกล้ตัว)
ด้านการชำระเงิน			ด้านการชำระเงิน
การโอนจ่ายหรือสแกน	13 ราย		การโอนจ่ายหรือสแกน (โอนจ่ายทางออนไลน์ ออฟไลน์ใช้การสแกนจ่าย)
เงินสด	1 ราย		เงินสด (จ่ายเงินสดหน้าร้าน ส่งทางออนไลน์จ่ายเมื่อได้รับของ)
บัตรเครดิต	6 ราย		บัตรเครดิต (หน้าร้าน และออนไลน์)
การซื้อซ้ำ			การซื้อซ้ำ
ซื้อซ้ำ	15 ราย		ซื้อซ้ำ (ซื้อหน้าร้าน ซื้อทางเฟซบุ๊ก ซื้อทางเว็บไซต์ ซื้อทางชอปปี้ ซื้อทาง)
ไม่ซื้อซ้ำ	5 ราย		ไม่ซื้อซ้ำ
การบอกต่อ			การบอกต่อ
บอกต่อ	14 ราย		บอกต่อ (facebook instagram twitter ปากต่อปาก)
ไม่บอกต่อ	6 ราย		ไม่บอกต่อ

2. จุดสัมผัสของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย

จากงานวิจัยสามารถแยกกลุ่มผู้บริโภคจากจุดสัมผัสด้านการซื้อเป็น 2 กลุ่มหลักคือ การซื้อด้านออฟไลน์และออนไลน์

โดยเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสของการซื้อน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยแบบออฟไลน์ มีลักษณะดังนี้ คือ ผู้บริโภคจะเดินผ่านหน้าร้าน แล้วได้สัมผัสกับจุดสัมผัส เช่น บูธที่มีกลิ่นหอมของน้ำหอม ทำให้ผู้บริโภคสนใจหรือบูธสวยมีเอกลักษณ์ดึงดูด โดยเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัส สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสของการซื้อน้ำหอมดอกไม้ไทยแบบออฟไลน์

ด้านเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสของการซื้อน้ำหอมดอกไม้ไทยแบบออนไลน์ จะมีลักษณะแตกต่างกัน คือ ผู้บริโภคจะรับรู้จากคนรู้จักหรือรับรู้ผ่านการรีวิวและบล็อกเกอร์ เช่น ซื้อเพราะเห็นรีวิวจากดาราที่ชอบ โดยเส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัส สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 เส้นทางผู้บริโภคและจุดสัมผัสของการซื้อน้ำหอมดอกไม้ไทยแบบออนไลน์

อภิปรายผล

เส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยพบว่า เส้นทางผู้บริโภคด้านการซื้อในส่วนช่องทางผู้บริโภคจะพบว่า ช่องทางการซื้อน้ำหอมจากหน้าร้านก็ยังเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดที่ร้อยละ 50 รองลงมาคือช่องทางออนไลน์ที่ร้อยละ 35.00 และ คนซื้อมาฝากที่ร้อยละ 15.00 ตามลำดับ แม้ว่าด้านการรับรู้จากช่องทางออนไลน์จะมากกว่า โดยจากงานวิจัยช่องทาง ผู้บริโภคด้านการรับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์จะมี 8 ราย และรับรู้จากหน้าร้านที่ 7 ราย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแม้จะรับรู้จากช่องทางออนไลน์แต่การตัดสินใจซื้อด้านน้ำหอมผู้บริโภคยังต้องการทดลองก่อนทำการซื้ออยู่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ จริยา แก้วหนองสังข์ (2565) ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลของบุคคลผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภควัยทำงาน พบว่าประชากรเลือกซื้อน้ำหอมเคาน์เตอร์แบรนด์ในห้างสรรพสินค้ามากที่สุด รองลงมาคือซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะผู้บริโภคต้องการที่จะทดลองดมกลิ่นก่อนทำการซื้อ

จุดสัมผัสของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มัธยม พบว่า จุดสัมผัสด้านการรับรู้ ในจุดสัมผัสของรีวิวกและบล็อกเกอร์ เป็นจุดสัมผัสที่มีโดยมีผู้รับรู้จากจุดสัมผัสนี้ ถึง 8 ราย จากผู้สัมภาษณ์ 20 ราย และจุดสัมผัสนี้มีอิทธิพลต่อการพิจารณาและการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับ ททัยชนก สุธนศรี (2562) ที่ศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับเส้นทางของผู้บริโภคออนไลน์ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง พบว่าด้านการรับรู้ผู้บริโภคออนไลน์ นั้นมีความซับซ้อนกว่าในอดีต เนื่องจากมีการกลับไปกลับมาในแต่ละชั้น (Back and forth) โดยกลุ่มตัวอย่างมักกลับไปดูรีวิวกหรือ Feedback จากกลุ่มสังคมออนไลน์ (Online community) และ ข้อมูลจากผู้ใช้งานจริง (User generated content) อยู่ตลอดเวลาเพื่อสร้างความมั่นใจและลดความเสี่ยงให้ตนเองก่อนทำการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งขั้นภายหลังจากการซื้อสินค้า (Post purchase stage) จะมีอิทธิพลต่อเส้นทางผู้บริโภคคนอื่น ๆ ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงเส้นทางผู้บริโภคด้าน การรับรู้ การรับรู้มากที่สุดคือจากการรีวิวกและบล็อกเกอร์ โดยในปัจจุบันผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ได้ง่ายทำให้สามารถที่จะหาข้อมูลก่อนที่จะทำการพิจารณาซื้อได้จากการรีวิวกและบล็อกเกอร์, การพิจารณา การซื้อน้ำหอมผู้บริโภคยังคงตัดสินใจซื้อจากกลิ่นหอมถูกใจและวัตถุประสงค์ในการใช้ เป็นจำนวนเยอะที่สุดที่ เนื่องจากน้ำหอมยังเป็นสินค้าที่ซื้อมาใช้ตามวัตถุประสงค์ในการดับกลิ่นหรือเพิ่มความหอม เพราะฉะนั้นผู้ผลิตจึงยังต้องพิจารณาความสำคัญในส่วนนี้เป็นหลักอยู่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเส้นทางของผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มัธยม คือการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิด ทศนคติ ความรู้สึก ประสบการณ์ และความต้องการในมุมมองของผู้บริโภค ผ่านภาพเส้นทางการซื้อและจุดสัมผัสในช่องทางต่างๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริโภค จำนวน 20 ราย ซึ่งสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัยเส้นทางผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มัธยม ด้านการรับรู้ (Awareness) จะสามารถแยกจุดสัมผัสด้านการรับรู้ได้ตามลำดับดังนี้คือ รับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์สูงที่สุดที่ร้อยละ 40 ตามด้วยรับรู้จากการผ่านหน้าร้านร้อยละ 35 ตามด้วยรับรู้จากคนรู้จักที่ร้อยละ 25 ด้านการพิจารณา (Consideration) โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าการรับรู้ทางช่องทางออนไลน์มีอิทธิพลในการซื้อของผู้บริโภคหลายคนจากที่ตั้งใจซื้ออยู่แล้วและไม่เคยตั้งใจซื้อมาก่อน เส้นทางผู้บริโภคในส่วนของพิจารณา (Consideration) ของเส้นทางผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มัธยม มากที่สุด คือ วัตถุประสงค์การใช้ และพิจารณาจากกลิ่นที่ร้อยละ 60 ตามด้วย อิทธิพลจากบุคคลอื่นร้อยละ 45 พนักงานร้านแนะนำร้อยละ 35 โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าการซื้อน้ำหอมจุดประสงค์ยังเป็นซื้อเพื่อการใช้งานเพื่อให้มีกลิ่นหอมโดยเป็นจุดประสงค์หลักและการตัดสินใจซื้อที่ตัดสินใจหลักจากกลิ่นที่ชอบเป็นอันดับแรก การซื้อ (Purchase) การซื้อจะซื้อหน้าร้านจะมีร้อยละ 50 การซื้อออนไลน์จะมีร้อยละ 35 และการที่คนอื่นซื้อมาให้จะมีร้อยละ 15 โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าการซื้อจะเกิดจากการได้ทดลองสัมผัสกลิ่นแล้วซึ่งการจะได้สัมผัสจะต้องมาที่หน้าร้านหลังจากนั้นก็ทำการซื้อที่หน้าร้านเลย โดยถ้าออนไลน์จะเป็นการซื้อซ้ำหลังจากเคยสัมผัสกลิ่นแล้ว จุดสัมผัสด้านการชำระเงิน มีการโอนจ่ายหรือสแกนสูงที่สุดที่ร้อยละ 65 ตามด้วยบัตรเครดิตร้อยละ 30 และเงินสดร้อยละ 5 การซื้อซ้ำ (Retention) จากบทสัมภาษณ์จะมีคนซื้อซ้ำร้อยละ 75 การบอกต่อ (Advocacy) จากงานวิจัยการบอกต่อจากบทสัมภาษณ์จะมีคนบอกต่อร้อยละ 70

สรุปผลการวิจัยจุดสัมผัสผู้บริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มัธยม จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริโภค จำนวน 20 ราย พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคออกตามลักษณะชื่นชอบ พฤติกรรม ประสบการณ์ และจุดสัมผัสบนเส้นทางช่องทางซื้อน้ำหอมกลิ่นดอกไม้มัธยมที่คล้ายคลึงกันได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริโภคทางออฟไลน์ และ 2) ผู้บริโภคทางออนไลน์ โดยสามารถสรุปและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจุดสัมผัสของผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่ม ได้ดังนี้

1) ผู้บริโภคทางออฟไลน์ จะเป็นผู้บริโภคที่มีตั้งใจซื้อและบังเอิญผ่านหน้าร้าน โดยมีผู้บริโภคหลายคนที่ไม่ได้มีความตั้งใจซื้อแต่ได้เดินผ่านหน้าร้าน และมีพนักงานแนะนำ จึงทำการตัดสินใจซื้อ รวมทั้ง แม้จุดสัมผัสด้านการรับรู้จะมีรับรู้

จากทางออนไลน์ แต่ก็มีผู้บริโภคหลายคนยังมาทำการซื้อที่หน้าร้านเพราะต้องการทราบถึงกลิ่นของน้ำหอมก่อน จึงกล่าวได้ว่าช่องทางการขายทางหน้าร้านยังมีความสำคัญอยู่ในธุรกิจน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย

2) ผู้บริโภคทางออนไลน์ ผู้บริโภคทางช่องทางนี้จะมีทั้งรับรู้จากรีวิวกและบล็อกเกอร์ และจะเป็นหนึ่งในช่องทางการซื้อซ้ำ ซึ่งกล่าวได้ว่าช่องทางทางออนไลน์เป็นจุดสัมผัสสำคัญเช่นกันในการที่จะสนับสนุนผู้บริโภคในการบริโภคน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ผลิตสามารถใช้การศึกษาเส้นทางของผู้บริโภคและจุดสัมผัสของน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยไปใช้ได้โดย การมีหน้าร้านการนำเสนอทางออนไลน์ยังจำเป็นทั้งคู่ โดยการมีหน้าร้านเพื่อให้ลูกค้าได้สัมผัสถึงกลิ่นที่แท้จริงของน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทย และจากผลการศึกษาการรับรู้ทางออนไลน์มีอิทธิพลให้ผู้บริโภครับรู้มากที่สุด จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ผลิตจะต้องมีการนำเสนอทางออนไลน์ด้วยเช่นกัน จุดสัมผัสด้านการพิจารณาที่ต้องเน้นด้านผลิตภัณฑ์ที่ต้องผลิตกลิ่นหอมถูกใจผู้บริโภค และต้องไม่ทิ้งเรื่องพนักงานที่ควรจะแนะนำลูกค้าและโน้มน้าวลูกค้า

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

จากงานวิจัยพบว่าผู้บริโภค 8 รายจาก 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีจุดสัมผัสจากบล็อกเกอร์และนักรีวิว ซึ่งส่งผลให้จากคนที่ไม่เคยมีความต้องการซื้อน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยมาก่อนสามารถตัดสินใจซื้อได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเพิ่มเติม โดยผู้ทำการวิจัยต่อไปสามารถที่จะทำการศึกษาอิทธิพลจากบล็อกเกอร์และนักรีวิวได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจ. (2567). *งบแสดงฐานะทางการเงิน ห้างหุ้นส่วนจำกัด คูนกลิ่น*. สืบค้นจาก <https://datawarehouse.dbd.go.th/company/profile/EkHThDEMbWL00rplh6JBIFYGQ9IiRp3HstPKpeCdScBUHKrX6W1SAyZig0ZGCn1gK>.
- _____. (2567). *งบแสดงฐานะทางการเงิน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บัตเตอร์ไทยเพอร์ฟิว*. สืบค้นจาก https://datawarehouse.dbd.go.th/company/profile/NiXXkRWZUuo4BfOr5QUmri7OWWTDLCfmZWky-6Uh8nbs_otLx0L9TzCg5Om48BD.
- จริยา แก้วหนองสังข์. (2565). *อิทธิพลของบุคคลผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภควัยทำงาน*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). *ปี' :60คาดคนกรุงเทพฯ ใช้จ่ายซื้อเครื่องสำอางลดลง แม้ภาพรวมซบเซา แต่ส่วนใหญ่ไม่ลดการใช้หันมาปรับพฤติกรรมการซื้อแทน*. สืบค้นจาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36468.aspx>.
- หทัยชนก สุคันธศรี. (2562). *การศึกษาเส้นทางผู้บริโภคในช่องทางออนไลน์: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. London: Sage publications.
- McGrue, D. (2020). *Dynamic digital marketing: Master the world of online and social media marketing to grow your business*. New Jersey: John Wiley & Sons.

General Affairs Administration Guidelines in Schools Under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2

Chaiyanan Yakharet^{1*} Sansern Hunsan² and Kanporn Aiemphaya²

¹ Master student, Master of Education program in Educational Administration, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

² Lecturer in Educational Administration program, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Chainan2my559@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the level of general affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2, and (2) general administrative guidelines in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2 using a combination of quantitative and qualitative research. The sample group consisted of 306 teachers and 8 key Informants Important are 2 Educational administrators, 1 Educational Supervisor, 3 Educational Administrators and 2 heads of general administration in educational institutions by specifically selecting the tools used in the research. Questionnaire about the level of general affairs administration in schools under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2 and focus group discussions Basic statistics in data analysis include frequency, average, standard deviation. And analyzed the data from the expert's criticism by analyzing the content. The results showed that 1) the general administration level in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Chachoengsao Area 2 is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the building affairs aspect had the highest average value, followed by School Administration, Student affairs, Community Relations Work, and the aspect with the lowest average value was Community Relations Work. 2) General Administration Guidelines. In educational institutions under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2, School administrators should support teachers in general administration in the educational institution in order for operations to be carried out with quality and achieve the set goals.

Keywords: Guidelines, General Administration, School

แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ชัยนันท์ ยะคะเรศ^{1*} สรรเสริญ หุ่นแสน² และ กัญญกร เอี่ยมพญา²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Chainan2my559@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 และ (2) แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 306 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน คือ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และหัวหน้างานบริหารทั่วไปในสถานศึกษา จำนวน 2 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 และการสนทนากลุ่ม สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านงานธุรการ ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านงานประชาสัมพันธ์ 2) แนวทางการบริหารทั่วไป ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน ให้ครูมีการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารทั่วไป, สถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกประเทศใช้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยตรง สำหรับประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาประสบกับปัญหาทางการศึกษาหลายประการปัญหาบางอย่างได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นการศึกษาไม่เพียงแต่จะช่วยให้มนุษย์มีความรู้แต่ยังช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้มีคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยที่ผ่านมาได้มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรมการเรียน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระควบคู่กับมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นรวมถึงการส่งเสริมภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้นรวมถึงความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2579) มีวัตถุประสงค์มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปเป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมทั้งการมีระบบข้อมูล

และสารสนเทศถูกต้องและเป็นปัจจุบันสามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของกระทรวง และหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างครบถ้วนรวมไปถึงด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศ และการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมประชาชนได้ ทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถดูแล พัฒนาศักยภาพประชาชนทุกคนได้อย่างรอบด้านเพิ่มโอกาสอย่างเสมอภาคในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพตลอดชีวิต ไม่จำกัดรูปแบบเวลาและสถานที่อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการพัฒนาคนให้มีทักษะคุณลักษณะ และสมรรถนะตามกรอบทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กระบวนการตัดสินใจในการบริหารเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางและรูปแบบการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ศักดิ์นันท์ ศรีหาบงค์ และ พระมหากิตติ กิตติเมธี, 2567) การบริหารทั่วไปเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่มีความสำคัญในสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการอำนวยความสะดวก สนับสนุน และคอยประสานงานต่าง ๆ ของโรงเรียน บริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในการพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นสำคัญ บริหารด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนมีส่วนร่วมจากชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การ จัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ , 2565)

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (Pilot study) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด สอบถาม ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 50 คน ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและพบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ปัญหาด้านงานอาคารและสถานที่ ได้แก่ สถานศึกษานั้น มีบริเวณนั้นค่อนข้างคับแคบไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน ไม่มีอาคารอเนกประสงค์ สำหรับใช้ในการทำกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 2) ปัญหาด้านสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขาดทักษะอุดมการณ์ ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรอบ ขาดการสร้างสัมพันธ์ชุมชน ไม่สามารถติดต่อประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น 3) ปัญหาด้านธุรการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ธุรการหรือครูผู้ทำหน้าที่ธุรการโรงเรียนไม่มีความใส่ใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความรู้ในการร่างหนังสือราชการ การรับส่งเอกสารหนังสือราชการล่าช้า ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในด้านการปฏิบัติหน้าที่ธุรการ ทำงานไม่สำเร็จตามกำหนด มีการปฏิบัติหน้าที่งานธุรการนอกเหนือจากที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องการบริหารทั่วไปในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 145 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,481 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 145 แห่ง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 306 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และหัวหน้างานบริหารทั่วไปในสถานศึกษา จำนวน 2 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967) มีรายละเอียด ดังนี้

- 5 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และสภาพการดำเนินงานการบริหารทั่วไป แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 306 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2) นำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ที่กำหนดไว้เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคลด้วยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์และนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

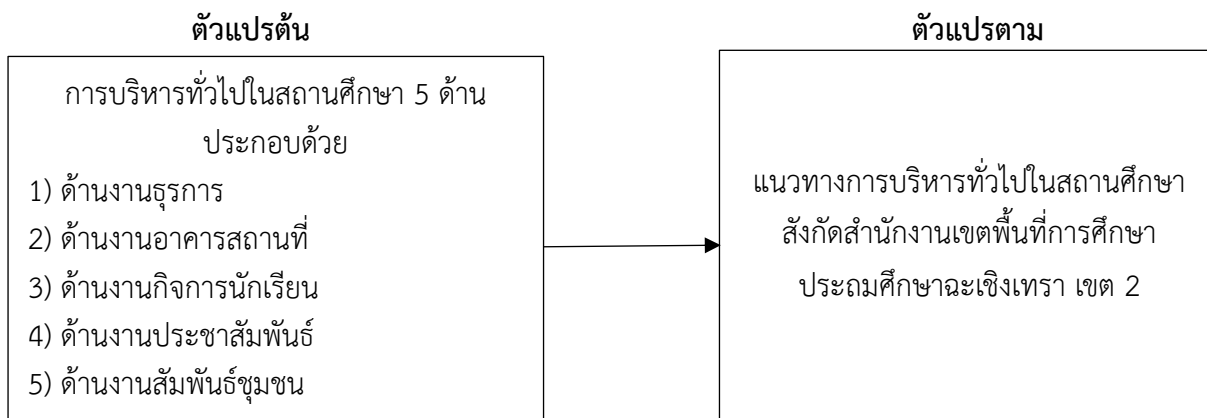
4.2 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2564) ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ด้วยวิธีจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) จากนั้นใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก (domain analysis) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประเด็นหลัก แล้วแบ่งเป็นประเด็นย่อยอีกครั้ง และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) เพื่อสรุปข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เพื่อประสานแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

ระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.00, S.D. = .21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านงานอาคารสถานที่ (\bar{X} = 4.17, S.D. = .29) รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ด้านงานธุรการ (\bar{X} = 4.05, S.D. = .35) ด้านที่ 3 ด้านงานกิจการนักเรียน (\bar{X} = 4.01, S.D. = .31) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านงานประชาสัมพันธ์ (\bar{X} = 3.84, S.D. = .28)

2. แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านงานธุรการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการในคัดเลือกบุคคลผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่งานธุรการ มีการประชุมวางแผนศึกษาขอบข่ายและกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการจัดลำดับความสำคัญของระบบการปฏิบัติงานธุรการเพื่อเป็นการลดขั้นตอนให้การปฏิบัติงาน มีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานธุรการ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานธุรการให้มีทักษะและกระบวนการปฏิบัติงานธุรการโดยจะต้องยึดหลักความถูกต้องและรวดเร็วตามรูปแบบของการร่างหนังสือราชการ พร้อมทั้งช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์สำนักงานจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาให้พร้อมใช้งาน มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาให้พร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการรับหนังสือหรือข้อมูลข่าวสารที่ส่งมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีการจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศกำกับติดตามประเมินการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ธุรการอยู่เสมอ และให้คำชี้แนะปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านงานอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันกับครู มีการจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซม เพราะงบประมาณที่จำกัด และจัดทำเอกสารการขอซ่อมแซมมาทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการช่วยสนับสนุนการขอของงบประมาณให้กับทางโรงเรียน มีการ แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบศึกษาวางแผนดูแลพัฒนาอาคารสถานที่ มีการสำรวจตรวจสอบแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินการสำรวจตรวจสอบจุดเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยง มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลพัฒนางานอาคารสถานที่ ผู้บริหารควรมีการสร้าง ความเข้าใจให้กับครูร่วมกันในการศึกษาวางแผนเกี่ยวกับความปลอดภัยให้กับสถานศึกษาและนักเรียนเป็นหลัก มีการดำเนินการร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้เสริมสร้างความรู้ทางวิชาการนอกห้องเรียนให้นักเรียนได้ศึกษา มีการดำเนินการประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาใช้ในการพัฒนาอาคารสถานที่ของสถานศึกษาต่อไป

2.3 ด้านงานกิจการนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนให้กับคุณครูทุกท่าน มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ร่วมกันในการวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสรรงบประมาณ ในการส่งเสริมพัฒนางานกิจการนักเรียน มีการออกคำสั่งให้คณะครูดำเนินการออกเยี่ยมบ้านและรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล คณะครูมีการประชุมหารือกัน ในการนำสถานักเรียนมามีส่วนร่วมในการดำเนินการทำกิจกรรมของงานกิจการนักเรียนมาช่วยดำเนินการขับเคลื่อนงาน กิจการนักเรียน มีการติดตามประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนสำหรับการนำไปสู่กระบวนการพัฒนาต่อไป

2.4 ด้านงานประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันในการคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มาปฏิบัติหน้าที่นักประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีและปฏิทินปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีการดำเนินงานบริการที่หลากหลาย สถานศึกษาใช้เสียงตามสายหรือใช้วารสารในการประชาสัมพันธ์ มีการรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรับเปลี่ยนทัศนคติในการทำงาน ให้เป็นไปในทางทิศทางเดียวกัน มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้คำแนะนำ ร่วมกันในเรื่องมารยาทการใช้ภาษา และข้อควรระวังในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกงานประชาสัมพันธ์ และมีการดำเนินการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

2.5 ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการประชุมร่วมกันกับครูวางแผนในการพัฒนาวิธีการสร้างสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญกับงานด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง สถานศึกษามีการเชิญ

คณะกรรมการสถานศึกษามาร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน สถานศึกษาให้บริการสถานที่ช่วยเหลือกิจกรรม และประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน มีการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน ครูมีการดำเนินการออกเยี่ยมบ้านพบเจอผู้ปกครอง มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเผยแพร่ให้กับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม ในการส่งเสริมสนับสนุนและประสานขอความอนุเคราะห์ร่วมมือจากบุคคล ชุมชน หน่วยงานภายนอก สถานศึกษามีส่วนร่วมในด้านการอำนวยความสะดวกให้บริการห้องสมุดชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษำบันทึกความคิดเห็นจากชุมชน และนำไปเสนอในวาระการประชุมของสถานศึกษามีการปรึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกับครู เป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

ระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ภาพรวมพบว่า การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องในการสนับสนุนบริการให้กับงานอื่น ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามมาตรฐานที่ได้กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ มีบทบาทหลักในการ สนับสนุนอำนวยความสะดวก ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร พัฒนาและส่งเสริมงานกิจการนักเรียน งานประชาสัมพันธ์ งานอาคารและสถานที่ มีการติดตามผลสัมฤทธิ์ ประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุปปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวิณี อิมชา (2564) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของงานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสองฝั่งยมสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ศิริธรา แพงไทย (2566) ศึกษาการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความรู้ความคิด ทักษะด้านการศึกษา และการสอน ด้านเทคนิควิธี และด้านความคิดรวบยอด

แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่ามี 5 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านงานธุรการ สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการคัดเลือกบุคคลผู้มาปฏิบัติหน้าที่งานธุรการ มีการประชุมวางแผนศึกษาขอบข่ายกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการพัฒนาความรู้ความสามารถสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานด้านงานธุรการโดยจะต้องยึดหลักความถูกต้องและรวดเร็วตามรูปแบบของการร่างหนังสือราชการ มีหน้าที่ในการดำเนินการรับ-ส่งหนังสือราชการ มีการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์สำนักงานจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาให้สมบูรณ์พร้อมใช้งาน มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาให้พร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการรับหนังสือหรือข้อมูลข่าวสาร ที่ส่งมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศกำกับติดตามประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการอยู่เสมอให้คำชี้แนะปรับปรุงพัฒนางานให้ มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานธุรการเป็นศูนย์กลางของหน่วยงานทำหน้าที่เป็นแหล่งเก็บข้อมูลให้แก่บุคลากร ในสถานศึกษา วางแผนและออกแบบจัดลำดับความสำคัญของระบบการดำเนินงานรับ-ส่งหนังสือราชการ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามที่สถานศึกษากำหนดไว้โดยยึดหลักความถูกต้อง ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (2564) ที่ระบุว่างานธุรการ เป็นงานหนึ่งในกลุ่มนโยบายและแผน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับ-ส่งหนังสือราชการ และเอกสารอื่น ๆ การลงทะเบียน แยกประเภท การจัดทำหนังสือราชการการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเก็บ พิมพ์ คัดสำเนา ค้นหา และติดตามเรื่อง รวบรวมเอกสารหลักฐาน ข้อมูล และสถิติของกลุ่ม การจัดทำทะเบียน การดูแลรักษาพัสดุ การอำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่ การดำเนินการเกี่ยวกับการประชุม การประชาสัมพันธ์ การประสานภายใน และภายนอกกลุ่ม

การจัดทำรายงานของกลุ่ม งานบริการต่าง ๆ และงานอื่น ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุเดช บ้านสระ (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ด้านงานธุรการ มีความต้องการมากที่สุด งานธุรการเป็นงานที่ต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก เริ่มจากจัดทำคู่มือปฏิบัติงานธุรการ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานธุรการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสามารถตรวจสอบ การดำเนินงาน ได้ การดำเนินงานธุรการต้องยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว งานธุรการเป็นการติดต่อประสานงาน รวมไปถึงการรับ-ส่งหนังสือ ซึ่งอาจเป็นงานสำคัญที่ต้องปฏิบัติ หากปฏิบัติงานล่าช้าแล้วจะส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาในการบริหารงานด้านอื่น ๆ เพื่อความสะดวกควรนำเทคโนโลยีมาช่วยปฏิบัติงาน เป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และใช้เวลาที่เหลือไปติดตามงานต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน

2.2 ด้านงานอาคารสถานที่ สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกับครู มีการจัดเรียงตามลำดับความสำคัญเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซม เพราะงบประมาณมีจำกัด และจัดทำเอกสารการขอซ่อมแซมมาทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการช่วยสนับสนุนการของงบประมาณให้กับทางโรงเรียน มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบศึกษาวางแผนดูแลพัฒนาอาคารสถานที่ มีการสำรวจตรวจสอบแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินการสำรวจตรวจสอบ และจัดลำดับความเสี่ยง มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลพัฒนางานอาคารสถานที่ ผู้บริหารมีการสร้างความเข้าใจให้กับครูร่วมกันในการศึกษาวางแผนเกี่ยวกับความปลอดภัยให้กับนักเรียนและสถานศึกษา เป็นหลัก มีการดำเนินการร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้เสริมสร้างความรู้ทางวิชาการนอกห้องเรียนให้นักเรียนได้ศึกษา มีการดำเนินการประชุมร่วมกันในการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีกระบวนการในการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ เป็นกระบวนการสำคัญต่อการของปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา บริหารและพัฒนาสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่บำรุงรักษา ซ่อมแซมสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย สนับสนุนอำนวยความสะดวกเตรียมความพร้อมในการดำเนินการปฏิบัติงานด้านต่าง และพร้อมสำหรับการใช้งานเป็นปกติอยู่เสมอ ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมลงมือปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ที่ระบุว่า การดำเนินงานดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นงานที่มีความสำคัญ ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการวางแผน มาตรการ การดูแลรักษาความสะอาด ความปลอดภัย ด้านสาธารณสุขโรคติดต่ออันตราย บำรุงรักษา เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก และปลอดภัยให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ลำเลิศ (2565) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรมีการศึกษาข้อข่ายของงานด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ภายใต้ขอบข่ายระเบียบ ข้อกฎหมายของทางราชการกำหนด แต่งตั้งให้มีคณะทำงาน มีการสำรวจ ตรวจสอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ โรงอาหาร อาคารเรียน และอื่น ๆ ให้อยู่ในสภาพมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยมีการนิเทศติดตาม และประเมินผล

2.3 ด้านงานกิจการนักเรียน สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนให้กับคุณครูทุกท่าน มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ร่วมกันในการวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนางานกิจการนักเรียน มีการออกคำสั่งให้คณะครูดำเนินการออกการเยี่ยมบ้านและรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล คณะครูมีการประชุมหารือกันในการนำสภานักเรียนมามีส่วนร่วมในการดำเนินการทำกิจกรรมของงานกิจการนักเรียนมาช่วยดำเนินการขับเคลื่อนงาน กิจการนักเรียน มีการติดตามประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนสำหรับการนำไปสู่กระบวนการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีบริการและสวัสดิการนักเรียนภายในโรงเรียน มีการให้บริการด้านการแนะแนวให้คำปรึกษา และช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภายในโรงเรียน

มีการกำหนดแนวทางส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเองและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการวางนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และชี้แจงให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการจัดการกิจการนักเรียน มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยเดช อารีศิริไพศาล (2562) ที่กล่าวว่า ในการบริหารกิจการนักเรียนนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดทำนโยบายสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชนของสถานศึกษา และต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับครู ผู้ปกครองในการดำเนินการบริหารกิจการนักเรียน และแต่งตั้งคณะกรรมการคณะครู ที่ต้องรับผิดชอบในการปกครอง ดูแลช่วยเหลือในงานกิจการนักเรียนพร้อมกำหนดแผนงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และโครงการที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพทุกด้าน การให้บริการการบริหารสถานศึกษา การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ เฉพาะอย่างยิ่งด้านกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบด้วยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และเสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ ที่เป็นประโยชน์ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดาแก้ว แสงสุทธิ และจิรวัดน์ วรณโรจน์ (2565) ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาครูในสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการด้านงานกิจการนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำโครงการกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสังคมของผู้เรียนโดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนสังคมและวัฒนธรรม ธรรมชาติและคุณสมบัติของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียน ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ร่วมกันประชุมถึงขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดทำคู่มือนักเรียน กำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษานโยบายของสถานศึกษา และร่วมกันจัดประชุมวางแผนด้านงานสวัสดิการนักเรียน โดยการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคลากรครู ส่งเสริมประชุมวางแผนการให้บริการด้านสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียน ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านงานประชาสัมพันธ์ สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกันในการคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มาปฏิบัติหน้าที่นักประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สถานศึกษามีการใช้เสียงตามสายหรือใช้วารสารในการประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรับเปลี่ยนทัศนคติในการทำงานให้เป็นไปในทางทิศทางเดียวกัน มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้คำแนะนำร่วมกันในเรื่องมารยาทการใช้ภาษา และข้อควรระวังในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกงานประชาสัมพันธ์ และมีการดำเนินการกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาสัมพันธ์เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการเผยแพร่ข่าวสาร ผ่านกระบวนการสื่อสารเหมาะสมไปยังผู้รับสารเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ เข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีกับกลุ่มเป้าหมายเปิดรับสารเพื่อให้ได้รับความร่วมมือ ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สถานศึกษาต้องการประชาสัมพันธ์ยังเป็นเครื่องมือสำหรับการแสดงความน่าเชื่อถือ ค่านิยม ให้กับบุคคลและองค์กรเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้รับสารและสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธัญญา กฤตาคม (2564) ที่กล่าวมา การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อสารชี้แจง นโยบาย ข่าวสาร เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง ไปถึงผู้รับสารผ่านเครื่องมือการสื่อสารที่เหมาะสม ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การประชาสัมพันธ์ เป็นหัวใจหลักที่มีสำคัญในการวางแผนปฏิบัติงานอย่างยิ่ง งานประชาสัมพันธ์ เป็นงานสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดี และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี มีความเข้าใจที่ถูกต้อง ควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ สสำรวจความต้องการของบุคลากรในและประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ และชื่อเสียงที่ดีให้กับองค์กรต่อไป และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี ทวีโชค (2561) ได้วิจัยเรื่องสภาพปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านงานประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานด้านการศึกษาไปยังหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง จัดทำวารสารประชาสัมพันธ์ จดหมายข่าว ผ่านทางช่องทางออนไลน์ งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการบริหารงานของโรงเรียน เพราะชื่อเสียงเกียรติยศของ

โรงเรียนมาจากการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้บุคลากรภายในและประชาชนภายนอกได้รับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโรงเรียน การประชาสัมพันธ์โรงเรียน และการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การประชาสัมพันธ์ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกันจากกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มาติดต่อภายในและภายนอก ในขณะเดียวกัน การบริหารงานประชาสัมพันธ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ ในการปฏิบัติหน้าที่งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.5 ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมร่วมกับครูวางแผนในการพัฒนาวิธีการสร้างสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญกับงานด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง สถานศึกษามีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน สถานศึกษาให้บริการสถานที่ช่วยเหลือกิจกรรม และประเพณี ต่าง ๆ ในชุมชน มีการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน ครูมีการดำเนินการออกเยี่ยมบ้านพบเจอผู้ปกครอง มีการให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ มีการบริการห้องสมุดชุมชน และจัดครูอำนวยความสะดวกใช้บริการห้องสมุดชุมชนแก่ผู้มาติดต่อ มีการนำความคิดเห็นของชุมชนเข้ามาเสนอในที่ประชุมปรึกษากัน เพื่อเป็นแนวทางที่จะพัฒนาต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสนับสนุนการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยสถานศึกษาจะต้องเข้าใจบริบทชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณรัตน์ สุวรรณบุรี (2566) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนบ้านโคกทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการดำเนินการส่งเสริมสถานศึกษาและชุมชนให้มีการดำเนินการพัฒนาศึกษาร่วมกัน มีการเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน มีการสื่อสารกับบุคคลในชุมชนด้วยความเมตตา สุภาพเรียบร้อย ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของชุมชน รวมถึงเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาและชุมชนมากที่สุด รับฟังความคิดเห็นจากผู้เห็นต่าง มีการดำเนินงานร่วมกันในการสร้างมาตรฐานและคุณภาพทางการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 สามารถนำแนวคิดทฤษฎีการบริหารแบบระบบ (Systems Theory) ตามแนวคิดทฤษฎีของ ลูเนนเบิร์ก และ ออนโลสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 2012) มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ นั่นคือเน้นการพิจารณาสถานศึกษาเป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ซึ่งทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยการบริหารจัดการดังกล่าวจะมุ่งเน้นให้เกิดการประสานงานระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านงานธุรการ ผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกและพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบงานธุรการ โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นไปตามมาตรฐานการร่างหนังสือราชการ รวมถึงพัฒนาระบบเทคโนโลยีและฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ด้านงานอาคารสถานที่ จัดลำดับความสำคัญเพื่อขอรับงบประมาณในการบำรุงซ่อมแซม แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ และตรวจสอบจุดเสี่ยงในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านความปลอดภัย พร้อมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ด้านงานกิจการนักเรียน ดำเนินการจัดทำนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนและสถานศึกษา ชี้แจงให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจบทบาทและเป้าหมาย แต่งตั้งครูฝ่ายปกครอง ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ ด้านงานประชาสัมพันธ์ คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลสู่สาธารณะในรูปแบบที่หลากหลาย พร้อมคำนึงถึงมารยาทและการใช้ภาษา บริหารงบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์ประชาสัมพันธ์ และประเมินผลการดำเนินงาน ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียน และชุมชน โดยการประชุมรับฟังความคิดเห็น วางแผนร่วมกัน และสนับสนุนการทำกิจกรรมในชุมชน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การบริหารทั่วไปในสถานศึกษาควรประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย ตั้งแต่การวางแผน ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ระดับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านงานธุรการ ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านงานประชาสัมพันธ์

ผลแนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงานธุรการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการในคัดเลือกผู้มาทำหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการ มีการประชุมวางแผนศึกษาขอขยายกระบวนการทำงาน จัดลำดับความสำคัญของงานธุรการ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการ

ปฏิบัติงานธุรการ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการดำเนินงานและจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบโดยยึดหลักความถูกต้องรวดเร็วตามรูปแบบของการร่างหนังสือราชการ พัฒนาระบบเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้พร้อมสำหรับการใช้งานเป็นปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านงานอาคารสถานที่ สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซมและเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา แต่งตั้งผู้รับผิดชอบศึกษาวางแผนดูแลพัฒนาอาคารสถานที่ ดำเนินการตรวจสอบจุดเสี่ยง พัฒนาความรู้ศักยภาพในการพัฒนางานอาคารสถานที่ และดูแลรักษาปลอดภัยให้กับนักเรียนและสถานศึกษาเป็นหลัก พัฒนาแหล่งเรียนรู้เสริมสร้างความรู้ในห้องเรียน 3) ด้านงานกิจการนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนให้กับครูและผู้ปกครองได้เข้าใจถึงเป้าหมายที่ทางสถานศึกษาได้กำหนดไว้ มีการติดตามประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนสำหรับการนำไปสู่กระบวนการพัฒนาต่อไป 4) ด้านงานประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มาปฏิบัติหน้าที่นักประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา มีมารยาทในการใช้ภาษา เผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณชน มีการเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกงานประชาสัมพันธ์ 5) ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประชุมร่วมกันกับครูวางแผนในการพัฒนาวิธีการสร้างสัมพันธ์ชุมชน และให้ความสำคัญกับงานด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง มีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน มีการให้บริการสถานที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในกิจกรรมของชุมชน มีการสนับสนุนครูและนักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีการนำความคิดเห็นของชุมชนมาเสนอต่อที่ประชุมและดำเนินการปรึกษาวางแผนร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านงานประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการรับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่าย จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จากชุมชนโดยรอบ พร้อมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของความคิดเห็น ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนางานประชาสัมพันธ์ต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ประกอบด้วย ด้านงานธุรการ ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานประชาสัมพันธ์ และด้านงานสัมพันธ์ชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ครูมีการบริหารทั่วไป ในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 สถานศึกษาควรนำปัญหาและแนวทางการบริหารทั่วไป ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และผู้บริหารควรศึกษาข้อมูลที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการบริหารงานร่วมกัน และส่งเสริมการใช้แนวทางการบริหารทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพการบริหารทั่วไปในด้านงานประชาสัมพันธ์

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา และมีแนวทางที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชัยเดช อารีศิริไพศาล. (2562). การบริหารกิจการนักเรียนที่มีคุณภาพ. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019” 15 พฤษภาคม 2562* (น. 248-256). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ธิดาแก้ว แสงสุทธิ และ จิรวัฒน์ วรณโรจน์. (2565). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *Journal of Buddhist Education and Research*, 8(1), 313-323.
- ปภาวินท์ อิมชา. (2564). *แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของงานบริหารทั่วไปใน สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน สองฝั่งยมสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- ยุพธนา ล้าเลิศ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- วิภาวดี ทวีโชค. (2561). *สภาพปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ).
- ศศิธรดา แพงไทย. (2566). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *Journal of Applied Education*, 1(4), 13-22.
- ศักดิ์นรินทร์ ศรีหาบงค์ และ พระมหากิตติ กิตติเมธี. (2567). กระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา. *Journal of Applied Education*, 2(6), 43-52.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567*. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2564). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุธัญญา กฤตาคม. (2564). กรอบแนวคิดการศึกษาการประชาสัมพันธ์เบื้องต้น. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 262-273.
- อนุเดช บ้านสระ. (2564). แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 13(2), 185-202.
- อรุณรัตน์ สุวรรณบุรี. (2566). แนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนบ้านโคกทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(4), 265-280

- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Fred C. Lunenburg & Allan C. Ornstein. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices*. (4th ed.). Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading. Attitude Theory and Measurement*. (4th ed.). New York: McGraw Hill.

Guidelines for Solving Problems in Establishing Community Waste-to-Energy Plants: The Role of Local Government Officials in Khon Kaen Province

Puangpaka Seema¹ and Rasita Dasri^{2*}

¹ College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

² Lecturer of the College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: rasida@kku.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this article were (1) to explain the problems in establishing community waste-to-energy plants by local government officials in Khon Kaen province, (2) to compile suggested guidelines for solving problems in establishing community waste-to-energy plants by local government officials in Khon Kaen province. This study was qualitative research combined with a documentary review. The research instrument is a semi-structured interview and Data was collected by using in-depth interview method. Important 14 informants included local government officials who were related to establishing waste energy power plants in community at Khon Kaen Province, Chum Phae Municipality, Kut Nam Sai Subdistrict Municipality, Mueang Phon Municipality and Ban Phai Municipality. The results indicated that 1) problems in establishing community waste-to-energy plants by local government officials in Khon Kaen province included a lack of skilled labor problems, High budget problems, community problems with opposition from citizens and communities, insufficient waste for electricity production, and complex and delayed legal problems. 2) Guidelines for solving problems in establishing community waste-to-energy plants by local government officials in Khon Kaen province included Promote skills and develop the potential of officials, creating cooperation with the private sector to support the budget, creating understanding, trust, and public participation, coordinate cooperation with nearby local administrative organizations and should have an electronic document verification system to speed up the approval process and reduce errors in the process.

Keywords: Waste-to-Energy Plant, Waste, Solution Guidelines

แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน ภายใต้บทบาทของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

พวงผกา สีมา¹ และ รลิตา ดาศรี^{2*}

¹ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: rasida@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่ออธิบายปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น (2) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการค้นคว้าเอกสาร เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองชุมแพ เทศบาลตำบลกุดน้ำใส เทศบาลเมืองเมืองพล และเทศบาลบ้านไผ่ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัญหาด้านขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ปัญหาด้านงบประมาณที่สูง ปัญหาด้านชุมชนที่มีการคัดค้านจากประชาชนและชุมชน ปัญหาด้านขยะไม่เพียงพอต่อการผลิตพลังงานไฟฟ้าและปัญหาด้านระเบียบกฎหมายที่มีความซับซ้อนและล่าช้า 2) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ส่งเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนให้เข้ามาสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ การสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใกล้เคียง และควรมีระบบตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเร่งกระบวนการอนุมัติและลดข้อผิดพลาดในการดำเนินการ

คำสำคัญ: โรงไฟฟ้าพลังงานขยะ, ขยะมูลฝอย, แนวทางการแก้ไขปัญหา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการขยะมูลฝอยถือเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการเก็บรวบรวม ขนส่ง คัดแยก และกำจัดขยะอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาความสะอาดและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการขยายตัวของเมืองในประเทศไทยส่งผลให้ปริมาณขยะจากครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขยะจากผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว เช่น พลาสติก โฟม และกระดาษ ซึ่งไม่ได้รับการนำกลับมาใช้ซ้ำ จึงทำให้ปริมาณขยะในครัวเรือนมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะสะสมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศิริรัตน์ สุตุล, 2560) ปัญหาขยะชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ โดยข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษระบุว่า ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นทุกปี จาก 24.98 ล้านตันในปี 2564 เป็น 26.95 ล้านตันในปี 2566 อย่างไรก็ตาม ขยะจำนวนมากยังไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) แม้ว่าภาครัฐจะพยายามจัดการปัญหาขยะผ่านการเก็บรวบรวม การขนย้าย การกำจัด และการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบกำจัดขยะ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้ปัญหานี้

กลายเป็นภัยคุกคามที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระยะยาว (อุมาวรรณ วาทกิจ และ วรวิช โกวิทยากร, 2562)

การจัดการขยะมูลฝอยปลายทางสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การเทกองกลางแจ้ง (Open Dumping) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) การหมักเพื่อผลิตปุ๋ย (Composting) และการใช้เตาเผาขยะด้วยความร้อนสูง (Incineration) แต่ละวิธีมีข้อดีและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน (ดิเรก บวรสกุลเจริญ, 2567) หลายพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นนิยมจำกัดขยะมูลฝอยโดยวิธีฝังกลบ การจัดการขยะโดยการนำขยะมาฝังกลบนั่นก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ เช่น น้ำเสียที่เกิดจากการย่อยสลายของขยะผลกระทบต่อแหล่งเพาะปลูกรอบข้าง ผลกระทบด้านฝุ่นละออง นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบจากการปลดปล่อยก๊าซมีเทนที่เกิดจากการย่อยสลายของขยะและน้ำเสียจากกองขยะ (ณัฐธมร ลิ้มปิจันทร์, 2565) ในขณะที่กระบวนการเผาขยะในระบบปิดเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าเป็นทางเลือกที่แตกต่างออกไป โดยใช้ระบบควบคุมเพื่อเผาขยะและแปลงพลังงานความร้อนที่เกิดขึ้นให้กลายเป็นกระแสไฟฟ้า วิธีการนี้ช่วยลดปริมาณขยะและสามารถสร้างพลังงานได้ในเวลาเดียวกัน

โรงไฟฟ้าพลังงานขยะที่มีการผลิตไฟฟ้าด้วยเชื้อเพลิงขยะมูลฝอยจากชุมชนหรือขยะเก่าจากหลุมฝังกลบขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานไฟฟ้าหรือนำไปจำหน่ายต่อ ทั้งนี้คณะกรรมการกิจการพลังงาน ได้ออกประกาศรับซื้อไฟฟ้าโครงการผลิตไฟฟ้าจากขยะชุมชน พ.ศ.2565 โดยโครงการจะต้องผ่านการเห็นชอบโครงการจากกระทรวงมหาดไทย ในปี 2565 ที่ผ่านความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย ทั้งหมด 34 โครงการ (เชี่ยวชาญ ศรีชัยยา, 2567) โรงไฟฟ้าพลังงานขยะแม่ต้นทุนสูงเป็นการสร้างและดำเนินการโรงไฟฟ้าขยะต้องใช้งบประมาณสูง ทั้งในส่วนของการก่อสร้างและการบำรุงรักษา เทคโนโลยีในการกรอง จัดการมลพิษก็มักมีค่าใช้จ่ายสูงและมีการต่อต้านจากชุมชน บางครั้งชุมชนในพื้นที่อาจมีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ซึ่งอาจนำไปสู่การคัดค้านการดำเนินงานโรงไฟฟ้า ถึงอย่างไรก็ตามโรงไฟฟ้าขยะก็เป็นวิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลิตพลังงานที่มีประโยชน์ ลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปฝังกลบ (วีระพงศ์ ศุภเศรษฐ์ศักดิ์, 2562)

ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ (2566) ระบุว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ยประมาณ 17,873 ตันต่อวัน จังหวัดขอนแก่นเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของจำนวนครัวเรือน และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิต ปัจจุบันการบริโภคอาหารที่ใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก โดยเฉพาะประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งมีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่กลับขาดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ประกอบกับระบบการจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ ทำให้ขยะพลาสติกถูกทิ้งรวมกับขยะประเภทอื่น ส่งผลให้เกิดการสะสมของขยะอย่างต่อเนื่อง ในปี 2566 พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ย 1,402 ตันต่อวัน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ถ้าหากการจัดการขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพอาจนำไปสู่ปัญหาด้านสุขอนามัย มลพิษทางดิน น้ำ และอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) และ เต๋นดณัย ดวนสูง และคณะ (2566) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดขยะขนาดใหญ่ ก็เพราะว่ามีการขยายตัวของสังคมเมืองเข้าสู่หมู่บ้าน ประกอบกับชุมชนติดกับตัวเมืองขอนแก่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่และขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้เกิดความเจริญและนำไปสู่ปัญหาขยะในชุมชน

เทศบาลขอนแก่นนิยมจำกัดขยะมูลฝอยโดยวิธีฝังกลบและในหลายพื้นที่ยังประสบปัญหาพื้นที่ในการฝังกลบไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอยที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดผลกระทบโดยรอบหลายด้าน เทศบาลขอนแก่นจึงมีการบริหารจัดการขยะโดยการจัดตั้งโรงงานแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า โดยให้หน่วยงานเอกชนที่มีประสบการณ์เข้ามาบริหารและเป็นผู้ลงทุนจึงเล็งเห็นว่าปัจจุบันเทคโนโลยีในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานหมุนเวียน มีความก้าวหน้าและขยะมูลฝอยชุมชนนั้นเป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนอย่างหนึ่งที่เหมาะสมและสามารถแปร รูปเป็นกระแสไฟฟ้าได้ นอกจากจะเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลแล้ว ยังสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ (อุมาวรรณ วาทกิจ และวรวิช โกวิทยากร, 2562) และยังมีเทศบาลหลายแห่งในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นได้มีความพยายามในการสร้างโรงงานขยะเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อจะแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยสะสมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน เช่น เทศบาลเมือง

ชุมแพ เทศบาลตำบลกุดน้ำใส เทศบาลเมืองเมืองพล และเทศบาลบ้านไผ่ โดยคาดหวังว่าจะช่วยลดปริมาณขยะในชุมชนและสร้างพลังงานทดแทนที่ยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้นทางผู้จัดทำวิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในเรื่องของแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น และหวังว่างานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้การออกแบบเชิงคุณภาพ (qualitative research design) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบกับการศึกษาเอกสาร(Documentary Analysis) ที่เกี่ยวข้องโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งหมดจำนวน 14 คน ประกอบด้วย ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลนครขอนแก่น ฝ่ายสำนักงานช่าง จำนวน 3 คน 2) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองชุมแพ ฝ่ายนิติการ จำนวน 1 คน ฝ่ายกองช่าง จำนวน 1 คน 3) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลกุดน้ำใส ฝ่ายบริหาร จำนวน 2 คน 4) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเมืองพล ฝ่ายสาธารณสุข จำนวน 2 คน 5) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลบ้านไผ่ ฝ่ายกองช่าง จำนวน 3 คน ฝ่ายสวัสดิการสังคม จำนวน 2 คน

เกณฑ์คัดเลือก /คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป และ 2) มีประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะในพื้นที่ที่มีอะไรบ้างและมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการขยะมูลฝอยการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ 1) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง ณ สถานที่ทำงานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ แต่แต่ละการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที และมีการบันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์

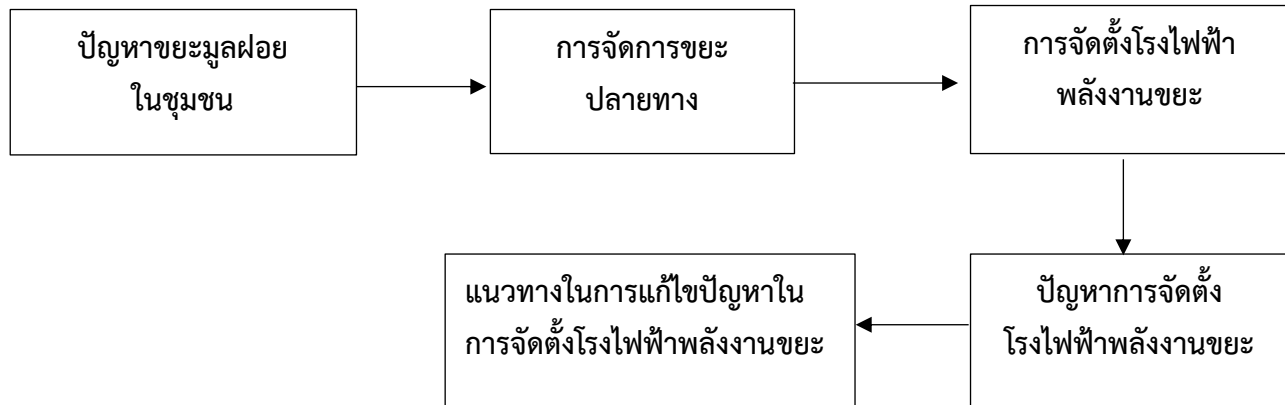
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลจากการค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การ

วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในรูปแบบของข้อความ โดยมีการวิเคราะห์จากการถอดเทปโดยถอดออกมาเป็นคำพูดที่บันทึกได้แล้วนำไปจัดระเบียบข้อมูล มีการแยกแยะแจกแจงข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา จับประเด็นหรือคำสำคัญในแต่ละข้อมูลหาความเชื่อมโยงว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย และวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1. การจัดการขยะมูลฝอย แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน 'จังหวัดสะอาด' ประจำปี พ.ศ. 2563 ได้วางกรอบการดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่การจัดการขยะต้นทาง เน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะตั้งแต่แหล่งกำเนิด เช่น คริวเรือน สถานี่ราชการ สถานี่สาธารณะ และสถานี่ประกอบการ การจัดการขยะกลางทาง ให้มีความสำคัญกับการเก็บรวบรวมและการขนย้ายขยะด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้กระบวนการจัดการขยะเป็นไปอย่างราบรื่นและการจัดการขยะปลายทาง มุ่งเน้นการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัด เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

2. แนวคิดเกี่ยวกับ Waste to Energy Waste to Energy หรือ การแปรรูปขยะเป็นพลังงาน คือ กระบวนการที่นำขยะมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ เช่น คริวเรือน ชุมชน และโรงงานอุตสาหกรรม มาผ่านกระบวนการแปรรูปโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อผลิตพลังงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เช่น พลังงานไฟฟ้า พลังงานความร้อน ก๊าซชีวภาพ น้ำมัน หรือแม้แต่เชื้อเพลิงอื่น ๆ ซึ่งสามารถใช้ทดแทนการใช้พลังงานจากฟอสซิลได้ การแปรรูปขยะเป็นพลังงานนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด แต่ยังสามารถช่วยเพิ่มความยั่งยืนในด้านพลังงานอีกด้วย ประเภทขยะที่เหมาะสมสำหรับการแปรรูปเป็นพลังงาน สามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ ขยะที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติเช่น เศษอาหาร เศษผักผลไม้ ซากพืช และวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตร ซึ่งสามารถนำไปหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ ขยะที่เผาไหม้ได้ เช่น ไม้ กระดาษ พลาสติก และยาง ซึ่งสามารถนำไปเผาเพื่อผลิตพลังงานและขยะอื่น ๆ เช่น ขยะที่ขูดจากบ่อฝังกลบ ตะกอนน้ำเสีย สามารถนำมาแปรรูปเป็นพลังงานได้ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม (ศุภวิชญ์ จันทน์ขาว, 2566)

3. แนวคิดการจัดการขยะที่ยั่งยืน โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme หรือ UNEP) ได้กำหนดนิตยารจัดการมูลฝอยแบบครบวงจร (Integrated Solid Waste Management หรือ ISWM) ไว้ว่าเป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งมั่นในการจัดการมูลฝอยในรูปแบบที่ยั่งยืน โดยครอบคลุมกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางของมูลฝอย ตั้งแต่การกำเนิดมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ การคัดแยกขยะตามประเภทต่าง ๆ การขนส่งขยะไปยังจุดที่เหมาะสม การบำบัดขยะเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด การกู้คืนวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ และการ

กำจัดขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ในลักษณะที่ไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการจัดการนี้จะต้องดำเนินการร่วมกันในลักษณะบูรณาการ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในแง่ของการลดขยะ การใช้ทรัพยากรทดแทน และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการมูลฝอยแบบครบวงจรจะต้องมีการวางแผนในหลายมิติ ทั้งด้านนโยบายที่สนับสนุนการจัดการมูลฝอย เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการ รวมถึงการดำเนินการในด้านมาตรการสมัครใจที่จะช่วยส่งเสริมการจัดการมูลฝอยในชุมชน (กรองเพชร ธนียรัตน์, 2562)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2561) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ จังหวัดปทุมธานี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ และศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ในด้านปัญหาและอุปสรรค ประเด็นสำคัญคือการต่อต้านจากประชาชน ประชาชนขาดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในความโปร่งใสของหน่วยงานท้องถิ่น อีกทั้งยังขาดข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ รวมถึงการสื่อสารข้อมูลจากหน่วยงานรัฐยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ สำหรับผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะส่งผลกระทบต่อคนข้างรุนแรง เช่น ปัญหากลิ่นเหม็น คิวน้ำเสีย และการเปลี่ยนแปลงในทัศนียภาพของชุมชน ผู้วิจัยเสนอแนะให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบความโปร่งใสและประเมินผลกระทบของนโยบาย พร้อมจัดประชาพิจารณ์เพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ประชาชน นอกจากนี้ รัฐควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างโปร่งใส โดยไม่แทรกแซงหรือครอบงำความคิดเห็นของชุมชน

ศิริรัตน์ สังข์สุวรรณ (2563) วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการเกิดโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะ และกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยระบุว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ความไม่ชัดเจนในเรื่องความเป็นเจ้าของขยะ การต่อต้านจากคนในพื้นที่ ความไม่มั่นใจในเทคโนโลยีที่เลือกใช้ ความซับซ้อนของกฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้า การขาดความเชื่อมั่นจากภาคเอกชนในการลงทุน ในส่วนของแนวทางการพัฒนา โรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะควรใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กระดับชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการผลิตพลังงาน ส่งผลต่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน

ตติยาภรณ์ วรวงศ์ไกรศรี และ โสภิตสุตา ทองโสภิต (2554) วิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานขยะในประเทศไทย กรณีศึกษาเทศบาลนครภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ รวมถึงกำหนดแนวทางพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานขยะในอนาคต ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญของโรงไฟฟ้าพลังงานขยะในพื้นที่เทศบาลนครภูเก็ต ได้แก่ กลิ่นเหม็นรอบเตาเผาและฝุ่นควัน ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ขาดความมั่นใจในมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมของเตาเผาขยะ ส่งผลให้เกิดทัศนคติในเชิงลบต่อโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการบริหารจัดการทั้งในมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ เช่น การคัดแยกขยะที่ต้นทาง จนถึงกระบวนการปลายน้ำ เช่น การตั้งโรงไฟฟ้าขยะ อีกทั้งยังเสนอให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการดำเนินโครงการ และออกแบบระบบบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่แต่ละแห่งอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะฝอยชุมชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น สามารถอธิบายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาของการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะฝอยชุมชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

1.1 ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการขยะฝอยชุมชนยังขาดความเชี่ยวชาญ ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะฝอยชุมชนด้วยการจำกัดโดยโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการแปรรูปขยะฝอยให้เป็นพลังงาน และเรื่องของความรู้ในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและพลังงาน กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะฝอยและการผลิตพลังงานจากขยะมีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการขาดความรู้ในด้านนี้ทำให้การขออนุญาต และการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายเป็นไปได้ยากและใช้เวลานาน อาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการโครงการ และบางครั้งอาจเกิดความผิดพลาดในด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งอาจทำให้โครงการถูกระงับหรือหยุดชะงักไป

1.2 ปัญหาด้านงบประมาณ การจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมีต้นทุนสูง ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ เนื่องจากการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น เตาเผา ระบบผลิตไฟฟ้า และระบบการจัดการมลพิษ ซึ่งส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มต้นที่สูงมาก นอกจากนี้การดำเนินงานของโรงไฟฟ้ายังต้องการงบประมาณต่อเนื่องสำหรับค่าเชื้อเพลิงเสริม การบำรุงรักษาเครื่องจักร และการจัดการมลพิษ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ชำรุดที่มีราคาสูงอีกด้วย

1.3 ปัญหาด้านชุมชน จากการคัดค้านและความไม่ไว้วางใจของประชาชนและชุมชนต่อโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินการ โดยประชาชนในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานที่ตั้งของโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมักมีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการดำเนินการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ ปัญหาหลักที่ประชาชนมักจะเป็นกังวลคือ มลพิษทางอากาศ ที่อาจเกิดจากการเผาขยะ ซึ่งอาจปล่อยสารพิษหรือควันพิษที่มีผลกระทบต่อคุณภาพอากาศในพื้นที่และส่งผลกระทบต่อความหายใจและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อีกปัญหาหนึ่งที่ประชาชนมักกังวลคือ กลิ่นไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการจัดการขยะ เช่น การขนส่งขยะ การบำบัดขยะ หรือการเผาไหม้ขยะ หากกระบวนการจัดการไม่ดีหรือขาดมาตรการควบคุมที่เหมาะสม กลิ่นที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนรู้สึกไม่สะดวกสบาย และอาจทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ เช่น อาการคลื่นไส้ ปวดหัว หรือระคายเคืองในทางเดินหายใจ หากไม่มีกระบวนการควบคุมที่เหมาะสมหรือขาดการดูแลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด อาจทำให้เกิดมลพิษที่ยืดเยื้อและมีผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่

1.4 ปัญหาด้านขยะที่ไม่เพียงพอต่อการผลิตพลังงานไฟฟ้า เป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญและท้าทายในการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ เนื่องจากความยั่งยืนและความสามารถในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากขยะจะต้องอาศัยปริมาณขยะที่เพียงพอและมีความสม่ำเสมอในการจัดหา ขยะที่มีปริมาณไม่เพียงพออาจส่งผลให้โรงไฟฟ้าพลังงานขยะไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ขนาดเล็กหรือมีปริมาณขยะไม่มากเพียงพอต่อความต้องการในการผลิตพลังงานไฟฟ้า หากปริมาณขยะในพื้นที่นั้นไม่เพียงพอ โรงไฟฟ้าก็จะประสบปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตพลังงาน ซึ่งอาจทำให้โรงไฟฟ้าทำงานได้ไม่เต็มที่หรือหยุดชะงักไปในบางช่วงเวลา

1.5 ปัญหาด้านระเบียบและกฎหมาย ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมีระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมากและมีความซับซ้อน มีความล่าช้าของระบบเอกสาร กระบวนการอนุมัติที่ใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะจะต้องผ่านกระบวนการขออนุญาตจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติและการขออนุญาตนี้สามารถทำให้ต้นทุนของโครงการเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องเสียเวลาและทรัพยากรในการดำเนินการและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาของการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะฝอยชุมชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

จากปัญหาที่พบในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะฝอยชุมชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จึงมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังนี้

2.1 ส่งเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพ ให้กับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการดำเนินการ จัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน ทั้งในด้านเทคโนโลยีจัดการขยะ เพื่อให้เข้าใจและสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อชุมชนและระบบนิเวศ และด้านระเบียบกฎหมาย เพื่อให้ การดำเนินโครงการเป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับโครงการ โดยการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีความสำเร็จถือเป็นแนวทางหนึ่งในการเรียนรู้จากตัวอย่างจริง อาทิเช่น โรงไฟฟ้าจากเตาเผาขยะเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต, Senoko Waste-to-Energy Plant ประเทศสิงคโปร์ และ Shin-Koto Incineration Plant ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น โดยการศึกษาควรครอบคลุมทั้งในด้านการออกแบบ การดำเนินงาน การจัดการ และผลกระทบต่อทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้โครงการเหล่านี้ประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะนำแนวทางการจัดการ ขบวนการ เทคนิคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ประสบความสำเร็จ มาปรับใช้เพื่อการดำเนินการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนประสบความสำเร็จและยั่งยืน

2.2 การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน โดยภาคเอกชน สามารถเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและการลงทุนต่าง ๆ รวมถึงการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามาใช้ในการจัดการขยะและผลิตพลังงานไฟฟ้า ความพร้อมในด้านบุคลากร เทคโนโลยี และความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถ ช่วยให้โครงการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรและ งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไม่สามารถแบกรับภาระทั้งหมดได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้าน งบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ดังนั้น การดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้ โครงการเกิดขึ้นได้จริงและดำเนินไปอย่างยั่งยืน การมีภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในโครงการ ไม่เพียงแต่ช่วยแบ่งเบาภาระ ของภาครัฐเท่านั้น แต่ยังช่วยให้โครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ ซึ่งภาคเอกชนมักมีความพร้อมมากกว่า นอกจากนี้ การบริหารจัดการและการบำรุงรักษาโรงไฟฟ้ายังต้องการ ความรู้เฉพาะทาง หากมีภาคเอกชนเข้ามาดูแล ก็จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและลดปัญหาในระยะยาว

2.3 การสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ รับผิดชอบโครงการ ต้องตระหนักถึงการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมให้ประชาชนและ ชุมชน มีการประชุมชี้แจงให้ความรู้ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจได้ง่ายเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน และชี้แจงผลประโยชน์ ที่ชุมชนและประชาชนจะได้รับในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนไม่ว่าจะเป็นการช่วยลดปัญหาขยะตกค้าง การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การผลิตพลังงานสะอาด การจ้างงานของประชาชนในชุมชนและผลกระทบต่อขยะมูลฝอย ในชุมชนที่ตกค้างลดลง ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการดำเนินโครงการ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดง ความคิดเห็น ข้อกังวล ข้อเสนอแนะและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การก่อสร้าง จนถึงการดำเนินงาน การที่ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของการดำเนินการจะทำให้ประชาชนรู้ถึงปัญหาและสิ่งที่ภาครัฐดำเนินการ เพื่อให้ การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใกล้เคียง ในการดำเนินการส่งขยะมายังโรงไฟฟ้า พลังงานขยะเพื่อใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมีความต่อเนื่องและมี ปริมาณขยะเพียงพอต่อการผลิตพลังงาน นอกจากนี้ ยังเป็นการลดปัญหาขยะในพื้นที่ต่าง ๆ และช่วยส่งเสริมการจัดการขยะ ในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบโครงการ ควรมีการสร้างแรงจูงใจหรือข้อตกลงที่ ชัดเจนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงที่จะนำขยะมาจัดการที่โรงไฟฟ้าพลังงานขยะ เช่น การสนับสนุนให้เกิดการ จ้างงานในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่น การลดค่าธรรมเนียมการกำจัดขยะ หรือการให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถดึงดูดให้มีส่วนร่วมในการส่งขยะมายังโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ การจัดตั้งข้อตกลง เหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีแรงจูงใจในการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การ จัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ และทำให้การผลิตพลังงานไฟฟ้าจากขยะสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนใน อนาคต

2.5 ควรมีระบบตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการดำเนินโครงการ เพื่อที่จะดำเนินการส่งต่อไปกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น ตามขบวนการ ตามระเบียบที่กำหนดและเน้นการศึกษาเรียนรู้ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด เนื่องจากการดำเนินการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะนั้นมีระเบียบ กฎหมาย ขั้นตอนที่ทับซ้อนกัน ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการจัดการมูลฝอย กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายพลังงาน และกฎหมายท้องถิ่นและขั้นตอนการพิจารณาโครงการในการที่จะอนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมีหลายขั้นตอนและผ่านการตรวจสอบจากหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สอ.จ.) คณะกรรมการการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยและสำนักอัยการสูงสุดตรวจสอบร่างสัญญา เป็นต้น และภาครัฐสามารถปรับปรุงกระบวนการให้รวดเร็วขึ้น เช่น ใช้ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมาช่วยตรวจสอบเอกสาร ก็จะช่วยทำให้โครงการเดินหน้าได้เร็วขึ้น ภาคเอกชนก็จะมีความมั่นใจในการลงทุนมากขึ้น

อภิปรายผล

จากปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนที่พบใน ปัญหาด้านชุมชน จากการคัดค้านและความไม่ไว้วางใจของประชาชนและชุมชนต่อโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราเชนทร์ นพณ์ฐวงศกร (2561) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ จังหวัดปทุมธานี ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ คือทัศนคติการต่อต้าน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการรับรู้ข่าวสารของโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ และปัญหาด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมากและมีขั้นตอนที่ซับซ้อน มีความล่าช้า ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ สังข์สุวรรณ (2563) ที่ทำศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคง ด้านพลังงานอย่างยั่งยืน ที่ผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการเกิดโรงไฟฟ้าจากขยะคือ กฎระเบียบขั้นตอนที่เกี่ยวข้องขาดความชัดเจนและล่าช้า

จากแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนพบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน โดยภาคเอกชนสามารถเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตติยาภรณ์ วรวงศ์ ไกรศรี และ โสภิตสุดา ทองโสภิต (2554) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานขยะในประเทศไทย กรณีศึกษาเทศบาลนครภูเก็ต ที่ผลวิจัยพบว่าควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการดำเนินโครงการ และออกแบบระบบบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่แต่ละแห่งอย่างเหมาะสม และแนวทางการแก้ไขปัญหาการสร้าง ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาการคัดค้านของประชาชนและชุมชนยังสอดคล้องกับงานวิจัยของราเชนทร์ นพณ์ฐวงศกร (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ จังหวัดปทุมธานี และงานวิจัยของ ศิริรัตน์ สังข์สุวรรณ (2563) ที่ทำศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคง ด้านพลังงานอย่างยั่งยืน ที่ผลวิจัยพบว่าควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการขบวนการต่าง ๆ ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มี 5 แนวทางดังนี้

1. ปัญหาด้านขาดบุคลากร แนวทางการแก้ไขโดยส่งเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพ ให้กับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการดำเนินการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน
2. ปัญหาด้านงบประมาณ แนวทางการแก้ไขโดยการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน ภาคเอกชนสามารถเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและการลงทุนต่าง ๆ
3. ปัญหาด้านชุมชน จากการคัดค้านและความไม่ไว้วางใจของประชาชนและชุมชนต่อโครงการ แนวทางการแก้ไขโดยการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบโครงการ
4. ปัญหาด้านขยะไม่เพียงพอต่อการผลิตพลังงานไฟฟ้า แนวทางการแก้ไขประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง ในการดำเนินการส่งขยะมายังโรงไฟฟ้าพลังงานขยะเพื่อใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า
5. ปัญหาด้านระเบียบกฎหมาย ความซับซ้อนและล่าช้า แนวทางการแก้ไขโดยควรมีระบบตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการดำเนินการ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัญหาของการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลัก ๆ อยู่ 5 ประเด็นดังนี้ 1) ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนยังขาดความเชี่ยวชาญ ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนด้วยการจำกัดโดยโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ 2) การจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมีต้นทุนสูง ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ 3) ปัญหาด้านชุมชน การคัดค้านและความไม่ไว้วางใจของประชาชนและชุมชนที่มีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบ

ต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ 4) ปัญหาด้านขยะไม่เพียงพอต่อการผลิตพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ที่มีขนาดเล็กก็จะมีขยะไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและ 5) ปัญหาด้านระเบียบและกฎหมายในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมีระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมากและมีขั้นตอนที่ซับซ้อน มีความล่าช้า การอนุมัติและกระบวนการขออนุญาตใช้เวลานาน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาของการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน พบว่ามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอยู่ 5 แนวทางดังนี้ 1) ส่งเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาความรู้และมีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างพื้นที่ที่มีความสำเร็จในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ 2) การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชน ภาคเอกชนสามารถเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและการลงทุนต่าง ๆ 3) การสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการประชุมชี้แจงให้ความรู้และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับในการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ 4) ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใกล้เคียง ในการดำเนินการส่งขยะมายังโรงไฟฟ้าพลังงานขยะเพื่อใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า และ 5) ควรมีระบบตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อที่จะดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น ตามขบวนการ ตามระเบียบที่กำหนดและเน้นการศึกษาเรียนรู้ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ รัฐควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ ตั้งแต่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาสังคม โดยการจัดให้มีโครงการอบรมและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการบริหารจัดการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ ควรมีการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ศึกษาแนวทางที่ทันสมัย รวมถึงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะที่ประสบความสำเร็จที่เป็นต้นแบบของต่างประเทศ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลและประสบการณ์จากโครงการต้นแบบเหล่านี้มาพัฒนาต่อยอดและสร้างแนวทางในการขยายโครงการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาควรครอบคลุมทั้งในด้านของการออกแบบ การดำเนินงาน การจัดการ และผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้โครงการเหล่านี้ประสบความสำเร็จ เช่น การสนับสนุนจากภาครัฐ การมีส่วนร่วมของชุมชน การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีการจัดการขยะ ควรเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของเทคโนโลยีการจัดการขยะที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อหาเทคโนโลยีที่สามารถตอบโจทย์ทั้งในพื้นที่ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาควรครอบคลุมหลายมิติ เช่น ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ ความง่ายในการใช้งานและบำรุงรักษา เพื่อให้ได้เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาใช้ในประเทศไทยอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศ ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน. สืบค้นจาก https://thaimsw.pcd.go.th/report_country.php.
- _____. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565 – 2570). สืบค้นจาก <https://www.pcd.go.th/publication/28745/>.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2663). แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน 'จังหวัดสะอาด' ประจำปี 2563. สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th/upload/document>.
- กรองเพชร ธนียรัตน์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของประชาชนต่อโครงการโรงกำจัดขยะผลิตไฟฟ้าเพื่อสิ่งแวดล้อมหนองแขม กรุงเทพมหานคร. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- เขียวชาญ ศรีชัยยา. (2567). ธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากขยะ (บทวิเคราะห์พิเศษ) วิจัยธุรกิจธนาคารแลนด์แอนด์เฮาส์. สืบค้นจาก <https://www.lhbank.co.th/getattachment/5884dba7-5553-49aa-b06b-7f47185adc38/economic-analysis-Industry-Outlook-2024-Municipal-Waste-Power-Generation>.
- ณัฐธอมร ลิ้มปิงานังคิต. (2565). ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโรงไฟฟ้าพลังงานขยะมูลฝอยชุมชนจังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 15(3), 321-343.
- ดิเรก บวรสกุลเจริญ. (2567). มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีการป้องกันและควบคุมขยะมูลฝอยโดยเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการปัญญาภิธาน*, 9(1), 407-420.
- เด่นดนัย ดวนสูง, พัชราภรณ์ทิลา, เกตนิภา คำดวง, ชลสิทธิ์ ปรีกโธสง, ปัทมาภรณ์ สุ่มมาตย์ และ อรณิชา โต้งกระโทก. (2566). การจัดการขยะ โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ zero waste หมู่บ้านหัวถนน ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Spatial Development and Policy*, 1(3), 1-18.
- ตติยาภรณ์ วรวงศ์ไกรศรี และ โสภิตสุตา ทองโสภิต. (2554). การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานขยะในประเทศไทยกรณีศึกษาเทศบาลนครภูเก็ต. *วารสารวิจัยพลังงาน*, 8(3), 47-57.
- ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์. (2561). ปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(2), 183-194.
- วีระพงศ์ ศุภเศรษฐ์ศักดิ์. (2562). ปัญหาขยะชุมชนและแนวทางการแก้ไขโดยโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ. *วารสารรัฐราษฎร์*, 61(3), 107-119.
- ศิริรัตน์ สังข์สุวรรณ. (2563). แนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคง ด้านพลังงานอย่างยั่งยืน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(3), 118-132.
- ศิริรัตน์ งูตุล. (2560). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าขยะที่ใช้เทคโนโลยีเตาเผาขยะ. (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศุภวิชญ์ จันทน์ขาว. (2566). *Waste to Energy*. ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีปิโตรเคมีและวัสดุ. สืบค้นจาก <https://petromat.org/home/waste-to-energy/>.
- อุมาวรรณ วาทกิจ และ วรวิช โกวิทยากร. (2562). ผลกระทบของโรงงานแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า สถานีกำจัดขยะ เทศบาลนครขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research*, 5(2), 335-346.

External Debt and Economic Growth: An Empirical Evidence of Thailand

Teerasak Sapwarobol^{1*} and Non Vorlapanit¹

¹ Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fecotss@ku.ac.th

ABSTRACT

This study aimed to investigate the long-term relationship between external debt and Thailand's GDP using quarterly time series data between 2005-2021. The study employed Johansen & Juselius (1990)'s procedure in order to investigate the relationships. Macroeconomic variables used in the model included CPI, short-term external debt (or long-term external debt), money supply, degree of trade openness, real interest rate and GDP. The empirical results showed the long-term cointegration between short-term external debt and GDP as well as long-term external debt and GDP. Moreover, by using Wald Test, this study found that external debt did not Granger cause Thai GDP directly, in cases of both short-term external debt and long-term external debt. Yet, external debt Granger caused Thailand's GDP indirectly in cases of both short-term external debt and long-term external debt in several dimensions. For instance, long-term external debt Granger caused real interest rate and real interest rate then Granger caused GDP.

Keywords: Cointegration, Economic Growth, External Debt

หนี้ต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ: หลักฐานเชิงประจักษ์ของประเทศไทย

ธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล^{1*} และ นนทร์ วรพานิษฐ์¹

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fecotss@ku.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย โดยอาศัยข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548–2564 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวตามวิธีของ Johansen & Juselius (1990) โดยการสร้างแบบจำลองจากตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภค หนี้ต่างประเทศระยะสั้น (หรือระยะยาว) ปริมาณเงิน ระดับการเปิดประเทศทางการค้า อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวทั้งในกรณีของหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและหนี้ต่างประเทศโดยอาศัยค่าสถิติ Wald Test พบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศไม่ได้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงในลักษณะ Direct Causal Linkage ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย ทั้งในกรณีของหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาว หากแต่การก่อหนี้ต่างประเทศจะส่งผลกระทบต่อในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลแบบลูกโซ่ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในหลายรูปแบบความสัมพันธ์ อาทิเช่น รูปแบบความสัมพันธ์ที่การก่อหนี้ต่างประเทศระยะยาวจะส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง จากนั้นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจึงส่งผลไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย เป็นต้น

คำสำคัญ: การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว, หนี้ต่างประเทศ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเร่งตัวของการก่อหนี้ต่างประเทศทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเด็นที่นักเศรษฐศาสตร์และหน่วยงานที่กำกับดูแลและวางแผนทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในทางทฤษฎี การก่อหนี้ต่างประเทศสามารถส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม หลักฐานเชิงประจักษ์ของงานวิจัยในต่างประเทศกลับพบความสัมพันธ์ระหว่างการก่อหนี้ต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในทิศทางบวกและลบผสมผสานกัน ในด้านหนึ่ง การก่อหนี้ต่างประเทศในประเทศกำลังพัฒนามักเป็นไปเพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างการลงทุนเพื่อให้ระดับรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้น การก่อหนี้ต่างประเทศจึงเสมือนเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไปในตัว แต่ในอีกมิติหนึ่งจะพบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศในระดับที่ไม่เหมาะสมกลับสร้างปัญหาวิกฤตหนี้ต่างประเทศขึ้น ซึ่งในกรณีดังกล่าวการก่อหนี้ต่างประเทศกลับเป็นตัวกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

หากพิจารณาจากแนวคิดทางทฤษฎี แนนอนว่าแนวโน้มการก่อหนี้ต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ทุนทางกายภาพของประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ในหลาย ๆ ประเทศที่ผ่านมากลับพบความสัมพันธ์ในหลายมิติ อาทิเช่น งานวิจัยของ Chowdhury (2001) ที่ทำการศึกษาก่อหนี้ต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา และพบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศไม่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Clements, et al. (2003) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ และพบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่

การศึกษาของ Choong, et al. (2010) แสดงให้เห็นว่าการสะสมหนี้ต่างประเทศของประเทศมาเลเซียส่งผลในทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ในทางตรงกันข้าม มีงานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนหนึ่งที่พบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศสามารถส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อาทิเช่นงานวิจัยของ Pattillio, et al. (2004) พบว่าหนึ่งในสามของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากการสะสมทุนทางกายภาพ และอีกสองในสามของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากผลิตภาพการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น

จากการที่งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างการก่อหนี้ต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกรณีของประเทศไทยเป็นการเฉพาะยังคงมีค่อนข้างจำกัด ทำให้ขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะนำมาใช้ในการอธิบายว่าการเพิ่มขึ้นของหนี้ต่างประเทศมีส่วนในการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่าน ๆ มา ยังไม่พบว่ามีงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่ทำการแยกศึกษาว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและหนี้ต่างประเทศระยะยาวสามารถเอื้อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยได้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ดังนั้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายด้านหนี้ต่างประเทศในอนาคต งานวิจัยในครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการก่อหนี้ต่างประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งในกรณีของหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและหนี้ต่างประเทศระยะยาว เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการก่อหนี้ต่างประเทศในอีกมิติหนึ่งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาว กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้อาศัยข้อมูลทุติยภูมิประเภทอนุกรมเวลา (Time Series Data) ของข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP), ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index: CPI), อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Real Interest Rate), ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (Money Supply), ระดับการเปิดประเทศทางการค้า (Degree of Trade Openness) และข้อมูลหนี้ต่างประเทศในภาพรวม (External Debt) ทั้งระยะสั้นและระยะยาวของประเทศไทย เนื่องจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีการจัดเก็บเป็นรายไตรมาสและรายปี ในขณะที่ตัวแปรตัวอื่น ๆ ที่ใช้ในการศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายเดือน การศึกษาในครั้งนี้จึงทำการปรับข้อมูลทุติยภูมิประเภทอนุกรมเวลาให้เป็นข้อมูลรายไตรมาสในทุกตัวแปร โดยการแปลงข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภค, อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง, ปริมาณเงิน, ระดับการเปิดประเทศทางการค้า และข้อมูลหนี้ต่างประเทศของไทยให้เป็นข้อมูลรายไตรมาส เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และจากการที่ข้อมูลหนี้ต่างประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาวในฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยมีข้อมูลย้อนหลังถึงปี พ.ศ. 2548 เท่านั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงกำหนดช่วงระยะเวลาของการศึกษาเป็นช่วงระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2548 ถึงไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 67 ไตรมาส

สำหรับตัวแปรระดับการเปิดประเทศทางการค้า สามารถคำนวณได้จากผลรวมของมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าหารด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$OPEN = (X + M)/GDP$$

โดยที่ OPEN คือ ระดับการเปิดประเทศทางการค้า
X คือ มูลค่าการส่งออก และ M คือ มูลค่าการนำเข้า

มูลค่าการส่งออกและการนำเข้าที่เพิ่มสูงขึ้นในรอบ 1 ปีจะสะท้อนให้เห็นว่าประเทศมีการเปิดกว้างสำหรับการค้าขายระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเมื่อนำมูลค่าการส่งออกและนำเข้ามาปรับเป็นสัดส่วนเมื่อเทียบกับ GDP ระดับการเปิดประเทศทางการค้าจึงสะท้อนให้เห็นว่า ในรอบ 1 ปีประเทศหนึ่ง ๆ มีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศเท่าใดเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ตัวเลขระดับการเปิดประเทศทางการค้าจึงเป็นตัวชี้วัดระดับการเปิดกว้างทางการค้าที่งานวิจัยเชิงประจักษ์นิยมนำมาใช้ในการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีเครื่องมือดังนี้

2.1 เนื่องจากข้อมูลอนุกรมเวลาที่ใช้ในการศึกษามักจะมีความไม่นิ่งของข้อมูล (Non-Stationary) การนำข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีลักษณะ Non-Stationary มาใช้วิเคราะห์อาจก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Relationship) เนื่องจากตัวแปรที่มีลักษณะเป็น Non-Stationary มักจะมีค่า Durbin Watson ต่ำ แต่ค่า R^2 กลับสูง ค่า t-statistic อาจมีนัยสำคัญในทางสถิติ แต่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมาณการอาจไม่มีนัยยะในทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นก่อนทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลอง การศึกษาจะเริ่มจากการทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูล (Stationary Test)

2.2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) ตามวิธีของ Johansen & Juselius (1990) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป บนสมมติฐานที่ว่าตัวแปรจะมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกันก็ต่อเมื่อตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองมีลักษณะ Stationary ในอันดับเดียวกัน โดยการวิเคราะห์จะใช้แบบจำลอง Multivariate Cointegration Vector Autoregressive Model

2.3 การทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นของตัวแปรว่ามีการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวหรือไม่ และด้วยความเร็วเท่าใด โดยใช้แบบจำลอง Vector Error Correction Model (VECM)

2.4 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลโดยวิธี Granger Causality Test เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดสอบว่าตัวแปรตัวหนึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอีกตัวหนึ่งหรือไม่ หรือตัวแปรทั้งสองตัวเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน โดยในการศึกษาในครั้งนี้จะใช้ค่าสถิติ Wald Test ในการทดสอบ

3. สมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

3.1 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปร

3.1.1 การทดสอบคุณสมบัติความมีเสถียรภาพของข้อมูล โดยวิธี Augmented Dickey-Fuller Test (ADF Test) กำหนดสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

H_0 : ข้อมูลมีลักษณะไม่นิ่ง

H_a : ข้อมูลมีลักษณะนิ่ง

3.1.2 การทดสอบจำนวนเวกเตอร์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว โดยใช้ค่าสถิติ Trace Test (λ_{trace}) กำหนดสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

H_0 : จำนวน Cointegrating Vector มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ r

H_a : จำนวน Cointegrating Vector มีค่ามากกว่า r

3.1.3 การทดสอบจำนวนเวกเตอร์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว โดยใช้ค่าสถิติ Maximum Eigenvalue Test (λ_{max}) กำหนดสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

H_0 : จำนวน Cointegrating Vector มีค่าสูงสุดเท่ากับ r

H_a : จำนวน Cointegrating Vector มีค่าเท่ากับ $r+1$

3.1.4 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยใช้ค่าสถิติ Wald Test กำหนดสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

H_0 : ตัวแปร X ไม่เป็นสาเหตุของตัวแปร Y

H_a : ตัวแปร X เป็นสาเหตุของตัวแปร Y

และ

H_0 : ตัวแปร Y ไม่เป็นสาเหตุของตัวแปร X

H_a : ตัวแปร Y เป็นสาเหตุของตัวแปร X

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้จะอาศัยข้อมูลทุติยภูมิประเภทอนุกรมเวลาจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เก็บรวบรวมจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.2 ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) เก็บรวบรวมจากกระทรวงพาณิชย์

4.3 ข้อมูลปริมาณเงิน (M₃), อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (RIR), ปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะสั้น (SHORT) และปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะยาว (LONG) เก็บรวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย

4.4 ข้อมูลระดับการเปิดประเทศทางการค้า (OPEN) เก็บรวบรวมข้อมูลมูลค่าการส่งออกและนำเข้าจากธนาคารแห่งประเทศไทย และทำการคำนวณระดับการเปิดประเทศทางการค้าโดยผู้วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย เริ่มจากการทดสอบคุณสมบัติความมีเสถียรภาพของข้อมูลโดยวิธี ADF Test และใช้ค่า Schwarz Information Criterion (SIC) ที่ต่ำที่สุดในการเลือกค่า Lag ที่เหมาะสม หากพบว่าตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองมีเสถียรภาพของข้อมูล ณ ระดับเดียวกันแล้วจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวตามวิธีของ Johansen & Juselius (1990) โดยใช้ค่าสถิติ Trace Test และค่าสถิติ Maximum Eigenvalue Test เป็นเครื่องมือสำหรับการทดสอบว่าชุดตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกันหรือไม่ และมีรูปแบบความสัมพันธ์ (จำนวน Cointegrating Vector) จำนวนกี่รูปแบบ ความสัมพันธ์ สำหรับการกำหนดความยาวของความล่าช้า (Lag Length) ที่เหมาะสมของแบบจำลอง จะพิจารณาจากค่าสถิติ SIC ที่มีค่าต่ำที่สุด ในกรณีที่พบว่าชุดตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกัน จะดำเนินการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปร โดยอาศัยแบบจำลอง Vector Error Correction Model (VECM) เพื่อทดสอบว่าเมื่อมีตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวแล้ว ตัวแปรอื่น ๆ จะมีการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวหรือไม่ และด้วยความเร็วเท่าใด (Speed of Adjustment) จากนั้นจะทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลว่าการก่อหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Wald Test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดูยภาพในระยะยาว

H_0 : ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคในแบบจำลองไม่มีความสัมพันธ์เชิงดูยภาพในระยะยาวกับหนึ่งต่างประเทศ

H_a : ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดูยภาพในระยะยาวกับหนึ่งต่างประเทศ

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

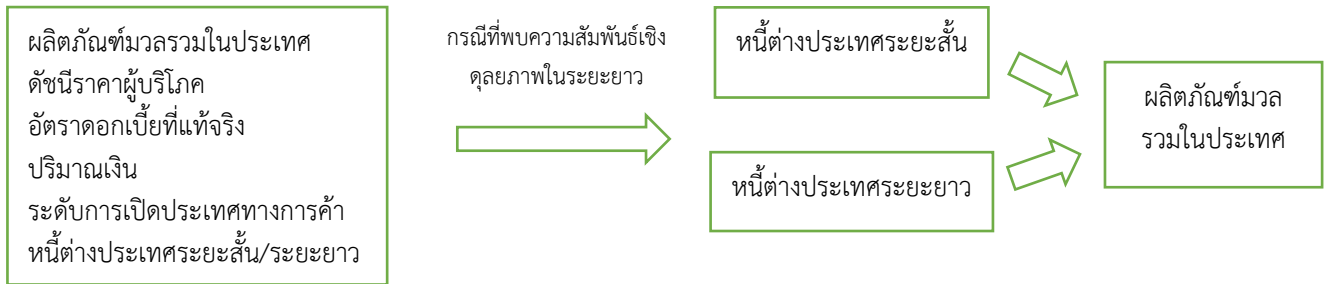
H_0 : ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศไม่เป็นสาเหตุของการก่อกวนนี้ต่างประเทศ

H_a : ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศเป็นสาเหตุของการก่อกวนนี้ต่างประเทศ

และ

H_0 : การก่อกวนนี้ต่างประเทศไม่เป็นสาเหตุของผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศ

H_a : การก่อกวนนี้ต่างประเทศเป็นสาเหตุของผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: จากการรวบรวมโดยผู้วิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความสัมพันธ์เชิงดูยภาพในระยะยาวระหว่างปริมาณหนึ่งต่างประเทศระยะสั้นและผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศไทย

ผลการทดสอบคุณสมบัติความมีเสถียรภาพของข้อมูลอนุกรมเวลาโดยวิธี ADF Test ที่ระดับของข้อมูล (At Level) พบว่าตัวแปรผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศ ปริมาณเงิน ระดับการเปิดประเทศทางการค้า และปริมาณหนึ่งต่างประเทศระยะสั้นมีลักษณะไม่นิ่ง ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสถิติ ADF Statistic เทียบกับค่าวิกฤต Mackinnon พบว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าตัวแปรอนุกรมเวลามี Unit Root เนื่องจากค่าสถิติที่ได้มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤตที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 แต่ในกรณีของตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภค และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงพบว่าสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 และร้อยละ 99 ตามลำดับ (ตารางที่ 1) อย่างไรก็ตาม เมื่อตัวแปรทุกตัวผ่านการทำ First Difference แล้ว สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ได้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอนุกรมเวลาทุกตัวมีคุณสมบัติเป็น Stationary ในระดับผลต่างลำดับที่หนึ่ง I(1) จึงสามารถนำไปสร้างสมการ Cointegration เพื่อทำการวิเคราะห์ว่าหนึ่งต่างประเทศระยะสั้นและผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงดูยภาพในระยะยาวหรือไม่

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบคุณสมบัติความมีเสถียรภาพของข้อมูลโดยวิธี ADF Test

ตัวแปร	ADF Statistic	
	At Level	At First Difference
GDP	-1.3374	-3.9576***
CPI	-3.0518**	-6.9730***
MS	1.3392	-7.8385***
OPEN	-1.8282	-10.8022***
RIR	-6.1590***	-8.7663***
SHORT	-1.4265	-7.8410***
LONG	0.8323	-8.3899***

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ***, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างหนี้ต่างประเทศ ระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย จะเริ่มจากการหาค่าความยาวของความล่าช้า (Lag Length) ที่เหมาะสมของแบบจำลอง ผลการศึกษาพบว่าแบบจำลองผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและหนี้ต่างประเทศระยะสั้นของประเทศไทยที่ Lag Length เท่ากับ 2 ให้ค่าสถิติ SIC ต่ำที่สุด ผลการทดสอบแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและหนี้ต่างประเทศระยะสั้นของประเทศไทย โดยใช้ค่าความยาวของความล่าช้าเท่ากับ 2 พบว่า ค่า Trace Statistic และค่า Maximum Eigenvalue Statistic ของสมมติฐานหลัก 3 อันดับแรกมีค่ามากกว่าค่าวิกฤตของ MacKinnon ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรในแบบจำลองหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์เกิดขึ้นจำนวน 3 Cointegrating Vector (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย

H ₀	H _a	Trace Test	H ₀	H _a	Maximum Eigenvalue Test
$r \leq 0$	$r > 0$	151.7051***	$r = 0$	$r = 1$	59.2232***
$r \leq 1$	$r > 1$	92.4819***	$r = 1$	$r = 2$	35.7998**
$r \leq 2$	$r > 2$	56.6820**	$r = 2$	$r = 3$	29.0096**
$r \leq 3$	$r > 3$	27.6725	$r = 3$	$r = 4$	16.1285
$r \leq 4$	$r > 4$	11.5440	$r = 4$	$r = 5$	7.8889

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ***, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ผลการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวและการส่งผลกระทบต่อระหว่างกันในระยะสั้น โดยการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง VECM ของแบบจำลองหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย (ตารางที่ 3) พบว่าตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์ $\beta'X_{t-1}$ ของสมการ $\Delta(GDP)_t$ มีค่าเท่ากับ -0.8362 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเครื่องหมายลบหน้าค่าสัมประสิทธิ์สะท้อนว่าหากมีตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทยจะมีการปรับตัวกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวภายในระยะเวลา 1.1959 ไตรมาส

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวของแบบจำลองหนี้ต่างประเทศระยะสั้น

Error Correction	$\Delta(\text{GDP})$
$\beta'X_{t-1}$	-0.8362*** (-6.2076)
ΔGDP_{t-1}	0.3548*** (2.7979)
ΔSHORT_{t-1}	-2.3439 (-0.5063)
ΔCPI_{t-1}	-9431.853 (-0.2729)
ΔRIR_{t-1}	54148.46*** (4.1805)
ΔMS_{t-1}	-0.1297** (-1.9984)
ΔOPEN_{t-1}	-6642.109** (-2.5587)
Constant	44056.21 (1.7201)

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า t-statistic

***, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย

ผลการทดสอบคุณสมบัติความมีเสถียรภาพของข้อมูลอนุกรมเวลาดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่าตัวแปรอนุกรมเวลาทุกตัวมีคุณสมบัติเป็น Stationary ที่ $I(1)$ ผลการทดสอบแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยโดยใช้ค่าความยาวของความล่าช้าเท่ากับ 3 พบว่าค่าสถิติ Trace Statistic สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก $r \leq 3$ ในขณะที่ค่าสถิติ Maximum Eigenvalue Statistic กลับพบว่าสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก $r = 1$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ (ตารางที่ 4) จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยมีความสัมพันธ์เกิดขึ้นอย่างน้อย 2 รูปแบบความสัมพันธ์ ผลการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวของแบบจำลองหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย (ตารางที่ 5) พบว่าตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์ $\beta'X_{t-1}$ ของสมการ $\Delta(\text{GDP})_t$ มีค่าเท่ากับ -0.9406 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บ่งชี้ว่าหากมีตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยจะมีการปรับตัวกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวด้วยความเร็วประมาณ 0.9406 ต่อไตรมาส

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย

H_0	H_a	Trace Test	H_0	H_a	Maximum Eigenvalue Test
$r \leq 0$	$r > 0$	162.9304***	$r = 0$	$r = 1$	62.6005***
$r \leq 1$	$r > 1$	100.3299***	$r = 1$	$r = 2$	36.5352**
$r \leq 2$	$r > 2$	63.7947***	$r = 2$	$r = 3$	24.1236
$r \leq 3$	$r > 3$	39.6711**	$r = 3$	$r = 4$	23.5055
$r \leq 4$	$r > 4$	16.1656	$r = 4$	$r = 5$	12.0608

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ***, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวของแบบจำลองหนี้ต่างประเทศระยะยาว

Error Correction	$\Delta(\text{GDP})$
$\beta'X_{t-1}$	-0.9406*** (-6.3247)
ΔGDP_{t-1}	0.3973*** (3.0172)
ΔLONG_{t-1}	6.7156 (1.1910)
ΔCPI_{t-1}	4728.645 (0.1253)
ΔRIR_{t-1}	45323.58*** (3.0038)
ΔMS_{t-1}	-0.1410** (-2.0157)
ΔOPEN_{t-1}	-4929.336 (-1.6450)
Constant	30780.04 (1.0833)

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า t-statistic

***, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาว กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาวไปยังการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การศึกษาในครั้งนี้จึงทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลโดยใช้ค่าสถิติ Wald Test ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของแบบจำลองหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทยโดยอาศัยค่าสถิติ Wald Test พบว่ามีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จำนวน 6 คู่ความสัมพันธ์ มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 4 คู่ความสัมพันธ์ และมี 5 คู่ความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 (ตารางที่ 6) ในขณะที่ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของแบบจำลองหนี้ต่างประเทศ

ระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย พบว่ามีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 จำนวน 6 คู่ความสัมพันธ์ และมี 4 คู่ความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.1 (ตารางที่ 7) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการกีดกันนี้ต่างประเทศไม่ส่งผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ทั้งในกรณีของหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาว

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ตัวแปรตาม (Y)	ตัวแปรอิสระ (X)					
	CPI	GDP	MS	OPEN	RIR	SHORT
CPI	-	1.7480 (0.4173)	2.1678 (0.3383)	4.5588 (0.1023)	4.8306* (0.0893)	18.0109*** (0.0001)
GDP	7.3291** (0.0256)	-	9.7376*** (0.0077)	5.4465* (0.0657)	10.4149*** (0.0055)	2.5620 (0.2778)
MS	2.8029 (0.2462)	5.2793* (0.0714)	-	2.5225 (0.2833)	1.1989 (0.5491)	1.4353 (0.4879)
OPEN	4.9923* (0.0824)	0.8642 (0.6491)	8.0280** (0.0181)	-	2.9138 (0.2329)	13.8431*** (0.0010)
RIR	16.2453*** (0.0003)	1.7895 (0.4087)	1.0661 (0.5868)	8.5583** (0.0139)	-	14.2414*** (0.0008)
SHORT	2.0247 (0.3634)	0.4187 (0.8111)	5.4695* (0.0649)	1.7599 (0.4148)	6.1339** (0.0466)	-

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า P-value

***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ตัวแปรตาม (Y)	ตัวแปรอิสระ (X)					
	CPI	GDP	MS	OPEN	RIR	LONG
CPI	-	1.6043 (0.4484)	0.9308 (0.6279)	1.2838 (0.5263)	4.2116 (0.1217)	4.9046* (0.0861)
GDP	6.3218** (0.0424)	-	6.6280** (0.0364)	5.5166* (0.0634)	6.6760** (0.0355)	1.4526 (0.4837)
MS	3.4660 (0.1768)	5.9035* (0.0522)	-	2.9556 (0.2281)	0.6678 (0.7161)	2.8226 (0.2438)
OPEN	2.4213 (0.2980)	1.3752 (0.5028)	0.8245 (0.6621)	-	1.7430 (0.4183)	0.4552 (0.7964)
RIR	8.4091** (0.0149)	1.2550 (0.5339)	3.4115 (0.1816)	2.8666 (0.2385)	-	7.9746** (0.0185)
LONG	1.4285 (0.4895)	2.1678 (0.3383)	5.5333* (0.0629)	7.2891** (0.0261)	1.1839 (0.5532)	-

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า P-value

**, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย พบว่า หนี้ต่างประเทศระยะสั้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์เกิดขึ้นจำนวน 3 Cointegrating Vectors ซึ่งจากข้อมูลทฤษฎีที่รวบรวมจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นของไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการกู้ยืมของสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจรับฝากเงิน เงินกู้ของภาคธุรกิจ และสินเชื่อทางการค้าและชำระล่วงหน้าของภาคธุรกิจ (ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2563 หนี้ต่างประเทศรวมระยะสั้นของไทยมีจำนวน 74,831 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในจำนวนดังกล่าวเป็นหนี้ต่างประเทศระยะสั้นของสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจรับฝากเงินจำนวน 22,179 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหนี้ต่างประเทศรวมระยะสั้นในรูปของเงินกู้ของภาคธุรกิจอื่นๆ จำนวน 25,489 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และหนี้ต่างประเทศรวมระยะสั้นในรูปสินเชื่อทางการค้าและชำระล่วงหน้าของภาคธุรกิจอื่นๆ จำนวน 24,515 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเมื่อรวมหนี้ต่างประเทศรวมระยะสั้นทั้ง 3 รูปแบบจะคิดเป็นร้อยละ 96.5 ของหนี้ต่างประเทศรวมระยะสั้นของไทย ในขณะที่ต่างประเทศรวมระยะสั้นของไทยในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2563 ก็มีลักษณะโครงสร้างของหนี้ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอนุมานได้ว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นของไทยเป็นไปเพื่อการเสริมสภาพคล่องและสินเชื่อทางการค้า) หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นเพื่อการเสริมสภาพคล่องและสินเชื่อทางการค้ามีความสัมพันธ์กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย

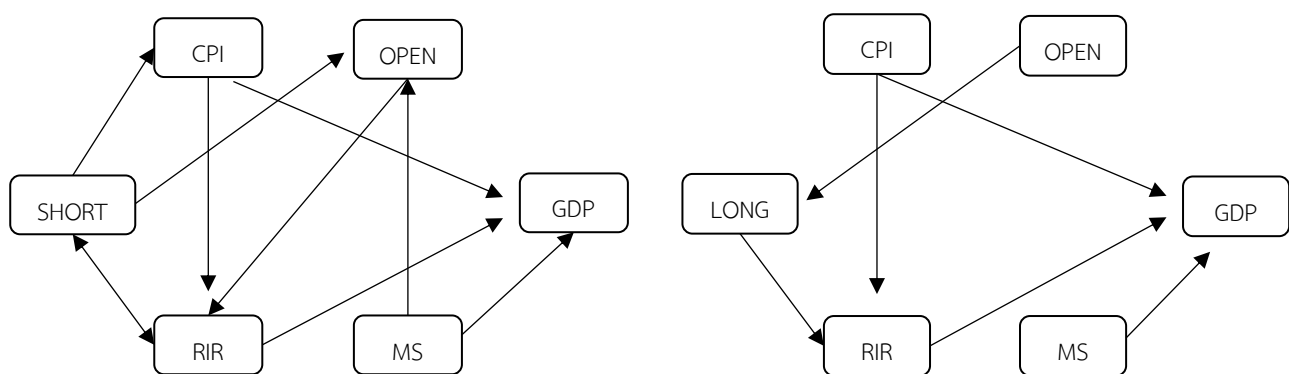
ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย พบว่า หนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์เกิดขึ้นจำนวน 2 Cointegrating Vectors ซึ่งจากข้อมูลทฤษฎีที่รวบรวมจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะยาวของไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของตราสารหนี้ของภาครัฐ ตราสารหนี้และเงินกู้ของภาคธุรกิจ (ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2563 หนี้ต่างประเทศรวมระยะยาวของไทยมีจำนวน 115,294 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในจำนวนดังกล่าวเป็นหนี้ต่างประเทศระยะยาวในรูปตราสารหนี้ของภาครัฐจำนวน 30,980 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เงินกู้และตราสารหนี้ภาคธุรกิจจำนวน 62,069 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเมื่อรวมหนี้ต่างประเทศระยะยาวทั้ง 2 รูปแบบจะคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 80.7 ของหนี้ต่างประเทศระยะยาวทั้งหมดของไทย และลักษณะโครงสร้างของหนี้ต่างประเทศดังกล่าวไม่ได้แตกต่างจากช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2563 มากนัก จึงอนุมานได้ว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะยาวของไทยเป็นการก่อหนี้เพื่อการขยายธุรกิจและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาว ทั้งจากภาครัฐและเอกชน) ผลจากการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะยาวของไทยเพื่อการขยายธุรกิจและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาวมีความสัมพันธ์กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย และสอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ โดยทั่วไปที่กล่าวว่าการก่อหนี้เพื่อการขยายธุรกิจและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสามารถเอื้อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ในระยะยาว (Lau & Lee, 2016; Choong et al, 2010)

ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปริมาณหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาว กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย พบว่า แม้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยจะมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวกับหนี้ต่างประเทศ แต่การก่อหนี้ต่างประเทศกลับไม่ได้ส่งผลโดยตรงในลักษณะ Direct Causal Linkage ทั้งในกรณีของหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาว หากแต่การก่อหนี้ต่างประเทศจะส่งผลกระทบต่อในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลแบบลูกโซ่ (Causal Chain) ในหลายรูปแบบความสัมพันธ์ โดยการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นจะส่งผลกระทบต่อในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลแบบลูกโซ่ในหลากหลายรูปแบบกว่าในกรณีของการก่อหนี้ต่างประเทศระยะยาว และเป็นที่น่าสังเกตว่าการก่อหนี้ต่างประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาวของไทยจะเกิดการส่งผลกระทบต่อในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลแบบลูกโซ่ไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่เหมือนกัน 1 รูปแบบ คือ รูปแบบความสัมพันธ์ที่การก่อหนี้ต่างประเทศจะส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง จากนั้นจึงส่งผ่านไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lau & Lee (2016) ที่พบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศไม่ได้เป็นสาเหตุโดยตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยเช่นเดียวกับหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม ข้อแตกต่างประการหนึ่งของการศึกษาในครั้งนี้กับงานวิจัยของ Lau & Lee (2016) คือ ในงานวิจัยของ Lau & Lee (2016) ไม่พบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยในลักษณะลูกโซ่ แต่กลับพบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในลักษณะลูกโซ่ในกรณีของประเทศฟิลิปปินส์ โดยการก่อหนี้ต่างประเทศจะส่งผลต่อปริมาณเงิน จากนั้นจึงส่งผ่านไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของฟิลิปปินส์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Lau, et al. (2015) ที่พบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของมาเลเซียในลักษณะลูกโซ่ โดยพบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศของมาเลเซียจะส่งผลต่อปริมาณเงิน จากนั้นจึงส่งผ่านไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของมาเลเซีย

องค์ความรู้ใหม่

หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ แม้ว่าจะไม่พบว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาวเป็นสาเหตุโดยตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยในลักษณะ Direct Causal Linkage อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้กลับค้นพบองค์ความรู้ใหม่ว่าการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาวสามารถส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยในลักษณะลูกโซ่ (Causal Chain) ในหลายรูปแบบความสัมพันธ์ (ดังแสดงในภาพที่ 2) กล่าวคือ ในกรณีของการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้น พบว่า (1) หนี้ต่างประเทศระยะสั้นเป็นสาเหตุของดัชนีราคาผู้บริโภค จากนั้นดัชนีราคาผู้บริโภคจะส่งผลไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (SHORT --> CPI --> GDP) (2) หนี้ต่างประเทศระยะสั้นเป็นสาเหตุของดัชนีราคาผู้บริโภค จากนั้นดัชนีราคาผู้บริโภคจะส่งผลไปยังอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตามลำดับ (SHORT --> CPI --> RIR --> GDP) (3) หนี้ต่างประเทศระยะสั้นเป็นสาเหตุของระดับการเปิดประเทศทางการค้าของไทย จากนั้นระดับการเปิดประเทศทางการค้าของไทยจะส่งผลไปยังอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตามลำดับ (SHORT --> OPEN --> RIR --> GDP) และ (4) หนี้ต่างประเทศระยะสั้นเป็นสาเหตุของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง จากนั้นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจะส่งผลไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (SHORT --> RIR --> GDP) สำหรับในกรณีของความสัมพัทธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศระยะยาวและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลในลักษณะลูกโซ่เพียง 1 รูปแบบความสัมพันธ์ กล่าวคือ หนี้ต่างประเทศระยะยาวเป็นสาเหตุของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง จากนั้นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจะส่งผลไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย (LONG --> RIR --> GDP)

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย

ที่มา: จากการศึกษา

หมายเหตุ: การศึกษาในครั้งนี้คัดเฉพาะคู่ตัวแปรที่มีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติอย่างน้อยร้อยละ 95 จากตารางที่ 4 และ 5 เพื่อมาสร้างแผนภาพแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลในลักษณะลูกโซ่ เนื่องจากเป็นระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับสูงเพียงพอในทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการก่อหนี้ต่างประเทศของไทยส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ อย่างไร โดยอาศัยข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสในช่วงระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2548 ถึงไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2564 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างการก่อหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย ตามวิธีของ Johansen & Juselius (1990) โดยทำการแยกศึกษาหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและหนี้ต่างประเทศระยะยาว ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างการก่อหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย ทั้งในกรณีของหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและหนี้ต่างประเทศระยะยาว ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยโดยอาศัยค่าสถิติ Wald Test ไม่พบว่า การก่อหนี้ต่างประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่งผลโดยตรงในลักษณะ Direct Causal Linkage ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย หากแต่การก่อหนี้ต่างประเทศจะส่งผลทางอ้อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทยในลักษณะลูกโซ่ผ่านอัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และระดับการเปิดประเทศทางการค้าของไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ของการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่า การก่อหนี้ต่างประเทศไม่ส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย หากแต่การก่อหนี้ต่างประเทศจะส่งผลไปที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในลักษณะลูกโซ่ผ่านอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและระดับราคา การบริหารจัดการหนี้ต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และการก่อหนี้ต่างประเทศในระดับที่เหมาะสม จึงยังคงเป็นมิติที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียในช่วงปี พ.ศ. 2540 รวมถึงวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในทวีปละตินอเมริกาในช่วงทศวรรษ 1980 หรือวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกาในปี พ.ศ. 2565 ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการก่อหนี้และการบริหารจัดการหนี้ต่างประเทศได้เป็นอย่างดี การก่อหนี้ต่างประเทศในอนาคตควรนำไปใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ รวมถึงสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้การก่อหนี้ต่างประเทศควรมีการกระจายการก่อหนี้ต่างประเทศในสกุลเงินตราต่างประเทศและประเทศเจ้าหนี้ เพื่อเป็นการบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างการก่อหนี้ต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นและระยะยาวที่มีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของไทย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปการก่อหนี้ต่างประเทศของภาครัฐกับภาคเอกชนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผลกระทบและช่องทางการส่งผลกระทบที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของการก่อหนี้ต่างประเทศทั้ง 2 ลักษณะอาจมีความแตกต่างกันได้ การศึกษาเปรียบเทียบผลของการก่อหนี้ต่างประเทศของภาครัฐและภาคเอกชนที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ด้านผลกระทบของการก่อหนี้ต่างประเทศที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมทุกมิติมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Choong, C. K., Lau, E., Liew, V. K. S., & Pua, C. H. (2010). Does debts foster economic growth? The experience of Malaysia. *African journal of business management*, 4(8), 1564-1575.
- Chowdhury, A. (2001). *External debt and growth in developing countries: a sensitivity and causal analysis (WIDER-Discussion Papers)*. Helsinki: The United Nations University World Institute for Development Economics Research.

- Clements, B., Bhattacharya, R., & Nguyen, T. Q. (2003). *External debt, public investment, and growth in low-income countries*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
- Lau, E., & Lee, A. S. Y. (2016). Determinants of external debt in Thailand and the Philippines. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6(4), 1973-1980.
- Lau, E., Lee, A. S. Y., & Arip, M. A. (2015). Macroeconomics determinants of external debt in Malaysia. *International Institute of Social and Economic Sciences*, 4(4), 14-26.
- Poirson, M. H., Ricci, M. L. A., & Pattillo, M. C. A. (2004). *What are the channels through which external debt affects growth?*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.

Development of Learning Activities Using Historical Methods on The Development of Ayutthaya and Thonburi Kingdoms for Matthayomsuksa 2 Students

Pichamon Wonghathaikun^{1*} and Arun Suikraduang²

¹ *Master of Education Program in Social Studies, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: pichamon180240@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to develop learning activities using historical methods on the development of Ayutthaya and Thonburi kingdoms for Mathayomsuksa 2 students, effectively meeting the criteria of 80/80, (2) to compare the academic achievement of Mathayomsuksa 2 students who receive historical method-based learning activities before and after study, (3) to compare the analytical thinking abilities of Mathayomsuksa 2 students who received historical method-based learning activities before and after class, and (4) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 2 students with the organization of historical method-based learning activities. This research employs quantitative methods. Data collection tools include 15 learning management plans, a 30-question academic achievement test, an analytical thinking ability test, and a satisfaction questionnaire. Statistical analyses involve mean, percentage, standard deviation, and hypothesis testing using t-tests (Dependent Samples). The results of the study revealed that: 1) The development and efficiency of learning activities using historical methods for Mathayomsuksa 2 students achieved an efficiency score of 86.98/81.23. 2) The academic achievement of Mathayomsuksa 2 students who participated in historical method-based learning activities showed statistically significant improvement after studying compared to before studying, at the .05 level. 3) The analytical thinking ability of Mathayomsuksa 2 students who engaged in learning using historical methods demonstrated statistically significant improvement after studying compared to before studying, at the .05 level. 4) Overall, students expressed the highest level of satisfaction with the organization of learning activities using historical methods.

Keywords: Historical Methods, Academic Achievement, Analytical Thinking Ability

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

พิชามณู ชูวงศ์หทัยกุล^{1*} และ อรัญ ชูยกระเดื่อง

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pichamon180240@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน (4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 แผน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ (3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน t - test (Dependent Samples) ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.98/81.23 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: วิธีการทางประวัติศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีแนวคิดของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติโดยยึดหลักการ เป้าหมาย และแนวคิดเพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกช่วงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติกลุ่ม ด้อยโอกาสที่มีความยากลำบากและขาดโอกาสเนื่องด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม ซึ่งรัฐต้องดูแลและสนับสนุน ผู้เรียนกลุ่มนี้ให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพและความพร้อมอย่างเท่าเทียมตลอดชีวิต รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อ การประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม โดยไม่ปล่อยปละละเลย หรือทิ้งใครไว้ข้างหลัง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดกรอบทิศทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและ เยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการ พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ ความสามารถในการ สื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้

เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ เป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีความสำคัญว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติ เป็นการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานของมนุษย์ วิวัฒนาการของมนุษย์และสังคม รวมทั้งความสำเร็จและความผิดพลาดของมนุษย์เพื่อให้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การศึกษาประวัติศาสตร์ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาและฝึกฝนทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลโดยสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงโดยปราศจากอคติจึงมีคุณค่าในการพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง (เฉลิม มนิลา นิตเขตต์ปรีชา, 2559) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นวิชาเฉพาะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาและควรคำนึงถึงหลักของการนำวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ระวีวรรณ ภาคพรต มาลี โตสกุล และเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2554) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรียนโรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประกอบในการจัดการเรียนการสอน และจากรายงานการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ปีการศึกษา 2565 มีจุดที่ควรพัฒนาในด้านทักษะชีวิต และกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่ผ่านการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและผลการจดบันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนบางคนไม่มีสมาธิในการเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขหรือส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา อาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น (โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม, 2565) อีกทั้งนักเรียนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เท่าที่ควร ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนจึงต้องสอนให้นักเรียนมีทักษะ มีกระบวนการคิด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น โดยจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเกิดการคิดวิเคราะห์มีอยู่หลายวิธีและหนึ่งในนั้นคือการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ โดยใช้หลักการทางประวัติศาสตร์ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบในการหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้าหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้สามารถอธิบายและวิเคราะห์เหตุการณ์หรือหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมเหตุสมผล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้โดยการรวบรวมหลักฐาน ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล ขั้นที่ 4 ตีความและสังเคราะห์ และขั้นที่ 5 นำเสนอข้อมูล การนำเสนอข้อเท็จจริงมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นเป็นคนละเอียด รอบคอบ มีการตรวจสอบเรื่องราวที่ศึกษา รวมทั้งสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจะรู้จักประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใดหรือก่อนจะเชื่อถือข้อมูลของใครก็จะนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปตรวจสอบก่อน (พิชาติ พวงแก้ว, 2563) นอกจากนี้วิธีการทางประวัติศาสตร์ยังเป็นกระบวนการศึกษาเรื่องราวสำคัญที่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริงหรือวิธีการที่ใช้สืบค้นเรื่องราวสำคัญของสังคมมนุษย์ในอดีต ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการสร้างภูมิปัญญาที่สามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นปัญญาชนได้ เพราะช่วยให้มีคุณลักษณะ คือ ส่งเสริมจิตใจใฝ่รู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและสังคมมนุษย์ชาติอื่น ช่วยให้มีทักษะในการจัดระบบข้อมูล ตรวจสอบและประเมินค่าข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ รวมทั้งปลูกฝังแนวคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการวินิจฉัย แยกแยะ

ข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่หลากหลายที่ได้สืบค้นมา และมีทักษะในการเขียน การเล่าเรื่อง การนำเสนออย่างมีเหตุผล มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มาใช้ในการสอนและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีขั้นตอน ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง และช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นพร้อมทั้งเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำไปใช้พัฒนากิจการการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจการการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 ห้องเรียน 487 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน 41 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 แผน รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การตั้งสมมติฐาน ขั้นที่ 2 การรวบรวมหลักฐาน ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล ขั้นที่ 4 ตีความและสังเคราะห์ ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อมูล โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมและประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.82-4.98

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ต้องการใช้จริง 30 ข้อ นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และตัวชี้วัดเป็นรายข้อ แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเคยเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว เพื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้อ โดยวิธีอิงเกณฑ์แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก 0.20-1.00 จำนวน 30 ข้อ และผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี Lovett มีค่าเท่ากับ 0.97

2.3 แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 21 ข้อ ต้องการใช้จริง 15 ข้อ ซึ่งมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำคัญ 2) ด้านความสัมพันธ์ และ 3) ด้านหลักการ โดยนำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวชี้วัดทักษะการคิดวิเคราะห์ (IOC) จากนั้นนำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 จำนวน 41 คน แล้วนำคะแนนที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ผลปรากฏว่า การวิเคราะห์ค่าความยาก (p) มีค่าตั้งแต่ 0.23-0.35 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.70 และค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธี KR20 มีค่าเท่ากับ 0.93

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดประเด็นคำถามแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 10 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน นำผลการประเมินมาคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยยึดค่า (IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 ขึ้นไป แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสม ผลปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

4.2 ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผล วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อตกลงในการทำกิจกรรมและแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ และแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 15 ข้อ เก็บคะแนนก่อนเรียนเพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน แล้วทำการบันทึกคะแนน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 15 แผน รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง จากนั้นบันทึกพร้อมเก็บคะแนนใบงานจนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 15 แผนที่เตรียมไว้แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากนั้นทำการตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.5 ผู้วิจัยดำเนินการวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วทำการตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนเพื่อเก็บไว้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

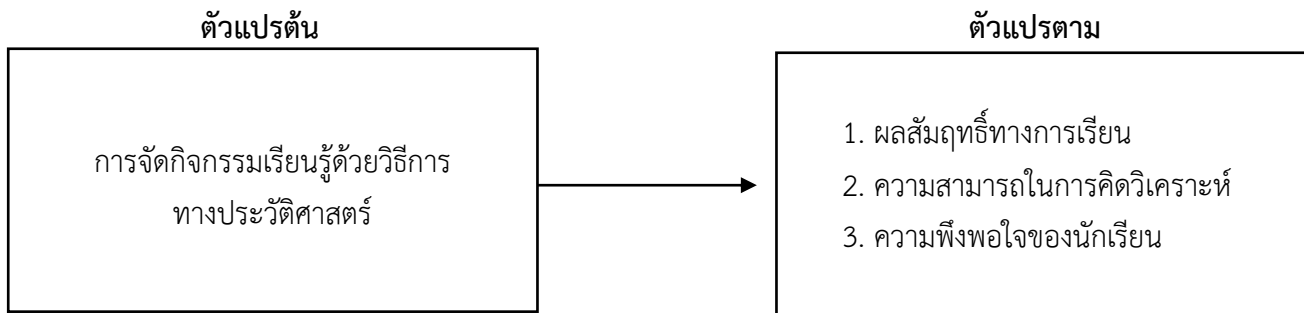
5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยกำหนดประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80

5.2 วิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที่ Dependent Sample t-test

5.3 วิเคราะห์การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และใช้สถิติ Dependent Sample t-test

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนไปวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เถกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจแต่ละข้อคำถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี เกิดจากการให้คะแนนระหว่างที่มีกิจกรรมการเรียน 450 คะแนน พบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 391.41 คิดเป็น ร้อยละ 86.98 และคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 คะแนน พบว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (E_2) มีค่าเท่ากับ 24.76 คิดเป็น ร้อยละ 81.23 ดังนั้น ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.98/81.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายการ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	\bar{X}	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	41	450	16048	391.41	86.98
หลังเรียน	41	30	999	24.76	81.23

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (ผลต่างคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียน (D) K.S. = .953, Sig. = .093) จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test dependent) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการ

ของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	df	t	sig
ก่อนเรียน	41	12.00	1.98	40	25.90	.000
หลังเรียน	41	24.76	2.50			

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ก่อนการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูล พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (ผลต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน (D) K.S. = .950, Sig. = .069) จึงทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที่ (t-test dependent) พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	df	t	sig
ก่อนเรียน	41	7.93	1.92	40	16.49	.000
หลังเรียน	41	13.29	0.84			

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85, S.D. = 0.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือข้อ 9 ($\bar{X} = 4.98$), ข้อ 1 ($\bar{X} = 4.95$), ข้อ 10 ($\bar{X} = 4.93$), ข้อ 4 ($\bar{X} = 4.90$) และข้อ 8 ($\bar{X} = 4.88$) ตามลำดับรองลงมาได้แก่ ระดับมาก คือข้อ 7 ($\bar{X} = 4.85$), ข้อ 2 ($\bar{X} = 4.83$), ข้อ 3 ($\bar{X} = 4.78$), ข้อ 5 ($\bar{X} = 4.78$) และข้อ 6 ($\bar{X} = 4.66$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ความพึงพอใจของนักเรียน

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	นักเรียนชอบที่ครูเข้าสอนและเลิกสอนตรงต่อเวลา	4.95	0.22	มากที่สุด
2	นักเรียนชอบที่จำนวนข้อสอบมีความเหมาะสม	4.83	0.38	มากที่สุด
3	นักเรียนชอบที่ได้สืบค้นข้อมูลและสร้างความรู้ด้วยตนเอง	4.78	0.42	มากที่สุด
4	นักเรียนชอบเวลาการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนในแต่ละครั้ง	4.90	0.30	มากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงผลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ความพึงพอใจของนักเรียน (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5	นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์	4.78	0.47	มากที่สุด
6	นักเรียนชอบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น	4.66	0.66	มากที่สุด
7	นักเรียนชอบและรู้สึกสนุกกับการเรียน	4.85	0.36	มากที่สุด
8	นักเรียนชอบที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนในชั้นเรียน	4.88	0.33	มากที่สุด
9	นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้	4.98	0.16	มากที่สุด
10	นักเรียนชอบที่ครูให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาขณะปฏิบัติหรือทำงานกลุ่ม	4.93	0.26	มากที่สุด
รวม		4.85	0.14	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 86.98/81.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนประวัติศาสตร์เพราะเป็นกระบวนการศึกษาที่เป็นขั้นตอน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอแนะเป็นแนวทางให้แก่ครูผู้สอนประวัติศาสตร์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกให้นักเรียนพิจารณาเนื้อหาทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับ เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2559) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นทักษะกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในและนอกห้องเรียน โดยการสืบค้นและแสวงหาคำตอบในเรื่องที่ตนเองอยากรู้หรือต้องการทราบข้อเท็จจริงก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อในสิ่งที่พบเห็น ซึ่งเป็นวิธีการและกระบวนการที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนหรือชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้โดยการรวบรวมหลักฐาน ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล ขั้นที่ 4 ตีความและสังเคราะห์ ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อมูล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ลัดดา อินจัญ (2562) ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง เมืองพมหาระ โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏว่าผลการพัฒนาบทเรียนเพื่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง เมืองพมหาระโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 และมีประสิทธิภาพ 80.36/80.58 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นวิธีแสวงหาความรู้หรือกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยเหตุที่นำไปสู่ผลที่สามารถตรวจสอบได้ มีกระบวนการในการศึกษาและใช้เหตุผลในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบท นี่คือนิสัยที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาและฝึกฝนความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับ ภัทราพร เตชะวานิชย์ (2561) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง รัฐโบราณในดินแดนไทย เพื่อสร้างความคิดเชิงมนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง รัฐโบราณในดินแดนไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุชาติ ปุ่มแก้ว (2565) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมความคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า การจัดการเรียนรู้แบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.77 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.63 ซึ่งสรุปได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นการส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์สาเหตุที่เป็นไปตามกระบวนการคิดวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานเพื่อให้เกิดการอธิบายและสร้างองค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการกำหนดปัญหาที่ถือได้ว่าเป็นการเริ่มคิดวิเคราะห์ เพราะผู้เรียนจะเริ่มคิดว่าเพราะเหตุใดจึงต้องแก้ปัญหา นั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ofianto และคณะ (2022) ที่ได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะการวิเคราะห์สาเหตุและผลสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมปลาย พบว่า นักเรียนที่มีทักษะการวิเคราะห์สาเหตุและผลสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์มีแนวโน้มที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง การเข้าใจเชิงเหตุผลและการตีความแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ดี สอดคล้องกับปรียา บุตรไธสง (2558) ที่ได้ทำการศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยา ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยา คมที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ สูงกว่าการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยา คมที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ สูงกว่าการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยัง Bloom (1956 อ้างถึงใน ชลิตา ไจมณี, 2544) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มานั้นสามารถแยกเป็นส่วนย่อยได้รับข้อความบางข้อความอาจเป็นจริง บางข้อความอาจเป็นคำนิยาม และบางข้อความเป็นความคิดของผู้เขียน 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการตัดสินใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหลัก ๆ ได้ทั้งความสัมพันธ์ของสมมติฐานและความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุป และยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ในชนิดของหลักฐานที่นำมาแสดงด้วย 3. การวิเคราะห์หลักการเป็นการคิดวิเคราะห์โครงสร้างและหลักการในการวิเคราะห์หลักการนี้จะต้องวิเคราะห์แนวคิด จุดประสงค์และมโนทัศน์ โดยให้ผู้เรียนฝึกการแสวงหาความรู้หรือกระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุที่สามารถนำไปตรวจสอบได้ มีกระบวนการในการศึกษาและใช้เหตุผลในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบท นี่คือนี่สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาและฝึกฝนความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับ เบญจมาศ บุญญะวัตติพงศ์ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้พัฒนาตามหลักของความต้องการพื้นฐานทฤษฎีของมาสโลว์ (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2554) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจเนื่องจากนักเรียนมีอิสระในการเรียน สามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาที่นักเรียนมีความพร้อม นักเรียนเกิดความรัก สามัคคีและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพราะการเรียนรู้อย่างการทำงานร่วมกัน ทุกคนมีหน้าในกลุ่มและร่วมมือกันทำงาน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่า สามารถที่จะพัฒนาตนเองตามความต้องการและตามศักยภาพผ่านชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เบญจมาศ บุญญะวัตติพงศ์ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์ ผลปรากฏว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ

ทางประวัติศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก จากการเลือกข้อปัญหาด้วยตนเอง เก็บข้อมูลด้วยตนเอง หรือแม้แต่กระทั่งการนำเสนอในรูปแบบของตนเอง เมื่อชิ้นงานออกมาดีก็ได้รับการชื่นชมได้รับรางวัลจากครูผู้สอน หรือคำชื่นชมจากเพื่อน ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญฤทัย พุฒิกุลเกษม (2557) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโครงการประวัติศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนในรายวิชาโครงการประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพึงพอใจมากที่สุดคือ เนื้อหาวิชาที่มีความน่าสนใจและเกณฑ์ในการประเมินผลให้ทราบก่อนเรียน

องค์ความรู้ใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีประโยชน์ในการช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ โดยในแต่ละขั้นตอนจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนจะเกิดการตั้งคำถามและมีการค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ช่วยให้เข้าใจในประเด็นที่ศึกษามากขึ้นและสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นมาได้ จะทำให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุผลหรือให้เหตุผลที่ถูกต้องได้ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ยังช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เกิดทักษะการทำงานเป็นกลุ่มและส่งเสริมให้เกิดทักษะในด้านการสื่อสาร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้และเกิดการต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์สูงขึ้นอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 86.98/81.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ธนบุรี มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการจัดกิจกรรมก่อนนำไปใช้ และควรทำการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เรียนในเรื่องจุดประสงค์และขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน

1.2 ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรให้ความเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง และช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียนขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการและขั้นตอนในการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลแบบนักประวัติศาสตร์และใช้สื่ออื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อลดความเบื่อหน่าย เพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์

2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา. (2559). *เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แชมมณี. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เบญจมาศ บุญญะวัตพงษ์. (2560). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์และการคิดวิเคราะห์*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ปรียา บุตรโธสง. (2558). *ผลการใช้รูปแบบการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียงฤทัย พุฒิกุลเกษม. (2557). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส33265 โครงการประวัติศาสตร์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ภัทรพร เตชวานิชย์. (2561). *ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง รัชชูปรากรมในดินแดนไทย เพื่อเสริมสร้างความคิดเชิงมโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ระวีวรรณ ภาคพรต มาลี โตสกุล และเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2554). *เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- ลัดดา อินจ้อย. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง เมืองพมพระโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์).
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook: The Cognitive Domain*. New York: David McKay.

Factors of Perception of Organizational Support and Organizational Commitment Affecting Organizational Citizenship Behavior of Petrochemical Employees in Map Ta Phut Industrial Estate

Pakorn Insawan^{1*} and Thitima Chaiyakul²

¹ Master Student, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, Thailand

² Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Pakorn.ins@ku.th

ABSTRACT

This research articles aims to study (1) the factors of perception of organizational support that affect the organizational citizenship behavior, (2) the factors of organizational commitment that affect the organizational citizenship behavior Additional, (3) factors of perception of organizational support that affect the organizational commitment of employees in the petrochemical industry, Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province. This research is quantitative in nature, using a questionnaire to collect data from a sample of 348 employees, selected through simple random sampling. The statistical methods used for data analysis include frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the study indicate that: 1) Perception of organizational support factors that positively affect organizational citizenship behavior include job performance, job knowledge and career advancement, and emotional aspects. 2) All aspects of organizational commitment factors have a positive impact on organizational citizenship behavior. 3) Perception of organizational support factors that positively influence organizational commitment include job knowledge and career advancement, job performance, emotional aspects, and compensation and benefits. These findings highlight the importance of enhancing the perception of organizational support and organizational commitment to improve the organizational citizenship behavior of employees in the petrochemical industry at the Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province.

Keywords: Perception Organizational Support, Organizational Commitment, Organizational Citizenship Behavior

ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ปกรณ์ อินสวรรค์^{1*} และ จูติมา ไชยะกุล²

¹ นิสิตปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pakorn.ins@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร (2) ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร และ (3) ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานจำนวน 348 คน ซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร คือ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า และ ด้านจิตอาารมณ์ 2) ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรทุกด้านส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร 3) ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร คือ ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ด้านการปฏิบัติงาน ด้านจิตอาารมณ์ และ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและการสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

คำสำคัญ: การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร, ความผูกพันต่อองค์กร, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

อุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ สร้างรายได้ทั่วโลกมากกว่า 3,347 พันล้านยูโร ในปี 2018 การเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ตลาดในประเทศจีนและภูมิภาคเอเชียมีการเจริญเติบโตสูงมากเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ (อภิญา ขนุนทอง, 2563) ซึ่งการมีอยู่ของผลิตภัณฑ์โดยทั่วไปจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลักคือผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ทำให้อุตสาหกรรมปิโตรเคมีครอบคลุมสถานที่ที่สำคัญในอุตสาหกรรมระดับโลก โดยแนวโน้มต่าง ๆ ทั่วโลกจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมปิโตรเคมียังคงเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ จากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และการขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีใหม่ รวมถึงการพัฒนาทางด้านดิจิทัล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกระแสความต้องการด้านการปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอีกด้วย เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาด อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกำลังเปลี่ยนไปจากรูปแบบธุรกิจดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและขยายตัวของความต้องการผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี ไปเป็นรูปแบบธุรกิจใหม่ที่เน้นเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรม ดังนั้น ผู้ผลิตเคมีภัณฑ์จึงมีบทบาทสำคัญ ในการจัดหาผลิตภัณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนของเศรษฐกิจโลก

สำหรับประเทศไทย อุตสาหกรรมปิโตรเคมีถือเป็นอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ โดยการพัฒนาด้านเคมีก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เช่น การคิดค้นยารักษาโรค การผลิตน้ำดื่มที่สะอาด พลังงานหมุนเวียน ผลผลิตทางการเกษตร ภาคก่อสร้างและขนส่ง เป็นต้น ถือเป็นต้นน้ำของหลายอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ดังนั้นอุตสาหกรรมปิโตรเคมีจึงมีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีมูลค่าการส่งออกเคมีภัณฑ์ ในปี 2562 มีมูลค่ากว่า 1 แสน 2 พันล้านบาท ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 7 ของมูลค่าการส่งออกทั้งประเทศ และมีการนำเข้าเคมีภัณฑ์เพื่อนำมาใช้ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับอุปโภค - บริโภค ในประเทศคิดเป็นมูลค่ากว่า 4 แสน 8 หมื่นล้านบาท โดยเป็นลำดับที่ 4 ของสินค้าที่มีการนำเข้าของไทย (มติชน, 2563)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทย ส่งผลต่อการว่างงาน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างตลาดแรงงาน เกิดอาชีพและความต้องการแรงงานใหม่ การเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกหลังโควิด-19 จะก่อให้เกิดวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) หลากหลายรูปแบบ เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้งานออนไลน์ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (สำนักศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563)

โดยบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานของทุกองค์กร ถ้าขาดการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การทำงานไม่มีประสิทธิผล ล่าช้า และเกิดความเสียหายต่อ องค์กร ดังนั้น องค์กรจำเป็นต้องจัดทำนโยบายและแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ทักษะ ทักษะที่ดี คุณธรรมลาจริยธรรม อันจะทำให้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร เป็นปัจจัยที่สำคัญ สำหรับการพัฒนาองค์กร เพราะพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรนี้จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรและผลการดำเนินงานขององค์กรด้วย (Organ, 1994) จากการศึกษาวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจคือ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดี ซึ่งพบว่ามีการวิจัยที่ทำการศึกษาด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และความผูกพันต่อองค์กร โดยในด้านของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร คือ การรับรู้ของพนักงานที่เชื่อว่าองค์กรได้เล็งเห็นคุณค่าและความห่วงใยในความ เป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน เมื่อพนักงานที่ความรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรจะมีแนวโน้มที่จะมุ่งมั่นกับการทำงาน มีความเครียดและความตั้งใจในการเปลี่ยนงานน้อยลง และมีความพึงพอใจในงานและมีพฤติกรรม การเป็นพนักงานขององค์กรที่ดี (Eisenberger et al., 1986) และในด้านของความผูกพันต่อองค์กร ก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นของบุคคลที่มีความรู้สึกเกี่ยวพันและยึดถือองค์กร ซึ่งเมื่อพนักงาน มีความผูกพันต่อองค์กรแล้วนั้นพนักงานก็จะเต็มใจที่จะพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Porter, 1974) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณแบบสำรวจ (Quantitative Survey Research) โดยมีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) กับพนักงานที่ปฏิบัติงานในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยแบ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลออกเป็น แบบสอบถามตามกรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ของการวิจัยในครั้งนี้ คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในบริษัทจำกัด (มหาชน) กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เพื่อใช้เป็นกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยในการศึกษาครั้งนี้ จะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 9 บริษัท (ข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม สืบค้นเดือน พฤษภาคม 2566) โดยมีจำนวนพนักงานทั้งหมด 1,908 คน

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทราบขนาดของประชากร โดยการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมากำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน ± 5 และใช้วิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) อ้างอิงจาก อนันต์ เกลี้ยงแก้ว, 2564 ดังนี้

คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน ± 5 อ้างอิงจาก อนันต์ เกลี้ยงแก้ว, 2564 จากประชากรทั้งหมด 1,908 คน

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

E = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ = 5% (0.05)

$$n = \frac{1,908}{1 + 1,908 (0.05)^2}$$

$$n = 330.67$$

$$n \approx 331$$

ผลการคำนวณขนาดตัวอย่างจำนวนขั้นต่ำที่สุดที่ต้องการคือ จำนวน 331 คน เพื่อความครบถ้วนและเพื่อป้องกันความผิดพลาดและคลาดเคลื่อน ผู้ศึกษาจึงทำการปรับจำนวนตัวอย่างดังกล่าวเพื่อใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เพิ่มขึ้น 5% เป็นจำนวนทั้งสิ้น 348 คน กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) กับพนักงานที่ปฏิบัติงานในบริษัทจำกัด (มหาชน) กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เนื่องจากเป็นที่นิยมและเพื่อให้ประชากรมีโอกาสในการเลือกเท่า ๆ กัน โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 348 คน

2. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

สมมติฐานที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และทำการแจกแจงความถี่ และใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาแยกหมวดหมู่ตามประเภทการวัดตัวแปร และดำเนินการวิเคราะห์ในส่วนของสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

3.1.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งงาน อายุการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.1.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ 2) ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า 3) ด้านความมั่นคงในการทำงาน 4) ด้านจิตอาารมณ์ 5) ด้านการปฏิบัติงาน ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.1.3 เพื่อวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความเชื่อถือและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ความเต็มใจในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร 3) ความปรารถนาที่จะรักษาสถานภาพความเป็นสมาชิกขององค์กร ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

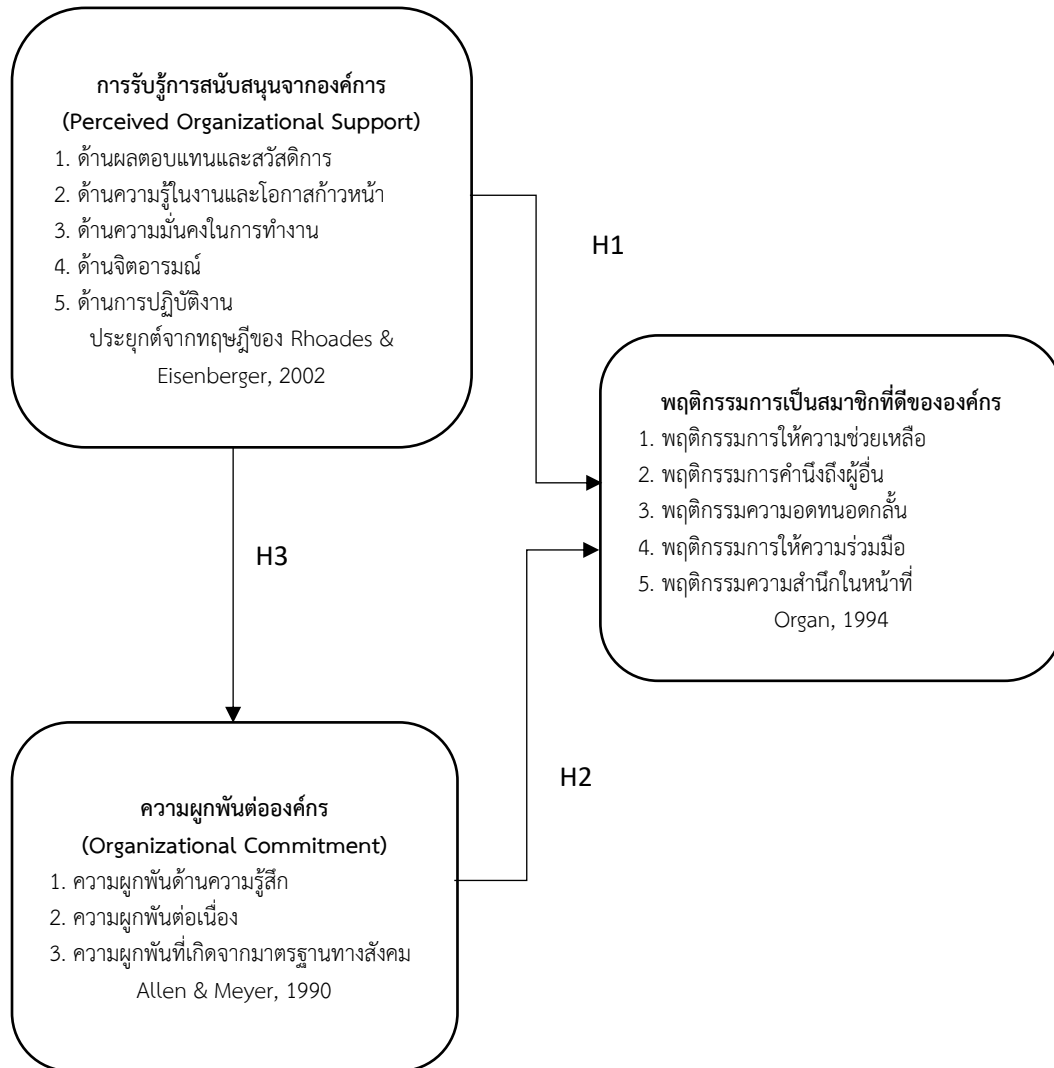
3.1.4 เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ 2) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น 3) พฤติกรรมความอดทนอดกลั้น 4) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ 5) พฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอ้างอิง (Inferential statistics)

3.2.1 การวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

3.2.2 สถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ใช้ในการศึกษาสมมติฐานปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 1 ตัว กับตัวแปรอิสระ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อศึกษาว่ามีตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ร่วมกันทำนาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานจะใช้การทดสอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) ซึ่งทำการทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อค่า p-value ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบตัวแปรตามเงื่อนไขหรือข้อตกลงเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร							
(Constant)	1.464	.156		9.357	.000*		
ด้านการปฏิบัติงาน	.296	.037	.362	8.052	.000*	.856	1.169
ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า	.219	.038	.272	5.798	.000*	.786	1.273
ด้านจิตอาารมณ์	.141	.032	.207	4.369	.000*	.768	1.302
SE _{est} = 0.35; Durbin-Watson = 1.711							
R = 0.637; R ² = 0.406; Adj R ² =0.401; F = 78.436; DF = 3; sig = 0.000							

ผลการวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร จึงสรุปได้ว่าการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ด้านการปฏิบัติงาน Beta = 0.362 ความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า Beta = 0.272 และ ด้านจิตอาารมณ์ Beta = 0.207 มีผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และมีค่า R² = 0.406 หมายความว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรส่งผลต่อความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรถึงร้อยละ 40.6

2. ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

สมมติฐานที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานจะใช้การทดสอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) ซึ่งทำการทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อค่า p-value ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบตัวแปรตามเงื่อนไขหรือข้อตกลงเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของความผูกพันต่อองค์กร ที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
ความผูกพันต่อองค์กร							
(Constant)	1.602	.119		13.505	.000*		
1. ความผูกพันด้านความรู้สึก	.132	.030	.207	4.349	.000*	.628	1.593
2. ความผูกพันต่อเนื่อง	.258	.037	.352	6.996	.000*	.559	1.788
3. ความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม	.211	.037	.284	5.652	.000*	.563	1.777
SE _{est} = 0.32; Durbin-Watson = 1.817							
R = 0.716; R ² = 0.513; Adj R ² =0.509; F = 120.765; DF = 3; sig = 0.000							

ผลการวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรจึงสรุปได้ว่า ความผูกพันต่อองค์กร ด้านความผูกพันต่อเนื่อง Beta = 0.352 ด้านความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม Beta = 0.284 และ ด้านความผูกพันด้านความรู้สึก Beta = 0.207 มีผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และมี

ค่า $R^2 = 0.513$ หมายความว่า ความผูกพันต่อองค์การส่งผลต่อความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ถึงร้อยละ 51.3

3. ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานจะใช้การทดสอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise) ซึ่งทำการทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 ก็ต่อเมื่อค่า p-value ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบตัวแปรตามเงื่อนไขหรือข้อตกลงเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ที่ ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ							
(Constant)	.593	.180		3.298	.001*		
ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า	.322	.044	.331	7.311	.000*	.753	1.328
ด้านการปฏิบัติงาน	.258	.049	.262	5.277	.000*	.624	1.602
ด้านจิตอาารมณ์	.175	.037	.215	4.784	.000*	.768	1.302
ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ	.103	.042	.121	2.441	.015*	.628	1.593

SE_{est} = 0.40; Durbin-Watson = 1.860

R = 0.686; R² = 0.470; Adj R²=0.464; F = 76.103; DF = 4; sig = 0.000

ผลการวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การจึงสรุปได้ว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า Beta = 0.331 ด้านการปฏิบัติงาน Beta = 0.262 ด้านจิตอาารมณ์ Beta = 0.215 และ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ Beta = 0.121 ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์การ และมีค่า R² = 0.470 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การส่งผลต่อความแปรปรวนของความผูกพันต่อองค์การถึงร้อยละ 47.0

อภิปรายผล

ผลการศึกษา สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยผลการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ด้านการปฏิบัติงาน ความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า และ ด้านจิตอาารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ เพชรี และกล้าหาญ ญ น่าน (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ไทยโอบายาชิ จำกัด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ด้านการปฏิบัติงาน ความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า และด้านจิตอาารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ อีกทั้งผลการศึกษาของผู้วิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้การสนับสนุนขององค์การของ Rhoades & Eisenberger (2002) ที่พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการ

ทำงาน และการมีชีวิตที่ดีของบุคลากรในองค์กร โดยการกระทำต่าง ๆ ที่ถูกกระทำโดยตัวแทนขององค์กร จะถูกมองว่าเป็นความตั้งใจขององค์กรมากกว่าเป็นการกระทำของตัวแทน

ผลการศึกษา สมมติฐานที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ความผูกพันต่อองค์กร ด้านความผูกพันต่อเนื้อเรื่อง ด้านความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม และ ด้านความผูกพันด้านความรู้สึก ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชุดา สุขก้อน และ ระเบียบพันธ์ (2562) ศึกษาผลกระทบของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรฝ่ายขายบริษัทประกันชีวิตในเขตจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ทั้งนี้ผลการศึกษาของผู้วิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กรของ Allen & Meyer (1990) ที่พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรจะส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานและการคงอยู่ของพนักงานในองค์กร และ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Organ (1994) ที่พบว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรคือการแสดงออกด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจเกิดจากความผูกพันที่มีต่อองค์กร ความซื่อสัตย์ ความคิดริเริ่ม ความพยายามในการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมและเสียสละเพื่อประโยชน์ขององค์กร และความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กร

ผลการศึกษา สมมติฐานที่ 3 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยผลการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ด้านการปฏิบัติงาน ด้านจิตอาารมณ์ และ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขนา พองอนันตรัตน์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ : กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจสันติบาล 3 กองบัญชาการตำรวจสันติบาล ซึ่งมีผลการศึกษาพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ด้านการปฏิบัติงาน ด้านจิตอาารมณ์ และ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อ ทั้งนี้ผลการศึกษาของผู้วิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรของ Eisenberger (1986) ที่พบว่า การสนับสนุนจากองค์กรเป็นการสะท้อนถึงคุณภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับองค์กร หากพนักงานรับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนจากองค์กรก็จะประเมินองค์กรในทางบวก มีความผูกพันในการทำงานให้กับองค์กร เป็นการแลกเปลี่ยน

จากผลการวิจัยปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่า มีปัจจัยที่องค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีควรให้ความสำคัญทั้งหมด 2 ข้อดังนี้ 1) องค์กรควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้พนักงานรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านปฏิบัติงาน ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ด้านจิตอาารมณ์ รวมถึงผลตอบแทนและสวัสดิการ เพื่อเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับพนักงานตามที่ต้องการได้ 2) องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้กับพนักงานในทุกด้าน เนื่องจากความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมที่ดีของพนักงานตามที่ต้องการปรารถนา ดังนั้นการสร้าง ความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ขององค์กรได้

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในหลายมิติที่สามารถนำไปปรับใช้ในภาคอุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันได้ดังนี้

1. การผสมผสานปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันในที่ทำงาน โดยจากผลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนจากองค์กรในหลากหลายด้าน เช่น การให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม การสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ รวมถึง

การดูแลด้านจิตอารมณ์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร โดยการสนับสนุนเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพนักงานในองค์กร ส่งผลให้พนักงานมีความมุ่งมั่นและแสดงพฤติกรรมที่สนับสนุนเป้าหมายขององค์กรในเชิงรุก

2. บทบาทของการสนับสนุนในการสร้างความผูกพันต่อเนื่อง ซึ่งจากงานวิจัยพบว่าปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กร เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน และการให้รางวัลที่เหมาะสม มีผลกระทบโดยตรงต่อความผูกพันต่อเนื่องของพนักงานต่อองค์กร (Continuance Commitment) ความผูกพันประเภทนี้ช่วยลดโอกาสการลาออก และกระตุ้นให้พนักงานยังคงตั้งใจทำงานเพื่อองค์กรในระยะยาว

3. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกในสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลง จากงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม ที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 มีอิทธิพลต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและพฤติกรรมของพนักงาน โดยพบว่าองค์กรที่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เช่น การให้การสนับสนุนพนักงานในช่วงเวลาที่ท้าทาย จะช่วยเสริมสร้างความผูกพันและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร

ทั้งนี้การรวมตัวของปัจจัยการสนับสนุนและความผูกพันที่ถูกวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาโมเดลการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สามารถตอบโจทย์ลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เช่น การรักษาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่พนักงานรู้สึกมั่นคงและได้รับการสนับสนุน ดังนั้นองค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลในภาคอุตสาหกรรมและองค์กรที่ต้องการสร้างความยั่งยืนและเพิ่มประสิทธิภาพในทุกระดับของการทำงาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 348 ราย พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการรับรู้การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมากที่สุด ($\beta = 0.362$) ความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความผูกพันต่อองค์กรด้านความผูกพันต่อเนื่องที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมากที่สุด ($\beta = 0.352$) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการรับรู้การสนับสนุนด้านความรู้ในงานและความก้าวหน้าส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด ($\beta = 0.331$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นข้อมูลไปเป็นแนวทางให้ผู้บริหารในการบริหารจัดการด้านบุคลากร ในการกำหนดและพัฒนานโยบายขององค์กร ดังนี้

1.1. จากการศึกษาพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนด้านจิตอารมณ์ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ดังนั้น เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนพนักงานในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านจิตอารมณ์ ทางองค์กรควรมีการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการสนับสนุนทางด้านจิตใจและอารมณ์ของพนักงาน เช่น การให้กำลังใจ การยกย่องชมเชย การเห็นคุณค่าในตัวพนักงาน รวมถึงการดูแลสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ด้านการปฏิบัติงาน

ทางองค์กรควรจัดหาทรัพยากร เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ รวมถึงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นแก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ทางองค์กรควรส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน โดยเปิดโอกาสให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ รวมถึงการวางแผนเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจนสำหรับพนักงาน การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยสร้างความรู้สึกรักผูกพันและการรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อันจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กรในที่สุด

1.2. จากผลการวิจัยที่พบว่าความผูกพันต่อองค์กรในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความผูกพันต่อเนื้อเรื่อง ด้านความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม และด้านความผูกพันด้านความรู้สึก มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ดังนี้ ด้านความผูกพันต่อเนื้อเรื่อง ทางองค์กรควรพิจารณาถึงผลประโยชน์และต้นทุนที่พนักงานจะได้รับหากออกจากองค์กร โดยควรมีนโยบายการจ้างงานและสวัสดิการที่ดึงดูดพนักงานให้ทำงานกับองค์กรต่อไป เช่น โครงการสะสมเงินบำนาญ สิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพ เป็นต้น ด้านความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม ทางองค์กรควรสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมขององค์กรที่ชัดเจน โดยปลูกฝังให้พนักงานรู้สึกว่าการทำงานกับองค์กรนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงการสื่อสารให้พนักงานเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อองค์กร ด้านความผูกพันด้านความรู้สึก ทางองค์กรควรสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างพนักงานด้วยกันเอง และระหว่างพนักงานกับผู้บริหาร ให้โอกาสพนักงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงการสนับสนุนและยกย่องชมเชยพนักงานอย่างเหมาะสม

1.3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ด้านการปฏิบัติงาน ด้านจิตอาารมณ์ และด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนพนักงานในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า ทางองค์กรควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในงานของพนักงาน รวมถึงการวางแผนเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพที่ชัดเจนสำหรับพนักงาน ด้านการปฏิบัติงาน ทางองค์กรควรจัดหาทรัพยากร เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานให้เอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านจิตอาารมณ์ ทางองค์กรควรสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างพนักงานด้วยกันเอง และระหว่างพนักงานกับผู้บริหาร รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านจิตใจและอารมณ์แก่พนักงาน เช่น การให้กำลังใจ การยกย่องชมเชย การเห็นคุณค่าในตัวพนักงาน ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ทางองค์กรควรมีระบบการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เป็นธรรมและเหมาะสม สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างหลักประกันด้านรายได้และการมีงานทำในระยะยาว การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยสร้างการรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น และเพื่อนำไปเป็นข้อมูลวิจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

2.1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรอย่างครอบคลุมมากขึ้น เช่น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่พนักงาน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรก็มีความสำคัญ เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่กำหนดบรรทัดฐานและแนวทางปฏิบัติร่วมกันในองค์กร เป็นต้น

2.2. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต กลุ่มธุรกิจบริการ กลุ่มหน่วยงานราชการ เป็นต้น เนื่องจากแต่ละกลุ่มอาจมีปัจจัยและบริบทที่แตกต่างกัน การได้ข้อมูลจากหลายกลุ่มจะทำให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างและนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมมากขึ้น

2.3. ควรศึกษาในเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงปริมาณด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกับพนักงานและผู้บริหารขององค์กร หรือการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ทัศนคติ และมุมมองที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมถึงได้รับข้อมูลเชิงคุณภาพที่อาจไม่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

- มดิชน. (2563). *กลุ่มอุตสาหกรรมเคมี สารเคมีที่เป็นประโยชน์และโทษ ต้องรู้จักเลือกใช้อย่างถูกต้องจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้ยั่งยืน*. สืบค้นจาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_157828.
- วิชชุดา สุขก้อน และ ระเบิด พันภัย. (2562). ศึกษาผลกระทบของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรฝ่ายขายบริษัทประกันชีวิตในเขตจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 13(1), 191-200.
- สมพงษ์ เพชร และ กล้าหาญ ณ น่าน. (2562) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ไทยโอบายาชิ จำกัด. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 5(2), 82-99.
- สำนักศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). *ผลกระทบของ COVID-19 ต่อการส่งเสริมการมีงานทำ* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชนา ฟองอนันตรัตน์. (2560). *การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ : กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจ สันติบาล 3 กองบัญชาการตำรวจสันติบาล*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- อภิญา ขุนทอง. (2563). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2563-2565:อุตสาหกรรมปิโตรเคมี (วิจัยกรุงศรี)*. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industryoutlook/petrochemicals/petrochemicals/io-io-petrochemicals-20>.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of occupational psychology*, 63(1), 1-18.
- Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchison, S., & Sowa, D. 1986. Perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology*, 71(3), 500-507.
- Organ, D. W. (1994). Personality and organizational citizenship behavior. *Journal of management*, 20(2), 465-478.
- Rhoades, L., & Eisenberger, R. 2002. Perceived organizational support: A review of the literature. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 698-714.

Academic Management Strategy for Improving The Quality Educational Institutions under The Secondary Educational Service Area of Suratthani Chumphon

Preyanan Panmouang^{1*} Yanisa Boonchit² and Jinatta Sonsang²

¹ *Master of Educational, Suratthani Rajabhat University, Thailand*

² *Suratthani Rajabhat University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: b.fernfern20@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study the operating conditions of academic administration, (2) to develop academic administration strategies for improving the quality of educational institutions, and (3) to examine the effectiveness of academic administration strategies for improving the quality of educational institutions. Under the jurisdiction of the Surat Thani Secondary Educational Service Area Office, Chumphon Using the research and development model, the research is divided into 3 steps: Step 1: Study the operational conditions of academic administration. Sample groups include: Educational institution administrators Academic administration supervisors and teachers, a total of 343 people, were obtained through stratified sampling. The tool used is a questionnaire. Step 2: Developing an academic administration strategy, the target group is 5 experts, obtained through purposive selection. The tool used was an interview to analyze qualitative data. Step 3: Checking the effectiveness of academic administration strategies, the sample group consisted of 132 educational institution administrators and academic administration supervisors, obtained using a stratified random sampling method. The machine is used as a model to check the effectiveness of academic administration strategies. Statistics used in data analysis are mean, standard deviation. and content analysis. The results of the research found that 1) the operating conditions of academic administration is at a moderate level The average is 2.81. 2) Academic administration strategies consist of 6 areas and 32 strategies, which include: Development of educational institution curricula, Development of learning processes, Measurement, evaluation and transfer of learning results, Research to develop educational quality, Development of internal quality assurance systems, and Education standards, and educational supervision. 3) The efficiency of academic administration strategies in terms of feasibility at the highest level the average is 4.50 and it is useful. at the highest level the average is 4.51.

Keywords: Strategy Development, Academic Administration, Quality Development of Educational Institutions

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ปริยานันท์ ปานเมือง¹ ญาณิศา บุญจิตร² และ จิณัฐตา สอนสังข์²

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

² มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: b.fernfern20@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการ (2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ และ (3) ตรวจสอบประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 343 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ กลุ่มเป้าหมายคือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 132 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบตรวจสอบประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 2) กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการมี 6 ด้าน 32 กลยุทธ์ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการนิเทศการศึกษา 3) ประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51

คำสำคัญ: การพัฒนากลยุทธ์, การบริหารงานวิชาการ, การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นงานสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาและการนำแผนกลยุทธ์นั้นไปปฏิบัติ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาก้าวหน้าในทิศทางที่เหมาะสม และเพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ การบริหารเชิงกลยุทธ์จะเป็นหัวใจสำคัญของงานบริหาร ผู้บริหารจะต้องวางแผนกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดกำหนดกลยุทธ์ที่แตกต่างและสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้องค์กรปฏิบัติงานได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ หากปราศจากกลยุทธ์องค์กรจะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ไม่มีแนวที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปการวางแผนกลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นงานหลักของผู้บริหารที่จะพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ, 2565) ซึ่งในการดำเนินงานของการศึกษาเชิงกลยุทธ์จะไปด้วยดีต้องอาศัยบุคลากรในสถานศึกษา ครูจึงเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง เพราะครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษาต้องวางยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพของผู้เรียน การบริหารงานในสถานศึกษาจะดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีนโยบายกระจายอำนาจไปยัง

สถานศึกษา ประกอบด้วย งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยให้ความสำคัญกับงานวิชาการ และการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของ สถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร การบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบาย (กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธรินธร นามวรรณ, 2554) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลหลักที่จะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็น กระบวนการบริหารที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับ ผู้เรียน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2566) หากสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรหลักในการดูแลคุณภาพผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญใน งานวิชาการก็จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียน ส่วนงานอื่นเป็นเพียงงานสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงต้องเป็นทั้งนักบริหารและนักวิชาการ เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารการศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มี คุณภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปุนิกา เทียนใส, 2557)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีการรายงานการประเมิน ศักยภาพการพัฒนาการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 ในปัจจุบันและโอกาสการพัฒนาในอนาคต ประกอบด้วยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) รวมทั้งการวิเคราะห์บริบทการ เปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อการพัฒนาการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยมีจุดอ่อน (Weaknesses) คือ มีการกำหนดตัวชี้วัดยังไม่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดของหน่วยงานการวางแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมกับ กลยุทธ์ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เขตพื้นที่กำหนดไว้ การพัฒนาบุคลากรยังไม่ชัดเจนเนื่องจากไม่มีแผนพัฒนาบุคลากรใน ระยะยาว บุคลากรไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาในสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังมีบุคลากรไม่ครบ ตามกรอบอัตรากำลังที่กำหนด ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน บุคลากรบางส่วนยังขาดทักษะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน บุคลากรขาดการวางแผนในการพัฒนาตนเอง กระบวนการ นำค่านิยมไปสู่การปฏิบัติ ยังไม่ชัดเจนจึงทำให้บุคลากรบางส่วนยังขาดความตระหนักในการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากความไม่พร้อมทางด้านปัจจัย เช่น การจัดสรร งบประมาณส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรร จึงทำให้โรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพรที่มีจำนวนนักเรียนน้อยบางยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์โดยเฉพาะสื่อ และเทคโนโลยีซึ่งมีราคาแพง การมีครูไม่ครบตามวิชาเอกเนื่องจากไม่มีตำแหน่งเพียงพอต่ออัตรากำลัง จึงไม่สามารถจัดสอน วิชาที่ถนัดหรือตามสาขาวิชาเอก นักเรียนมาจากสภาพครอบครัวที่มีฐานะยากจน ทั้งนี้ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของ บุคลากรในโรงเรียนก็ลดลงเนื่องจากมีอัตราการขอย้ายสูงขึ้นในแต่ละปี ด้วยขาดพลังในการทำงาน ขาดความก้าวหน้า ซึ่งยัง เป็นข้อจำกัดในการจัดทำผลงานของครู รวมทั้งการเลื่อนตำแหน่ง และระดับของผู้บริหารโรงเรียน

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และเพื่อนำกลยุทธ์ไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จ และพัฒนาอย่าง ยั่งยืนโดยเฉพาะให้ทันต่อกระแสสังคม และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพผลในบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีการดำเนินวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารวิชาการ ครูผู้สอน สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร รวมทั้งสิ้น 66 โรงเรียน จำนวน 3,171 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน หัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 317 คน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร รวมทั้งสิ้น 343 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มตามสัดส่วน (Proportional Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ระดับคะแนน 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ซึ่งเป็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เกี่ยวกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ

2) ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3) นำข้อมูลและแนวคิดจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มากำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วสร้างแบบสอบถาม

4) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ความถูกต้องเหมาะสมและขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุมและความครบถ้วนของข้อคำถามที่ถามในสิ่งที่ต้องการวัด

6) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของตัวแปรที่ต้องการสอบถาม (IOC: Index of Item Objective Congruence) ค่าถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 – 1.00 และปรับปรุงภาษาในข้อคำถามบางข้อตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7) จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขออนุมัติการเก็บข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนและดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือ ขอเก็บข้อมูลจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงต่อกลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถาม

3.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เกี่ยวกับแนวทางของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert ระดับคะแนนไว้ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร คือ แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของยกร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยมี 3 ขั้นตอนคือ

1. นำผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มาเป็นข้อมูลในการยกร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาสามารถจัดแบ่งข้อมูลรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการนิเทศการศึกษา 3) ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 6) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ดำเนินการยกร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth interview) เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์

3. นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขร่างกลยุทธ์พร้อมจัดทำคู่มือกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ฉบับสมบูรณ์ จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิผลของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารวิชาการ ครูผู้สอน สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร รวมทั้งสิ้น 66 โรงเรียน จำนวน 3,171 คน

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 66 คน หัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 66 คน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร รวมทั้งสิ้น 132 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2.2 แบบตรวจสอบประสิทธิผลของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scales) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์คะแนนระดับความคิดเห็น ดังนี้ กำหนดช่วงคะแนน

5 หมายถึง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มากที่สุด

4 หมายถึง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มาก

3 หมายถึง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ปานกลาง

2 หมายถึง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์น้อย

1 หมายถึง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับแบบประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 2) นำข้อมูลและแนวคิดจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มากำหนดขอบเขตเนื้อหาความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และกำหนดเนื้อหาข้อคำถามในแบบตรวจสอบประสิทธิผลของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 3) ผู้วิจัยนำแบบตรวจสอบประสิทธิผลที่สร้างขึ้น ไปนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 4) นำแบบตรวจสอบประสิทธิผลเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินและตรวจสอบให้มีความครอบคลุม ถูกต้องตามนิยามของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Selection) 5) นำแบบตรวจสอบประสิทธิผลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 -1.00 นำมาใช้มาเพื่อจะใช้เป็นเครื่องมือ 6) ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาส

(Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับและรายด้าน มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 และ 7) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุง แก้ไข แล้วดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารการสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในสถานศึกษา

3.2 ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลโดยใช้แบบตรวจสอบความมีประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบประเมินทั้งหมดที่ได้คืน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ดำเนินการในขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบตรวจสอบจากผู้ตอบและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งรายละเอียด ดังนี้ ข้อมูลเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) และหาค่าคะแนนเฉลี่ย นำเสนอในรูปตารางและความเรียง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยในการแปลความหมายไว้ตามแนวคิดการแจกแจงเป็นความถี่ตามระดับคะแนนของลิเคิร์ต (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

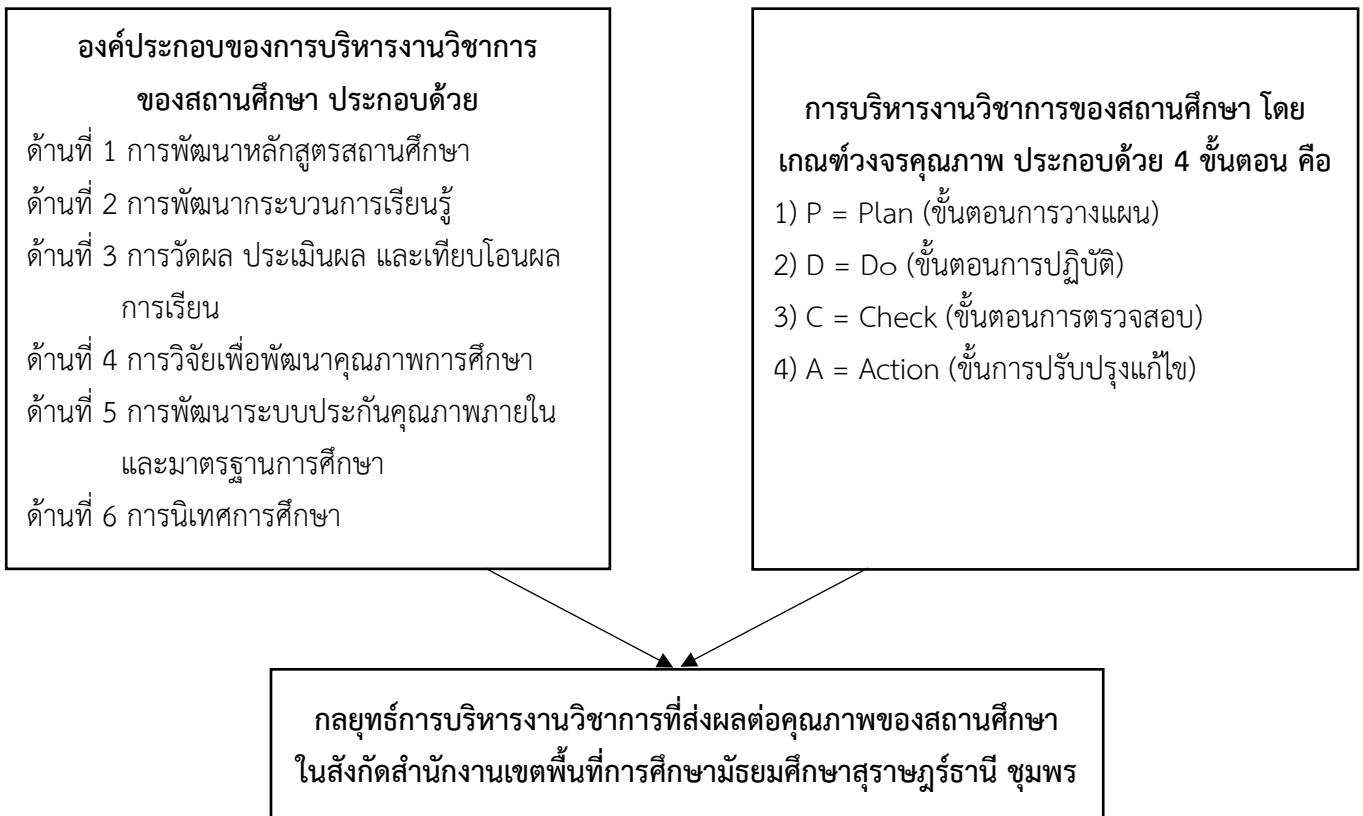
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 1.50 หมายถึง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดของ สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563); ธีรรัตน์ ไตรสรณะศาสตร์ (2567); แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามแนวคิดของ จิรรัตน์ กระจ่างดี (2562) และแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดของ ญัฐยา สันตระการผล (2553); Dess & Miller (1993); ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ (2565) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับศึกษางานโครงสร้างของพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร แล้วนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

1.1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ต่อมา คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1.2.1 ควรให้สำนักงานเขตพื้นที่ที่วางแผนการพัฒนาคณาจารย์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างความเข้าใจโดยกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง กำหนดความชัดเจนในการกำหนดการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และผู้บริหารสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา กำกับติดตามระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง และ สร้างความชัดเจนการวางแผนการพัฒนามตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA)

1.2.2 ควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับชั้นเพิ่มขึ้น โดยจัดทำเป็นข้อตกลงระหว่างผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

1.2.3 สถานศึกษาควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นให้เพียงพอ ต่อการสร้างและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณไม่เพียงพอ

1.2.4 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรด้านการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน การระดมสมอง การสนทนากลุ่ม หรือประเด็นอื่น ๆ ตามความสนใจของบุคลากร

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2.1 ผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่จัดทำขึ้นผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบให้คงร่างกลยุทธ์ตามที่เสนอมา แต่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบให้เพิ่มคำว่า สู่ความเป็นเลิศ ต่อท้ายวิสัยทัศน์เดิมทุกกลยุทธ์

2.2 กำหนดกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน 32 กลยุทธ์ ซึ่งเป็นผลจาก การวิเคราะห์ SWOT โดยกำหนดกลยุทธ์ตามลักษณะ 4 รูปแบบ คือ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) กลยุทธ์เชิงรับ (ST) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) และกลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับคณะครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ผู้บริหารให้ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรโดยชุมชนมีส่วนร่วม พร้อมทั้งการนำผลที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรทุกปีการศึกษา 3. โรงเรียนมีการสำรวจวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของชุมชน เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับคณะครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา 4. ประสานความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในชุมชนให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น 5. ทบทวนความเข้าใจในการใช้หลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงให้กับบุคลากรในสถานศึกษาในแต่ละรายวิชาอย่างเป็นระบบ 6. กำกับติดตามผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนในหลักสูตรสถานศึกษา 7. สำรวจวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของชุมชนที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. สนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ใช้เทคนิคและวิธีการสอนอย่างหลากหลาย กระตุ้นให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2. สนับสนุนให้บุคลากรนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ PLC มาใช้แลกเปลี่ยนและแก้ปัญหาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนร่วมกับองค์กรภายนอก 3. สนับสนุนการปฏิบัติตามปฏิทินวิชาการของโรงเรียนมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบตามโครงสร้างรายวิชา สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 4. สนับสนุนงบประมาณและประสานความร่วมมือจากองค์กรภายนอก ปรับปรุงสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมต่อการใช้งานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน 5. กำกับ ติดตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

ด้านที่ 3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สร้างความตระหนักและส่งเสริมความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ระเบียบวิธีวิจัยอย่างถูกต้อง 2. สนับสนุนให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเป็นที่เล็งในการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาแก้ปัญหาและเผยแพร่อย่างเป็นระบบ 3. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนทุกภาคเรียน 4. ประสานความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการวิจัยจากมหาวิทยาลัยในพื้นที่ สำหรับปัญหาวิจัยที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 5. ติดตามการดำเนินการรวบรวมและเผยแพร่ผลงานการวิจัย ตามข้อกำหนดของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. สำนักงานเขตพื้นที่มีวางแผนการพัฒนาคุลากรด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างความเข้าใจโดยกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดความชัดเจนในการกำหนดการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และผู้บริหารสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 3. กำกับติดตามระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง 4. สร้างความชัดเจนการวางแผนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA)

ด้านที่ 5 ด้านการนิเทศการศึกษา 5 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. สนับสนุนบุคลากรให้ความสำคัญกับกระบวนการนิเทศจากส่วนกลางมากำหนดเป็นกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 2. ให้การสนับสนุนการนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ PLC มาใช้ในกระบวนการนิเทศในกลุ่มสาระฯ โรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา 3. ทบทวนกระบวนการนิเทศ นำข้อมูล และผลการนิเทศไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 4. ประสานความร่วมมือของบุคลากร ตระหนักถึงกระบวนการนิเทศตามนโยบายของส่วนกลาง และนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ 5. กำกับ ติดตามกระบวนการนิเทศ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและความร่วมมือจากบุคลากร

ด้านที่ 6 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 6 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนพัฒนาคุลากรให้มีความรู้ ในการสร้างเครื่องมือด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษาที่มีคุณภาพ 2. สำนักงานเขตพื้นที่มีการพัฒนาคุลากรให้มีความรู้ในการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดผล ประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสมของแต่ละรายวิชา 3. กำกับติดตามการสนับสนุนพัฒนาคุลากรให้มีความรู้ ในการสร้างเครื่องมือด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษาที่มีคุณภาพ และปฏิบัติตามปฏิทินการดำเนินงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง 4. สำนักงานเขตพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาระบบการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับชั้น เพื่อสร้างโอกาสการแข่งขันของนักเรียนในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา 5. สำนักงานเขตพื้นที่ส่งเสริม พัฒนาคุลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ ในการวัดผล ประเมินผล และมีการนำระบบสารสนเทศที่นำมาใช้ในการวัดผลประเมินผล 6. สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองนักเรียนในระเบียบเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล และวิธีปฏิบัติของทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย 1) ความเป็นไปได้และ 2) ความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้ผลการตรวจตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมมีสภาพของการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ตามเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่ทั้งด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล และเน้นการส่งเสริมและพัฒนา วินัยเข้มแข็งทางวิชาการอย่างเข้มข้นบนความพอเพียง แต่ยังมีสถานศึกษาที่ขาดปัจจัยสนับสนุน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ในด้านงบประมาณ ความเพียงพอของบุคลากร ทำให้สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับ

ปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ประภาภรณ์ ภูขาว (2567) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ พระมหาอำพล ธนปญโญ (ชัยสารี) (2567) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

ผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการจากกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการน่าจะเป็นผลมาจากการใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ตามขอบข่ายงานวิชาการ 6 ด้าน จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการบริหารวิชาการ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่ว่า พัฒนาระบบการเรียนรู้ควบคู่กระบวนการนิเทศ มีนวัตกรรมการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมงานวิจัย การประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พันธกิจส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมดำเนินงานวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นำไปสู่การวิเคราะห์จัดทำแผนกลยุทธ์ และการวางแผนงานโครงการไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ซึ่งมีระดับความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิขิต เวทย์อุดม (2564) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว มีความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ประสิทธิภาพของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณพร จันทวงศ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้ กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยครอบคลุมองค์ประกอบของการพัฒนากลยุทธ์ ทั้งในส่วนของทฤษฎี สภาพแวดล้อม การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ วิเคราะห์เพื่อวางแผนจัดทำกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน 32 กลยุทธ์ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7 กลยุทธ์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 กลยุทธ์ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 กลยุทธ์ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 กลยุทธ์ ด้านการนิเทศการศึกษา 5 กลยุทธ์ และด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 6 กลยุทธ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการตรวจตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรนำกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน 32 กลยุทธ์ ไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้กับบุคลากรและองค์กรร่วมกัน โดยใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงในแต่ละปีการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา

1.2 กลยุทธ์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นด้านที่มีความต้องการมากที่สุด ควรมีการเน้นย้ำให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการศึกษา ค้นคว้า วิธีการสอนใหม่ ๆ เพิ่มเติมตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอยู่เสมอ รวมทั้งบูรณาการการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการอื่น ๆ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้การเปรียบเทียบในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพร จันทวงศ์. (2562). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธรินธร นามวรรณ. (2554). การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิรารัตน์ กระจ่างดี. (2562). การศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ. (2565). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- ณัฐยา สันตระการผล. (2563). คิดเชิงกลยุทธ์=Strategic thinking : ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เอกซ์เปอร์เน็ท.
- ธีรรัตน์ ไตรสรณะศาสตร์. (2567). สภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาภรณ์ ภูขาว. (2567). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เขต 1. *Journal of Applied Education*, 2(5), 1-8.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2566). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปุณิกา เทียนใส. (2557). สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดเศวตฉัตร สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร).
- พระมหาอำพล ธนปญโญ (ชัยสารี). (2567). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เขต 2. *Journal of Applied Education*, 2(5), 29-36.
- ลิขิต เวทย์อุดม. (2564). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุทธาทิพย์ หาญเมือง. (2563). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครแม่สอด*

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).

Dess, G.G. & Miller, A. (1993). *Strategic Management*. New York: McGraw - Hill.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

The Impact of Basic Aviation Law and Regulation Awareness on Undesirable Passenger Behavior on Aircraft: A Study of Thai Passengers Generation Z

Nattaporn Chuensuwan^{1*} Poranix Tangthongkum¹ and Govit Rungseriruch¹

¹ School of Humanity and Tourism Management, Bangkok University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nattapom.c@bu.ac.th

ABSTRACT

This research article aims to study: (1) the awareness of aviation laws and basic regulations among Thai Generation Z passengers, (2) assess undesirable behaviors exhibited by Thai Generation Z passengers on aircraft, and (3) examine the influence of Thai Generation Z passengers' understanding of aviation laws and basic regulations on undesirable behaviors. The study employed a quantitative research method, using purposive sampling to select 409 Thai Generation Z passengers. Data collection was conducted using tests and questionnaires, and the data were analyzed using multiple linear regression. The results reveal that Thai Generation Z passengers have a moderate level of awareness and understanding of aviation laws and basic regulations, with a low tendency to exhibit undesirable behaviors on aircraft. Moreover, a higher level of knowledge and understanding of aviation laws significantly reduces undesirable behaviors. Therefore, promoting greater knowledge and understanding of aviation regulations among Thai Generation Z passengers can help mitigate risks associated with undesirable behaviors on aircraft and enhance the safety of air travel.

Keywords: Undesirable Behaviors on Aircraft, Awareness of Basic Aviation Laws and Regulations, Generation Z Passengers

ผลกระทบของการตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินต่อพฤติกรรมผู้โดยสารที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน: กรณีศึกษาผู้โดยสารไทยกลุ่มเจนเนอเรชันซี

ณัฐพร ชื่นสุวรรณ^{1*} ปรนิก แดงทองคำ¹ และ โกวิท รุ่งเสรีรัช¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nattaporn.cb@bu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซี (2) ประเมินการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซีและ (3) ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซีที่มีอิทธิพลต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบทดสอบและแบบสอบถามให้กับผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซีจำนวน 409 คน และใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซีมีระดับความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มต่ำในการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขณะเดินทางบนอากาศยาน นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการลดลงของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบการบินในหมู่ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซีสามารถช่วยลดความเสี่ยงของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มความปลอดภัยในการเดินทางทางอากาศได้

คำสำคัญ: การกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน, การตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบิน, ผู้โดยสารเจนเนอเรชันซี

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากมาตรการการเดินทางทางอากาศที่เพิ่มขึ้นหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 และจากการสำรวจของสมาคมพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน (Association of Flight Attendants) ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ร้อยละ 85 ของพนักงานที่ปฏิบัติงานให้บริการผู้โดยสารบนเครื่องบินประสบปัญหาผู้โดยสารแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่ยอมปฏิบัติตามกฎระเบียบ อีกทั้งยังพบว่าร้อยละ 17 ของพนักงานดังกล่าวประสบปัญหาเรื่องการถูกทำร้ายร่างกายจากผู้โดยสาร (Kaji, 2021) จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) และสมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (International Air Transport Association: IATA) ได้กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางแก่สายการบินในการปฏิบัติเพื่อสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นบนอากาศยาน แต่ถึงแม้ว่าจะมีการออกกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่าง ๆ มากมาย การกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของผู้โดยสารยังคงพบว่ามีเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง (Skagge & Vieraitis, 2023) ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของผู้โดยสารบนอากาศยาน การตรวจสอบการตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานในการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารอาจช่วยให้สายการบินประเมินความเสี่ยงและสามารถวางแผนเชิงรุกในการให้ความรู้เพื่อลดช่องว่างของความรู้ อันจะนำไปสู่การกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานได้

ในประเทศไทย สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (Civil Aviation Authority of Thailand: CAAT) ได้มีการนำกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศกำหนดมาดำเนินการจัดทำกฎระเบียบข้อบังคับพื้นฐานสำหรับการเดินทางทางอากาศตามพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 และกำหนดบทลงโทษตาม

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการ พ.ศ. 2558 ส่งผลให้กฎระเบียบข้อบังคับพื้นฐานสำหรับการเดินทางทางอากาศที่ผู้โดยสารจำเป็นต้องทราบสามารถจำแนกตามลำดับขั้นปฏิบัติการบินได้ 2 รูปแบบคือ ขั้นก่อนปฏิบัติการบินและขั้นปฏิบัติระหว่างการบิน โดยลำดับขั้นก่อนปฏิบัติการบินสามารถจำแนกความรู้ด้านกฎระเบียบข้อบังคับที่ผู้โดยสารจำเป็นต้องรู้ได้ 5 หมวดหมู่ ประกอบด้วย การลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตนในการเดินทางทางอากาศ สัมภาระถือขึ้นเครื่องบิน สิ่งของต้องห้ามนำขึ้นอากาศยาน เงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคล และคำพูดต้องห้ามในการเดินทางทางอากาศ สำหรับลำดับขั้นปฏิบัติการระหว่างการบินสามารถจำแนกความรู้ด้านกฎระเบียบการบินที่ผู้โดยสารจำเป็นต้องรู้ได้ 2 หมวดหมู่ ประกอบด้วย หมวดหมู่การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัย และพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง โดยมีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกฎระเบียบข้อบังคับที่ผู้โดยสารควรทราบทั้งก่อนและระหว่างการเดินทางทางอากาศ

ลำดับขั้นปฏิบัติการบิน	หมวดหมู่	รายละเอียดกฎระเบียบ	บทลงโทษ
ก่อนปฏิบัติการบิน ประกอบด้วย กิจกรรม การเช็คอิน การ ตรวจสอบความ ปลอดภัย ณ จุดตรวจ ค้น และกิจกรรมบริเวณ ประตูทางออกขึ้นเครื่อง	การลงทะเบียน ยืนยันการ เดินทาง	- เซ็คอินล่วงหน้า: 2 ชม. (เที่ยวบินภายในประเทศ), 3 ชม. (ระหว่างประเทศ) - ผู้โดยสารต้องแสดงตัวตน ณ ประตูทางออกขึ้นเครื่องอย่างน้อย 30 นาทีก่อนถึงเวลาออกเดินทาง - ผู้โดยสารจะต้องแสดงบัตรประชาชนหรือพาสปอร์ตฉบับจริงที่มีระยะเวลาและจำนวนหน้าคงเหลือเพียงพอตามข้อกำหนดของเมืองปลายทาง	- สายการบินมีสิทธิปฏิเสธการรับขนหากไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบพื้นฐานในการเดินทางทางอากาศ - ผู้โดยสารไม่สามารถขอคืนเงินค่าตั๋วโดยสารได้ทุกกรณี ยกเว้นค่าภาษีสนามบิน
	สัมภาระ	- ผู้โดยสารสามารถนำสัมภาระติดตัวขึ้นเครื่องบินได้จำนวน 2 ชิ้น โดยชิ้นแรกต้องมีขนาดไม่เกิน 56 ซม. (สูง) x 36 ซม. (กว้าง) x 23 ซม. (หนา) หรือสามารถจัดเก็บไว้ในช่องเก็บสัมภาระเหนือศีรษะ ชิ้นที่สองต้องมีขนาดไม่เกิน 40 ซม. (สูง) x 30 ซม. (กว้าง) x 10 ซม. (หนา) หรือสามารถจัดเก็บไว้ใต้ที่นั่งด้านหน้าได้ น้ำหนักสัมภาระรวมไม่เกิน 7 กก. - ของเหลวแต่ละชิ้นต้องไม่เกิน 100 มล. รวมทั้งหมดไม่เกิน 1 ลิตร	- สายการบินมีสิทธิปฏิเสธหรือเปลี่ยนวิธีการรับขนสัมภาระติดตัวในการเช็คอินที่ไม่ได้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับให้เป็นสัมภาระเช็คอินและโหลดลงใต้เครื่องบินแทน อีกทั้งผู้โดยสารจะต้องชำระค่าธรรมเนียมในอัตราโหลดกระเป๋าสัมภาระน้ำหนักเกิน - หากพบการนำสิ่งที่มีการประกาศห้ามมิให้นำขึ้นไปบนอากาศยานในระหว่างบิน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ก่อนปฏิบัติการบิน ประกอบด้วย กิจกรรม การเช็คอิน การ ตรวจสอบความ ปลอดภัย ณ จุดตรวจ ค้น และกิจกรรมบริเวณ ประตูทางออกขึ้นเครื่อง	สิ่งของต้องห้าม	- ห้ามนำอาวุธ วัตถุไวไฟ บุหรี่ไฟฟ้าและเครื่องทำไอระเหยแบบเตอรีลิเธียมที่ไม่ได้รับอนุญาตขึ้นเครื่อง - สิ่งของต้องลงทะเบียนก่อนขนส่ง	- ปฏิเสธการนำขึ้นเครื่อง ปรับสูงสุด 40,000 บาท
	คำพูดต้องห้าม	- คำพูดต้องห้ามประกอบด้วยคำว่า ยาเสพติด ปืน ระเบิด การก่อการร้าย โรคระบาด คำหยาบที่เจ้าหน้าที่ถือว่าเป็นการคุกคาม ก่อความรำคาญ หรืออาจเป็นภัย	- จำคุก 5 ปี หรือปรับ 200,000 บาท
ระหว่างปฏิบัติการบิน ประกอบด้วย กิจกรรม ก่อนเครื่องบินขึ้น และกิจกรรมระหว่าง เที่ยวบิน	การใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์	- ห้ามใช้อุปกรณ์สื่อสารหรือเครื่องมือที่ไม่ได้อยู่ในโหมดการบิน (flight mode) เพื่อปิดการส่งสัญญาณวิทยุออกไปเชื่อมต่อกับเสาสัญญาณที่อาจรบกวนการทำงานของการบิน - ห้ามใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดก่อนอากาศยานบินขึ้น ขณะทำการบิน และการลงจอด	- หากพบการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในเวลาที่ไม่ห้ามใช้ ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

ตารางที่ 1 แสดงกฎระเบียบข้อบังคับที่ผู้โดยสารควรทราบทั้งก่อนและระหว่างการเดินทางทางอากาศ (ต่อ)

ลำดับขั้นปฏิบัติการบิน	หมวดหมู่	รายละเอียดกฎระเบียบ	บทลงโทษ
ระหว่างปฏิบัติการบิน ประกอบด้วย กิจกรรมก่อนเครื่องบินขึ้น และกิจกรรมระหว่างเที่ยวบิน (ต่อ)	การปฏิบัติตามระเบียบด้านความปลอดภัยบนอากาศยาน	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องปฏิบัติตามคำสั่งด้านความปลอดภัย เช่น คาดเข็มขัดนิรภัย, เก็บสัมภาระในช่องเก็บของ - ห้ามเคลื่อนย้ายหรือใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยาน เช่น เสื้อชูชีพ ถังดับเพลิง ถังออกซิเจน เป็นต้น ในขณะที่ไม่ได้เกิดเหตุฉุกเฉิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อความปลอดภัยแก่อากาศยานหรือบุคคลหรือทรัพย์สินในอากาศยานจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
	พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง	<ul style="list-style-type: none"> - ห้ามผู้โดยสารสูบบุหรี่หรือใช้อุปกรณ์การสูบบุหรี่ที่มีควันในห้องโดยสารรวมถึงห้องน้ำในอากาศยาน - ห้ามผู้โดยสารรบกวนการทำงานของเครื่องตรวจจับควันหรืออุปกรณ์อื่นใดในอากาศยานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอากาศยาน - เมื่อเครื่องบินขึ้นและลง ผู้โดยสารจะต้องปรับพนักเก้าอี้และเก็บโต๊ะที่นั่งตามคำสั่งของพนักงานประจำเครื่องบิน - ผู้โดยสารที่นั่งแถวแรกหรือที่นั่งบริเวณทางออกฉุกเฉินจะต้องจัดเก็บสัมภาระไว้ในช่องเก็บสัมภาระเหนือศีรษะและไม่วางสัมภาระไว้บริเวณด้านหน้าที่นั่งหรือขวางทางออกฉุกเฉิน - ผู้โดยสารต้องนั่งประจำที่และรัดเข็มขัดนิรภัยตามคำสั่งของพนักงานประจำเครื่องบิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมอากาศยานหรือเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ - ผู้ใดทำให้เครื่องตรวจจับควันหรืออุปกรณ์อื่นใดในอากาศยานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอากาศยานไม่ทำงานต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ - ผู้กระทำความผิดที่ใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นในระหว่างการบินต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 80,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ระหว่างปฏิบัติการบิน ประกอบด้วย กิจกรรมก่อนเครื่องบินขึ้น และกิจกรรมระหว่างเที่ยวบิน	พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง	<ul style="list-style-type: none"> - ห้ามผู้โดยสารแกะหรือเปิดปิดประตูฉุกเฉินหรือประตูขึ้นลงเครื่องบิน - ผู้โดยสารห้ามรับเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มที่มีฤทธิ์ต่อจิตประสาทเพิ่ม หากผู้โดยสารรับรู้ว่าจะไม่สามารถควบคุมตนเองได้ - ห้ามใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นในระหว่างการบิน - ห้ามกระทำการมุ่งหมายในทางเพศทั้งการใช้วาจาและท่าทางลามก 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการมุ่งหมายในทางเพศ เช่น เปิดเผยส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ใช้วาจาลามก หรือแสดงกิริยาท่าทางอันเป็นการลามกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 120,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ที่มา: สังเคราะห์ข้อมูลจาก พรบ. การเดินอากาศ 2497

ทั้งนี้ยังพบว่า พฤติกรรมไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารในเอเชียมีแนวโน้มก้าวร้าวน้อยกว่าผู้โดยสารในยุโรป ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม (ประชาชาติธุรกิจ, 2565) อย่างไรก็ตาม สถิติในประเทศไทยชี้ว่าในปี 2563 ประเทศไทยติดอันดับ 2 ของโลกด้านการใช้ความรุนแรงและการก่อกวน โดยพฤติกรรมดังกล่าวพบมากในกลุ่มเจเนอเรชันซี ซึ่งเป็นกลุ่มเจเนอเรชันที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1997 ถึง 2012 และเป็นเจเนอเรชันที่เติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต ดังนั้นเจเนอเรชันนี้อาจได้รับอิทธิพลจากเทคโนโลยีและสื่อโซเชียลเป็นพิเศษ (แสงอรุณ ลิ้มวงศ์ถาวร, 2567; Twenge, 2013) โดยพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การเสพติดเกมออนไลน์และการขาดความอดทน สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการบริโภคข้อมูลที่ไม่เหมาะสมในสื่อออนไลน์ได้ (Kuss & Griffiths, 2012; Chen & Ha, 2023) หากการสื่อสารด้านกฎหมายและกฎระเบียบการบินขาดประสิทธิภาพ ผู้โดยสารอาจละเลยการปฏิบัติตามข้อกำหนด ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Kajackaite, 2015; Kirfel & Phillips, 2023) แม้ว่าจะงานวิจัยที่ผ่านมาจะมุ่งเน้นการจัดการเหตุการณ์บนอากาศยานและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้โดยสาร (Abeyratne, 2019; Skaggs & Vieraitis, 2023) แต่ยังขาดการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้โดยสารต่อกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบิน ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบของผู้โดยสารกลุ่มเจเนอเรชันซี รวมถึงประเมิน

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพื่อวางแนวทางป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเดินทางทางอากาศในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี
2. เพื่อประเมินการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี
3. เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีที่มีอิทธิพลต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีเป็นการศึกษาเพื่อประเมินความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากการสืบค้นข้อมูล พบว่า ผู้โดยสารกลุ่มเจนเนอเรชั่นซีเป็นกลุ่มผู้โดยสารที่มีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานได้ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษาและสามารถเข้าถึงได้จึงเป็นกลุ่มผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีที่เคยมีประสบการณ์ในการเดินทางทางอากาศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 กับสายการบินที่ให้บริการในประเทศไทยทั้งสายการบินต้นทุนต่ำและสายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ และเนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรของคอคแรน (Cochran, 1997) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ส่งผลให้ได้จำนวนตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง แต่เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเพิ่มรวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะแบบทดสอบ เพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี และนำแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรมก้าวร้าว (Overt Aggression Scale) ของ Buss และ Perry (1992) มาเป็นต้นแบบในการออกแบบแบบสอบถามใหม่ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต 7 ระดับ (1 = ไม่ตรงกับตัวฉันเลย และ 7 = ตรงกับตัวฉันมากที่สุด) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินตนเองถึงแนวโน้มของการมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านด้วยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจะถูกคัดเลือกข้อคำถามข้อนั้นไว้ใช้ ส่วนค่า IOC ที่มีคะแนนต่ำกว่า 0.5 จะถูกพิจารณาแก้ไขหรือตัดทิ้ง จากนั้น ผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มที่ต้องการศึกษาอย่างน้อย 30 คน และนำผลลัพธ์ที่ได้มาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.9 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคพบว่า มีค่ามากกว่า 0.70 ดังนั้น จึงถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล (ปราณี มีหาซพงษ์ & กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร, 2561)

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ได้จากการออกแบบแนวคิดการวิจัย คือความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการเดินทางอากาศมีอิทธิพลส่งผลต่อพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี

3.1 ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบก่อนปฏิบัติการบินมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี

3.2 ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบระหว่างปฏิบัติการบินมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซี

3.3 ความรู้ความเข้าใจในบทลงโทษทางกฎหมายด้านการบินมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบทดสอบและแบบสอบถามในห้องประเมินความรู้ พร้อมทั้งดำเนินการควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการศึกษา เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการค้นหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามในแบบทดสอบ ช่วงเวลาในการทำแบบทดสอบ ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ และผู้ควบคุมการทดสอบ ทั้งนี้ ผู้ที่จะเข้าร่วมทำแบบทดสอบและแบบสอบถามจะมาจากการประกาศรับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางสื่อออนไลน์ในมหาวิทยาลัย โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจและอยู่ในเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา ซึ่งก่อนการเริ่มเก็บข้อมูล ผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องทำแบบสอบถามออนไลน์เพื่อคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง หากผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ระบบจะยุติการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามทันทีและในแบบสอบถามจะมีการอธิบายถึงการที่ผู้เข้าร่วมไม่ได้รับสิทธิในการทำกิจกรรมดังกล่าวด้วย โดยวันที่ดำเนินการเก็บข้อมูลจะแยกเก็บข้อมูลเป็น 2 วันประกอบด้วย วันที่ใช้สำหรับทดสอบความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการเดินอากาศและวันที่ใช้สำหรับประเมินแนวโน้มของการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันความเหนื่อยล้าที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ร่วมกิจกรรมซึ่งอาจมีผลกระทบต่อผลการศึกษาได้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 538 คน และเป็นไปตามเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 409 คน ที่สามารถเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไปได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณเพื่อวิเคราะห์การตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบิน ประเมินการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน และทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจด้านกฎหมายการบินที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้โดยสาร ซึ่งการวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปร X ที่ส่งผลต่อตัวแปร Y อันจะก่อให้เกิดการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและอำนาจในการพยากรณ์แนวโน้มของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานอันเกิดจากระดับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการเดินทางทางอากาศของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีพบว่าผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 306 คน (ร้อยละ 75.00) เพศชายจำนวน 103 คน (ร้อยละ 25.00) มีอายุเฉลี่ยที่ 20 ปี เป็นส่วนใหญ่ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความถี่ในการเดินทางทางอากาศประมาณ 1-2 ครั้งต่อปีจำนวน 260 คน (ร้อยละ 64.00) รองลงมา คือผู้ที่เดินทางทางอากาศมากกว่า 5 ครั้งต่อปีจำนวน 82 คน (ร้อยละ 20.00) และผู้ที่เดินทางทางอากาศประมาณ 3-4 ครั้งต่อปีจำนวน 67 คน (ร้อยละ 16.00) ตามลำดับ

1. การตระหนักรู้กฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี

สำหรับความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบิน ผู้วิจัยประเมินระดับความรู้ความเข้าใจของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีจากคะแนนที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำได้จากการทำแบบทดสอบ ดังตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีคะแนนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 35.36 (S.D. = 4.43) จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน นอกจากนี้หากแยกคะแนนความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินตามหมวดหมู่องค์ความรู้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการก่อนบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีส่วนใหญ่มีคะแนนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 20.02 (S.D. = 2.81) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการระหว่างบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีส่วนใหญ่มีคะแนนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.43 (S.D. = 1.83) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีส่วนใหญ่มีคะแนนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.9 (S.D. = 1.21) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน นอกจากนี้ หากแยกเนื้อหาตามองค์ความรู้ทั้งหมด 8 เรื่อง ประกอบด้วย การลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตน สัมภาระถือขึ้นเครื่อง สิ่งของต้องห้าม เงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคล คำพูดต้องห้าม การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยาน และพฤติกรรมสุ่มเสี่ยง พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีองค์ความรู้เรื่องสิ่งของต้องห้ามมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.22 (S.D. = 1.39) ดีที่สุด รองลงมาคือ องค์ความรู้ในเรื่องของสัมภาระถือขึ้นเครื่องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 (SD = 0.59) การลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = 1.29) คำพูดต้องห้ามมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 (SD = .41) และเงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 (S.D. = 1.35) ตามลำดับ ในส่วนขององค์ความรู้ระหว่างปฏิบัติการบินพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีองค์ความรู้เรื่องพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 1.15) มากที่สุด รองลงมาคือ องค์ความรู้ด้านการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80 (S.D. = 0.41) และองค์ความรู้เรื่องอุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 (S.D. = 0.93) ตามลำดับ อีกทั้งความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษด้านการบินยังพบว่า ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ดีด้วย

ตารางที่ 2 แสดงผลสรุปสถิติเชิงพรรณนาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบด้านการบิน

ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบด้านการบิน	Possible Range	Midrange ^a	Mean	S.D.
ความรู้ความเข้าใจโดยรวม (A1-A50)	1-50	25	35.36	4.43
ความรู้ก่อนปฏิบัติการบิน (A1-A30)	1-30	15	20.02	2.81
- การลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตน (A1-A8)	1-8	4.5	4.00	1.29
- สัมภาระถือขึ้นเครื่อง (A9-A12)	1-4	2.5	3.5	0.59
- สิ่งของต้องห้าม (A13-A22)	1-10	5	7.22	1.39
- เงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคล (A23-A27)	1-5	3	2.9	1.35
- คำพูดต้องห้าม (A28-A30)	1-3	2	1.95	0.41
ความรู้ระหว่างปฏิบัติการบิน(A31-A40)	1-10	5	7.42	1.83
- การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (A31-A32)	1-2	1	1.8	0.41
- อุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยาน (A33-A35)	1-3	2	1.64	0.93
- พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง (A36-A40)	1-5	3	3.97	1.15
ความรู้บทลงโทษด้านการบิน (A41-A50)	1-10	5	7.90	1.21

หมายเหตุ: $N = 409$ คะแนนแบบทดสอบคิดข้อละ 1 คะแนนจากจำนวนข้อทั้งหมด 50 ข้อ และ ^aค่ากลางเป็นค่าที่เกิดจากการคำนวณโดยการนำค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของช่วงคะแนนมารวมกันและหารด้วย 2

2. ผลการประเมินพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีพบว่า ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีแนวโน้มน้อยที่จะกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.57 (S.D. = 23.72) และหากพิจารณามิติย่อยของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานพบว่า ผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีมีแนวโน้มน้อยมากที่จะมีพฤติกรรมแสดงออกต่อการเป็นปรปักษ์กับผู้อื่นเมื่อใช้บริการเดินทางทางอากาศมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.21 (S.D. = 8.15) รองลงมาคือ พฤติกรรมความรุนแรงที่จะทำให้ร้ายร่างกายผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.77 (S.D. = 7.21) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีหากเกิดความไม่พอใจในการใช้บริการเดินทางทางอากาศ พฤติกรรมที่แสดงออกส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะของการใช้คำพูดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.91 (S.D. = 5.89) และอารมณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.68 (S.D. = 7.96) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลสรุปสถิติเชิงพรรณนาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน

มิติพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	Possible Range	Midrange ^a	Mean	S.D.
พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (B1-B29)	29-203	116	66.57	23.72
พฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านร่างกาย (B1-B9)	9-63	36	19.77	7.21
พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจา (B10-B14)	5-35	20	12.91	5.89
พฤติกรรมที่แสดงออกทางอารมณ์ (B15-B21)	7-49	28	18.68	7.96
พฤติกรรมที่แสดงออกต่อการเป็นปรปักษ์ต่อผู้อื่น (B22-B29)	8-56	32	15.21	8.15

หมายเหตุ: $N = 409$ โดยทุกข้อใช้การวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า 7 ระดับ และ ^aค่ากลางเป็นค่าที่เกิดจากการคำนวณโดยการนำค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของช่วงคะแนนมารวมกันและหารด้วย 2

3. ผลการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีที่มีอิทธิพลต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินพบว่า ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินมีอิทธิพลส่งผลต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Adj}R^2 = .01$, $F(1, 407) = 5.63$, $p = .01$) โดยพบว่า ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน ($B1 = -0.63$, $t(407) = -2.37$, $p = .01$) กล่าวคือ หากผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินเพิ่มมากขึ้น ผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีจะมีแนวโน้มของการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานลดลง แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ตัวแปร	แนวโน้มการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบิน	-0.63	0.26	-2.37	0.01*
$F = 5.63$ $p = .01$ $\text{Adj}R^2 = 0.01$				

หมายเหตุ: * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

นอกจากนี้เมื่อแยกคะแนนความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินตามหมวดหมู่องค์ความรู้ที่ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกรก่อนบิน ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกรระหว่างบินและความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบินเพื่อประเมินแนวโน้มการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกรก่อนบิน ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกรระหว่างบินและความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบินโดยรวมมีอิทธิพลและความสัมพันธ์ต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจเนอเรชันซีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Adj}R^2 = .01$, $F(3, 405) = 2.43$, $p = .05$) แต่เมื่อพิจารณาแยกทีละมิติกลับไม่พบว่ามีอิทธิพลส่งผลต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บน

อากาศยาน ยกเว้นมิติด้านความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบิน ซึ่งหากผู้อ่านสามารถยอมรับความน่าจะเป็นที่สูงขึ้นเล็กน้อยของความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (type I error) ได้ ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบินก็จะถูกจัดได้ว่าเป็นมิติหนึ่งที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่สามารถมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีได้ ($B3 = -1.84$, $t(405) = -1.85$, $p = .59$) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบิน	แนวโน้มการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการก่อนการบิน	-0.61	0.47	-1.27	0.20
ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการระหว่างการบิน	-0.21	0.74	-0.28	0.68
ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบิน	-1.84	0.97	-1.85	0.59*
$F = 2.43$ $p = 0.05$ $AdjR^2 = 0.01$				

หมายเหตุ: * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบิน พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซี และอิทธิพลของความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินที่มีต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานสามารถสรุปผลการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังนี้

1. ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีประสบการณ์ในการเดินทางทางอากาศบ่อยครั้ง อีกทั้งกลุ่มผู้โดยสารเจนเนอเรชั่นซียังเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมากับเทคโนโลยี มีช่องทางในการสืบค้นข้อมูลได้หลากหลายจึงอาจมีความเป็นไปได้ที่ผู้โดยสารกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว (Twenge, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนุลดา จามจรี (2563) ที่พบว่า ผู้คนที่อยู่ในเจนเนอเรชั่นซีเป็นกลุ่มคนที่พึ่งพาโซเชียลเพื่อการสื่อสารอย่างมาก โดยคนกลุ่มนี้ยังมองว่าการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จส่วนบุคคลและความสำเร็จทางสังคม จึงส่งผลให้คนกลุ่มนี้มีการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วผ่านการใช้เทคโนโลยี อย่างไรก็ตามความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบิน โดยเฉพาะในเรื่องคำพูดต้องห้าม เงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคล และอุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยาน กลับพบว่าผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลในหัวข้อดังกล่าวไม่ได้ถูกนำเสนออย่างชัดเจนหรือไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรในช่องทางการสื่อสารของสายการบิน เช่น วิดีโอสาธิตความปลอดภัยที่อาจขาดการเน้นย้ำในบางจุดสำคัญ หรือเนื้อหาข้อมูลที่ผู้โดยสารมองว่าไม่เกี่ยวข้องกับพวกเขาโดยตรง จึงอาจเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้พวกเขาไม่ใส่ใจกับรายละเอียดดังกล่าวได้

2. ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีแนวโน้มน้อยที่จะแสดงหรือกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน โดยเฉพาะพฤติกรรมแสดงออกต่อการเป็นปรปักษ์กับผู้อื่นและพฤติกรรมทำร้ายร่างกายผู้อื่น ซึ่งผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีส่วนใหญ่ยังคงรักษาพฤติกรรมที่เหมาะสมในระหว่างการเดินทางทางอากาศ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้โดยสารเจนเนอเรชั่นซียังมีการตระหนักถึงภาพลักษณ์ทางสังคมผ่านโซเชียลมีเดีย ส่งผลให้ผู้โดยสารเจนเนอเรชั่นซีมีการหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางกรณีที่พฤติกรรมก้าวร้าวอาจเกิดขึ้นได้กับผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีเมื่อมีปัจจัยกระตุ้น เช่น ความเครียดหรือความล่าช้าของเที่ยวบิน โดยผู้โดยสารส่วนใหญ่จะแสดงออกโดยการใช้คำพูดและอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Skagge และ Vieraitis (2023) ที่พบว่า พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย โดยเฉพาะปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ให้บริการ ดังนั้นการเฝ้าระวังและจัดทำแผนเชิงรุกที่ดีเพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

3. ความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคลมีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมส่วนบุคคล ในบริบทของการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน กล่าวคือ ยิ่งผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีระดับความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินมากขึ้น ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีจะมีแนวโน้มของการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานลดลง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากความรู้มีอิทธิพลต่อทัศนคติหรือการรับรู้ของบุคคลจนส่งผลให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่ผู้โดยสารสามารถตัดสินใจได้ว่าอะไรควรทำและไม่ควรทำ และหากทำแล้วจะมีผลของการกระทำอย่างไร จึงเป็นเหตุผลให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Bélanger-Gravel (2019) ที่พบว่า พฤติกรรมของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อบุคคลนั้นมีองค์ความรู้มากพอจนสามารถตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ทำให้ตนได้ผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ความรู้ในแต่ละมิติของความรู้และความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการก่อนบิน การปฏิบัติการระหว่างบิน และความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายด้านการบินไม่มีอิทธิพลส่งผลต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นองค์ความรู้ในมิติเรื่องบทลงโทษทางกฎหมายด้านการบินจะพบว่ามีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.59 ก็ต่อเมื่อผู้อ่านสามารถยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิเสธสมมติฐานกลาง โดยสรุปผลว่า ยิ่งผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายการบินมากเท่าไร ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีจะมีแนวโน้มของการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานน้อยลงเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับบทลงโทษทางกฎหมายและค่าปรับต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการรับรู้ทางจิตใจและความรู้สึกของแต่ละบุคคลได้มากกว่าองค์ความรู้ด้านอื่น ๆ จึงส่งผลให้ผู้โดยสารรู้สึกกลัวและมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิด ซึ่งผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีป้องปราม (Deterrence Theory) ที่ระบุว่า การรับรู้ถึงบทลงโทษสามารถลดพฤติกรรมผิดกฎหมายได้ (นฤมล ถินทอง, 2561) และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Apel (2021) ที่พบว่าพฤติกรรมของคนจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วหากมีการรับรู้ถึงบทลงโทษหรือผลลัพธ์ที่ตามมาจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์หรือเป็นการกระทำที่ขัดแย้งต่อความคิดเห็นของคนในสังคม

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาดังกล่าวได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ซึ่งสามารถช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยและคุณภาพของการเดินทางทางอากาศในหลายมิติ กล่าวคือ การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ **ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบิน** เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมายที่มีผลกระทบโดยตรงต่อจิตสำนึกของผู้โดยสาร อีกทั้ง ผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นว่าระดับ **ความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบพื้นฐานการบิน** ของผู้โดยสารนั้นแตกต่างกัน โดยผู้โดยสารส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องคำพูดต้องห้าม เงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคล และอุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยาน ซึ่งประเด็นนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการสื่อสารข้อมูลให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาได้สร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการ **สื่อสารข้อมูลในยุคดิจิทัล** ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความเหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้โดยสารเจนเนอเรชั่นซี ดังนั้น การใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียที่มีความหลากหลาย เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก หรือแอปพลิเคชันแบบโต้ตอบ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินให้แก่คนเจนเนอเรชั่นซีได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชั่นซีมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ในบางมิติ เช่น การจัดการสัมภาระถือขึ้นเครื่องและสิ่งของต้องห้ามอยู่ในระดับสูง ขณะที่มิติอื่น ๆ เช่น คำพูดต้องห้าม เงื่อนไขการเดินทางเฉพาะบุคคล และอุปกรณ์ความปลอดภัยบนอากาศยานยังคงมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลในความรู้ความเข้าใจของผู้โดยสารต่อข้อมูลกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบิน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความ

ปลอดภัยและความราบรื่นในการเดินทางทางอากาศ อย่างไรก็ตาม ผู้โดยสารส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีแนวโน้มต่ำที่จะกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายและการเป็นปรีกษากับผู้อื่น แต่การกระทำที่ไม่พึงประสงค์สามารถเกิดขึ้นได้หากได้รับปัจจัยกระตุ้นอื่น ๆ เช่น ความล่าช้าของเที่ยวบินหรือความเครียด ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพฤติกรรมของผู้โดยสารยังคงถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น อีกทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติชี้ให้เห็นว่า ความรู้และความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินมีอิทธิพลเชิงลบต่อการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยาน กล่าวคือ เมื่อผู้โดยสารมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินมากขึ้น แนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในเรื่องของบทลงโทษทางกฎหมาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีผลสำคัญในการป้องปรามพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการวิจัยพบว่าความรู้และความเข้าใจด้านกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานการบินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานอย่างมีนัยสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบทลงโทษที่ชัดเจน เพื่อสร้างความตระหนักรู้และป้องปรามการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการบินควรพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบพื้นฐานด้านการบินให้มีความชัดเจน ครบถ้วน เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บนอากาศยานของผู้โดยสารไทยเจนเนอเรชันซี เช่น การวิวยวาย การโต้เถียง หรือการฟ้องร้องอย่างไม่มีเหตุผล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยไม่ได้คำนึงถึงระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนเริ่มทำแบบทดสอบ ดังนั้นผลการวิจัยจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ เพราะฉะนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรคำนึงถึงความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากประเด็นนี้

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มประชากรอื่นที่มีลักษณะต่างจากกลุ่มเจนเนอเรชันซี เช่น กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้เดินทางที่ไม่มีประสบการณ์ เพื่อเปรียบเทียบระดับการตระหนักรู้และแนวโน้มพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในกลุ่มผู้โดยสารที่หลากหลายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและการตระหนักรู้ในกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- ดนุลดา จามจุรี. (2563). การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน Gen Z. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล ถินทอง. (2561). มาตรการทางเลือกทดแทนโทษประหารชีวิต. (ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ประชาชาติธุรกิจ. (2565). สายการบินเอเชียเจอปัญหา “ผู้โดยสารจอม่วน” น้อยกว่าทวีปอเมริกา-ยุโรป. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-872864>.
- ปราณี มีหาญพงษ์ และ กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร. (2561). การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทางการพยาบาล. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(1), 10-13
- สมัชชาสุขภาพ. (2566). ระบบสุขภาพะจิดเพื่อสังคมไทยไร้ความรุนแรง. สืบค้นจาก https://www.nationalhealth.or.th/sites/default/files/upload_files/1-3NHA16.pdf.
- แสงอรุณ ลิมวงศ์ถาวร. (2024). บทความสุขภาพจิต: เคยเปลอบูลลึใครบ้างหรือป่าว ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ. สืบค้นจาก <https://mhc7.dmh.go.th/01/05/2024/17813/>.
- Abeyratne, R. I. R. (2019). *Legal priorities in air transport*. New York: Springer International Publishing.
- Apel, R. (2022). Sanctions, perceptions, and crime. *Annual Review of Criminology*, 5(1), 205-227.

- Belanger-Gravel, A. (2019). Mobilizing knowledge in behaviour change to promote health; the case of the Behaviour Change Wheel. *European Journal of Public Health, 29*(4), 185-813.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of personality and social psychology, 63*(3), 452-459.
- Chen, P. & Ha, L. (2023). Gen Z's social media use and global communication. *Online Media and Global Communication, 2*(3), 301-303.
- Cochran, W. G. (1997). *Sampling technique*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Coyle, D. J., Smith, M. M., & Flaherty, G. T. (2021). Descriptive analysis of air rage incidents aboard international commercial flights, 2000-2020. *Transportation research interdisciplinary perspectives, 11*, 100418.
- Goldsmid, S., Fuller, G., Coghlan, S., & Brown, R. (2016). *Responding to unruly airline passengers: The Australian context. Trends and issues in crime and criminal justice*. Retrieved from <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/tandi510.pdf>.
- Kaji, M. (2021). *85% of flight attendants have dealt with an unruly passenger in 2021: Survey*. Retrieved from <https://abcnews.go.com/Politics/85-flight-attendants-dealt-unruly-passenger-2021-survey/story?id=79127637>.
- Kirfel, L., & Phillips, J. (2023). The pervasive impact of ignorance. *Cognition, 231*, 105316.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2012). Internet gaming addiction: A systematic review of empirical research. *International journal of mental health and addiction, 10*, 278-296.
- Lásková, M., & Sedláčková, A. (2021). Unruly passengers on board aircraft. *Práce a štúdie, 10*, 121-126.
- Skaggs, S. & Vieraitis, L. (2023). Flying the not-so-friendly skies: airline passenger misconduct, 1999-2020. *Deviant Behavior, 44*, 1792-1805.
- Tsang, S., Masiero, L., & Schuckert, M. (2018). Investigative air passengers' acceptance level of unruly in-flight behavior. *Tourism Analysis, 23*, 31-43.
- Twenge, J. M. (2013). Does online social media lead to social connection or social disconnection?. *Journal of College and Character, 14*(1), 11-20.

Marketing Mix Factors Affecting to Customers' Purchasing Decisions at Lotus's Go fresh Mini Supermarket in Hangdong, Chiangmai Province

Santi Supanam^{1*} Nalinchat Tharasiririraphat² and Chomkhwan Suphasirikitcharoen²

¹ *Master of Business Administration, Thonburi University, Lamphun Campus, Thailand*

² *Program in Management, Faculty of Business Administration, Thonburi University, Lamphun Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: aoointhailand@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed to study (1) the marketing mix factors and their impact on the purchasing decision process of customers at Lotus's Go Fresh Mini Supermarket in Hangdong District, Chiang Mai, and (2) the influence of specific marketing mix components on these decisions. A quantitative methodology was employed, with data collected via a questionnaire distributed to 400 respondents. Statistical analyses, including descriptive statistics and multiple regression analysis, were applied. The findings revealed that the overall significance of marketing mix factors was high, with "Product," "Process," and "Physical Evidence" being the most critical dimensions. In contrast, "Promotion" ranked lowest. Regarding the purchasing decision process, "Post-purchase Behavior" and "Evaluation of Alternatives" were highly significant. The study further established that "Physical Evidence," "Place," and "Promotion" significantly influenced customer purchasing decisions. These results suggest that businesses should emphasize enhancing physical store environments, optimizing product placement, and creating attractive promotional campaigns to meet customer needs and remain competitive in the retail sector.

Keywords: Marketing Mix Factors, Purchasing Decision, Mini Supermarket, Customer Behavior

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

สันติ สุพะนาม^{1*} นลินฉัตร ธราสิริวิภัทร² และ จอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ²

¹ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตลำพูน ประเทศไทย

² สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตลำพูน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: aoointhailand@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ใช้บริการให้ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมอยู่ที่ระดับความสำคัญมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ สำหรับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ รองลงมา การประเมินผลทางเลือก การตระหนักถึงความต้องการ การตัดสินใจซื้อ และการค้นหาข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในร้าน การออกแบบโปรโมชั่นที่ดึงดูดใจ และการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถช่วยเพิ่มความพึงพอใจและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, มินิซูเปอร์มาร์เก็ต, พฤติกรรมผู้บริโภค

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

โลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งในด้านประชากรศาสตร์จำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ.2565 จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นเป็น 8 พันล้านคน โดยเพิ่มจากปี พ.ศ.2553 กว่า 1,000 ล้านคน และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 9,000 ล้านคน ในปี พ.ศ.2580 (United Nations, 2022) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันในยุคปัจจุบันมากขึ้นทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปเน้นความรวดเร็ว สะดวกสบายมากขึ้น ทำให้ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคย่อมมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ธุรกิจค้าปลีกเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสำหรับในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ธุรกิจค้าปลีกดั้งเดิม (Traditional Trade) หรือที่ส่วนใหญ่รู้จักกันคือ ร้านโชห่วย และธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) (ปฎิกร ทิพย์เลอเลิศ, 2558) หากพิจารณาเฉพาะค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) ในประเทศไทยสองผู้ประกอบการรายใหญ่ได้แก่ โลตัสและบิ๊กซี มีมูลค่ารวมกว่า 2.8 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.7 ของ GDP ของประเทศไทย สูงเป็นอันดับสองรองจากภาคอุตสาหกรรมผลิตที่มีสัดส่วนร้อยละ 24.9 ในปี พ.ศ 2566 (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2566) เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้น ร้านสะดวกซื้อ (Convenience stores) และร้านซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดเล็ก (Mini Supermarket) จึงเข้ามามีบทบาทตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคใน

ยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี มีขนาดเล็กกลองมีความคล่องตัวในการขยายสาขา และเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น หากจะกล่าวถึงธุรกิจค้าปลีกที่น่าสนใจในปัจจุบันได้แก่ธุรกิจปลีกที่ขยายจากค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น โลตัส โก เฟรช, Big บิ๊กซี, ซีเจมอร์, ท็อปเดลี ส่งผลให้ร้านสะดวกซื้อเติบโตอย่างรวดเร็ว

โลตัส โก เฟรช (Lotus's Go Fresh) เป็นซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดเล็กภายใต้ค้าปลีกสมัยใหม่ของโลตัส จำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพหลากหลายประเภท มีการพัฒนาขยายธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ 2566 มีจำนวน 2,050 สาขา ส่วนแบ่งการตลาด 10% รองจากเซเว่นอีเลฟเว่น (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (OTCC) และผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อในประเทศไทย 2 รายแรกที่มีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุดยังคงขยายสาขาเพื่อเพิ่มความครอบคลุม (จรรยา ถ้ำตรงกิจกุล, 2565) จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ (GDP) กว่าร้อยละ 19.60 โดยปี พ.ศ. 2566 มีมูลค่า 239,748 ล้านบาท (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ปัจจุบัน ปีพ.ศ. 2567 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าเชียงใหม่ จำนวน 10.67 ล้านคน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) ทั้งนี้อำเภอหางดงเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดกับตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมมากมาย สะดวกในการเดินทาง มีความเจริญทางสังคมและเศรษฐกิจ จำนวนครัวเรือน 50,508 ครัวเรือน (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2564) และมีต่างชาติเข้ามาพำนักอาศัยระยะยาว ด้วยเหตุผลดังกล่าวอำเภอหางดงจึงเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญในการขยายร้านสะดวกซื้อและมินิซูเปอร์มาร์เก็ต ปัจจุบันในอำเภอหางดง มีจำนวน 2 สาขา ได้แก่ สาขาตลาดหางดง และบ้านป่าตาล (บริษัท ซี.พี. แอ็กตร้า จำกัด (มหาชน), 2566)

จากสถานการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามที่กล่าวมาในตอนต้น จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ และพฤติกรรมความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจและการเติบโตในระยะยาว การสร้างกลยุทธ์การตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจึงเป็นเรื่องที่ทำนาย สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing's Mix) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขายบุคลากร กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ตามแนวคิดของ Kotler & Keller (2016) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดสร้างรายได้ให้กับธุรกิจ สร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง และเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจและเกิดความภักดีซื้อหรือใช้บริการซ้ำในอนาคตนำมาซึ่งยอดขายที่เติบโต ในการตัดสินใจซื้อของลูกค้าในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Schiffman & Kanuk, 1997)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้มาเสนอแก่ผู้บริหาร และนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค พัฒนากลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม และการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) ซึ่งเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบโดยเน้นข้อมูลเชิงปริมาณและตัวเลข ใช้เทคนิคทางสถิติและการคำนวณในการวัด วิเคราะห์ และตีความปรากฏการณ์เพื่อค้นหารูปแบบ ความสัมพันธ์ และแนวโน้ม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ ลูกค้ายี่เคยใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 สาขา ได้แก่ สาขาตลาดหางดง สาขาบ้านป่าตอล ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ลูกค้ายี่เคยใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากไม่ทราบประชากรจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรของ W.G. Cochran (1977) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวนอย่างจำนวน 385 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดและง่ายต่อการคำนวณจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เป็นจำนวน 400 คน

$$\text{สูตร } n = \frac{p(1-p)z^2}{e^2}$$

$$\text{แทนค่า } n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = \frac{0.9604}{0.0025}$$

$$n = 384.16 = 385$$

ได้ขนาดตัวอย่างจำนวนอย่างจำนวน 385 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละโดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความน่าเชื่อถือที่ร้อยละ 95 เพื่อป้องกันความผิดพลาดและง่ายต่อการคำนวณจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เป็นจำนวน 400 คน

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) จะกำหนดขนาดตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยจะใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณมาก และมีการพิจารณาใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยความน่าจะเป็นอื่น ๆ เข้ามาในกระบวนการสุ่มด้วย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) เป็นการแบ่งสัดส่วนที่จะเก็บตัวอย่างข้อมูลในร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต แต่ละสาขา โดยกำหนดเกณฑ์โควตาแบ่งจำนวนผู้ใช้บริการตามสัดส่วนแต่ละสาขาเท่า ๆ กัน สาขาละ 200 คน จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต แต่ละสาขา โดยการเก็บแบบสอบถามให้ครบ 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนและมีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.85 และนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง หรือค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วย Reliability Analysis เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ ยอมรับได้ (Cronbach, 1984)

โดยจะมีแบบสอบถามคัดกรองคุณสมบัติผู้ตอบแบบสอบถามที่ในการเคยใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ที่เคยใช้บริการร้านโลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ ความถี่ในการซื้อ ประเภทของสินค้าที่ซื้อ ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ

แบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Closed Form) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 32 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกระบวนการตัดสินใจมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ แบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Closed Form) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 24 ข้อ

ส่วนที่ 4 การแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นคำถามแบบปลายเปิด

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการแจกแบบสอบถาม และทำการค้นหาข้อมูลเพื่อประกอบศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ใช้บริการ จำนวน 400 ราย โดยสอบถามผู้ที่เคยใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูลของโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ทั้ง 2 สาขา ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

4.1.2 ทำการแจกแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms เพื่อความสะดวก รวดเร็วเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน 2567 และตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วจึงนำมาลงรหัสประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ บทความวิชาการ ค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และสืบค้นจากเว็บไซต์ต่าง ๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ที่เคยใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ ความถี่ในการซื้อ ประเภทของสินค้าที่ซื้อ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

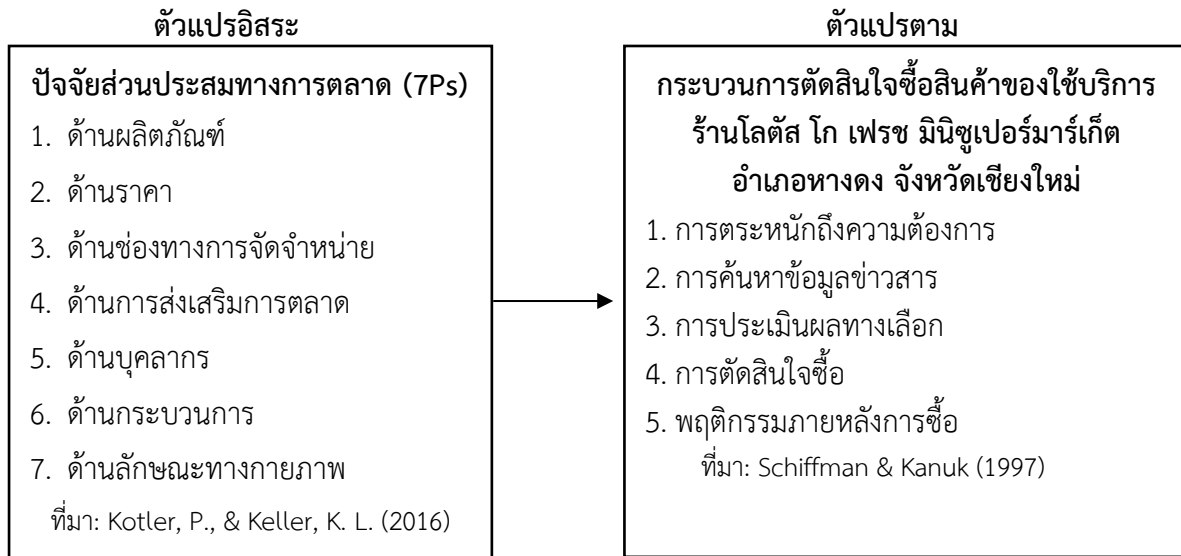
ส่วนที่ 3 ระดับความสำคัญกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยที่กำหนดว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โก เฟรช อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้พัฒนาจากแนวคิด 7Ps ของ Kotler & Keller (2016) ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place), การส่งเสริมการตลาด (Promotion), บุคลากร (People), กระบวนการ (Process), และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) เป็นตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งอ้างอิงจากโมเดลกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอนของ Schiffman & Kanuk (1997) ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ, การค้นหาข้อมูล, การประเมินผลทางเลือก, การตัดสินใจซื้อ, และพฤติกรรมหลังการซื้อ

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.25 มีอายุช่วง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.80 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 60.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.00 ประกอบอาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 39.80 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.50 และส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าประเภทสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปในชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 51.60 ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.65$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.64$) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.65$) ด้านราคา อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.68$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.78$) ด้านบุคลากร อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.90$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.88$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ในภาพรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.39	0.65	มากที่สุด	1
ด้านราคา	4.17	0.68	มาก	4
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.11	0.78	มาก	5
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.80	0.88	มาก	7
ด้านบุคลากร	3.89	0.90	มาก	6
ด้านกระบวนการ	4.36	0.64	มากที่สุด	2
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.27	0.65	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.14	0.59	มาก	-

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้า พบว่า ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านโลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ การประเมินผลทางเลือก อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.62) การตระหนักถึงความต้องการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.68) การตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การค้นหาข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม

ขั้นตอน	กระบวนการตัดสินใจซื้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
1	การตระหนักถึงความต้องการ	4.23	0.68	มากที่สุด
2	การค้นหาข้อมูลข่าวสาร	3.89	0.89	มาก
3	การประเมินผลทางเลือก	4.24	0.62	มากที่สุด
4	การตัดสินใจซื้อ	4.16	0.65	มาก
5	พฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.25	0.72	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.16	0.61	มาก

ที่มา : คำนวณโดยผู้วิจัย

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้จัดทำการศึกษาตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นของข้อมูลก่อนที่จะทำการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MRA) โดยทดสอบตัวแปรอิสระแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาค่า Durbin-Watson (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2550) หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.410 – 0.775 ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity หรือ แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง เป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MRA)

การทดสอบความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระต่อกันซึ่งจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน พิจารณาค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.977 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.50 – 2.50 แสดงถึงค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550)

ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พิจารณาค่า Tolerance ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และพิจารณาที่ค่า VIF มีค่าน้อยกว่า 5 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความเป็นอิสระต่อกันไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (James et al., 2013)

ค่า R square = 0.798 แสดงถึง ตัวแปรอิสระปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทุกตัวร่วมกันอธิบายตัวแปรตาม กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 79.50 โดยที่เหลือเกิดจากปัจจัยอื่น ๆที่ไม่ได้รวมอยู่ในโมเดลที่ศึกษาวิจัย

ผลการวิเคราะห์ วิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพโดยมีค่า P-value = 0.000 และค่า $\beta = 0.295$, ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยมีค่า P-value = 0.000 และค่า $\beta = 0.185$ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีค่า P-value = 0.000 และค่า $\beta = 0.177$, ด้านราคา โดยมีค่า P-value = 0.000 และค่า $\beta = 0.174$, ด้านกระบวนการ โดยมีค่า P-value = 0.000 และค่า $\beta = 0.167$ และด้านผลิตภัณฑ์ โดยมีค่า P-value = 0.012 และค่า $\beta = 0.081$ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Tolerance	VIF
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	0.189	0.111		1.697	0.091		
ด้านผลิตภัณฑ์	0.076	0.030	0.081	2.512	0.012*	0.502	1.993
ด้านราคา	0.157	0.036	0.174	4.416	0.000*	0.337	2.970
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.145	0.031	0.185	4.707	0.000*	0.339	2.952
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.124	0.026	0.177	4.706	0.000*	0.369	2.713
ด้านบุคลากร	0.006	0.022	0.008	0.263	0.793	0.503	1.990
ด้านกระบวนการ	0.159	0.035	0.167	4.504	0.000*	0.383	2.614
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.279	0.035	0.295	8.025	0.000*	0.388	2.579

R square = 0.798, Adjusted R square = 0.791, R = 0.891, F = 216.647, Sig. = 0.000*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ที่มา : คำนวณโดยผู้วิจัย

จากผลการวิเคราะห์ตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ หากมีการพัฒนาเพิ่มปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเหล่านี้มากขึ้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการมากขึ้น ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ที่กำหนดว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะร้าน โลตัส โก เฟรชฯ มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ช่วงเวลาการให้บริการ มีความเหมาะสม มีป้ายหน้าร้าน ที่มองเห็นชัดเจน ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ทำเลที่ตั้งของร้าน โลตัส โก เฟรชฯ สามารถเดินทางไปใช้บริการสะดวก พนักงานแต่งกายเหมาะสม มีการสะสมคะแนนจากยอดซื้อ เพื่อนำมาเป็นส่วนลด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพันธ์ มีมุข และคณะ (2564) ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าในห้างเทสโก้ โลตัส สาขาพระนครศรีอยุธยา พบว่าส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ด้านราคา ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และบุคลากร ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิमित ชุ่นสั้น และคณะ (2563) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับอาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อจังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ช่องทางการจัดจำหน่าย ราคา และส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า พฤติกรรมภายหลังการซื้อ รองลงมา การประเมินผลทางเลือก การตระหนักถึงความต้องการ การตัดสินใจซื้อ และการค้นหาข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณิกุล ขำหุ่่น (2563) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมทานของผู้บริโภคร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น ในจังหวัดแพร่ ที่พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ รองลงมา การตัดสินใจซื้อ การตระหนักถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการประเมินทางเลือก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยรักษ์ อรุณฤกษ์ (2566) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านฟู้ดแลนด์ ของลูกค้าในเขตบางกะปิ พบว่า ระดับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านฟู้ดแลนด์ของลูกค้าในเขตบางกะปิภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

จากการศึกษาปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะทางกายภาพโลตัสมีทำเลที่ตั้งเข้าถึงสะดวก มีหลายสาขา มีโปรโมชั่นที่สามารถแลก ลด หรือใช้แทนเงินสดได้ทันที และมีโปรโมชั่นที่สามารถแลก ลด หรือใช้แทนเงินสดได้ทันทีไม่ต้องรอ การเลือกซื้อสินค้าและชำระเงินมีความสะดวก และราคาถูกนอกจากนี้ยังมีหลายระดับราคาให้เลือกในสินค้าชนิดเดียวกัน เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัด

เชียงใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P เป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Kotler & Keller, 2016; Zeithaml, 1988) และ บรรยากาศของร้านค้าและสิ่งแวดล้อมภายในมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้า Bitner (1992) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพันธ์ มีมุข และคณะ (2564) ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าในห้างเทสโก้โลตัส สาขาพระนครศรีอยุธยา ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าในห้างเทสโก้โลตัส สาขาพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ นิमित ชูนันต์ และคณะ (2563) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับอาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อจังหวัดภูเก็ต วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับอาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ โลตัสเอ็กซ์เพรส ท็อปเดลี บิ๊กซีมินิ แฟมมิลีมาร์ท เซเว่นอีเลฟเว่น และซูเปอร์ซีฟ พบว่า ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อจังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ นัทรทัตย์ อัครนเตชสิทธิ์ และคณะ (2567) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านสะดวกซื้อในสถานบริการน้ำมันของผู้บริโภค เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับสูง และปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านสะดวกซื้อในสถานบริการน้ำมัน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ด้านบุคลากร ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐพันธ์ มีมุข และคณะ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านบุคลากร ไม่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าในห้างเทสโก้โลตัส สาขาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Parasuraman, Zeithaml, & Berry (1988) ที่พบว่า คุณภาพการให้บริการของพนักงานมีผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้า และขัดแย้งกับแนวคิดที่กล่าวว่าคุณภาพของพนักงานมีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า อาจเป็นเพราะร้านโลตัส โก เฟรช เป็นมินิซูเปอร์มาร์เก็ตที่ลูกค้าเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก โดยไม่ต้องพึ่งพาการบริการจากพนักงานมากนัก และตลาดออนไลน์เข้ามามีส่วนทำให้ลูกค้าให้ความสำคัญกับพนักงานน้อยลง

ข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การจัดเก็บแบบสอบถามผู้วิจัยเก็บผู้ที่เข้ามาใช้บริการภายในร้านโดยใช้แบบออนไลน์ผู้ให้บริการบางส่วนไม่มีความคุ้นเคยกับระบบการตอบ และความกังวลในความไม่ปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวในการกดคลิก หรือแสกนคิวอาร์โค้ด ผู้วิจัยจึงลดข้อจำกัดในความกังวลโดยเข้าไปอธิบายผู้ตอบแบบสอบถาม และมอบของที่ระลึกเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมั่นใจและให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ และข้อจำกัดด้านความเร่งรีบของผู้ตอบแบบสอบถาม บางครั้งผู้ตอบแบบสอบถามอ่านแบบสอบถามแบบผ่าน ๆ ผู้วิจัยเห็นควรให้แบบสอบถามการวิจัยมีคำถามที่กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการในยุคที่มีแต่ความเร่งรีบ และรวดเร็ว สิ่งที่ต้องใช้เวลาผู้ตอบแบบสอบถามจะให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ราคา กระบวนการ และผลิตภัณฑ์ ล้วนส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะทางกายภาพของร้านค้าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าปัจจัยด้านบุคลากรจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของส่วนประสมทางการตลาด แต่กลับไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในบริบทของมินิซูเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้า เช่น Parasuraman et al. (1988) ที่ระบุว่าคุณภาพการให้บริการของพนักงานมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของลูกค้า ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมผู้บริโภคในร้านค้าปลีกขนาดเล็กที่ให้ความสำคัญ

กับการเลือกซื้อสินค้าด้วยตนเองมากกว่าการพึ่งพาบริการจากพนักงาน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพของร้านค้า เช่น ความสะอาดและการจัดเรียงสินค้า ถูกระบุว่าเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสูงสุด ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและออกแบบร้านค้าให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน โดยมีแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด ดังนี้

1. การพัฒนากลยุทธ์การตลาดในมินิซูเปอร์มาร์เก็ต ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้บริโภคผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การจัดวางสินค้า การตกแต่งร้าน และการเพิ่มความสะอาดภายในพื้นที่ร้านค้า ดังนั้น ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านค้าดังกล่าว

2. ความแตกต่างของพฤติกรรมการซื้อระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในพื้นที่ชนบทให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันมากกว่าความหรูหรา เช่น ความสะอาดในการซื้อสินค้า และความคุ้มค่าในการซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริโภคในพื้นที่ดังกล่าวให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพของร้านค้าในระดับสูงสุด

แนวทางในการพัฒนาและออกแบบร้านค้าให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

<p>การพัฒนากลยุทธ์การตลาดในมินิซูเปอร์มาร์เก็ต</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดวางสินค้า - การตกแต่งร้าน - การเพิ่มความสะอาดภายในพื้นที่ร้านค้า 	<p>ความแตกต่างของพฤติกรรมการซื้อระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสะอาดในการซื้อสินค้า - ความคุ้มค่าในการซื้อ
---	---

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และพบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการร้านโลตัส โกเฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า พฤติกรรมภายหลังการซื้อ รองลงมา การประเมินผลทางเลือก การตระหนักถึงความต้องการ การตัดสินใจซื้อ และการค้นหาข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้านโลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง

จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าด้านลักษณะทางกายภาพเป็นปัจจัยที่อิทธิพลมากที่สุดต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญ จากผลการวิจัยนี้มีความสำคัญในเชิงปฏิบัติ โดยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม สามารถนำไปพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านลักษณะทางกายภาพเป็นอย่างมากเพราะมีอิทธิพลมากที่สุดโดยเพิ่มความสะดวกให้กับลูกค้าให้มากขึ้นและสร้างประสบการณ์ที่ดีเมื่อเข้ามาในร้าน นอกจากนี้ควรกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดด้านอื่น ๆ ร่วมด้วยซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของร้านค้าปลีกขนาดเล็กให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เพิ่มช่องทางจำหน่ายที่สะดวกต่อผู้บริโภคจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขาย ด้านส่งเสริมการตลาดด้วยการใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดที่ตรงจุด การให้โปรโมชั่นหรือสิทธิพิเศษที่ดึงดูดใจจะช่วยกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของลูกค้าได้มากขึ้น ด้านราคา การปรับกลยุทธ์ด้านราคา การกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสม ด้านกระบวนการด้วยการพัฒนาระบบบริการตนเอง จากผลการศึกษาที่พบว่าปัจจัยบุคลากรไม่ได้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ อาจพิจารณานำเทคโนโลยี การคิดราคาสินค้าและชำระด้วยตัวตนเอง และด้านผลิตภัณฑ์ที่มีหลากหลายและมีคุณภาพ

1.2 สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยพัฒนาด้านวิชาการในสาขาการตลาดต่อไป

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรมค้าปลีกสามารถใช้ผลการวิจัยในการกำหนดนโยบายสนับสนุนธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กและสร้างมาตรการที่เอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ควรทำการวิจัยที่ครอบคลุมพื้นที่ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การศึกษาในพื้นที่ชนบทและเขตเมืองเพื่อนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

2.2 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) โดยรวมการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับการสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ.

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า ทั้งด้านพฤติกรรม และด้านทัศนคติ เช่นการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำในครั้งต่อไป และการแนะนำบอกต่อ เพราะสะท้อนถึงความภักดีในการกลับมาใช้บริการในอนาคต และเป็นโอกาสการเติบโตของรายได้

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ใช้บริการ ร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมากำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้เหมาะสมตามพื้นที่

2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มที่ไม่เคยใช้บริการ และกลุ่มที่เคยใช้บริการ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.6 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้ใช้บริการร้าน โลตัส โก เฟรช มินิซูเปอร์มาร์เก็ต จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคม-เดือนกรกฎาคม 2567. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/759>.
- กัลยรักษ์ อรุณฤกษ์. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านฟู้ดแลนด์ ของลูกค้าในเขตบางกะปิ. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2550). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา ถ้ำตรงกิจกุล. (2565). เทรนด์ร้านสะดวกซื้อปรับตัวรับไลฟ์สไตล์ใหม่. สืบค้นจาก <https://www.cbre.co.th/th-th/press-releases/competition-on-convenience>.
- ณัฐพันธ์ มิ้มข, ปัทมา ตรีมงคล, ขวัญใจ หาวิถิ, จตุพล แซ่มเมือง และ พรพิศา เลหาภิชาติชัย. (2564). อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ในการเลือกซื้อสินค้าในห้างเทสโก้โลตัสสาขาพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(2), 155-164.
- นันทน์หทัย อัครชนเดชสิทธิ์, จรรย์ภัทร์ จุฑาธรรณัญญ, วลัย ช่อนกลิ่น และ สุนิสา หมาด๊ะ. (2567). การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านสะดวกซื้อในสถานีบริการน้ำมันของผู้บริโภค เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารราชนครินทร์*, 21(1), 50-63.
- นิมิต ชุ่นสั้น, สิรินทรา สังข์ทอง และ กชพร ชื่นจันทร์. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับอาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อจังหวัดภูเก็ต. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 8(3), 24-32.
- บริษัท ซี.พี. แอ็กตร้า จำกัด (มหาชน). (2566). รายงานประจำปี 2566. สืบค้นจาก <https://www.cpaxtra.com/th/investor-relations/document/>.
- ปฎิกร ทิพย์เลอเลิศ. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ปรานิกุล ขำหุ่่น. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพร้อมทานของผู้บริโภคจากร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่นในเขตจังหวัดแพร่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).
- ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรี. (2566). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2567-2569: ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th /research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/moderntrade/>.
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด. (2567). ความเจริญทางสังคมและเศรษฐกิจ. สืบค้นจาก <https://www.chiangmai.go.th/managing/public>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ไตรมาสที่สี่ ปี 2566. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=14745&filename =QGDP_report.
- Bitner, M. J. (1992). Servicescapes: The Impact of Physical Surroundings on Customers and Employees. *Journal of Marketing*, 56(2), 57-71.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques*. (3rd Ed.). New York: John Wiley & Son.
- Cronbach, L. J. (1984). A research worker's treasure chest. *Multivariate behavioral research*, 19(2-3), 223-240.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *A framework for marketing management, global edition*. New York: Pearson.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Marketing*, 64(1), 12-40.
- Schiffman, L. G., Kanuk, L. L. (1997). *Consumer Behavior*. (6th Ed.). New Jersey: Prentice Hall.

- United Nations. (2022). *UN projects world population to reach 8.5 billion by 2030, driven by growth in developing countries*. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2015/07/un-projects-world-population-to-reach-8-5-billion-by-2030-driven-by-growth-in-developing-countries/>.
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, 52(3), 2-22.

The Participative Administration of School Administrators under Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1

Benjawan Aowsantia^{1*} Kanporn Aiemphaya² and Niwat Noymanee²

¹ Master student, Master of Education program in Educational Administration, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

² Lecturer in Educational Administration program, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: aowsantia@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the level of participatory management by school administrators under the Office of Chachoengsao Primary Educational Service Area 1 based on teachers' opinions, and (2) compare the participatory management of school administrators under the same office by gender, age, educational level, and work experience, as perceived by teachers. The sample group consisted of 308 teachers from the Chachoengsao Primary Educational Service Area 1 in the academic year 2024, selected using Krejcie and Morgan's table and stratified random sampling by school location, followed by simple random sampling. The research instrument was a standardized 5-level Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of .99. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The result of the study found that: 1) Participatory Management by School Administrators under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1, Based on Teachers' Opinions It was found that the overall and individual aspects of participatory management were rated at a high level. The rankings of the average scores from highest to lowest were as follows: participation in operations, participation in receiving benefits, participation in evaluation, participation in decision-making, and participation in setting goals and objectives together. 2) The comparison of participatory management by school administrators, based on teachers' opinions, revealed that: When categorized by educational level and work experience, there were no statistically significant differences overall. When categorized by gender and age, statistically significant differences.

Keywords: Educational Institution Administration, Participatory Management, School Administrators

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

เบญจวรรณ อวสานทิยะ^{1*} กัญกร เอี่ยมพญา² และ นิวัตต์ น้อยมณี²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: aowsantia20@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู และ (2) เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ทำงาน ตามความคิดเห็นของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 308 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามที่ตั้งสถานศึกษาและทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ .99 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามเพศ และอายุ โดยรวมแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา มีส่วนร่วมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตย โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 1 มาตรา 9(6) การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ และมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนครูผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานโดยมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนประเมินผล เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย

ขององค์กร (พจนีย์ มั่งคั่ง, 2560) การบริหารแบบมีส่วนร่วมกำลังเป็นที่นิยม โดยเน้นเป้าหมายของการมีพันธสัญญา (Commitment) ร่วมกัน การมีส่วนร่วม (Involvement) ของผู้บริหาร และผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร แนวคิดหลักของการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือการให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคล เป็นนวัตกรรมในการบริหารที่สนับสนุน ให้กลุ่มงานมีส่วนร่วมและเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการ โดยมีการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร (Developing Communication) การฝึกอบรม (Training) และการใช้พลังอำนาจทางภาวะผู้นำในการจูงใจ และร่วมมือกัน (วริศรา พุ่มดอกไม้, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 กำหนดให้มีการบูรณาการ การทำงานเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและยังมีประเด็นปัญหา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา (ดาวประกาย ระโส, สัมภาษณ์, 2567) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วยปัญหาในด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด และการประสานความร่วมมือด้านงบประมาณกับหัวหน้าโครงการที่ปฏิบัติงาน และฝ่ายพัสดุ การเงินที่เบิกจ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบ ทำให้การดำเนินงานมีความล่าช้า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนใหญ่การติดตามและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของทุกส่วนที่ร่วมในการดำเนินงาน ทำให้ไม่ทราบข้อมูลว่าได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ การร่วมในการประเมินผลแบบผสมผสานระหว่างคนที่ดำเนินการทุกฝ่าย น่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินแล้ว ยังแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินทุกขั้นตอนที่ดำเนินการ และ (วิไล อิมสารานู, สัมภาษณ์, 2567) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อเป้าหมายสถานศึกษา อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาอยู่บางประการ อาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา เพราะอาจมีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานและเป้าหมายของสถานศึกษา ความขัดแย้งเหล่านี้ อาจทำให้การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องยาก และขาดความชัดเจนในการจัดการกระบวนการดำเนินงานสิ่งนี้อาจนำไปสู่ความสับสน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา การรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบนั้น ยังไม่มีความชัดเจนเพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องบางกลุ่มอาจรู้สึกไม่มั่นใจหรือกังวลที่จะแสดงความคิดเห็นทำให้ไม่ทราบถึงอุปสรรคและปัญหา จึงทำให้การดำเนินงานเกิดปัญหาเดิมซ้ำ ๆ และยังขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ทราบข้อมูล ขาดประสบการณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกของวิธีการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นทุกคนยังไม่ได้ให้ความสำคัญไม่ได้ร่วมกันคิดวางแผน ร่วมกันปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างไร ซึ่งการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมถือเป็นปัจจัยความสำเร็จ ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจะทำให้ทุกคนในองค์กรหรือสถานศึกษา ฉะนั้น ยังมองอีกว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากคนในองค์กรหรือสถานศึกษาจะทำให้เกิดการกำหนดวิธีการปฏิบัติ ออกแบบกระบวนการที่จะทำเป้าหมายเกิดผลสำเร็จ

จากสภาพปัญหาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อยอดในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในด้าน การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียนและสถานศึกษา รวมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,546 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 คน จากนั้นนำไปสุ่มแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ซึ่งใช้ที่ตั้งสถานศึกษาเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความถูกต้องของการใช้ภาษาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ของ (Index of Item objective congruence หรือ IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .99

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 แตกต่างกัน

3.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 แตกต่างกัน

3.3 ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 แตกต่างกัน

3.4 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 โดยผู้วิจัยจะให้ความสำคัญต่อการยินยอมให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4.2 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามให้แก่สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีออนไลน์

4.3 เมื่อได้รับผลจากการทำแบบสอบโดยใช้วิธีออนไลน์แล้ว ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

4.4 ในกรณีที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างแล้วยังได้ข้อมูลไม่ครบ ผู้วิจัยจะติดต่อสอบถามด้วยตนเองผ่านทางสื่อออนไลน์อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

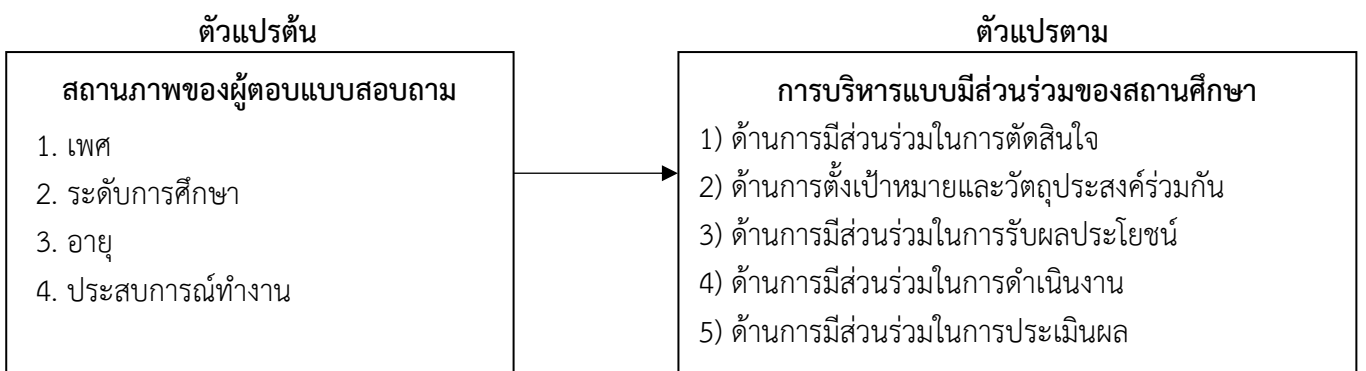
5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย เป็นรายชื่อ รายด้านและโดยภาพรวม ในการกำหนดมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา นั้น ผู้วิจัยได้แปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2564) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา โดยการทดสอบค่า (t-test) สองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent – Samples t-test)

5.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอายุและประสบการณ์ทำงานโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธี Least- Significant Different (LSD) ชูศรี วงศ์รัตน์ (2564)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1

ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ($\bar{X} = 4.49, S.D. = .27$) พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.56, S.D. = .36$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.50, S.D. = .32$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.49, S.D. = .28$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.46, S.D. = .29$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.45, S.D. = .37$)

ครูที่ประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้ครูมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน เป็นการสร้างโอกาสให้ครูพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา นอกจากนี้ ครูยังมีส่วนในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาขับเคลื่อนสถานศึกษาตามแผนพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนและสถานศึกษา และครูมีบทบาทในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปหลังจากการประเมินผล ผ่านกระบวนการนำข้อเสนอแนะ ปัญหา และข้อบกพร่องมาวางแผนแก้ไขและปรับปรุงอย่างมีขั้นตอนในส่วนของพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารยังเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อเสนอข้อมูล ปรัชญาหรือ และแสดงความคิดเห็น โดยมุ่งหวังพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และครูยังร่วมกันวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ผาพองยูน (2560) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รัตนารมย์ ภูแปง และ พระครูชัยรัตนกร (2567) ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพศหญิงอาจมีทักษะการสื่อสารและให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากกว่า ในขณะที่เพศชายอาจเน้นการตัดสินใจที่รวดเร็วและผลลัพธ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีมุมมอง ทักษะคิดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ สุพักตร์ คำภา (2560) พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระดับการศึกษาอาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติและมุมมองต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู เพราะการทำงานในสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้การทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการช่วยเหลือกัน ส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีมุมมอง ทักษะคิดต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุภาวดี ใจภักดี และ อัจฉรา วัฒนานรงค์ (2563) พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

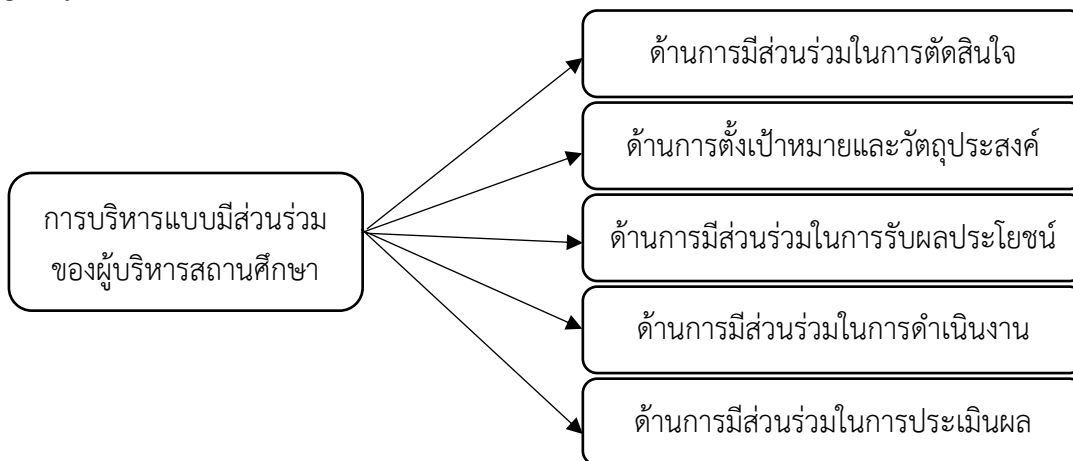
3) จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การทำงานและมุมมองที่ต่างกันตามช่วงอายุของครู ครูที่มีอายุทำงานมากมักจะมี ความมั่นคงในการตัดสินใจและให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานและระบบที่มีอยู่แล้ว ในขณะที่ครูที่มีอายุน้อยกว่ามักจะมี ความยืดหยุ่นและเปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีอายุ

ต่างกันมีมุมมอง ทักษะ และลักษณะการทำงานตามช่วงอายุ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมแตกต่างกัน

4) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ทำให้ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันสามารถเข้าถึงและเข้าใจแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ในระดับเดียวกัน ซึ่งทำให้การปฏิบัติในสถานศึกษามีความเหมือนกัน ส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีมุมมอง ทักษะต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุภาวดี ใจภักดี และ อัจฉรา วัฒนาณรงค์ (2563) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้สรุปเป็นองค์ความรู้สำหรับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์สนับสนุนรางวัลหรือการยกย่องเพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจกรรมหรือโครงการของสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงาน ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหาร พัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และอันดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ทำงาน 1) การ

บริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำแนกตาม เพศ และอายุ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรดำเนินการตามครุมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางและข้อมูล เพื่อพัฒนาการกำหนดทิศทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ครุมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันก่อนกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาครูยอมรับข้อบกพร่องที่เกิดจากการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันของสถานศึกษาและชุมชน

1.2 จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับรองสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรดำเนินการตามครุมีบทบาทและความรับผิดชอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรของสถานศึกษา ครุมีส่วนร่วมในการอภิปรายความต้องการและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครุมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และประเมินทางเลือกในการตัดสินใจของสถานศึกษาร่วมกันโดยใช้หลักเหตุผล

1.3 จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการบริหารในรูปแบบเดียวกันกับครุทุกระดับการศึกษา

1.4 จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบด้านประสบการณ์ทำงานมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการบริหารในรูปแบบเดียวกันกับครุทุกระดับประสบการณ์ทำงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขตอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.

ดาวประกาย ระโส. (2567). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดญาณรังษาราม. สัมภาษณ์. 22 มิถุนายน.

พจนีย์ มั่งคั่ง. (2560). ทฤษฎี หลักการและกระบวนการทัศน์ในการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทริบเพ็ลกรุ๊ป.

เพ็ญพิศ ผาพองยุ่น. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขตอื่น. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยสันตพล).

รัตนารมย์ ภูแปง และ พระครูชัยรัตนกร. (2567). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์. *Journal of Applied Education*, 2(4), 31-40.

วริศรา พุ่มดอกไม้. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

- วิไล อิมสำราญ. (2567). ผู้อำนวยการโรงเรียนประกอบราษฎร์บำรุง. สัมภาษณ์. 22 มิถุนายน.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทราเขต 1. (2567). *แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี พ.ศ.2566-2570*.
ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทราเขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564ก). *กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ
กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: อีเลฟเว่น สตาร์
อินเตอร์เทรต.
- สุพักตร์ คำภา. (2560). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สุภาวดี ใจภักดี และ อัจฉรา วัฒนานรงค์. (2563). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 11(2), 16-34.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and
Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Factors Affecting Work Efficiency of Engineers at a Construction Company in Bangkok

Chaiyapob Saosap^{1*} and Phrutsaya Piyanusorn¹

¹ Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: saosap_c@silpakorn.edu

ABSTRACT

This research article aims to study (1) the level of opinions of engineers in construction companies in the Bangkok area regarding factors such as the work environment, management and administration, work competency development, and work safety that affect the work performance of engineers in construction companies, (2) examine the influence of the work environment, work safety, and competency development of engineers on the work performance of engineers in construction companies, and (3) investigate the impact of management and administration on the competency development of engineers. This research is quantitative in nature. The data collection tools include a checklist and a questionnaire related to management and administration, with the questionnaire being a rating scale. The statistical methods used for data analysis include multiple linear regression and simple linear regression. The study found that 1) The work environment, work safety, management, competency development, and work performance of engineers is at a high level. 2) The work environment, work safety, and the development of engineers' competencies have a positive influence on the work performance of engineers in construction companies. 3) Management and administration have a positive influence on the development of engineers' competencies.

Keywords: Work Efficiency, Engineer, Construction Business

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของวิศวกรภายในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ในเขตกรุงเทพมหานคร

ไชยภพ สาททรัพย์^{1*} และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: saosap_c@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับความคิดเห็นของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยการบริหารและการจัดการ ปัจจัยการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและปัจจัยความปลอดภัยในการทำงาน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง (2) อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงานและการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกรต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง (3) อิทธิพลของการบริหารและการจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านการบริหาร การจัดการ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) แบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) และ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก ความปลอดภัยในการทำงานมีระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ระดับมาก การบริหารการจัดการมีระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก และการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานมีระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน และการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร มีอิทธิพลในเชิงบวกที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง 3) การบริหารและการจัดการ มีอิทธิพลในเชิงบวกที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการทำงาน, วิศวกร, ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจบริษัทรับเหมาก่อสร้างจัดเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในประเทศ เนื่องจากส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ ผลักดันให้เกิดกลไกของธุรกิจในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งสิ่งปลูกสร้างที่เอื้อต่อที่พักอาศัยของผู้ที่อยู่อาศัยและปลูกสร้างสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ บ้านพัก คอนโด โรงงาน โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล รวมถึงโครงสร้างเพื่อการสื่อสารการคมนาคมและสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น โครงสร้างอาคาร สถาปัตยกรรม ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบปรับอากาศ ทั้งนี้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจที่มีความหลากหลายมากกว่าธุรกิจอื่น ๆ เป็นธุรกิจเฉพาะทาง การทำงานมีทั้งการทำงานในที่โล่ง โดยไม่ทราบสภาพอากาศได้ตลอดเวลา ใช้บุคลากรพนักงานเป็นจำนวนมาก ต้องมีแผนงานการปฏิบัติงานที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ อีกทั้งปัจจัยขับเคลื่อนมาการลงทุน โอกาสทางธุรกิจยังเพิ่มขึ้นจากโครงการก่อสร้างในประเทศเพื่อนบ้าน การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตทางการขยายตัวเศรษฐกิจ บริษัทรับเหมาก่อสร้างต้องความรู้จากที่ได้ศึกษาการรับเหมางานซ่อมแซม ขนาดไม่ใหญ่มากใช้ความรู้ ทักษะความชำนาญเชิงช่างด้านต่าง ๆ และมีประสบการณ์ในการทำที่ผ่านมา บริษัทรับเหมาก่อสร้างการที่จะเป็นกิจการที่สมบูรณ์ก็ควรเพิ่มความสามารถในการตีราคางานและการดูแลทีมงานเข้าไป เป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นข้อดีง่าย ๆ ของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง การจะแข่งขันธุรกิจรับเหมาก่อสร้างกับคนอื่นได้มันก็ขึ้นอยู่กับฝีมือดี ซึ่งวิศวกรที่

ฝีมือดีจะหายากและมีการหมุนเวียนที่ต้องการประสบการณ์จากอาชีพนี้ที่สูง และการบริหารจัดการธุรกิจก็สำคัญ เพราะต้นทุนมักอยู่กับค่าวัสดุก่อสร้าง ค่าแรง การรับเหมานั้นใช้ทุนหมุนเวียนสูง หากผู้บริหารวางแผนบริหารไม่ดีอาจขาดทุน (อนุพันธ์ ปทุมสาสูตร, 2558)

ปัจจุบันวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง มีหน้าที่ทำงานให้เป็นไปตามเอกสารสัญญาซึ่งประกอบไปด้วย แบบรูป รายการข้อกำหนด ขอบเขตงาน และเงื่อนไขสัญญาอื่น ๆ ขั้นตอนก่อสร้างเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะมีผลต่อปัญหาเรื่องงบประมาณ และปัญหาระยะเวลาก่อสร้าง ที่ก่อให้เกิดการใช้ระยะเวลาก่อสร้างที่มากจนไม่สามารถทำงานตามที่กำหนดในสัญญาการก่อสร้าง บริษัทผู้รับเหมาจะต้องประมาณราคาโครงการก่อสร้างให้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด และจัดทำกำหนดเวลาการทำงานให้เป็นไปได้ บริษัทรับเหมาก่อสร้างควมคุมที่มีประสิทธิภาพและควบคุมต้นทุน กำหนดระยะเวลาการก่อสร้างและคุณภาพการก่อสร้าง (ศิวานันท์ เขียวพ่อง, 2562) งานก่อสร้างของวิศวกรเป็นงานที่มีความกดดันสูง ทำให้เกิดปัญหาวิศวกรมีความเหนื่อย ความเครียดและไม่รู้สึกมีความสุขในการทำงานในบริษัท ส่งผลให้การปฏิบัติงานอาจส่งผลกระทบต่อบริษัท เช่น เกิดความผิดพลาดต่อผลงานที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ทำให้วิศวกรเกิดความความเครียดและกดดันจึงเป็นเหตุเกิดการลาออกจากงาน ผู้บริหารจึงต้องคำนึงการทำงานของวิศวกรมีการดูแลเอาใจใส่ในการทำงานมีหลักประกันวิชาชีพ วิศวกรดูแลความปลอดภัยที่ทำงานก่อสร้าง ทำให้มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่วิศวกรในพื้นที่ก่อสร้าง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีผลต่อคุณภาพของงานก่อสร้างในการทำหน้าที่ของวิศวกรและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ด้านทางกายภาพสามารถมองเห็นได้ เช่น อุณหภูมิ เสียงที่รบกวน และแสงสว่าง เครื่องมือหรืออุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติงาน พื้นที่การปฏิบัติงานหรือแม้กระทั่ง ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ความเสมอภาคในการทำงาน การทำงานร่วมกัน ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานหรือการได้รับคำแนะนำและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง (รัตนภรณ์ ผิวนวล และ ดารณี พิมพ์ช่างทอง, 2563)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้วิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาสภาพแวดล้อมในการทำงานของวิศวกรในงานก่อสร้าง การบริหารจัดการ การพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน และความปลอดภัยในการทำงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานด้านวิศวกรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยการบริหารและการจัดการ ปัจจัยการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและปัจจัยความปลอดภัยในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงานและการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกรต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย โดยเลือกศึกษาแบบเจาะจงวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างแห่งหนึ่งในพื้นที่กรุงเทพมหานครแบ่งเป็น เพศชาย 70 คน เพศหญิง 54 คน และเพศทางเลือก 6 คน และแบ่งระดับไปประกอบวิชาชีพ (กว.) ระดับภาคีวิศวกร 61 คน ระดับภาคีวิศวกรพิเศษ 8 คน ระดับสามัญวิศวกร 55 คน และระดับวุฒิวิศวกร 6 คน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามในรูปแบบกระดาษและได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองโดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่วิศวกรภายในบริษัทรับเหมาก่อสร้างแห่งหนึ่งจำนวน 130 คน ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถาม 3 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยพิจารณาตามประเภทของตัวแปร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนพนักงานในบริษัท โดยจะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระดับใบวิชาชีพ (กว.) และประสบการณ์ทำงานเป็นลักษณะคำถามแบบสำรวจทุก ๆ รายการ (Check list)

2.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการ ทักษะลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มีจำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

2.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

2.5 แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมการทำงาน ประกอบด้วย ทางกายภาพ ทางสังคม โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale)

2.6 การหาความเที่ยงตรง ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงข้อมูลเนื้อหาคำถามต่าง ๆ (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item – Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC

2.7 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ วิศวกร กับ วิศวกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มพนักงานวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างน้อยหนึ่งปัจจัย มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการบริหารและการจัดการอย่างน้อยหนึ่งปัจจัย มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยความปลอดภัยในการทำงานอย่างน้อยหนึ่งปัจจัย มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานอย่างน้อยหนึ่งปัจจัย มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและอธิบายวิธีตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามในรูปแบบกระดาษและได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองโดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่วิศวกรภายในบริษัทรับเหมาก่อสร้างแห่งหนึ่งจำนวน 130 คน ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถาม 3 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยพิจารณาตามประเภทของตัวแปร

4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นถัดไป

4.4 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูล แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตำรา หนังสือ และบทความทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จากนั้นรวบรวมไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

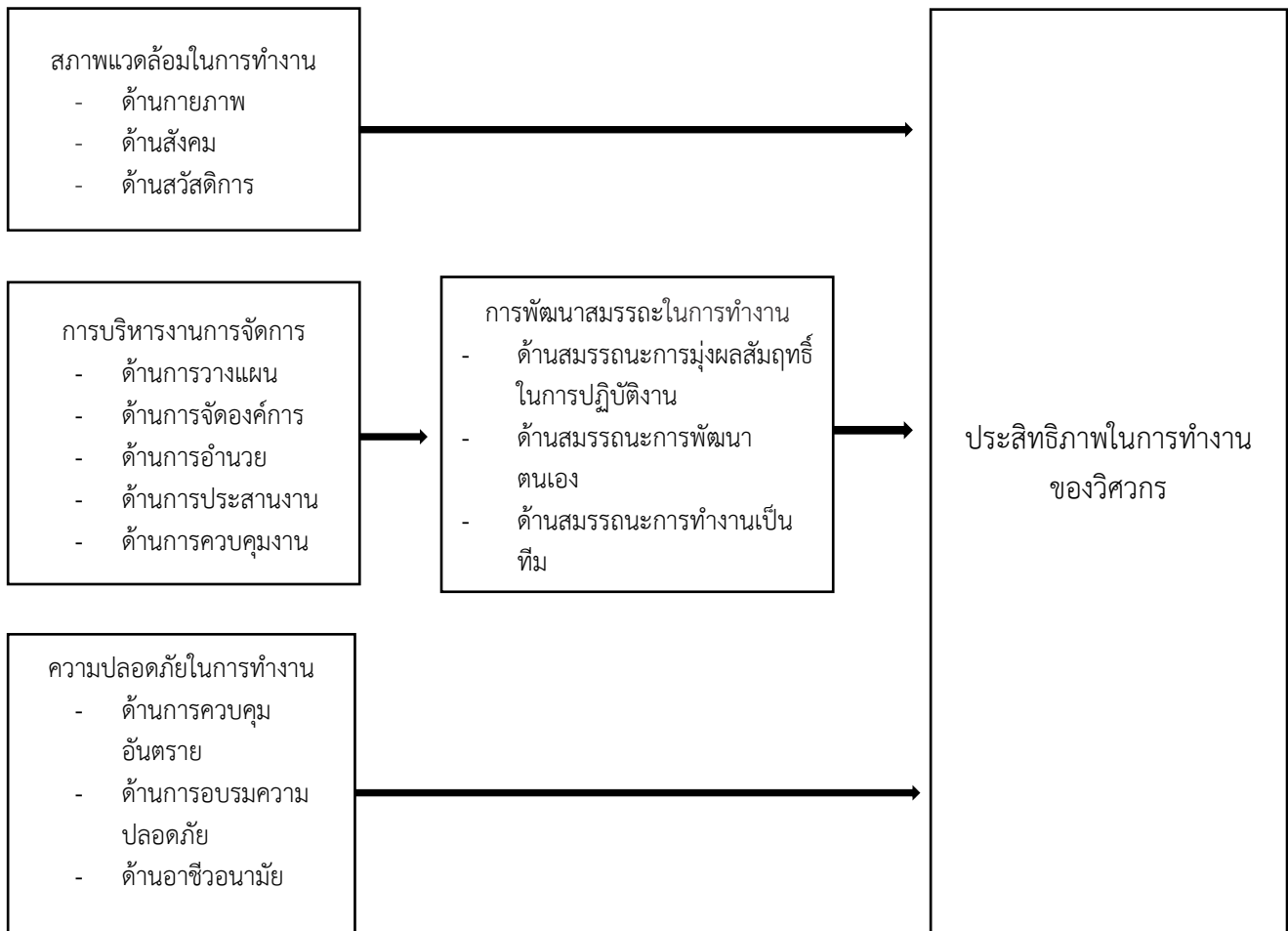
5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามแล้ว นำมาลงรหัสข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา ระดับใบประกอบวิชาชีพ (กว.) สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่และร้อยละ

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของพนักงานวิศวกร ถึงปัญหาสภาพแวดล้อมการทำงานและความล่าช้าของการทำงาน สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.4 การวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) การวิเคราะห์การถดถอย เพื่อศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงานและการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกรต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง และศึกษาอิทธิพลของการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร เป็นวิธีการทำสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) และตัวแปรอิสระ (Independent Variable) จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) ถ้าตัวแปรอิสระมีมากกว่าหนึ่งตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัว เรียกว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ถ้าศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหนึ่งตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัว เรียกว่า การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นเชิงเดียวหรือการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยการบริหารและการจัดการ ปัจจัยการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและปัจจัยความปลอดภัยในการทำงาน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยการบริหารและการจัดการ ปัจจัยการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและปัจจัยความปลอดภัยในการทำงาน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

จากผลวิจัยพบว่า วิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างมีระดับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.838) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.785) ระดับความคิดเห็นปรากฏดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นโดยรวมของสภาพแวดล้อมในการทำงาน

สภาพแวดล้อมในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านกายภาพ	3.83	0.835	มาก
ด้านสังคม	4.03	0.785	มาก
ด้านสวัสดิการ	3.85	0.894	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.90	0.838	มาก

จากผลวิจัยพบว่า วิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.819) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.735) ระดับความคิดเห็นปรากฏดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นโดยรวมของการบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการวางแผน	3.98	0.735	มาก
ด้านการจัดองค์การ	3.93	0.856	มาก
ด้านการอำนวยความสะดวก	3.89	0.878	มาก
ด้านการประสานงาน	3.96	0.843	มาก
ด้านการควบคุมงาน	3.95	0.787	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.94	0.819	มาก

จากผลวิจัยพบว่า วิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างมีระดับความคิดเห็นต่อความปลอดภัยในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.862) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีการอบรมความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.845) ระดับความคิดเห็นปรากฏดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นโดยรวมของความปลอดภัยในการทำงาน

ความปลอดภัยในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการควบคุมอันตราย	3.94	0.832	มาก
ด้านการอบรมความปลอดภัย	3.97	0.845	มาก
ด้านอาชีพอนามัย	3.87	0.909	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.92	0.862	มาก

จากผลวิจัยพบว่า วิศวกรในบริษัทหมากก่อสร้างมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.819) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.824) มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับหมากก่อสร้าง ระดับความคิดเห็นปรากฏดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นโดยรวมของการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน

การพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	3.98	0.824	มาก
ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง	3.94	0.818	มาก
ด้านสมรรถนะการทำงานเป็นทีม	3.94	0.816	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.95	0.819	มาก

2. อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงานและการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกรต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับหมากก่อสร้าง

วิศวกรในบริษัทหมากก่อสร้าง อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านสังคม (Sig. = 0.003) และด้านสวัสดิการ (Sig. = 0.053) ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับหมากก่อสร้าง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับหมากก่อสร้างของวิศวกร

สภาพแวดล้อมในการทำงาน	ประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับหมากก่อสร้างของวิศวกร				
	B	Std.error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.923	0.394		4.881	0.000
ด้านกายภาพ (X _{1,1})	0.072	0.074	0.087	0.962	0.338
ด้านสังคม (X _{1,2})	0.305	0.100	0.286	3.051	0.003
ด้านสวัสดิการ (X _{1,3})	0.143	0.073	0.168	1.950	0.053

$R = 0.423, R^2 = 0.179, R^2_{adj} = 0.160, F = 9.173, SE_{est} = 0.35135$

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบความปลอดภัยในการทำงานส่งผลต่อมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับหมากก่อสร้างของวิศวกร

ความปลอดภัยในการทำงาน	ประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับหมากก่อสร้างของวิศวกร				
	B	Std.error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.323	0.275		4.815	0.000
ด้านการควบคุมอันตราย (X _{2,1})	0.268	0.062	0.325	4.300	0.000
ด้านการอบรมความปลอดภัย (X _{2,2})	0.228	0.069	0.285	3.332	0.001
ด้านอาชีพอนามัย (X _{2,3})	0.178	0.061	0.229	2.904	0.004

$R = 0.657, R^2 = 0.431, R^2_{adj} = 0.417, F = 31.816, SE_{est} = 0.29254$

จากตารางที่ 6 อิทธิพลของความปลอดภัยในการทำงาน ด้านการควบคุมอันตราย (Sig. = 0.000) ด้านการอบรมความปลอดภัย (Sig. = 0.001) และด้านอาชีพอนามัย (Sig. = 0.034) ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อิทธิพลของการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร ด้านสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Sig. = 0.000) ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง (Sig. = 0.000) และด้านสมรรถนะการทำงานเป็นทีม (Sig. = 0.000) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานส่งผลต่อมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร

การพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร				
	B	Std.error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.459	0.256		1.791	0.076
ด้านสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (X _{3,1})	0.374	0.060	0.413	6.225	0.000
ด้านสมรรถนะการพัฒนาตนเอง (X _{3,2})	0.240	0.057	0.270	4.198	0.000
ด้านสมรรถนะการทำงานเป็นทีม (X _{3,3})	0.275	0.067	0.290	4.101	0.000

$R = 0.777, R^2 = 0.604, R^2_{adj} = 0.595, F = 64.043, SE_{est} = 0.24407$

3. อิทธิพลของการบริหารการจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร

วิศวกรในบริษัทเหมาก่อสร้าง อิทธิพลของการบริหารและการจัดการ ด้านการประสานงาน (Sig. = 0.004) ด้านการวางแผน (Sig. = 0.011) และด้านการควบคุมงาน (Sig. = 0.034) ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบการบริหารและการจัดการส่งผลต่อมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร

การบริหารและการจัดการ	การพัฒนาสมรรถนะในการทำงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร				
	B	Std.error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.485	0.305		4.875	0.000
ด้านการวางแผน (X _{4,1})	0.172	0.067	0.195	2.576	0.011
ด้านการจัดองค์การ (X _{4,2})	0.047	0.063	0.070	0.741	0.460
ด้านการอำนวยความสะดวก (X _{4,3})	0.081	0.048	0.133	1.691	0.093
ด้านการประสานงาน (X _{4,4})	0.178	0.060	0.277	2.965	0.004
ด้านการควบคุมงาน (X _{4,5})	0.148	0.069	0.189	2.141	0.034

$R = 0.621, R^2 = 0.385, R^2_{adj} = 0.361, F = 15.553, SE_{est} = 0.26673$

อภิปรายผล

สภาพแวดล้อมในการทำงานระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก ความปลอดภัยในการทำงานระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก การบริหารการจัดการระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก และการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานระดับความคิดเห็นของวิศวกร อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสังคมที่ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้างานเป็นแบบอย่างที่ดีในการถ่ายทอดแบ่งปันความรู้ต่าง ๆ จะอยู่ปฏิบัติงานในองค์กรได้นานหรือไม่นาน มีความสุขมากหรือมีความสุขน้อย หรือไม่มีความสุขเลย มีรายได้เหลือใช้ พอใช้หรือไม่พอใช้ ขึ้นอยู่กับสภาพการจ้าง รายได้ เงินเดือน สวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับ องค์กรใดที่ให้ผลตอบแทนดี ดูแลทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรอย่างดีที่สุด ปฏิบัติต่อกันฉันท์เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความรักใคร่โยยดี ผูกพันต่อกันและกันเหมือนเป็นญาติ เป็นเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชกร สุวรรณะ (2565) ศึกษาพฤติกรรมการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม หลังสถานการณ์โควิด-19 ในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สภาพแวดล้อมรอบตนเองไม่ตัวคนเดียวหรือคณะ เช่น ด้านกายภาพ และด้านสังคม โดยทั้งหมดเป็นผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกร และยังสอดคล้องกับ กรกริช กุสุมาลย์ และ เพ็ญพิมล เสรีวัฒน์ (2567) ศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงานวิศวกร ที่ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า อิทธิพลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นทางปัญญา และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานวิศวกร ที่ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน และการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง โดยด้านกรอบความปลอดภัย ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกรมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างให้ความสำคัญ ด้านการอบรมความปลอดภัย การอบรมความปลอดภัยช่วยการส่งเสริมให้วิศวกรในบริษัทมีแรงจูงใจในการตระหนักถึงความปลอดภัยของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามในบางครั้งจะอาศัยเพียงปัจจัยดังกล่าวอาจไม่เพียงพอเนื่องจากบุคคลมีความคิดสติปัญญา การรับรู้ ความเข้าใจ รวมถึงความสามารถในการควบคุมตนเองแตกต่างกันออกไป ซึ่งนั่นเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้เกิดความผิดพลาดหรือมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ไม่ถูกต้องยังคงเกิดขึ้นซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาทิพย์ รองสวัสดิ์ (2555) ศึกษาปัจจัยการรับรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการประจำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จ.เชียงใหม่ พบว่า ด้านการอบรมความปลอดภัยเพื่อเสริมสร้างทางด้านวิศวกรรมนำความรู้พื้นฐานในสาขาต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้ในการทำงาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการ ด้านการวางแผน อิทธิพลในเชิงบวก ต่อการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของวิศวกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างให้ความสำคัญ ด้านการวางแผนความสามารถของวิศวกรในการบริหารจัดการด้านงาน ด้านบุคคล และด้านงบประมาณ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการทำงานหลาย ๆ ปี ซึ่งการแบ่งประเภทของสมรรถนะนั้นเพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ของสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ มานะ ครุฑาโรจน์ (2563) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 พบว่า ด้านวางแผนเป็นลักษณะกำหนดดำเนินงานภายในอนาคต เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างประสบความสำเร็จ พัฒนาความคิดการวางแผนและศักยภาพของตนเอง เมื่อเจออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินตามแผนที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้มุ่งทดสอบปัจจัย คือ สภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อการจัดการปัญหาสภาพแวดล้อมปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลในการทำงานโดยรวมขององค์กร โดยผลการศึกษาจะช่วยขยายและเพิ่มเติมในแนวคิดเรื่อง สภาพแวดล้อมในการทำงาน การบริหารและการจัดการ และการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานและความปลอดภัยในการทำงาน และวิเคราะห์สาเหตุและผลของแต่ละปัจจัย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย รวมถึงทำการจัดลำดับ ประเมินความสำคัญของแต่ละปัจจัย โดยผลการศึกษาจะช่วยขยายและเพิ่มเติมในแนวคิดเรื่องการแก้ปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขและเรียนรู้ต่อไป องค์กรสามารถนำแนวทางที่เป็นประโยชน์นี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดด้านประสิทธิผลขององค์กร โดยมุ่งเน้นในด้านแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมในการก่อสร้าง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแก้ปัญหาภายในองค์กร ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานคุณภาพอยู่เสมอรวมทั้งการสนับสนุนการจัดการด้านประสิทธิภาพของผลงาน เพื่อให้เกิดระบบการทำงานขององค์กรที่มุ่งเน้นด้านประสิทธิภาพ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน การบริหารการจัดการ และการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน ทั้งนี้ระดับความคิดเห็นของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ปัจจัยอย่างหนึ่งคือด้านสังคม การทำงานเป็นทีมกับเพื่อนร่วมงานได้ เพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในการปฏิบัติงาน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหัวหน้างาน เป็นผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน และการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร ทั้งนี้มีอิทธิพลในเชิงบวก เป็นเพราะด้านการอบรมความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานก่อสร้าง เพื่อป้องกันความปลอดภัยในการก่อสร้างแก้ปัญหาอุปสรรค และอุบัติเหตุในการทำงานที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ฝึกแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ ได้ ทำให้ด้านการอบรมความปลอดภัยมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

ปัจจัยการบริหารการจัดการ มีอิทธิพลในเชิงบวก เป็นเพราะด้านการวางแผนเป็นการกำหนดกิจกรรมตลอดจนภาระกิจต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติเอาไว้ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้เป็นแนวทางตลอดจนทิศทางในการปฏิบัติงาน การวางแผนควรต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่จะทำให้บรรลุผลตามที่ต้องการของวิศวกร ทำให้ด้านการวางแผนมีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ไปใช้ประโยชน์

1.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะของวิศวกรเท่านั้น ซึ่งอาจไม่สามารถนำข้อสรุปและผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มตำแหน่งงานอื่น ๆ ภายในบริษัทได้เนื่องจากความแตกต่างของรูปแบบแผนกต่าง ๆ ในบริษัท ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจทำการศึกษาในกลุ่มตำแหน่งงานอื่น ๆ ภายในบริษัท เพื่อเป็นประโยชน์การส่งเสริมประสิทธิภาพของพนักงานในกลุ่มแผนกต่าง ๆ ยิ่งขึ้นไปในอนาคต

1.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา เฉพาะกลุ่มตัวอย่างของวิศวกรที่เป็นระดับปฏิบัติการหรือวิศวกรของบริษัท ทางด้านการก่อสร้างแห่งหนึ่งเท่านั้น ซึ่งอาจไม่สามารถนำข้อสรุปและผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพอื่น ๆ หรือกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้เนื่องจากความแตกต่างของรูปแบบวิชาชีพ และการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตอาจทำการศึกษาในกลุ่มของวิชาชีพอื่น ๆ หรืออุตสาหกรรมแบบอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ หรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ ยิ่งขึ้นไป

1.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผล สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน แต่อาจมิได้ให้รายละเอียดของแต่ละปัจจัย ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นไปในหัวข้อที่จำเป็นต้องมีการอธิบายในคำตอบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น

เรื่องประสิทธิภาพการทำงานของหัวหน้างานมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือไม่อย่างไร เป็นต้น โดยทำการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ หรือสนทนาเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

1.4 การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระ โดยเลือกจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยในอดีตได้ชี้ให้เห็นว่ายังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านคุณลักษณะของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้างด้านความรู้และความสามารถของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ปัจจัยด้านกลยุทธ์เชิงเทคนิคของวิศวกรในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อนโยบายการบริหารงานในอนาคตของวิศวกร บริษัทรับเหมาก่อสร้าง

2.2 ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของวิศวกรด้านสวัสดิการ เงินเดือนและผลตอบแทนต่าง ๆ ที่พนักงานควรได้รับ

2.3 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของแผนกวิศวกรรมโรงงานบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

เอกสารอ้างอิง

- กชกร สุวรรณะ. (2565). พฤติกรรมการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม หลังสถานการณ์โควิด-19 ในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- กรกริช กุสุมาลย์ และ เพ็ญพิมล เสรีวัฒน์. (2567). อิทธิพลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงานวิศวกร ที่ปฏิบัติงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(2), 139-152.
- มานะ ครุฑาโรจน์. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- รัตนาภรณ์ ผิวนวล และ ดารณี พิมพ์ช่างทอง. (2563). สภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของวิศวกรโยธาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(1), 66-73.
- ศิวานันท์ เขียวผ่อง. (2562). ปัจจัยความสำเร็จของโครงการก่อสร้างที่มาจากการทำงานของที่ปรึกษามุมมองเจ้าของโครงการ. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุธาทิพย์ รองสวัสดิ์. (2555). ปัจจัยการรับรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการประจำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จ.เชียงใหม่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- อนุพันธ์ ปทุมมาสุตร. (2558). รูปแบบและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง กรณีศึกษา หจก.เล้าจันฮะก่อสร้าง. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

Unlocking Agritourism Potential: Transformative Opportunities in Nong Kung Si Community

Benjawan Naiyanit¹ Dararat Khampusaen^{2*} and Thanya Chanprasopchai³

¹ Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

³ Faculty of Technology, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: darkha@kku.ac.th

ABSTRACT

This research aims to study the potential and opportunities for developing agricultural tourism in Nong Kung Sri community. This descriptive research is based on data collected from five sub-projects under the research project on the integration of co-creative agricultural tourism route design with farmers. Data was analyzed using document analysis and the CIPP Model (Context, Input, Process, Product) for project evaluation. The result of the study found that the Nong Kung Si community possesses agritourism development potential across five dimensions: (1) attractions, including the scenic views along the Lam Pao Dam, diverse local products, and the agricultural and fishing lifestyles; (2) accessibility to tourist sites, which faces challenges regarding routes and transportation services; (3) facilities such as restrooms, signage, and relaxation areas; (4) tourism activities, which are currently limited, including hydroponic vegetable farming, oyster mushroom cultivation, and fish processing; and (5) accommodation services, which are inadequate. A CIPP framework was applied to evaluate the agritourism components and potential in Nong Kung Si. This finally leads to recommendations for developing agritourism opportunities, including adventure tourism, sports tourism, long-stay tourism, and health-oriented tourism.

Keywords: Agritourism, Tourism Potential, Agritourism Development Opportunities

ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี

เบญจวรรณ นัยนิตย์¹ คารารัตน์ คำภูแสน^{2*} และ ธัญญา จันทรประสพชัย³

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประเทศไทย

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

³ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: darkha@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา จากข้อมูลที่ได้รับจากโครงการย่อย 5 โครงการ ภายใต้โครงการวิจัยการบูรณาการการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมโดยเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร โดยใช้การประเมินโครงการแบบ CIPP Model (บริบท ข้อมูลนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์) ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนหนองกงศรีมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ การมีทัศนียภาพริมเขื่อนลำปาว ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และวิถีชีวิตเกษตรกรและประมง 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีอุปสรรคด้านเส้นทางและบริการขนส่ง 3) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ป้ายบอกทาง และพื้นที่พักผ่อน 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ยังไม่หลากหลาย เช่น ปลูกผัก ไฮโดรโปนิคส์ เพาะเห็ดนางรม และการแปรรูปปลา และ 5) การบริการที่พัก ที่ยังขาดแคลน เมื่อประเมินโครงการผ่านกรอบ CIPP Model ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนหนองกงศรี นำมาสู่ข้อเสนอโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนหนองกงศรี ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวระยะยาว และการท่องเที่ยวสายรักษ์สุขภาพ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศักยภาพการท่องเที่ยว, โอกาสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากการผสมผสานระหว่างเกษตรและการท่องเที่ยว ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตเกษตรกรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (วรวิฑูรี ภัคตบุรุษ, 2563; สราลี กิตติยากร, 2563) พื้นที่ชุมชนหนองกงศรี ตั้งอยู่ริมเขื่อนลำปาวในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเกษตรและการประมง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน การมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีคุณภาพสูง เช่น มะม่วงมหาชนก ทูเรียม อินทผาลัม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหนองกงศรี จึงไม่เพียงแต่จะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังเป็นโอกาสในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้าน รวมถึงส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

จากความโดดเด่นของทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี ส่งผลให้เกิดการดำเนินโครงการบูรณาการการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมจากเกษตรกร ในปี 2567 โครงการนี้เป็นผลมาจากความร่วมมือระหว่างนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น หน่วยงานภาคการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เกษตรกร และประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนหนองกงศรีขึ้นมา ผ่านแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น แหล่งเรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์จากบ้านผักดี แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรในโรงเรียนจินดาสินธวานนท์ แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรผสมผสาน แหล่งเรียนรู้ประสบการณ์จากสวนผลไม้ต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ริมเขื่อนลำปาว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ตรงจากการทำเกษตรและการประมงในพื้นที่ได้

(วรวิฑูรย์ ภักดีบุรุษ, 2563; วิรัตน์ ทองแก้ว, กมลทิพย์ จันทรหอม, นิภา ลายไทย, รัชมีธรรม หมายประสงค์พุดิ, อรวรรณ ภูจอมเงิน, จารุมนต์ เกิดพิพัฒน์ และนรินทร์พัช พรหมฤทธิ์, 2566)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา พื้นที่กลับยังไม่ได้มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในปี พ.ศ. 2565 ซึ่งมีมูลค่ารวม 65,764 ล้านบาท (สำนักงานสถิติ จังหวัดกาฬสินธุ์, 2567) ขณะที่รายได้จากภาคการท่องเที่ยวของจังหวัด ในปีเดียวกันอยู่ที่ 824 ล้านบาท คิดเป็นเพียง ร้อยละ 1.25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ยังไม่ได้มีการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด และยังสามารถที่จะพัฒนาขึ้นไปได้อีกมาก นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าพื้นที่จะมีศักยภาพที่เด่นชัด แต่การพัฒนา การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนหนองกุงศรียังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่นเดียวกับการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว เชิงเกษตรในพื้นที่ท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ยังไม่สามารถสร้างการยอมรับในกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ (วรวิฑูรย์ ภักดีบุรุษ, 2563) โดยเฉพาะ ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

สถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ อาทิ ความไม่สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (จิรนนท์ เข็มจันทร์, 2561; วรวิฑูรย์ ภักดีบุรุษ, 2563; Ritchie & Crouch, 2003) การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำกัด (ศิริบุญญา วิรุณราช และสมชาย ไตศุกวรรณ, 2562; ศศกร กฤษณะเสถียร และสุพินดา ฤทธิจันทร์, 2565) รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยังมีความหลากหลายไม่มากนัก (Richards & Wilson, 2006; Lane & Kastenzholz, 2015) และบริการที่พักที่ไม่เพียงพอ (Reid, Mair & George, 2004) งานศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุงศรี ในการนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุงศรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary or Content Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การใช้ข้อมูลที่ได้จากโครงการย่อย 5 โครงการภายใต้โครงการวิจัยการบูรณาการการออกแบบเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมโดยเกษตรกร ซึ่งโครงการเหล่านี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนหนองกุงศรี ได้แก่ โครงการบทบาทของโรงเรียนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน อำเภอหนองกุงศรี โครงการการเปรียบเทียบผลผลิตและต้นทุนของการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบน้ำวน (NFT) ด้วยวิธีการ ดั้งเดิมและวิธีการสมาร์ท โครงการการเพิ่มผลผลิตการเพาะเห็ดนางฟ้าในโรงเรือนด้วยระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้น สัมพัทธ์ในอากาศแบบอัตโนมัติ โครงการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนอง กุงศรี และโครงการ JINDA YOUNG GUIDE จินดาสินธวานนท์ พาทัวร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเอกสารครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ หนังสือ บทความ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการ โดยมีกระบวนการคัดเลือก เอกสารที่จะนำมาใช้วิเคราะห์จะเป็นไปตามหลักการของ Scott (1990) ในการเลือกใช้เอกสารในการวิจัย ได้แก่

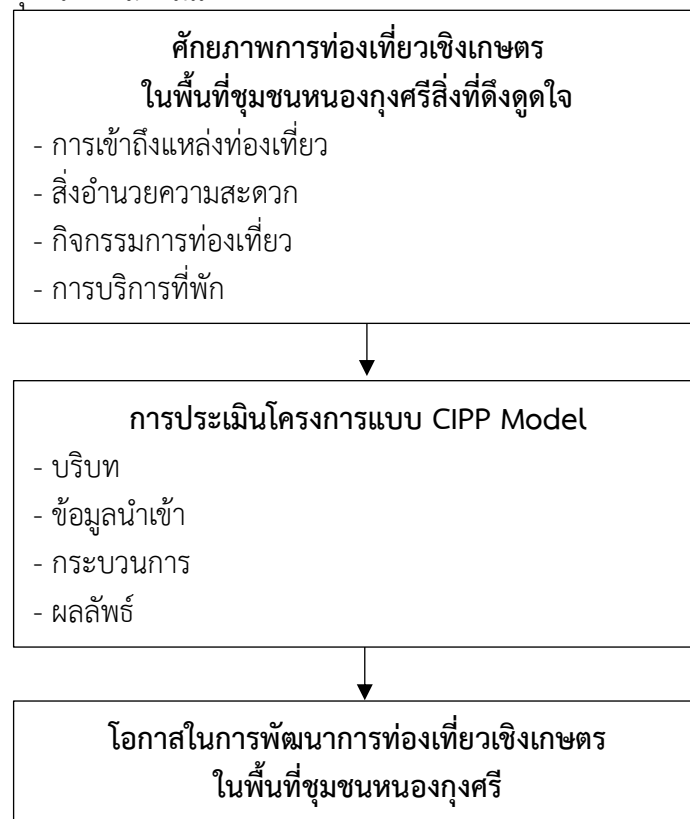
ความแท้จริง (Authenticity) ตรวจสอบว่าเอกสารหรือข้อมูลที่ใช้เป็นของแท้ ไม่มีการปลอมแปลงหรือแก้ไข ความถูกต้อง น่าเชื่อถือ (Credibility) วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่อยู่ในเอกสารว่ามีความสมเหตุสมผลและเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง การเป็นตัวแทน (Representativeness) ตรวจสอบว่าเอกสารสามารถสะท้อนภาพรวมและสภาพจริงของข้อมูลที่ศึกษาได้ครบถ้วน และความหมาย (Meaning) ตีความข้อมูลในเอกสารตามบริบทที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ได้อย่างมีความหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการเก็บรวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหาศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่หนองกุ้งศรี โดยข้อมูลจะถูกแยกเป็นหมวดหมู่ตามองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการที่พัก และนำเข้าสู่การประเมินโครงการแบบชิปโมเดลเพื่อวิเคราะห์บริบท ข้อมูลนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถระบุศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรีได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดของ Dickman (1996) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการที่พัก กรอบแนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในชุมชนหนองกุ้งศรี จากนั้นได้ทำการประเมินโครงการแบบ CIPP Model (Stufflebeam, 1971) เพื่อวิเคราะห์บริบท ข้อมูลนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ โดยกรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์และค้นหาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชน หนองกุ้งศรี ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี พบว่า

1. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี

พื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี มีศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการ ที่พัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนหนองกุ้งศรีมีจุดเด่นที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งอยู่ริมเขื่อนลำปาว ซึ่งมีทัศนียภาพที่สวยงาม ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น มะม่วงมหาชนก ผลิตภัณฑ์จากปลาน้ำจืด รวมถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ตรงจากการทำเกษตรและการประมง ในพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่อยอด

1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ยังเป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากเส้นทางในบางพื้นที่ไม่สะดวกและขาดการพัฒนาที่เหมาะสม เช่น การจัดทำป้ายบอกทางและข้อมูลเส้นทางที่ชัดเจน รวมถึงการขาดบริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่ ไม่ว่าจะ เป็นรถรับส่งหรือบริการรถเช่าในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวลำบากและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกเท่าที่ควร

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักท่องเที่ยว ยังขาดการจัดการที่เหมาะสม แม้ว่าจะมีห้องน้ำและที่จอดรถตามสถานที่ราชการหรือโรงเรียนที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในปริมาณมาก นอกจากนี้ยังขาดจุดให้ข้อมูล ป้ายบอกทางที่ชัดเจน รวมถึงพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวคาดหวังเมื่อเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว

1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยว มีกิจกรรมการเกษตรเชิงเรียนรู้ เช่น การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ การเพาะเห็ดนางรม การเรียนรู้เกษตรผสมผสาน การเรียนรู้เกี่ยวกับสวนผลไม้ (มะม่วง ทูเรียน อินทผลัม) และการแปรรูปปลาสด ซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกับนักเรียน และเกษตรกรในพื้นที่ที่เป็นเจ้าของแปลงผลิตทางการเกษตรได้โดยตรง

1.5 การบริการที่พัก ในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรียังมีค่อนข้างจำกัด โดยนักท่องเที่ยวต้องการพักค้างแรม จะต้องเดินทางไปใช้ใช้บริการที่พักริมอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าถึงธรรมชาติและสัมผัสบรรยากาศท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. การประเมินโครงการแบบ CIPP Model เพื่อค้นหาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี

การประเมินโครงการแบบ CIPP Model ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ บริบท ข้อมูลนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ค้นหาโอกาสการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนหนองกุ้งศรี ดังนี้

2.1 บริบท อัตลักษณ์ของพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรีเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากมีภูมิศาสตร์ที่โดดเด่น โดยเฉพาะเขื่อนลำปาว ซึ่งเป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่และมีความสำคัญทางเกษตรกรรมและประมง รวมถึงการมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ ทั้งยังมีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น มะม่วงมหาชนก ทูเรียน อินทผลัม และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากปลา เช่น ปลาร้า ปลาสาม ซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านี้ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติสามารถใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในการสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำได้ อย่างไรก็ตาม จากบริบทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี ยังมีข้อจำกัดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการไม่มีบริการขนส่งสาธารณะ ป้ายบอกทาง รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันก็มีโอกาสในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองกับตลาดที่มีการขยายตัว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา ซึ่งยังไม่ถูกพัฒนาเต็มที่ในพื้นที่นี้

2.2 ข้อมูลนำเข้า ประการแรก ทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรีมีเขื่อนลำปาว และพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นทรัพยากรหลัก ที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวได้ ประการต่อมา ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะ

จะเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการทำประมง การเพาะปลูกผลไม้และพืชผัก และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา สามารถนำมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้ และการสุดท้าย การสนับสนุนจากโรงเรียนและชุมชน การบูรณาการการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมโดยเกษตรกรได้รับมีการสนับสนุนจากโรงเรียนในพื้นที่โดยเฉพาะโรงเรียนจินดาสินธวานนท์ ที่ได้มีการพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกับชุมชน ในการสร้างกิจกรรมการเกษตร เช่น การสอนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ การเพาะเห็ด และกิจกรรมการเกษตรอื่น ๆ ที่นักเรียน นักท่องเที่ยว และชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันได้

2.3 กระบวนการ ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่ชุมชนหนองกุงศรี 5 ด้าน ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการที่พัก โครงการย่อยทั้ง 5 โครงการได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและนักวิจัยในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม

2.4 ผลลัพธ์ จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนหนองกุงศรี นำมาซึ่งการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้วยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นอัตลักษณ์ของพื้นที่และประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้จากชุมชน ทำให้มีการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่สนใจในการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน โรงเรียน และเกษตรกร ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุงศรี

จากการประเมินโครงการแบบ CIPP Model นำมาสู่ข้อเสนอโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุงศรี ดังนี้

การพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงแคมป์ ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสวยงามและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงแคมป์ ไม่ว่าจะเป็นบริเวณริมเขื่อนลำปาว หรือพื้นที่สวนผลไม้ของเกษตรกรในชุมชน มาสู่การพัฒนาพื้นที่ ด้วยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจการพักผ่อนกลางแจ้ง เช่น จุดตั้งแคมป์ ห้องน้ำ และที่พักชั่วคราว รวมถึงการจัดกิจกรรมรอบแคมป์ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเกี่ยวผลผลิตในสวน การทำอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่น และการชมดาวในยามค่ำคืน จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์ทางธรรมชาติ การพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงแคมป์ นอกจากจะสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนจากการให้บริการ ด้านที่พัก และการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่แล้ว ยังช่วยเพิ่มช่วงเวลาการเข้าพักของนักท่องเที่ยวให้มีความต่อเนื่องตลอดทั้งปีได้อีกด้วย

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาด้วยการปั่นจักรยาน ชุมชนหนองกุงศรีมีเส้นทางท่องเที่ยวที่สวยงามซึ่งสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางจักรยานได้ โดยเน้นเส้นทางรอบเขื่อนลำปาวที่มีทิวทัศน์งดงาม หรือผ่านสวนผลไม้และแปลงเกษตรของชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา กำลังได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวสายรักสุขภาพและผู้ชื่นชอบการออกกำลังกาย นอกจากนี้ ควรจัดตั้งจุดพักและจุดบริการสำหรับนักปั่นจักรยาน เช่น ที่พักริมทาง ร้านอาหารหรือจุดจำหน่ายของฝากที่ทำจากผลผลิตท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความสะดวกและดึงดูดให้การปั่นจักรยานเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การกระตุ้นให้มีการท่องเที่ยวระยะยาวผ่านการเรียนรู้วิถีชาวประมง เขื่อนลำปาวเป็นแหล่งประมงน้ำจืด ที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมงในเขื่อนลำปาวเป็นโอกาสที่ดีในการกระตุ้นการท่องเที่ยวระยะยาว โดยการส่งเสริมให้มีบริการการโฮมสเตย์ที่ให้นักท่องเที่ยวได้มาพักอยู่ในชุมชนเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตประมง นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกระบวนการจับปลา การเลี้ยงปลาในกระชัง การแปรรูปปลา รวมถึงการเรียนรู้การทำอาหารจากผลิตภัณฑ์ปลาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้วิถีชีวิตประมงจะช่วยให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ลึกซึ้งและมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นในระยะยาว

การท่องเที่ยวสายรักสุขภาพผ่านการบริโภคอาหารปลอดภัย การส่งเสริมการท่องเที่ยวสายรักสุขภาพในชุมชนหนองกุงศรีสามารถทำได้โดยการเน้นไปที่การบริโภคอาหารปลอดภัยจากผักปลอดสารพิษและปลาน้ำจืด จาก เขื่อนลำปาว จากการสนับสนุนการทำเกษตรแบบออร์แกนิก และการประมงที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวว่าในการได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อสุขภาพ การมีกิจกรรมสอนการทำอาหารสุขภาพ จากวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น สลัดผักจากแปลงไฮโดรโปนิกส์ เห็ดนางรมย่าง และปลาน้ำจืดที่จับสดจากเขื่อน การท่องเที่ยว เชิงสุขภาพนี้จะสามารถ

ดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดสารพิษและอาหารท้องถิ่น

อภิปรายผล

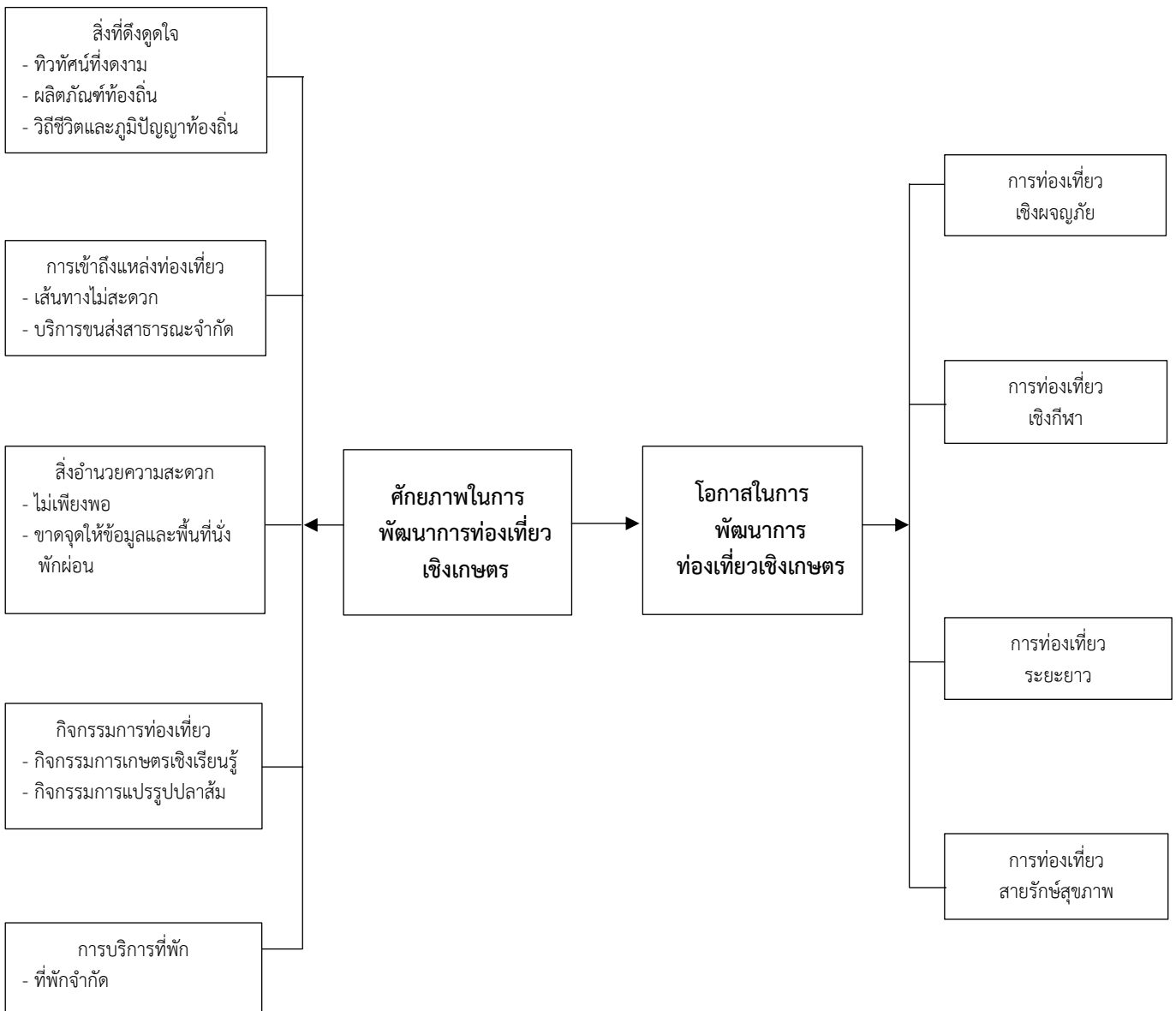
พื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรีมีศักยภาพโดดเด่นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ เช่น ที่ตั้งริมเขื่อนลำปาว ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศทางธรรมชาติ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เกษตรในพื้นที่ วิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับนักเรียนและเกษตรกรในพื้นที่ที่เป็นเจ้าของแปลงผลิต ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ (วรวิภา ภัคศิบุรุษ, 2563; วิรัตน์ ทองแก้ว, กมลทิพย์ จันทร์หอม, นิภา ลายไทย, รัชมีธรรม หมายถึงพุด, อรวรรณ ภูจอมเงิน, จารุมนต์ เกิดพิพัฒน์ และนรินทร์พัช พรหมฤทธิ์, 2566) ดังแนวคิดของ Lane & Kastenholtz (2015) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตรกรรมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นผ่านการดึงดูดนักท่องเที่ยว

ขณะเดียวกันศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรีเอง ก็มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่สะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ และขาดบริการที่พักที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์เป็นจุดแข็งในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และแตกต่าง โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่จำเป็นการใช้ความไม่สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมาสร้างเป็นโอกาสในการพัฒนาเป็นจุดเด่นในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย หรือการท่องเที่ยวแบบตั้งแคมป์ โดยเน้นการผจญภัย และการเดินทางผ่านเส้นทางธรรมชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการผจญภัยและการสำรวจธรรมชาติจะมองว่าการเดินทางที่ไม่สะดวกเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ท้าทายและน่าจดจำ การปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า หรือเส้นทางจักรยาน เพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับพื้นที่ (Ritchie & Crouch, 2003)

การใช้ข้อจำกัดการบริการที่พัก มาสร้างโอกาส ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยการจัดที่พักแบบตั้งแคมป์ริมเขื่อนลำปาว หรือการท่องเที่ยวระยะยาวเพื่อเรียนรู้วิถีชาวประมง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสธรรมชาติ และบรรยากาศของชุมชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นสร้างประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถหาได้จากที่อื่น (Reid, Mair & George, 2004) รวมไปถึง การนำความเรียบง่าย และวิถีชีวิตท้องถิ่น จากข้อจำกัดของสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มาใช้ในการนำเสนอความเรียบง่ายและวิถีชีวิตท้องถิ่นเพื่อสร้างเป็นจุดเด่น จากกิจกรรมเกษตรกรรมแบบพื้นบ้าน เช่น การทำไร่ การทำประมง หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (Richards & Wilson, 2006; Lane & Kastenholtz, 2015) และการบริโภคอาหารปลอดภัยจากผลผลิตในท้องถิ่น โดยไม่ได้มองว่าข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากศักยภาพในการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เป็นอุปสรรคเพียงด้านเดียว (จิรนนท์ เข็มจันทร์, 2561; ศิริธัญญา วิรุณราช และสมชาย ไตศุกลวรรณ, 2562; ศศกร กฤษณะเสถียร และสุพินดา ฤทธิจันทร์, 2565) แต่กลับนำข้อจำกัดมาสร้างเป็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี

องค์ความรู้ใหม่

การนำข้อจำกัดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรีมาใช้เป็นจุดแข็ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวระยะยาว และการท่องเที่ยวสายรักษ์สุขภาพ เป็นทางออกที่สร้างโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ที่แท้จริง ด้วยการเน้นความเป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่นของชุมชนให้กลายเป็นจุดหมายปลายทางที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สภาพภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกุ้งศรี

สรุปผลการวิจัย

ชุมชนหนองกุ้งศรีมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการที่พัก แม้ว่าจะมีข้อจำกัด เรื่องการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน การประเมินโครงการแบบ CIPP Model ชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนา เช่น การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ด้วยการตั้งแคมป์รอบเขื่อนลำปาว การท่องเที่ยวเชิงกีฬาด้วยการปั่นจักรยานในเส้นทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวระยะยาวผ่านการเรียนรู้วิถีชาวประมง และการท่องเที่ยวสายสุขภาพผ่านอาหารปลอดภัย ทั้งนี้ การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยเพิ่มรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าชุมชนหนองกุ้งศรีมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงเกษตรเป็นจุดดึงดูดหลัก อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการที่พัก ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินนโยบายการพัฒนาแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง (Tourism Route Mapping) ที่เชื่อมต่อ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนหนองกงศรีกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่น ๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และส่งเสริมการใช้ระบบ นำทางอัจฉริยะ (Smart Tourism Guide) ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

1.2 จากการผลการวิจัย พบว่า ในการสร้างโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี เป็นการนำข้อจำกัดที่เกิดขึ้นมาสร้างเป็นโอกาสในการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในบางประการโดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นสภาพถนน ป้ายบอกเส้นทางหรือป้ายบอกข้อมูลการท่องเที่ยว จุดพักผ่อน และห้องน้ำ ก็ยังคงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี จะต้องได้รับการพัฒนา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จึงควรมีนโยบายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนหนองกงศรี

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า การสร้างโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี มุ่งนำเสนอความเรียบง่ายและวิถีชีวิตท้องถิ่นมาสร้างเป็นจุดเด่น เพื่อลดข้อจำกัดของสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ดังนั้น การที่ความเรียบง่ายของวิถีชีวิตและความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติจะได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ชุมชนผ่านช่องทางออนไลน์และโซเชียลมีเดีย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มองหาประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีนโยบายเพื่อสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนหนองกงศรีในหลากหลายช่องทางเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นเพียงการศึกษาศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวในเชิงลึก เช่น กลุ่มที่สนใจท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวระยะยาว และการท่องเที่ยวสายรักษ์สุขภาพ เพื่อพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.2 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งสร้างโอกาสในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนหนองกงศรี ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทั้งในทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิรนนท์ เจริญพันธ์. (2561). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 36,(2), 162-167.
- วรุฒิ ภัคดิบุรุษ. (2563). ปัญหาและศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยสูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท. *วารสารพัฒนศาสตร์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 3(1), 40-67.
- วิรัตน์ ทองแก้ว, กมลทิพย์ จันทร์หอม, นิภา ลายไทย, รัชมีธรรม หมายประสงค์พุดิ, อรวรรณ ภูจอมเงิน, จารุมนต์ เกิดพิพัฒน์ และ นรินทร์พัทธ์ พรหมฤทธิ์. (2566). รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์เรียนรู้วิถีพอเพียง บ้านวังหิน ตำบลทุ่งสัง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 5(2), 25-42.
- ศศกร ฤกษ์เสถียร และ สุพินดา ฤทธิจันทร์. (2565). รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(2), 1-19.

- ศิริยูญา วิรุณราช และ สมชาย โตศุกลวรรณ. (2562). การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว
ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พื้นที่จังหวัดระยอง. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, 11(2), 335-
355.
- ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). *สถิติท่องเที่ยวในประเทศไทย (รายจังหวัด)*. สืบค้น
จาก <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/11859>.
- สราลี กิตติยากร. (2563). *แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP
นวัตกรรม บ้านศรีวังทด อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี*. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต).
- สำนักงานสถิติจังหวัดกาฬสินธุ์. (2567). *รายงานวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดกาฬสินธุ์ 2567*.
กาฬสินธุ์: สำนักงานสถิติจังหวัดกาฬสินธุ์.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text*. (2nd ed.). Sydney, Australia: Hodder Education.
- Lane, B., & Kastenholz, E. (2015). Rural tourism: The evolution of practice and research approaches –
towards a new generation concept?. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(8-9), 1133-1156.
- Reid, D. G., Mair, H., & George, W. (2004). Community tourism planning: A self-assessment instrument.
Annals of Tourism Research, 31(3), 623-639.
- Richards, G., & Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial
reproduction of culture?. *Tourism Management*, 27(6), 1209-1223.
- Ritchie, J. R., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: A sustainable tourism perspective*.
Wallingford: CABI.
- Scott, J. (1990). *A Matter of Record: Documentary Sources in Social Research*. Cambridge, UK: Polity
Press.
- Stufflebeam, D. L. (1971). The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability.
Journal of Research and Development in Education, 5(1), 19-25.

The Development of Providing Services to The Older Persons in A State of Dependency of Thanyaburi Home for The Destitute (Women)

Thanyaporn Thongkhamplaw^{1*} and Puchong Senanuch²

¹ *Master of Social Work Program, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand*

² *Associate Professor, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: farspp2536@gmail.com*

ABSTRACT

This research article aims to (1) examine the problems and needs of elderly in dependent conditions at the Thanyaburi Women Shelter for Homeless Persons, (2) analyze the existing service delivery system for elderly in dependent conditions at the shelter, and (3) develop a model to enhance the service delivery system for elderly individuals in a state of dependency at the shelter. This study employed a qualitative research methodology, utilizing semi-structured interviews with open-ended questions to collect in-depth information from personnel involved in providing services at the Thanyaburi Women Shelter for Homeless Persons, including social workers, psychologists, nursing staff, and elderly caregivers. The objective was to gather insights into the challenges and potential strategies for improving the service delivery system for dependent elderly individuals. The findings revealed that 1) the problems and needs of elderly individuals at the shelter include chronic health conditions, feelings of loneliness, and economic limitations. They require appropriate physical and mental healthcare, social support, and activities that enhance their quality of life. 2) The current service delivery system at the shelter is not specifically designed for elderly care, although some adjustments have been made, such as establishing interdisciplinary teams and implementing health promotion activities. However, challenges persist, including insufficient numbers of specialized personnel (e.g., physiotherapists and psychologists), limited resources, and budget constraints. These limitations result in incomplete and inadequate services that fail to comprehensively meet the needs of elderly individuals. 3) To enhance the care system for elderly individuals in a state of dependency, the study proposes increasing the number of specialized personnel, such as physiotherapists and psychologists, allocating sufficient resources and budget for care services, improving referral and coordination systems to ensure access to healthcare rights, organizing suitable health promotion activities, and establishing collaborative networks with relevant agencies, including local government units, public health organizations, and non-governmental organizations. The proposed model serves as a guideline for improving elderly care at the shelter and provides a framework for sustainable public policy development regarding elderly care services.

Keywords: Elderly Individuals in a State of Dependency, Homeless Shelter, Service Delivery System, Interdisciplinary Team

การพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี

ธัญพร ทองคำเปลว^{1*} และ ภูษงค์ เสนานุช²

¹ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

² รองศาสตราจารย์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fsrpp2536@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี (2) ศึกษากระบวนการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี และ (3) พัฒนาต้นแบบ (Model) ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เน้นคำถามปลายเปิดเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี รวมถึงนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่งานพยาบาล และเจ้าหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ประกอบด้วย ปัญหาด้านสุขภาพเรื้อรัง ความรู้สึกโดดเดี่ยว และข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุต้องการการดูแลด้านสุขภาพกายและจิตใจที่เหมาะสม รวมถึงต้องการการสนับสนุนทางสังคม และกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2) ระบบการให้บริการในปัจจุบันของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ยังไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ แม้จะมีการปรับตัวบางส่วน เช่น การจัดตั้งทีมสหวิชาชีพและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ แต่ยังคงประสบปัญหาด้านจำนวนบุคลากรเฉพาะทางที่ไม่เพียงพอ ทรัพยากรและงบประมาณที่จำกัด ทำให้การให้บริการไม่ครอบคลุมและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่ 3) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี โดยการเพิ่มบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักกายภาพบำบัดและนักจิตวิทยา การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ การปรับปรุงระบบส่งต่อและประสานงานเพื่อเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาล รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โมเดลต้นแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับการดูแลผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี และการจัดทำนโยบายสาธารณะที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง, สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง, ระบบการให้บริการ, ทีมสหวิชาชีพ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" ซึ่งมีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศไทย โดยอ้างอิงข้อมูลจากราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศสำนักทะเบียนกลาง (2546) เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 ให้ข้อมูลว่า ประชากรของประเทศไทยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 66,171,439 คน ในขณะที่สถิติจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทย (อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) มีจำนวน 12,241,542 คน ประเทศไทยมีอัตราผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด สถานการณ์นี้สอดคล้องกับแนวโน้มทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศแรกที่เข้าสู่ "สังคมผู้สูงวัยระดับสุดยอด" (Super-Aged Society) โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังมีอายุขัยเฉลี่ยสูงที่สุดในโลก คือ 82 ปี (TCDC Resource Center, 2021)

ในสหรัฐอเมริกา แนวโน้มประชากรผู้สูงอายุก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อภาคแรงงาน การเงิน ธุรกิจ และบริการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ สหรัฐฯ ได้พัฒนาธุรกิจบริการผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บริการดูแลสุขภาพ บริการที่พักอาศัย และกิจกรรมนันทนาการ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2562) สำหรับกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เช่น สวีเดนและนอร์เวย์ มีระบบสวัสดิการสังคมที่เข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจัดบริการดูแลสุขภาพ บริการสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (ศิริพันธุ์ สาสัตย์, 2552) อย่างไรก็ตาม ความซับซ้อนของปัญหาสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และการเคลื่อนย้ายแรงงาน ส่งผลกระทบต่อการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัว นำไปสู่ความต้องการระบบคุ้มครองทางสังคมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่เปราะบาง ซึ่งได้รับการดูแลในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภายใต้กรอบกฎหมายสำคัญ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562) (วรรณลักษณ์ เมียนเกิด, 2563)

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจดูแลกลุ่มเป้าหมายเพศหญิงที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือมีความเปราะบางทางสุขภาพ ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 40 ของผู้ใช้บริการทั้งหมด ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้มีเพียงร้อยละ 22.6 ที่มีสภาพร่างกายแข็งแรงตามวัย ส่วนที่เหลือมากกว่าร้อยละ 77 มีภาวะพึ่งพิงสูงและต้องการการดูแลที่จำเพาะเจาะจง แต่ในขณะเดียวกันการให้บริการในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ยังคงเป็นการให้บริการในรูปแบบเดียวกันแม้ว่าจะมีการจัดประเภทผู้ใช้บริการเพื่อออกแบบการให้บริการตามความจำเพาะของกลุ่มผู้ใช้บริการ ได้แก่ กลุ่มการพัฒนาศักยภาพ และกลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ แต่อย่างไรก็ตามในทางการปฏิบัติ ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง ยังคงได้รับการรูปแบบเดียวกันกับผู้ใช้บริการกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากข้อจำกัดของหน่วยงาน เช่น อัตราเจ้าหน้าที่ต่อผู้ใช้บริการ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล 1 คน ให้การดูแล ซึ่งอาคาร 1 หลัง มีผู้ใช้บริการพักอาศัยอยู่จำนวน 50 – 60 คน โดยผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงจะถูกส่งไปอยู่ตามอาคารต่าง ๆ อยู่ร่วมกับผู้ใช้บริการที่มีสภาพปัญหาที่หลากหลาย เช่น มีอาการทางจิตเวช มีความพิการ และให้ผู้ใช้บริการที่แข็งแรงเป็นที่เลี้ยงในการช่วยดูแล ในขณะที่ด้านการดูแลด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล มีเพียงเจ้าหน้าที่งานพยาบาลที่ผ่านการอบรมด้านการดูแลเบื้องต้น จำนวน 4 คน แต่ไม่มีพยาบาลวิชาชีพ หรือนักกายภาพบำบัดในการให้บริการ ซึ่งรูปแบบการให้บริการจึงเป็นไปในรูปแบบการส่งเสริมด้านการรักษาความสะอาด สุขอนามัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ หากมีการเจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือการเจ็บป่วยรุนแรง งานพยาบาลนำส่งเข้ารับการรักษาโรงพยาบาลที่เป็นคู่ข่ายของหน่วยงาน ในด้านกิจกรรมและการให้บริการทางสังคม มีนักสังคมสงเคราะห์ 2 คน และนักจิตวิทยาเพียง 1 คน ต่อผู้ใช้บริการ จำนวน 460 -490 คน (สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี(หญิง) (2566) ซึ่งนอกเหนือจากประเด็นข้อจำกัดของจำนวนบุคลากรแล้ว ยังรวมไปถึงฐานความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงที่มีความแตกต่างจากผู้ใช้บริการกลุ่มอื่น การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์การเข้ารับบริการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสภาพแวดล้อมและสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการให้บริการ เช่น เป็นอาคารเก่า ไม่มีทางลาดชัน ไม่มีราวจับ และการส่งเสริมพัฒนาไปสู่การจัดทำนวัตกรรมของการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี

ซึ่งจากประเด็นดังกล่าว ประกอบกับการเชื่อมโยงฐานแนวคิดที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงระบบการให้บริการผู้สูงอายุ ผ่านกลไกของนโยบายภาครัฐ การจัดการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี การบริหารจัดการองค์กรของผู้บริหาร และการให้บริการของผู้ปฏิบัติงาน ในฐานะผู้ให้บริการในหน่วยงาน เพื่อพัฒนาระบบบริการให้สามารถรองรับและมีระบบการจัดสวัสดิการกับกลุ่มคนไร้ที่พึ่งสูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง ทั้งทางสภาพร่างกาย และจิตใจ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน นำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานประจำไปสู่ขั้นตอนการให้บริการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนำมาสู่การพัฒนากระบวนการให้บริการของหน่วยงานที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่จำเพาะของกลุ่มผู้ใช้บริการผู้สูงอายุ ในการป้องกันการถดถอย และพัฒนาศักยภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี
2. เพื่อศึกษาระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี
3. เพื่อพัฒนาต้นแบบ (Model) ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Document Research) ควบคู่กับการศึกษาเชิงกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อให้เข้าใจบริบทเฉพาะของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรีอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ การศึกษานี้เน้นการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์และความต้องการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง รวมถึงแนวทางในการพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี โดยเลือกศึกษากรณีตัวอย่างจากผู้ให้บริการและผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงภายในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 2 กลุ่มหลัก โดยมีรายละเอียดและเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการภายในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี กลุ่มนี้เป็นผู้บริหารและปฏิบัติงานที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้วิธีการเลือกผู้เข้าร่วมแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.1.1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion Criteria): 1) ดำรงตำแหน่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรีเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน 2) ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้สูงอายุโดยตรง 3) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยปราศจากการบังคับ และ 4) ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้มีจำนวน 6 คน จาก 6 ตำแหน่งงาน ได้แก่ ผู้ปกครองสถานคุ้มครอง นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่งานพยาบาล เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้ใช้บริการอาคารที่ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองได้ และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้ใช้บริการอาคารที่ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองได้น้อยหรือไม่ได้เลย

1.1.2 เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion Criteria): 1) ผู้เข้าร่วมที่ไม่สะดวกใจหรือไม่ยินยอมในการให้ข้อมูล และ 2) ผู้เข้าร่วมที่เกิดความรู้สึกไม่สบายใจหรือมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบหรือผลแทรกซ้อนจากการเข้าร่วมการวิจัย

1.1.3 เกณฑ์การถอนหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Withdrawal or Termination Criteria) ในกรณีที่พบผลกระทบร้ายแรงมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ หรือหากผู้ให้ข้อมูลอาจได้รับอันตรายจากการเข้าร่วมโครงการ

1.2 กลุ่มเครือข่ายทางสังคม กลุ่มนี้ประกอบด้วยผู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรีในด้านต่าง ๆ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion Criteria): 1) เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มาไม่น้อยกว่า 6 เดือน 2) มีบทบาทสนับสนุนด้านการให้บริการ เช่น สุขภาพ การรักษาพยาบาล สิทธิและสวัสดิการ หรือการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ใช้บริการสูงอายุ 3) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยปราศจากการบังคับ และ 4) กลุ่มเครือข่ายทางสังคมที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือก มีจำนวน 2 คน คือ เครือข่ายด้านโรงพยาบาลทางกาย จำนวน 1 คน และเครือข่ายด้านศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 1 คน

1.2.2 เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion Criteria): 1) ผู้เข้าร่วมที่ไม่สะดวกใจหรือไม่ยินยอมในการให้ข้อมูล และ 2) ผู้เข้าร่วมที่เกิดความรู้สึกไม่สบายใจหรือมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบหรือผลแทรกซ้อนจากการเข้าร่วมการวิจัย

1.2.3 เกณฑ์การถอนหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Withdrawal or Termination Criteria) กรณีที่พบผลกระทบร้ายแรงมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ หรือหากผู้ให้ข้อมูลอาจได้รับอันตรายจากการเข้าร่วมโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีการตั้งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มีองค์ประกอบ ดังนี้ ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้พูดคุยพร้อมทั้งแสดงเหตุผลและความคิดเห็นของผู้ตอบด้วย

2.2 ผู้วิจัยในฐานะเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มีประสบการณ์การปฏิบัติงานเป็นระยะ 3 ปี ซึ่งได้เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ทราบถึงบริบทของหน่วยงาน

2.3 อุปกรณ์ในการบันทึกความรู้จากการสัมภาษณ์ในภาคสนาม เช่น การบันทึกเสียง การจดบันทึก การใช้กล้องในการถ่ายภาพ เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ป้องกันการผิดพลาด การตกหล่นของข้อมูล ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครในการขอความยินยอม ทั้งนี้ การบันทึกเทปขณะสัมภาษณ์ใช้ในการวิเคราะห์ผลทางวิจัยเท่านั้น และการถ่ายภาพจะถ่ายเฉพาะเชิงโครงสร้าง ไม่บันทึกที่เชื่อมตัวบุคคลได้

2.4 การจัดสถานที่ในการขอความยินยอม และการสัมภาษณ์ข้อมูล สัดส่วนเป็นห้องแบบปิด ความเป็นส่วนตัว และป้องกันบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามารบกวนหรือแทรกแซงในระหว่างการสัมภาษณ์ได้ หรือสถานที่อื่นที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกใจในการให้ข้อมูลเป็นไปตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร

3. การตรวจสอบข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งตัวบุคคล เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้จากแต่ละแหล่งในสถานการณ์ที่ต่างกันยังคงมีความสอดคล้องกันหรือไม่

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรม สีหน้า ท่าทาง และปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบโดยการถามคำถามซ้ำหรือทวนความเดิม เพื่อตรวจสอบความตรงกันของคำตอบในครั้งแรก

3.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในทุกระยะของการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความครบถ้วนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหลังจากวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้น โดยจัดทำรายงานการวิจัยและนำเสนอบทสรุปต่อผู้ให้ข้อมูลในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลและรับข้อเสนอแนะสำหรับการปรับแก้ไขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 การจัดทำหนังสือเพื่อขออนุญาตหน่วยงาน ผู้ให้ข้อมูล และชี้แจงข้อมูล วัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยไม่ปิดบังข้อมูล ตลอดจนทำความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะดำเนินการวิจัยต่อเมื่อได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล

4.2 นัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ เนื่องจากการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล การนัดหมายจึงเป็นไปตามความพร้อมของผู้ให้ข้อมูล เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเวลาปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูล

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้เครื่องบันทึกเสียง การจดบันทึก โดยใช้เวลาสัมภาษณ์คนละ 1 ชั่วโมง

4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดข้อความจากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งข้อมูลจากจดบันทึกมาจัดระบบ จำแนกหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

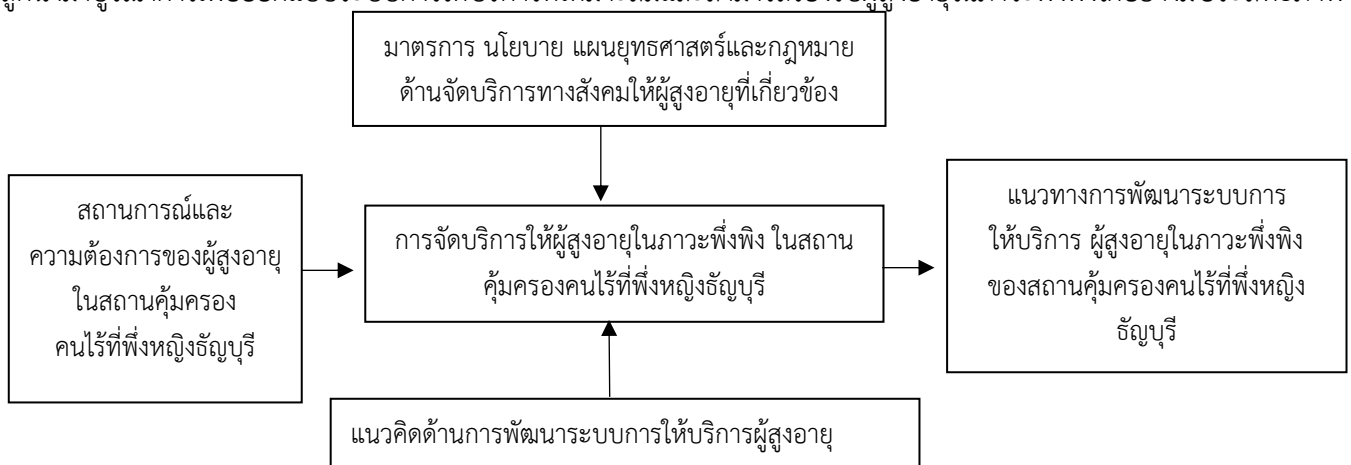
ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจัดทำตารางเปรียบเทียบ จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี และรวบรวมเป็นชุดความรู้ด้านแนวทางการพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของหน่วยงานสู่การพัฒนาต่อไป

6. จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรมการวิจัยในคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เปราะบาง จึงได้ดำเนินการขออนุญาตจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 สาขาสังคมศาสตร์ และได้รับการพิจารณารับรองรหัสโครงการวิจัยที่ SSTU-EC 036/2567 (อนุมัติ ณ วันที่ 26 เมษายน 2567 – 26 เมษายน 2568)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการพัฒนาต้นแบบระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี โดยอ้างอิงจากแนวคิดการพัฒนาระบบการให้บริการผู้สูงอายุ ทฤษฎีทรัพยากรองค์การ (Resource-Based View: RBV) ของ Barney (1991) แนวคิดการพัฒนาสังคมของ Sen (1999) ตลอดจนแนวคิดด้านผู้สูงอายุ เช่น Active Ageing และ Ageing in Place ขององค์การอนามัยโลก ทั้งนี้ กรอบแนวคิดดังกล่าวที่ 1 ถูกนำมาบูรณาการเพื่อออกแบบระบบการให้บริการที่เหมาะสมและสามารถรองรับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี พบว่า จำนวนผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้ใช้บริการทั้งหมด โดยสถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากหลายปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ขัดแย้ง ผู้สูงอายุบางรายถูกทอดทิ้งหรือเกิดความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวจนไม่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้ 2) การขาดการดูแลสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการรักษาอย่างเหมาะสม หลายรายมีโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หรือภาวะซึมเศร้า แต่ขาดผู้ดูแล 3) ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว รายได้ที่ไม่เพียงพอและภาระค่าใช้จ่ายสูงทำให้ครอบครัวไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พยาบาล ระบุว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคข้อเสื่อม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน จากการสัมภาษณ์นักจิตวิทยา ระบุว่า ผู้สูงอายุบางรายมีภาวะซึมเศร้าหรือความเครียดสะสม เนื่องจากถูกทอดทิ้งจากครอบครัว หรือขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม ปัญหาข้างต้นถือเป็น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย การดูแลด้านอารมณ์และจิตใจ ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในระยะยาว

2. ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี

ผลการศึกษาระบบการให้บริการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี พบว่า ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ แต่มีการปรับปรุงและพัฒนาาระบบการดูแลเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้ 1) การดูแลโดยทีมสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา งานพยาบาล และนักพัฒนาสังคม ทำหน้าที่ประเมินภาวะสุขภาพและวางแผนดูแลผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ทีมบุคลากรยังมีจำนวนจำกัด ทำให้การดูแลเป็นไปอย่างทั่วถึงได้น้อยกว่าที่ควร 2) บริการด้านสุขอนามัยและการรักษาพยาบาล มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพเบื้องต้น เช่น การตรวจคัดกรองโรค การทำแผล และการจ่ายยาตามอาการ โดยสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี ประสานกับโรงพยาบาลเครือข่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการรักษาต่อเนื่อง แต่ข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณส่งผลกระทบต่อคุณภาพบริการในบางส่วน 3) กิจกรรมฟื้นฟูและเสริมศักยภาพ มีการส่งเสริมกิจกรรมอาชีพบำบัด กิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย และกิจกรรมด้านจิตใจ เช่น การออกกำลังกายเบื้องต้น ศิลปะ ดนตรี และนันทนาการ เพื่อช่วยป้องกันภาวะถดถอย อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุบางรายขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ยังต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การบริการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี ยังคงมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดทรัพยากรบุคคลเฉพาะทาง เช่น นักกายภาพบำบัด ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวช และเจ้าหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน การให้บริการทางการแพทย์ยังพบอุปสรรคในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือเอกสารสิทธิ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลตามสิทธิขั้นพื้นฐานได้

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พยาบาล ระบุว่า ผู้สูงอายุหลายรายมีปัญหาด้านสุขภาพที่ต้องได้รับการดูแลต่อเนื่อง แต่ข้อจำกัดด้านบุคลากรทำให้การให้บริการยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์นักจิตวิทยา พบว่า ผู้สูงอายุบางรายมีภาวะซึมเศร้าและขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟู ทำให้ต้องมีแนวทางกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น ขณะที่ นักสังคมสงเคราะห์ให้ข้อมูลว่า การดูแลด้านสิทธิและสวัสดิการยังต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะระบบการส่งต่อบริการสุขภาพที่ยังมีข้อจำกัดในด้านขั้นตอนและการเข้าถึง

3. ผลการพัฒนาต้นแบบ (Model) ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาระบบต้นแบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง โดยเน้นการบูรณาการแผนการดูแลในระยะสั้น กลาง และยาว เพื่อให้เกิดความครอบคลุมและยั่งยืน เช่น

3.1 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนด้านสุขภาพและทรัพยากร เช่น โรงพยาบาลชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานสาธารณสุข

3.2 การจัดกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมบำบัด ความเครียดและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

3.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงัญบุรี ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น เช่น การอบรมหลักสูตรด้านกายภาพบำบัด การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และการให้การปรึกษาด้านจิตวิทยา

3.4 การปรับปรุงระเบียบการส่งต่อผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและลดขั้นตอนที่ซับซ้อน

3.5 การจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติม ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากร เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม

นอกจากนี้ การพัฒนาต้นแบบระบบบริการดังกล่าวยังมุ่งเน้นการสร้างควมมีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคเอกชน ในการสนับสนุนด้านทรัพยากรและการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุในสถานคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาว

อภิปรายผล

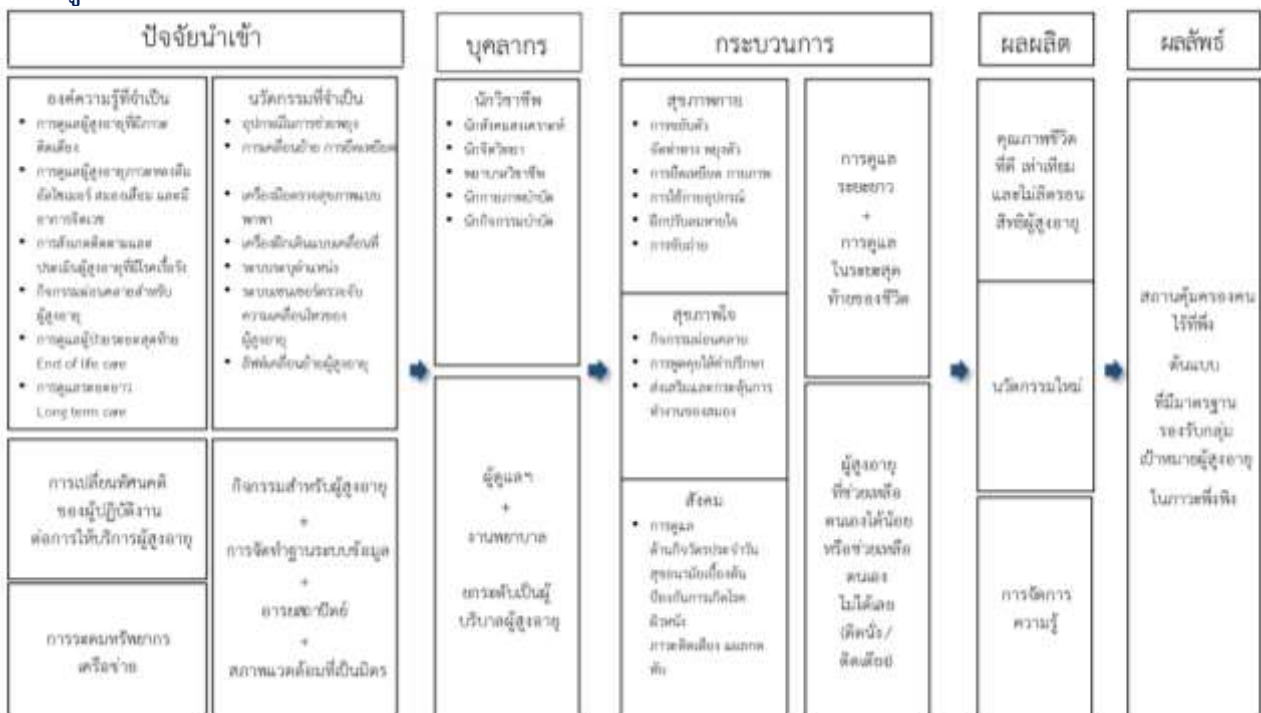
ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรีมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยปัญหาด้านสุขภาพกายส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ โรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคข้อเสื่อม ในขณะที่ปัญหาสุขภาพจิตมักเกี่ยวข้องกับ ความเหงา ความรู้สึกไม่มีคุณค่าในชีวิต และภาวะซึมเศร้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาด กิจกรรมที่ฟื้นฟูสุขภาพที่เหมาะสม และการดูแลด้านจิตใจจากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับ Maslow (1943) ที่ระบุว่าความต้องการด้านความปลอดภัยและสุขภาพ (Safety and Physiological Needs) มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุต้องการการดูแลที่ครอบคลุมและการสนับสนุนด้านสังคม เช่น การมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ วิจัยของ Smith et al. (2019) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงในสถานดูแลในประเทศสหรัฐ พบว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มช่วยลดภาวะซึมเศร้าและเพิ่มความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ พบว่า หลายประเทศให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบการดูแลสุขภาพจิตและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น ที่มีอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ได้พัฒนาโครงการส่งเสริมกิจกรรมสังคมและการดูแลสุขภาพจิตในชุมชน เพื่อช่วยลดความโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุ (TCDC Resource Center, 2021) ในขณะที่สหรัฐอเมริกา มีนโยบายสนับสนุน กิจกรรมนันทนาการและการบำบัดทางศิลปะ (Art Therapy) สำหรับผู้สูงอายุในสถานดูแล ซึ่งช่วยพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2562) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังพบปัญหาในด้านการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่จำเป็น เช่น การตรวจสุขภาพประจำเดือนและการกายภาพบำบัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางการดูแลแบบองค์รวมที่ WHO (2015) แนะนำว่าควรมีการดูแลในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงอย่างยั่งยืน

ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรียังขาดความครบถ้วนและประสิทธิภาพในหลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักกายภาพบำบัดและนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีระบบของ Von Bertalanffy (1968) ที่ระบุว่าความสำเร็จของระบบใด ๆ ขึ้นอยู่กับการประสานงานระหว่างทรัพยากรและองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ พบว่า หลายประเทศได้พัฒนาแนวทางที่ช่วยให้การบริการครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ในประเทศญี่ปุ่น มีการจัดตั้ง "ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการ" (Comprehensive Community Care Centers) ซึ่งให้บริการด้านสุขภาพ กายภาพบำบัด และการดูแลจิตใจแบบครบวงจรในชุมชน ช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับบริการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องพึ่งพาการดูแลจากสถานคุ้มครองมากเกินไป (TCDC Resource Center, 2021) นอกจากนี้ ยังพบว่า ระบบการส่งต่อบริการสุขภาพระหว่างสถานคุ้มครองและหน่วยงานสาธารณสุขยังไม่เป็นระบบ ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมและทันที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jones et al. (2020) ที่ระบุว่าระบบการส่งต่อที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นถึงความพยายามของสถานคุ้มครองในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพ เช่น กิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนการเข้าถึงบริการ Telemedicine ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการดูแลแบบองค์รวมของ WHO (2015) ที่ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม

ต้นแบบระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ควรมีการพัฒนาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม คือ มีการบูรณาการการดูแลด้านกาย ใจ และสังคม โดยเพิ่มบุคลากรเฉพาะทาง เช่น พยาบาลวิชาชีพและนักกายภาพบำบัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ WHO (2018) ที่ชี้ว่าการจัดระบบการดูแลสุขภาพแบบบูรณาการช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะยาว 2) การพัฒนาระบบส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการออก

ระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งต่อผู้สูงอายุระหว่างสถานคุ้มครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลและศูนย์ฟื้นฟู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith & Brown (2021) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีระบบส่งต่อที่มีความรวดเร็วและโปร่งใส ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้ Electronic Health Records (EHRs) เพื่อให้แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์สามารถเข้าถึงข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุได้ง่ายและรวดเร็ว ลดความล่าช้าในการส่งต่อผู้ป่วย และเพิ่มความแม่นยำในการดูแลสุขภาพ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2562) 3) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร มีการปรับปรุงด้านการเงินการคลังเพื่อให้สามารถจัดซื้ออุปกรณ์และบริการที่จำเป็นสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์กายภาพบำบัดและเครื่องมือทางการแพทย์ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดการบริหารทรัพยากรตามทฤษฎี Resource-Based View (RBV) ของ Barney (1991) 4) การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร เพื่อเพิ่มทรัพยากรด้านเทคโนโลยีและบริการสำหรับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง ในสหรัฐอเมริกาและยุโรป มีการสนับสนุน Public-Private Partnership (PPP) ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในระบบบริการมากขึ้น เช่น การพัฒนานวัตกรรมด้าน Telemedicine และระบบบ้านพักผู้สูงอายุที่มีคุณภาพสูง (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2562) และ 5) การพัฒนาบุคลากรและระบบนันทนาการในชุมชน โดยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนและส่งเสริมการสร้างสถานชีวภิบาลในระดับท้องถิ่น เพื่อให้สามารถรองรับการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น เมือง Boulder ในรัฐโคโลราโด ที่ได้จัดตั้งบริการผู้สูงอายุ (Older Adult Services - OAS) เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ โดยให้บริการที่ครอบคลุม เช่น การดูแลด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การเรียนรู้ตลอดชีวิต และกลุ่มสนับสนุนทางสังคม ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและได้รับการดูแลที่เหมาะสมในชุมชน (City of Boulder, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาสังคมของ Sen (1999) ที่มุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน ในการดูแลและสนับสนุนผู้สูงอายุ ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างการดูแลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ดังนั้น ต้นแบบดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงแนวทางที่ชัดเจนในการเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานคุ้มครองอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 ต้นแบบอนาคต (Future Model) ระบบการให้บริการผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิง

การวิจัยครั้งนี้ได้เน้นให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี โดยพบว่า ปัจจัยเหล่านี้เชื่อมโยงกันในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม โดยในระดับบุคคล ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มักประสบปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โรคเรื้อรังและปัญหาสุขภาพจิตจากความรู้สึกที่ถูกทอดทิ้ง ส่วนในระดับครอบครัว ปัจจัยสำคัญได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ลดลง และปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ปัจจัยในระดับสังคม เช่น การเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาลและทรัพยากรที่จำกัด ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาระบบ การดูแลจากภายนอกมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้น การบูรณาการการดูแลด้านสุขภาพกาย จิตใจ และสังคม โดยต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และครอบครัว อีกทั้งยังต้องพัฒนาศักยภาพบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักกายภาพบำบัดและ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวช เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุม การสังเคราะห์องค์ความรู้เหล่านี้นำไปสู่แนวทางการวางแผนและปรับปรุงระบบการดูแลผู้สูงอายุในลักษณะองค์รวม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การดูแลมีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากปัญหาทางสุขภาพกาย เช่น โรคเรื้อรัง ความเจ็บป่วยทางจิตใจ เช่น ภาวะซึมเศร้า และปัญหาทางสังคม เช่น การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและปัญหาทางเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี มีความต้องการในการดูแลแบบองค์รวม ทั้งในด้านสุขภาพกาย จิตใจ และการสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ระบบการให้บริการในปัจจุบัน พบว่า การให้บริการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี ยังไม่ได้รับการออกแบบมาเพื่อรองรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ แม้ว่าจะมีการปรับตัว เช่น การจัดตั้งทีมสหวิชาชีพ และการส่งเสริมกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ระบบการให้บริการในปัจจุบัน ยังเผชิญกับข้อจำกัด ด้านบุคลากรเฉพาะทาง งบประมาณ และการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ทำให้การดูแลยังไม่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอ

แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) การเพิ่มบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักกายภาพบำบัดและนักจิตวิทยา 2) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร ให้เพียงพอต่อการดูแลและฟื้นฟูผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาระบบส่งต่อและเข้าถึงบริการทางการแพทย์ เพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง 4) การส่งเสริมกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ และ 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานคุ้มครอง หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแล

ผลการศึกษาเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วนและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 พัฒนาระบบการดูแลด้านสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุในสถานคุ้มครอง จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองมีปัญหาด้านจิตใจ เช่น ความเหงา ความโดดเดี่ยว และภาวะซึมเศร้า เนื่องจากขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการสนับสนุนจากครอบครัว ดังนั้น ภาครัฐควรพัฒนานโยบายด้านสุขภาพจิตในสถานคุ้มครอง โดยเพิ่มบริการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และการสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยลดภาวะซึมเศร้า เช่น ศิลปะบำบัดและกิจกรรมนันทนาการ

1.2 ปรับปรุงระบบบริการสุขภาพกายและการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองมีปัญหาด้านสุขภาพกายเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคข้อเสื่อม แต่การเข้าถึงบริการทาง

การแพทย์ยังมีข้อจำกัด ดังนั้น ควรมีการพัฒนา นโยบายเพื่อให้สถานคุ้มครองสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้อย่างเท่าเทียม โดยอาจมีการจัดทีมแพทย์ออกตรวจสุขภาพประจำเดือน หรือพัฒนาระบบ Telemedicine เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.3 จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เหมาะสมกับการดูแลผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่าปัจจุบัน สถานคุ้มครองยังขาดทรัพยากรที่เพียงพอในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น บุคลากรเฉพาะทาง อุปกรณ์ทางการแพทย์ และงบประมาณในการพัฒนากิจกรรมฟื้นฟู ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อรองรับการจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องช่วยพยุงเดิน เตียงปรับระดับ และอุปกรณ์กายภาพบำบัด รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง

1.4 พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือหลายภาคส่วน ดังนั้น ควรมีนโยบายที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาล และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดระบบการดูแลแบบบูรณาการ เช่น โครงการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว หรือโครงการนักรับบาลชุมชน ที่ช่วยลดภาระของสถานคุ้มครอง

1.5 เพิ่มจำนวนบุคลากรเฉพาะทางเพื่อการดูแลที่มีประสิทธิภาพ จากผลการศึกษาพบว่า สถานคุ้มครองยังขาดบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักกายภาพบำบัดและนักจิตวิทยา ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนการเพิ่มบุคลากรเฉพาะทางในสถานคุ้มครอง เช่น การจัดสรรอัตรากำลังเพิ่ม หรือการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถให้บริการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.6 พัฒนาระบบการส่งต่อและการเข้าถึงสิทธิทางสุขภาพของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทางสุขภาพ เช่น การรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลรัฐ เนื่องจากไม่มีสถานะทางทะเบียน ดังนั้น ควรมีการออกนโยบายเพื่อให้ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้อย่างเท่าเทียม โดยปรับปรุงระบบการส่งต่อผู้สูงอายุไปยังโรงพยาบาลและสถานพยาบาลเฉพาะทางให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการเชิงลึกของผู้สูงอายุ โดยเน้นการศึกษาในมิติของจิตวิทยาและอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงความท้าทายและปัญหาที่ผู้สูงอายุเผชิญในด้านการรับมือกับความเหงา ความวิตกกังวล และการหาความพึงพอใจในชีวิต การศึกษาในด้านนี้จะทำให้สามารถพัฒนา กิจกรรมหรือบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการ เฉพาะด้านจิตใจของผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผลของระบบบริการที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาว่ารูปแบบหรือแนวทางใดที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีอยู่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระบบการดูแลและให้บริการกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี แห่งอื่น ๆ หรือในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อลดช่องว่างในการดูแลผู้สูงอายุและหาแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาระบบการดูแล โดยสามารถเรียนรู้จากความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานที่อื่น ๆ

2.4 ควรพัฒนาเครื่องมือในการวัดความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินและปรับปรุงบริการให้ดีขึ้น เพราะการมีข้อมูลที่แม่นยำและเชื่อถือได้จะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2564). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2562). รายงานธุรกิจบริการผู้สูงอายุในสหรัฐฯ. สืบค้นจาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/568866/568866.pdf.
- ปริญญาภรณ์ ธนะบุญปวง. (2565). การดูแลสุขภาวะและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในยุคปกติถัดไป. *วารสารวิจัยเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต*, 2(1), 74-84.
- วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2563). ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. กรุงเทพฯ: จริตสนิทวงศ์การพิมพ์.
- ศิริพันธ์ุ สาสัตย์. (2552). หลักการ แนวคิดและประสบการณ์การจัดการดูแลระยะยาวในประเทศที่เข้าสู่สังคมสูงอายุ. สืบค้นจาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/4980/UHC-Siriphan.pdf?sequence=1>.
- สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี. (2566). สถิติการให้บริการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี. ปทุมธานี: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักทะเบียนกลาง. (2564). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564. สืบค้นจาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_64.pdf.
- Barney, J. (1991). Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120.
- City of boulder. (2567). เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการที่เมืองของ Boulder ทำงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและให้อำนาจแก่ผู้สูงอายุ. สืบค้นจาก <https://bouldercolorado.gov/th/news/helping-older-adults-thrive>.
- Jones, R., Smith, T., & Taylor, P. (2020). Barriers to healthcare access for elderly people with chronic conditions. *Journal of Health Systems*, 45(3), 230-245.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- Smith, J., & Brown, H. (2021). Improving healthcare transitions for the elderly: A case study of effective referral systems. *Journal of Aging and Health*, 33(4), 310-321.
- Smith, J., Brown, A., & Taylor, R. (2019). Quality of life among older adults in dependency care: A holistic approach. *Journal of Gerontological Social Work*, 62(5), 455-472.
- TCDC Resource Center. (2021). *Aging Society VS. Aged Society in Global and Thai Context*. Retrieved from https://resource.tcdc.or.th/ebook/AgingSociety_Report_official.pdf.
- Von Bertalanffy, L. (1968). *General System Theory: Foundations, Development*. New York: George Braziller.
- World Health Organization. (2015). *World report on ageing and health*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9789241565042>.
- _____. (2018). *Integrated care for older people: Guidelines on community-based health services for older persons*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9789241550399>.

The Best Practices of Administrators for Moral Development for School under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1

Adirek Yaowong¹ Krisada Ploysri¹ Sansern Hunsan^{1*} and Aungkana Koolnapadol¹

¹ Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sansern.hun@ru.ac.th

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the current state of moral development in educational institutions under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1, and (2) best practices of administrators for moral development in educational institutions under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1. This research employs a mixed-methods approach. The tools used for data collection include a questionnaire on the state of moral development in educational institutions under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 and focus group discussion questions. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation and content analysis. The study found that 1) the operational level of moral development for school under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 is generally at a high level. When considered by aspect, it was found that all aspects are at a high level, ranked from highest to lowest as follows: administrators, teachers, school, and students. 2) The study on best practices for administrators to develop morality in educational institutions under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 found four components: the institution, the administrators, the teachers, and the students. Regarding the institution, it was found that educational institutions should implement policies from the Ministry of Education related to the moral development of teachers and students. For administrators, it was found that they should provide opportunities for teachers to participate in planning and executing training or development programs for teachers and students, reflecting organizational involvement in the moral development of educational institutions. For teachers, it was found that they should cooperate in various training or development programs to enhance teachers' moral character. For students, it was found that they should be diligent and attentive in all subjects taught by teachers, integrating knowledge and morality. Students should apply the knowledge they receive to develop their own moral character.

Keywords: The Best Practices, School Administrators, Moral Development

แนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

อดิเรก เยาว์วงศ์¹ กฤษฎา พลอยศรี¹ สรรเสริญ หุ่นแสน^{1*} และ อังคณา กุลนภาดล¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sansem.hun@rru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และ (2) แนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และข้อคำถามการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับปฏิบัติการในสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน ด้านสถานศึกษา และด้านผู้เรียน 2) ผลการศึกษาเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน โดย (1) ด้านสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรจะต้องดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และนักเรียนให้มีคุณธรรม (2) ด้านผู้บริหาร พบว่า เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการร่วมกับผู้บริหารเพื่อจัดการฝึกอบรม หรือการพัฒนาครู และนักเรียน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในองค์กรต่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา (3) ด้านผู้สอน พบว่า ครูควรจะให้ความร่วมมือในการฝึกอบรม หรือการพัฒนาครูในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างครูให้เป็นผู้มีคุณธรรม (4) ด้านผู้เรียน พบว่า ควรให้ความมือและตั้งใจเรียนในทุกรายวิชาที่ครูมีการสอนแล้วเชื่อมโยงความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกัน นักเรียนควรนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนให้มีคุณธรรม

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี, ผู้บริหารสถานศึกษา, การพัฒนาคุณธรรม

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ทำให้พฤติกรรมของประชากรปรับเปลี่ยนไปส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ได้แก่ ด้านคุณภาพการศึกษาของคนไทย คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการศึกษา ความเหลื่อมล้ำโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะของคนไทย ซึ่งระบบการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงได้กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ อีกทั้งให้ความสำคัญกับคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งต้องได้รับการปลูกฝังและบ่มเพาะตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตเป็นพลเมืองของสังคม เพราะหากคนในสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรมแล้ว สังคมก็จะมีความสุขแต่ ถ้าคนในสังคมไม่ดีก็จะมีควมวุ่นวายเดือดร้อน (พรพิทักษ์ เข็มบาสัถย์ และ วรณพล พิมพะสาธิต, 2562)

คุณธรรมจึงเป็นคุณค่าพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ ก็จะสามารถขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และผลักดันให้เกิด การพลิกโฉมประเทศ สร้างสังคมไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้ประกาศใช้แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเป็นเครื่องมือในการพลิกโฉมสังคมไทยด้วยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทางสังคม ได้แก่ กระบวนการบ่มเพาะจิตใจในทุกช่วงวัยของมนุษย์ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคน และองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม และกระบวนการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่สะท้อนการมีคุณธรรมในระดับบุคคล อีกทั้งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันอันมาเนื่องจากผลของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะความเชื่อมโยงด้านคุณธรรมจริยธรรมของสังคมที่มาจากสาเหตุของการยึดวัตถุมากกว่าความดี การแข่งขันเพื่อเอาชนะแทนการร่วมมือ การมองคนอื่นเป็นคู่แข่งมากกว่าเป็นพันธมิตร การศึกษาน่าจะให้ทางออกที่ดีต่อปัญหาดังกล่าว และผู้นำด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาน่าจะเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคมเพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและทิศทางของหน่วยงาน เป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานดังนั้นผู้บริหารทางการศึกษาควรจะเป็นที่จะพัฒนาการมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการบริหารงาน (จุฑามาศ ศรีทองคำ, 2562)

สอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 (2566) พบข้อมูลโดยสรุปว่า ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการพัฒนาตน และความไม่เท่าเทียมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญลือ โกลมศรี, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) พบข้อมูลโดยสรุปว่า คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในด้านความซื่อสัตย์ ประหยัด การมีสัมมาคารวะ มีระเบียบวินัยความรับผิดชอบ ชยัน เสียสละ ยังไม่ประสบความสำเร็จ ควรมีการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าผลของการสร้างคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังคงสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนให้มีการพัฒนาครู และนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนและสังคม

จากบริบทและสภาพปัญหาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องดำเนินการโดยใช้หลักการ วิธีการ เพื่อเสริมสร้างให้ครู และนักเรียน ผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณธรรม โดยครูนั้นจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม และนักเรียน ในส่วนของนักเรียนก็จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นอนาคตของประเทศชาติได้ ทั้งนี้เพราะหลักคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง ต่อวิชาชีพ ต่อองค์กร และต่อสังคม ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะนำพาองค์กรหรือการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา และการบริหารสถานศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อที่จะได้หาแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ประโยชน์เพื่อประยุกต์ การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,507 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 305 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นจึงสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยการกำหนดสัดส่วนของประชากร โดยใช้จำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มาเป็นเกณฑ์

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานในสถานศึกษา และครู รวมจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อย่างน้อย 3 ปี และเป็นผู้ที่ได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม โดยยึดหลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถามสภาพการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มี 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 0.60 – 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ได้ค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 0.60 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาโดยจัดทำหนังสือขออนุญาตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และมีการประสานงานโดยผ่านระบบออนไลน์ควบคู่กันไปด้วย
- 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยระบบออนไลน์เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

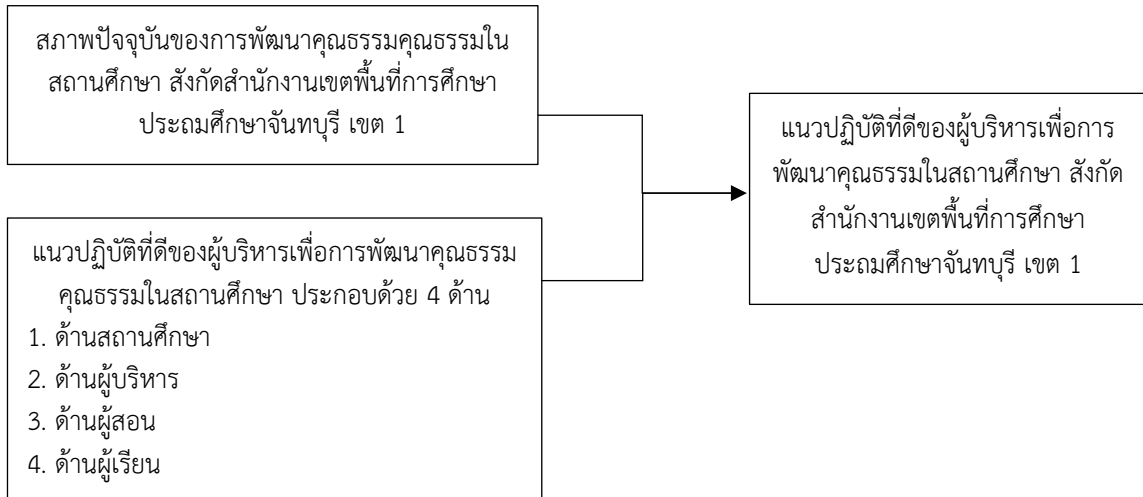
- 1) ผู้วิจัยประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการในการสนทนากลุ่ม โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วมาจัดกระทำข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัย แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าระดับ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาดำเนินการจัดกระทำข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ผลการวิจัยพบว่า ระดับปฏิบัติการในสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.48) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.49) ด้านสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58) และ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.55)

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

แนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยการสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่ แนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ผลการวิจัยพบข้อมูล ดังนี้

2.1 ด้านสถานศึกษา แนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ด้านสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาควรดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และนักเรียนให้มีคุณธรรม ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนให้เป็นไปตามที่ระบบราชการกำหนด รวมถึงการเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติการฝึกอบรม จัดสรร

งบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม รายงานผลการอบรม ถ่ายทอดผลการฝึกอบรมไปยังบุคลากรในสถานศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติภายหลังจากการฝึกอบรม และดำเนินการพัฒนาครู และนักเรียนในทุกรูปแบบเพื่อเสริมสร้างการมีคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

2.2 ด้านผู้บริหาร แนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารควรตรวจสอบความต้องการจำเป็นกับครู และนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการลำดับความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตรงตามความจำเป็น และสอดคล้องกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการร่วมกับผู้บริหารเพื่อจัดการฝึกอบรม หรือการพัฒนาครู และนักเรียน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในองค์กรต่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา

2.3 ด้านผู้สอน แนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ด้านผู้สอน พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเพื่อการมีคุณธรรม ส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญกับการแสดงพฤติกรรมคุณธรรม สนับสนุนให้ครูแสดงตนเพื่อเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียน ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา อีกทั้งสนับสนุนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม หรือการพัฒนาตนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างครูให้เป็นผู้มีคุณธรรม ผู้บริหารมีนโยบายให้ครูนำความรู้ที่รับจากการอบรมหรือการพัฒนาตนได้รับไปเชื่อมโยงกับบทเรียนที่สอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ควบคู่คุณธรรมเกิดการพัฒนาร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในการมีคุณธรรมในสถานศึกษา

2.4 ด้านผู้เรียน แนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายในการปฏิบัติภายในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการฝึกอบรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น กำชับนักเรียนให้มีความมือและตั้งใจเรียนในทุกรายวิชาที่ครูมีการสอนแล้วเชื่อมโยงความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกัน ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนให้มีคุณธรรม โดยแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีคุณธรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา อีกทั้งยกย่องการมีคุณธรรมเพื่อแผ่ขยายไปยังเพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่เป็นชุมชนที่มีประชากรที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีคุณธรรม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ระดับปฏิบัติการในสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน ด้านสถานศึกษา และด้านผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารจะเป็นผู้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และของหน่วยงานต้นสังกัดไปปฏิบัติ การดำเนินการในการพัฒนาคุณธรรมผู้บริหารจึงเปรียบเสมือนเป็นผู้ชักนำให้ครูและนักเรียนในสถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายตามที่กำหนด ประกอบกับครูแสดงพฤติกรรมให้เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตามตัวอย่างที่ครูได้แสดงออกมา และเมื่อครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อการพัฒนาตนให้มีคุณธรรม ครูก็จะให้ความร่วมมือเข้ารับการอบรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนานักเรียนต่อไป อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน พิจารณาเหตุและผลในการกระทำ ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีผลลัพธ์ที่ออกมาเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี มีบุญ (2561) กล่าวโดยสรุปว่า การปฏิบัติในการบริหารองค์การทุกระดับ ให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงจะต้องใช้คุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมนุษย์ หรือภายในจิตใต้สำนึก โดยผ่านประสบการณ์จากการได้สัมผัสซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจา และจิตใจของแต่ละบุคคล โดยการใช้อยู่ในการพิจารณาเหตุผล ว่ากระทำดี หรือเลว ถูกหรือ ผิด ซึ่งการกระทำนั้น

ต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมส่วนรวมประเทศชาติ ซึ่งหากมีคุณธรรมในการปฏิบัติงานก็จะส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง การพัฒนาบุคลากรในองค์กรต่อไป และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ จันทอง และกฤษณก ดวงชาทม (2566) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฉิน แสงงาม และพรเทพ รุ่งแผน (2567) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณธรรมนักเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน โดยสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

ด้านสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรจะต้องดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และนักเรียนให้มีคุณธรรม ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนให้เป็นที่ระบอบราชการกำหนด มีการเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติการฝึกอบรม การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม มีการรายงานผล การอบรม การถ่ายทอดผลการฝึกอบรมไปยังบุคลากรในสถานศึกษา มีการประเมินผลการปฏิบัติภายหลังจากการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่ การดำเนินการต่าง ๆ จึงต้องปฏิบัติในรูปแบบของระบบบริหารราชการ ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบราชการอย่างเคร่งครัด คำนี้ถึงคุณค่าการพัฒนาองค์กร การมีส่วนร่วมในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงาน ผลลัพธ์ที่ได้จะต้องเกิดประโยชน์ต่องานในราชการ สอดคล้องกับ ณัฐสุดา ชัยโหม, จักรี ศรีจารุเมธียาณ และชุลีพร นาห้วนิล (2567) กล่าวว่า ระบบราชการจะยึดหลักความมีเหตุมีผล ถูกต้องตามกฎหมายโดยยึดการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายต่าง ๆ มีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนลาภ มากบุญ และนันทินา โชติพิทยานนท์ (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า การปฏิบัติงานจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาองค์กร การมีส่วนร่วมในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงาน

ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรจะมีการสำรวจความต้องการจำเป็นกับครู และนักเรียน เพื่อต้องการนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตรงตามความจำเป็น และสอดคล้องกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากการสำรวจความต้องการจำเป็นจะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปตามความต้องการของครูและนักเรียน ส่งผลให้การมีนโยบายปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจะได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ และมีแนวโน้มนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2562) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นนั้นจะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงของผลที่เกิดขึ้นปลายทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวกและ เป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพกัญญา ไชยปัญญา, วาโร เฟิงสวัสดิ์ และอภิสิทธิ์ สมศรีสุข (2567) ได้วิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นและในแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการเข้าอบรม สัมมนา ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ ครูต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ในระหว่างครูในโรงเรียนเดียวกัน และครูที่อยู่ต่างโรงเรียน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อมาพัฒนาตนเอง และนักเรียนอยู่เสมอ มีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการที่ทันสมัย

ด้านผู้สอน พบว่า ผู้บริหารควรมีนโยบายให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเพื่อการพัฒนาคุณธรรม ส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญกับการแสดงพฤติกรรมคุณธรรม สนับสนุนให้ครูแสดงตนเพื่อเป็นแบบอย่างต่อ

การพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ดังนั้นเมื่อครูประพฤติปฏิบัติสิ่งใดก็จะเป็นที่จดจำของนักเรียน ครูจึงควรเป็นผู้ที่มีความประพฤติแสดงออกเชิงประจักษ์เกี่ยวกับคุณธรรมเพื่อเป็นตัวแบบสำหรับการปฏิบัติตนของนักเรียน สอดคล้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ระบุว่า ครูควรดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ด้วยการรักษาเกียรติศักดิ์ของความเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดีด้วยการเคารพกฎหมาย และมีวินัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรวิลิ้มสกุล และอัญชลี ชยานุวัชร (2563). ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูควรวางตนให้เหมาะสม และควรประพฤติตนแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

ด้านผู้เรียน พบว่า พบว่า ผู้บริหารควรมีนโยบายในการปฏิบัติภายในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการฝึกอบรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนานักเรียนจะต้องเสริมสร้างความรู้ให้กับนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือการฝึกอบรม ซึ่งจะมีกระบวนการขั้นตอนให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจนสามารถตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณธรรม และนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมในชั้นเรียนหรือการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาตนให้มีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พระมหากษัตริย์ องค์กสิริ (2561) กล่าวว่า การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ โดยการสอดแทรกในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถสร้างให้เกิดได้โดย ผ่านกระบวนการปฏิบัติงาน ทั้งงานส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดชิววิทย์ อภิขโย, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และพระปลัดกิตติ ยุติธโร (2567) ได้วิจัยเรื่องศึกษาผลสำเร็จการปลูกฝังคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนหนองโสนวิทยาตำบลขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนจะต้องสอดแทรก ไปด้วยการพัฒนาให้นักเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ และด้านการเรียนการสอน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

แนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน โดยในแต่ละด้านจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษามีความจำเป็นต้องใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านข้างต้น เป็นส่วนช่วยในการหนุนเสริมและขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านสถานศึกษา จะเป็นภาพรวมที่แสดงออกถึงบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และแสดงออกถึงการบริหารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาคาร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะมีส่วนช่วยหนุนเสริมให้การอบรมพัฒนาคุณธรรมให้กับครูและนักเรียนให้สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี
2. ด้านผู้บริหาร จะเป็นภาพรวมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรมของสถานศึกษา เป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำมาพัฒนาครู และนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา ให้สามารถเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และนำไปแผ่ขยายสู่ชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี
3. ด้านผู้สอน จะเป็นภาพรวมที่แสดงออกถึงการนำแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารที่จะส่งเสริมให้ครูเป็นผู้มีคุณธรรม โดยสนับสนุนให้ครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมการอบรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาตนให้มีคุณธรรม และผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดอบรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมีคุณธรรมให้แก่กับนักเรียน
4. ด้านผู้เรียน จะเป็นภาพรวมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการมีนโยบายการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาให้มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเพื่อพัฒนานักเรียน มีการกำหนดให้ตัวผู้บริหาร และครู ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมในด้านต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดในการประพฤติปฏิบัติตนและแสดงออกให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้มีคุณธรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ระดับปฏิบัติการในสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณธรรมคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน ด้านสถานศึกษา และด้านผู้เรียน

ผลการศึกษาเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน โดยด้านสถานศึกษา พบว่า มีการเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติการฝึกอบรม การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม มีการรายงานผลการอบรม การถ่ายทอดผลการฝึกอบรมไปยังบุคลากรในสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรมีการสำรวจความต้องการจำเป็นกับครู และนักเรียน เพื่อต้องการนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ด้านผู้สอน พบว่า ครูควรหมั่นศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเพื่อการมีคุณธรรม ครูควรให้ความสำคัญกับการแสดงพฤติกรรมการมีคุณธรรม เนื่องจากครูจะเป็นตัวอย่างต่อการพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียน ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม ควรเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการฝึกอบรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำแนวปฏิบัติที่ดีไปเป็นแนวทางสำหรับการบริหารงานในระดับสถานศึกษา
- 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการถอดบทเรียนสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางสำหรับการถอดบทเรียนเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการบริหารงานของสถานศึกษาแต่ละแห่ง
- 1.3 สถานศึกษาในทุกๆระดับควรนำแนวปฏิบัติที่ดีนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานบริหารของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบแนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา เพื่อต่อยอดนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยในรูปแบบการพัฒนาเพื่อที่จะได้รูปแบบการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ที่จะเป็นผู้บริหารให้มีแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยเป็นชุดกิจกรรมโดยแบ่งแยกออกเป็น 3 ชุดวิจัย ได้แก่ ชุดวิจัยสำหรับผู้บริหารเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ชุดวิจัยสำหรับครูเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และชุดวิจัยสำหรับนักเรียนเพื่อพัฒนาการรับรู้ในตนเองที่มีต่อคุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ จันทอง และ กฤษณก ดวงชาตม. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(1), 398-411.
- จุฑามาส ศรีทองคำ. (2562). คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019” 15 พฤศจิกายน 2562* (น. 69-77). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฉัฐสุตา ชัยโฉม, จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และ ชุติพร นาหวัณิล. (2567). ระบบการบริหารราชการไทย. *วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวสุวิกลิตาราม*, 6(1), 241-247.
- ฉัตรวิ ลิ้มสกุล และ อัญชลี ชยานุวัชร. (2563). แนวทางการพัฒนาครูเพื่อเข้าสู่ความเป็นครูดี ระดับชั้นประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 7(1), 132-144.
- ณัฐคนิน แสงงาม และ พรเทพ ฐู่แผน. (2567). แนวทางการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(2), 29-41.
- ทิพกาญญา ไชยปัญญา, วาโร เฟิงสวัสดิ์ และ อภิสสิทธิ์ สมศรีสุข. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นและในแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(1), 13-27.
- บุญลือ โกมลศรี, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และ พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2564). รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(7), 2993-3007.
- พระปลัดชูวิทย์ อภิโย, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และ พระปลัดกิตติ ยุติธโร. (2567). ศึกษาผลสำเร็จการปลูกฝังคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนหนองโสนวิทยา ตำบลขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 7(3), 164-169.
- พระมหาอนันต์ องค์กรสิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(2), 81-90.
- พูนลาภ มากบุญ และ นันทินา โชติพิทยานนท์. (2566)0 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการสู่ระบบราชการ 4.0. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 6(1), 19-30.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. จันทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางในการประพฤติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row, Publishers.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Organizational Commitment of Civil Servants to the Department of Employment

Pitchayanin Phayungsuwan^{1*} and Juthatip Klaitabtim¹

¹ Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pitchayanin.p@ku.th

ABSTRACT

The objectives of the research were (1) to study the levels of organizational climate and organizational commitment of the civil servants to the Department of Employment (DoE), (2) to compare the levels of organizational commitments of DoE civil servants based on personal factors, and (3) to conduct quantitative study about correlations between organizational climate and organizational commitment of DoE civil servants. The methods used were Questionnaire collecting data of 400 civil servants of DoE under the Ministry of Labour, Descriptive Statistics, T-Test, One-way ANOVA, and Pearson's Correlation Coefficient Analysis. The findings were 1) most DoE civil servants ranked overall high for the organizational climate and organizational commitment. Every individual aspect also ranked high. In terms of organizational climate, Organizational belonging, Continuance Commitment and Normative Commitment ranked the highest on average. 2) DoE civil servants with different ages, marital status, average monthly income and period of employment had different levels of organizational commitment, which has statistical significance at 0.05. While DoE civil servants with different genders and educational displayed similar levels of organizational commitment. 3) Organizational climate correlated to organizational commitment of the DoE civil servants at a moderate level in a positive direction ($r=0.63$), which has statistical significance at 0.05.

Keywords: Organizational Commitment, Civil Servants, The Department of Employment

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน

พิชญานิน พยงสุวรรณ^{1*} และ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม¹

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pitchayanin.p@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับบรรยากาศองค์การและความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน (2) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรของกรมการจัดหางาน (กระทรวงแรงงาน) ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือน จำนวน 400 ราย ใช้สถิติพรรณนา การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้าราชการกรมการจัดหางานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการสร้างบรรยากาศขององค์การและความผูกพันต่อองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการสร้างบรรยากาศขององค์การด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และความผูกพันต่อองค์การด้านการคงอยู่กับองค์การ และความผูกพันด้านบรรทัดฐานสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน 3) บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน ในทิศทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.63$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์การ, ข้าราชการ, กรมการจัดหางาน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

หากกล่าวถึงการจ้างแรงงานคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า “คน” หรือ “ทรัพยากรมนุษย์” เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อองค์การ เนื่องจากมนุษย์นั้นมีคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังมีองค์ความรู้และความสามารถ บุคลากรที่มีศักยภาพย่อมปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ซึ่งการที่องค์การใด ๆ จะสามารถขับเคลื่อน พัฒนา และปฏิบัติงานจนกระทั่งบรรลุตามภารกิจได้ ก็ด้วยอาศัยการปฏิบัติงานและดำเนินการจากบุคลากร ทั้งนี้ ด้วยสภาพการทำงานในปัจจุบัน นอกจากผู้ปฏิบัติงานจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่แล้วนั้น การส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรักและภักดีต่อองค์การก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพขององค์การได้ (สุธินี ฤกษ์ขำ, 2560)

จากสถานการณ์และสภาพของสังคมในปัจจุบันแต่ละองค์การมีการขยายขนาดใหญ่ขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและภารกิจของแต่ละหน่วยงาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลเพราะเป็นทรัพยากรที่สามารถ สร้างคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มได้ โดยสามารถเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะทางด้านความคิดและการกระทำ สามารถผลักดันภารกิจทั้งหลายของ องค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถทางการจัดการของผู้บริหาร ที่จะสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้คนในองค์การสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่องค์การจะประสบความสำเร็จได้ตามความมุ่งหวังนี้ มิใช่เกิดขึ้นได้จากการคาดหวังเพียงอย่างเดียว หากแต่องค์การต้องมีวิธีการและแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่

บุคลากร อาทิเช่น การได้รับผลตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมและยุติธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งองค์กรและบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ปฏิบัติงานได้รับผลตอบแทนอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงได้รับรู้ถึงความสำคัญของตนเองและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร ก็จะช่วยเสริมสร้างให้บุคลากรมีความทุ่มเท และอุทิศตนในการปฏิบัติงานในองค์กรมากยิ่งขึ้น (दनัย ผ่องแผ้ว และคณะ, 2564)

ทั้งนี้ กรมการจัดหางานเป็นองค์กรที่มีภารกิจสำคัญในการดำเนินการเพื่อจัดหางานให้แก่ประชาชน ผู้หางาน อำนวยความสะดวกและควบคุมการเข้ามาหางานเพื่อประกอบอาชีพของแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมประเทศไทยดังวิสัยทัศน์ของกรมการจัดหางาน ที่กล่าวว่า “กำลังแรงงานมีงานทำมีงานทำอย่างมีศักยภาพถ้วนหน้าทุกช่วงวัย ภายในปี 2570” ด้วยภารกิจงานอันสำคัญต่อประเทศชาตินี้ บุคลากรในหน่วยงานซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อองค์กร และเป็นທີ່คาดหวังว่าจะร่วมงานกับองค์กรเป็นระยะเวลานาน อย่างไรก็ตามอัตราการลาออก โอนย้ายของข้าราชการของกรมการจัดหางานในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมามีจำนวนค่อนข้างสูง ซึ่งความประสงค์ในการลาออกและโอนไปรับราชการยังหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ มิได้มีเพียงข้าราชการของกรมการจัดหางานแต่เฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น ข้าราชการในส่วนภูมิภาคก็มีแนวโน้มในการลาออกและโอนไปรับราชการยังหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน (กรมการจัดหางาน, 2568)

ด้วยเหตุดังกล่าวเป็นเหตุให้กรมการจัดหางานต้องสูญเสียบุคลากรผู้มีความสามารถในการปฏิบัติงานไปเป็นจำนวนมาก อีกทั้งกว่าที่บุคลากรจะมีองค์ความรู้และมีความชำนาญในงานที่รับผิดชอบย่อมต้องใช้เวลาเพื่อเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ และหน่วยงานเองก็ต้องสูญเสียงบประมาณและทรัพยากรเป็นจำนวนไม่น้อยเพื่อใช้ในการอบรมเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหา โดยมุ่งเสริมสร้างความรักและความผูกพันของบุคลากรต่อหน่วยงานเพื่อให้บุคลากรได้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จนเกิดเป็นความมุ่งมั่นและปรารถนาที่จะปฏิบัติงานให้แก่องค์กรอย่างเต็มประสิทธิภาพ มองเห็นโอกาสในการเจริญเติบโตในสายอาชีพ และรู้สึกต้องการที่จะอยู่กับองค์กรต่อไปนานเท่านาน トラบเท่าที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ ผู้ศึกษาจึงเกิดความสนใจในการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางาน ว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนั้นจะมีความคิดเห็น ความรู้สึกต่อองค์กรอย่างไร เป็นไปในเชิงบวกหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อนำเอาผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอผู้บริหาร รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางาน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรของกรมการจัดหางาน (กระทรวงแรงงาน) ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือน ผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลาง จำนวน 552 คน และส่วนภูมิภาค จำนวน 512 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,064 คน (กรมการจัดหางาน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power ในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ซึ่งผู้ศึกษาใช้หลักเกณฑ์สำหรับการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 305 คน แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์

ของตัวอย่างและข้อมูล ผู้ศึกษาจึงได้เก็บแบบสอบถามเพิ่มเติมโดยเก็บเพิ่มอีก 95 ชุด กล่าวโดยสรุปจึงเป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นรวม 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) โดยผู้ศึกษาสร้างแบบข้อความโดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้างานวิจัยและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของกรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้สำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการแยกกลุ่มบุคคลที่ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งใช้มาตรวัดแบบ Likert's Scale เป็นมาตรวัดเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด (Likert, 1961)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน

โดยผู้ศึกษาใช้เกณฑ์การสร้างแบบสอบถาม Likert's Scale เป็นมาตรวัดเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

หลังจากสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยจัดทำร่างแบบสอบถามขึ้นเสนอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ครอบคลุมวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการศึกษา หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงข้อความด้านเนื้อหา ภาษา ให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าใจได้โดยง่าย จากนั้นจึงทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามแบบของ Cronbach (1990) (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบพบว่าแบบสอบถามความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางานมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ

4.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากวารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

4.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google Form

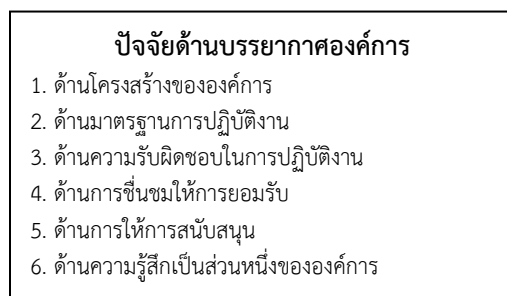
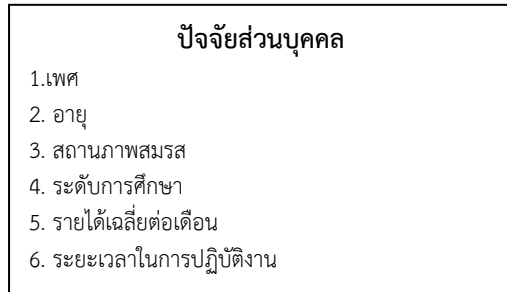
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบไปด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติ t-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

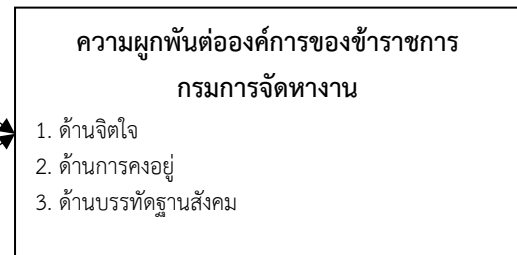
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กรของ (Meyer & Allen, 1997) และทฤษฎีบรรยากาศองค์การ ของ Stringer (2002) ตลอดจนการสืบค้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางานไว้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการ กรมการจัดหางาน พบว่า ข้าราชการกรมการจัดหางานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 201 คน (ร้อยละ 50.20) และเพศชาย จำนวน 199 คน (ร้อยละ 49.80) มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป ถึง 40 ปี จำนวน 198 คน (ร้อยละ 49.50) รองลงมา มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ถึง 50 ปี จำนวน 116 คน (ร้อยละ 29.00) และน้อยที่สุด มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ถึง 60 ปีจำนวน 42 คน (ร้อยละ 10.50) มีสถานภาพสมรส จำนวน 219 คน (ร้อยละ 54.80) รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 162 คน (ร้อยละ 40.50) และน้อยที่สุด มีสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้าง จำนวน 19 คน (ร้อยละ 4.80) การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 363 คน (ร้อยละ 90.80) รองลงมา มีระดับปริญญาโท จำนวน 31 คน (ร้อยละ 7.80) และน้อยที่สุด มีระดับสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.60) มีรายได้ 20,000 - 25,000 บาท จำนวน 186 คน (ร้อยละ 46.50) รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 134 คน (ร้อยละ 33.50) และน้อยที่สุด มีรายได้ 35,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 10 คน (ร้อยละ 2.50) และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 11 - 15 ปี จำนวน 150 คน (ร้อยละ 37.50) รองลงมา มีระยะเวลาตั้งแต่ 5 - 10 ปี จำนวน 83 คน (ร้อยละ 20.80) และน้อยที่สุด มีระยะเวลาตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน (ร้อยละ 6.50)

1. ระดับบรรยากาศองค์การและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ กรมการจัดหางาน

1.1 ระดับบรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน

ผลการวิเคราะห์ระดับบรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้สึก (\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.30) รองลงมาคือ ด้านการให้การสนับสนุน (\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.24) และน้อยที่สุดคือด้านการชื่นชมให้การยอมรับ (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.34) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน

บรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน	Mean	Std. Deviation	Ranking
1. ด้านโครงสร้างขององค์การ	4.36	0.24	3
2. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	4.33	0.31	5
3. ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	4.35	0.31	4
4. ด้านการชื่นชมให้การยอมรับ	4.32	0.34	6
5. ด้านการให้การสนับสนุน	4.39	0.24	2
6. ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ	4.40	0.30	1
รวม	4.36	0.22	

2.2 ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน

ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการคงอยู่กับองค์การ (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.47) และ ความผูกพันด้านบรรทัดฐานสังคม (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.40) น้อยที่สุด คือ ความผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจ (\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.41) แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความผูกพันต่อองค์การ

ความผูกพันต่อองค์การ	Mean	Std. Deviation	Ranking
1. ด้านจิตใจ	4.26	0.41	2
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	4.27	0.47	1
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	4.27	0.40	1
รวม	4.26	0.40	

2. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน จำแนกตามเพศ

ความผูกพันต่อองค์การ	ชาย (n=199)		หญิง (n=201)		t	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
1. ด้านจิตใจ	4.25	0.39	4.26	0.42	-0.18	0.86
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	4.27	0.40	4.27	0.52	-0.05	0.96
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	4.25	0.39	4.28	0.41	-0.81	0.42
ความผูกพันต่อองค์การในภาพรวม	4.26	0.38	4.27	0.43	-0.35	0.73

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีเพศต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน จำแนกตามอายุ

ความผูกพันต่อองค์การ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านจิตใจ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	18.74	3	6.25	52.60	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	47.04	396	0.12		
	รวม	65.78	399			
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	27.73	3	9.24	61.85	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	59.18	396	0.15		
	รวม	86.91	399			
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	24.33	3	8.11	80.98	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	39.67	396	0.10		
	รวม	64.00	399			
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	23.41	3	7.80	73.83	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	41.85	396	0.11		
	รวม	65.26	399			

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีอายุต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การในด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การ ด้านบรรทัดฐานสังคม และในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน จำแนกตามสถานภาพสมรส

ความผูกพันต่อองค์การ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านจิตใจ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	6.17	2	3.08	20.53	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	59.61	397	0.15		
	รวม	65.78	399			
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	9.18	2	4.59	23.43	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	77.73	397	0.20		
	รวม	86.91	399			
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	8.18	2	4.09	29.09	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	55.82	397	0.14		
	รวม	64.000	399			
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	7.78	2	3.89	26.88	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	57.48	397	0.15		
	รวม	65.26	399			

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การทั้งในด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การ ด้านบรรทัดฐานสังคม และในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ความผูกพันต่อองค์การ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านจิตใจ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	0.715	2	0.357	2.180	0.114
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	65.065	397	0.164		
	รวม	65.779	399			
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.060	2	1.030	4.820	0.009*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	84.848	397	0.214		
	รวม	86.908	399			
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	0.495	2	0.247	1.546	0.214
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	63.505	397	0.160		
	รวม	64.000	399			
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	0.936	2	0.468	2.888	0.057
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	64.328	397	0.162		
	รวม	65.264	399			

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การในด้านการคงอยู่กับองค์การ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่ในด้านจิตใจ ด้านบรรทัดฐานสังคม และในภาพรวม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ความผูกพันต่อองค์การ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านจิตใจ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	10.68	4	2.67	19.14	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	55.10	395	0.14		
	รวม	65.78	399			
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	16.35	4	4.09	22.88	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	70.56	395	0.18		
	รวม	86.91	399			
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	12.54	4	3.14	24.07	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	51.46	395	0.13		
	รวม	64.00	399			
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	12.98	4	3.25	24.53	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	52.28	395	0.13		
	รวม	65.26	399			

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การทั้งในด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การ ด้านบรรทัดฐานสังคม และในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ความผูกพันต่อองค์การ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านจิตใจ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	18.45	4	4.61	38.51	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	47.33	395	0.12		
	รวม	65.78	399			
2. ด้านการคงอยู่กับองค์การ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	30.28	4	7.57	52.79	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	56.63	395	0.14		
	รวม	86.91	399			
3. ด้านบรรทัดฐานสังคม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	21.40	4	5.35	49.61	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	42.60	395	0.11		
	รวม	64.00	399			
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	23.09	4	5.77	54.06	.000*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	42.18	395	0.11		
	รวม	65.26	399			

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ข้าราชการของกรมการจัดหางานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การทั้งในด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การ ด้านบรรทัดฐานสังคม และในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางานในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.63$) (ตามตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน

บรรยากาศองค์การ	ปัจจัยด้านความผูกพัน		
	r	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านโครงสร้างองค์การ	0.17	0.00	ต่ำ
2. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	0.54	0.00	ปานกลาง
3. ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	0.47	0.00	ปานกลาง
4. ด้านการชื่นชมให้การยอมรับ	0.51	0.00	ปานกลาง
5. ด้านการให้การสนับสนุน	0.45	0.00	ปานกลาง
6. ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ	0.63	0.00	ปานกลาง
ภาพรวม	0.63	0.00	ปานกลาง

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาระดับบรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้าราชการกรมการจัดหางานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการให้การสนับสนุน และน้อยที่สุดด้านการชื่นชมให้การยอมรับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารกรมการจัดหางานมีการให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศภายในองค์การให้มีความเป็นครอบครัว ซึ่งสามารถสร้างความกลมเกลียวระหว่างสมาชิกในองค์การได้ ทำให้ข้าราชการ กรมการจัดหางานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ รวมไปถึงมีการการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ และกล่าววยกย่องชมเชยสมาชิกในองค์การอยู่เสมอ ส่งผลให้บรรยากาศองค์การของกรมการจัดหางาน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธนิศา เกาเยบุตร (2566) ศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศองค์การในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับ กมลวรรณ เทพจั้ง และ พงษ์ศักดิ์ เพ็ชรสถิตย์ (2564) ศึกษาบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในเขตจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศองค์การของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

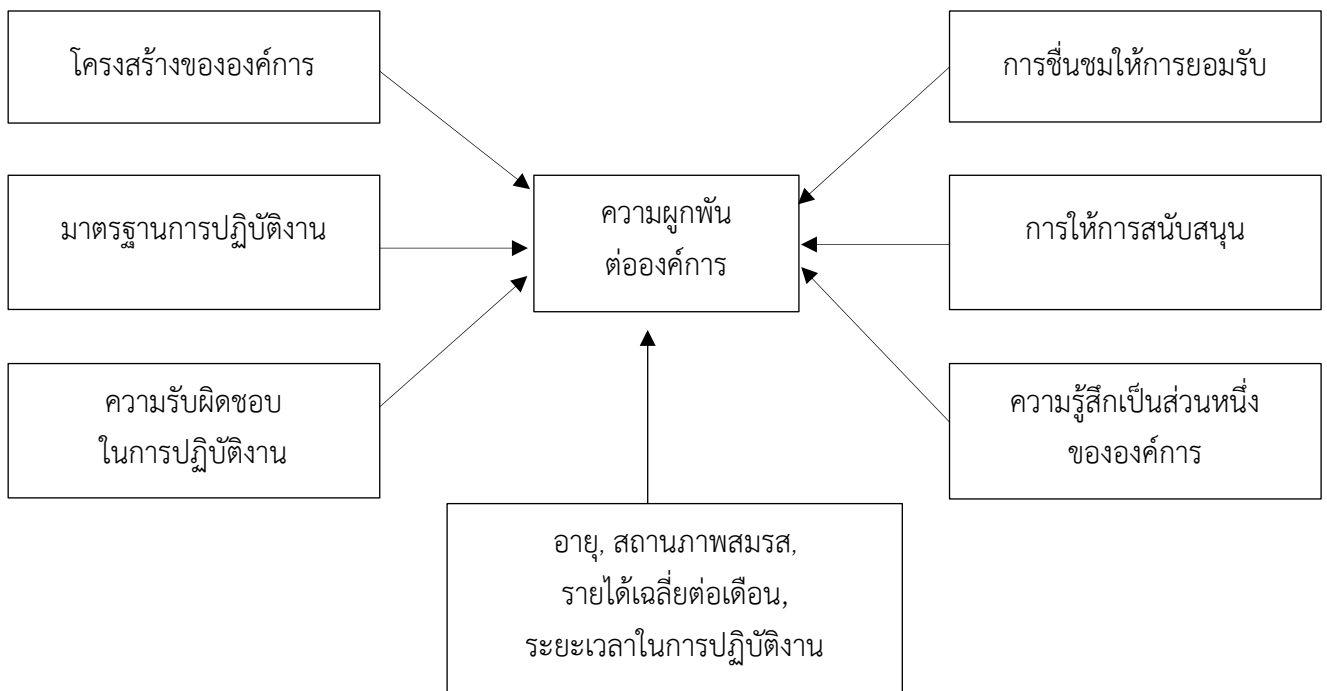
จากการศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน พบว่า ข้าราชการกรมการจัดหางานส่วนใหญ่มีความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้าราชการกรมการจัดหางานส่วนใหญ่มีความผูกพันต่อองค์การด้านการคงอยู่กับองค์การ มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาความผูกพันด้านบรรทัดฐานสังคม โดยอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดความผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจ โดยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารองค์การมีการสร้างบรรยากาศที่ดี จนสมาชิกภายในรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างตนเองกับองค์การ ส่งผลให้ข้าราชการ กรมการจัดหางานมีความคิดเห็นต่อความผูกพันกับองค์การ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิธรรม ศุภาลัย และ รวิภา ธรรมโชติ (2566) ศึกษาสาเหตุและผลของความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบัญชาการตำรวจ สำนักรักษาการตำรวจแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์การประกอบด้วย ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันด้านการคงอยู่ และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พัทธธณีย์ ดนยรักษ์ นนทกะตระกูล (2566) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสุขในการทำงาน และความผูกพัน ของข้าราชการกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ภัทรพร มุลสถาน และ จุฑิมา ไชยะกุล (2566) ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการ บริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโดยรวม มีระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่าลำดับที่หนึ่ง คือ ความผูกพันด้านจิตใจ ลำดับถัดไปคือความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และลำดับสุดท้ายคือความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ

จากการศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านอายุ สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่บ่งชี้ว่าข้าราชการผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีอายุมาก และปฏิบัติงานกับองค์การมานาน ทำให้มีรายได้ต่อเดือนสูง รวมถึงมีสถานภาพเป็นผู้สมรสแล้ว หรือหม้าย/หย่าร้าง ซึ่งอาจเป็นผู้ที่มีบุตรให้ต้องดูแล ทำให้ข้าราชการกลุ่มนี้ มีความผูกพันกับองค์การมากกว่า ข้าราชการกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อารีรัตน์ เสสตะญาติ และ กฤษณา มุ้ยหมัด (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความ

ผูกพันในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเจนเนอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเจนเนอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ พิเศษวัน ละอองศรี (2567) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน Generation Y บริษัทเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ สถานภาพสมรส อายุงาน และรายได้ ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน Generation Y บริษัทเอกชน ในกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาบรรยากาศองค์การที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน พบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทิศทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.63$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริหารของกรมการจัดหางานมีการให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศองค์การที่ดี จึงเป็นผลให้ข้าราชการในกรมการจัดหางานรู้สึกเต็มใจที่จะทุ่มเทและอุทิศตนให้แก่องค์การ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวนี้ถูกปลูกฝังจนพัฒนามาเป็นความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมการจัดหางาน ส่งผลให้บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมการจัดหางาน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ พิระ แก้วสะอาด (2564) ศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บมจ.ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของ พนักงาน บมจ.ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ วราภรณ์ ศรีวงษ์ และ จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ (2565) ศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีอายุมาก มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมานาน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง มีสถานภาพสมรสหรือหม้ายหย่าร้าง มักจะมีความผูกพันมากกว่าข้าราชการกลุ่มอื่น ๆ อีกทั้งยังค้นพบว่า การสร้างบรรยากาศขององค์กรให้ดีขึ้นในด้านการให้การสนับสนุน ยอมรับ ชื่นชมสมาชิก และการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เป็นระบบ จะช่วยให้ข้าราชการกรมการจัดหางานเกิดความผูกพันต่อองค์กรได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยบรรยากาศขององค์กรที่ ส่งผลต่อความผูกพันของข้าราชการ กรมการจัดหางาน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป ถึง 40 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 - 25,000 บาท และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 - 15 ปี

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยบรรยากาศขององค์กรและปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการสร้างบรรยากาศขององค์กรด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่กับองค์กร และความผูกพันด้านบรรทัดฐานสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความผูกพันต่อองค์กร พบว่าข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีอายุ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน ส่วนข้าราชการกรมการจัดหางานที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน อีกทั้งยังพบว่าปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมการจัดหางาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมการจัดหางานควรมีการพิจารณาถึงสภาพบรรยากาศภายในองค์กร รูปแบบโครงสร้างองค์กรและการแบ่งฝ่ายงานที่ชัดเจน รวมถึงกำหนดมาตรฐานหรือระเบียบวิธีในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อการปรับปรุงองค์กรให้มีบรรยากาศภายในองค์กรที่ดี มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีมาตรฐาน มีการจัดลำดับตำแหน่งงาน และแบ่งภาระงานให้กับพนักงานได้อย่างเหมาะสม

1.2 กรมการจัดหางานควรมีการพิจารณาถึงค่าตอบแทนของพนักงาน ว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันหรือไม่ โดยทำการสำรวจอัตราค่าตอบแทนและสวัสดิการของหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อหาหรือแนวทางในการปรับปรุงมาตรการในการมอบค่าตอบแทนภายในองค์กรที่เหมาะสม

1.3 กรมการจัดหางานควรพิจารณาถึงความเหมาะสมสวัสดิการและผลประโยชน์ที่ผู้ปฏิบัติงานจะได้รับจากองค์กร และทำการปรับปรุงสวัสดิการเหล่านั้นให้มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการและความจำเป็นของบุคลากรในปัจจุบัน อาทิเช่น การเพิ่มค่าตอบแทนตามความสามารถและประเภทตำแหน่งของบุคลากร หรือการมอบสวัสดิการอื่นที่มีใช้เพียงแค่จำนวนเงิน หรือการจัดให้มีการไปท่องเที่ยวพักผ่อนในสถานที่ต่าง ๆ ของบุคลากรในองค์กรตามความเหมาะสม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะข้าราชการของกรมการจัดหางาน ฉะนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ทำการศึกษาน่าสนใจควรพิจารณาในการศึกษาบุคลากรที่หลากหลายประเภทของส่วนราชการอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เนื่องจากองค์กรอื่นอาจมีรูปแบบของการดำเนินงาน สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ตลอดจนเป้าหมายและพันธกิจขององค์กรที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดเป็นผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บข้อมูลจากข้าราชการกรมการจัดหางานด้วยแบบสอบถามเพียงเท่านั้น จึงทำให้อาจไม่ทราบถึงข้อมูลในเชิงลึกอื่น ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดังนั้น ใน

การศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณาการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัว อย่างเพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรภายในองค์กร เช่น ความมั่นคงในการทำงาน โอกาสและความก้าวหน้าในงาน สวัสดิการ หรือตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากรภายในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ เทพจั้ง และ พงษ์ศักดิ์ เพ็ชรสถิตย์. (2564). บรรยากาศขององค์กรที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในเขตจังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(6), 40-52.
- กรมการจัดหางาน. (2567). *จำนวนบุคลากร*. สืบค้นจาก http://doe.go.th/prd/hrad/custom/param/site/138/cat/40/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/3114.
- _____. (2568). *วิสัยทัศน์/พันธกิจ/และค่านิยม*. สืบค้นจาก https://www.doe.go.th/prd/main/general/param/site/1/cat/27/sub/0/pull/singleview/view/detail/object_id/2.
- दनัย ผ่องแผ้ว, ศรายุทธ คชพงศ์, กุลชาติ บุญกลิ่นสอน และ โชติ บดีรัฐ. (2564). ทุนมนุษย์: การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรภาครัฐ. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 298-302.
- นิธิธรรม สุนาลัย และ ริภา ธรรมโชติ. (2566). สาเหตุและผลของความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 6(3), 67-80.
- พัฒนา เถาเยบุตร. (2566). *บรรยากาศขององค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- พัทธดนย์ ดนยรักษ์ นนทกะตระกูล. (2566). *คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสุขในการทำงาน และความผูกพัน ของข้าราชการกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พิตะวัน ละออศรี. (2567). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน Generation Y บริษัทเอกชน ในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- พีระ แก้วสะอาด. (2564). *อิทธิพลของบรรยากาศขององค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน บมจ. ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ภัทราพร มูลสถาน และ จิตติมา ไชยะกุล. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการ บริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด. *วารสารสังคมศาสตร์ ปัญญาพัฒนา*, 5(3), 41-54
- วรารณ ศรีวงษ์ และ จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ. (2565). *บรรยากาศขององค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(6), 109-124.
- สุธินี ฤกษ์ขำ. (2560). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : หลักการและการประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีรัตน์ เสสตะญาติ และ กฤษฎา มุฮัมหมัด. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเงิน เนอเธชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 13(2), 161-176.
- Cronbach, L. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed). New York: Harper & Row.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill Book Company.

- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human resource management review*, 1(1), 61-89.
- Robert Stringer. (2002). *Leadership and Organizational Climate: the cloud chamber effect*. New Jersey: Pearson Education, Inc.

Intercultural Communication Barriers and Strategies of Thai Buddhist Monks with Foreigners at an International Buddhist Center in Thailand

Jatuporn Simmali¹ and Rutthaphak Huttayavilaiphon^{1*}

¹ School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jae1234567@gmail.com

ABSTRACT

This research explored intercultural communication (IC) barriers and strategies employed by Thai Buddhist monks during interactions with foreign visitors at an International Buddhist Center (IBC) in Thailand. Recognizing the growing importance of English as a lingua franca (ELF), especially in religious and cultural exchanges, the study aimed to investigate how monks manage linguistic and cultural challenges while communicating in English. As monks often serve as cultural ambassadors, effective intercultural communication is crucial for sharing Buddhist teachings and enhancing cross-cultural understanding. This mixed-methods study utilized both quantitative and qualitative approaches. Data was collected through questionnaires and semi-structured interviews with 30 and 10 monks respectively. Data analysis involved descriptive statistics and conceptual content analysis. The findings revealed that language barriers were the most significant challenge for monks, followed by philosophical/religious and cultural barriers. Interviews also highlighted language and cultural barriers, including difficulties with Buddhist vocabulary, pronunciation, and cultural differences. Regarding communication strategies, verbal strategies were most frequently used, followed by non-verbal and interactive strategies.

Keywords: Intercultural Communication Strategies (IC), Communication Barriers, Buddhist Monks, Foreigners

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

Introduction

Nowadays, English is the most widely spoken language globally, with over 1.5 billion people using it as a first or second language. As the dominant international language, it serves as a lingua franca in commerce, diplomacy, education, and intercultural communication. Proficiency in English is essential for individuals and nations to engage in the global economy and promote cross-cultural exchanges (Crystal, 2012). Its significance continues to grow as it facilitates communication across diverse linguistic and cultural backgrounds.

In Thailand, English is a crucial skill, particularly in education, tourism, commerce, science, and religious communication (Ruanklai & Yodmongkol, 2017). With the expansion of global tourism, especially in Southeast Asia, the demand for English proficiency has grown. This is particularly true for Buddhist

monks, who often serve as spiritual guides and cultural representatives for foreign visitors in Thailand, Myanmar, Cambodia, Laos, Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesia, Brunei, and the Philippines.

Despite the importance of English, Thailand consistently ranks low in international English proficiency indices. According to the English Proficiency Index (EPI), Thailand ranked 97th out of 111 countries in 2022, 101st out of 113 in 2023, and 93rd out of 109 in 2024 (EPI, 2022–2024). These rankings highlight significant educational challenges, as many students struggle to attain functional English proficiency by university level. While Thai graduates are expected to reach B2 (upper-intermediate) proficiency under the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), most remain at A1 or A2 (basic level) (Waluyo, 2019).

Several factors contribute to this proficiency gap. Oeamoum and Sriwichai (2022) highlight outdated curricula, limited practical learning opportunities, and a disconnect between classroom instruction and real-world communication needs. Additionally, most Thai students, particularly in rural areas, have minimal exposure to English in daily life (Imsa-Ard, 2020). These challenges also apply to Thai Buddhist monks, who often lack formal English training, making it difficult to engage in intercultural interactions effectively.

Previous studies on Thai Buddhist monks' English proficiency remain limited. However, research by Phongsiri (2017) has examined monks' struggles in using English for religious discussions, particularly their difficulties in explaining Buddhist terminology and pronunciation. Similarly, Varasayananda and Prakrai (2020) explored efforts to enhance monks' English proficiency through programs like Monk Chat, which provide monks with opportunities for real-world language practice. Despite these initiatives, structured training remains insufficient. If no dedicated studies exist on this topic, this gap highlights the need for further research on how language education can better support monks in their roles as cultural and religious communicators.

Addressing these challenges is crucial to improving Thailand's English proficiency and enhancing intercultural communication, particularly for Buddhist monks engaging with international visitors. However, monks often struggle with English proficiency, particularly when discussing complex religious concepts, limiting their effectiveness in intercultural communication. The lack of intercultural communication strategies further hinders their ability to engage in cross-cultural interactions. As globalization increases, monks encounter individuals from diverse cultural backgrounds, necessitating effective communication skills. However, traditional monastic training often prioritizes spiritual development over intercultural communication skills (Talanuek & Tham-ngarn, 2024).

English as a Lingua Franca (ELF) in Religious Contexts: Beyond commerce, education, and tourism, English plays a vital role as a lingua franca in intercultural communication (IC) within religious contexts. Thailand attracts millions of international visitors annually, many of whom seek to explore its rich Buddhist heritage. Buddhist monks frequently engage with tourists interested in Buddhism and Thai culture, where English serves as the primary medium for religious and philosophical exchanges.

ELF refers to the use of English by speakers of different native languages for communication in multilingual settings. Monks regularly interact with tourists from Western countries such as the United States and Europe. With the expansion of global tourism, especially in Southeast Asia, the demand for English proficiency among Buddhist monks has increased, as they often act as spiritual guides and cultural

representatives in Thailand, Myanmar, Cambodia, Laos, Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesia, Brunei, and the Philippines. Furthermore, English is widely used as a second language in neighboring countries such as India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, and the Philippines, reinforcing its significance in the region (Jenkins, 2007).

As Chaiyasit (2018) notes, the growing international interest in Thai culture and Buddhism requires improved English proficiency among monks to facilitate meaningful exchanges with foreign visitors. However, these interactions are often hindered by monks' limited English skills, resulting in communication breakdowns (Soma & Sribayak, 2023).

Thai Buddhist Monks' Roles in Thai Society, Using of Intercultural Communication and the Lack of Intercultural Communication for Monk: Buddhism is deeply embedded in Thai society, with over 90% of the population practicing Theravada Buddhism (Arunsutalangarn, 2023). Buddhist monks play a crucial role as spiritual leaders and cultural representatives. Beyond their religious duties, they serve as cultural ambassadors, particularly in international tourism, where they engage in conversations with foreign visitors about Buddhism and Thai culture. This makes IC a core aspect of their interactions. To promote understanding and connection with diverse communities, monks employ various IC strategies, such as storytelling and parables, which transcend cultural barriers and resonate across backgrounds. They also practice active listening, engaging with others through empathy and compassion (Smith, 2019).

However, monks struggle with English proficiency, particularly when discussing complex religious concepts, limiting their effectiveness in IC. As globalization increases, monks interact with people from diverse cultures, necessitating effective cross-cultural communication. Yet, traditional monastic training often prioritizes spiritual development over language and communication skills (Talanuek & Tham-ngarn, 2024). Several studies highlight the barriers Buddhist monks face in developing and using English for IC. Phongsiri (2017) examined IC challenges at the International Buddhist Center, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai, finding that monks' limited IC skills hindered communication, especially in Dhamma discussions. Similarly, Varasayananda & Prakrai (2020) found that despite English training efforts at Mahamakut Buddhist University, monks still struggled with real-world communication strategies.

Additionally, Moontha and Taweasuk (2023) explored the impact of technology on IC, noting that while it facilitates cross-cultural exchange, it also introduces language barriers and cultural misunderstandings. Furthermore, Williams (2021) emphasized the need for practical IC training, as traditional English courses fail to equip monks with real-world communication skills. These studies indicate that while monks are motivated to use English as cultural ambassadors, their low proficiency hinders effective engagement in intercultural communication. Addressing these language and IC barriers is essential to improving monks' ability to communicate with international visitors.

Significance and Gaps of the Study: This research provides valuable insights into IC, which refers to the process of exchanging information and ideas between individuals from different cultural backgrounds, often requiring the navigation of linguistic, social, and behavioral differences (Gudykunst, 2003). In the context of this study, IC barriers and strategies refer to the challenges Buddhist monks in Thailand face when communicating in English with foreign visitors and the methods they employ to overcome these difficulties. By addressing both linguistic and cultural challenges, this study offers data

that can enhance language education programs and IC practices, particularly in the context of monks interacting with foreign visitors at International Buddhist Centers (IBCs). The findings can also support the development of educational workshops and training sessions to help monks overcome specific communication barriers. Additionally, the study's results may inform the creation of targeted language curricula, emphasizing strategic communication skills and practical language use. On a broader level, this research could contribute to the formulation of institutional guidelines and policies for Buddhist universities across Thailand, enhancing cross-cultural understanding through improved English proficiency.

Despite existing research on English proficiency in Thailand, several gaps remain. Previous studies have not thoroughly explored IC strategies used by Buddhist monks in real-world interactions with foreigners. While Dornyei and Scott's (1997) communication strategies have been applied in general English as a Foreign Language (EFL) context, little research has examined how Buddhist monks adapt these strategies when discussing complex religious and cultural topics. Furthermore, most prior studies focus on controlled educational environments rather than spontaneous, unscripted interactions between monks and tourists at IBCs.

By addressing these gaps, this study contributes to the literature by applying IC frameworks (Byram, 2017; Dornyei & Scott, 1997) specifically to Buddhist monks' communication experiences. It explores how monks manage linguistic and cultural IC barriers when engaging with foreigners. Additionally, it examines the role of cultural factors, such as social norms, religious beliefs, and attitudes toward authority, to provide a comprehensive view of IC challenges in religious contexts.

Ultimately, this study's findings will have practical applications in improving English language training for monks, promoting cross-cultural understanding, and enhancing the visitor experience at IBCs.

Research Objectives

1. To explore IC barriers encountered by Monks when engaging in communication with foreigners in English at an International Buddhist Center.
2. To identify IC strategies utilized by Monks when speaking English with foreigners about Buddhism at an International Buddhist Center.

Research Methodology

This study employed a mixed-methods research approach, integrating both quantitative and qualitative methods to explore the communication barriers and strategies experienced by Buddhist monks in IC exchanges with foreigners regarding Buddhism. Mixed methods provided a comprehensive analysis, combining numerical data with in-depth qualitative insights to enhance the credibility and validity of findings through triangulation (Creswell & Plano Clark, 2018).

This approach was particularly relevant, as IC complexities required quantitative data to identify trends and frequencies and qualitative data to offer context-specific insights into monks' experiences. Qualitative data provided a deeper understanding of monks' perceptions and communication strategies, while quantitative data measured the extent and impact of communication barriers. By employing triangulation, this study aimed to develop a nuanced comprehension of the challenges Buddhist monks

faced when communicating with foreigners and the effectiveness of their communication strategies (Kozlowski, 2015).

The mixed-methods approach was well-suited for examining IC barriers and strategies at International Buddhist Centers (IBCs), which serve as key institutions for Buddhist education, meditation, and cultural exchange. IBCs are established in various locations, often within major temples or affiliated with Buddhist universities, to facilitate international engagement and promote Buddhist teachings to a global audience. Their primary mission is to provide a space for cross-cultural learning, enabling foreign visitors to gain insights into Buddhist philosophy and Thai monastic traditions while allowing monks to practice their communication skills with non-native speakers.

To investigate these interactions, questionnaires and semi-structured interviews were employed, offering a multi-dimensional perspective on monks' social engagement with foreigners. The quantitative aspect involved questionnaires distributed to 30 monks, ensuring data saturation by collecting sufficient responses to identify key themes. Quantitative research, which systematically collects and analyzes numerical data, helped identify patterns, trends, and relationships between variables (Amaratunga et al., 2002). The structured nature of quantitative methods enhanced objectivity and reliability, though it may have overlooked contextual details of complex intercultural interactions (O'Connell et al., 2009).

For this study, quantitative data was gathered using questionnaires adapted from Dörnyei and Scott (1997) to assess communication barriers and strategies. A sample of 30 participants ensured comprehensive data collection, using a Likert scale to measure the occurrence and impact of these barriers.

The qualitative aspect employed semi-structured interviews with 10 Buddhist monks engaged in IC with foreigners. Qualitative research, an exploratory approach that investigates human experiences, provided profound insights into monks' communication challenges and coping strategies (Aspers & Corte, 2019). While quantitative data revealed trends, qualitative data captured rich, detailed experiences, including cultural sensitivity and adaptation strategies. However, qualitative methods were time-consuming and potentially subject to researcher bias (Mwita, 2022). The semi-structured format allowed for flexibility, enabling interviewers to explore unexpected themes and build rapport with participants.

In conclusion, the mixed-methods approach provided a holistic understanding of monks' IC experiences, combining the breadth of quantitative data with the depth of qualitative insights. This method was essential for examining the cultural and linguistic factors shaping IC at International Buddhist Centers and improving monks' English communication skills in intercultural settings.

The Conceptual Framework

This study employed the Intercultural Communicative Competence (ICC) framework by Byram (1997) and the Intercultural Communication Awareness (ICA) framework by Baker (2015) to analyze intercultural communication (IC) among Thai Buddhist monks. These frameworks emphasize the competencies necessary for effective cross-cultural interactions, including critical cultural awareness, openness, interpretation, and the ability to relate cultural information in diverse settings.

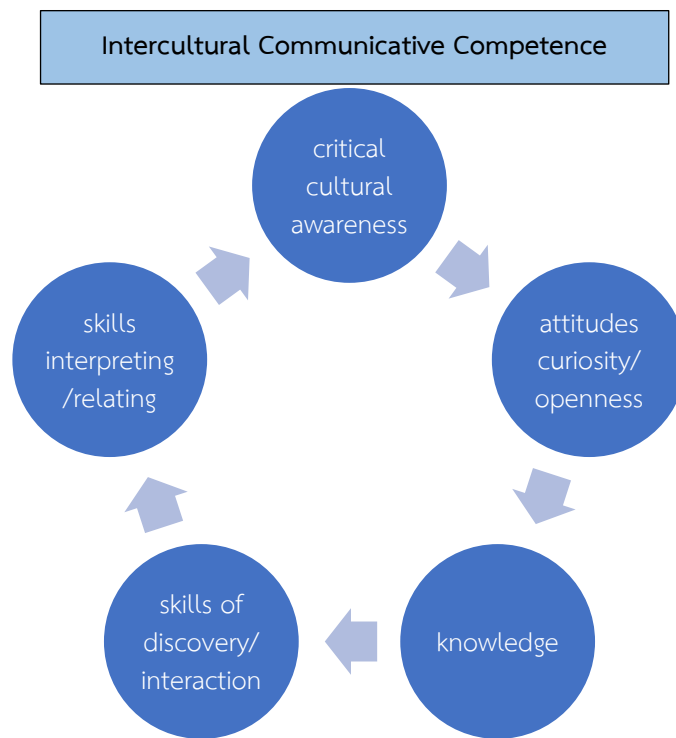

Figure 1 Byram's (1997) Intercultural Communicative Competence

As shown in Figure 1, Byram's ICC framework is essential for Buddhist monks in Thailand, emphasizing cultural awareness, knowledge, interpretation, and discovery. It enhances monks' ability to understand both their own cultural norms and those of foreign visitors, enabling them to adapt their explanations of Buddhist teachings to be more accessible and culturally sensitive. Additionally, openness and curiosity are crucial attitudes, allowing monks to approach intercultural interactions with empathy and mutual respect. The knowledge component highlights the importance of understanding both one's own cultural context and that of the audience, improving communication effectiveness. Furthermore, interpretation and relating skills help monks translate complex Buddhist concepts into clear, meaningful terms, while discovery and interaction skills encourage continuous learning from intercultural experiences, refining their communication strategies over time.

However, Building on Byram's ideas, Baker's ICA framework expands intercultural communication by recognizing the growing role of digital platforms in cross-cultural exchanges. As Buddhist monks increasingly use online platforms to share teachings and conduct virtual meditation sessions with international audiences, they must develop an adaptive communication style that accommodates linguistic diversity and cultural expectations. As shown in Figure 2, Baker's framework includes three levels of cultural awareness: **Basic Cultural Awareness**, which involves understanding one's own culture and its impact on communication; **Advanced Cultural Awareness**, which recognizes that cultures are dynamic and context-dependent, requiring monks to adapt their communication strategies; and **Intercultural Awareness**, which goes beyond specific cultural identities to focus on how globalization and digital communication shape intercultural exchanges. Given that English serves as a lingua franca in many global interactions, Buddhist monks must develop strategies that enhance mutual understanding, regardless of their audience's linguistic background.

Figure 2 Baker’s (2015) Intercultural Communication Awareness (ICA)

In summary, IC is crucial across various fields, including religious contexts, where Thai Buddhist monks serve as cultural ambassadors. Effective IC extends beyond language proficiency, requiring a deep understanding of cultural norms, beliefs, and values. The ICC (Byram, 1997) and ICA (Baker, 2015) frameworks highlight the need for adaptability in both face-to-face and digital interactions. By applying these models, Buddhist monks can improve their communication with diverse global audiences, raising cross-cultural understanding and enhancing religious and educational exchanges.

Research Results

1. To explore IC barriers encountered by Monks when engaging in communication with foreigners in English at an International Buddhist Center.

This section presents the key intercultural communication barriers faced by Thai Buddhist monks, based on both quantitative and qualitative data. The findings identify four major challenges: language barriers, philosophical/religious barriers, cultural barriers, and pragmatic considerations.

1.1 Quantitative Results from Questionnaires

This subsection presents statistical findings from the Intercultural Barriers and Strategies Questionnaire distributed to 30 Thai Buddhist monks. Using a five-point Likert scale (1 = "Never" to 5 = "Always"), the overall mean score of 3.14 ("Generally") indicates that monks frequently face communication challenges with foreign visitors. Each barrier category is analyzed in detail based on the questionnaire results.

Table 1 Demography of Part II: Intercultural Communication Barriers

Language Barriers		\bar{x}	S.D.	Percentage	Interpretation
1	I have trouble pronouncing certain English words.	3.60	1.07	72%	Usually
2	I encounter grammar mistakes when explaining religious concepts.	3.50	1.11	70%	Usually
3	I struggle to understand different foreign accents.	3.50	1.29	70.0%	Usually
4	I have limited vocabulary for complex religious terms (like "karma" or "nirvana").	3.20	1.13	64%	Usually
Mean score		3.45	1.15	69.0%	Usually
Philosophical/Religious Barriers					
5	The rules of monastic life (e.g., restrictions on interacting with women) cause misunderstandings with foreign visitors.	3.47	1.04	69.4%	Usually
6	It is difficult to explain complex Buddhist teachings (e.g., non-attachment, karma) in simple English.	3.13	1.10	62.6%	Generally
Mean score		3.30	1.07	66.0%	Usually
Cultural Barriers					
7	Foreign visitors seem to misunderstand my cultural and religious practices.	3.27	1.23	65.4%	Generally
8	I find it difficult to adapt to different cultural norms (such as greetings or eye contact).	2.83	1.17	56.8%	Generally
Mean score		3.05	1.2	65.4%	Generally
Pragmatic Considerations					
9	I have limited time to deeply engage with foreign visitors during conversations.	3.00	1.11	60%	Generally
10	I struggle to use technology (e.g., translation tools or digital platforms) when communicating with foreign visitors.	2.50	1.14	50%	Generally
Mean score		2.75	1.13	55.0%	Generally
Overall Mean score		3.14	1.14	62.8%	Generally

Table 1 presents the intercultural communication barriers encountered by Thai Buddhist monks when interacting with foreign audiences. These barriers are categorized into four main groups: Language Barriers, Philosophical/Religious Barriers, Cultural Barriers, and Pragmatic Considerations. With an overall mean score of 3.14 ("Generally"), the findings indicate that monks frequently experience challenges in intercultural communication. A detailed analysis of each category is provided below.

Language Barriers received the highest mean score ($\bar{x} = 3.45$), indicating that linguistic challenges were the most significant issue for the monks. The most prevalent difficulty was pronouncing certain English words ($\bar{x} = 3.60$, "Usually"), highlighting that monks often struggle with clear articulation when speaking with foreigners. Additionally, understanding different foreign accents and grammar mistakes both had a mean score of 3.50, suggesting that monks frequently encounter difficulties in both comprehending speech and forming grammatically correct sentences when explaining religious concepts. The lowest-rated issue in this category was limited vocabulary for complex religious terms, such as karma, with a mean score of 3.20 ("Generally"). This finding implies that, while monks can communicate in English, they sometimes struggle to express intricate Buddhist concepts due to a lack of precise terminology.

Philosophical/Religious Barriers also posed significant challenges, with an average mean score of 3.30. The most problematic issue in this category was rules of monastic life ($\bar{x} = 3.47$), indicating that monastic restrictions, such as limited physical interaction with women, often lead to misunderstandings with foreign visitors. Another major challenge was difficulty explaining complex Buddhist teachings, which received a mean score of 3.13. This suggests that abstract religious concepts are often difficult to convey in simple English, making effective intercultural communication more challenging. These findings highlight how the complexity of Buddhist philosophy, coupled with monastic traditions, can limit the depth of engagement between monks and foreign visitors.

Cultural Barriers were also notable, with a mean score of 3.05. Among the various cultural issues, the most frequently reported problem was foreign visitors' misunderstandings of Buddhist cultural and religious practices ($\bar{x} = 3.27$). This suggests that many tourists are unfamiliar with monastic customs, leading to potential confusion or misinterpretation. On the other hand, difficulty adapting to different cultural norms (e.g., greetings or eye contact) received the lowest score in this category ($\bar{x} = 2.83$), indicating that, while monks do face some challenges in adjusting to different social behaviors, they appear to be somewhat more adaptable in this aspect compared to the other barriers examined.

Pragmatic Considerations had the lowest overall mean score ($\bar{x} = 2.75$), though certain obstacles were still present. The most significant issue in this category was limited time for deep engagement with foreign visitors ($\bar{x} = 3.00$, "Generally"), suggesting that monks often have brief interactions that do not allow for meaningful discussions. Additionally, difficulty using technology for communication, such as translation tools or digital platforms, had the lowest score ($\bar{x} = 2.50$). This indicates that, while some monks struggle with digital communication, this barrier is less significant compared to language and cultural challenges.

In summary, the findings reveal that language barriers and philosophical/religious barriers were the most significant challenges, while pragmatic considerations were less prominent. These results underscore the need for targeted language training to enhance pronunciation and vocabulary, as well as simplified approaches to explaining Buddhist teachings in English. Furthermore, increasing cultural awareness among both monks and visitors could help minimize misunderstandings and promote more effective intercultural communication.

1.2 Qualitative Results from Semi-Structured Interviews

The interview responses reinforced the quantitative findings, confirming that language barriers, philosophical/religious barriers, cultural misunderstandings, and pragmatic considerations were the most significant intercultural communication challenges faced by Thai Buddhist monks when speaking English with foreign visitors. These qualitative insights provide a deeper understanding of the specific difficulties monks encounter and the contextual factors influencing their communication experiences.

One of the most frequently mentioned challenges was language barriers, particularly pronunciation difficulties, limited vocabulary, and grammar issues. Many monks expressed that their English pronunciation was unclear to foreign visitors, making it difficult to convey Buddhist concepts effectively. Additionally, the lack of equivalent English words for certain Buddhist terminology further complicated communication.

As seen in Excerpt 1, Monk 1 described his struggles with vocabulary and pronunciation, especially when explaining Buddhist teachings. Similarly, in Excerpt 2, Monk 2 highlighted the difficulty of translating complex Buddhist terminology into English, as some concepts lack direct equivalents. Finally, Excerpt 3 presents Monk 3's discussion on pronunciation challenges, emphasizing how certain English sounds and past tense forms are particularly difficult for Thai speakers.

These findings underscore the linguistic challenges monks face in intercultural communication and highlight the need for targeted language training programs that focus on pronunciation, vocabulary expansion, and simplified explanations of Buddhist teachings to improve their ability to communicate with foreign visitors effectively.

Excerpt 1 (Monk 1): *The main obstacle in communicating with foreigners is language limitations, especially technical Buddhist terms, which make communication less fluent.*

Excerpt 2 (Monk 2): *Translating abstract Buddhist terms like 'Satipatthana' into English with accurate meaning is extremely challenging.*

Excerpt 3 (Monk 3): *Yes, I struggle with pronouncing certain English words, especially past tense verbs with -ed ending.*

These findings align with the quantitative data, where pronunciation difficulties received the highest mean score ($\bar{x} = 3.60$, "Usually"), followed by grammar mistakes ($\bar{x} = 3.50$, "Usually") and difficulty understanding foreign accents ($\bar{x} = 3.50$, "Usually"). Monks also reported struggling with limited vocabulary ($\bar{x} = 3.20$, "Generally"), particularly in articulating Buddhist concepts.

In summary, the qualitative findings confirmed that language barriers, religious challenges, cultural misunderstandings, and pragmatic constraints were the main difficulties Thai Buddhist monks faced when communicating with foreign visitors. Monks struggled with pronunciation, vocabulary, and translating Buddhist concepts, while monastic precepts and cultural customs were often misunderstood. Limited time and environmental distractions further hindered communication, emphasizing the need for better language training and cultural awareness programs to enhance intercultural interactions.

2. To identify IC strategies utilized by Monks when speaking English with foreigners about Buddhism at an International Buddhist Center.

2.1 Quantitative Results from Questionnaires

This section presents the intercultural communication strategies that Thai Buddhist monks employ when engaging with foreign visitors. The findings are based on both quantitative (questionnaire) and qualitative (semi-structured interviews) data, which provide insights into how monks manage language barriers and cultural differences in their interactions. The data reveal that monks use a variety of strategies to overcome communication challenges, categorized into three main types: Verbal Strategies, Interactive Strategies, and Non-Verbal Strategies.

Table 2 Demography of Part II: Intercultural Communication Strategies

Verbal Strategies		\bar{x}	S.D.	Percentage	Interpretation
1	Self-Rephrasing/Self-Repair	3.90	0.92	78%	Usually
2	Message replacement	3.83	1.18	76.6%	Usually
3	Asking for Repetition/Clarification	3.77	1.04	75.4%	Usually
4	Circumlocution/ Paraphrase	3.73	0.94	74.6%	Usually
5	Approximation	3.73	1.06	74.6%	Usually
6	Use of all-purpose words	3.73	0.98	74.6%	Usually
7	Word coinage/ Foreignizing	3.67	1.061	73.4%	Usually
8	Message reduction	3.67	1.06	73.4%	Usually
9	Literal Translation (Transfer)	3.63	0.96	72.6%	Usually
10	Code Switching	3.50	1.11	70%	Usually
11	Message abandonment	3.40	1.10	68%	Usually
	Mean score	3.69	1.04	73.75%	Usually
Interactive	Strategies				
1	Own-Accuracy Check	3.73	0.87	74.6%	Usually
2	Interpretive Summary/Comprehension Check	3.43	0.82	68.6%	Usually
3	Direct Appeal for Help	3.33	0.88	66.6%	Usually
4	Guessing/Expressing Non-Understanding	3.33	0.99	66.6%	Usually
	Mean score	3.46	0.89	69.1%	Usually
Non-Verbal	Strategies				
1	Mime (Non-Verbal Strategies)	3.67	1.06	73.4%	Usually
2	Use of Fillers/Self-Repetition	3.63	1.10	72.6%	Usually
3	Use of Similar Sounding Words	3.50	1.14	70%	Usually
4	Mumbling/Omission	3.43	1.01	68.6%	Usually
5	Over-Explicitness (Waffling)	3.40	1.13	68%	Usually
	Mean score	3.53	1.01	70.54%	Usually
	Overall Mean score	3.56	0.98	71.13%	Usually

Table 2 presents the intercultural communication strategies used by Thai Buddhist monks when interacting with foreign visitors. These strategies are categorized into Verbal Strategies, Interactive Strategies, and Non-Verbal Strategies. With an overall mean score of 3.56 ("Usually"), the findings indicate that monks frequently employ these strategies to facilitate effective communication in intercultural settings.

Among the three categories, Verbal Strategies had the highest mean score ($\bar{x} = 3.69$, "Usually"), suggesting that monks primarily relied on spoken techniques to overcome communication difficulties. The most frequently used verbal strategy was Self-Rephrasing/Self-Repair ($\bar{x} = 3.90$, "Usually"), indicating that monks frequently adjusted or corrected their speech to improve clarity. Similarly, Message Replacement ($\bar{x} = 3.83$, "Usually") and Asking for Repetition/Clarification ($\bar{x} = 3.77$, "Usually") were widely used, reflecting monks' proactive approach to ensuring mutual understanding during conversations.

Interactive Strategies received a mean score of ($\bar{x} = 3.46$, "Usually"), showing that monks often engaged in interaction-based techniques to facilitate communication. The most commonly used interactive strategy was Own-Accuracy Check ($\bar{x} = 3.73$, "Usually"), demonstrating that monks actively monitored their speech for errors. In contrast, strategies such as Direct Appeal for Help and

Guessing/Expressing Non-Understanding were used less frequently ($\bar{x} = 3.33$, "Usually"), suggesting that monks preferred self-correction over directly asking for assistance.

Non-Verbal Strategies had a mean score of ($\bar{x} = 3.53$, "Usually"), highlighting the importance of body language in communication. The highest-rated non-verbal strategy was Mime ($\bar{x} = 3.67$, "Usually"), indicating that monks often relied on gestures to aid comprehension. Additionally, Self-Repetition and Fillers ($\bar{x} = 3.63$, "Usually") were commonly used to maintain conversational flow and improve understanding.

Overall, the findings suggest that Thai Buddhist monks actively employ a combination of verbal, interactive, and non-verbal strategies to manage intercultural communication challenges. While verbal strategies were the most frequently used, interactive and non-verbal techniques also played a crucial role in facilitating effective communication with foreign visitors. These results underscore the monks' adaptability and suggest that structured training programs focusing on language enhancement and intercultural communication skills could further improve their ability to engage in meaningful cross-cultural interactions.

2.2 Qualitative Results from Semi-Structured Interviews

The interview findings confirmed that Thai Buddhist monks use a variety of **verbal, interactive, and non-verbal communication strategies** to overcome language barriers when interacting with foreign visitors. The most frequently reported **verbal strategies included self-rephrasing, message replacement, asking for repetition, and circumlocution** (paraphrasing or using approximate words). As seen in Excerpt 10, Monk 9 described how he modifies complex words and sentences to make them easier for foreigners to understand. Similarly, Excerpt 11 shows Monk 6 replacing difficult words with simpler alternatives to ensure clarity. Additionally, Excerpt 12 highlights how Monk 10 frequently uses paraphrasing when explaining Buddhist concepts, making abstract ideas more relatable for visitors.

Excerpt 10 (Monk 9): *The language strategy I use most often is changing difficult or complex words into simpler ones that are easier to understand.*

Excerpt 11 (Monk 6): *I change or replace difficult words with easier ones so that foreigners can understand more easily.*

Excerpt 12 (Monk 10): *I use easier words instead of difficult ones, or I change long and complex sentences into shorter ones.*

These qualitative findings align with the quantitative results, where self-rephrasing/self-repair ($\bar{x} = 3.90$, "Usually"), message replacement ($\bar{x} = 3.83$, "Usually"), and paraphrasing ($\bar{x} = 3.77$, "Usually") emerged as the most frequently used verbal strategies. Monks also employed interactive strategies to confirm comprehension and seek clarification.

In summary, the qualitative findings reinforce the statistical results, demonstrating that Thai Buddhist monks rely on verbal, interactive, and non-verbal strategies to overcome intercultural communication barriers. They frequently rephrase, replace words, and paraphrase when speaking English. Additionally, monks use self-checks, follow-up questions, and comprehension checks to ensure understanding. Finally, gestures, visual aids, and translation apps play an essential role in supporting

communication. These findings highlight the importance of training programs to enhance monks' linguistic confidence and intercultural communication skills when engaging with foreign visitors.

Discussions

1. Intercultural Communication Barriers

The findings of this study highlight the complex intercultural communication barriers faced by Thai Buddhist monks when engaging with foreign visitors. The most significant challenges include language barriers, cultural differences, pragmatic considerations, and religious or philosophical misunderstandings.

Language-related difficulties are among the most significant challenges in intercultural communication between Thai Buddhist monks and foreign visitors. These difficulties include limited vocabulary, pronunciation issues, and grammatical errors, aligning with previous research on second-language acquisition challenges in religious contexts (Chowdhury & Hossain, 2021). The complexity of Buddhist terminology further exacerbates these challenges, as many core Buddhist concepts lack direct English equivalents. For example, terms such as “anattā” (non-self) and “samsāra” (cycle of rebirth) carry profound philosophical depth that may not be easily conveyed in simple English (Phongsiri, 2017). Additionally, comprehension challenges arise due to monks' limited exposure to diverse English accents, a barrier also identified in Chaiyasit's (2018) study on non-native English speakers' struggles with cross-cultural communication.

Cultural barriers further complicate monks' interactions with foreign visitors, particularly differences in social norms, body language, and hierarchical relationships. Thai Buddhist monks occupy a position of high social status, and their interactions are governed by strict monastic codes, such as avoiding physical contact with women. These norms are often misunderstood by foreigners from more egalitarian cultures, leading to unintended disrespect or discomfort (Tangpathomwong, 2021). Despite these cultural differences, Thai Buddhist monks are gradually adapting their communication approaches to align with the realities of an increasingly interconnected world while maintaining strict adherence to the Dharma and Vinaya. Many temples, such as those participating in the Monk Chat Program, have implemented structured language and cultural training programs that equip monks with skills to manage intercultural exchanges effectively (Varasayananda & Prakrai, 2020). Misinterpretations of non-verbal cues, such as bowing to Buddha images or maintaining physical distance, align with research by Liu (2022), which emphasized the impact of cultural misalignment on communication. To bridge such gaps, some monastic institutions have incorporated modern intercultural communication strategies, including structured discussions, storytelling techniques, and digital engagement platforms, allowing monks to convey Buddhist teachings to a global audience while respecting monastic discipline (Vachiramano et al., 2021). Stereotyping and ethnocentrism also present obstacles, as foreign visitors may impose their own cultural frameworks onto Buddhist practices, reducing the depth of religious exchanges. This corresponds with Tahir et al.'s (2020) argument that intercultural dialogues often fail when one party perceives the other through a narrow, preconditioned lens.

Pragmatic barriers, including time constraints, technological limitations, and environmental disruptions, further hinder meaningful dialogue. Monks often lack sufficient time for in-depth discussions

with visitors at International Buddhist Centers (IBCs), leading to superficial conversations that fail to address visitors' deeper spiritual inquiries. Similar constraints have been documented in studies on religious tourism, where brief interactions between clergy and visitors limit the effectiveness of intercultural religious exchanges (Smith, 2024). Additionally, while some monks attempt to use translation applications to bridge language gaps, limited digital literacy remains a challenge, a trend also noted in studies on technology use in non-Western religious education (Pralahad, 2015). Expanding technological training and digital resources may enhance monks' ability to engage with foreign visitors more effectively.

Religious and philosophical barriers present unique challenges, as Buddhist teachings often contain abstract concepts that are difficult to translate into simple English. Core doctrines such as non-attachment, karma, and mindfulness are frequently misinterpreted by foreign visitors, especially those from secular or non-Buddhist backgrounds. This issue is consistent with Larbprasertporn et al.'s (2021) findings that Buddhist philosophy requires contextual understanding, which is often absent in short-term intercultural exchanges. Furthermore, variations within Buddhism, such as differences between Theravada, Mahayana, and Vajrayana traditions, add another layer of complexity, leading to misunderstandings about core teachings. Visitors' expectations for simplified, digestible spiritual insights also align with Tangpathomwong's (2021) study on the commercialization of religious tourism, where deep spiritual teachings are often reduced to surface-level experiences for international audiences. To ensure the accurate transmission of Buddhist teachings, monks must develop effective intercultural communication strategies that help them adapt their explanations to diverse audiences while remaining faithful to Buddhist principles.

2. Intercultural Communication Strategies

Despite these challenges, the study also identified several effective communication strategies employed by monks to overcome these barriers. Verbal strategies such as message replacement, circumlocution, and simplification enable monks to adapt their speech when explaining complex Buddhist concepts. This aligns with research on communicative competence in second-language acquisition, which highlights the importance of paraphrasing and approximation in overcoming lexical limitations (Swain & Lapkin, 2000). Monks also rely on non-verbal strategies, including gestures, facial expressions, and mime, to enhance comprehension. Studies on non-verbal communication in religious contexts emphasize that body language can be as effective as verbal explanations in conveying meaning (Gregersen et al., 2014). For example, demonstrating meditation postures rather than merely describing them helps foreign visitors grasp their significance more intuitively.

Interactive strategies, such as asking for clarification, summarizing visitors' statements, and checking for comprehension, further facilitate communication. These techniques reflect findings from Gass and Varonis (1991), who assert that interactive feedback mechanisms enhance mutual understanding in intercultural exchanges. Additionally, monks' ability to adapt their speech based on the listener's proficiency level aligns with Zhu's (2020) research on the importance of adjusting communicative efforts to match audience comprehension in multilingual settings. Some monks also incorporate technology, such as translation applications, to aid communication, although their

effectiveness is limited by monks' digital literacy, a challenge similarly noted in recent studies on digital tools in religious education (Smith, 2024).

Overall, the study's findings suggest that while Thai Buddhist monks face significant intercultural communication barriers, they employ a range of adaptive strategies to bridge linguistic and cultural gaps. These results contribute to broader discussions in intercultural communication, religious education, and second-language acquisition, reinforcing the need for enhanced language training, cultural awareness, and technological support in Buddhist monastic education. Addressing these challenges will not only improve monks' ability to communicate with international visitors but also ensure the effective transmission of Buddhist teachings in an increasingly globalized world.

Originality and Body of Knowledge

This study makes several contributions to the existing body of knowledge regarding intercultural communication, specifically within the context of Thai Buddhist monasticism. While previous research may have touched upon some of these aspects, this study offers a more comprehensive and nuanced understanding of the barriers and strategies employed by Thai Buddhist monks when interacting with foreign visitors. The originality of this work lies in its combined methodological approach and its specific focus on the intersection of language, culture, and religious practice.

Conclusions

This study identified four key intercultural communication barriers: language, cultural, pragmatic, and philosophical/religious barriers. Monks struggled with pronunciation, vocabulary, grammar, and cultural misunderstandings, while time constraints and environmental distractions further complicated interactions. To overcome these challenges, monks used verbal, non-verbal, and interactive strategies. These included self-rephrasing, message replacement, mime, visual aids, and comprehension checks to enhance communication. Their adaptability and resourcefulness highlight the need for targeted language training and cultural awareness programs. Overall, this study emphasizes the importance of improving monks' intercultural communication skills. The next chapter will explore the implications of these findings and suggest future research and practical applications.

Recommendations

1. Policymaking Recommendations

To improve Thai Buddhist monks' English proficiency and intercultural communication skills, policymakers should integrate structured language training into monastic education, focusing on practical English use, pronunciation, and religious discourse. Role-playing exercises and real-world conversation practice can further enhance monks' confidence in engaging with foreign visitors. Expanding Monk Chat programs and language immersion initiatives through funding and partnerships with universities and cultural organizations will provide monks with sustained English exposure. Additionally, digital tools such as online courses, translation apps, and interactive learning platforms should be introduced, alongside digital literacy training to ensure effective use. A standardized English training framework in Buddhist universities with formal language assessments will help monitor progress and maintain consistency.

These policies will better equip monks for intercultural dialogue, ensuring the accurate transmission of Buddhist teachings while promoting cross-cultural understanding.

2. Recommendations for Future Research

This study on Thai Buddhist monks' experiences in temples may not fully represent those in other regions, such as Isan (Northeastern Thailand) or Southern Thailand, where cultural and linguistic dynamics differ due to regional languages, tourism levels, and local customs. Future research should expand to temples across diverse regions and include a larger sample size from urban, rural, and tourist-heavy areas to capture variations in communication experiences with foreign visitors.

References

- Amaratunga, D., Baldry, D., Sarshar, M., & Newton, R. (2002). Quantitative and qualitative research in the built environment: application of “mixed” research approach. *Work study*, 51(1), 17-31.
- Arunsutalangarn, P. (2023). ROLE OF THAI BUDDHIST MONKS AND EDUCATION IN THAI SOCIETY. *Journal of Buddhist Anthropology*, 8(2), 96-103.
- Aspers, P., & Corte, U. (2019). What is qualitative in qualitative research. *Qualitative sociology*, 42, 139-160.
- Baker, W. (2015). *Culture and identity through English as a lingua franca: Rethinking concepts and goals in intercultural communication (Vol. 8)*. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Bristol: Multilingual Matters.
- Chaiyasit, W. (2018). The Development of English Skills of English Major Students to Communicate with Tourists about Buddhism and Culture at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 2(2), 43-52.
- Chowdhury, M. H., & Hossain, S. (2022). A study of the compelling role of language in influencing culture and community. *Education, Language, and Culture (EDULEC)*, 2(3), 219-232.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2018). *Designing and conducting mixed methods research*. (3rd Edition). Los Angeles: Sage Publications.
- Crystal, D. (2012). *English as a global language*. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dörnyei, Z., & Scott, M. L. (1997). Communication strategies in a second language: Definitions and taxonomies. *Language learning*, 47(1), 173-210.
- English Proficiency Index. (2022). *EF English Proficiency Index a Ranking of 111 Countries and Regions by English Skills*. Retrieved from <https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2022/ef-epi-2022-english.pdf>.
- _____. (2023). *EF English Proficiency Index a Ranking of 113 Countries and Regions by English Skills*. Retrieved from <https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2023/ef-epi-2023-english.pdf>.
- _____. (2024). *EF English Proficiency Index a Ranking of 109 Countries and Regions by English Skills*. Retrieved from <https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2024/ef-epi-2024-english.pdf>.

- Gass, S. M., & Varonis, E. M. (1994). Input, interaction, and second language production. *Studies in second language acquisition*, 16(3), 283-302.
- Gregersen, T., MacIntyre, P. D., & Meza, M. D. (2014). The motion of emotion: Idiodynamic case studies of learners' foreign language anxiety. *The Modern Language Journal*, 98(2), 574-588.
- Imsa-Ard, P. (2020). Motivation and attitudes towards English language learning in Thailand: A large-scale survey of secondary school students. *reflections*, 27(2), 140-161
- Jenkins, J. (2007). *English as a lingua franca: Attitude and identity*. Oxford University Press.
- Kozłowski, S. W. J. (2015). Advancing research on team process dynamics: Theoretical, methodological, and measurement considerations. *Organizational Psychology Review*, 5(4), 270-299.
- Larbprasertporn, U., Luksaneeyanawin, S., Chaiyasat, C., Paxton, S. R., Svetanant, C., Panyaatisin, K., & Phornprapha, J. (2021). *NIDA Journal of Language and Communication*, 26(39), 2651-1983.
- Liu, S. (2022). The construction of social psychological process theory of cross-cultural communication from the perspective of cultural dynamics. *Symposium on Mental Health of Citizens in Pacific Rim Nations*, 34(5), 17-488.
- Mancini-Cross, C., Backman, K. F., & Baldwin, E. D. (2009). The effect of the language barrier on intercultural communication: A case study of educational travel in Italy. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 9(1-2), 104-123.
- Moontha, P. P. T., & Taweasuk, S. (2023). Geo-Information Technology for Environmental Management of Buddhist Temples According to Sappaya in Mueng Nan and Phu Phiang Districts, Nan Province. *Journal of International Buddhist Studies*, 14(1), 21-42.
- Mwita, K. (2022). Strengths and weaknesses of qualitative research in social science studies. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 11(6), 618-625.
- O'Connell, M. E., Boat, T., & Warner, K. E. (2009). *Committee on the prevention of mental disorders and substance abuse among children, youth, and young adults: Research advances and promising interventions. Preventing mental, emotional, and behavioral disorders among young people: Progress and possibilities*. Washington, D.C.: The National Academies Press.
- Oeamoum, N., & Sriwichai, C. (2022). Problems and needs in English language teaching from the viewpoints of preservice English teachers in Thailand. *Asian Journal of Education and Training*, 6(4), 592-601.
- Phongsiri, W. (2017). Monk Chat: Model of Buddhist Propagation for Foreigners in Muang District, Chiang Mai Province. *Journal of the Journal of Buddhist Studies, Chulalongkorn University*, 8(2), 34-43.
- Pralahad, A. P. (2015). Synergy of Buddhism: A catalyst to improve cultural ecology. *Journal of International Buddhist Studies*, 6(2), 58-67.
- Ruanklai, S., & Yodmongkol, P. (2017). Limited English proficiency of Chiang Mai University students as evidence of English language education in Thailand. In *The Asian Conference on Education 2017 Official Conference Proceedings* (pp. 275-283). Nagoya: The International Academic Forum.
- Smith, G. (2024). The role of pragmatics in cross-cultural communication. *European Journal of Linguistics*, 3(1), 14-24.
- Smith, L. (2019). Accessing Knowledge in a Global Language. *Buddhist Academic Review*, 12(1), 78-96.

- Soma, P. P., & Sribayak, V. (2023). *A Study of The Needs and Problems in English Listening And Speaking Skills Of Buddhist Monks At Wat Arun Ratchawararam, A Tourist Destination Temple In Thailand.* (Doctoral dissertation, Thammasat University).
- Swain, M., & Lapkin, S. (2000). Task-based second language learning: The uses of the first language. *Language teaching research*, 4(3), 251-274.
- Tahir, S. A. B., Bugis, R., Masniati, A., Tenriawali, A. Y., Azwan, A., & Oktavianti, A. D. C. (2020). The role of local language in intercultural communication among societies of Buru Island. *Proceeding of USN Kolaka-ADRI International Conference on Sustainable Coastal-Community Development*, 1, 17-24.
- Talanuek, D., & Tham-ngarn, C. (2024). The Use of English Language Among Development Monk Scholars. *Buddhism and Social Responsibility in the New Normal (BUSRIN) (Lanna Journal of Buddhist Studies and Cultures)*, 6(1). 866-884
- Tangpathomwong, N. (2021). The Buddhist way of life: Intercultural communication of Thailand and India. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 16(1), 127-158.
- Vachiramano, V., Kulmanee, S., & Kanchanaphet, A. (2021). The role of monks in modern Thai society development. *Journal Maha Chula Tani Mahachulalongkornrajavidyalaya University*, 3(6), 42-49.
- Varasayananda, P. V., & Prakrai, C. (2020). English and Buddhism propagation in the 21st century. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(10), 98-112.
- Waluyo, B. (2019). Thai first-year university students' English proficiency on CEFR levels: A case study of Walailak University, Thailand. *Institute for English Language Education Assumption University*, 13(2), 51-71.
- Williams, T. (2021). Challenges in Learning English for Monks. *Language Learning Journal*, 19(2), 157-175.
- Zhu, S. (2020). A study on affective barriers in intercultural communication and related strategies. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(12), 1651-1655.

The Results of Using Teams-Games Tournament (TGT) Technique Combined with Multimedia on Multiplication Skills Development in Mathematics for Grade 4 Students

Suchada Kuaseng^{1*} and Nanthon Bunjongparu²

¹ *Master of Education, Ramkhamhaeng University, Trang Campus, Thailand*

² *Department of Curriculum Innovation and Learning Management, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Trang Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: 6524442237@rumail.ru.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed (1) to develop Multimedia for teaching Multiplication in Mathematics for Grade 4 students; (2) to compare students' calculation skills before and after using the Teams-Games Tournament (TGT) technique combined with Multimedia for learning multiplication; and (3) to compare students' academic achievement in multiplication before and after using the Teams-Games Tournament (TGT) technique combined with Multimedia. The sample group consisted of 30 Grade 4 students from Ban Thung Khai School, Yan Ta Khao District, Trang Province, during the first semester of the academic year 2024, selected through Purposive Sampling, instruments for data collection were (1) Lesson plans of the Teams-Games Tournament (TGT) Technique Combined with Multimedia to enhance Multiplication Skills in Mathematics for Grade 4 students, (2) multimedia materials on multiplication, (3) An evaluation exam on multiplication skills, and (4) an achievement test on multiplication. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The findings of the study revealed that: 1) The developed multiplication multimedia received a very high quality rating ($M = 4.65$, $SD = 0.50$). 2) Students demonstrated significantly higher multiplication skills after learning through the Teams-Games Tournament (TGT) technique integrated with multimedia, with statistical significance at the .05 level. 3) Students' academic achievement in multiplication significantly improved after engaging with the Teams Games Tournament (TGT) technique integrated with multimedia, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Academic Achievement, Calculation Skills, Teams-Games Tournament (TGT) Technique

ผลการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สุชาดา เกื้อเส้ง^{1*} และ นันทน์ธร บรรจงปรุ²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตตรัง ประเทศไทย

² สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตตรัง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442237@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) เปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) สื่อมัลติมีเดีย เรื่องการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (3) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพของการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการคูณของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($M = 4.65, S.D. = 0.50$) 2) ทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการคูณ โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการคิดคำนวณ, เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) หลักสูตรดังกล่าวมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างสมดุล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2563) หนึ่งในวิชาหลักที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบและการแก้ปัญหาของผู้เรียน คือวิชาคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งวิชานี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะพื้นฐาน เช่น การคำนวณ การแก้ปัญหาเชิงคณิตศาสตร์ และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คณิตศาสตร์เป็นหนึ่งในวิชาหลักที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบและการแก้ปัญหาของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะพื้นฐาน เช่น การคำนวณ การแก้ปัญหา

เชิงคณิตศาสตร์ และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (อัมพร ม้าคะนอง, 2559) คณิตศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความคิดเชิงตรรกะ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล จึงทำให้คณิตศาสตร์มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ เข้าใจความหมายของสิ่งที่กำลังศึกษา และช่วยให้ผู้เรียนลดความผิดพลาดในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย ปีการศึกษา 2566 พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ 32.25 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ สาเหตุของปัญหามาจากหลายปัจจัย ทั้งตัวผู้เรียน หลักสูตร และผู้สอน โดยพบว่า ผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานในการคำนวณ ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้เรื่องใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสอนที่เน้นเนื้อหามากเกินไปส่งผลให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย และมองว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ยากและไม่น่าสนใจ จึงไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ (โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย, 2566)

การพัฒนาวิธีการสอนที่ผสมผสานเทคนิค TGT และสื่อมัลติมีเดีย จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ และยังส่งเสริมทักษะการคิดคำนวณที่เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต สรุปได้ว่า การใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament : TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดคำนวณในวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการคูณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เทคนิคนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสนใจในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ผ่านการแข่งขันและการใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นวิธีที่มีศักยภาพในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ขั้นที่ 2 ขั้นจัดทีมขั้นที่ 3 ขั้นการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นการแข่งขัน และขั้นที่ 5 ขั้นยอมรับความสำเร็จของทีม จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน รวม 13 ชั่วโมง

2.2 สื่อมัลติมีเดีย เว็บไซต์ Canva ตามลิงก์ <https://pasuchada.my.canva.site/por4>

2.3 แบบวัดทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการคูณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 เรื่อง ดังนี้ 1. การคูณจำนวนที่มีหนึ่งหลักกับจำนวนที่มีมากกว่าสี่หลัก 2. การคูณจำนวนที่มีสองหลักกับจำนวนที่มีสามหลัก 3. การคูณจำนวนที่มีหลายหลัก 4. การประเมินผลลัพธ์ของการคูณ 5. โจทย์ปัญหาการคูณ 6. การสร้างโจทย์ปัญหาการคูณ โดยเป็นแบบทดสอบที่มีความหลากหลาย ทั้งเป็นแบบปรนัย และอัตนัย

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. สมมติฐานการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูล รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้นักเรียนทราบ

4.2 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ จำนวน 30 ข้อ และทำแบบวัดทักษะการคิดคำนวณ ใช้เวลา 60 นาที

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และสื่อมัลติมีเดียที่สร้างขึ้น จำนวน 6 เรื่อง ระยะเวลา 13 ชั่วโมง

4.4 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบกำหนดแล้ว ให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ จำนวน 30 ข้อ (ชุดเดิม) และทำแบบวัดทักษะการคิดคำนวณ(ชุดเดิม) ใช้เวลา 60 นาที

4.5 นำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ และแบบวัดทักษะการคิดคำนวณ ก่อนเรียน และหลังเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การคำนวณเพื่อหาค่าที่แบบ dependent samples t-test

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การคำนวณเพื่อหาค่าที่แบบ dependent samples t-test

5.3 การวิเคราะห์หาคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นจากการนำสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย โดยแบ่งออกเป็นด้านเนื้อหา

และตามองค์ประกอบของสื่อมัลติมีเดีย 5 ด้าน Vaughan (2001) ประกอบด้วย ด้านข้อความ (Text) ด้านเสียง (Sound) ด้านภาพ (Image) ด้านภาพวีดิทัศน์ (Video) และด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

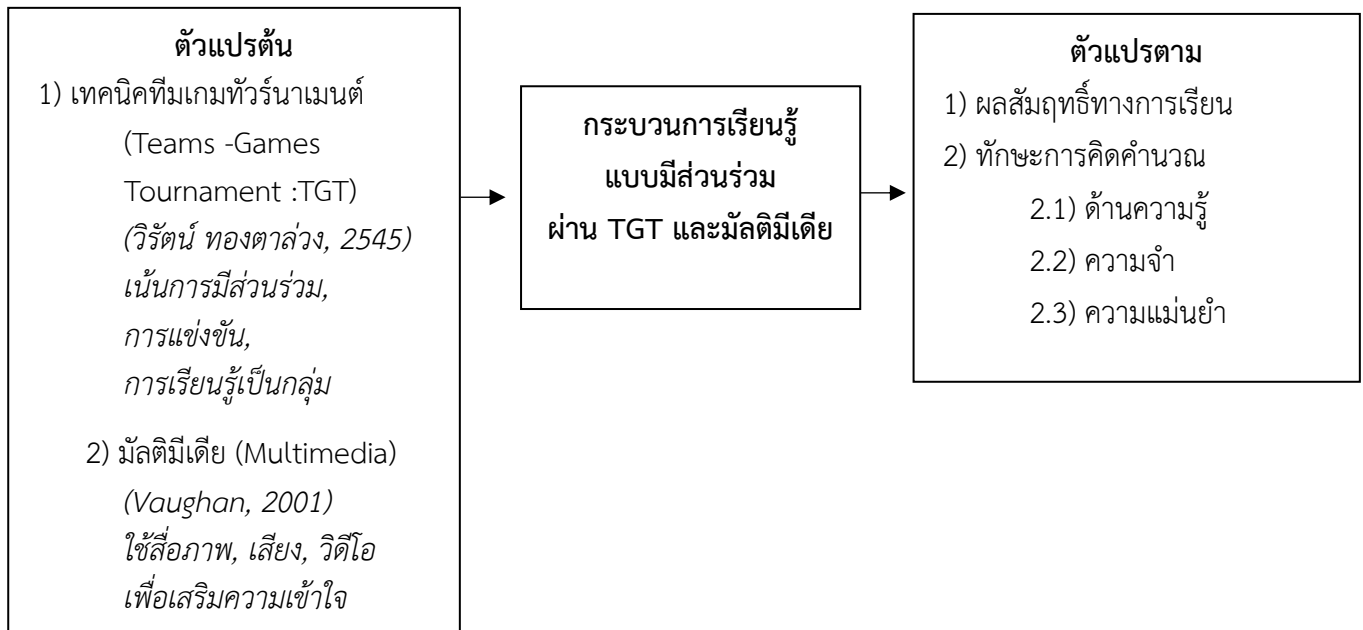
โดยกำหนดคะแนนระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

5 หมายถึง	มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
4 หมายถึง	มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
3 หมายถึง	มีคุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง	มีคุณภาพอยู่ในระดับ น้อย
1 หมายถึง	มีคุณภาพอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ในส่วนของการแปลความหมาย ใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) ที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, J. W., & Kahn, J. V., 2016) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00	มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49	มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49	มีคุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49	มีคุณภาพอยู่ในระดับ น้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49	มีคุณภาพอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทุกด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	รายการประเมิน	M	SD	แปลผล
1	ด้านเนื้อหา	4.50	0.58	ดีมาก
2	ด้านข้อความ (Text)	4.50	0.58	ดีมาก
3	ด้านเสียง (Sound)	4.67	0.38	ดีมาก
4	ด้านภาพ (Image)	4.75	0.29	ดีมาก
5	ด้านภาพวีดิทัศน์ (Video)	4.89	0.58	ดีมาก
6	ด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	4.44	0.58	ดี
เฉลี่ย		4.61	0.50	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพสื่อมัลติมีเดียด้านภาพวีดิทัศน์ (Video) มากที่สุด (M = 4.89, SD=0.58) เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับดีมาก (M = 4.65, S.D.= 0.50)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียสามารถทำให้ตัวอย่างในกลุ่มทดลองมีทักษะการคิดคำนวณด้านการคูณดีขึ้น โดยคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นักเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	30	30	15.20	3.253	13.530	<.001*
หลังเรียน	30	30	23.76	2.976		

หมายเหตุ: *P<0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับ สื่อมัลติมีเดีย จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.20 (\bar{X} = 15.20, S.D. = 3.253) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.76 (\bar{X} = 23.76, S.D. = 2.976) แสดงว่า ทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียสามารถทำให้ตัวอย่างในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น โดยคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นักเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	30	30	16.87	3.748	15.666	<.001*
หลังเรียน	30	30	23.27	3.657		

หมายเหตุ: *P<0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับ สื่อมัลติมีเดีย พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.87 ($\bar{X} = 16.87$, S.D. = 3.748) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.27 ($\bar{X} = 23.27$ S.D.= 3.657) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

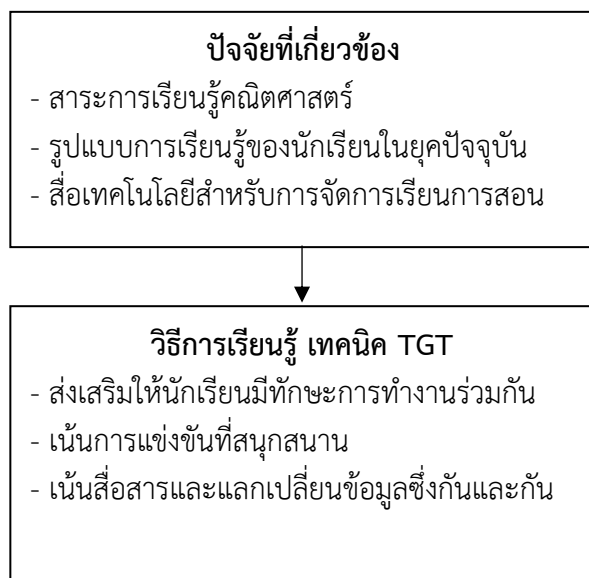
ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพสื่อมัลติมีเดียด้านภาพวิดีโอ (Video) มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.89 เมื่อพิจารณาภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.65 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีกระบวนการการพัฒนาเนื้อหาและออกแบบโปรแกรมอย่างเป็นระบบ ทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทำให้คุณภาพสื่อมัลติมีเดียมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ รุจิภาญจน์ ไชยสุนันท์, พิสมัย รัชชนะชัย พูลสุข และ เขาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2567) ซึ่งศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ความมุ่งมั่นและศรัทธาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดอนกระชาย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประสิทธิภาพเท่ากับ (E1) 81.25/(E2) 90.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ทักษะการคิดคำนวณของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ มีคะแนนทักษะการคิดคำนวณ ก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.20 มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.76 คะแนนทักษะการคิดคำนวณเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 8.56 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดคำนวณได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญโญ สว่างสุข (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT)

ร่วมกับการใช้ปัญหาปลายเปิดเรื่อง อัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับการใช้ปัญหาปลายเปิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.87 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 23.27 ค่าเฉลี่ยคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 6.40 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ ภาวดี วงศ์ดี (2561) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ร่วมกับโปรแกรม GSP พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการแปลงทาง เรขาคณิตของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD ร่วมกับโปรแกรม GSP สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิค Teams-Games-Tournament (TGT) ในรายวิชาคณิตศาสตร์เป็นแนวทางที่ได้รับการ พัฒนาโดยอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของการเรียนการสอน ได้แก่

1.1 สารการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ต้องอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

1.2 รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในปัจจุบัน ซึ่งมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ การมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ

1.3 สื่อเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยช่วยให้การนำเสนอเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและเอื้อต่อการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TGT เทคนิค Teams-Games-Tournament (TGT) เป็นกลยุทธ์การเรียนรู้อันมุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มและการสร้างแรงจูงใจผ่านการแข่งขัน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 การส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน โดยให้นักเรียนทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความรู้

2.2 การใช้การแข่งขันเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันเชิงวิชาการในลักษณะที่สนุกสนาน ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นและความมีส่วนร่วมในการเรียน

2.3 การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสื่อสารในกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สามารถพัฒนาทักษะการคิดคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ เนื่องจากคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.20 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.76 แสดงว่า ทักษะการคิดคำนวณ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.87 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.27 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย โดยแบ่งออกเป็นด้านเนื้อหา และตามองค์ประกอบของสื่อมัลติมีเดีย 5 ด้าน Vaughan (2001) ประกอบด้วย ด้านข้อความ (Text) ด้านเสียง (Sound) ด้านภาพ (Image) ด้านภาพวิดีโอทัศน์ (Video) และด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพสื่อมัลติมีเดียด้านภาพวิดีโอทัศน์ (Video) มากที่สุด ($M=4.89, SD=0.58$) เมื่อพิจารณาภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($M = 4.65, S.D.= 0.50$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรนำสื่อมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ครูผู้สอน ควรการจัดการเรียนรู้ใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับ สื่อมัลติมีเดีย ไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งถัดไป ควรมีการสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้การใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีความต้องการ ที่จะพัฒนาในเรื่องใดต่อไป แล้วนำผลที่ได้มาประยุกต์และบูรณาการเข้ากับโปรแกรมและการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.2 ควรนำสื่อมัลติมีเดีย ที่ใช้ในครั้งนี้นำไปบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการพัฒนา นักเรียน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดียวกัน

2.3 การวิจัยในครั้งถัดไป ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามเทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ (Teams-Games Tournament: TGT) ร่วมกับนวัตกรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ภาวดี วงศ์ดี. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ร่วมกับโปรแกรม GSP. (วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ภริพทุธิ สว่างสุข. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับการใช้ปัญหาปลายเปิด เรื่อง อัตราส่วน ลัดส่วนและร้อยละที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- รุจิกาญจน์ ไชยสุนันท์, พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข และ เขาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2567). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง มุ่งมั่นและศรัทธาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดอนกระชาย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์. *บวรพัฒน์*, 2(2), R1044.
- โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย. (2566). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2566. ตรีง: โรงเรียนบ้านทุ่งค่าย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. สืบค้นจาก <https://web.sesaoakpp.go.th/news/18>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์*. สืบค้นจาก https://academic.obec.go.th/images/document/1580786328_d_1.pdf.
- อัมพร ม้าคะนอง. (2559). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ : การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2016). *Research in education*. Tamil Nadu: Pearson Education India.
- Vaughan, T. (2001). *Multimedia: Making it Work*. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.

The Relationship Financial Ratios affecting Stock Prices of Listed Companies on The Stock Exchange of Thailand in Health Care Service Sector

Chomkhwan Suphasirikitcharoen^{1*} and Fawikorn Inluang¹

¹ Faculty of Business Administration, Thonburi University, Northern Campus, Lamphun Province, Thailand

* Corresponding author. E-mail: dr.kwaninvest@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the financial ratios and stock prices of listed companies on the stock exchange of Thailand in health care service sector, and (2) the relationship financial ratios affecting stock prices of listed companies on the stock exchange of Thailand in health care service sector. The financial ratios and stock price analyzed in this research collected data from a period 1st quarter of 2019 to 3rd quarter of 2024 with 506 datasets for 22 companies from the stock exchange of Thailand database. The data were analyzed using descriptive statistics and inferential statistics by multiple regression analysis (MRA). The result of this study found that 1) The financial ratios in this research show the operational efficiency of listed companies on the Stock Exchange of Thailand in health care service sector, as follows: Current ratio (CR), Debt to Equity ratio (DE), Net Profit Margin (NPM), Earnings per Share ratio (EPS), Return on Assets ratio (ROA), Return on Equity ratio (ROE), Price to Book Value ratio (P/BV), Dividend Yield ratio (DY) and Price to Earnings ratio (P/E) has a very high and stock prices tends to increase 2) Price to Book Value ratio (P/BV), Earning per Share ratio (EPS), Current ratio (CR), Debt to Equity ratio (DE), Net profit margin (NPM), Dividend Yield ratio (DY) and Return on Equity (ROE) related to stock prices of listed companies on the stock exchange of Thailand in health care service sector and were statistically significant level of 0.05.

Keywords: Financial Ratio, Health Care Service Sector, Profitability, Stock exchange of Thailand, Stock Price

ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

จอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ^{1*} และ พ้าวกร อินหลวง¹

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: dr.kwaninvest@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) อัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ และ (2) ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ จำนวน 22 บริษัท รวบรวมข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินและราคาหุ้น ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 จากฐานข้อมูล SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอนุมานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า (1) อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้ง แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีดังนี้ อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) อัตราราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) และอัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) อยู่ในระดับที่สูงมาก และค่าเฉลี่ยราคาหุ้น (Stock Prices) ของกลุ่มธุรกิจการแพทย์มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น (2) ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ พบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: อัตราส่วนการเงิน, อุตสาหกรรมการแพทย์, ความสามารถในการทำกำไร, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ราคาหุ้น

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ธุรกิจด้านการแพทย์เป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่มีความน่าสนใจ และอุตสาหกรรมการแพทย์มีแนวโน้มเติบโตในอนาคต ด้วยเหตุผลจากปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ทั้งจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2565 จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นเป็น 8 พันล้านคน โดยเพิ่มจากปี พ.ศ. 2553 กว่า 1,000 ล้านคน และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 9.7 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2593 (United Nations, 2022) อีกทั้งแนวโน้มการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และทั่วโลกกำลังเผชิญสถานการณ์ ผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 962 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรโลกทั้งหมด สำหรับประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และในปี พ.ศ. 2583 คาดว่าประเทศไทยจะมีจำนวนผู้สูงอายุ 20 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของคนไทยจะเป็นผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป จะมีมากถึง 3,500,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อความต้องการบริการทางการแพทย์ในอนาคตเพิ่มมากขึ้น และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ตลาดสุขภาพไทยมีโอกาสเติบโตได้ในอนาคต ประกอบกับกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical tourism) บริษัทประกันสุขภาพมีการเสนอรูปแบบของการ

ท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในต่างประเทศเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับลูกค้า หรือแม้แต่ในบางประเทศที่มีบริการทางการแพทย์อย่างจำกัดต้องใช้เวลาในการรอรักษาที่นานในประเทศของตนเอง เริ่มหันมาเดินทางไปรักษาในต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นจุดหมายปลายทางการรักษา และมีชื่อเสียงในด้านบริการทางการแพทย์ อีกทั้งนโยบายในการพัฒนาประเทศให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) และจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ผู้ใช้บริการสามารถหาความรู้ข้อมูลข่าวสารบริการทางการแพทย์ได้กว้างขวางและรวดเร็วมากขึ้น ทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว และการเดินทางที่มีความสะดวก ทำให้แต่ละผู้ประกอบการเร่งปรับตัวสร้างความแตกต่าง พัฒนาบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า บริการเฉพาะทางมากขึ้น

ผู้ประกอบการธุรกิจทางการแพทย์ไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand) ซึ่งเป็นแหล่งระดมทุนระยะยาวที่มีขนาดใหญ่ โดยบริษัทออกจำหน่ายตราสารสำหรับใช้ในการลงทุนสร้างการเติบโตของบริษัทในอนาคต โดยมีผู้ถือหุ้นสามัญที่นำเงินมาลงทุนในบริษัทเป็นเจ้าของที่แท้จริงและได้รับผลตอบแทนในรูปแบบเงินปันผล (Dividend) และมีโอกาสได้รับกำไรจากเงินที่ลงทุน (Capital Gain) เมื่อราคาตลาดเพิ่มสูงขึ้นกว่าราคาที่ได้ลงทุนไป ปี พ.ศ. 2567 มีบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 23 บริษัท จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (Service) หมวดการแพทย์ (HEALTH) ตามโครงสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Market Capitalization) มูลค่า 4,647,506,000 ล้านบาท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567) ทั้งนี้ราคาตลาดของหุ้นสามัญ (Market Price) เป็นราคาที่ผู้ลงทุนประเมินจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนศักยภาพในอนาคตของบริษัท และเป็นราคาที่ผู้ลงทุนพึงพอใจที่จะซื้อขาย ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อราคาหุ้นสามัญได้แก่ เศรษฐกิจ การแข่งขัน กฎหมายการค้าการลงทุนของประเทศและของโลก อัตราแลกเปลี่ยน นโยบายการค้า ซึ่งบริษัทไม่สามารถควบคุมได้และผลกระทบมากขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจ และปัจจัยที่ควบคุมได้ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่แต่ละธุรกิจสามารถเลือกบริหารจัดการและตัดสินใจได้ เช่น การจัดหาเงินทุน การจัดการเงินทุน การผลิตวิจัยและพัฒนา นโยบายการจ่ายปันผล สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการสร้างรายได้และการเติบโตของธุรกิจ (พรรณญา ชวนนิมิตรกุล, 2559; พูนศักดิ์ แสงสันต์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2552) ในการประเมินผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัท ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงิน (Financial Statement) ซึ่งก็คืออัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios) ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพการดำเนินงาน จุดแข็ง จุดอ่อนของบริษัทเพราะอัตราส่วนทางการเงินแสดงความสัมพันธ์ของสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย และรายการต่างๆ ในงบการเงิน (ฐาปนา ฉินไพศาล, 2560) ผลการคำนวณอัตราส่วนทางการเงินสามารถเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานกับปีที่ผ่านมาของบริษัท และเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับบริษัทอื่นๆที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน หรือเรียก ค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม ในมุมมองผู้บริหารสามารถประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินงาน แนวโน้ม ความเสี่ยงของบริษัทได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินไปวางแผนการดำเนินงานของบริษัท สำหรับมุมมองของผู้ลงทุนได้ให้ความสำคัญในการนำข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินมาประกอบการตัดสินใจในการลงทุนในหุ้น

อัตราส่วนทางการเงิน แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) อัตราส่วนการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ (Asset Utilization Ratios) อัตราส่วนความมั่นคงทางการเงิน (Leverage Ratios) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) และอัตราส่วนมูลค่าการตลาด (Market Valuation Ratios) ทั้งนี้หากอัตราส่วนทางการเงินมีแนวโน้มที่ดีสามารถแสดงให้เห็นถึงบริษัทมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (พูนศักดิ์ แสงสันต์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, 2552) ทั้งนี้พบว่าอัตราส่วนทางการเงินมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ศึกษาตัวแปรอัตราส่วนทางการเงินที่บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นได้แก่ ญฐพศา เดชานูเบกษา (2567) พบว่า อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลต่อราคาหุ้นกลุ่มการแพทย์ และงานวิจัยของ วิทยา แก้วม่วง และอภิชาติ พงศ์สุพัฒน์ (2566) พบว่า อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผลมีผลต่อราคาหุ้นกลุ่มการแพทย์ และงานวิจัยของขวัญณา เศกสิริ, สมใจ บุญหมื่นไวย และธณภณ วิบูลอาจ (2561) พบว่า อัตราราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี อัตราหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีอิทธิพลต่อราคาตลาดหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ กานต์ชนิด ประวัติศิลป์ (2566) พบว่า อัตรา

ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ในทิศทางเดียวกัน และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ในทิศทางตรงข้าม งานวิจัยของ พัทธิธรา จิรอุดมสาโรจน์ (2560) พบว่า มูลค่าตามบัญชี กำไรต่อหุ้นและเงินปันผล มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น และงานวิจัยของ มนฉกร เลิศคำ และคณะ (2567) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีผลต่อราคาหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสามารถนำไปวางแผนการดำเนินงานของบริษัทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสร้างมูลค่าราคาหุ้นของบริษัทเพิ่มขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ศึกษา

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ จำนวน 22 บริษัท ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 จากระบบฐานข้อมูลสถิติที่สำคัญ SETSMARTของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand)

2. สมมติฐานการวิจัย

อัตราส่วนทางการเงินมีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากรายงานข้อมูลประจำปี (56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และระบบฐานข้อมูลสถิติที่สำคัญจากเว็บไซต์ SETSMARTของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand) โดยรวบรวมอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล และราคาหุ้น (Stock Price) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ จำนวน 22 บริษัท ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 จำนวนข้อมูลในการวิเคราะห์ 506 ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล และราคาหุ้น

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย อัตราส่วนทางการเงินมีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

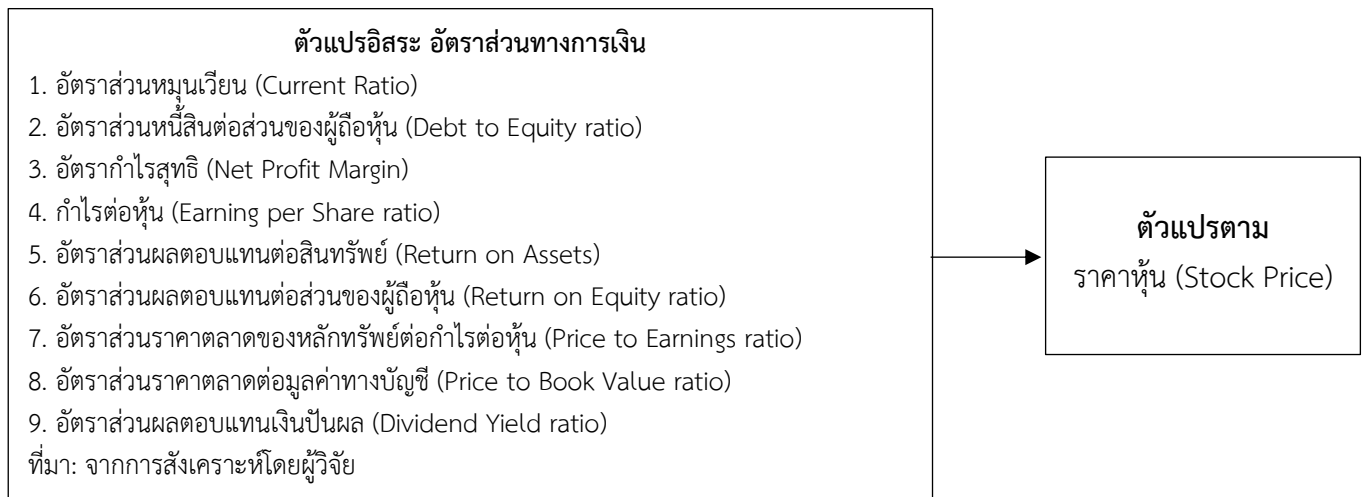
การศึกษาความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีทางการเงินเกี่ยวกับอัตราส่วนทางการเงินและราคาหุ้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์ตัวแปรในการศึกษาวิจัย สามารถสรุปตัวแปรในการศึกษาวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ตัวแปร และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรในการวิจัย										สถิติที่ใช้ในการวิจัย
	อัตราส่วนหมุนเวียน(CR)	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E)	อัตรากำไรสุทธิ (NPM)	อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์(ROA)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) (rZR(ROE)/Z(R/ROE)	อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) (P/E)	อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV)	อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY)	ราคาหุ้น (Stock Price)	
พัทธธีรา จิรอุดมสาโรจน์ (2560)	-	-	-	✓	-	-	-	-	✓	✓	
ขวัญนภา เสกสิริ, สมใจ บุญหมื่นไฉ และธนภณ วิบูลอาจ (2561)	✓	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	สถิติพรรณนา และ MRA: FEM
มนธกร เลิศคำ และคณะ (2567)	✓	✓			✓	✓	-			✓	สถิติพรรณนา และ MRA
เจนจิรา จันทร์ทอง และพรรณทิพย์ อย่างกลิ่น (2565)	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	สถิติพรรณนา และ MRA
วิทยา แก้วม่วง และอภิชาติ พงศ์สุพัฒน์ (2566)	-	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	✓	สถิติพรรณนา และ MRA
กานต์ชนิต ประวัตติศิลป์ (2566)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	สถิติพรรณนา และ MRA
ณัฐพาศา เดชานุเบกษา(2567)	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓	สถิติพรรณนา และ MRA

ที่มา: จากการสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตารางสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยทราบถึงตัวแปร และสถิติที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อราคาของหุ้นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ จำนวน 22 บริษัท ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 จำนวนข้อมูล 506 ข้อมูล พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 (S.D = 1.495) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.60 (S.D = 0.550) อัตรากำไรสุทธิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.74 (S.D = 11.666) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.46 (S.D = 1.288) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.71 (S.D = 11.444) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.14 (S.D = 13.636) อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.96 (S.D = 146.989) อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 (S.D = 1.702) และอัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 (S.D = 1.681) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

ตัวแปรอิสระ	Min	Max	\bar{x}	S.D
อัตราส่วนหมุนเวียน (CR)	0.26	6.84	1.91	1.495
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE)	0.09	3.43	0.60	0.550
อัตรากำไรสุทธิ (NPM)	-34.25	63.36	11.74	11.666
อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS)	-3.86	17.07	0.46	1.288
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	0.02	79.17	12.71	11.444
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	1.69	90.09	15.14	13.636
อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E)	-6.85	324.50	38.96	146.989
อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV)	0.99	10.32	3.25	1.702
อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY)	0.30	12.17	2.53	1.681

ราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.83 (S.D = 41.623) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

ตัวแปรตาม	Min	Max	\bar{x}	S.D.
ราคาหุ้น (P)	1.35	269.00	28.83	41.623

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

2. ผลการศึกษา ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

ผู้วิจัยได้จัดทำการศึกษาตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นของข้อมูลก่อนที่จะทำการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MRA) โดยทดสอบตัวแปรอิสระแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาค่า Durbin-Watson หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise (Stepwise Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยคือ อัตราส่วนทางการเงินมีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ผลการวิเคราะห์พบว่า การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของตัวแปรอิสระมีทั้งทิศทางบวกและลบ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.008 - 0.732 ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity หรือแสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Hair, et al., 2019) เป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MRA) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient) ของตัวแปรอิสระ

	CR	DE	EPS	NPM	ROA	ROE	P/BV	P/E	DY
CR	1	-0.515**	-0.012	.207**	.283**	.121**	.014	-0.080	.202**
DE		1	.328**	-.201**	-.236**	-.066	-.013	.008	-.266**
EPS			1	.168**	.054	.157**	.061	-.028	-.081
NPM				1	.599**	.542**	.409**	-.122**	.138**
ROA					1	.732**	.411**	-.099*	.320**
ROE						1	.419**	-.088*	.269**
P/BV							1	-.015	-.095*
P/E								1	-.059
DY									1

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือ ความเชื่อมั่น 95%

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือ ความเชื่อมั่น 99%

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

การทดสอบความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระต่อกันซึ่งจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยพิจารณา Durbin-Watson เท่ากับ 2.399 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.50 - 2.50 แสดงถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation (Durbin, J. and Watson, G.S., 1992) และสามารถในการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม มีค่า R Square = 43.10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระอัตราส่วนทางการเงินสามารถอธิบายตัวแปรตามราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ได้ร้อยละ 43.10 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลความสามารถในการอธิบายของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์

Variables	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
BPV, CR, EPS, ROE, DE, NPM, DY	.656	.431	.423	31.646403	2.399

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พิจารณาที่ค่า Tolerance ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระอัตราส่วนทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความเป็นอิสระต่อกันไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Hair, et al., 2019)

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise (Stepwise Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยอัตราส่วนทางการเงินมีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.542 อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.341 อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.233 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ - 0.215 อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.165 อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ - 0.126 และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.105 มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ค่าอิทธิพลโดยพิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficients) เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรอิสระตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากกว่ากัน ทั้งนี้ค่าน้ำหนักเบต้า (β) เป็นค่าที่ชี้ถึงว่าเมื่อตัวแปรอิสระตัวนั้นเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยจะทำให้ตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด งานวิจัยนี้เสนอสมการพยากรณ์รูปคะแนนมาตรฐาน ซึ่งคะแนนมาตรฐานเป็นการแปลงค่าจากคะแนนดิบให้มีจุดเปรียบเทียบเท่ากันและทำให้หน่วยเท่ากัน โดยนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มพิจารณาว่ามากหรือน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม คะแนนมาตรฐานที่นิยมใช้ได้แก่ คะแนนมาตรฐาน Z สร้างสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$Z = \beta_1 Z_1 + \beta_2 Z_2 + \dots + \beta_k Z_k$$

$$\text{Stock Price} = 0.542(\text{PBV}) + 0.341(\text{EPS}) + 0.233(\text{CR}) - 0.215(\text{DE}) - 0.165(\text{NPM}) - 0.126(\text{DY}) - 0.105(\text{ROE})$$

จากสมการสามารถอธิบายความสัมพันธ์ และขนาดของอิทธิพลตัวแปรอิสระที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม ได้ดังนี้ อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวก เท่ากับ 0.542 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นหากอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพิ่มขึ้น 0.542

อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวก เท่ากับ 0.341 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นหากอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพิ่มขึ้น 0.341

อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวก เท่ากับ 0.233 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นหากอัตราส่วนหมุนเวียน เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพิ่มขึ้น 0.233

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นลบ เท่ากับ - 0.215 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ดังนั้นหากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ลดลง 0.215

อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นลบ เท่ากับ -0.165 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ดังนั้นหากอัตรากำไรสุทธิเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ลดลง 0.165

อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นลบ เท่ากับ - 0.126 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ดังนั้นหากอัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ลดลง 0.126

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นลบ เท่ากับ -0.105 แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ดังนั้นหากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ลดลง 0.105

ผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า อัตราส่วนทางการเงินมีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise (Stepwise Regression Analysis) จะคัดเลือกตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติเข้าในสมการ คือตัวแปรที่มีค่า Sig น้อยกว่า 0.05 ทุกตัวแปร ผลวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบ Stepwise

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-Value	Collinearity Statistic	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Constant	-2.534	5.382		-.471	.638		
PBV	13.266	.969	.542	13.684	.000*	.729	1.372
CR	6.469	1.127	.233	5.738	.000*	.698	1.433
EPS	11.005	1.219	.341	9.030	.000*	.804	1.244
ROE	- 0.320	0.134	-.105	-2.381	.018*	.593	1.686
DE	-16.231	3.339	-.215	-4.861	.000*	.588	1.701
NPM	- 0.588	0.154	-.165	-3.812	.000*	.613	1.631
DY	-3.113	0.931	-.126	-3.344	.001*	.811	1.233

SEE = 31.646, F = 53.698, * = P < 0.05 Sig. = 0.000*

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ อภิปรายได้ดังนี้

อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 9 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น และอัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ มีดังนี้ อัตราส่วนหมุนเวียน(CR) แสดงถึงสภาพคล่องความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของบริษัท อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว อัตรากำไรสุทธิ(NPM) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น(EPS) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น(ROE) แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรในรูปของกำไร และผลตอบแทน อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) อัตราราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) เป็นการประเมินค่ากิจการโดยผู้ลงทุนภายนอกเป็นภาพจากบุคคลภายนอกมองกิจการอย่างไร โดยแต่ละอัตราส่วนมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันตามประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และพบว่า อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) อยู่ในระดับที่สูงมาก และค่าเฉลี่ยราคาหุ้น (Stock Prices) ของกลุ่มธุรกิจการแพทย์ในช่วงเวลาที่ศึกษาวิจัยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น และมีงานวิจัยที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ เช่นเดียวกับผู้วิจัยแต่แตกต่างกันตรงช่วงเวลาในการศึกษาวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของ วิทยา แก้วม่วง และอภิชาติ พงศ์สุพัฒน์ (2566) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจการแพทย์ และงานวิจัยของ ณัฐภา เตชานุเบกษา (2567) ศึกษาอัตราส่วนทางการเงินที่อิทธิพลต่อราคาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ชี้ให้เห็นว่า

อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ และมีอิทธิพลมากที่สุดโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยขวัญณา เศกสิริ, สมใจ บุญหมื่นไฉ และธนภณ วิบูลอาจ (2561) ที่พบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีมีอิทธิพลต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เนื่องจากการพิจารณาตัดสินใจลงทุนของผู้ลงทุนจะเปรียบเทียบราคาตลาดของหุ้นกับมูลค่าทางบัญชีซึ่งเป็นหนึ่งในอัตราส่วนสำคัญใช้ในการวัดความถูกหรือแพงของหุ้น และสอดคล้องกับการนำเสนอข้อมูลทางการเงินของบริษัทนั้นๆ ในเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะแสดงอัตราส่วนนี้ให้ผู้ลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนด้วยเช่นกัน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567) อีกทั้งมูลค่าตามบัญชี (Book Values) เป็นมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของกิจการ (Net Asset Values) หากธุรกิจทางการเงินแพทย์เล็กกิจการและสามารถขายสินทรัพย์ที่เหลืออยู่ไปชำระหนี้สินที่มีตามที่ปรากฏในงบดุลแล้ว ผู้ถือหุ้นสามัญจะได้รับเงินคืนเท่ากับมูลค่าตามบัญชีทำให้ผู้ลงทุนพิจารณาในส่วนนี้ร่วมเพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนหากในอนาคตธุรกิจการแพทย์เล็กกิจการ นอกจากนี้ยังพบว่า

อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ และมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญณา เศกสิริ, สมใจ บุญหมื่นไฉ และธนภณ วิบูลอาจ (2561) ที่พบว่าอัตราส่วนหมุนเวียนมีอิทธิพลต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เนื่องจากอัตราส่วนนี้แสดงถึง สภาพคล่องทางการเงินระยะสั้นหรือความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของที่ต้องชำระภายใน 1 ปี ซึ่งอัตราส่วนหมุนเวียนกลุ่มการแพทย์ตามผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 ซึ่งมากกว่า 1 เท่าแสดงให้เห็นว่าธุรกิจการแพทย์มีสภาพคล่องสามารถชำระหนี้ได้ดี ย่อมมีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัททำให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น

อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์และมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา แก้วม่วง และอภิชาติ พงศ์สุพัฒน์ (2566) ที่พบว่า อัตราส่วนกำไรต่อหุ้นส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจการแพทย์ เนื่องจากอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นบ่งบอกถึงผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับเป็นจำนวนก่บาทจากการถือหุ้นของบริษัท 1 หุ้น และค่า EPS แสดงถึงความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นหากอัตราส่วนนี้เพิ่มขึ้นสะท้อนประสิทธิภาพและผลประกอบการบริษัทสามารถทำได้เพิ่มขึ้น ผู้ลงทุนมีโอกาสที่ผลตอบแทนกำไรต่อหุ้นในอนาคตเพิ่มขึ้นความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นก็จะเพิ่มขึ้น ผู้ลงทุนจึงตัดสินใจที่จะลงทุนในราคาที่สูงขึ้นเพื่อโอกาสในการได้รับผลตอบแทนในอนาคตที่เพิ่มขึ้น

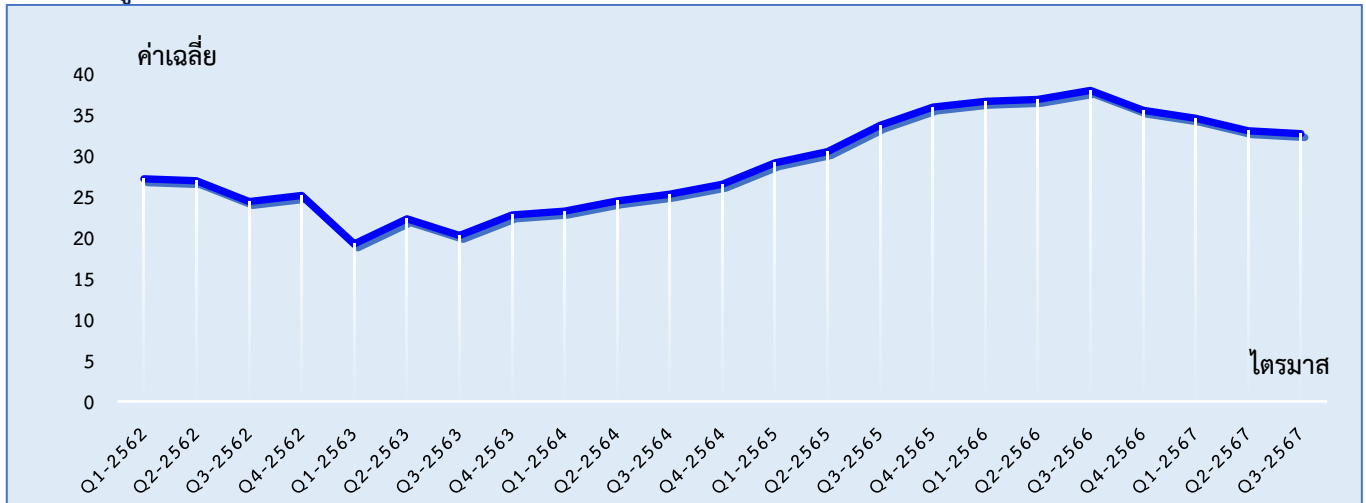
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์และมีอิทธิพลในทิศทางตรงข้าม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภา เดชานู เบกษา (2567) ที่พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีอิทธิพลต่อราคาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจการแพทย์ในทิศทางตรงข้าม และงานวิจัยของกานต์ชนิต ประวัตติศิลป์ (2566) ที่พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ในทิศทางตรงข้าม โดยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นการวัดผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นได้รับในระหว่างปีโดยเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น หาก ROE เพิ่มขึ้นย่อมแสดงถึงความสามารถในการสร้างผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นได้สูง() แต่จากผลการวิจัยซึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ราคาหุ้นเพิ่มสูงขึ้นตามและหากเป็นราคาที่ผู้ลงทุนเห็นว่าควรขายกำไรก็จะมีผู้ลงทุนบางส่วนที่ขายหุ้นเพื่อทำกำไรจากส่วนต่างราคา(Capital Gain) จึงทำให้ราคาหุ้นลดลง งานวิจัยแตกต่างจากงานวิจัยของ มนฉกร เลิศคำ และคณะ (2567) พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในทิศทางเดียวกัน เป็นเพราะทำให้อุตสาหกรรมบริการซึ่งมีธุรกิจอื่นอยู่ในนี้ด้วย

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์และมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้าม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ชนิต ประวัตติศิลป์ (2566) ที่พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ในทิศทางตรงข้าม เนื่องจากอัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างหนี้สินรวมกับส่วนของผู้ถือหุ้น โดยแสดงให้เห็นว่าเงินลงทุนในกิจการใช้ในการดำเนินงานนั้นได้มาจากเจ้าหนี้คิดเป็นอัตราส่วนเท่าใด เมื่อเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้นใช้ในการประเมินโครงสร้างทางการเงินของบริษัท ซึ่งหากอัตราส่วนนี้สูงแสดงถึงความเสี่ยงจากหนี้สินของบริษัทสูง ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนในการลดการลงทุนลงหรือขายหุ้นที่ถือครองออกบางส่วนส่งผลให้ราคาหุ้นลดลง แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ขวัญญา เสกสิริ, สมใจ บุญหมื่นไฉ และธนภณ วิบูลอาจ (2561) ที่พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีอิทธิพลต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในทิศทางเดียวกัน งานวิจัยของ มนฉกร เลิศคำ และคณะ (2567) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์และมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้าม อัตราส่วนนี้เปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิกับยอดขาย แสดงถึงบริษัทมีความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดีและสร้างรายได้เพิ่ม หากอัตราส่วนนี้เพิ่มขึ้นราคาหุ้นก็จะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อราคาเพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่ผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนเห็นว่าได้กำไรตามที่คาดหวังแล้วก็จะขายทำกำไรออกมาทำให้ราคาหุ้นลดลง ผลการศึกษานี้แตกต่างจากงานวิจัยของ กานต์ชนิต ประวัตติศิลป์ (2566) ที่พบว่าอัตรากำไรสุทธิไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI

อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์และมีอิทธิพลในทิศทางตรงข้าม ขัดแย้งกับงานวิจัย วิทยา แก้วม่วง และอภิชาติ พงศ์สุพัฒน์ (2566) ที่พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผลส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดธุรกิจการแพทย์ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากนโยบายเงินปันผลเป็นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการจัดสรรกำไรสุทธิ ว่าควรจ่ายปันผลแก่ผู้ถือหุ้นในสัดส่วนเท่าใดและควรจัดสรรเพื่อนำไปลงทุนต่อสร้างการเติบโตให้กับบริษัทต่อไปในสัดส่วนเท่าใด ทั้งนี้หากบริษัทมีนโยบายจ่ายปันผลในสัดส่วนที่มากกว่าการนำไปลงทุนต่อเพื่อการเติบโตในสร้างมูลค่าอนาคต และการจ่ายปันผลกระแสเงินสดของกิจการก็จะลดลง และในวันที่มีการประกาศขึ้นเครื่องหมาย XD (Ex- Dividend Date) วันที่สิทธิในการรับเงินปันผลเป็นของผู้ถือหุ้นเดิม ผู้ที่ซื้อหุ้นในวันนั้นถือเป็นผู้ถือหุ้นใหม่จะไม่ได้รับเงินปันผลราคาจึงปรับตัวลดลงตามเงินปันผลที่จ่าย หลังจากนั้นราคาตลาดจะปรับขึ้นหรือลงตามความต้องการตลาด (พรธัญญา ฐรวนนิตรกุล, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 แนวโน้มค่าเฉลี่ยราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ตั้งแต่ไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึงไตรมาส 3 ปี พ.ศ. 2567

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนการประเมินค่ากิจการโดยผู้ลงทุนภายนอก จากผลการวิจัยที่พบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV) มีอิทธิพลมากที่สุด ซึ่งอัตราส่วนนี้อยู่ในประเภทประเมินค่า (Valuation Ratios) แสดงถึงการประเมินค่ากิจการโดยผู้ลงทุนภายนอก และนอกมองกิจการอย่างไร หากมองบริษัทที่มีประสิทธิภาพการ จัดการที่ดี มีอนาคต มีศักยภาพในการสร้างการเติบโตในอนาคต การประเมินค่าจะสะท้อนให้เห็นในราคาตลาดหุ้นของบริษัท ที่สูงขึ้น และจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่ชี้ให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ช่วงตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 มีแนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น และจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ที่ชี้ให้เห็นว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) มีอิทธิพลต่อราคามากที่สุด โดยได้คำนวณจากราคาตลาดต่อหุ้นหารราคาตามบัญชีต่อหุ้น หากค่า PBV เพิ่มขึ้นย่อมแสดงว่าผู้ ลงทุนจะลงทุนหุ้นในราคาตลาดที่สูงขึ้น และเป็นราคาที่สูงกว่าราคาตามบัญชี แสดงว่าผู้ลงทุนมีความมั่นใจศักยภาพใน อนาคตของบริษัทในกลุ่มธุรกิจการแพทย์ จากที่กล่าวมาทั้งหมดองค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนในมุมมองการ ประเมินราคาหุ้นของผู้ลงทุนที่ตัดสินใจลงทุนในหุ้นกลุ่มการแพทย์ ซึ่งมีแนวโน้มราคาที่สูงขึ้นโดยมีตัวแปรอัตราส่วนราคา ตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV) มีอิทธิพลมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ย P/E สูงถึง 38.96 เท่าด้วยเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

อัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ พบว่า จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ มีดังนี้ อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) แสดงถึงสภาพ คล่องความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของบริษัท อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) แสดงถึงความสามารถใน การชำระหนี้ระยะยาว อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรในรูปของกำไร และผลตอบแทน อัตราส่วนราคาตลาดของหลักทรัพย์ต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) อัตราราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) อัตราส่วนผลตอบแทน เงินปันผล (DY) เป็นการประเมินค่ากิจการโดยผู้ลงทุนภายนอกเป็นภาพจากบุคคลภายนอกมองกิจการอย่างไร โดยแต่ละ อัตราส่วนมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันตามประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และพบว่าค่าเฉลี่ยราคาหุ้นของกลุ่มธุรกิจการแพทย์ ในช่วงเวลาที่ศึกษาวิจัยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น สำหรับความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียน

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ พบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากอัตราส่วนทางการเงิน และราคาหุ้น เป็นข้อมูลย้อนหลังที่นำมาทดสอบไม่สามารถสะท้อนสถานะมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราส่วนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราส่วนผลตอบแทนเงินปันผล (DY) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี(P/BV) มีอิทธิพลมากที่สุด และผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยราคาหุ้นของกลุ่มการแพทย์ ช่วงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึงไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2567 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้ลงทุนที่คาดหวังผลตอบแทนจากส่วนต่างของราคาหุ้น (Capital Gain) เพิ่มขึ้นในอนาคต เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยครั้งนี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนเป็นอย่างมากที่จะนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจลงทุน ลดความเสี่ยงความผิดพลาดในการลงทุน และสร้างผลตอบแทนการลงทุนในอนาคต ในส่วนของผู้ประกอบการธุรกิจการแพทย์สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของบริษัทเพื่อให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ ทำให้ทราบตัวแปรอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นกลุ่มธุรกิจการแพทย์ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ตัวแปรอื่นๆ เช่น GDP เงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย เพื่อสามารถมองภาพรวมของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาหุ้นรอบด้าน และหลากหลายมิติ

2.2 นอกจากการศึกษาด้านราคาหุ้นของกลุ่มธุรกิจการแพทย์แล้วนั้น ควรศึกษาตัวแปร ด้านมูลค่ากิจการตามราคาตลาด (Market Capitalization) ซึ่งสะท้อนขนาดและการเติบโตของบริษัทในการสร้างมูลค่าในระยะยาวและการสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์กุล. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ สถิติสำหรับบริหารและวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานต์ชนิด ประวัติศิลป์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ (MAI)*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ขวัญนภา เสกสิริ, สมใจ บุญหมื่นไวย และ ธนภณ วิบูลอาจ. (2561). อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ชุมชนวิจัย*, 12(2), 71-84.
- เจนจิรา จันท์ทอง และ จันท์ทิพย์ อย่างกลิ่น. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินนโยบายการจ่ายเงินปันผลกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 5(3), 371-383.
- ฐาปนา ฉินไพศาล. (2560). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนอักษรพิมพ์ จำกัด.

- ณัฐภา เดชานุกเบกษา. (2567). อัตราส่วนทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มธุรกิจการแพทย์. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18(1), 126-137.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). *โครงสร้างอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://www.set.or.th/th/market/index/set/industry-sector-profile>.
- _____. (2567). *มูลค่าหมวดธุรกิจการแพทย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://www.set.or.th/th/market/index/set/service/helth>.
- _____. (2567). *ราคาหุ้น*. สืบค้นจาก <https://www.setinvestnow.com/th/knowledge/article/237-how-to-get-stock-price>.
- พรธัญญา ชูรวนิมิตรกุล. (2559). *การเงินธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัทธิธีรา จิระอุดมสาโรจน์. (2560). ความสัมพันธ์มูลค่าราคาตามบัญชี กำไรต่อหุ้นและเงินปันผล ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มดัชนี SET 100. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 11(25), 99-106.
- มนนกร เลิศคำ, ศิริรัตน์ ถึงการ, ปวีณา กัณดา, อนงค์ อินตา และ อรวรรณ เชื้อเมืองพาน. (2567). อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. *วารสารปรัชญาปริทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(1), 98-114.
- วิทยา แก้วม่วง และ อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจการแพทย์. *Journal of Buddhist Education and Research*, 9(2), 126-137.
- สตีเฟน เอ รอสส์, แรนนอลด์ ดับบลิว เวสเทอฟิลด์, แบริดฟอร์ด ดี. จอร์แดน. (2556). *การจัดการการเงินธุรกิจ* [Fundamentals of corporate finance] (พูนศักดิ์ แสงสันต์ และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แมคกรอฮิล.
- Durbin, J., & Watson, G. S. (1992). Testing for serial correlation in least squares regression. I. In *Breakthroughs in Statistics: Methodology and distribution* (pp. 237-259). New York: Springer New York.
- Gareth, J., Daniela, W., Trevor, H., & Robert, T. (2013). *An introduction to statistical learning: with applications in R*. New York: Springer.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2019). *Multivariate Data Analysis*. (8th Ed.). Pearson: Upper saddle River.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural and Equation Modeling*. (3rd Ed.). New York: The Guilford Press.
- Stephen A. Ross, Randolph W. Westerfield and Bradford, D. Jordan. (2022). *Fundamental of Corporate Finance*. (11th Ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Stevens, J. (1992). *Applied Multivariate statistics for the Social Science*. (2nd Ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- United Nations. (2022). *UN projects world population to reach 8.5 billion by 2030, driven by growth in developing countries*. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2015/07/un-projects-world-population-to-reach-8-5-billion-by-2030-driven-by-growth-in-developing-countries/>.

Academic Administration with Technology Digital in School under the Secondary Educational Service Area Office Phatthalung

Anongnart Nuaykaew^{1*} Nilrat Navakijpaitoon² and Nopparat Chairueang²

¹ Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

² Lecturer, Department of Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: E-mail: 6655701005@nstru.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) study the present and desirable conditions of Academic Administration with Technology Digital in School, (2) study the needs of Academic Administration with Technology Digital in School, and (3) study the guidelines of study the needs of Academic Administration with Technology Digital in School under the Secondary Educational Service Area Office Phatthalung. This study employed a mixed method research design. The research sample consisted of 285 administrators, teachers, and educational Personnel of the Secondary Educational Service Area Office Phatthalung during the second semester of the academic year 2024, selected by stratified random sampling method. The research instruments used in this study were questionnaires and Interview forms. The descriptive statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI modified index. The Findings of this research were as follows: 1) The Academic Administration with Technology Digital in School was at a high level and the present and desirable conditions were at the highest level. 2) The sequences of needs based on the main components of Academic administration with technology digital in school, it was found that educational supervision the highest average, followed by measurement and evaluation, and curriculum development in school respectively was the lowest. 3) The guidelines for developing academic administration with technology digital in school under the secondary educational service area office Phatthalung consists of 4 components: (1) curriculum development in school; administrators should use digital technology in collecting and analyzing data and organize online meetings for developing the curriculum effectively, (2) development and use of digital technology media in the education; administrators should executive and develop smart classrooms, digital library and using technology to create a modern digital learning ecosystem, (3) measurement and evaluation; administrators should promote the use of AI in educational measurement and evaluation to increase efficiency, accuracy, and meet the needs of learners in the digital age, (4) educational supervision; administrators should use digital technology to systematically collect, analyze, and solve supervisory problems.

Keywords: Academic Administration, Technology Digital, School

การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

อนงคนาญ หน่วยแก้ว^{1*} นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์² และ นพรัตน์ ชัยเรือง²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6655701005@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา (2) ศึกษาความต้องการจำเป็นทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา (3) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุงการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 285 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI modified ผลการศึกษาพบว่า 1) บริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการตามองค์ประกอบหลักในการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหารตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและจัดประชุมออนไลน์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (2) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา ควรสนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะและสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลที่ทันสมัย (3) การวัดผลและประเมินผล ควรส่งเสริมการใช้ AI ในการวัดผลและประเมินผลการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความแม่นยำ (4) การนิเทศการศึกษา ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการรวบรวม วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาการนิเทศอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, เทคโนโลยีดิจิทัล, สถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาในยุคดิจิทัลได้รับอิทธิพลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ต้องมีการปรับตัวเพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในกระบวนการ

ศึกษา สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (OECD, 2021) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากลและความต้องการของสังคมยุคใหม่

ดังจะเห็นได้จากมาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานในสถานศึกษา (ปรีดา บัววก, สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และ บรรจง เจริญสุข, 2564) นอกจากนี้ งานวิชาการยังเป็นตัวชี้วัดคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิตของการศึกษา กล่าวคือ ตัวผู้เรียนว่ามีคุณภาพเพียงใดและเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ สถานศึกษาจะมีชื่อเสียงหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของงานวิชาการที่ครอบคลุมทุกด้าน ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงต้องทุ่มเทเวลาในการพัฒนางานวิชาการอย่างเต็มที่ ปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานวิชาการ เช่น การใช้ระบบจัดการเรียนรู้ (LMS) ในการติดตามและวางแผนการเรียนการสอน การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์ผลการเรียนรู้และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) และการประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานวิชาการยังช่วยเพิ่มความแม่นยำและลดความซับซ้อนในการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนางานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างยั่งยืน (ชินวัตร เจริญนิศย์, 2564)

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษา เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างอิสระ คล่องตัว และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยการบริหารงานวิชาการต้องครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล รวมถึงการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในทุกมิติ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ เช่น ระบบฐานข้อมูลการศึกษา ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ และแพลตฟอร์มการพัฒนาหลักสูตรดิจิทัล ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซับซ้อนในการจัดการงานวิชาการ นอกจากนี้ การประชุมออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Google Meet หรือ Microsoft Teams ช่วยให้การสื่อสารและการตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทักษะที่เหมาะสมและพร้อมปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ควรมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่งนภา คำเทศ, พระครูกิตติญาณวิสิฐ และพระมหาสมบัติ ธนปญโญ, 2566)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบคลาวด์ (Cloud Computing) และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ (e-Learning Platforms) ได้ถูกนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการในหลายมิติ เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ด้วย AI เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการจัดการสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและหลากหลาย แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ แต่สถานศึกษาหลายแห่งมีข้อจำกัด เช่น การขาดแคลนทรัพยากรดิจิทัล งบประมาณที่จำกัด และความไม่พร้อมของบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพหุ ซึ่งสถานศึกษายังคงมีข้อจำกัดในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการบริหาร และการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ผู้เรียนในบางพื้นที่ยังคงขาดทักษะด้านดิจิทัล และโอกาสในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งผลให้อัตราผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (กัญญาภรณ์ กิ่งไทร, กมลทิพย์ ศรีหาเศษ และ สุวิมล ติรกันันท์, 2564)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ พร้อมทั้งแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน การส่งเสริม และการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาในอนาคต ผลการศึกษาที่ได้ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเสนอแนะให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร วางแผนการจัดระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการสนับสนุนปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล และ 4) การนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ จะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรสามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ศึกษากรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จากเอกสาร งานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความวิจัยและฐานข้อมูลจากระบบอินเทอร์เน็ต และร่างกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะใช้ศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 69 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 975 คน รวมทั้งสิ้น 1,044 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 266 คน รวมทั้งสิ้น 285 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบ่งเนื้อหาในแบบสอบถามออกเป็น จำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1932)

5 หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษามีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามให้ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.2) สร้างแบบสอบถามในการวิจัย กำหนดประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

3.4) ตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

3.5) ปรับปรุงเครื่องมือ ด้วยการพิจารณาค่า IOC ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพิจารณาข้อที่มีค่า IOC > 0.50 และในส่วนของข้อคำถามที่มีค่า IOC ≤ 0.50 ผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากผลการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม พบว่า ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 1.00 ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกที่เหมาะสมและมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้แต่มีบางข้อที่ปรับปรุงการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6) นำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.7) นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์และทำหนังสือเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล

3.8) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) ในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอื่น ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 10 คน หัวหน้าหรือรองหัวหน้าฝ่ายบริหาร จำนวน 10 คน ครู จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน และนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปผลการตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตาม นำผลการตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุปอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแต่ละข้อคำถามมีเกณฑ์การพิจารณาคำตอบที่ให้ (John W, 1981)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI modified) และจัดลำดับความต้องการจำเป็น PNI modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ดังนี้

$$PNI\ modified = (I - D) / D$$

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

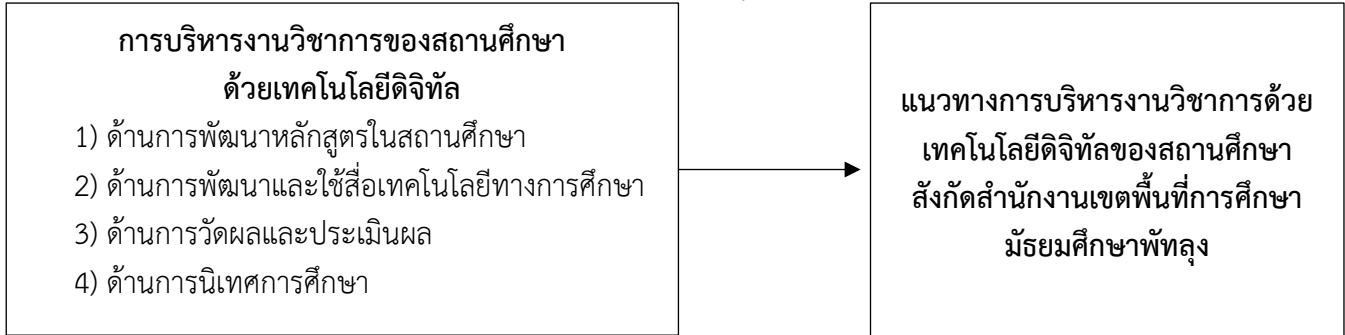
ตอนที่ 4 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI modified) และจัดลำดับความต้องการจำเป็น PNI modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการนำค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) มาจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง โดยการนำผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วยจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในประเด็นความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ที่มีค่าความต้องการมากที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จากนักวิชาการและซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล 4) ด้านการนิเทศการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และนำมาออกแบบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

การบริหารงานวิชาการ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาของผู้บริหาร	3.93	.78	มาก	4.51	.62	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร	3.97	.75	มาก	4.59	.61	มากที่สุด
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล ของผู้บริหาร	3.90	.82	มาก	4.56	.64	มากที่สุด
4. ด้านการนิเทศการศึกษา ของผู้บริหาร	3.88	.80	มาก	4.55	.58	มากที่สุด
รวม	3.92	.79	มาก	4.55	.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = .79) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = .66)

สภาพปัจจุบันของของการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของ

ผู้บริหาร ระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .75) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .78) ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .82) และด้านการนิเทศการศึกษา ของผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .79) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของของการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .61) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .64) ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .58) และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = .62) ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาคำความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

การบริหารงานวิชาการ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	n = 285							
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาของผู้บริหาร	3.93	.78	มาก	4.51	.62	มากที่สุด	0.15	4
2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทางการศึกษาของผู้บริหาร	3.97	.75	มาก	4.59	.61	มากที่สุด	0.15	3
3. ด้านการวัดผลและ ประเมินผลของผู้บริหาร	3.90	.82	มาก	4.56	.64	มากที่สุด	0.17	2
4. ด้านการนิเทศการศึกษา ของผู้บริหาร	3.88	.80	มาก	4.55	.58	มากที่สุด	0.17	1
รวม	3.92	.79	มาก	4.55	.66	มากที่สุด	0.16	

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า เมื่อวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบหลักการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร (PNI = .17) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร (PNI = .17) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร (PNI = .15) และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหาร (PNI = .15) ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms การวิเคราะห์ความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดีย ผ่าน Facebook Insights และการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เช่น Looker Studio หรือ Power BI

นอกจากนี้ การจัดประชุมออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม เช่น Zoom หรือ Google Meet ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการระบุความต้องการได้อย่างตรงจุด ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะถูกนำมาใช้ในการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ ห้องสมุดดิจิทัล และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนและครูเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างและนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละรายได้อย่างเหมาะสม โดยการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลในสถานศึกษา เช่น การพัฒนาระบบบริหารจัดการเรียนรู้ การสร้างสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

3.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาประยุกต์ใช้ในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียนรู้ของนักเรียน AI สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว แนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และสร้างแบบทดสอบที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ การพัฒนาระบบจัดการข้อมูลที่ใช้ AI จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเทียบโอนผลการเรียน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้ AI จะเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

3.4 ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการรวบรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การใช้แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์และแบบสอบถามออนไลน์ จะช่วยให้สามารถระบุปัญหาและอุปสรรคได้อย่างครอบคลุมและรวดเร็ว และสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุด สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ในภาพรวม พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสะท้อนถึงความต้องการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สามารถเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2569 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2568) พบว่า การส่งเสริมผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ผ่านระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย และการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะดิจิทัลและการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับ ประภาภรณ์ ภูขาว (2567) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน รวมถึงด้าน

การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด นโยบาย วัตถุประสงค์ ทิศทาง แนวปฏิบัติงานด้วยการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลให้ดีขึ้น พร้อมกับก่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและก่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนให้เกิดผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการจำเป็นทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร (PNI = 0.17) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาในการให้คำแนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศศึกษามีหลักการ อย่างเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และการนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร และการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ รวมทั้งความเชื่อในความสามารถของตนเองเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ตลอดจนเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการนิเทศการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับการบริหารเป็นรูปแบบของการบริหารการศึกษาที่ต้องการการมีส่วนร่วมของบุคคลเป็นลักษณะของการบริหารตามรูปแบบประชาธิปไตย การนิเทศใช้ลักษณะต่าง ๆ ของประชาธิปไตย มาดำเนินการ ได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน การประชุมปรึกษาหารือกันให้ความร่วมมือและประสานกัน การร่วมมือกัน แก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้อง รุ่งชัดตาพร เวหะชาติ (2555) ศึกษาการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม พบว่า สามารถส่งเสริมได้โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสื่อสาร ติดตามผล และให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การนิเทศที่มีการบริหารแบบประชาธิปไตยยังช่วยให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงานและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงาน ผลงาน รัตนา ดวงแก้ว (2554) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับอุดมศึกษาโดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้หลักฐาน (evidence-based approach) พบว่า การนำเทคโนโลยีมาผสานกับแนวคิดการบริหารที่เป็นระบบและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษา

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ประกอบด้วย

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms การวิเคราะห์ความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดีย ผ่าน Facebook Insights และการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เช่น Looker Studio หรือ Power BI แนวทางนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไชยา ภาวะบุตร, สุรัตน์ ดวงขาม และ สุมัทนา หาญสุรีย์ (2563) ที่เสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการนำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับผู้บริหาร เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลงาน ชัย ประพาน, สุภาวดี วงษ์สกุล และ ดวงทอง นุกุลกิจ (2567) ทำการศึกษาและแนวทางภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาปทุมธานี การส่งเสริมให้ครูยังมีความรู้ ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้าง พัฒนา รวมไปถึง การปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาความรู้ในบทเรียน มีการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามหลักสูตรและ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูสามารถวางแผนการสอนที่เหมาะสมและเน้นเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเหมาะสม

3.2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร สนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ ห้องสมุดดิจิทัล และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนและครูเข้าถึง ทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย สอดคล้องกับผลงาน สุนันทนา กุศลประเสริฐ (2565) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะ ดิจิทัลของผู้บริหารประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การรู้และเข้าใจดิจิทัล การใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสรรค์สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล จริยธรรมและความปลอดภัยทางเทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสารและการสร้างความ ร่วมมือทางดิจิทัล การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล และการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนว ทิศทางการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหารที่ต้องมีความรู้และทักษะที่หลากหลายเพื่อประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีในการบริหารงานและสอดคล้องกับผลงาน สุพัตรา นามขาว, บรรจบ บุญจันทร์ และ อริสา นพคุณ (2566) ศึกษา กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในองค์กร และการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีสมรรถนะดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยี ดิจิทัลทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาประยุกต์ใช้ในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการเรียนรู้ของนักเรียน AI สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว แนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและ สร้างแบบทดสอบที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ การพัฒนาระบบจัดการข้อมูลที่ใช้ AI จะช่วย อำนวยความสะดวกในการเทียบโอนผลการเรียน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้ AI จะเป็นปัจจัยสำคัญในการ ยกระดับการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลงานวิจัย ทศน์ศิริรินทร์ สว่างบุญ (2563) การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ศึกษาปัญหาและแนวทาง การพัฒนาแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ของนักเรียน แนวทางดังกล่าวมีคุณภาพในระดับสูง โดยเฉพาะด้านเนื้อหาและความเป็นประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการนำ AI มาช่วยในการวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบ ฐานข้อมูลออนไลน์ และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการรวบรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากกระบวนการ นิเทศอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลงานวิจัย ศศิรินดา พันชัยภู, ภาณุพงศ์ บุญรัมย์ และ ชวนคิด มะเสนะ (2565) ศึกษา รูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนารูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ นิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ ลดปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อวิเคราะห์และแก้ไข ปัญหาในการนิเทศการศึกษา และจักรกฤษณ์ กังหัน (2565) การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการ นิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ ลดปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อวิเคราะห์และแก้ไข ปัญหาในการนิเทศการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

จากภาพที่ 2 ในขั้นตอนการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ซึ่งมีขอบเขตบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผลและประเมินผล และการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Google Forms และ Power BI เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการออกแบบการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบททางการศึกษา 2) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมการใช้สื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น ห้องเรียนอัจฉริยะและห้องสมุดดิจิทัล เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูและผู้บริหารให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การวัดผลและประเมินผล ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Big Data ในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ช่วยให้การประเมินมีความแม่นยำและตอบโจทย์รายบุคคล ส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบวัดผลและประเมินผลให้มีคุณภาพ 4) การนิเทศการศึกษา นำระบบฐานข้อมูลออนไลน์และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ช่วยให้สามารถติดตามผลและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดอุปสรรคและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานด้านการนิเทศ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร (PNI = 0.17) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดที่ 3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ได้ดังนี้ 3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms การวิเคราะห์ความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดียผ่าน Facebook Insights และการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เช่น Looker Studio หรือ Power BI 3.2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ ห้องสมุดดิจิทัล และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนและครูเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย

และทันสมัย 3.3. ด้านการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาประยุกต์ใช้ในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการเรียนรู้ของนักเรียน 3.4 ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการรวบรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่ได้จาก กระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำระบบนิเทศออนไลน์ที่รองรับการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และติดตามผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการและการแก้ไขปัญหาในเชิงรุก

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินผล และการนิเทศที่ตอบสนอง ต่อความต้องการในยุคดิจิทัล

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรม และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศและบริหารงานวิชาการอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่ผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือระบบวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นสูงสุดและปรับปรุงสภาพปัจจุบันที่ยังอยู่ในระดับต่ำ

2.2 ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของการนิเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลต่อประสิทธิภาพการสอน ของครู การพัฒนาผู้เรียน และการเพิ่มขีดความสามารถของสถานศึกษา เพื่อประเมินความคุ้มค่าและความยั่งยืนของการนำเทคโนโลยีมาใช้

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการนิเทศ เช่น การออกแบบโปรแกรมอบรมหรือเครื่องมือสนับสนุน เพื่อเพิ่มความพร้อมและความเชี่ยวชาญในการนิเทศด้วยเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2568). *นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2569*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาภรณ์ กิ่งไทร, กมลทิพย์ ศรีหาเศษ และ สุวิมล ตีรกันันท์. (2564). การศึกษาทักษะการอยู่รอดทางดิจิทัลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 678-693.
- จักรกฤษณ์ กังหัน. (2565). *สภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดแพร่*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ชาญชัย ประพาน, สุภาวดี วงษ์สกุล และ ดวงทอง นุกูลกิจ. (2567). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 11(2), 19-36.
- ชินวัตร เจริญนิศย์. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 21(1), 51-58.

- ไชยา ภาวะบุตร, สุรัตน์ ดวงชาทม และ สมัทนา หาญสุริย์. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 9(33), 1-11.
- ทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ. (2563). การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 37(102), 28-42.
- ประภาภรณ์ ภูขาว. (2567). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1. *Journal of Applied Education*, 2(5), 1-8.
- ปรีดา บัวยก, สถาพร สังข์ชาวสุทธิรักษ์ และ บรรจง เจริญสุข. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 12(1), 15-29.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2554). *สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช).
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2555). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รุ่งนภา คำเทศ, พระครูกิตติญาณวิสิฐ และ พระมหาสมบัติ ธนปญโญ. (2566). แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่. *วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์*, 4(2), 128-140.
- ศศิธรดา พันชัยภู, ภาณุพงศ์ บุญรัมย์ และ ขวนคิด มะเสนะ. (2565). รูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(4), 1639-1653.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2567*. พิจิตร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- สุนันทา กุศลประเสริฐ. (2565). *การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สุพัทธรา นามขาว, บรรจบ บุญจันทร์ และ อริสา นพคุณ. (2566). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 6(3), 478-493.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitude. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.
- OECD. (2021). *Digital education outlook 2021: Pushing the frontiers with AI, blockchain, and robots*. Paris: OECD Publishing.

Needs of Internal Quality Assurance of School to Improve Quality of Education under Primary Educational Service Area Office

Pawinee Jundang^{1*} Chanchai Wongsirasawat² and Orasa Charoontham²

¹ *Department of Educational Administration Innovation, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand*

² *Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: E-mail: mawmiawpawinee@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the actual situation and the condition that should be for the internal quality assurance of school to improve quality of education under Primary Education Service Area Office, and (2) the needs of internal quality assurance of school to improve quality of education under Primary Education Service Area Office. The sample was survey research. The sample group consists of 400 teachers from schools under Primary Education Service Area Office. The sample using a multi-stage sampling method. The instrument used in the research was a questionnaire on internal quality assurance of school to improve quality of education under Primary Education Service Area Office. The statistics used to analyze data comprised percentage, mean, standard deviation and PNI modified index. The research results were found that: 1) the actual situation of operating internal quality assurance of school to improve quality of education under Primary Education Service Area Office as a whole at moderate level, and the condition that should be of operating internal quality assurance of school to improve quality of education under Primary Education Service Area Office as a whole at highest level. 2) The needs assessment of operating internal quality assurance of school to improve quality of education under primary educational service area office were ranked as follows: (1) educational standard setting, (2) monitoring and implementation, (3) educational development plan, (4) implementation of educational development plan, (5) internal education quality and 6) implementation of self-assessment reports, respectively.

Keywords: Educational Quality Assurance, Needs Assessment, Educational Quality Standards

ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ภาวิณี จันทร์แดง^{1*} ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์² และ อรสา จริญญาธรรม²

¹ สาขาวิชาบัณฑิตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mawmiawpawinee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (2) ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สติติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI modified) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เรียงตามลำดับ ดังนี้ (1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (2) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (3) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ (6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพ, ความต้องการจำเป็น, ระดับคุณภาพการศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 ที่ได้กำหนดหลักการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไว้ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งทั้งสองส่วนนี้มีเป้าหมายร่วมกันในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในทุกระดับ

การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ และดำเนินการตาม

แผนดังกล่าว รวมถึงการประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการประกันคุณภาพภายนอกเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานภายนอกที่เป็นอิสระและมีความเป็นกลาง เพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานระดับชาติ โดยดำเนินการประเมินทุก ๆ 5 ปี ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ ข้อ 3 ของกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน พร้อมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (Internal Quality Assurance: IQA) จึงเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยตรง ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษายังสามารถใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีความชัดเจน ครบคลุม และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และสามารถบรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานกำกับดูแลกำหนดไว้ การประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment: EQA) มีบทบาทสำคัญในการติดตาม ตรวจสอบ และกระตุ้นให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับสากล โดยการประเมินดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับ การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance: IQA) ซึ่งเน้นความร่วมมือในการรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลการจัดการศึกษา อีกทั้งยังใช้เป็นเครื่องยืนยันถึงประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเปิดโอกาสให้สร้างความโดดเด่นเฉพาะทาง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563)

การประกันคุณภาพการศึกษาและมีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนดไว้จำเป็นต้องอาศัยระบบประกันคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษามีความหลากหลาย และต้องดำเนินการภายใต้เครื่องมือที่ชัดเจนและเหมาะสม ทั้งนี้ คุณภาพการศึกษาสามารถสะท้อนผ่านระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้มีมาตรฐานและตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประเมินผล ติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีหน้าที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา ให้คำปรึกษา คำแนะนำต่าง ๆ ตรวจสอบ วิเคราะห์และสังเคราะห์ SAR รวมถึงจัดส่งให้ สพฐ. และนิเทศ ติดตาม เตรียมความพร้อม และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานร่วมกับสถานศึกษา การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเป็นกระบวนการวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อพิจารณาว่าคุณภาพอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสำนักทดสอบทางการศึกษา (2561) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) คุณภาพของผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ และ 3) กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบข้อค้นพบสำคัญจากผลการประเมินทั้ง 2 ระยะ โดยในระยะที่ 1 เป็นการประเมินจากรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา (SAR) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ป.1-6) ซึ่งในภาพรวมทั้ง 3 มาตรฐาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2566) นอกจากนี้ ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษายังสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการยกระดับคุณภาพการศึกษาในแต่ละปี การศึกษา เพื่อให้คุณภาพการศึกษาที่บริหารจัดการในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ มีผลลัพธ์ในการบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาที่จะ ขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 26,959 โรงเรียน จำนวน 230,495 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณิทราบจำนวนประชากรของยามานะ (Yamane, 1973) จากการแทนค่าสูตรดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่าง 399.31 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และเพื่อลดความ คลาดเคลื่อนทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (อรรถา โกศลนันทกุล, 2549) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเขตภูมิภาค จังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้น ภูมิ (Strata) และกำหนดให้ครูเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ในการสุ่มจากหน่วยสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตาม ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณิทราบจำนวนประชากรของยามานะ (Yamane, 1973) ด้วยระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผู้วิจัยมีการสุ่มตัวอย่าง 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเขตภูมิภาค 6 ภูมิภาค ได้แก่ 1) ภาค กลาง 2) ภาคตะวันออก 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) ภาคเหนือ 5) ภาคตะวันตก 6) ภาคใต้ และกำหนดจำนวนครูตาม เขตภูมิภาค ตามสัดส่วนของจำนวนประชากร (Proportional Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R., 1932). ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Index of item-objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ ค่า IOC มากกว่า 0.5 (ปราณี หล้าเบญญะ, 2559) โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบประเมินในการวิจัยให้โรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างมาได้ เพื่อให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยการส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ พร้อมกันนี้ได้แนบบแบบประเมินออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แพลตฟอร์ม Google Forms โดยครูสามารถตอบแบบประเมินได้โดยการแสกน QR Code
- 3.3 ผู้วิจัยรวบรวม และติดตามแบบประเมินทางออนไลน์จนครบตามจำนวน ที่กำหนด
- 3.4 นำแบบประเมินที่ได้รับการตอบกลับมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

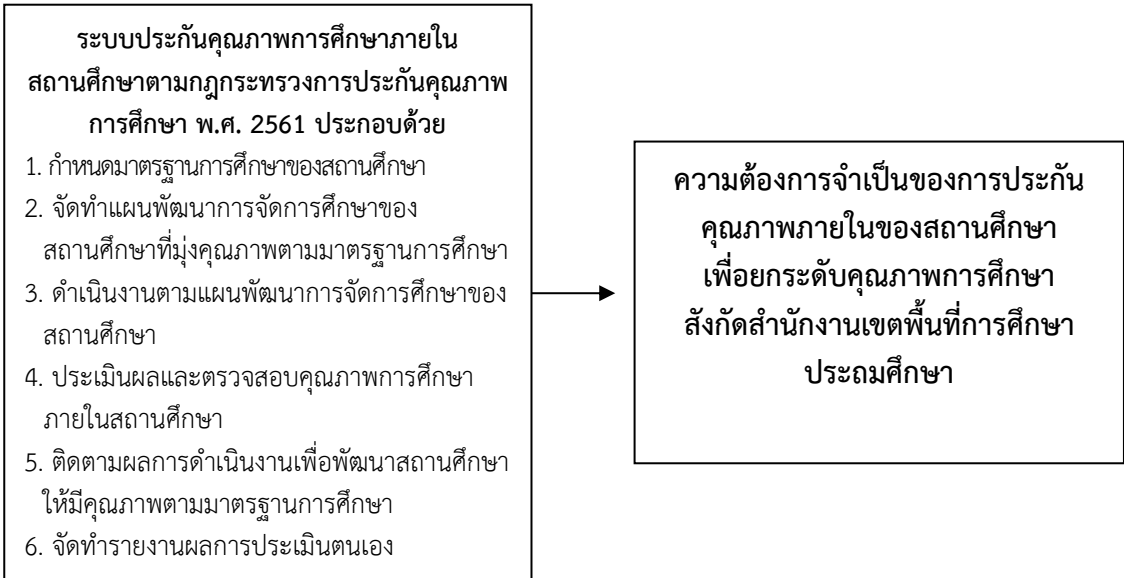
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบข้อคำถาม และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

- 4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ ด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
- 4.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการแปลผลค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามเกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 4.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.55, S.D.= 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางและน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (\bar{X} = 2.60, S.D.= 0.85) รองลงมา คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (\bar{X} = 2.59, S.D.= 0.93) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 2.56, S.D.= 0.74) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 2.53, S.D.= 0.73) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 2.50, S.D.= 0.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (\bar{X} = 2.49, S.D.= 0.93)

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.69, S.D.= 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (\bar{X} = 4.73, S.D.= 0.37) รองลงมา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (\bar{X} = 4.71, S.D.= 0.40) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 4.70, S.D.= 0.36) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 4.69, S.D.= 0.38) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 4.67, S.D.= 0.34) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (\bar{X} = 4.63, S.D.= 0.41)

2. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	2.50	0.75	น้อย	4.67	0.34	มากที่สุด	0.87	1
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	2.53	0.73	ปานกลาง	4.70	0.36	มากที่สุด	0.85	3
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	2.56	0.74	ปานกลาง	4.69	0.38	มากที่สุด	0.83	4
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	2.59	0.93	ปานกลาง	4.73	0.37	มากที่สุด	0.83	5

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน (ต่อ)

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	2.48	0.93	น้อย	4.63	0.41	มากที่สุด	0.87	2
การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	2.60	0.85	ปานกลาง	4.71	0.40	มากที่สุด	0.81	6
ภาพรวม	2.55	0.75	ปานกลาง	4.69	0.32	มากที่สุด	0.85	

จากตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมพบว่าค่าดัชนี PNI modified ของความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความจำเป็นในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญเป็น คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (PNI modified = 0.87) 2) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (PNI modified = 0.87) 3) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (PNI modified = 0.85) 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (PNI modified = 0.83) 5) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (PNI modified = 0.83) และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (PNI modified = 0.81)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้ครูมีโอกาสในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวบรวมข้อมูลผลการจัดการเรียนรู้ ผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการ พัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีความตระหนักในขั้นตอน และภารกิจของสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้จากสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ธนาเดช เขียวแก้ว (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ กฤษณะ อรัญสาร (2565) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 พบว่า สภาพการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายใน

ผลจากการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมพบว่าค่าดัชนี PNI modified ของความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความจำเป็นในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญเป็น คือ 1) การกำหนด

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูให้ความสำคัญต่อการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานของสถานศึกษาที่ชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นขั้นตอนแรกในการที่จะขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาควรตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด และสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีการพัฒนาความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพให้กับครูอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ทิพย์ทิวา ปัญญาใส และ ธนาศักดิ์ ศิริบุญยพันธ์ (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ขอนแก่น เขต 3 ความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ขอนแก่นเขต 3 อันดับแรกจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา และการประเมินตรวจสอบคุณภาพการประกันภายใน สอดคล้องกับ เวทพิสิฐ วิสิทธิ์ พจมาลัย (2566) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในแนวใหม่สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ความต้องการหลักอยู่ในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีความต้องการให้มีการวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล การกำหนดคุณลักษณะ ทิศทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาให้สามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารทุกระดับควรสนับสนุนให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มุ่งเน้นการกำหนดแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามบริบทที่เหมาะสม ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) จากบุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดค่าเป้าหมาย ดำเนินงานและร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารคุณภาพ Quality Management (PDCA) กล่าวคือ นำค่าเป้าหมายไปใช้ในการจัดการศึกษา ทบทวนปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพค่าเป้าหมายของสถานศึกษา ที่ทำให้งานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนภายใต้การบริหารคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามภารกิจมีความสำคัญ ดังนี้ คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ทั้งนี้ครูเห็นถึงความสำคัญ มีความชำนาญในหลักเกณฑ์ ขั้นตอนในงานประกันคุณภาพภายใน ดังนั้นสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางที่มีระบบ และกลไก วิธีการ เครื่องมือ และคู่มือในการประเมินคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และชัดเจน สามารถรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศผลการดำเนินงานได้ครอบคลุมครบถ้วน และเป็นปัจจุบันสามารถสะท้อนผลได้ตามมาตรฐานการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด นำไปสู่การยกระดับ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานทุกระดับควรส่งเสริม กำกับ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเอื้อให้บุคลากรทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรพัฒนาแนวทางของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ อริยสาร. (2565). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14*. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- ทิพย์ทิวา ปัญญาใส และ ธนาศักดิ์ ศิริบุญยพันธ์. (2567). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ขอนแก่น เขต 3*. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร. วิทยาลัยศรีร้อยเอ็ด*, 4(2), 45-60.
- ธนาเดช เขียวแก้ว และ วิเชียร รุ้ยยั้ง. (2565). *ความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(4), 30-45.
- ปราณี หล้าเบญจสะ. (2559). *การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล*. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.
- เวทพิสิฐ วิสิทธิ์พจนาลัย. (2566). *การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในแนวใหม่สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่*. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(1), 114-130.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2563). การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดี.

_____. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.รัตนะ เทรตดี

_____. (2566). รายงานสรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับศึกษานิเทศก์และสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยรูปแบบผสมผสาน (online และ face to face). กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดี.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991).

อรสา โกลานันทกุล. (2549). เอกสารประกอบการสอนวิชาวิทยาการวิจัย (*Research Methodology*). ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

Best, J. W. (1977). *Research in Education*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. New York: R. S. Woodworth.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

The Development of Poetic Composition Skills in Inthawichianchan 11 and Creative Thinking Skills Using the CIPPA Learning Model Combined with Gamification Techniques for Matthayomsuksa 6 Students

Benjawan Lerdthongkum^{1*} and Alongkorn Ausawasowan²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: krupep@sapa2.ac.th*

ABSTRACT

This research article aims to: (1) compare the skills in composing “Inthawichianchan 11” poetry and creative thinking of students before and after learning using the CIPPA model combined with gamification techniques, (2) compare the skills in composing “Inthawichianchan 11” poetry and creative thinking after learning between students who were taught using the CIPPA model with gamification techniques and those who were taught using traditional methods, and (3) examine the students' satisfaction with learning through the CIPPA model combined with gamification techniques. The sample consisted of 70 Grade 12 students in the first semester of the 2024 academic year at Saparachinee 2 School, selected through cluster sampling and divided into an experimental group and a control group. Data collection tools included: 1) a lesson plan using the CIPPA model combined with gamification techniques, 2) a traditional lesson plan, 3) a test for evaluating skills in composing “Inthawichianchan 11” poetry, 4) a creative thinking assessment, and 5) a satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and dependent and independent t-tests. The findings of this research were as follows : 1) students taught using the CIPPA model with gamification techniques showed significantly higher post-learning skills in composing “Inthawichianchan 11” poetry and creative thinking at the .05 level, 2) students taught using the CIPPA model with gamification techniques had significantly higher skills in composing “Inthawichianchan 11” poetry and creative thinking after learning compared to those taught with traditional methods at the .05 level, and 3) students' satisfaction with learning through the CIPPA model combined with gamification techniques was overall at the highest level.

Keywords: Development of Inthawichianchan 11 Poetic Composition Skills, Creative Thinking Skills, CIPPA Learning Model, Gamification Technique

การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

เบญจวรรณ เลิศทองคำ^{1*} และ อลงกรณ์ อัครโสวรรณ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: krupep@sapa2.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (2) เปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสภาราชินี 2 จำนวน 70 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) แบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11 4) แบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกันและแบบเป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11, ทักษะการคิดสร้างสรรค์, การเรียนรู้แบบซิปปา, เทคนิคเกมมิฟิเคชัน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของบทร้อยกรองในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางภาษา จึงได้นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาและฝึกการแต่งบทร้อยกรองที่เหมาะสมตามช่วงวัย ตั้งแต่คำคล้องจองไปจนถึงฉันทประเภต่าง ๆ เพื่อให้เมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนสามารถแต่งกลอนสุภาพ โคลงสี่สุภาพ และอินทวิเชียรฉันทได้ ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ นันทา ขุนภักดี (2558) ที่เห็นว่ากวีคือผู้สร้างสรรค์สมบัติวรรณศิลป์อันทรงคุณค่า แสดงถึงความรุ่งเรืองของประเทศชาติ

ปัจจุบันนักเรียนประสบปัญหาในการแต่งบทร้อยกรอง เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องยากและซับซ้อน อีกทั้งครูก็ขาดแนวทางในการสอนที่ชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะในการแต่งคำประพันธ์และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนร้อยกรอง ซึ่งสอดคล้องกับ ยุพา ขอนอนคราม (2561) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนบทร้อยกรองเกิดจากครูมองว่าเป็นเรื่องยากสำหรับนักเรียนและไม่เห็นความสำคัญ จึงขาดแนวทางในการสอน หากครูสามารถถ่ายทอดทักษะการแต่ง

บทร้อยกรองให้นักเรียนได้ จะเป็นประโยชน์อย่างมาก อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนอินทริวิเชียรฉันท 11 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนยังไม่เข้าใจฉันทลักษณ์อย่างแม่นยำ ใช้คำสัมผัสคล้องจองไม่ถูกต้อง และไม่รู้จักคำครุ คำลหุ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรวุฒิ พันทวีศักดิ์ (2561) ได้กล่าวไว้ในฐานะผู้สอนวิชาภาษาไทย สังเกตพบปัญหาหลายประการในการสอนและตรวจผลงานการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนและนักเรียนขาดความสุขและทัศนคติที่ดีต่อการแต่งคำประพันธ์ โดยนักเรียน ม.2 สับสนเรื่องเสียงทำวรรคและการเลือกคำ นักเรียน ม.5 จำฉันทลักษณ์ร่ายยาวไม่ได้และแต่งสัมผัสอักษรไม่ไพเราะ ส่วนนักเรียน ม.6 พบความยากในการหาคำตามครุ-ลหุและมีเวลาฝึกน้อย ปัญหาหลักคือขาดความเข้าใจ คำศัพท์ที่เหมาะสม และเวลาในการฝึกฝน ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษารูปแบบการเรียนรู้อิงกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางส่งเสริมการปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในทุกด้าน ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2563) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา มุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาความรู้และความเข้าใจผ่านการทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่น การคิด การทำงานเป็นทีม และการแสวงหาความรู้ แนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนผ่านองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ใหม่จากประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับ 2) การเรียนรู้แบบกลุ่มและความร่วมมือ ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และการพัฒนาทักษะทางสังคม 3) ความพร้อมในการเรียนรู้ ที่เน้นการเตรียมตัวของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ 4) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหา และ 5) การถ่ายโอนการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ 7 ขั้นตอน เริ่มจาก 1) การทบทวนความรู้เดิม เพื่อกระตุ้นความทรงจำและเชื่อมโยงกับเนื้อหาใหม่ 2) การค้นหาความรู้ใหม่ ที่กระตุ้นการเรียนรู้ผ่านการสำรวจและการตั้งคำถาม 3) การทำความเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล 4) การแลกเปลี่ยนความเข้าใจในกลุ่ม ซึ่งเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ 5) การสรุปและจัดระบบความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของสิ่งที่ได้เรียนรู้ 6) การฝึกปฏิบัติหรือการนำเสนอผลงาน เพื่อสร้างความมั่นใจและความชำนาญในเนื้อหา และ 7) การประยุกต์ใช้ความรู้ การใช้รูปแบบการเรียนรู้อิงกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันในการสอนภาษาไทย ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน โดยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและความสนุกสนาน พร้อมทั้งปรับให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ เทคนิคเกมมิฟิเคชันยังช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่งผลให้พัฒนาทักษะและความรู้ด้านภาษาไทยของนักเรียนได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ Lee and Hummer (2011) กล่าวถึงประโยชน์ของเกมมิฟิเคชัน ไว้ว่า เกมมิฟิเคชันมีประโยชน์ในฐานะเครื่องมือที่ช่วยผู้สอนในการแนะแนวและให้รางวัลแก่นักเรียน อีกทั้งยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ทำให้การเรียนรู้กลายเป็นประสบการณ์ที่สนุกสนาน และนำไปสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ในที่สุด โดย Paharia (2013) กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันเป็นเทคนิคสร้างแรงจูงใจจากการพัฒนาเกม โดยใช้รางวัล การแข่งขัน การทำงานเป็นทีม และการปรับระดับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเกมมิฟิเคชันได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่นักวิจัยทางการศึกษาและมีการทดลองใช้อย่างแพร่หลาย ตัวอย่างเช่น ธรรมกิติ บวบมี (2565) ได้ทดลองประยุกต์ใช้การเรียนการสอนรูปแบบนี้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการสร้างคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปาที่ผสมผสานกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชานี้ ทั้งนี้ หากผู้สอนนำหลักการพื้นฐานของซิปปาผสมผสานกับเกมมิฟิเคชันมาใช้ในบริบทวิชาอื่น ๆ พร้อมปรับเทคนิคให้เหมาะสม ก็จะสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทริวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน วิธีการนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม พร้อมฝึกทักษะกระบวนการ ตรวจสอบความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน ซึ่งจะส่งเสริมความสามารถและทักษะในการแต่งอินทริวิเชียรฉันท 11 และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบเจาะจง และมีการทดสอบก่อนกับหลังการทดลอง (Non-Equivalent Control Group Pretest Posttest Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสภาราชินี 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 242 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสภาราชินี 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 70 คน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2 จำนวน 36 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 3 จำนวน 34 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน แบ่งออกเป็น 5 แผน แผนละ 2-3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 11 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ 3) ขั้นการศึกษาและเชื่อมโยงความรู้ 4) ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ 5) ขั้นการสรุปและจัดระเบียบของความรู้ 6) ขั้นการปฏิบัติและหรือแสดงผลงาน และ 7) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ และนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยี การศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเมินคุณภาพและความเหมาะสม โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 4.77 - 4.96 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.06 - 0.24 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดพิมพ์เป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 ที่ครอบคลุม 5 เรื่องหลัก ได้แก่ คำสัมผัส, ฉันทลักษณ์, คำครุและคำลหุ, คำไวพจน์ และการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 เพื่อนำมาใช้ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน จากการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบฝึกทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.91 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.09 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง ด้วยการทดลองใช้กับนักเรียน 3 ขั้นตอน ขั้นตอนการทดลองรายบุคคล (81.38/81.67) ขั้นตอนการทดลองกลุ่มย่อย (81.27/81.85) และขั้นตอนการทดลองภาคสนาม (80.13/81.94) ซึ่งมีประสิทธิภาพเกณฑ์ร้อยละ 80/80

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็น 5 แผน แผนละ 2-3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 11 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นที่การถ่ายทอดความรู้พื้นฐาน การฝึกทักษะ

การแต่งคำประพันธ์ และการฝึกฝนทักษะการคิดสร้างสรรค์ตามแบบแผนการเรียนการสอนปกติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาและฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน และนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเมินคุณภาพและความเหมาะสม โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 4.88 - 4.99 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.02 - 0.08 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดพิมพ์เป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทริวิเชียรฉันท 11 โดยผู้วิจัยได้สร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทริวิเชียรฉันท 11 โดยครอบคลุม 5 เนื้อหา ในเรื่องของ คำสัมผัส, ฉันทลักษณ์, คำครุ-คำลหุ, คำไวพจน์, และการแต่งฉันท โดยมีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ และนำแบบวัดทักษะเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกับระดับพฤติกรรมมาตรวัด (IOC) โดยข้อความของแบบวัดที่ผ่านเกณฑ์จะต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 เมื่อปรับปรุงแล้ว นำแบบวัดไปทดลอง (tryout) กับนักเรียน จำนวน 34 คน และนำผลมาวิเคราะห์คุณภาพโดยหาค่าความยาก-ง่าย (p) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.21-0.65 และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24-0.65 ซึ่งมีข้อความที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (α -Coefficient Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.950 หลังจากนั้นจึงจัดพิมพ์แบบวัดฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4 แบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์จากการแต่งอินทริวิเชียรฉันท 11 โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (Rubric) ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่อง ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ และนำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกับระดับพฤติกรรมมาตรวัด (IOC) ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 โดยค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถึงถือว่าแบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม หลังจากแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบประเมินไปใช้ทดลองใช้กับนักเรียน (tryout) กับนักเรียนจำนวน 34 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่นจากความสอดคล้องจากการประเมินของผู้ประเมิน จำนวน 2 ท่าน โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ซึ่งพบว่า ผลการประเมินจากผู้ประเมินทั้ง 2 ท่านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกและมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ($r = 0.952$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 25 ข้อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นและสร้างข้อความตามรายการประเมิน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ 4) ประโยชน์ที่ได้รับ และนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกับระดับพฤติกรรมมาตรวัด (IOC) ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีข้อความที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 25 ข้อ หลังจากนั้นจึงจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.3 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3.4 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3.5 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่อง การแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

4.2 นำแบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบอัตนัย 1 ข้อ มาทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้องเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ห้อง 2 และห้อง 3 โดยใช้เวลาในการทำแบบวัดเป็นเวลา 60 นาที

4.3 ดำเนินการตรวจคำตอบและบันทึกคะแนนก่อนเรียน (Pre-test) ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับจากการทดสอบครั้งนี้เป็นคะแนนทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 จากวัดข้อสอบแบบเลือกตอบ และประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์จากแบบวัดแบบอัตนัยโดยใช้แบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์

4.4 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 3 ที่เป็นกลุ่มควบคุม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง จำนวน 4 แผน และแผนละ 3 ชั่วโมง จำนวน 1 แผน รวมทั้งสิ้น 11 ชั่วโมง

4.5 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนแล้ว นำแบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบอัตนัย 1 ข้อ มาทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้องเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ห้อง 2 และห้อง 3 โดยใช้เวลาในการทำแบบวัดเป็นเวลา 60 นาที และดำเนินการตรวจคำตอบและบันทึกคะแนนหลังเรียน (Posttest) ของทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำคะแนนไว้ใช้สำหรับวิเคราะห์เปรียบเทียบผลทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

4.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันไปใช้เก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และดำเนินการบันทึกคะแนนผลความพึงพอใจ เพื่อนำคะแนนไปใช้สำหรับวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

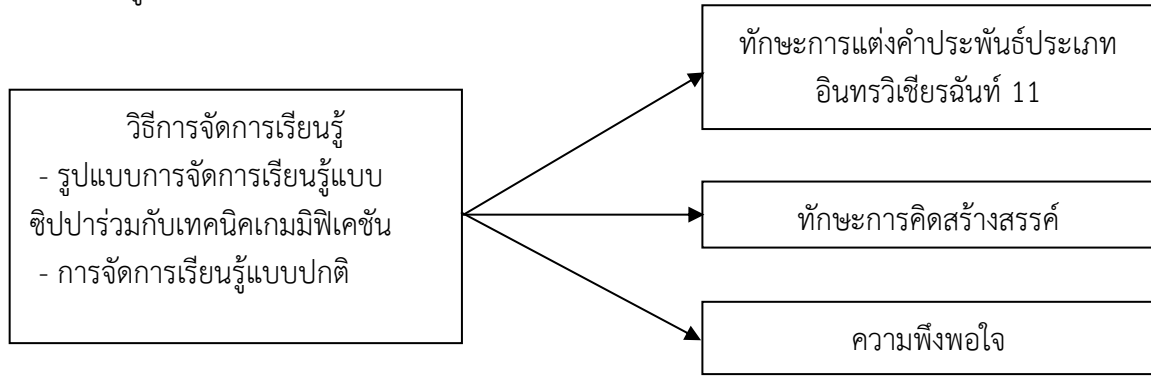
5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 และแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent)

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 และแบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent)

5.3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยนำแบบวัดความพึงพอใจมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทริเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยที่ได้กำหนดตัวแปรวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทริเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน

1.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทริเชียรฉันท 11 ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการแต่งอินทริเชียรฉันท 11 ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	36	14.00	3.67	34.11*	35	0.00
หลังเรียน	36	32.14	2.94			

หมายเหตุ: *Sig. < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งอินทริเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 34.11, df = 35, Sig = 0.00$) โดยนักเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการแต่งอินทริเชียรฉันท 11 ก่อนเรียนเท่ากับ 14.00 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.67 และมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการแต่งอินทริเชียรฉันท 11 หลังเรียนเท่ากับ 32.14 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.94 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทริเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	36	5.19	1.51	25.73*	35	0.000
หลังเรียน	36	14.78	1.61			

หมายเหตุ: *Sig. \leq .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 25.73$, $df = 35$, $Sig = 0.00$) โดยนักเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนเท่ากับ 5.19 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.51 และมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนเท่ากับ 14.78 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.61 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	n	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig.
กลุ่มทดลอง	36	32.14	2.94	6.02*	68	0.000
กลุ่มควบคุม	34	27.82	3.06			

หมายเหตุ: *Sig. \leq .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 6.02$, $df = 68$, $Sig = 0.00$) โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนเท่ากับ 32.14 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.94 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนเท่ากับ 27.82 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.06 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 4.31$, $df = 68$, $Sig = 0.00$) โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนเท่ากับ 32.14 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.94 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนเท่ากับ 27.82 และมี

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.06 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	n	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig.
กลุ่มทดลอง	36	14.78	1.61	4.31*	68	0.000
กลุ่มควบคุม	34	13.09	1.68			

หมายเหตุ: *Sig. < .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวม

รายด้าน	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบรรยากาศ	4.51	0.59	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.55	0.68	มากที่สุด
3. ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้	4.57	0.65	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.53	0.63	มากที่สุด
ภาพรวม	4.54	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.54 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ที่กล่าวว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้นักเรียนฝึกฝนและพัฒนาทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 ได้ดีขึ้น นักเรียนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกใช้คำที่มีความหมายลึกซึ้งและไม่ค่อยใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้งานประพันธ์มีความหมายชัดเจนและน่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แชนมณี (2563) ระบุว่า รูปแบบการสอนแบบโมเดลชิปปาวัวว่า รูปแบบการสอนแบบโมเดลชิปปาวัวเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม ทั้งนี้ ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการหลากหลาย เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง ดังที่ Guilford (1967) โดยกิลฟอร์ดเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่ทุกคนมีในระดับต่างกัน ไม่ใช่พรสวรรค์ เป็นความสามารถทางสมองในการคิดได้หลายทิศทางหรือการคิดแบบอเนกนัย ที่ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ดังที่ เบญจพร พลโกร (2565) ได้กล่าวว่า เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนผ่านความสนุกจากกลไกของเกมในการจัดการเรียนการสอน จากการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะเทคนิคนี้กระตุ้นการแข่งขันที่เป็นมิตรและส่งเสริมให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ โดยไม่กลัวความผิดพลาดซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมกิริติ บวบมี (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ทำให้ครูและนักเรียนมีความสุขจากกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เกมมิฟิเคชันช่วยสร้างความสนใจ กระตุ้นความจำและความคิดรวบยอด ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสนุกสนาน และทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ ปกรณ์ รัตนท่า (2561) พบว่า ผลการวิจัยจากการเรียนรู้แบบผสมผสานตามรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจาก 47.88 เป็น 65.36 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

จากการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและเพิ่มความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ ทำให้การฝึกฝนทักษะเป็นเรื่องที่น่าสนใจและท้าทายสำหรับนักเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับ Clover (1980) พบว่า การศึกษาโดยใช้กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์กับนักศึกษาวิทยาลัย 44 คน เพื่อพัฒนาความคิดคล่องแคล่ว ยืดหยุ่น และริเริ่ม ผลพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ตามแบบทดสอบทอร์แรนซ์เพิ่มขึ้นอย่างมาก และยังคงรักษาระดับคะแนนสูงได้ในช่วงติดตามผล ใน 11 เดือนต่อมา สอดคล้องกับ ธรรมกิริติ บวบมี (2565) พบว่า การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และต่อยอดความรู้ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและความชำนาญในเนื้อหามากขึ้น จากการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันและการเรียนแบบปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มแรกมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม ขณะที่รูปแบบชิปปาร่วมกับพัฒนาทักษะทางวิชาการ การคิด และการทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับ รัตติยากร ชินกร. (2559) ที่พบว่า การใช้โมเดลการสอนแบบชิปปาร่วมกับแบบฝึกทักษะภาษาไทยช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกายและสติปัญญา และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังที่ ผกามาศ เยาวเรศ (2561) พบว่า การใช้วิธีสอนแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผู้เรียนมีความสุขและตั้งใจเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบนี้ประกอบด้วย การสร้างความรู้ การปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมทางกาย การเรียนรู้ กระบวนการ และการประยุกต์ใช้ความรู้

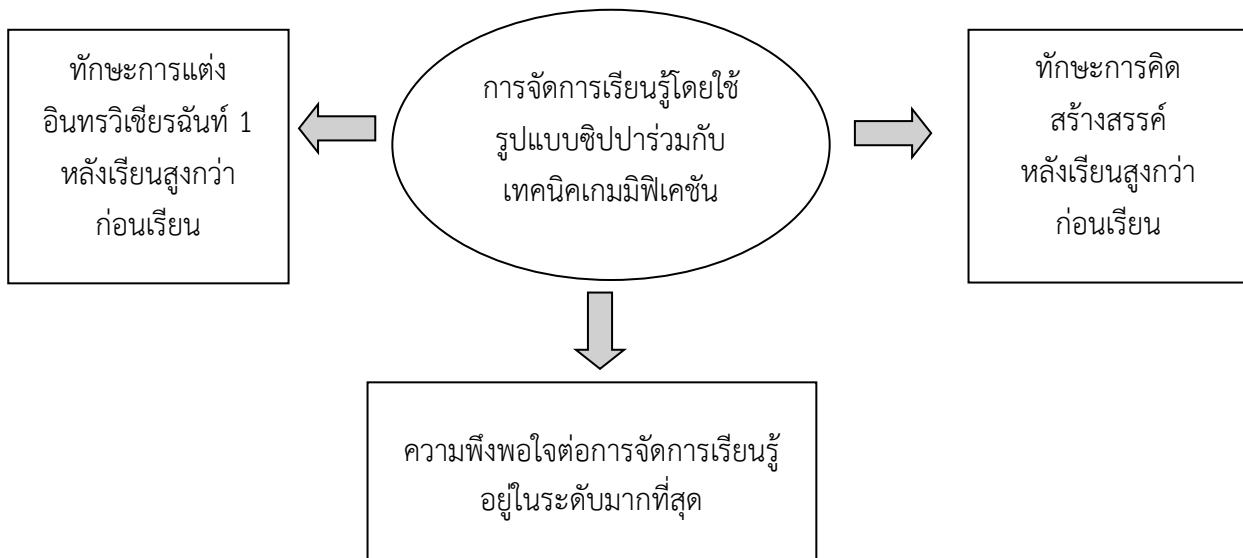
จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้มีความน่าสนใจ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนส่งเสริมให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดบรรยายแห่งการเรียนรู้ ประกอบกับทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานและมีความสุขในการเรียน นอกจากนี้ การที่ครูคอยให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนก็ยิ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาตนเองอย่าง

ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kotler and Armstrong (2018) ที่กล่าวว่า เมื่อมีสิ่งเร้าใดก็ตามที่เป็นความต้องการสำคัญซึ่งทุกคนปรารถนาอย่างมาก สิ่งเร้า นั้นจะกลายเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล อุ่มญาติ และอัมพร วัจนะ (2566) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันในระดับมาก เนื่องจากการใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยการให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติตามกติกาและการลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ทำตาม ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นและปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ในทางที่ดี และสอดคล้องกับ ญัฐพงศ์ มีใจธรรม (2564) ได้ระบุว่า การใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ในห้องเรียนนั้น ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน พัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนในด้านต่าง ๆ และเพิ่มความพึงพอใจในการเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้องค์ความรู้ใหม่คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทั้งสนุกและมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง เสริมสร้างความสัมพันธ์และทักษะทางสังคมผ่านกิจกรรมกลุ่มส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการแต่งอินทรวีเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการทบทวนความรู้เดิมร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
2. ขั้นตอนการแสวงหาความรู้ใหม่ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
3. ขั้นตอนการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
4. ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
5. ขั้นตอนการสรุปและการจัดระเบียบความรู้ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
6. ขั้นตอนปฏิบัติและหรือการแสดงผลงานร่วมกับร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
7. ขั้นตอนประยุกต์ใช้ความรู้ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 34.11$, $df = 35$, $Sig = 0.00$) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 25.73$, $df = 35$, $Sig = 0.00$)

ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งอินทรีวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทรีวิเชียรฉันท 11 หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 6.02$, $df = 68$, $Sig = 0.00$) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันมีทักษะการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 4.31$, $df = 68$, $Sig = 0.00$)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $S.D. = 0.64$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันครูผู้สอนควรอธิบายกติกาต่างๆให้นักเรียนทราบให้ชัดเจน
- 1.2 ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ครูผู้สอนควรชี้แนะให้นักเรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกลุ่มด้วยความจริงใจ
- 1.3 ครูผู้สอนควรเน้นย้ำให้นักเรียนจดจำและเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของฉันทเนื่องจากนักเรียนอาจพลั้งเผลอแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์แทนคำประพันธ์ประเภทฉันทซึ่งมีความคล้ายคลึงกันและหาคำลงจังหวะได้ง่ายมากกว่าฉันท
- 1.4 การให้ผลสะท้อนกลับในกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนหรือการสะท้อนการคิดของผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญเนื่องจากสิ่งเหล่านี้ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่จะนำพาให้ตัวนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทชนิดอื่น ๆ เช่น สาลินีฉันท 11 วสันตดิลกฉันท 14 วิชชุมมาลาฉันท 8 เป็นต้น ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน
- 2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อพัฒนาความสามารถหรือทักษะด้านอื่น ๆ ในรายวิชาภาษาไทย เช่น การอ่าน การเขียน เป็นต้น
- 2.3 ควรมีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหรือวิธีสอนอื่นๆ เช่น SQ4R, 4MAT ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงศ์ มีใจธรรม. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ทศนา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมกิติ บวบมี. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- นันทา ขุนภักดี. (2558). การอ่านทำนองร้อยกรองไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจพร พลไกร. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน (Gamification) สำหรับนักเรียนที่มีภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ในสถานการณ์การโควิด-19 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ปกรณ์ รัตนทำ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานตามรูปแบบชิปปาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ผกามาศ เขาวเรศ. (2561). การพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- พิกุล อุ่มญาติ และ อัมพร วัจนะ. (2566). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการ มจร. บุรีรัมย์*, 8(1), 216-227.
- ยุพา ขนอนคราม. (2561). ปัญหาในการเรียนการสอนการแต่งบทร้อยกรอง. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- รัตติยากร ชินกร. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบชิปปาประกอบแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สุรุจุมิ พันทวีศักดิ์. (2561). การพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทอนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT ร่วมกับแบบฝึก. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Clover, J. (1980). *Becoming a more creative person*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Guilford, J. P. (1967). Creativity: Yesterday, today and tomorrow. *The Journal of Creative Behavior*, 1(1), 3-14.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2010). *Principles of marketing*. (17th Global Edition). London: Pearson education.
- Lee, J. J., & Hammer, J. (2011). Gamification in education: What, how, why bother?. *Academic exchange quarterly*, 15(2), 146.
- Paharia, R. (2013). *Loyalty 3.0: How big Data and gamification are revolutionizing customer and employee engagement*. New York: McGraw-Hill Education.

Game-Based Learning for Enhancing Learning Achievement in Basic Calculus for Matthayomsuksa 6 Students at Palianpadungsit School

Chiraphan Bunyathikansophon^{1*} and Umporn Wutchana²

¹ *Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: 6524442224@rmail.ru.ac.th*

ABSTRACT

This research aimed to (1) compare the learning achievement of Matthayomsuksa 6 students after instruction between the experimental group using game-based learning and the control group using traditional instruction, and (2) examine the satisfaction of the experimental group of students regarding the game-based learning approach. The sample for this research consisted of 33 students from Matthayomsuksa 6/1 for the academic year 2024 at Palianpadungsit School, the experimental group, and 35 students from Matthayomsuksa 6/2 for the same academic year at the same school, the control group. The sample was determined using cluster random sampling. The research instruments included 1) a game-based learning lesson plan, 2) a traditional lesson plan, 3) an achievement test, and 4) a satisfaction assessment regarding the game-based learning approach. The suitability and quality of both the game-based learning and traditional lesson plans were analyzed using means and standard deviations. The learning achievement after instruction for the experimental and control groups were analyzed using an independent sample t-test. The pre-test and post-test scores were compared between the experimental and control groups using relative gain (RG). Satisfaction levels regarding the game-based learning approach among the experimental group were analyzed using means and standard deviations. The research results found that: 1) post-instruction achievement of the experimental group was significantly higher than those of the control group at the .05 level, and 2) the students of experimental group expressed a high level of satisfaction with the game-based learning approach overall.

Keywords: Game-Based Learning, Academic Achievement, Student Satisfaction

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game – based Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแคลคูลัสเบื้องต้น ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์

จิรพรรณ บุญยธิการโสภณ^{1*} และ อัมพร วัจนะ²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442224@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มทดลองที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานกับกลุ่มควบคุมที่มีการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จำนวน 33 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน วิเคราะห์ความเหมาะสมและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานและแผนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าที่แบบ independent sample t-test เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การหาค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (RG) วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของผู้เรียนกลุ่มทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนากระบวนการคิดของมนุษย์ โดยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงเหตุผล และการวางระบอบอย่างมีแบบแผน อีกทั้งยังช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์อย่างรอบคอบ ส่งเสริมทักษะในการคาดการณ์และวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข นอกจากนี้คณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เน้นให้ผู้สอนใช้กิจกรรมที่หลากหลายซึ่งช่วยพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยการมอบหมายโจทย์ที่ผู้เรียนต้องค้นหาแนวทางในการแก้ไขด้วยตนเอง รวมถึงการใช้เกม การอภิปราย และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตใหม่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังเน้นการใช้เทคโนโลยี การบูรณาการเนื้อหาเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยเฉพาะแคลคูลัส ซึ่งเป็น

สาขาหนึ่งในสาขาคณิตศาสตร์ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลง โดยมีอนุพันธ์ เป็นการวิเคราะห์อัตราการเปลี่ยนแปลง และอินทิกรัล เป็นการหาพื้นที่ใต้กราฟหรือผลรวมของการเปลี่ยนแปลงย่อย ๆ รวมไปถึงผู้เรียนนำเนื้อหาแคลคูลัสไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ในสาขาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ซึ่งผู้เรียนต้องเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ได้ ครูจึงต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา น่าสนใจ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดการเบื่อหน่ายจนนำไปสู่การไม่เข้าใจในเนื้อหา นอกจากนี้ยังสร้างเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของคณิตศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง อันจะเป็นการเตรียมพร้อมสู่การดำเนินชีวิตตลอดจนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของโรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านมา ครูมุ่งเน้นการบรรยายอย่างเดียว เพราะเกรงว่าจะสอนเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ไม่ทัน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ส่งผลต่อความเข้าใจเนื้อหาในระยะยาว ผู้เรียนอาจสามารถจดจำสูตรและวิธีคำนวณได้ ขาดความเข้าใจในหลักการพื้นฐาน ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนากระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น รวมไปถึงขาดการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ให้เกิดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เท่าที่ควร ประกอบกับผู้เรียนมีพื้นฐานทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างแตกต่างกัน และรูปแบบการเรียนรู้ที่ผ่านมามีแนวโน้มที่ผู้เรียนกล้าโต้ตอบกับครูผู้สอนเท่าที่ควร ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบทเรียนเรื่องแคลคูลัสเบื้องต้นค่อนข้างต่ำ เนื่องจากแคลคูลัสเบื้องต้นในการหาอนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตรแบบตรงสูตรผู้เรียนสามารถหาได้ แต่เมื่อไรที่แคลคูลัสเบื้องต้นในการหาอนุพันธ์ของฟังก์ชันมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแก้โจทย์ข้อนั้น ๆ ได้ นั่นแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังไม่เข้าใจหลักการ แนวคิดในการหาแคลคูลัสเบื้องต้นในการหาอนุพันธ์ของฟังก์ชันพีชคณิต นอกจากนั้นเนื้อหาของแคลคูลัสเบื้องต้นจะต้องศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งโจทย์จะมีความซับซ้อนและยากมากยิ่งขึ้น ครูผู้สอนจึงให้ความสำคัญมากกับเนื้อหาเรื่องแคลคูลัสเบื้องต้นด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานเนื้อหาของบทเรียนเข้ากับเกม เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้ ผ่านการลงมือเล่นด้วยตนเอง การลองผิดลองถูกด้วยตนเอง ระหว่างเล่นเกม ผู้เรียนจะได้รับทั้งความรู้ ความสนุกสนาน และโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างใกล้ชิด ทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาและเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่ท้าทายและสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ยังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีมและการนำความรู้ไปใช้ผ่านการเผชิญหน้ากับโจทย์ที่ซับซ้อน ทำให้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สรุปความคิดเป็นขั้นตอนจนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ ในขณะที่การอภิปรายหลังการเล่นเกมนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2560) กล่าวว่าครูใช้การจัดการกิจกรรมเพื่อสร้างความคิดรวบยอดแก่ผู้เรียน โดยในกระบวนการนี้ ผู้เรียนจะต้องเล่นเกมตามกติกาที่กำหนด และนำผลจากการเล่นเกมมาอภิปรายเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ นอกจากนี้การใช้เกมในห้องเรียนตามงานวิจัยเหล่านั้นช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เมื่อเชื่อมโยงกับบริบทการศึกษาของไทย ซึ่งยังคงใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก การนำเกมมาใช้สามารถช่วยกระตุ้นความสนใจ ลดความเครียด และเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและลงมือทำจริง ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยให้ความสนใจ ตระหนักถึงสภาพปัญหาและเห็นความสำคัญของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องแคลคูลัสเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการหาอนุพันธ์ของฟังก์ชัน ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นความคิด สามารถสรุปขั้นตอน และแนวคิดของกระบวนการเรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันพีชคณิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มทดลองที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานกับกลุ่มควบคุมที่มีการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและมีการทดสอบก่อนกับหลังการทดลอง (Non-Equivalent Control Group Pretest Posttest Design) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จำนวน 70 คน (แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จำนวน 33 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สรุปรายความรู้อยู่ ขั้นที่ 2 บอกกติกาก่อน ขั้นที่ 3 ลงมือเล่น ขั้นที่ 4 อภิปรายผล และขั้นที่ 5 ตั้งคำถาม จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชัน เวลา 2 ชั่วโมง เกมดวลการ์ดลิมิต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร : 1 เวลา 2 ชั่วโมง เกมดวลอนุพันธ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร : 2 เวลา 2 ชั่วโมง เกมดวลอนุพันธ์ ภาคพิเศษ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันประกอบ : 1 เวลา 2 ชั่วโมง เกม gen wit อัจฉริยะพันธุ์ใหม่ ภาค 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันประกอบ : 2 เวลา 2 ชั่วโมง เกม gen wit อัจฉริยะพันธุ์ใหม่ ภาค 2 : ตามหารหัสผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องอนุพันธ์อันดับสูง เวลา 2 ชั่วโมง เกม ภารกิจถอดรหัสลับอนุพันธ์

โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น โดยใช้เกมเป็นฐานที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบดัชนีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.40), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.29), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.35), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.13) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เกมดวลการ์ดลิมิต เกมดวลอนุพันธ์ เกมดวลอนุพันธ์ ภาคพิเศษ เกม gen wit อัจฉริยะพันธุ์ใหม่ ภาค 1 เกม gen wit อัจฉริยะพันธุ์ใหม่ ภาค 2: ตามหารหัสผ่าน และเกม ภารกิจถอดรหัสลับอนุพันธ์

โดยนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบดัชนีความเหมาะสมของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32), ด้านการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.29), ด้านการออกแบบเกม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.44) และด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.35) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชัน	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร : 1	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร : 2	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันประกอบ : 1	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันประกอบ : 2	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องอนุพันธ์อันดับสูง	เวลา 2 ชั่วโมง

โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบดัชนีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.53), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.50), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.61), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.43) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแคลคูลัสเบื้องต้น เนื้อหาในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) อนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร 2) อนุพันธ์ของฟังก์ชันประกอบ 3) อนุพันธ์อันดับสูง

โดยวิเคราะห์ข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตามเนื้อหาที่กำหนดและระดับพฤติกรรม การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ตามแนวคิดของ Bloom ทั้ง 6 ชั้น คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 39 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแคลคูลัสเบื้องต้น ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องนี้มาแล้ว จำนวน 35 คน นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พิจารณาคัดเลือกแบบทดสอบ พบว่า ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.4857 - 0.6571 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.431 - 0.688 ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 32 ข้อ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., (1990) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้, ด้านที่ 2 บรรยากาศในชั้นเรียน และด้านที่ 3 ประโยชน์ที่ได้รับ มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 15 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจสอบความเที่ยงตรงเพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบประเมินความพึงพอใจ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence หรือ IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ที่เป็นกลุ่มควบคุม โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.1 ชี้แจงและปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในกลุ่มทดลอง และการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติในกลุ่มควบคุม

4.2 ให้ผู้เรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเนื้อหาในการทดสอบ ประกอบด้วย อนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร, อนุพันธ์ของฟังก์ชันประกอบ และอนุพันธ์อันดับสูงจำนวน 32 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานกับกลุ่มทดลอง จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 12 ชั่วโมง และดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติจำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

4.4 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบตามกำหนดแล้ว ให้ผู้เรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 32 ข้อ (ชุดเดิม) ใช้เวลา 50 นาที

4.5 เมื่อดำเนินการทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

4.6 นำคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของกลุ่มทดลอง มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยทดสอบค่าที (t - test) ดังนี้

- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบแบบ Independent Sample t - test

- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบแบบ Independent Sample t - test

- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลอง โดยการใช้การทดสอบแบบ Paired Sample t - test

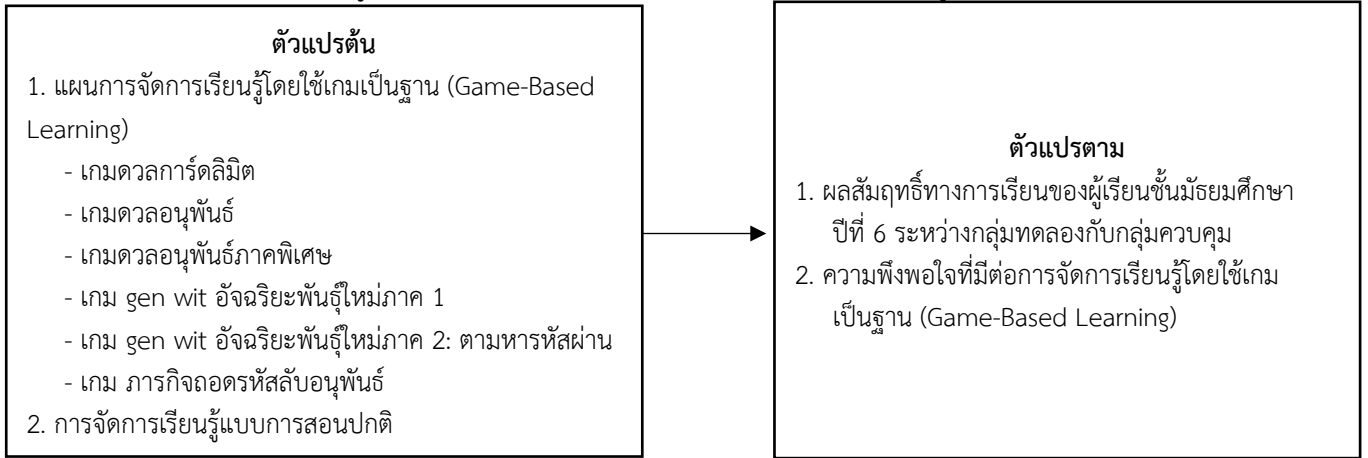
- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบแบบ Paired Sample t - test

- การเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบแบบ Independent Sample t - test

5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของกลุ่มทดลอง โดยใช้หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านเกม โดยเกมจะถูกออกแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถสรุปความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง โดยงานวิจัยนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเปรียบเทียบกับจัดการเรียนรู้แบบปกติ และเพิ่มความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มทดลองที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานกับกลุ่มควบคุมที่มีการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้เรียน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	(\bar{X})	S.D.	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	33	32	10.06	3.67	0.79	.430
กลุ่มควบคุม	35	32	9.31	4.05		

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 10.06$, S.D. = 3.67) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 9.31$, S.D. = 4.05) และเมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้เรียน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	(\bar{X})	S.D.	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	33	32	21.54	6.15	2.24	.028*
กลุ่มควบคุม	35	32	18.28	5.80		

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 21.54$, S.D. = 6.15) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 18.28$, S.D. = 5.80) และเมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig.= .028*, t = 2.24)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

ผู้เรียน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	(\bar{X})	S.D.	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	33	32	10.06	3.67	15.36	<.001*
หลังเรียน	33	32	21.54	6.15		

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 21.54$, S.D. = 6.15) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 10.06$, S.D. = 3.67) เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig.= <.001*, t = 15.36)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม

ผู้เรียน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	(\bar{X})	S.D.	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	35	32	9.31	4.05	11.46	<.001*
หลังเรียน	35	32	18.28	5.80		

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 18.28$, S.D. = 5.80) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 9.31$, S.D. = 4.05) เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมและคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig.= <.001*, t = 11.463)

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้เรียน	จำนวน (คน)	(\bar{X})	S.D.	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	33	54.43	23.47	2.46	.016
กลุ่มควบคุม	35	40.72	22.35		

หมายเหตุ: *อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 54.43$, S.D. = 23.47) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 40.72$, S.D. = 22.35) เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig.= .016, t = 2.46)

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning)

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ของกลุ่มทดลอง พบว่า ภาพรวมของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44), ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.58) และด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ของกลุ่มทดลอง

ข้อ	รายการที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	แปลผล
1	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.53	0.59	มากที่สุด
2	ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน	4.77	0.44	มากที่สุด
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.65	0.58	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.64	0.56	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig.= .016, t = 2.46) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเน้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการเล่นเกม เกมถูกใช้เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา เรียนรู้บทเรียนผ่านการเล่นเกม สามารถสรุปความคิดรวบยอด เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง เล่นเกมอย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถของผู้เรียน เกมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน และเกมยังช่วยเพิ่มการจำเนื้อหาผ่านการทดลองและการแก้ปัญหาโจทย์อนุพันธ์ของฟังก์ชัน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผ่านการลงมือทำจริง โดยเกมสามารถกระตุ้นความสนใจและทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น ซึ่งเกมที่เลือกใช้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เล่นเองตามกติกา ตามลำดับเนื้อหาของเกม นำผลการเล่นเกมมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้ และการตั้งคำถามย้อนกลับไปหาผู้เรียนเพื่อตรวจสอบแนวคิดและองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้จากเกม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำไปใช้ในแก้ปัญหาโจทย์ที่มีความซับซ้อนหรือบูรณาการเนื้อหาได้ ทั้งนี้เกมช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ หรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบการสอนปกติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Gee, J. P. (2003) กล่าวว่า เกมมีศักยภาพในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลองผิดลองถูกในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะสำคัญซ้ำ ๆ และมีโอกาสเรียนรู้จากความล้มเหลว พร้อมกับพัฒนาตนเองทีละขั้น การมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งในกิจกรรมที่น่าสนใจช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเกมสามารถเป็นตัวกระตุ้นที่ดีในการสร้างความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนวน คุณพล (2566) ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ อรรถพล ศรีธาผล และ สืบสกุล อยู่ยืนยง (2566) ได้ดำเนินการการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้เกมเป็นฐานของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาาคม จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานสูงกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้จากการศึกษาของ อิศารัตน์ เลิศวิทยากุล (2560) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานว่าเป็นสิ่งท้าทายให้ผู้เรียนได้ทดสอบตนเอง ในสภาพจริงมีความสอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการใช้เกมเป็นเครื่องมือในการประเมินความก้าวหน้าด้านการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนุกอิสระได้แข่งขันกับตนเอง และเพื่อนในชั้นเรียน และการทดสอบไม่ได้ให้ความสำคัญด้านการได้คะแนนที่สูงกว่าแต่ผู้เรียนถูกท้าทายด้วยชุดแบบทดสอบออนไลน์ในเรื่องความถูกต้องความเร็วและการแข่งขันที่สร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ในชั้นเรียน เกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความสนุกสนาน และมีประโยชน์ในการชักจูงผู้เรียนให้เกิดความ สนใจในบทเรียน เข้าใจบทเรียน และจดจำบทเรียนได้ดีขึ้น และครูยังใช้เกมสำหรับเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนได้อีกด้วย

ภาพรวมของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน, ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกพอใจในการทำกิจกรรมสนุกสนานในการเล่น เกม พร้อมทั้งได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน เกิดความสามัคคี ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานได้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ๆ มีกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ลดาวัลย์ แยมครวญ และศุภกฤษฎี นิวัฒนากุล (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์จากการใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีระดับความพึงพอใจในวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนการสอนด้วยเกมช่วยเพิ่มแรงจูงใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในวิชาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาชี้ว่า การใช้วิธีการเรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ และอรธผล ศรีทธาผล และ สิบสกุล อยู่ยืนยง (2566) ดำเนินการการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาาคม จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่องอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ จิตรทิวัส วงษ์หาบุศย์ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ (2567) ที่พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแคลคูลัสเบื้องต้น ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์ ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การใช้เกมในห้องเรียนช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงและสำรวจปัญหาแคลคูลัสเบื้องต้นผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานและน่าสนใจ ส่งผลให้นักเรียนตั้งใจเรียนและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมทีมได้ดี

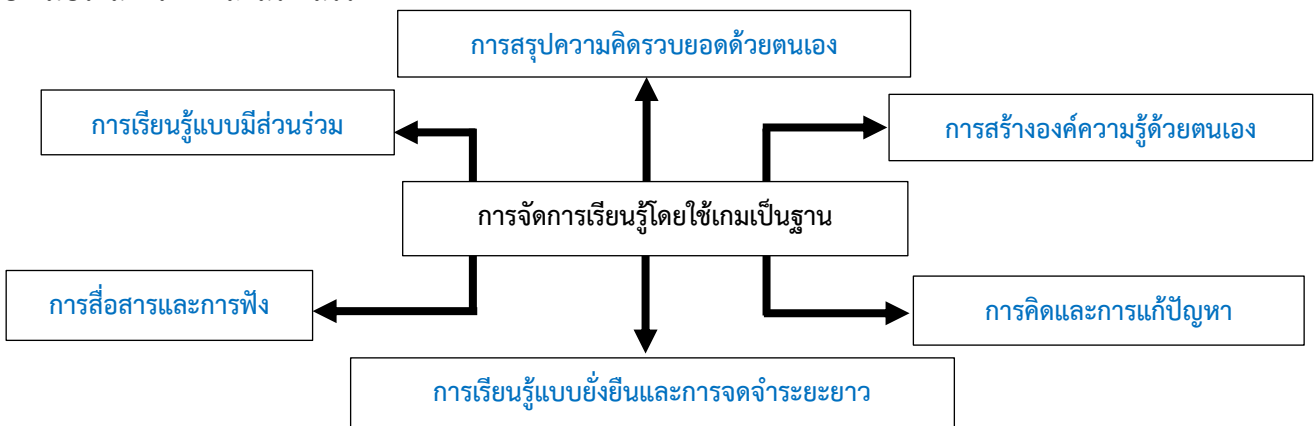
2. การสรุปความคิดรวบยอดด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเกิดความเข้าใจในเนื้อหาจากการเล่นเกมและสามารถสรุปความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างเกม โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการหาอนุพันธ์และวิธีการประยุกต์ใช้งานเบื้องต้น

3. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อเรียนรู้ผ่านเกม ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอการบอกคำตอบตรง ๆ จากครู พวกเขาสามารถเชื่อมโยงแนวคิดแคลคูลัสกับสถานการณ์ในเกมและค่อย ๆ เข้าใจแนวคิดหลัก จนสามารถสรุปและจับประเด็นสำคัญได้ด้วยตนเอง

4. การคิดและการแก้ปัญหา ในการเล่นเกม ผู้เรียนต้องใช้การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เช่น การหาค่าผลลัพธ์จากอนุพันธ์ของฟังก์ชัน การหาคำตอบที่ถูกต้องจากโจทย์ที่ได้รับ ทำให้ทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของผู้เรียนดีขึ้น

5. การเรียนรู้แบบยั่งยืนและการจดจำระยะยาว การเรียนรู้ผ่านเกมช่วยให้นักเรียนจดจำแนวคิดหลักของแคลคูลัสได้ดีและยาวนานขึ้น การเล่นเกมที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์อื่น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมความเข้าใจที่ยั่งยืนเมื่อผู้เรียนนำความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หรือโจทย์อื่น ๆ ที่ซับซ้อนขึ้น

6. การสื่อสารและการฟังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียน รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนรวมถึงการเสนอแนวคิดที่เหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม นั่นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม นั่นคือค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เกมบางเกมใช้เวลานานกว่าเวลาที่กำหนด เช่น เกม gen wit อัจฉริยะพันธุ์ใหม่ ภาค 2: ตามหารหัสผ่าน เพราะผู้เรียนจะต้องไปตามหารหัสผ่านตามห้อง ต่าง ๆ เมื่อผู้เรียนบางกลุ่มแก้โจทย์ปัญหาผิด ทำให้ไปหารหัสผิดห้อง ส่งผลให้เกิดความวุ่นวายเล็กน้อย ครูต้องมีการวางแผนอย่างดีที่จะไม่ให้เกิดความวุ่นวายกับผู้อื่น และมีการบริหารจัดการเวลา ยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ขั้นที่ 1 สสำรวจความรู้ มีเกมเกี่ยวกับการสำรวจความรู้เดิม เมื่อสำรวจความรู้เดิมแล้วจะต้องไปขั้นที่ 2 บอกกติกา แต่ในเนื้อหาบางแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันโดยใช้สูตร: 1 ผู้เรียนจะต้องรู้สูตรก่อน ทำให้ครูผู้สอนจะต้องอธิบายสูตรเพิ่มเติมในขั้นที่ 1 ก่อนจะ

บอกกติกาในการเล่นเกมนั้นที่ 2 ครูควรจะต้องคิดเกมที่ทำให้ผู้เรียนรู้สูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชัน สรุปแนวคิด ความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเองผ่านเกม

1.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนที่มีความสามารถช่วยเหลือเพื่อนที่มีระดับการเรียนรู้ปานกลางและอ่อนกว่า พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนกลุ่มหลังมีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ ครูควรชื่นชมกลุ่มที่มีการช่วยเหลือและสนับสนุนกัน เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานผ่านการเล่นเกมนั้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มการศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้แก่ผู้เรียน

2.2 ควรมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไปประยุกต์ใช้ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ ที่เหมาะสมหรือนำประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตรทิวส์ วงษ์หาบุศย์ และ ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2567). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(3), 269-280.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล. (2560). การประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 7(พิเศษ), 104-116.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ลดาวัลย์ แยมครวญ และ ศุภกฤษฎี นวัตกรรมกุล. (2561). การใช้เกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Information Science and Technology*, 7(1), 33-41.
- สำนวน คุณพล. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 11(2), 247-259.
- อรรถพล ศรีธนาผล และ สืบสกุล อยู่ยืนยง. (2566). การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวโดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(3), 158-168.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Gee, J. P. (2003). What video games have to teach us about learning and literacy. *Computers in entertainment*, 1(1), 20-20.

Instructional Leadership of School Administrators Affecting Affairs Academic Administration in School Under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 1

Kanphirom Nakkaeo^{1*} Nilrat Navakijpaitoon² and Nopparat Chairueng²

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

² Lecturer, Department of Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6655701017@nstru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to study (1) the instructional leadership of school administrators, (2) the affairs of academic administration in school, (3) the instructional leadership of school administrators affecting affairs academic administration in school, and (4) the guidelines for developing instructional leadership of school administrators affecting affairs academic administration in school under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 1. This research is a mixed-methods study. The sample group consisted of 248 teachers. The research instruments used for data collection included a questionnaire and a structured interview. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The research findings 1) The instructional leadership of school administrators was at the highest level overall. 2) The academic administration of schools was at the highest level overall. 3) The leadership in teaching and learning of school administrators across all four dimensions collectively accounts for 77.00% of the variance in the management of academic affairs in educational institutions, with a statistically significant correlation at the .01 level. 4) The guidelines for developing instructional leadership that impacts academic administration in schools revealed five key aspects: Setting the direction for development. Curriculum improvement. Assessment and monitoring of teaching and learning. Promoting positive relationships and cooperation among teachers. Professional development of teachers, focusing on key competencies to meet objectives.

Keywords: Instructional Leadership, Academic Administration, School

ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

กัณภรณ์ นาคแก้ว^{1*} นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์² และ นพรัตน์ ชัยเรือง²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6655701017@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา (2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (3) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และ (4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันสามารถพยากรณ์ผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 77.00 โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ปรากฏผล 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดทิศทางการพัฒนา การปรับปรุงหลักสูตร การประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน การส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและความร่วมมือระหว่างคณะครู และการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน, การบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เนื่องจากการศึกษาคือเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกระดับจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ในปัจจุบัน ระบบการศึกษาของประเทศได้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่เน้นการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และการเข้าถึงการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร การพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัย และการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนในแต่ละยุคสมัย เป็นสิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนการสอนจึงไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาการ แต่ยังคงส่งเสริมทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความคิดและการทำงานร่วมกัน เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในทุกด้านและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกที่มีความรวดเร็วและไม่แน่นอน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับโรงเรียน ผู้นำที่มีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ดีสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาทักษะการสอน

ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (สุทธิศักดิ์ โคกคาน, 2566) การบริหารการเรียนการสอนจึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรงเรียน แต่ยังต้องมุ่งเน้นไปที่การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการศึกษา รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน และการสนับสนุนให้ครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบัน (Jazzar & Algozzine, 2007; Hallinger, 2009) การมีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ดีนั้นไม่เพียงแต่ช่วยกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาการเรียนการสอน แต่ยังส่งผลให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (MacBeath, 2013) โดยผู้นำการเรียนการสอนต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับทั้งครูและนักเรียนในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการใช้กลยุทธ์และเครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ในลักษณะที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและโลกการศึกษา (Weber, 1996)

บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนและโรงเรียนโดยรวม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนการบริหารงานวิชาการไม่เพียงแต่การควบคุมหรือจัดการหลักสูตร แต่ยังครอบคลุมถึงการสนับสนุนและพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะและความรู้ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการศึกษา (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) การบริหารงานวิชาการต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีผู้นำการเรียนการสอนที่มีภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนางานวิชาการให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคม การทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยพัฒนาและยกระดับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (Hallinger, 2009) อย่างไรก็ตามในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังคงประสบปัญหาในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการขาดความชัดเจนในการกำหนดทิศทางการเรียนการสอน การขาดการสนับสนุนครูในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1, 2567)

การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงลักษณะของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยจะสำรวจปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้นำทางการเรียนการสอนนำมาใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ของการศึกษาภายในสถานศึกษา การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของผู้นำทางการเรียนการสอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้นำการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่จะใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 698 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 248 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) มีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random Sampling) ใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม ทำการสุ่มโดยการจับฉลาก ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และข้าราชการครูหัวหน้าฝ่ายงานวิชาการของสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 15 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ปฏิบัติงานสอน ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็นแบบสอบถาม 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1932)

- 5 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา แบ่งเป็นแบบสอบถาม 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1932)

- 5 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน 4 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผู้วิจัยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยใช้ระบบ Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ My office จำนวน 248 ชุด

3) นำผลการตอบกลับจากกลุ่มตัวมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเมื่อเรียบร็อยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ

4.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาผู้วิจัยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน และเวลาที่กำหนด โดยใช้เครื่องมือจากแถบบันทึกเสียงและการจดบันทึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยมีการดำเนินการดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรรยา และ ชาญชัย เจริญทรัพย์, 2559)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (สุรัชย์ จารุภูมิ และ ธนพร วิเศษสุ, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

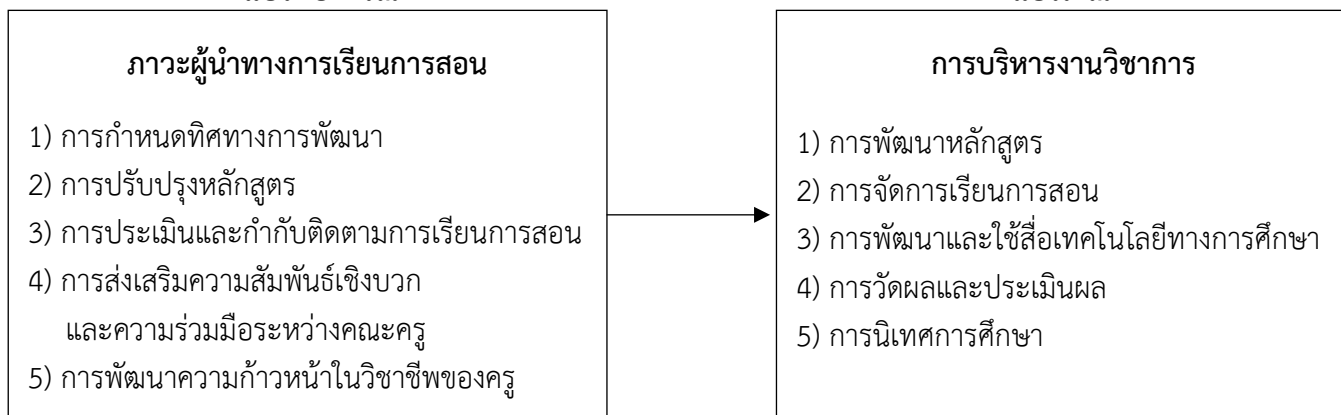
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.5 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประเด็นจากบทสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามความต้องการจำเป็น และนำเสนอในลักษณะการบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 248 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 74.19 และเป็นเพศชาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 25.81 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุ ช่วงอายุ 30 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 32.66 รองลงมาคือช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 30.24 ช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 18.95 และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.15 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานสอน 5 - 10 ปี มากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาคือปฏิบัติงานสอน 10 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 34.27 และปฏิบัติงานสอน น้อยกว่า 5 ปี น้อยที่สุด จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 28.23 ตามลำดับ และขนาดของสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นขนาดกลางมากที่สุด จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 39.11 รองลงมาสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 27.82 สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ น้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47 ตามลำดับ

1. ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหาร โดยภาพรวม (n=248)

ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหาร	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. การกำหนดทิศทางการพัฒนา	4.53	.47	มากที่สุด
2. การปรับปรุงหลักสูตร	4.56	.45	มากที่สุด
3. การประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน	4.49	.53	มาก
4. การส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและความร่วมมือระหว่างคณะครู	4.52	.55	มากที่สุด
5. การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู	4.55	.52	มากที่สุด
รวม	4.53	.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ($\bar{X} = 4.55$) และค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.49$)

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวม (n=248)

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	(\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.50	.57	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.60	.50	มากที่สุด
3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.53	.54	มากที่สุด
4. การวัดผลและประเมินผล	4.56	.49	มากที่สุด
5. การนิเทศการศึกษา	4.52	.52	มากที่สุด
รวม	4.54	.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.56$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.50$)

3. ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างของภาวะผู้นำ ทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปร	b	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.349	.154		2.260	.000
การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู (X_5)	.323	.040	.357	8.102	.000
การประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน (X_3)	.255	.053	.284	4.825	.000
การกำหนดทิศทางการพัฒนา (X_1)	.211	.043	.211	4.896	.000
การส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและความร่วมมือ ระหว่างคณะครู (X_4)	.136	.052	.157	2.645	.009

$$R = .878^d, R^2 = .770, F = 203.782$$

$$SE_{est} = .22869, R^2_{adj} = .767, a = .349$$

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มี ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = .878$) ซึ่งมีความสัมพันธ์คล้อยตามกันใน 4 ด้าน ได้แก่ X_5, X_3, X_1 , และ X_4 โดยมีค่า

ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) เท่ากับ 0.770 และประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.767 พร้อมทั้งมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.229 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านร่วมกันสามารถพยากรณ์ผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 77.00 โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

4.1 ด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนา ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาของ โรงเรียนอย่างชัดเจน โดยการวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาในปัจจุบัน มีการ สื่อสารทิศทางการพัฒนากับครูและบุคลากรในโรงเรียนให้รับรู้และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้ทุกคนมุ่งสู่เป้าหมาย ร่วมกันและพัฒนาโรงเรียนไปในทิศทางที่ต้องการ

4.2 ด้านการปรับปรุงหลักสูตร ผู้บริหารมีการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของ ผู้เรียนและชุมชน รวมถึงการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ากับการเรียนการสอน นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาส ให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงหลักสูตร อีกทั้งควรศึกษาข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมิน หลักสูตรเดิมเพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย

4.3 ด้านการประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบประเมินที่มี ประสิทธิภาพ โดยการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน รวมถึงการติดตามผลการสอน ของครูอย่างต่อเนื่อง ผ่านการสังเกตการสอนและการให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ทั้งนี้ การกำกับติดตามยังช่วยให้สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ทันเวลา

4.4 ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและความร่วมมือระหว่างคณะครู ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้าง บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ดีสามารถสร้างแรงจูงใจและ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางวิชาการ การรับฟัง ข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากรอย่างจริงจัง รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เช่น การประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น การจัดอบรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการทำงาน

4.5 ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนให้ครูมีโอกาสพัฒนาอาชีพ ผ่านการอบรม ฝึกอบรม และการวิจัยทางการศึกษา รวมถึงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูภายในโรงเรียน การให้ กำลังใจและการยอมรับผลงานของครูจะช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการสอนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีการแสดงบทบาทในการส่งเสริม การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการวางแผนและการจัดการที่ดี รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุน ครูผู้สอนให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสามารถนำวิสัยทัศน์และนโยบายการศึกษาไปใช้ในการกำหนดทิศทาง และเป้าหมายของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนการสอนในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดี และนักเรียนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทางการศึกษาที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน การจัดการเรียนการสอนและติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาวะผู้นำ ทางการเรียนการสอนอยู่ในระดับที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวัฒน์ บริพิศ (2562) ศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียน การสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและราย ด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

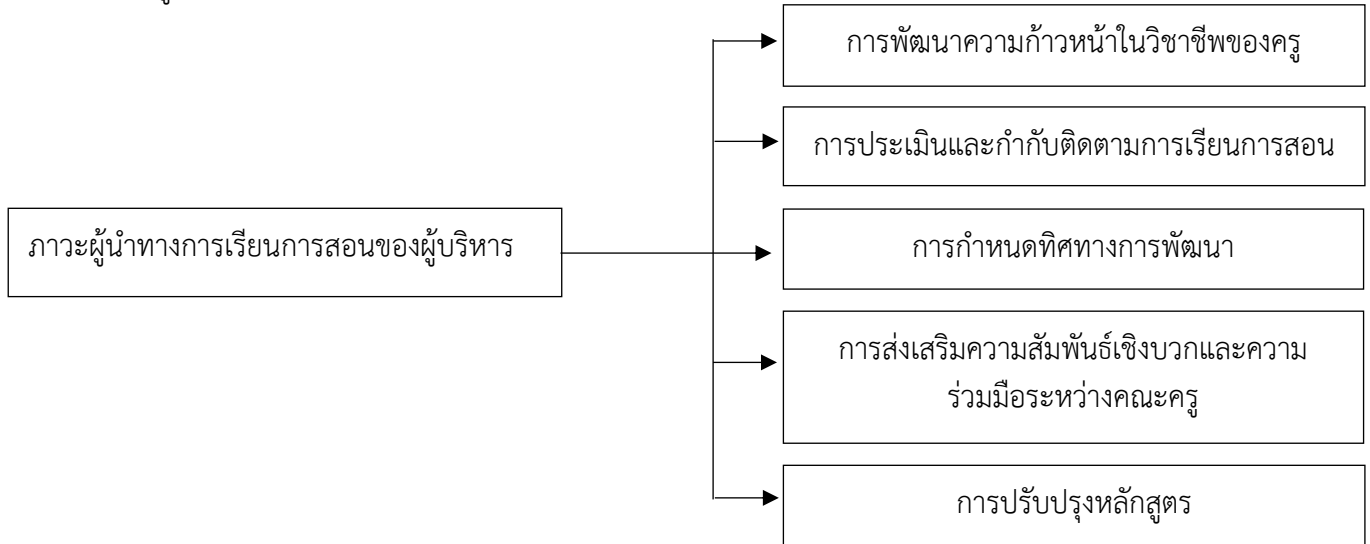
ผลการศึกษากิจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายทางวิชาการที่ชัดเจน รวมถึงการ สนับสนุนให้ครูผู้สอนมีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดฝึกอบรมและกิจกรรมพัฒนาครู นอกจากนี้ยังมีการใช้ข้อมูลและผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สถานศึกษายังมีการพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคในการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้ สามารถติดตามความก้าวหน้าและปัญหาการเรียนของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุทิตา ชมชื่น (2561) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกใน ระดับสูงมากกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู การประเมินและการกำกับติดตามการเรียนการสอน การกำหนดทิศทางการพัฒนา และการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก และความร่วมมือระหว่างคณะครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพ ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ส่งผลให้มีการวางแผนและการดำเนินงาน ที่มีเป้าหมายที่ตรงกัน การประเมินและติดตามผลการเรียนการสอนช่วยให้สามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนได้ อย่างทัน่วงที และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและผู้บริหารช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ซึ่งส่งผล โดยตรงต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ชนก ธาดาสิริพัฒน์ (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนในภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางการ เรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษามีผลอย่างมากต่อการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาวิชาการของครู การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่เข้มแข็งสามารถนำทีมงานครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำงานร่วมกันอย่าง มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนมีการพัฒนาในด้านวิชาการที่ดีขึ้น รวมถึงการสร้างระบบประเมินผลที่สามารถติดตามและ ปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและการ บริหารจัดการข้อมูลก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน และมีผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่าง ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมพร พงษ์เพชร (2561) ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาวิชาการของครูและ สร้างการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่ช่วย เสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนในโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า องค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการวิจัยมีความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู การประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน การกำหนดทิศทางการพัฒนา การส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและความร่วมมือระหว่างคณะครู และการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับปรุงหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับการบริหารงานวิชาการ ($r = .868^{**}$) ซึ่งมีผลใน 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินและติดตามการเรียนการสอน การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู การกำหนดทิศทางการพัฒนา และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผลการทดสอบทางสถิติพบว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสามารถทำนายผลการบริหารงานวิชาการได้ถึงร้อยละ 77.00 ($R^2 = .770$) โดยมีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมาก โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนา การปรับปรุงหลักสูตร การประเมินและติดตามการเรียนการสอน การส่งเสริม

ความร่วมมือระหว่างคณะครู และการพัฒนาวิชาชีพของครู ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ช่วยยกระดับการบริหารงานวิชาการและคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดการอบรมและเสริมสร้างทักษะการบริหารงานวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้สามารถสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่ควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการประเมินและกำกับติดตามการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยเน้นกระบวนการและวิธีที่เหมาะสม สร้างระบบประเมินที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โดยสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อช่วยในการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้รวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน เช่น ประสบการณ์ผู้บริหาร โครงสร้างองค์กร บริบทของสถานศึกษา หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อหาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำที่เหมาะสมและยั่งยืน

2.2 ควรเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ลึกลงในมุมมองของครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้เข้าใจผลกระทบของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในมิติต่าง ๆ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่ชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนา นโยบายการศึกษาให้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ และ ชาญชัย เจริญทรัพย์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา: การวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ. *วารสารการศึกษาภาควิชา*, 22(1), 45-60.
- พิมพ์ชนก ธาดาสิริพัฒน์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- มุกิตา ชมชื่น. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง).
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *รายงานสถานการณ์การศึกษาของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. (2567). ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. สืบค้นจาก <http://www.nst1.go.th/home/index.php/2020-06-17-11-58-17>.

- สิริวัฒน์ บริพิศ. (2562). ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- สุทธิศักดิ์ โคกคาน (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- สุรชัย จารุภูมิ และ ธนพร วิเศษสุข. (2560). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา: การใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินผล. *วารสารการศึกษาทางการบริหาร*, 30(3), 75-90.
- Hallinger, P. (2009). Leadership for learning: Does leadership make a difference?. *Educational Administration Quarterly*, 45(5), 736-771.
- Jazzar, M., & Algozzine, B. (2007). *Leadership for school improvement*. London: Pearson Education.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.
- MacBeath, J. (2013). Leadership for learning: A review of the research. *Educational Management Administration & Leadership*, 41(1), 5-23.
- Weber, E. (1996). Educational reform: Key components for school improvement. *Educational Administration Quarterly*, 32(3), 262-278.

Effects Of Recreational Game Program to words Development Movement Skills of Primary 3 Students at Ban Bang Kram School

Santipong Kongphetthanadet^{1*} and Nanthon Bunjongparu²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: 6524442240@ru.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to compare motor skill levels before and after the program's implementation. The sample were Primary 3 students from Ban Bang Kram School, Wang Wiset District, Trang Province in the first semester of the 2024 academic year, totaling 17 students. They were selected by Purposive sampling the instrument for collecting data were 1) Lesson Plan using recreational game programs 2) Recreational game programs 3) Motor skills assessment. The analysis was accomplished by mean, standard deviation and dependent sample t-test. The result of the study found that: the development movement skills of Primary 3 students was significantly higher than before at the .05 level.

Keywords: Recreational Game Program, Movement Skills, Motor Skills Assessment Tool

ผลของการใช้โปรแกรมเกมนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบางคราม

สันติพงษ์ คงเพชรธนะ^{1*} และ นันทน์ธร บรรจงปรุ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442240@umail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมเกมนันทนาการที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวก่อนเรียนและหลังเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบางคราม อำเภอดีงวิทยุ จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ 2) โปรแกรมเกมนันทนาการ 3) แบบวัดทักษะการเคลื่อนไหว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทีแบบ t-test dependent ผลการศึกษาพบว่า ผลการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมเกมนันทนาการ, ทักษะการเคลื่อนไหว, แบบวัดทักษะการเคลื่อนไหว

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีรอบด้าน ทั้งสุขภาพกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดปัญหาสุขภาพ และสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างเท่าเทียม โดยเน้นการให้ความรู้ด้านสุขภาพ การป้องกันโรค และการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ยังส่งเสริมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายและปลูกฝังทัศนคติที่ดี เกี่ยวกับกีฬาและสุขภาพ โดยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมทางกีฬา ทั้งในและนอกสถานศึกษา รวมถึงการร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสถานกีฬา กรมพลศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานสมรรถภาพทางกายของประชาชนไทยทุกช่วงวัย เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศ (กรมพลศึกษา, 2562)

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เข้ามาอย่างรวดเร็วและมีบทบาทในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น การใช้เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แทนการเดินหรือมือ ซึ่งเครื่องอำนวยความสะดวกเหล่านี้ ทำให้มนุษย์เราเคลื่อนไหวกัน น้อยลงและไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย จึงเป็นผลทำให้สมรรถภาพทางกายลดลง เพราะการจะมีสมรรถภาพทางกายที่ดีนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งสร้างเกิดขึ้น ให้เกิดขึ้น และรักษาโดยออกกำลังกายหรือฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ หรือออกกำลังกายแล้วสมรรถภาพทางกายก็ลดลง และทางเกิดปัญหา ที่ตามมา กิจกรรมการออกกำลังกายหรือการฝึกฝนร่างกายเป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาในเรื่องของทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นกีฬา และการนำทักษะการเคลื่อนไหวเฉพาะมาใช้ การที่จะนำกิจกรรมการออกกำลังกายและการฝึกฝนร่างกายมาใช้นั้นต้องมีการพิจารณาตามความเหมาะสมกับช่วงวัย ซึ่งตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดและให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้และการเสริมสร้างร่างกายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในเรื่องของการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายขณะอยู่กับที่ แบบเคลื่อนที่ และการใช้อุปกรณ์ประกอบอย่างมีทิศทาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทำให้ต้องมีการทดสอบสมรรถภาพ เพราะการสมรรถภาพทางกาย (Physical fitness) เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ

ดำรงชีพในปัจจุบัน เมื่อบุคคลมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแล้ว การดำเนินชีวิตก็จะมีความสุข นั่นก็คือ การมีสมรรถภาพทางกายที่ดี การมีสมรรถภาพทางกายที่ดี ทำให้มีสุขภาพดี ร่างกายมีการเจริญเติบโตแข็งแรง ประสิทธิภาพของการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจประสานสัมพันธ์กันดี และลดอัตราการเสี่ยง เป็นโรคต่าง ๆ อีกทั้งยังทำให้มีทรงวัด ของร่างกายได้สัดส่วน ทางมีทักษะกีฬาที่ดี ทำให้เกิดความสนุกสนานกับการเข้า การออกกำลังกายร่วมกิจกรรมและกีฬา โรงเรียนจึงเห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาวะของนักเรียน จึงมีการทดสอบสมรรถภาพทุกปี เพื่อตรวจสอบสุขภาพ สุขภาพและความแข็งแรงของร่างกายของนักเรียน เพราะการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต เพราะการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมเคลื่อนไหวต่างๆให้ร่างกายได้ออกกำลังนั้น ทำให้ร่างกายไม่อยู่ในสภาวะอยู่กับที่ ซึ่งหากเราปล่อยให้ร่างกายของไม่ได้ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมเคลื่อนไหว อาจส่งผลแก่ สุขภาพและสมรรถภาพทางกายได้ ปัจจุบันนี้เด็กอายุ 6- 12 ปี มีการเคลื่อนไหวร่างกาย น้อยลง เวลาเด็กใช้ในแต่ละวันส่วนใหญ่ นอกจากการไปโรงเรียนแล้ว ช่วงเวลาหลังเลิกเรียนกิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นการเรียนพิเศษ การทำงานบ้าน อ่านหนังสือทบทวนตำรา การดูโทรทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์ เล่นเกม กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมออกแรงน้อย ร่วมกับการมีพฤติกรรมรับประทานอาหารพลังงานสูงในมือเย็น นำไปสู่ภาวะน้ำหนักเกิน หรืออ้วน ได้ง่าย ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้นักเรียนไม่ผ่านการทดสอบสมรรถภาพประจำปีของโรงเรียน ทำให้ต้องหาแนวทางการแก้ปัญหา นักเรียนมีสุขภาพที่ไม่ดี จากการประเมินทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบางคราม ในปีที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวที่จำกัด และไม่สามารถทำกิจกรรมทางกายที่ต้องการความยืดหยุ่นและความคล่องตัวได้ดีนัก โดยเฉพาะในทักษะการวิ่ง กระโดด และการทรงตัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางกายภาพของเด็กในวัยนี้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องของความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และความทนทานต่อกิจกรรมที่ใช้แรงกายเป็นเวลานานๆ

โปรแกรมเกมนันทนาการเป็นโปรแกรมที่เสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้แก่ผู้เรียน เพราะกิจกรรมนันทนาการเป็นการใช้เวลาว่างจากภารกิจงานประจำ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระทำด้วยความสมัครใจและมีความพึงพอใจ โดยกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและกฎหมายบ้านเมืองทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีนันทนาการจึงเป็นส่วนสำคัญในวิถีชีวิต เหมาะสำหรับเด็กประถม เพราะช่วงวัยของเด็ก 6-12 ปี เป็นวัยที่ต้องการเคลื่อนไหว สนุกกับกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยพัฒนาความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตใจ (กระทรวงมหาดไทย, 2562)

จากข้อมูลทั้งหมดนี้ จึงเป็นสาเหตุให้การใช้โปรแกรมเกมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 น่าจะช่วยส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้นักเรียนในช่วงวัยนี้ได้มีแรงจูงใจในการเสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหวที่ทำให้สมรรถภาพของร่างกายในมีสุขภาพที่ดีขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมเกมนันทนาการที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวก่อนเรียนและหลังเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านบางคราม อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จำนวน 153 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านบางคราม จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 17 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ ใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model) มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของครู ขั้นที่ 5 ขั้นการฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน แผนละ 2-4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

2.2 โปรแกรมเกมนันทนาการ

- 2.2.1 เกมตะเตั่ว
- 2.2.2 เกมชิงที่หมาย
- 2.2.3 เกมลมเพลมพัด
- 2.2.4 เกมลิงชิงหาง
- 2.2.5 เกมแม่ไก่ห้วงไข่
- 2.2.6 เกมชิงบอล
- 2.2.7 เกมชิงหลัก
- 2.2.8 เกมไล่ตามหมวก
- 2.2.9 เกมวิ่งเข้าเป้า
- 2.2.10 เกมกระต่ายกระแต

2.3 แบบวัดทักษะการเคลื่อนไหว

- 2.3.1 ความเร็ว (speed)
- 2.3.2 กำลังของกล้ามเนื้อ (muscle power)
- 2.3.3 ความคล่องแคล่วว่องไว (Agility)

3. สมมติฐานการวิจัย

ทักษะการเคลื่อนไหวหลังใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 วิธีการดำเนินการทดลองผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นก่อนการทดลอง 1) นำผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากหลักสูตรไปเสนอต่อ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางคราม 2) ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน และแนะนำวิธีการใช้โปรแกรมเกมนันทนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว 3) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน ทำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหว ก่อนการจัดกิจกรรมการใช้โปรแกรมเกมนันทนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว

4.2 ขั้นทดลอง ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การใช้โปรแกรมเกมนันทนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 17 คน โดยทำการทดลองสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำโปรแกรมเกมนันทนาการมาใช้ดังนี้ 1) ขั้นนำ ครูชี้แจงสาระบทเรียน ทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นนำเสนอ ครูนำเสนอบทเรียนอย่างชัดเจนพร้อมทั้งอธิบายเนื้อหา และสาธิตตัวอย่างทักษะ ตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจ ตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนให้ผู้เรียนลงมือฝึกปฏิบัติหากผู้เรียนยังไม่เข้าใจ ต้องสอนซ่อมเสริมให้เข้าใจก่อนชี้แจง กระบวนการเรียนรู้ 3) ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบผู้สอนปฏิบัติให้ผู้เรียนดูเป็น ตัวอย่าง ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับ ให้การเสริมแรงหรือแก้ไข ข้อผิดพลาดของผู้เรียน 4) ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของครู ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้สอนคอยดูแลอยู่ต่าง ๆ ผู้สอน ประเมินความสามารถของผู้เรียน ได้จากความสำเร็จและความผิดพลาด คอยให้ความช่วยเหลือ แก้ไขทักษะที่ผิดพลาด และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาด 5) ขั้นการฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ หลังจากที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตาม

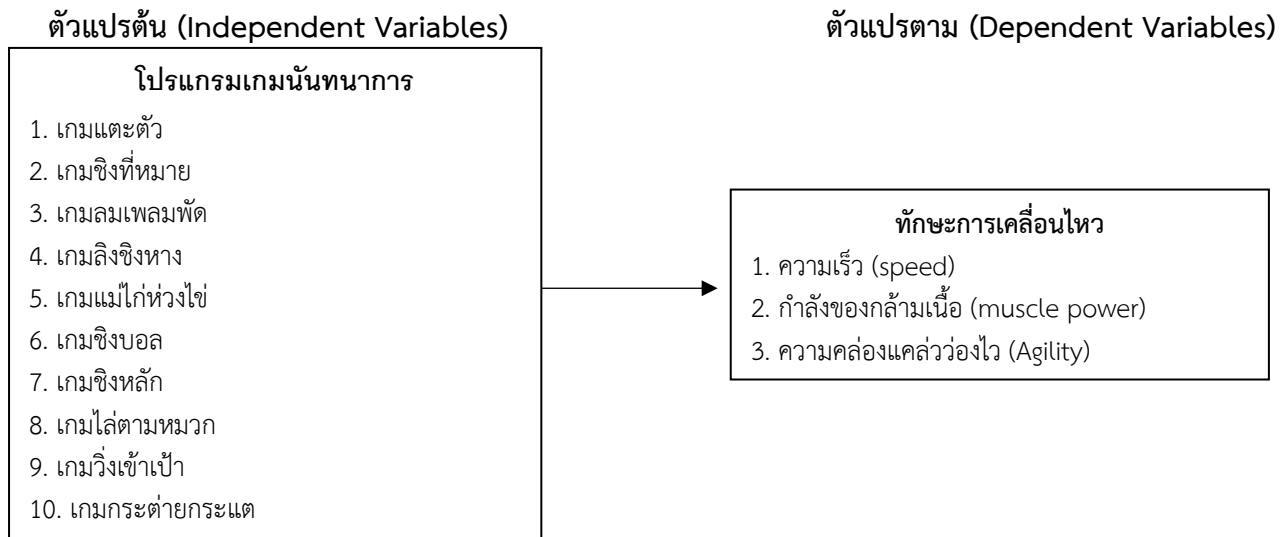
ขั้นที่ 4 ได้ถูกต้อง 85-90% แล้ว ผู้สอนควรปล่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติ ต่อไปอย่างอิสระ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและเพิ่มความคงทนในการเรียนรู้จากนั้นผู้เรียนที่ทำถูกต้อง สอนเพื่อนเพื่อทบทวนความเข้าใจของผู้เรียนด้วย

4.3 ขั้นหลังการทดลอง หลังจากผู้วิจัยสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมเกมเน้นพัฒนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวแล้วผู้วิจัยทำการทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการทำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหว หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมเกมเน้นพัฒนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว จำนวน 3 ทักษะ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวัดทักษะการเคลื่อนไหวก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมเกมเน้นพัฒนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สถิติที่ใช้ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนวัดทักษะการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้โปรแกรมเกมเน้นพัฒนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนการวัดทักษะการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้โปรแกรมเกมเน้นพัฒนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว

การทดสอบ	N	Mean	S.D.	T	Sig.
ก่อนเรียน	17	3.41	0.60	24.61	.000**
หลังเรียน	17	8.53	0.85		

หมายเหตุ: * $p \leq 0.05$

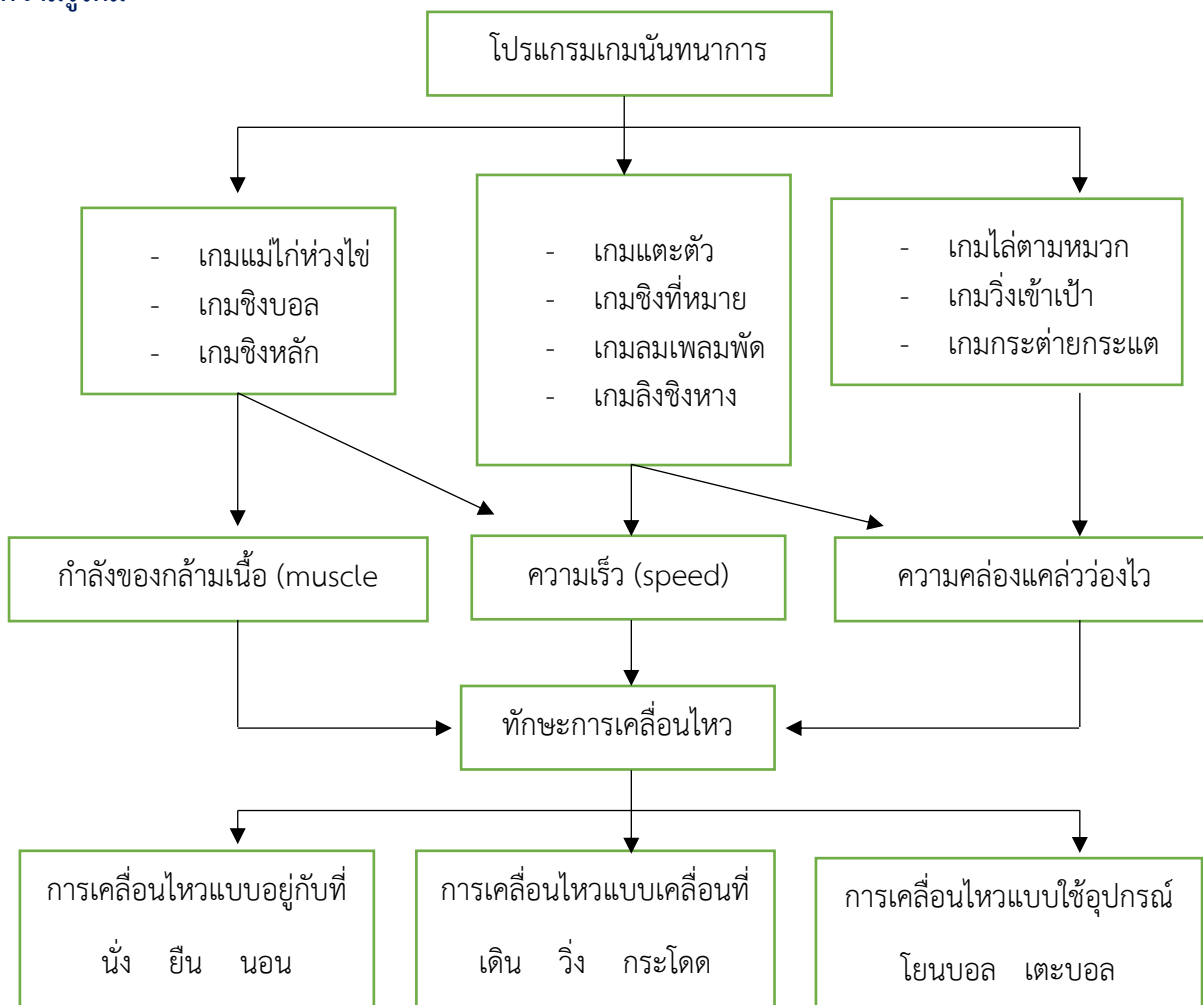
จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนการวัดทักษะการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของกลุ่มทดลอง พบว่า ผลการวัดทักษะการเคลื่อนไหวหลังเรียนโดยการใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบางครามที่ได้รับการเรียนรู้โดยการใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 3.41 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.53 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.12 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยการใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการ มีประสิทธิผลช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะการเคลื่อนไหว โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน เห็นได้ว่านักเรียนมีทักษะการเคลื่อนไหวที่ต่ำ ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจาก กิจกรรมการเล่นหรือการออกกำลังกายของเด็กไม่ค่อยได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้ต้องสร้างนวัตกรรมโปรแกรมเกมเน้นทนาการ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนรู้สึกอยากออกกำลังกาย หรืออยากเคลื่อนไหว การใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการช่วยให้เด็ก ๆ ได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพ การเล่นเกมที่มีการเคลื่อนไหวส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการเคลื่อนไหวของพวกเขา ทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson, M. T. (2021) ที่กล่าวว่า การเล่นเกมเน้นทนาการไม่เพียงแต่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว แต่ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและความสามารถในการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิต และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith, L. A. (2020) ได้ศึกษาเรื่องการเข้าร่วมโปรแกรมเกมเน้นทนาการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวในเด็ก งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเล่นเกมที่เน้นการเคลื่อนไหวสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง และการประสานงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการทำกิจกรรมทางกายอื่น ๆ และหากการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ นักเรียนก็จะเกิดการเรียนรู้และเกมพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีไปด้วย White, E. R. (2022) ออสเตเรีย ชี้ให้เห็นว่า พบว่า โปรแกรมเกมเน้นทนาการมีผลเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะทางกายและสุขภาพโดยรวมของเด็ก การเข้าร่วมในกิจกรรมที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวช่วยลดอัตราการเป็นโรคอ้วนและกระตุ้นให้เด็กมีวิถีชีวิตที่กระฉับกระเฉง การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวที่ดีจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีในระยะยาว

จากการทดลองใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการนี้มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญนั้น ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทักษะการเคลื่อนไหว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กระตุ้นการเคลื่อนไหวส่งผลให้เด็กมีความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง และการประสานงานที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญในการทำกิจกรรมทางกายอื่น ๆ ต่อไปนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ ที่ระบุว่าเกมเน้นทนาการช่วยให้เด็ก ๆ พัฒนาทักษะทางกายได้ดีขึ้น เช่น การเล่นเกมที่มีการเคลื่อนไหวช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการเคลื่อนไหวและทำให้เด็กมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวันของเด็กและส่งเสริมสุขภาพที่ดีในระยะยาว การใช้โปรแกรมเกมเน้นทนาการที่เน้นการเคลื่อนไหวไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางร่างกายของเด็ก แต่ยังส่งผลให้เด็กมีสุขภาพที่ดีขึ้น มีความมั่นใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบางคราม ที่ได้รับการเรียนรู้โดยการใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 3.41 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.53 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.12

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดการเรียนการสอนโดนใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ เป็นรูปแบบการสอนที่มีโครงสร้างแบบเรียงลำดับและนำเสนอ เนื้อหาสาระแก่นักเรียนโดยใช้วิธีการบรรยายหรือสาธิต รวมไปถึงการสอนที่ประกอบด้วยแบบฝึกหัดชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม การสังเกต การอภิปราย การสัมมนา การเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ 1) ชี้นำ 2) ชี้นำเสนอ 3) ชี้นำฝึกปฏิบัติตามแบบ 4) ชี้นำฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของครู 5) ชี้นำการฝึกปฏิบัติตัวอย่างอิสระ ครูผู้สอนควรอธิบายชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจอย่างชัดเจน ไม่เช่นนั้นการฝึกปฏิบัติตัวอย่างอิสระ อาจผิดพลาดได้

1.2 ครูผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมเกมนันทนาการก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และขั้นตอนการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น

1.3 การเตรียมการก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ ครูผู้สอนควรเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ให้แก่นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมเกมนันทนาการ ในเนื้อหาอื่น ๆ ในระดับชั้นต่าง ๆ ต่อไป โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ระดับชั้น และวัยของนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2562). *แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของประชาชนไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงมหาดไทย. (2562). *แผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. สืบค้นจาก <http://www.ppb.moi.go.th/midev05/upload/0211.3-v3732.pdf>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Johnson, M. T. (2021). Enhancing motor skills and teamwork through recreational activities. *International Journal of Sports Science*, 45(2), 200-210.
- Smith, L. A. (2020). The impact of recreational games on children's movement skills development. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(3), 125-135.
- White, E. R. (2022). The role of recreational programs in promoting physical health in children. *Journal of Health and Fitness*, 38(4), 300-310.

Community-Based Participatory Development of Suksala in Nan Province

Warintep Chueasamran^{1*} Thanat Baiya¹ Chaen Atachai¹ Kamonchat Chandee¹ and Wilawan Kamin¹

¹ Nan Provincial Public Health Office, Thailand

* Corresponding author. E-mail: warintep@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the current situation of access to public health services in remote areas of Nan Province, (2) develop a community-based participatory health-sala model, and (3) evaluate the outcomes of the developed health-sala operation using participatory action research (PAR). Data were collected from target groups in 6 areas through in-depth interviews, focus group discussions, and questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics and qualitative content analysis. The results of the research found that the health-sala operation using a community participatory approach could increase access to health services, reduce barriers related to distance, and promote community self-reliance in the long run. The results of the operation reflected the effectiveness of this approach, and key recommendations included policy support for integrating health-sala operation into the district health system.

Keywords: Development, Community Health, Community Participation

การพัฒนาสุขภาพาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

วารินทร์เทพ เชื้อสำราญ^{1*} ถนัด ไบยา¹ แชน อະทะไซ¹ กมลฉัตร จันท์ดี¹ และ วิลาวัลย์ กามินทร์¹

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: [warindep@gmail.com](mailto:warintep@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดน่าน (2) พัฒนารูปแบบสุขภาพาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชน และ (3) ประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานสุขภาพาร่วมใจที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 6 พื้นที่ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก สันทนาการกลุ่ม และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพาร่วมใจที่ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพ ลดอุปสรรคด้านระยะทาง และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชนในระยะยาว ผลลัพธ์ของการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแนวทางนี้ และขอเสนอแนะสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนเชิงนโยบายเพื่อบูรณาการสุขภาพาร่วมใจเข้ากับระบบสุขภาพระดับอำเภอ

คำสำคัญ: การพัฒนา, สุขภาพาร่วมใจ, การมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำ เป็นบ่อเกิดหรือปัจจัยเสริมของอีกหลากหลายปัญหาในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เรื้อรังและหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจังคาดว่าสังคมไทยจะยังคงมีปัญหานี้ต่อไปในอนาคตจากกระบวนการสะสมทุนกระจุกตัวและความถ่างมากขึ้นของผลตอบแทนจากเงินเดือนค่าจ้างจากประสบการณ์ต่างประเทศซึ่งว่าการลดความเหลื่อมล้ำต้องการความมุ่งมั่นและความยินยอมของสังคมในการจัดระเบียบ เศรษฐกิจผ่านนโยบายที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้จริง ซึ่งแม้บริบทสังคมการเมืองของไทยปัจจุบันกำลังเคลื่อนไปทิศทางนั้นแต่ก็ยังเป็นไปอย่างค่อนข้างช้า และยังคงตกอยู่ในกับดักนโยบายประชานิยมที่มีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำไม่มากหรือกระทั่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำในบางนโยบาย และเมื่อผสมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางประการที่เพิ่มความเสี่ยงต่อความเหลื่อมล้ำเช่นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและคนจนจึงเป็นความท้าทาย (สมชัย จิตสุชน, 2558) ทั้งนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคม และความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ก็มักจะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสที่จะเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บสูงกว่าผู้มีรายได้สูง และผู้ที่มีสุขภาพไม่ดีก็มีโอกาสที่จะหารายได้น้อยกว่าผู้ที่มีสุขภาพดี รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่า คนทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน ไม่ว่าจะฐานะชั้นไหน ประกอบอาชีพอะไร ก็ต่างมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยก ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ควรพิจารณาคือ การที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ การกระจายตัวของสถานรักษาพยาบาล ปริมาณบุคลากร ที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเข้ารับบริการการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพเทียบเคียงกับประชาชนที่อยู่ในเขตเมือง (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554) ประชาชนในพื้นที่ชายขอบ เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ มักไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือถูกกีดกัน หรือไม่ได้รับการดูแล หรือไม่ได้รับบริการหรือความคุ้มครองจากรัฐอย่างที่คนอื่น ๆ ได้รับ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานหรือการจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งง่ายต่อการถูกครอบงำทางความคิดและวัฒนธรรม (กาญจนา เทียนลาย และ อีรินงค์ สกกุลศรี, 2555) ปัญหาที่สำคัญคือ การที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็น

เพราะข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ การกระจายตัวของสถานรักษาพยาบาล ปริมาณบุคลากร ที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเข้ารับบริการการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพเทียบเคียงกับประชาชนที่อยู่ในเขตเมือง (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554)

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมุ่งหวังให้สภานิติบัญญัติได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาหน่วยพยาบาลที่อยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่ห่างไกลให้เป็น “สุขศาลา” เพื่อเป็นที่พึ่งด้านสุขภาพของนักเรียนและประชาชนในพื้นที่ทุรกันดารชายแดน หรือพื้นที่พิเศษในภูมิภาคต่าง ๆ และก่อให้เกิดความไว้วางใจในเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานคล้ายคลึงกับศูนย์สุขภาพชุมชน (ศสช.) ที่กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการ โดยมีโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่เป็นแม่ข่ายให้คำปรึกษาผ่านระบบวิดีโอ สนับสนุนยาและเวชภัณฑ์ เครื่องมือที่จำเป็น พัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมทั้งมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็น พี่เลี้ยงแก่บุคลากรสุขศาลาพระราชทาน การจัดรูปแบบบริการด้านสุขภาพในสุขศาลาพระราชทานเริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันมีทั้งหมด 22 แห่ง ใน 10 จังหวัด 16 อำเภอ 53 หมู่บ้าน ให้บริการ 4,073 ครั้ง เรือน ประชากร 17,810 คน (สุขศาลาพระราชทาน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2568)

จังหวัดน่านมีพื้นที่หมู่บ้านและกลุ่มบ้าน ประมาณกว่า 40 แห่ง ที่กระจัดกระจายอยู่ตามไหล่เขาและพื้นที่ชายขอบ มีความยากลำบากการเดินทางโดยเฉพาะฤดูฝนต้องอาศัยการเดินเท้าเป็นหลัก มีความเสี่ยงในการออกไปให้บริการในพื้นที่ทำให้ประชาชนเข้าไม่ถึงบริการสาธารณสุขที่มีอยู่หลายหมู่บ้านไม่มีสถานบริการสาธารณสุขอยู่ในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเดินทางมารับบริการยากลำบากขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่ครอบคลุม ตลอดจนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เพียงพอโดยเฉพาะ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ด้านวิชาชีพอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับรองรับปัญหาด้านสาธารณสุขที่ทวีจำนวนมากขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในพื้นที่เฉพาะเช่นนี้เป็นพิเศษที่แตกต่างออกไประบบปกติ เพิ่มการเข้าถึงบริการ (Accessibility) โดยในปี พ.ศ. 2560 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “สุขศาลาพระราชทาน” ในพื้นที่อำเภอปอเกวียน และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน จำนวน 3 แห่ง คือ 1) บ้านห้วยปุด ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2) บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอปอเกวียน และ 3) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปีฯ บ้านสะไล ตำบลปอเกวียนเหนือ อำเภอปอเกวียน โดยมีภารกิจหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ภารกิจด้านการรักษาพยาบาล การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการส่งต่อผู้ป่วย 2) ภารกิจด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค และ 3) ภารกิจด้านการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการสุขภาพ ซึ่งปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการพัฒนาสุขศาลาพระราชทานจังหวัดน่าน ได้แก่ การพัฒนาบนหลักคิดการพึ่งตนเอง การกำหนดเป้าหมายร่วมและบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การเข้าถึงบริการการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และโครงการพระราชดำริและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัญหาอุปสรรคที่ทำนายต่อการพัฒนาได้แก่ การพัฒนาอัตรากำลังคน การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร และความครอบคลุมการเข้าถึงบริการของกลุ่มบ้านบริวาร (นภดล สุตสม และคณะ, 2563) จากความสำเร็จของสุขศาลาพระราชทานทั้ง 3 แห่งสามารถพัฒนาคนในพื้นที่ให้มีความรู้และทักษะการให้บริการในเบื้องต้น ได้แก่ การรักษาพยาบาล การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การฟื้นฟูสภาพและการส่งต่อ การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เน้นบริการสาธารณสุขพื้นฐาน ได้แก่ อนามัยแม่และเด็ก โภชนาการ พัฒนาการ หนองพยาธิ วัคซีน การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการสุขภาวะชุมชน ได้แก่ น้ำสะอาด อนามัยสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงด้านอาหาร ลดการใช้สารเคมีในชุมชนห่างไกลได้นั้น

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญจึงสนใจที่จะนำต้นแบบทั้ง 3 แห่งไปขยายผลในพื้นที่อื่นของจังหวัดน่าน ที่เป็นพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้วยการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ใช้ฐานความรู้จากสุขศาลาพระราชทาน จังหวัดน่าน 3 แห่ง เป็นต้นแบบขยายผลสู่การเป็นสุขศาลาร่วมใจ โดยกำหนดเป้าหมายการขยายผลสุขศาลาร่วมใจ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1) สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยโชน ตำบลดงพญา อำเภอปอเกวียน 2) สุขศาลาร่วมใจบ้านน้ำจุ่น-ห้วยป้อ ตำบลปอเกวียนเหนือ อำเภอปอเกวียน 3) สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอปอเกวียน 4) ศูนย์สุขภาพภูฟ้าบ้านบวักอ้อม ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 5) ห้องพยาบาล รร.ตชด. บ้านห้วยลู่ ตำบลสะเนียน อำเภอเมืองน่าน และ 6) สถานีอนามัยก่ามะลอบ้านน้ำปัวพัฒนา ตำบล

ภูคา อำเภอบัว และประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงาน 6 แห่ง ที่ขยายผลเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศไปพัฒนา ปรับปรุง สุขศาลาร่วมใจให้มีคุณภาพ ตอบสนองการบริการประชาชนในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดน่าน และ ขยายผลไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดน่าน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน
3. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่พัฒนาขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ประชากร ประกอบด้วย

- 1.1.1 เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานสุขศาลา
- 1.1.2 ผู้บริหารในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
- 1.1.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.1.4 ผู้นำชุมชน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน ใน 6 พื้นที่
- 1.1.5 แกนนำประชาชน ใน 6 พื้นที่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

- 1.2.1 เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานสุขศาลา รวมทั้งสิ้น 14 คน
- 1.2.2 ผู้บริหารในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งสิ้น 6 คน
- 1.2.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 3 คน
- 1.2.4 ผู้นำชุมชน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน ใน 6 พื้นที่ รวมทั้งสิ้น 60 คน
- 1.2.5 แกนนำประชาชน ใน 6 พื้นที่ หมู่บ้านละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล ของจังหวัดน่าน

1) ศึกษาบริบทชุมชนและข้อมูลชุมชน ข้อมูลสังคมวัฒนธรรม ปฏิทินชุมชน เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การศึกษา และสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทรัพยากร ทุนด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจภูมิสังคมร่วมกัน

2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใน 6 พื้นที่ ในประเด็น

2.1 แลกเปลี่ยนปัญหาสุขภาพที่สำคัญของพื้นที่ สถานะสุขภาพ สาเหตุการป่วย-ตายของคนในชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ภูมิสังคม วัฒนธรรมชุมชน ศักยภาพและข้อจำกัด

2.2 แลกเปลี่ยนระบบบริการสาธารณสุขที่เป็นอยู่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการฟื้นฟูสภาพ รวมถึงระบบสุขภาพชุมชน

2.3 แลกเปลี่ยนความต้องการของชุมชน ความคาดหวังต่อการพัฒนาสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชน แผนการพัฒนา ร่วมกันตามบริบทพื้นที่ ใน 6 พื้นที่

3) จัดประชุมทีมวิจัยและแกนนำกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานสุขศาลา ผู้บริหารในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกันสรุปสถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล ของจังหวัดน่าน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการยกร่างรูปแบบการพัฒนาสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

1) จัดประชุมทีมวิจัยและแกนนำกลุ่มเป้าหมาย ยกร่างรูปแบบการพัฒนาสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ในประเด็น

- การมีส่วนร่วมของชุมชน: การวางแผนดำเนินงาน ด้านโครงสร้าง อาคารสถานที่ตั้ง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ผู้ปฏิบัติงาน บทบาทภารกิจ
- การพัฒนาศักยภาพ: ผู้ปฏิบัติงานในสุขศาลาร่วมใจ (อาสาสมัครสาธารณสุข หรือ แกนนำชุมชน)
- การบริหารจัดการ: การประสานงานและการติดตามประเมินผล

2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานในสุขศาลาร่วมใจ (อาสาสมัครสาธารณสุข หรือ แกนนำชุมชน) ตามบริบทปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ให้มีศักยภาพในการจัดบริการสุขภาพ และการจัดการสุขภาพชุมชนใน 6 พื้นที่

3) สุขศาลาร่วมใจ 6 แห่ง เปิดให้บริการประชาชนตามบทบาทภารกิจที่กำหนดขึ้นมาของแต่ละแห่ง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการให้บริการ ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

4) ทีมวิจัยและแกนนำกลุ่มเป้าหมาย ลงติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของสุขศาลาร่วมใจ ทบทวนการปฏิบัติการตามแผนทุกเดือน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ใน 6 พื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่พัฒนาขึ้น

1) ทีมวิจัยและแกนนำกลุ่มเป้าหมาย ติดตามเสริมพลังชุมชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ 6 พื้นที่ ทุกเดือน

2) ประเมินผลการดำเนินงานสุขศาลาร่วมใจที่พัฒนาขึ้น ในประเด็น

- ด้านบริการ: การเข้าถึงบริการสุขภาพและคุณภาพบริการ
- ด้านชุมชน: การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพและความเข้มแข็งของชุมชน
- ด้านระบบ: ความยั่งยืนของสุขศาลาและการบูรณาการกับระบบสุขภาพ

3) การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย อสม. ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน ผู้ปกครองเด็ก แกนนำเยาวชน แกนนำผู้สูงอายุ หมอพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน สมาชิกอบต. เจ้าหน้าที่ประจำสุขศาลา และ รพ.สต.ในพื้นที่ ครูโรงเรียน ครูพี่เลี้ยงเด็ก ครูกศน. หมู่บ้านละ 1 ครั้ง จำนวน 40 คน เพื่อคืนข้อมูลการวิจัยและพัฒนาให้กับชุมชน

4) ผู้วิจัยสรุปข้อมูล ผลการดำเนินงานทั้ง 3 ขั้นตอน วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้และรูปแบบการดำเนินงานสุขศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่พัฒนาขึ้น เขียนรายงานวิจัยและเผยแพร่ผลการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบบันทึกบริบทชุมชนและข้อมูลชุมชน ข้อมูลสังคมวัฒนธรรม ปฏิทินชุมชน เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การศึกษา และสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทรัพยากร ทุนด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาชุมชนและบริบทที่เกี่ยวข้อง

2) กระบวนการประชุมอย่างสร้างสรรค์ ในการระดมพลังความคิด วิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจเพื่อศึกษาความต้องการของชุมชน ความคาดหวังต่อการพัฒนาสุขภาพร่วมนใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชน แผนการพัฒนาร่วมกันตามบริบทพื้นที่ ใน 6 พื้นที่

3) บันทึกสรุปเวทีชุมชน บันทึกสรุปการอบรมเชิงปฏิบัติการ บันทึกสรุปเวทีถอดบทเรียน

4) การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินการของชุมชน

5) แบบบันทึกการให้บริการในสุขภาพร่วมนใจ 6 แห่ง และ แบบติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของสุขภาพร่วมนใจ

6) การติดตามเสริมพลังชุมชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ 6 พื้นที่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

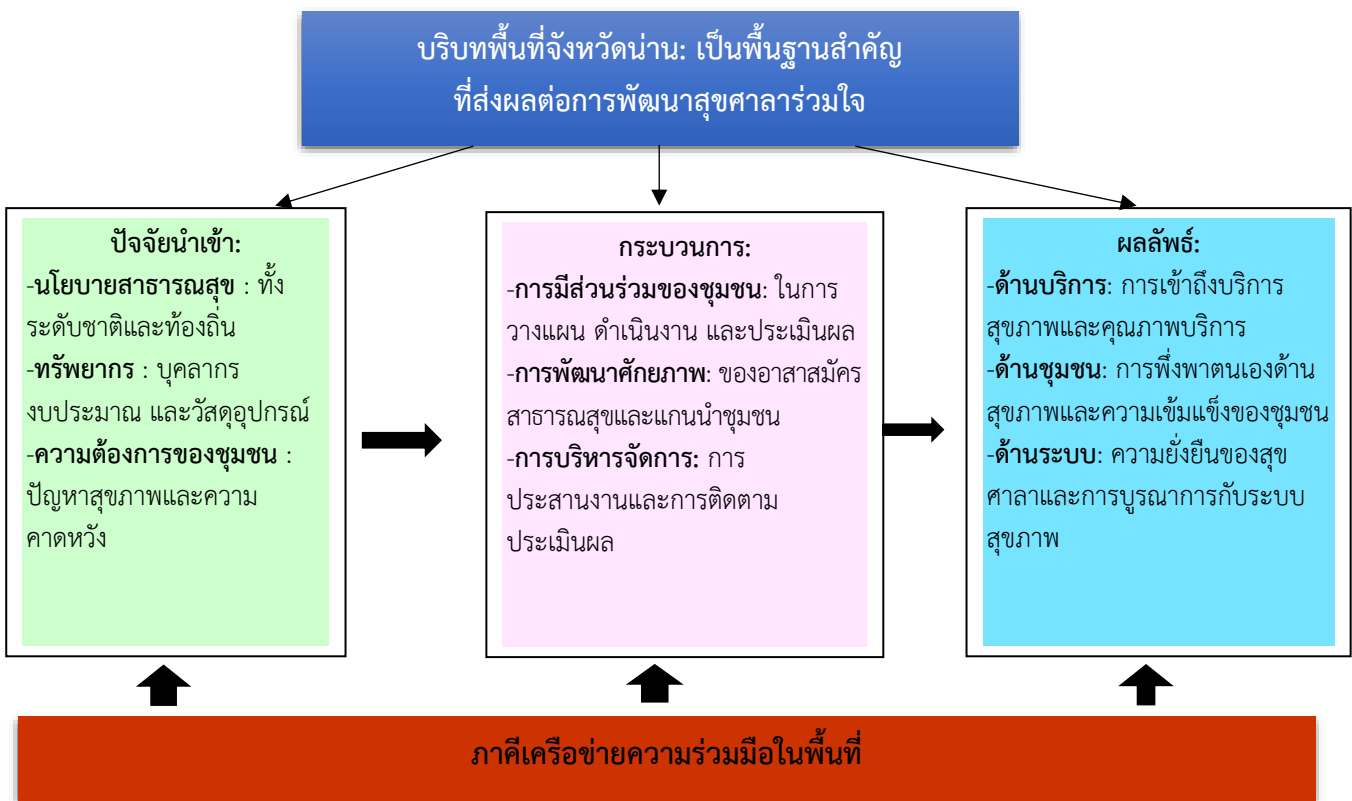
การดำเนินงานสุขภาพร่วมนใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการแลกเปลี่ยน การระดมสมอง การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยการพัฒนาสุขภาพร่วมนใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล ของจังหวัดน่าน

สถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล ของจังหวัดน่าน พบว่า ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลของจังหวัดน่าน ประกอบด้วยพื้นที่เป้าหมายจำนวน 6 แห่ง คือ 1) บ้านห้วยโตน ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ 2) บ้านน้ำจุ่น-ห้วยป้อ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ 3) บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ 4) บ้านบวกอุ้ม ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 5) บ้านห้วยลู่ ตำบลสะเนียน อำเภอเมืองน่าน และ 6) บ้านน้ำบัวพัฒนา ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีการจัดระบบบริการสาธารณสุขในรูปแบบเฉพาะของตนเองขึ้นมาซึ่งระบบบริการนี้ไม่ได้อยู่ในระบบโครงการของกระทรวงสาธารณสุขที่มีอยู่ คือ สถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) ศูนย์สุขภาพ สุขศาลา เป็นการจัดการบริการที่เล็กกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) แต่ใหญ่กว่าศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ดังนี้ 1) จำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เพียงพอโดยเฉพาะ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ด้านวิชาชีพอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับรองรับปัญหาด้านสาธารณสุขที่ทวีจำนวนมากขึ้น 2) การขาดความเป็นธรรมในการกระจายของบุคลากรสาธารณสุข รวมถึงการกระจายของโรงพยาบาลตติยภูมิขั้นสูงที่มีการกระจุกตัวบางพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร ในขณะที่บางเขตพื้นที่ไม่มีบริการดังกล่าว 3) ศักยภาพของบุคลากรยังมีจำกัดในการจัดการกับปัญหาสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป มีความซับซ้อนมากขึ้น และต้องการความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นและชุมชน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

จากดำเนินงานพัฒนาสุขภาพชุมชนในพื้นที่สุขภาพศาลาสามารถสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการสุขภาพชุมชนในพื้นที่สุขภาพศาลาจังหวัดน่าน ได้ดังนี้ การจัดการสุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนโดยใช้หลักการงานสาธารณสุขมูลฐานศาสตร์พระราชา และการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการที่เน้นการพึ่งตนเอง และพึ่งพากันเองในพื้นที่ให้มากที่สุดให้ทุกคนเป็นเจ้าของ โดยมีคณะกรรมการพัฒนาสุขภาพศาลาระดับตำบลและอำเภอ ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ทั้งปกครอง สาธารณสุข การศึกษา ตชด. เกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และประชาชน ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน แบ่งปันทรัพยากร องค์ความรู้ บริหารจัดการร่วมกัน บริหารจัดการร่วมกันดังนี้ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาคารสถานที่ การจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการ และจัดทีมกู้ชีพกู้ภัยตำบล ในการรับส่งต่อผู้ป่วย และการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) หน่วยงานสาธารณสุข สนับสนุนด้านการจัดระบบบริการ การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการ จัดหายาและเวชภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์การแพทย์ การสนับสนุนวิชาการ จัดระบบการปรึกษาส่งต่อการเป็นพี่เลี้ยงกำกับมาตรฐานการดำเนินการ 3) ชุมชน สนับสนุนการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาคารสถานที่ การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ การดำเนินการต่าง ๆ 4) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นทีมสนับสนุนด้านการจัดบริการ หมุนเวียนมาช่วยให้บริการ และดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่ และ 5) หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ในพื้นที่และนอกพื้นที่ เป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังบูรณาการการทำงานและพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านสาธารณสุข และการพัฒนาสุขภาพของชุมชน ซึ่งผลการพัฒนาสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินการพัฒนาสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

พื้นที่	ข้อมูลพื้นฐาน	โครงสร้าง (Structure)	บุคลากร (Staff)	ระบบ (System)
บ้านห้วยโตน ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ	115 หลังคา ปชก. 565 คน อสม. 9 คน ชาติพันธุ์ลัวะ ห่างจาก รพ.สต. ดงพญา 11 กม. รพ.บ่อเกลือ 18 กม. (เป็นถนนลูกรัง 10 กม.)	อาคารก่อสร้างเสร็จ ต้น พค.64 โดยงบกองทุน/บริจาค/ อบต.	-เจ้าหน้าที่ประจำผ่าน การอบรมครบหลักสูตร 3 เดือน และปฏิบัติงานในพื้นที่แล้ว โดยมี อบต.เป็นคนจ้าง	เปิดให้บริการตามภารกิจ ตั้งแต่วันที่ 12 พค.64 ผู้รับบริการเฉลี่ย 4 คน/วัน

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินการพัฒนาสุขภาพาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน (ต่อ)

พื้นที่	ข้อมูลพื้นฐาน	โครงสร้าง (Structure)	บุคลากร (Staff)	ระบบ (System)
บ้านน้ำจูน ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ	2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำจูน บ้านห้วยป้อ รวม 132 หลังคา ปชก. 591 คน อสม. 13 คน ชาติพันธุ์ลัวะ ห่างจาก รพ.สต. บ่อเกลือเหนือ 5.1 กม. รพ.บ่อ เกลือ 22 กม. (ถนนลูกรัง 4 กม.)	ปรับปรุงอาคารเดิมเสร็จ มีค.64 โดยงบกองทุน/บริจาค/ อบต. ตั้งแต่วันที่ 3 พค. 64 (เนื่องจากไฟไหม้ สนง.เมื่อ 30 ธค 64 จึง ย้ายไปให้บริการที่ กศน. ชั่วคราว) และได้เปิด ให้บริการ ณ อาคารใหม่ที่ มูลนิธิริรักษ์ป่าน่าน ก่อสร้างให้ เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2565 เป็น ต้นมา	-เจ้าหน้าที่ประจำผ่าน การอบรมครบหลักสูตร 3 เดือน และปฏิบัติงาน ในพื้นที่แล้ว โดยมี อปท.เป็นคนจ้าง กำลังสมัครเรียนต่อ อนุปริญญาสาธารณสุข ชุมชน วชช.น่าน โดย มูลนิธิริรักษ์ป่าน่าน ให้ ทุนเรียน	เปิดให้บริการตาม ภารกิจ ตั้งแต่วันที่ 3 พค.64 ผู้รับบริการ เฉลี่ย 4-5 คน/วัน
บ้านห้วยลอย ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ	98 หลังคา ปชก. 428 คน อสม. 11 คน ชาติพันธุ์ลัวะ ห่างจาก รพ.สต.ภูฟ้า 25 กม. รพ. บ่อเกลือ 37 กม.	ใช้อาคารเดิม โดยงบบริจาค	-เจ้าหน้าที่ประจำผ่าน การอบรมครบหลักสูตร 3 เดือน และปฏิบัติงาน ในพื้นที่แล้ว โดยมี อบต.ภูฟ้า เป็นคนจ้าง	เปิดให้บริการตาม ภารกิจ ตั้งแต่วันที่ 3 พค.64 ผู้รับบริการ 3-4 คน/ วัน
บ้านบวักอ้อม ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ	84 หลังคา ปชก.353 คน อสม.16 คน ห่างจากรพ.สต.สะजूก 8.5 กม. รพ.สต.บ้านด่าน 21 กม. รพ.เฉลิมฯ 61 กม. รพ.บ่อเกลือ 40 กม.	ใช้อาคารเดิม โดยงบบริจาค	-เป็นคนในชุมชน ผ่าน การอบรมหลักสูตร พสช. 6 เดือน จากวชช. ตาก -เป็นลูกจ้างรพ.สต. ใช้ เงิน CUP จ้าง (ปัจจุบัน รพ.สต.ได้ถ่ายโอนไป สังกัดอบจ.น่าน)	เนื่องจากจนท.เดิม ลาออก ไม่ได้มีการหา คนใหม่ทดแทนจึงได้ หยุดการดำเนินการ และปรับเป็นเพียง ศูนย์ประสานงานของ หน่วยกู้ชีพกู้ภัยของ อบต.เท่านั้น ปัจจุบัน ไม่ได้ดำเนินการ บริการด้านสุขภาพ
บ้านน้ำปัวพัฒนา ต.ภูคา อ.ปัว	3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแจรงหลวง บ้านน้ำปัวพัฒนา บ้านตาน้อย ปชก.รวม 743 คน ชาติพันธุ์ลัวะ ห่างจากรพ.สต.ภูคา 9 กม. ทาง ลูกรังสลับคอนกรีต	ใช้อาคารเดิม โดยงบบริจาค	-เป็นคนในชุมชน ผ่าน การอบรมหลักสูตรพสช. 6 เดือน วสส. พิษณุโลก -เป็นลูกจ้างเงินบำรุงรพ. สต.แม่ข่าย (ปัจจุบันรพ.สต.ได้ถ่าย โอนไปสังกัดอบจ.น่าน)	เปิดให้บริการตาม ภารกิจ บริการทุกวันทำการ เฉลี่ย 5-6 รายต่อวัน
บ้านห้วยคู ต.สะเนียน อ.เมืองน่าน	19 หลังคา ปชก.78 คน อสม. 2 คน ชาติพันธุ์มลาบรี ห่างจากรพ.สต.น้ำโค้ง 22 กม. จากปากทางถนนใหญ่ 12 กม. รพ.น่าน. 42 กม.	ห้องพยาบาล อาคาร โรงเรียนตชด.	-อสม. 2 คน และรพ. สต. ออกให้บริการเป็น ครั้งคราวตามภารกิจ	รพ.สต.แม่ข่ายออก ให้บริการร่วมกับร. ตชด.และอสม. ตาม ภารกิจ ไม่ได้ให้บริการ ประจำ

3. ผลการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานสุขภาพร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่านที่พัฒนาขึ้น

การพัฒนาสุขภาพร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่านสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์ได้เป็นอย่างดี และสามารถดำรงและส่งเสริมสุขภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยใช้ฐานความรู้จากสุขภาพพระราชทานเป็นต้นแบบขยายผล โดยมีภารกิจหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ภารกิจด้านการรักษาพยาบาล การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการส่งต่อผู้ป่วย ภารกิจด้านการส่งเสริมสุขภาพการควบคุม และป้องกันโรค และ ภารกิจด้านการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการสุขภาพในพื้นที่สุขภาพร่วมใจ 6 แห่งของจังหวัดน่าน ได้แก่ 1. สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยโตน ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ 2. สุขศาลาร่วมใจบ้านน้ำจุน-ห้วยป้อ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ 3. สุขศาลาร่วมใจบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ 4. ศูนย์สุขภาพภูฟ้าบ้านบวกอ้อม ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ปัจจุบันหยุดให้บริการ 5. ห้องพยาบาล รร.ตชด.บ้านห้วยลู ตำบลสะเนียน อำเภอเมืองน่าน และ 6. สถานีอนามัยกัมละลอบ้านน้ำบัวพัฒนา ตำบลภูคา อำเภอปัว ส่งผลให้จังหวัดน่าน มีสุขภาพที่ดีที่ให้บริการขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ได้แก่ การดำเนินงานด้านการรักษาพยาบาล การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการส่งต่อผู้ป่วย คือพัฒนาคนในชุมชนให้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำสุขภาพให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้ การรักษาทางไกล และส่งต่อผู้ป่วยกรณีเกินศักยภาพไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลแม่ข่ายได้ และมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาช่วยปฏิบัติงาน และพาออกเยี่ยมบ้าน ตามแผนของรพ.สต.แม่ข่ายผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค คือ การดำเนินงานของสถานบริการสุขภาพร่วมใจร่วมกับรพ.สต.และอบต.ที่เลี้ยง ให้บริการงานอนามัยแม่และเด็ก โภชนาการ พัฒนาการเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Preschool Parenting Program ; Triple-P) สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคควบคุมโรคหอนอนพยาธิส่งผลให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ได้รับบริการสาธารณสุขที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ นอกจากนี้ ยังบูรณาการการทำงานและพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านสาธารณสุข และการพัฒนาสุขภาพของชุมชน เกิดการประสานบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดน่าน

อภิปรายผล

สถานการณ์ปัจจุบันของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดน่าน พบว่า การเข้าถึงบริการสาธารณสุขของพื้นที่ชายขอบจังหวัดน่านยังขาดโอกาสและการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเพราะเป็นพื้นที่ทุรกันดารที่ห่างไกลของจังหวัดน่าน ประกอบด้วยพื้นที่เป้าหมายจำนวน 6 แห่ง คือ 1) บ้านห้วยโตน ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ 2) บ้านน้ำจุน-ห้วยป้อ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ 3) บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ 4) บ้านบวกอ้อม ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 5) บ้านห้วยลู ตำบลสะเนียน อำเภอเมืองน่าน และ 6) บ้านน้ำบัวพัฒนา ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีการจัดระบบบริการสาธารณสุขในรูปแบบเฉพาะของตนเองขึ้นมาซึ่งระบบบริการนี้ไม่ได้อยู่ในระบบโครงการของกระทรวงสาธารณสุขที่มีอยู่ คือ สถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) ศูนย์สุขภาพ สุขศาลา เป็นการจัดการที่เล็กกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) แต่ใหญ่กว่าศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) การเดินทางเข้าถึงลำบาก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เพียงพอโดยเฉพาะ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ด้านวิชาชีพอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับรองรับปัญหาด้านสาธารณสุขที่ทวีจำนวนมากขึ้น การขาดความเป็นธรรมในการกระจายของบุคลากรสาธารณสุข รวมถึงการกระจายของโรงพยาบาลตติยภูมิขั้นสูงที่มีการกระจุกตัวบางพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร ในขณะที่บางเขตพื้นที่ไม่มีบริการ ศักยภาพของบุคลากรยังมีจำกัดในการจัดการกับปัญหาสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป มีความซับซ้อนมากขึ้นจึงต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และความร่วมมือของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านการคมนาคมที่ยากลำบาก การตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ และความจำเพาะของวัฒนธรรมความเชื่อของตนเอง ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการ ทางสังคม และบริการของรัฐในด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะด้านรักษาพยาบาลและการสาธารณสุขซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งสอดคล้องกับ สุปราณี สิทธิกานต์ และดารุณี จงอุดมการณ์ (2563) ได้ศึกษาอุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมือง พบว่า ประเด็นปัญหา

อุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิตามความเชื่อและการรับรู้ในการเข้าถึงบริการสุขภาพ ประกอบด้วย ความเชื่อทางด้านการแสวงหาการรักษาทางสุขภาพ รายได้ครอบครัว ความไม่ครอบคลุมในการจัดบริการสุขภาพตามปัญหา และความต้องการ ผู้ให้บริการไม่เพียงพอ ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปสู่การสร้างข้อเสนอเพื่อพัฒนาแนวทางการให้บริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิที่สนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการ มีความครอบคลุมทุกมิติและเป็นองค์รวมให้สอดคล้องกับวิถีความเชื่อและการรับรู้ในบริบทสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่

ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่าการพัฒนาสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน เป็นการขยายแนวคิดจากการดำเนินการสุขภาพศาลาพระราชทานไปดำเนินการในพื้นที่ห่างไกลอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เริ่มตั้งแต่การศึกษาบริบทภูมิสังคมแล้วร่วมกันสร้างข้อมูลความรู้ สืบสานทุนชุมชน ภูมิปัญญาที่มีอยู่ นำมาเป็นต้นทุนการสร้างการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนร่วมกัน กำหนดเป็นแผนที่จะพัฒนาร่วมกัน มีการบริหารจัดการร่วมกันของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข กศน. โรงเรียน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ ภายใต้ระบบสังคมวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ ภูมิปัญญา ความเชื่อ การศึกษาและการพัฒนาคนทั้งในระบบและนอกระบบ ระบบเศรษฐกิจชุมชนในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ทั้งแบบดั้งเดิมและแผนใหม่ และระบบสิ่งแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งดิน น้ำ ป่า คน และชุมชน เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน รูปแบบการพัฒนามีขั้นตอนสำคัญดังนี้ 1) การทำความเข้าใจกับชุมชนผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านกำหนดแนวทางการจัดตั้งหรือพัฒนาสุขภาพศาลาร่วมใจ 2) ร่วมกับผู้นำชุมชน อสม. เจ้าหน้าที่ประจำสุขภาพ อบต. ศึกษาบริบทชุมชน ข้อมูลพื้นฐาน 3) จัดเวทีประชุมประชาคมหมู่บ้าน คัดเลือกข้อมูลชุมชน วิเคราะห์ศักยภาพข้อจำกัด กำหนดแนวทาง และจัดทำแผนร่วมกัน 4) นำแผนไปสู่การปฏิบัติการ จัดบริการในสุขภาพศาลาร่วมใจและในชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือคนในชุมชนและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง 5) ร่วมกันติดตามเสริมพลังและทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง 6) ถอดบทเรียนการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้การนำไปใช้สามารถปรับใช้ตามบริบท โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นหลักการความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ไกรราช เทต้อม และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสุขภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วมบ้านโสกนาถ หมู่ที่ 8 ตำบลวังม่วง อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนารุ่นนี้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการวิจัย 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนในการพัฒนา 4) ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 5) นิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานและ 6) สรุปผลถอดบทเรียนการดำเนินงาน โดยสรุป ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสุขภาพศาลาร่วมใจครั้งนี้ คือ มีการระดมทุนในการพัฒนาสุขภาพศาลาจากชุมชนให้เกิดกองทุนการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ร่วมกับการสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในชุมชน

ผลการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่านที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลลัพธ์ของการดำเนินงานสุขภาพศาลาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่านดำเนินการให้บริการตามภารกิจ โดยมีสถานบริการสุขภาพศาลาร่วมใจที่จัดตั้งขึ้น 6 แห่ง เจ้าหน้าที่ประจำสุขภาพและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 140 คน ได้พัฒนาศักยภาพบุคลากรหลักสูตรกลางสำหรับอบรมฟื้นฟูความรู้และทักษะการรักษาพยาบาลและหัตถการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีโทรสุขภาพ (Telehealth) เจ้าหน้าที่สุขภาพศาลาสามารถใช้ระบบวิธีบันทึกข้อมูลผู้รับบริการด้วย VPN ระหว่าง สุขศาลา กับ รพ.สต.ที่เลี้ยงเพื่อแก้ปัญหาการปิดบริการเพื่อเดินทางไปศิษย์ข้อมูล ณ รพ.สต.ที่เลี้ยงของเจ้าหน้าที่สุขภาพศาลา ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 2,793 คน อัตราการเข้าถึงบริการสุขภาพเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30 อัตราการเจ็บป่วยวิกฤตและได้รับการรักษาและส่งต่อผู้ป่วย คิดเป็นร้อยละ 33.16 ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติ ไบยา และวิชัย นิลคง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาสุขภาพชุมชนในพื้นที่สุขภาพศาลาพระราชทานอำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน พบว่าการพัฒนาสุขภาพของชุมชนในด้านการมีน้ำสะอาด การมีแหล่งอาหาร และอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สุขภาพศาลาพระราชทาน ใช้หลักการเรียนรู้ร่วมกันแบบพาคิด พาทำ และพาดูติดตาม เริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลชุมชน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้คนในชุมชนมีความอยู่ดีมีสุข ลดเสี่ยงลดโรค มีการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน เกิดกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงระบบกรองน้ำของชุมชน เพิ่มแหล่งอาหารในครัวเรือน การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ลดการสูบบุหรี่ดื่มสุรา ผลของการพัฒนาสุขภาพของชุมชน ทำให้ครัวเรือนมีน้ำสะอาดไว้ใช้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.36 เป็นร้อยละ 64.98 มี

ปราชญ์ชาวบ้าน สมาชิก อบต. เจ้าหน้าที่ประจำสุขภาพ และ รพ.สต. ในพื้นที่ ครูโรงเรียน ครูพี่เลี้ยงเด็ก ครู กศน. ในพื้นที่ ห่างไกลได้พัฒนาและยกระดับความสามารถในการทำงานส่งเสริม ป้องกัน รักษาเบื้องต้นบริการสาธารณสุขที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน

1.2 ควรทบทวนและวิเคราะห์ในผลการพัฒนาสุขภาพมาร่วมใจอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้เป็นไปตามประเด็นความต้องการของยุทธศาสตร์สาธารณสุข

1.3 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และสนับสนุนการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารทั้งด้านสาธารณสุขและสุขภาพมาร่วมใจแก่ประชาชน เพื่อเป็นการบูรณาการการสื่อสารร่วมกัน

1.4 การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกลทั้งในพื้นที่ สสข. สุขศาลาพระราชทาน และสุขภาพมาร่วมใจ โดยการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ และ อสม.ในการให้การดูแลช่วยเหลือเบื้องต้น รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะระบบการแพทย์ทางไกลหรือ Telehealth หรือ Tele-consult เพื่อสนับสนุนการดูแลสุขภาพและการส่งต่อ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่เมื่อมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรเป็นการศึกษาที่มีลักษณะ และขอบเขตในการศึกษาที่กว้างขึ้นจะเป็นประการสำคัญในการศึกษาในครั้งต่อไป

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยการดำเนินงานของสุขภาพมาร่วมใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ในหลาย ๆ พื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายแผนงานและกลวิธีในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดน่าน ที่สอดคล้องกับชุมชนต้นแบบสุขภาพมาร่วมใจเพื่อกำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานของโครงการของงานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เทียนฉาย และ ฉัตรนงค์ สุกุลศรี. (2555). ประชากรชายขอบ: มุมมองในเชิงประชากรและการกระจาย. ใน กุลภา วจนะสาระ และกฤตยา อาชวนิจกุล (บรรณาธิการ), *ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย*. (น. 37-58). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไกรราช เทต้อม, วรพจน์ พรหมสัตยพรต และ ฉัตรศักดิ์ พาจันทร์. (2560). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสุขภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วมบ้านโสกนาค หมู่ที่ 8 ตำบลวังม่วง อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 36(2), 211-222.
- ณัด ไบยา และ วิชัย นิลคง. (2564). การพัฒนาสุขภาพชุมชนในพื้นที่สุขภาพพระราชทานอำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*, 17(2), 5-14.
- นภตล สุตสม, ณัด ไบยา, วิชัย นิลคง, ชัยวุฒิ วันควร, ธนเสฏฐ์ สายยาโน, พิษณุ อินปา, กรภัทร ชันไชย, เพ็ญพักตร์ ภิรัญ คำ, วิภาพร ทิพย์อำมาตย์ และ กมลฉัตร จันทร์ดี. (2563). *การพัฒนาสุขภาพพระราชทานแบบมีส่วนร่วมบนฐานของชุมชนในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ จังหวัดน่าน* (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2554). *ความเหลื่อมล้ำ ฉบับพกพา*. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป (สปร.).
- สุขภาพพระราชทาน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2568). *เครือข่ายและบทบาทในการพัฒนาสุขภาพศาลาพระราชทาน*. สืบค้นจาก <http://suksala.hss.moph.go.th/pages/view/6>.
- สุปราณี สิทธิกันต์ และ ดารุณี จงอุดมการณ์. (2563) อุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนเมือง. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 43(1), 19-29.

Guidelines for Sustainable Career Development of the Fermented Fish Group in Hua Thale Subdistrict, Bamnet Narong District, Chaiyaphum Province

Sunatphipon Khenleum¹ Rasita Dasri^{1*} and Umawadee Detthamrong¹

¹ College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: rasida@kku.ac.th

ABSTRACT

This study aims to (1) examine the current situation, challenges, and development needs of the fermented fish (Pla Som) group in Hua Thale Sub-district, Bamnet Narong District, Chaiyaphum Province, and (2) explore strategies for its sustainable development. A qualitative research approach, combined with documentary research, was employed. Data were collected through in-depth interviews with 10 key informants, including representatives from the Hua Thale Sub-district Administrative Organization, community members, and the fermented fish group. Data collection took place from September to November 2024, and the analysis was conducted by categorizing key issues. The findings indicate that the group seeks market support to address existing challenges. Sustainable development requires collaboration from both government and private sectors, focusing on online marketing, branding, skill development, and the adoption of new technologies. Encouraging community participation is essential for enhancing self-sufficiency. Furthermore, succession planning and attracting new labor will strengthen the group's long-term sustainability and professional potential.

Keywords: Occupational Development Strategies, Fermented Fish Group, Sustainable Occupational Development

แนวทางการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนของกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

สุณัฐพิพล เคนเหลื่อม¹ รลิตา ดาศรี^{1*} และ อุมาวดี เดชธำรง¹

¹ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: rasida@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาความต้องการ การพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในการยกระดับให้ยั่งยืน งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเอกสาร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทะเล สมาชิกชุมชนและกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน - พฤศจิกายน พ.ศ.2567 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ความต้องการแก้ปัญหาของกลุ่มปลาสาม ต้องการหาตลาดรองรับ การพัฒนาอาชีพจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน ส่งเสริมการตลาดออนไลน์และการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ปลาสามที่โดดเด่น พร้อมทั้งการพัฒนาทักษะการฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการสร้างกลุ่มผู้สืบทอดและเพิ่มแรงงานใหม่ในกลุ่มจะช่วยให้กลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาอาชีพ, กลุ่มปลาสาม, การพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

รัฐบาลมีแผนที่จะพัฒนาและเพิ่มความสามารถในแปรรูปการผลิต รวมถึงประสิทธิภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สามารถได้รับการยอมรับจากตลาดมากยิ่งขึ้น โดยการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนการผลิตสินค้าภายในประเทศ เน้นการพัฒนาและยกระดับสินค้าจากชุมชน (OTOP) ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้น ขยายตลาด และเพิ่มความมั่นใจในความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภคตามยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่มนุษย์มีการดูแลสุขภาพตนเองมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งมุ่งสู่การขยายตลาดไปยังต่างประเทศในอนาคตเพื่อนำสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นไปจำหน่ายเพิ่มมูลค่า ยอดขาย ยกย่องเศรษฐกิจชุมชน ในปี 2579 กรมวิทยาศาสตร์บริการได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ปลาสามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งครอบคลุมจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ ยโสธร มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น หนองบัวลำภู และชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยของอาหารและส่งเสริมการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โครงการนี้มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในหลายด้าน เช่น การถนอมอาหาร การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การควบคุมคุณภาพในกระบวนการผลิต การพัฒนาสถานที่ผลิต และการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ในห้องปฏิบัติการที่มีมาตรฐาน ก่อนที่จะมีการยื่นขอรับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) (สำนักเทคโนโลยีชุมชน, 2563)

การดำเนินการในโครงการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ปลาสามเท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัย

สำหรับผู้บริโภค อีกทั้ง การดำเนินโครงการนี้ยังมีการติดตามผลการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ปลาสดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพที่ยอดเยี่ยมและได้รับการรับรองตามมาตรฐานต่าง ๆ เช่น มาตรฐานกระบวนการผลิตที่ดีขั้นต้น (Primary GMP), มาตรฐานกระบวนการผลิตที่ดี (GMP), มาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารและยา (อย.), และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความน่าเชื่อถือและส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการยอมรับในวงกว้าง (สำนักเทคโนโลยีชุมชน, 2563)

จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางของภาคอีสาน มีวิสัยทัศน์ในการเป็นแหล่งผลิตสินค้าพืชผลทางการเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพ รวมถึงเป็นศูนย์กลางด้านการบริการทางการศึกษาและการอนุรักษ์วัฒนธรรม (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2563) พบว่า จังหวัดยังมีจุดอ่อนในเรื่องของการผลิตพืชเกษตรที่ยังไม่ได้มาตรฐาน GAP และการผลิตที่ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2563) นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ต่ำ ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ รวมถึงปัญหาการพัฒนาฝีมือหัตถกรรม การตลาดที่ไม่เข้มแข็งและความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาที่ประชาชนต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจของจังหวัดเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน

กลุ่มอาชีพปลาสดในตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ พบกับปัญหาการจำหน่ายสินค้าที่ขาดตลาดรองรับในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม กลุ่มอาชีพมีการเข้าร่วมของกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่ได้ทำปลาสดจนประสบความสำเร็จ และกลายเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงในระดับตำบล สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ การฝึกฝน มาปรับใช้ในการทำปลาสด (จากการสัมภาษณ์กลุ่มปลาสดตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ, 2567)

ปลาสดต้นตำรับจากตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ มักผลิตจากปลาตะเพียนเป็นหลัก แต่ก็มีการใช้ปลาอื่น ๆ เช่น ปลาแรด ปลานิล และปลานวลจันทร์ด้วย โดยปลาตะเพียนที่ใช้จะถูกนำมาชอยล้างออกและล้างน้ำให้สะอาดก่อน จากนั้นจะใช้น้ำหมักเอนไซม์จากน้ำสับปรดเพื่อให้ปลา มีรสชาติเปรี้ยวและเป็นรสปลาสด ใน 4 ชั่วโมง การเลือกปลาที่สดและทำความสะอาดอย่างละเอียดช่วยให้ปลาสดมีคุณภาพดี ปราศจากสารพิษหรือสารเคมีใด ๆ จุดเด่นของปลาสดในตำบลห้วยทะเลคือ การชอยล้างออกจากปลาตะเพียน ซึ่งทำให้สามารถทานได้สะดวกโดยไม่มี ความยุ่งยากจาก ก้างปลา การทอดปลาสดจะใช้การชุบแป้งข้าวเจ้าก่อนทอด เพื่อให้ได้รสชาติกรอบนอกนุ่มใน พร้อมทั้งความเปรี้ยวหวานจาก ความสดของปลา โดยไม่ใช้สารปรุงแต่งหรือสารกันเสียในกระบวนการผลิต ซึ่งทำให้สามารถมั่นใจได้ในความปลอดภัยและรสชาติที่อร่อย การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนในตำบลห้วยทะเลเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่มีภูมิปัญญา ท้องถิ่นและประสบการณ์ในการทำอาชีพต่าง ๆ เช่น การทำปลาสด ชาวบ้านเริ่มจากการพูดคุยและขยายธุรกิจจากชุมชน ไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ความรู้และบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อ พัฒนาชุมชนให้เติบโตและยั่งยืน การทำปลาสดช่วยสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่และทำให้พวกเขามีชีวิตที่ดีขึ้น อาชีพ การทำปลาสดจึงถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลห้วยทะเลอย่างยั่งยืน (จากการสัมภาษณ์กลุ่มปลาสด ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ, 2567)

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนของกลุ่มปลาสด ตำบลห้วยทะเล อำเภอ บำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยนำแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมและทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพมาใช้เพื่อให้เกิดคุณค่าสู่อานาคตสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาความต้องการ การพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสด ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสด ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในการยกระดับให้ยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม การพัฒนาอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการสัมภาษณ์และเพิ่มประสิทธิภาพในการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาหรือ Content Analysis โดยการสัมภาษณ์จะดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนกันยายน - พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนัดหมายตามวันที่และเวลาที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวกในช่วงเวลาราชการ เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลที่ตรงกับความต้องการได้ โดยทำการจดบันทึกข้อมูลและใช้เครื่องบันทึกเสียง (Electronic Recorder) เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ถูกเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์การนำความรู้หรือข้อสังเกตที่รวบรวมได้จากภาคสนามมาดำเนินการตีความสร้างข้อสรุป

โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทะเล, ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม, นักวิชาการเกษตร จำนวน 3 คน สมาชิกในชุมชน จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มปลาส้มในชุมชนตำบลห้วยทะเล จำนวน 3 คน (ประธานกลุ่ม, รองประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม) เนื่องจากตัวบุคคลดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลมากที่สุดและสามารถศึกษาแบบเจาะลึกเพื่อให้เห็นถึงปัญหาในแต่ละประเด็นต่าง ๆ ได้ดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยวิธีสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้เรื่องปลาเนื้อส้มดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในพื้นที่ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ชุมชน ผู้ทำปลาส้มในชุมชนตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique)

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นลักษณะการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลจากเหตุการณ์จริง โดยสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปลาส้มในพื้นที่ ซึ่งทำให้สามารถเข้าใจรายละเอียดได้เป็นอย่างดี การสัมภาษณ์เชิงลึกในรูปแบบกึ่งโครงสร้าง จึงถูกเลือกเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล โดยคำถามแบ่งออก 3 ชุด ประกอบด้วย ประเด็นคำถามที่สำคัญ ดังนี้

แบบที่ 1 ข้อมูลสัมภาษณ์ หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับสถานการณ์ปลาส้มในปัจจุบัน

ภาครัฐ หน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการตลาด การผลิตภัณฑ้อย่างไร และมีข้อเสนอแนะ

ปัญหาอย่างไรบ้าง

แบบที่ 2 ข้อมูลสัมภาษณ์ สมาชิกในชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับปลาส้มของกลุ่มอาชีพ และมีคำแนะนำในการ

ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะ ปัญหาอย่างไรบ้าง

แบบที่ 3 ข้อมูลสัมภาษณ์ กลุ่มปลาส้มในชุมชนตำบลห้วยทะเล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

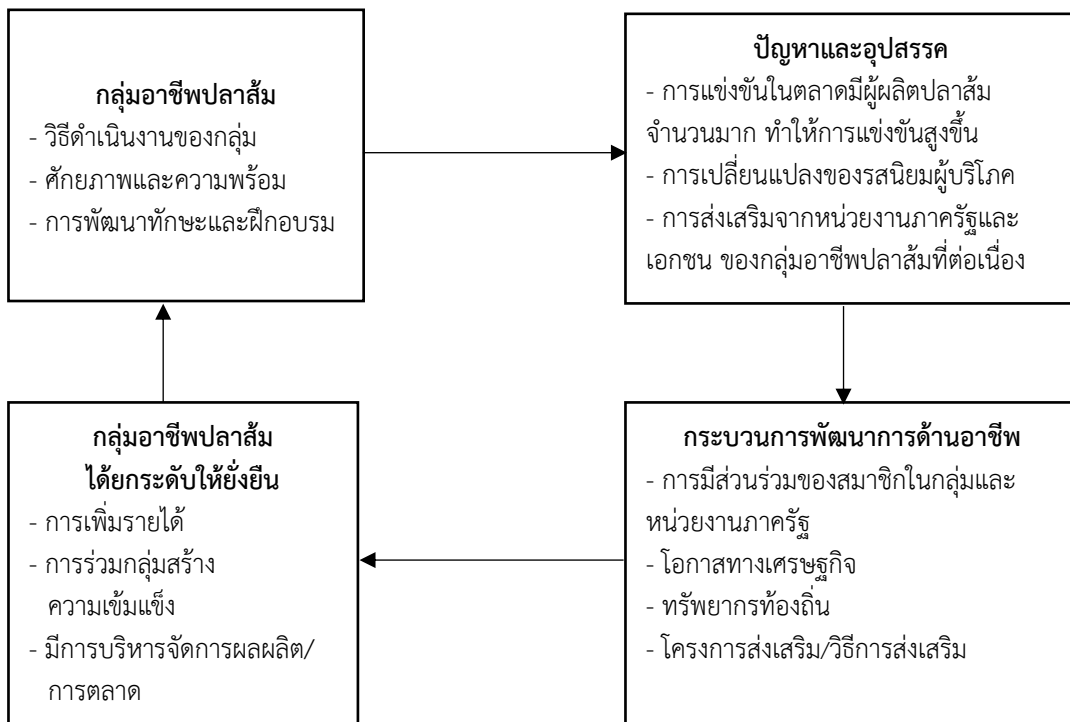
ส่วนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนของกลุ่มปลาสาม ตำบลหัวทะเล พบปัญหาใดบ้างในกระบวนการผลิตและจำหน่ายปลาสาม กลยุทธ์การตลาดที่ใช้ในการจัดจำหน่ายปลาสามมีอะไรบ้าง และพบอุปสรรคใดในการเข้าถึงลูกค้ากลุ่มใหม่ในพื้นที่ที่มีแนวทางอย่างไร และมีข้อเสนอแนะ ปัญหาอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 3 ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับกลุ่มผู้ผลิตปลาสามในตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ หลังจากได้รับการตอบรับจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้อธิบายถึงขั้นตอนการสัมภาษณ์ โดยเริ่มต้นจากการแนะนำตัวเอง และขออนุญาตในการบันทึกการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน ผู้วิจัยยังได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ชัดเจน ก่อนที่จะเริ่มสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่กำหนดไว้ การสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะถูกจัดบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้รับจากผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งการสัมภาษณ์ทั้งหมดดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนกันยายน - พฤศจิกายน พ.ศ. 2567

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัย หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก ผู้ศึกษาได้จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา เพื่อให้เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกัน การวิเคราะห์จะใช้การเปรียบเทียบผลการวิจัยกับแนวคิดหรือผลงานที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เข้าใจในบริบทที่ชัดเจน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic Synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหาเชิงพรรณนาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมคือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืน จากการศึกษาของ

ผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีการอธิบายความหมายและมุมมองของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปตามบริบทของการใช้งาน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

Arnstein (1969) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่เข้าร่วมโดยไม่มีบทบาท แต่ต้องมีการใช้พลังและอำนาจในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่มีคุณภาพ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2563) อธิบายว่า คือการเปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล

ศิลาปวิชญ์ น้อยสมมิตร และโชติกา แก่นธिया (2562). ความต้องการในฐานะพลเมืองของประเทศหรือผู้เสียภาษีให้กับประเทศย่อมจะมีสิทธิ และเสรีภาพในการร่วมกันเสนอความคิดเห็นเพื่อการวางแผน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น ๆ

หลักการสำคัญของทฤษฎีการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ควรมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตและสังคมของตนเอง

2. การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ การมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) ที่ทำให้ผู้คนที่รู้สึกว่าตนเองมีบทบาทและความรับผิดชอบในกระบวนการต่าง ๆ

3. การสร้างความโปร่งใส การมีส่วนร่วมช่วยให้กระบวนการตัดสินใจโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

4. การส่งเสริมความยั่งยืน เมื่อผู้คนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะทำให้ผลลัพธ์ที่ได้มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ในงานวิจัยนี้ จะเน้นที่กระบวนการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ เช่น การค้นหาสาเหตุ ความต้องการ การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การประเมินผล และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การมีส่วนร่วมในชุมชนมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของทีดแมนและโอฮารา (Tiedeman and O'Hara's Theory of Career Development) ซึ่งจะพัฒนาเมื่อบุคคลเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น ปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงาน และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเอกลักษณ์ทางอาชีพที่บุคคลสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้ ทฤษฎีนี้แบ่งพัฒนาการด้านอาชีพออกเป็น 2 ระยะเวลาใหญ่ ๆ (Tiedeman, D. V., & O'Hara, R. P., 1963) ได้แก่

2.1 ระยะเวลาเตรียมเลือกอาชีพ ระยะเวลาแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย

ขั้นสำรวจ บุคคลสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ของตนในด้านความสนใจ ความสามารถ และลักษณะอาชีพที่สนใจ

ขั้นการก่อตัวของความคิด บุคคลพิจารณาข้อมูลที่ได้จากขั้นสำรวจร่วมกับค่านิยมและเป้าหมายชีวิต เพื่อให้เกิดความคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับอาชีพ

ขั้นการทดลองเลือกอาชีพ บุคคลทดลองตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาจเป็นการตัดสินใจชั่วคราวหรือถาวร ขึ้นอยู่กับข้อมูลจากขั้นก่อนหน้า

ขั้นการพิจารณารายละเอียด บุคคลค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและมั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.2 ระยะเวลาการประกอบอาชีพและการปรับตัว ระยะเวลาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย

ขั้นเข้าสู่การศึกษาหรืออาชีพ บุคคลเริ่มศึกษาหรือเริ่มทำงานในอาชีพที่เลือก โดยปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

ขั้นการปรับปรุง บุคคลได้รับการยอมรับในสภาพแวดล้อมการทำงาน และเริ่มเลือกเป้าหมายของตนเองให้สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่

ขั้นความมั่นคง บุคคลมีความมั่นคงในอาชีพที่เลือกและรู้สึกว่าเหมาะสมกับตนเอง หากเกิดความไม่พอใจอาจเริ่มกระบวนการเลือกอาชีพใหม่โดยใช้ข้อมูลจากการเลือกอาชีพครั้งก่อนเป็นแนวทางในการตัดสินใจครั้งถัดไป

ทฤษฎีนี้เน้นการปรับตัวและการตัดสินใจเลือกอาชีพในทุกช่วงวัยของชีวิต โดยอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงซ้ำ ๆ เมื่อบุคคลเปลี่ยนงานหรือเปลี่ยนเส้นทางอาชีพใหม่

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิพย์กมล ภูมิพันธ์ และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (2559) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยประเมินสถานะสุขลักษณะของการผลิตปลาร้าและปลาสาม โดยการมีส่วนร่วมท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น รวมถึงการตรวจสอบการปนเปื้อนของจุลชีพในภาชนะ อุปกรณ์มือ ผู้ปฏิบัติงาน และผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการผลิตปลาร้าและปลาสามร้อยละ 83.33 ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สุขลักษณะ โดยพบข้อบกพร่องมากที่สุดในด้านสถานที่ตั้งอาคารที่ใช้ในการผลิต และสุขลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน จากการทดสอบจุลชีพ พบว่า ผลิตภัณฑ์ร้อยละ 79.17 ไม่ผ่านมาตรฐานสำหรับ E. coli, 25.00% สำหรับ Salmonella spp. และ 83.33% สำหรับเชื้อรา ส่วนเชื้อ Staphylococcus aureus ไม่พบการปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์ที่ตรวจสอบ การตรวจหาปนเปื้อนในภาชนะและอุปกรณ์ รวมถึงมือของผู้ปฏิบัติงานพบว่า E. coli และจุลินทรีย์รวมไม่ผ่านมาตรฐานร้อยละ 45.83 และ 51.67 ตามลำดับ แต่ไม่พบการปนเปื้อนของ S. aureus การศึกษารังนี้ชี้ให้เห็นถึงการขาดความตระหนักของผู้ประกอบการในการปฏิบัติตามมาตรฐานสุขลักษณะ ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนและควบคุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการปรับปรุงสถานประกอบการและสร้างความตระหนักให้กับผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติตามมาตรฐานสุขลักษณะ เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

นตชน นรานันท์ (2560) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นปลาเนื้อส้ม กรณีศึกษาบ้านบาตูปูเต๊ะ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผ่านการร่วมแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำของชาวบ้าน ผลการศึกษาพบว่า การทำปลาเนื้อส้มมีที่มาจากการแก้ปัญหาปลาที่เสียสภาพ โดยการนำมาหมักเกลือเพื่อแปรรูป ซึ่งในปัจจุบันการทำปลาเนื้อส้มเป็นเพียงอาชีพเสริม เนื่องจากการใช้เทคนิคการแช่ปลาในน้ำแข็งช่วยลดอัตราการเสียสภาพของปลา โดยกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาประกอบไปด้วย ขั้นตอนการเรียนรู้ การลงมือทำ และการพัฒนา ข้อเสนอแนะจากการศึกษารังนี้คือการส่งเสริมการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาเนื้อส้มในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและการจำหน่ายในชุมชนบ้านบาตูปูเต๊ะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของเกาะลิบง เพื่อช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ปลาเนื้อส้มให้คงอยู่และมีความยั่งยืนในอนาคต

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ การพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสาม ตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

1.1 อาชีพการทำปลาสามมีอยู่มากแต่ที่ที่มีการรวมกลุ่มของแม่บ้าน คือ กลุ่มปลาสามตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ จากการเข้าไปสำรวจ ส่งเสริมกิจกรรมการผลิตของ กลุ่มปลาสามตำบลหัวทะเล อำเภอ บำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ก็ได้ทราบว่าขั้นตอนการทำปลาสามของแต่ละบุคคลและกลุ่มจะมีสูตรที่ไม่เหมือนกัน ไม่มีสูตรตายตัวและไม่ได้มีขั้นตอนซับซ้อน ปลาสาม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากปลาที่ผ่านกรรมวิธีการหมักด้วยเกลือ ข้าวสาลี หรือข้าวเหนียวหนึ่งและกระเทียมจนมีรสเปรี้ยวอาจทำจากปลาทั้งตัวหรือเฉพาะ เนื้อปลาก็ได้ การทำปลาสามเป็นการถนอมอาหารซึ่งการผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรมในครอบครัวโดยอาศัยเทคนิควิธีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ดังนั้นรสชาติหรือคุณภาพของปลาสามแต่ละแห่งจึงมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสูตรการผลิต

1.2 การขาดตลาดรองรับและปัญหาการจำหน่าย ปัจจุบันการทำปลาสามในพื้นที่นี้ประสบกับปัญหาการขาดตลาดท้องถิ่นรองรับในพื้นที่ และการขาดการส่งเสริมการขายและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปลาสามอาจทำให้ผู้บริโภคไม่รู้จักหรือไม่สนใจในสินค้า

1.3 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การพัฒนาอาชีพปลาสามในพื้นที่ได้รับการส่งเสริมจากองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ต่อเนื่อง และกลุ่มอาชีพปลาสามมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมทั้งในด้านการฝึกอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการหาตลาดใหม่ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่และเพิ่มโอกาสในการทำรายได้

1.4 การเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว การพัฒนาอาชีพปลาสดในตำบลห้วยทะเลยังมีบทบาทในด้านการท่องเที่ยว จึงเป็นความต้องการของกลุ่มอาชีพปลาสดที่จะเชื่อมโยงการทำปลาสดกับการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้กระบวนการผลิตปลาสดหรือซื้อปลาสดเป็นของฝาก

โดยรวมแล้ว การพัฒนาอาชีพการทำปลาสดในพื้นที่ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่าเป็นอาชีพที่มีศักยภาพในการเติบโต โดยอาศัยความชำนาญท้องถิ่น วัตถุดิบคุณภาพ และการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

2. แนวทางการพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสด ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในยกระดับให้ยั่งยืน

การจัดทำผลการวิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอาชีพของกลุ่มปลาสดในตำบลห้วยทะเล อำเภอ บำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อยกระดับให้ยั่งยืน นั้น ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มปลาสดตำบลห้วยทะเล ยังขาดแคลนในเรื่องต่าง ๆ มีข้อจำกัดและอุปสรรคในหลายด้าน ซึ่งผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัด โดยได้ทำการวิเคราะห์ SWOT ได้แยกดังต่อไปนี้

จุดแข็ง 1) กลุ่มอาชีพปลาสดตำบลห้วยทะเล มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น 2) อยู่ในพื้นที่ ๆ มีวัตถุดิบหรือทรัพยากรเพียงพอในการผลิต

จุดอ่อน 1) ขาดตลาดรองรับ 2) เทคโนโลยีใหม่ ๆ 3) สมาชิกยังขาดการมีส่วนร่วม

โอกาส 1) การเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว 2) การขายออนไลน์ 3) การขยายกลุ่มปลาสด 4) กระแสรักสุขภาพ

ข้อจำกัด/อุปสรรค 1) การแข่งขันในตลาดมีผู้ผลิตปลาสดจำนวนมาก ทำให้การแข่งขันสูงขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงของรสนิยมผู้บริโภค 3) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ของกลุ่มอาชีพปลาสดที่ต่อเนื่อง

2.2 วิเคราะห์ถึงปัญหา ความต้องการและข้อจำกัดมาแล้วนั้น จึงจำแนกแนวทางได้ 2 รูปแบบ

1) แนวทางการพัฒนาอาชีพและยกระดับอาชีพ

1.1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาสดที่โดดเด่นไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มยอดขาย แต่ยังสามารถสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.2) การหาตลาดรองรับ ศักยภาพด้านการตลาด วิเคราะห์ตลาดปลาสด ทั้งในท้องถิ่นและตลาดกว้างขึ้น เช่น การขยายตลาดในภาคอื่น ๆ หรือการทำตลาดออนไลน์

1.3) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับกลุ่มอาชีพปลาสดควรเน้นการสนับสนุนด้านการตลาด การฝึกอบรมเทคนิคการผลิต และการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

1.4) กระแสรักสุขภาพที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันมีผลกระทบต่อผู้บริโภคปลาสดอย่างมาก โดยผู้บริโภคหันมาใส่ใจในคุณค่าทางโภชนาการและความสดใหม่ของอาหารมากขึ้น ปลาสดที่ทำจากวัตถุดิบคุณภาพสูงและปราศจากสารกันบูดจึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การเลือกใช้เครื่องปรุงที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ เช่น สมุนไพรและเครื่องเทศธรรมชาติ ปลาสดต้องไม่เค็ม ยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ทำให้ปลาสดกลายเป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับผู้บริโภคที่ต้องการรักษาสุขภาพไปพร้อมกับการบริโภคอาหารที่อร่อย

1.5) จัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตปลาสดที่มีคุณภาพ การควบคุมมาตรฐาน และการปรับปรุงกระบวนการผลิต มีการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาสดให้มีมูลค่าเพิ่ม เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย หรือการทำตลาดออนไลน์ การสร้างเครือข่ายการตลาด แนะนำให้กลุ่มปลาสดร่วมมือกันสร้างเครือข่ายการขายที่เข้มแข็งหรือพัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถทำการตลาดร่วมกันได้

2) การส่งเสริมความยั่งยืน

2.1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในการทำปาล์มรวมถึงการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพจากแหล่งท้องถิ่นเพื่อลดต้นทุนและการสูญเสีย รวมถึงการประยุกต์เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตและการจัดการของเสียอย่างยั่งยืน

2.2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและสร้างความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น การทำปาล์ม เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังสร้างเครือข่ายการสนับสนุนระหว่างสมาชิกในชุมชนเพื่อแบ่งปันทรัพยากรและข้อมูลที่เป็นประโยชน์

2.3) การสร้างโอกาสการจ้างงานในท้องถิ่น ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตปาล์มทั้งในด้านการผลิตและการขาย ซึ่งจะช่วยให้มีการจ้างงานที่ยั่งยืนในพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก และส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่หรือกลุ่มแรงงานพลัดถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือทำการเรียนรู้ เนื่องด้วยเด็กรุ่นใหม่กลุ่มแรงงานพลัดถิ่นอาจคืนถิ่นกลับมาในการพัฒนาต่อยอดอาชีพปาล์ม เนื่องจากในอนาคตอาจเกิดโรคระบาด และในพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทำให้ต้องมาดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน อาชีพการทำปาล์มจึงเป็นอีกหนึ่งอาชีพทางเลือก

ซึ่งการดำเนินการจะต้องดำเนินการควบคู่กัน เพราะจะสามารถใช้โอกาสนั้นให้ทันต่อระยะเวลา เพื่อให้การพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ทันเวลา การใช้โอกาสนี้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและสร้างรายได้ในระยะยาว

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการในการพัฒนาอาชีพการทำปาล์ม เผยให้เห็นถึงความท้าทายหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต ซึ่งมีผลกระทบต่อความยั่งยืนของอาชีพนี้ โดยหนึ่งในปัญหาหลักที่พบคือความหลากหลายของวิธีการผลิตและสูตรที่ใช้ในการแปรรูปปาล์ม ซึ่งทำให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอและไม่ตรงตามมาตรฐานที่ผู้บริโภคคาดหวัง ผลลัพธ์นี้อาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจจากลูกค้า และส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์กมล ภูมิพันธ์ และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (2559) ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตปาล์มและปาล์มในอำเภอขอนแก่น พบว่า การแปรรูปปาล์มในบางสถานประกอบการไม่ได้ปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะ ซึ่งอาจเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการขาดการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในกลุ่มปาล์มกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาด การขาดการส่งเสริมนี้ทำให้กลุ่มผู้ผลิตปาล์มขาดแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน และเมตต์ เมตต์การุณจิต (2563) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามผล ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มปาล์มสามารถพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชนและภาครัฐ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพนี้ให้ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ การพัฒนาอาชีพปาล์มในตำบลห้วยทะเลจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีความสะอาดและเป็นไปตามมาตรฐานสุขลักษณะ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในกลุ่มผลิตภัณฑ์และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและยั่งยืนสำหรับกลุ่มปาล์มในชุมชน

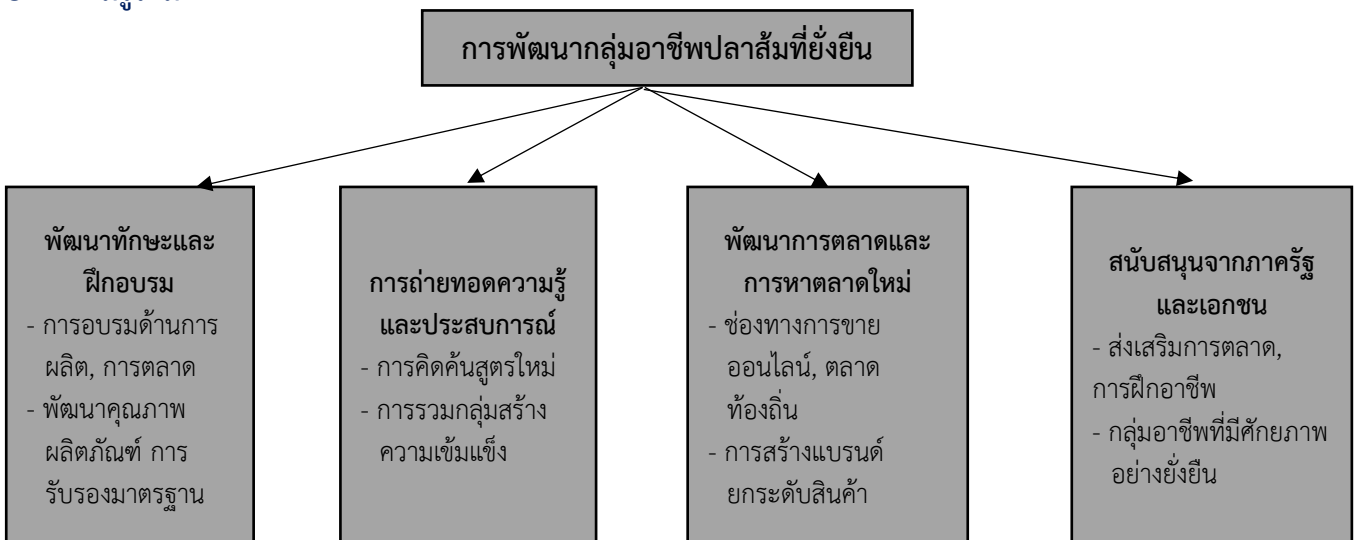
แนวทางการพัฒนาอาชีพของกลุ่มปาล์ม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบ้านเขวาสันรินทร์ จังหวัดชัยภูมิ ในการยกระดับให้ยั่งยืน พบว่า การพัฒนาอาชีพปาล์มในตำบลห้วยทะเลจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งในด้านการผลิต การตลาด และการเสริมสร้างทักษะ เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

1) การสร้างและขยายตลาด การขยายตลาดและการสร้างช่องทางการจำหน่ายที่มั่นคงจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขายปาล์มให้กับชุมชนได้ โดยการส่งเสริมให้มีการตลาดออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น รวมทั้งการขยายตลาดไปยัง

จังหวัดอื่นๆ ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการประชาสัมพันธ์ และการเชื่อมโยงกับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต โดยนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถเรียนรู้กระบวนการผลิตปลาสดและซื้อไปเป็นของฝากการตลาดยังคงเน้นการสร้างความรู้จักในระดับท้องถิ่นและชุมชน โดยการทำตลาดแบบ B2B (Business to Business) ร่วมกับร้านอาหาร หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เพื่อสร้างฐานลูกค้าที่มั่นคง

2) การพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม การพัฒนาทักษะการผลิตปลาสดและการส่งเสริมการตลาดต่อดูแลความรู้จากรุ่นสู่รุ่นเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน ในส่วนนี้สามารถทำได้โดยการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านการแปรรูปปลา และเทคนิคใหม่ๆ ในการผลิตปลาสดที่สามารถเพิ่มมูลค่าและลดความยุ่งยากในกระบวนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทยพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2566) ศึกษาการดำเนินธุรกิจปลาสด: กรณีศึกษาตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตที่ถูกต้องลักษณะและให้ความรู้กลุ่มอาชีพในด้านการตลาดและเทคนิคการขาย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ผังมโนทัศน์นี้แสดงการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพปลาสดในตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยเน้นการพัฒนาใน 4 ด้านหลัก ได้แก่

- 1. การพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม** การฝึกอบรมด้านเทคนิคการผลิตปลาเนื้อสด, การพัฒนาทักษะการตลาด, และการจัดการธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มปลาสดในด้านการผลิตและการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2. การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์** การสร้างกลุ่มที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคิดค้นสูตรใหม่ ๆ ในการแปรรูปปลา เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และสร้างความแตกต่างในตลาด นอกจากนี้ยังช่วยในการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้
- 3. การพัฒนาการตลาด** การหาช่องทางการขายใหม่ ๆ เช่น การขายออนไลน์, การขยายตลาดไปยังพื้นที่อื่นๆ หรือการสร้างช่องทางการขายในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กว้างขึ้น โดยมีการสร้างแบรนด์และการยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
- 4. การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน** การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในด้านการฝึกอบรม, การพัฒนาการตลาด, และการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาสถานที่ผลิตที่ได้มาตรฐานและการส่งเสริมการขาย ซึ่งจะช่วยให้อาชีพปลาสดสามารถเติบโตมีศักยภาพและยั่งยืนในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาความต้องการในการพัฒนาอาชีพ พบว่า ปัญหาหลักคือขาดการส่งเสริมและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการผลิตยังคงล้าหลัง ขาดการสนับสนุนด้านการตลาดและช่องทางการจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่มีอายุสูง จึงขาดกำลังแรงงานที่มีศักยภาพในการผลิตและขยายกิจการ และการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ในการผลิต เพื่อให้ได้รับมาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นให้กับบริโภค

แนวทางการพัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับให้ยั่งยืนของกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในการยกระดับให้ยั่งยืน พบว่า 1) การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้แก่สมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และตรงตามมาตรฐาน 2) ส่งเสริมการตลาดออนไลน์และการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ปลาสามที่โดดเด่น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและขยายตลาด 3) การให้ความสำคัญกับการสร้างกลุ่มผู้สืบทอดและเพิ่มแรงงานใหม่ในกลุ่ม เพื่อให้การผลิตปลาสามมีความต่อเนื่องและยั่งยืน 4) ส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

การพัฒนาอาชีพปลาสามในตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ จึงมีศักยภาพในการเติบโตและสร้างความยั่งยืนได้ แม้ว่าจะพบปัญหา แต่การพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม รวมถึงการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาดอย่างมีระบบ จะช่วยยกระดับอาชีพปลาสามให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ ทั้งในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์และการขยายตลาดไปยังภายนอกชุมชน การมีการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนจะเป็นตัวช่วยสำคัญในการพัฒนาอาชีพนี้ให้ยั่งยืนในอนาคต และควรพัฒนาอาชีพผ่านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีมาตรฐานสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. แนวทางการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนของกลุ่มปลาสาม ตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและปลอดภัย เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค การพัฒนากระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิตและบรรจุภัณฑ์ การฝึกอบรม การอบรมทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการผลิต เป็นต้น

1.2. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการส่งเสริม ดังต่อไปนี้

1.2.1. การตลาดรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำตลาดออนไลน์ การออกร้านค้าในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการขาย

1.2.2. การประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดทำป้ายโฆษณา การจัดงานกิจกรรม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

1.3. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปลาสาม และมีการติดตามผลเพื่อให้ได้รับการประเมินให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

1.4. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เข้ามาช่วยแนะนำให้กลุ่มปลาสาม ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ และจัดทำบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตปลาสาม โดยสามารถศึกษาการใช้เครื่องมือหรือเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต เช่น การใช้เครื่องมือในการแปรรูปที่สะดวกและปลอดภัย หรือการพัฒนาเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพของปลาสาม

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อมโยงการทำปลาสามกับการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการทำปลาสาม หรือการจัดการอบรมให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้กระบวนการแปรรูปปลาสาม

เอกสารอ้างอิง

- ทิพย์กมล ภูมิพันธ์ และ อุไรวรรณ อินทร์ม่วง. (2559). สุขลักษณะของการประกอบกิจการผลิตปลาร้าและปลาต้ม ในอำเภอหนึ่ง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(2), 75-85.
- ธัญพงค์ สารรัตน์, ชุติมา เมฆวัน, ธงชัย ชำนิกุล และ อัสภา พิศนอก. (2566). การดำเนินธุรกิจปลาส้ม: กรณีศึกษาตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. ใน *การประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 61 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (น. 177-185). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นตนน นรานันท์. (2560). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นปลาเนื้อส้ม: กรณีศึกษาบ้านบาตูปูเต๊ะ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. (ประกาศนียบัตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2563). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ศิลปวิชัย น้อยสมมิตร และ โชติกา แก่นธिया. (2562). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(1), 101-116.
- สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ. (2563). *ข้อมูลสถานการณ์จังหวัดชัยภูมิ*. ชัยภูมิ: สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ.
- สำนักเทคโนโลยีชุมชน. (2563). *รายงานการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ปลาส้ม*. สืบค้นจาก <https://www.dss.go.th/images/ohm/otop/CT-4.pdf>.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of planners*, 35(4), 216-224.
- Tiedeman, D. V., & O'hara, R. P. (1963). *Career development: Choice and adjustment*. New York: College Entrance Examination Board.

School Administrators Competencies Affecting Students Quality under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

Kittiya Deramae^{1*} Rattaporn Klinmalee² and Werayut Chatakan²

¹ *Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand*

² *Lecturer, Department of Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: E-mail: 6655701011@nstru.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the school administrators' competencies, (2) the students' quality in school, (3) the school administrators' competencies affecting students' quality, and (4) the guidelines for developing school administrators' competencies affecting students' quality under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. This study was mixed method. The samples were 307 teachers and personnel. The instruments for collecting data were questionnaires and interview forms. The descriptive statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson product-moment correlation coefficient stepwise multiple regression and content analysis. The result of the study found that: 1) The school administrators' competencies were at a highest level. 2) The students' quality in school was at the highest level. 3) The school administrators' competencies affecting students' quality, overall and each aspect have a relationship with a statistically significant relationship level of .05. 4) The guidelines for developing school administrators competencies affecting students quality under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. it was found that 5 components; (1) Moral and Ethical competence: school administrators must adhere to moral and ethical principles in their management practices. (2) Teamwork: school administrators should provide opportunities for staff to participate in planning. (3) Management: administrators should establish clear work procedures. (4) Self-management administrators should have self-confidence to respect their own and others' rights. (5) Goal Achievement administrators should manage systematically, focusing on key competencies to meet objectives.

Keywords: Competencies, School Administrators, Students Quality

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

กิตติยา ตีอรามา^{1*} รัฐพร กลิ่นมาลี² และ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์³

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6655701011@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา (2) คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา (3) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และ (4) แนวทางสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 307 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ส่วนคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) สมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ และสมรรถนะในการบริหารตนเอง ร่วมกันทำนายคุณภาพผู้เรียน ได้ร้อยละ 48.00 อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ปรากฏผล 5 ด้าน (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมใช้ในการบริหารจัดการ (2) ด้านการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (3) ด้านการบริหารจัดการ วางแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างรอบด้าน (4) ด้านการบริหารตนเอง ให้เกียรติและเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (5) ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ บริหารจัดการเชิงระบบ ช่วยให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, คุณภาพผู้เรียน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาการศึกษามีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมโดยรวม ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความสามารถและเติบโตในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่เพียงแต่มีผลต่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ทั้งนี้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ และมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาสังคม ตลอดจนการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ อย่างมีหลักการ ควบคู่พื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ดีในการเป็นพลเมืองยุคศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาที่ดีนั้นต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน ทุกวัยสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัดพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดี

ยิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในบุคคลให้ได้รับการกระตุ้น และพัฒนา เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การสร้างคุณภาพคนในชาติเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้นำและตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของชาติให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะที่โดดเด่นและมีทักษะการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อให้การทำงานในองค์กรมีประสิทธิภาพสูงสุด การใช้สมรรถนะของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงการใช้ความเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่ม จะช่วยให้การพัฒนาการศึกษามีความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสม รวมถึงการมอบหมายงานให้กับบุคลากรตามศักยภาพ และใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา พัฒนาบุคลากร และส่งเสริมให้ครูมีความรักในการสอน การจัดสรรคนในระบอบที่มีประสิทธิภาพ ก็เป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารต้องพิจารณา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) คุณภาพของผู้เรียนเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญเติบโตทั้งในด้านบุคคลและสังคม การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในบริบทของศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนต้องได้รับการส่งเสริม การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในระดับที่สูงขึ้นและมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหลังจากจบการศึกษา ถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ในขณะเดียวกัน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยยังคงมีความท้าทายอยู่ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย และคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังคงต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อให้การศึกษาไทยสามารถพัฒนาได้ตามมาตรฐานที่คาดหวังและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

ปัญหาการศึกษาไทยยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะในด้านคุณภาพของผู้เรียนที่พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด และขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การใฝ่เรียนรู้ และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ปัญหานี้สะท้อนถึงความท้าทายในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งยังคงต้องการการปรับปรุงอย่างจริงจัง โดยส่วนหนึ่งมาจากการขาดสมรรถนะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการใช้สมรรถนะในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถนำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งองค์กรและผู้เรียน หากผู้บริหารขาดสมรรถนะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาและการขับเคลื่อน การศึกษาก็อาจล้มเหลวหรือไม่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยกระดับคุณภาพการศึกษาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียน และเสนอมาตรการหรือแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต

3

2. เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

3. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

4. เพื่อเสนอแนวทางสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน Mixed Methods Research แบบแผนอธิบายตามลำดับ (Explanatory Sequential Design) (Creswell, 2015) โดยมีการดำเนินวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,513 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยวิธีคัดเลือกใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 307 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารของสถานศึกษา โดยการ สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมี วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป และครูผู้สอน จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 8 ปี ซึ่งได้มาโดย การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 แบ่งเป็นแบบสอบถาม 4 ด้าน คือ 1) สมรรถนะคุณธรรม จริยธรรม 2) สมรรถนะการทำงานเป็นทีม 3) สมรรถนะการบริหารจัดการ 4) สมรรถนะการบริหารตนเอง 5) สมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ

ตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 แบ่งเป็น แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดส่วนประมาณค่า (Rating scales) เพื่อวัดคุณภาพผู้เรียนใน สถานศึกษา

แบบสัมภาษณ์เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ ในการทำงาน จำนวน 5 ปี ขึ้นไป ครูผู้สอน ในสถานศึกษา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน โดยคัดเลือกจากคุณวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการทำงานหรือการสอน จำนวน 8 ปี ขึ้นไป ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง Purposive sampling

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของ ผู้เรียน และปรึกษาอาจารย์เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิด

2. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วขอคำแนะนำและตรวจสอบหาค่าความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเรียบร้อยแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554) แล้วเลือกคำถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ขึ้นไป มาสร้างแบบสอบถามและมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขอีกครั้ง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (C.-Coefficient) ตามแนววิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970)

6. นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และมีค่าความเชื่อมั่นที่ .96

7. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการทดลองใช้แล้วนำไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และทฤษฎี วิธีการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

2. นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์ในการตอบ

4.2 แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 307 คน ซึ่งแบบสอบถามได้จัดส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทางผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.3 การสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารจำนวน 1 คนที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และครู จำนวน 2 คนที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนกำหนด

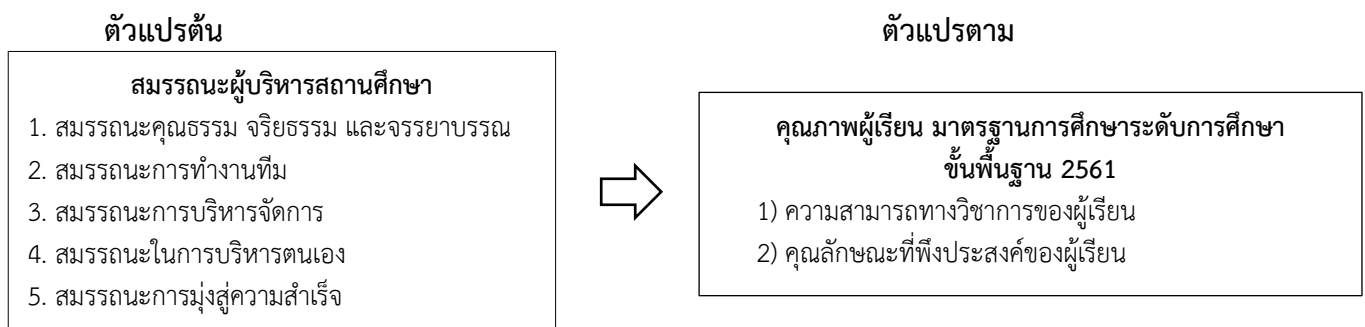
5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าสถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง จากนั้น นำข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ

5.3 นำข้อมูลที่ได้มาแปลความหมายของระดับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment coefficient of Correlation) ที่คำนวณได้มาแปลผลในรูปแบบของความสัมพันธ์ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (Hinkle, D.E, William, W. and Stephen G. J., 1998)

5.4 วิเคราะห์ความคิดเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.5 วิเคราะห์แนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาและข้อเสนอแนะโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสำคัญ และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ผลการสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.53) เมื่อ พิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ สมรรถนะด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.53) สมรรถนะด้านทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.51) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.51) สมรรถนะด้านการบริหารตนเอง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.52) สมรรถนะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.62$ S.D. = 0.50)

2. คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.49) เมื่อ พิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) ด้านความสามารถทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.49)

3. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Referssion Analysis)

ตารางที่ 1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.185	.268		.692	.490
สมรรถนะในการบริหารตนเอง	.264	.082	.218	3.215	.001*
สมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ	.457	.072	.394	6.308	.000*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวม คือสมรรถนะในการบริหารตนเอง และสมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .480 หมายความว่า สมรรถนะในการบริหารตนเอง และสมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ สามารถทำนายคุณภาพผู้เรียน ได้ร้อยละ 48.0 ประสิทธิภาพ ในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .471 หรือร้อยละ 47.1 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ .36012 หรือร้อยละ 36.012 แสดงว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการบริหารตนเอง และด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมรรถนะที่ส่งผล คือ ลำดับที่ 1 สมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ รองลงมา 2) สมรรถนะในการบริหารตนเอง ที่ร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 48.00 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4. แนวทางสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ผลการศึกษาได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในแต่ละด้านดังนี้

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มาใช้ในการบริหารจัดการ โดยต้องยึดมั่นในความถูกต้อง ความดีงาม การส่งเสริมให้ผู้อื่นได้พัฒนาตนเอง มีความจริงใจ อดทน มีระเบียบวินัย โดยผู้บริหารจะต้องทำเป็นแบบอย่าง เพราะตัวอย่างที่ดี มีค่ากว่าคำสอน มีความรัก ความปรารถนาดีให้แก่บุคคลอื่นสม่ำเสมอ มีความเป็นกลาง พร้อมช่วยเหลือให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จ เคารพและศรัทธาในเกียรติของตนเองและผู้อื่น

ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการวางแผน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน พร้อมทั้งสามารถตัดสินใจร่วมกันได้ เคารพในความแตกต่างของตัวบุคคล ความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนกันในการทำงาน รวมถึงการปรับตัว เข้ากับบุคคลอื่น ทีมงานทุกคนต้องมีเป้าหมายการทำงานเดียวกัน ต้องการภาพความสำเร็จเดียวกัน

ด้านการบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน รวมทั้งวางแผนขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ใช้หลักวงจร PDCA มาใช้ในการวางแผนการทำงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานให้ชัดเจน คำนึงถึงความสามารถของตัวบุคคล เพื่อวางแผนในการทำงานในแต่ละด้านได้อย่างเหมาะสม และทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ด้านการบริหารตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความมั่นใจในตนเอง เห็นอกเห็นใจ ให้เกียรติและเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบในตนเอง มีวินัย สามารถบริหารจัดการเวลา ทรัพยากร สามารถพึ่งพาและกำกับตนเองให้ไปสู่เป้าหมายในชีวิต ที่สำคัญการรู้ เท่าทัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัญหาและภาวะวิกฤต สามารถฟื้นคืนสู่สภาวะสมดุลได้ สามารถเตรียมการป้องกัน และแก้ไข เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลที่วางไว้

ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการบริหารจัดการเชิงระบบโดยดำเนินการตามสมรรถนะที่สำคัญ ช่วยให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ ที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนรวมถึงอำนวยความสะดวกให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำผลไปพัฒนานักเรียนต่อไป เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

อภิปรายผล

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีระดับอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยดังนี้: การมุ่งสู่ความสำเร็จ การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ การบริหารตนเอง และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารมีทักษะในการวางแผนและการบริหารที่มุ่งเน้นไปที่ความสำเร็จขององค์กร มีการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการสนับสนุนบุคลากรในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้การวิเคราะห์นี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ซึ่งศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่นี้มีสมรรถนะสูงในทุกด้าน โดยมีลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้: การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการศึกษาวิจัยนี้ได้พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งยืนยันว่า ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงจะมีผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ กัญญณ์พัชร เพิ่มพูน (2561) เกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ภาคใต้ พบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ใจ ปันรอรู (2563) ในเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการบริหารงานวิชาการในระดับสูง โดยที่ผู้บริหารมุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอย่างครบถ้วนในทุกมิติ ผลการวิจัยในภาพรวมจึงสะท้อนให้เห็นว่า การมีสมรรถนะที่ครบถ้วนทั้งในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของผู้บริหาร จะมีผลสำคัญในการยกระดับประสิทธิผลของการดำเนินงานในสถานศึกษา และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด

คุณภาพผู้เรียนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม ซึ่งจะช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงและก้าวหน้าในอนาคต การที่ผู้บริหารมีการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการคุณภาพตามหลักสูตรที่กำหนด รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การรับฟังคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะจากฝ่ายวิชาการและฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา ยังเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การพัฒนาและการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา และคณะ (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครูผู้สอน และหลักสูตร ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยเหล่านี้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2561) ที่เน้นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะสมรรถนะของผู้นำทางวิชาการและคุณลักษณะของครู เช่น ความรักในวิชาชีพการสอน ความรู้และทักษะในการสอน การประเมินผลการเรียน และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมีความยุติธรรม การวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยจากทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมี

บทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีการจัดการการเรียนการสอนที่ดี การมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะทางวิชาการ และคุณธรรม รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลง ในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในเชิงบวก โดยเฉพาะในด้านการบริหารตนเองและการมุ่งสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การที่สมรรถนะผู้บริหารเพิ่มขึ้นนั้น ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยหลายด้าน เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและจูงใจ การมีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ และสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากร จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยยังสะท้อนว่า สมรรถนะผู้บริหาร ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปาริฉัตร ช่อขิต (2559) ที่พบว่า สมรรถนะของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การศึกษาและคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 งานวิจัยเหล่านี้ได้ยืนยันถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สมรรถนะของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทำให้การศึกษาในพื้นที่ที่มีความก้าวหน้า และยั่งยืนได้

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้นำต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความเสียสละ คิดดี ทำดี เอาใจใส่คนอื่นอยู่เสมอ เคารพและศรัทธาในเกียรติของตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ ศิริรินาถ ทับทิมใส และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคการศึกษาที่พลิกผัน ซึ่งได้พบว่าการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม การบริหารงานด้วยความยืดหยุ่น ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับนั้น ถือเป็นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผัน

ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนล่วงหน้าในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมจะต้องสื่อสารกัน การปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น กำหนดบทบาทของสมาชิกในทีมให้ชัดเจน สมาชิกทุกคนต้องรู้บทบาท หน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติงาน ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนบุคลากรในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ กำหนดทิศทางของการดำเนินงานให้ชัดเจน ซึ่งจำเป็นต้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ได้ให้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยใหม่ เพื่อใช้ในการทำงาน การสื่อสาร และความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมี การวางแผนการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน รวมทั้งวางแผนทางขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ใช้หลักวงจร PDCA มาใช้ในการวางแผนการทำงาน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กัญญณ์พัชร์ เพิ่มพูน (2561) พบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย ภาคใต้ ซึ่งเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ว่าผู้บริหารจะต้องมีการจัดทำแผนงาน ต้องสร้างระบบคุณภาพในการดำเนินงาน ดำเนินตามหลักนิเทศอย่างเคร่งครัดและรายงานผลให้ทุกคนทราบ

ด้านการบริหารตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความมั่นใจในตนเอง เห็นอกเห็นใจ ให้เกียรติและเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบในตนเอง มีวินัย สามารถบริหารจัดการเวลา ทรัพยากร สามารถฟังและกำกับตนเองให้ไปสู่เป้าหมายในชีวิต ผู้บริหารการศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถและเข้าใจตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมผู้อื่น โดยเริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารตนเองสู่การบริหารอย่างมืออาชีพ

ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการเชิงระบบเพื่อช่วยให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนรวมถึงอำนวยความสะดวกให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความคิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอยู่สม่ำเสมอ สนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรแผนการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นำผลไปพัฒนานักเรียนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญณ์พัชร์ เพิ่มพูน (2561) พบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคใต้ ซึ่งเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ว่าผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียน สามารถแบ่งปันความรู้ใหม่ให้ครูได้อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาหลักสูตรให้ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นจะต้องมี 5 สมรรถนะ ประกอบด้วย สมรรถนะคุณธรรม จริยธรรม สมรรถนะการทำงานเป็นทีมสมรรถนะการบริหารจัดการสมรรถนะในการบริหารตนเอง และสมรรถนะการมุ่งสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้ต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนรวมถึงอำนวยความสะดวกให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความคิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอยู่สม่ำเสมอ สนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรแผนการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นำผลไปพัฒนานักเรียนต่อไปอนาคต

สรุปผลการวิจัย

สมรรถนะโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงสุด โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สมรรถนะด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ตามมาด้วยสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ การบริหารตนเอง และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

คุณภาพผู้เรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูงสุด โดยเฉพาะด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนด้านความสามารถทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยรวม ได้แก่ สมรรถนะในการบริหารตนเองและการมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยมีประสิทธิภาพในการทำงานเท่ากับ 0.480 หรือร้อยละ 48.0 ซึ่งหมายความว่า สมรรถนะดังกล่าว

สามารถทำนายคุณภาพผู้เรียนได้ ร้อยละ 47.1 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย 36.012% ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมรรถนะในการบริหารตนเองและการมุ่งสู่ความสำเร็จมีผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนสมรรถนะด้านคุณธรรมจริยธรรม การทำงานเป็นทีม และการบริหารจัดการก็มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนด้วยเช่นกัน.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม: ผู้บริหารควรยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน โดยให้ความสำคัญกับความถูกต้อง ความดีงาม 2) ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน รับฟังความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การตัดสินใจควรเป็นการตัดสินใจร่วมกัน 3) ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่รอบด้าน และใช้หลักวงจร PDCA ในการทำงาน 4) ด้านการบริหารตนเอง ผู้บริหารต้องมีความมั่นใจในตนเอง เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น พร้อมมีความรับผิดชอบในตนเอง สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงหรือภาวะวิกฤตได้ 5) ด้านการมุ่งสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารต้องใช้การบริหารจัดการเชิงระบบ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมุ่งมั่นในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือแนวทางในการบริหารงานที่ดีต่อไป

1.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ ในรูปแบบที่มีความหลากหลาย เพื่อปรับใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ โดยพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับ ผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- _____. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.
- _____. (2561). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=38880&Key=news_research.
- กัญญณ์พัชร์ เพิ่มพูน. (2561). *สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคใต้*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล. (2563). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

- ปาริฉัตร ช่อชิต. (2559). *สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษาเขต 8. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พจนีย์ มั่งคั่ง และ อังคณา กุลนภาดล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 12(1), 107-122.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2554). *รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พิมพ์ใจ ปันรอบรู้ และ อโนทัย ประสาน. (2564). บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 13(2), 191-200.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2561). *สี่เสาหลักของการศึกษา*. สืบค้นจาก http://www.curriculumandlearning.com/upload/สี่เสาหลักทางการศึกษา_1415863493.pdf.
- ศิรินนถ ทับทิมใส, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และ วรณวิศา สีนุสรณ์ คล้ายจำแลง. (2563). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผัน. ใน *การประชุมวิชาการ ระดับชาติ ครั้งที่ 8 วิทยาลัยนครราชสีมา* (น. 28-39). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Creswell, J.W. (2015). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Hinkle, D.E, William, W. and Stephen G. J. (1998). *Applied Statistics for the Behavior Sciences*. (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Task-Based Learning in Learning Management Integrated with Line Chatbot Application to Develop Thai Language Communication Skill of Grade 4 Students

Sutatip Cheoychunchit^{1*} and Nanthon Bunjongparu²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: beach_sutatip@hotmail.com*

ABSTRACT

This research study aimed to (1) develop an innovation on LINE Chatbot Application of Thai Language Communication skill of Grade, (2) compare the result of learning achievement in Thai language before and after using Task-Based Learning in Learning Management integrated with LINE Chatbot Application, (3) compare the Thai communication skills of Grade 4 students, and (4) study the students' attitude on Task-Based Learning in Learning Management integrated with LINE Chatbot Application to Develop Thai Language Communication skill. The sample sizes of the study was the sample of the study was the Grade 4 students of Watsrisuwannaram School under Primary Educational Service Area Office Trang 1. The sample was obtained from Sample Random Sampling. There were 12 samples in this study. The research instruments included (1) a task-based learning lesson plan integrated with the LINE Chatbot program, (2) the LINE Chatbot program, (3) a Thai language achievement test, (4) a Thai communication skills assessment, and (5) an attitude questionnaire for Grade 4 students. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test. The findings revealed that 1) the overall quality of the LINE Chatbot program was rated as excellent, with content quality rated as good and design quality rated as excellent. 2) Students' Thai language achievement after the intervention was significantly higher than before at the .05 level. 3) Students' Thai communication skills after learning were significantly higher than before at the .05 level. 4) Students demonstrated a highly positive attitude toward task-based learning integrated with the LINE Chatbot program.

Keywords: Task-Based Learning, LINE Chatbot Application, Thai Language Communication Skill

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สุธาทิพย์ เขยชื่นจิตร^{1*} และ นันทน์ธร บรรจงปรุ²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: beach_sutatip@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต (3) เปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 และ (4) ศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1 จำนวน 12 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) โปรแกรม ไลน์แชตบอต (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย (4) แบบวัดทักษะการสื่อสารภาษาไทย (5) แบบวัดเจตคติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพของการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และคุณภาพด้านการออกแบบอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน, โปรแกรมไลน์แชตบอต, ทักษะการสื่อสารภาษาไทย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเกิดความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพิ่มขึ้น การติดต่อสื่อสารและการเดินทางของข้อมูลที่เกิดขึ้นในสังคม มีความรวดเร็ว เป็นผลทำให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาประเทศและทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติทางการศึกษาและการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยที่ผ่านมาได้มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรม การเรียน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ อีกทั้งยังมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดกรอบทิศทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนในทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพในด้านความรู้ รวมถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่าง

ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 –2570) ได้ชี้ให้เห็นในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผลของการยกระดับสุขภาวะและการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา มีระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ แต่กลับพบว่าเยาวชนไทยมีในทักษะด้านการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลงและมีจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหรือไม่ได้ทำงานใด ๆ เลย เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของประเทศไทยมาโดยตลอด จากระบบการศึกษาและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 1.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐาน (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) สอดคล้องกับ วิภาพร คุปติเกษม (2558) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันพบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการจัดการศึกษา ทั้งยังมีข้อบกพร่อง รวมถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำในเรื่องทักษะการสื่อสาร อาทิ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาไทยในทุกทักษะ อาทิ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด สอดคล้องกับ เพชรรัตน์ ยุรี (2558) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่จะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทั้ง 5 ประการ คือ ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด โดยทักษะต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อนักเรียนทั้งด้านการสื่อสารในชีวิตประจำวันและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นการจัดการเรียนรู้ และจากการรายงานการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา SAR ปีการศึกษา 2566 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาไทยพื้นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70.00 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจและผลการทดสอบ National Test (NT) ในด้านความสามารถด้านภาษา (Literacy) ของโรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม ปีการศึกษา 2564 ที่มีค่าเฉลี่ย 56.14 ในขณะที่ปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ย 55.86 ทำให้เห็นว่านักเรียนมีทักษะทางภาษาไทยที่ถดถอยลง จึงต้องมีการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนและผู้สอนในระดับชั้นนี้ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในทักษะการสื่อสารภาษาไทยมากขึ้น โดยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการสื่อสารภาษาไทยและช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมีอยู่หลายวิธีและหนึ่งในนั้นคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นสิ่งที่ทดแทนการเรียนในชั้นเรียนในทุกวิธีการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อออนไลน์ในการดำเนินการในประเด็นการเรียนรู้ อภิปราย ซักถาม ประเมินผล ในสื่อออนไลน์ แต่ยังมีเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบปกติ เพื่อช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน หรือ Task-Based Learning หรือ (TBL) เป็นแนวคิดทฤษฎีที่มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติภาระงานอย่างสมจริง ซึ่งได้รับความนิยมในการนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงภาษาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการทักษะด้านสื่อสารทางภาษาของผู้เรียนได้ Long (1985) ได้กล่าวว่า Task คือสิ่งที่ผู้คนทำได้ในชีวิตประจำวันทั้งที่ทำเพื่อตอบสนองตนเองหรือการทำให้ได้รับมอบหมายเพื่อผู้อื่น อาจได้หรือไม่ได้รับสิ่งตอบแทน อาทิ การทำสิ่วบริเวณบ้าน การเขียนหรือกรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม ฯลฯ นอกจากนี้ Richards, Platt & Weber (1986) ยังได้อธิบายอีกว่า ภาระงาน หมายถึง กิจกรรม (activity) ที่หมายถึงการปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจาก

การทำความเข้าใจในภาษา สอดคล้องกับการกล่าวของ Nunan (1989) ที่ได้กล่าวถึงภาระงานว่า คืองานซึ่งมีนักเรียนร่วมกัน ทำความเข้าใจใช้ภาษาสร้างภาษาและเกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันโดยใช้ภาษาเป็นจุดมุ่งหมายในสถานการณ์ ซึ่งให้ความสำคัญกับความหมายทางการสื่อสารภาษามากกว่ารูปแบบของภาษาและ Willis (1996) ก็ได้กล่าวถึงภาระงานว่า มิได้มุ่งเน้นความหมายที่เป็นแบบแผนหรือรูปแบบของภาษา แต่มุ่งเน้นการปฏิบัติกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการสื่อสารซึ่งให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติกิจกรรมมากกว่ารูปแบบทางภาษาเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีผู้นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษา ที่ได้พัฒนาทักษะทุกด้าน อาทิ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ผ่านการทำงานหรือภาระงานที่ได้รับมอบหมายเป็นแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูลดบทบาทลงและเพิ่มบทบาทนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น หรือเรียกได้ว่าเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือ Task - Based Learning (TBL) จะบูรณาการร่วมกับนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล คือ ไลน์แชตบอต บัญชีไลน์ที่ถูกสร้างมาเพื่อสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้อัตโนมัติ จะสร้างขึ้นมาเพื่อให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่น่าสนใจ อาทิ ภาพ กราฟิก วิดีโอ เป็นต้น จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ ศิริรัฐ อิมแซมและใจทิพย์ ณ สงขลา (2563) ได้ให้ความหมายของแชตบอตไว้ว่า ซึ่งโปรแกรมแบบจำลองการสนทนาของระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) ร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วัดศรีสุวรรณาราม อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและมีความสุขกับสิ่งที่เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4
4. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ใช้แผนการทดลองแบบ The One Group Pretest - Posttest Design แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนการทดลองและทดสอบหลังการทดลอง โดยมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นหน่วยวิเคราะห์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณารามที่เรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม 1 ห้องเรียน จำนวน 12 คน ที่ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) ร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมเวลาสอน 12 ชั่วโมง

2.2 โปรแกรม ไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.4 แบบวัดทักษะการสื่อสารภาษาไทย แบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ

2.5 แบบวัดเจตคติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต จำนวน 15 ข้อ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตทำให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารภาษาไทยหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุวรรณารามเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน และแนะนำวิธีการเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต

4.3 วัดทักษะการสื่อสารภาษาไทยก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต จำนวน 3 ข้อ

4.4 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง ทักษะการสื่อสารภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ

4.5 ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง

4.6 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ ทำแบบวัดทักษะการสื่อสารภาษาไทยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต โดยใช้ข้อสอบชุดเดิม จำนวน 3 ข้อ

4.7 ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง ทักษะการสื่อสารภาษาไทย จำนวน 30 ข้อโดยใช้ข้อสอบชุดเดิม

4.8 โดยให้ผู้เรียนตอบแบบวัดเจตคติ จำนวน 15 ข้อ

4.9 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบได้แก่ ค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)

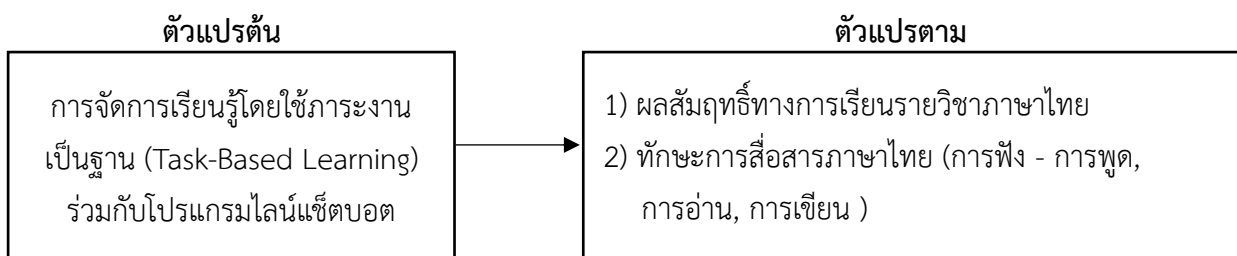
5.2 วิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวัดทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบได้แก่ ค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)

5.4 วิเคราะห์เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายของผลการประเมิน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ด้านที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านเนื้อหา	4.47	0.62	ดี
2	ด้านการออกแบบ	4.57	0.41	ดีมาก
	รวม	4.52	0.52	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับดีมาก (\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (\bar{X} = 4.57, SD = 0.41)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตัวอย่างในกลุ่มทดลองสูงขึ้น โดยคะแนนการทดสอบหลังเรียนมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	12	13.92	3.87	15.285	.000*
หลังเรียน	12	22.00	3.28		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสื่อสารภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	12	9.50	1.73	9.043	.000*
หลังเรียน	12	13.58	1.56		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์ แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย มีทักษะการสื่อสารภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต

เจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เจตคติทุกข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 11 นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร

หลังกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาไทย (\bar{X} = 4.83, S.D. = 0.39) รองมาคือ ข้อที่ 8 วิชาภาษาไทยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ ข้อที่ 12 นักเรียนอยากเรียนวิชาภาษาไทยทุกวัน (\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.45) ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวัดระดับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	นักเรียนมีความสุขมากเมื่อได้เรียนวิชาภาษาไทย	4.08	0.67	มาก
2	นักเรียนชอบเรียนวิชาภาษาไทย	4.17	0.58	มาก
3	วิชาภาษาไทยมีกิจกรรมที่น่าสนใจให้ลงมือทำที่หลากหลาย	4.33	0.49	มาก
4	นักเรียนมีความตื่นเต้น กระตือรือร้นในการเรียนวิชาภาษาไทย	4.33	0.49	มาก
5	นักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนวิชาภาษาไทยไปใช้เป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนวิชาอื่น ๆ	3.91	0.67	มาก
6	นักเรียนคิดว่าวิชาภาษาไทยมีส่วนช่วยในการฝึกทักษะด้านกระบวนการคิด	4.17	0.58	มาก
7	นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นในการเรียนวิชาภาษาไทย	4.17	0.58	มาก
8	วิชาภาษาไทยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.75	0.45	มากที่สุด
9	นักเรียนสนใจและรักการอ่านภาษาไทยมากขึ้น	4.00	0.95	มาก
10	นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการเขียนมากขึ้น	3.92	0.90	มาก
11	นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารหลังกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาไทย	4.83	0.39	มากที่สุด
12	นักเรียนอยากเรียนวิชาภาษาไทยทุกวัน	4.75	0.45	มากที่สุด
13	นักเรียนอยากทำกิจกรรมวิชาภาษาไทยต่อถึงจะหมดเวลาแล้ว	4.33	0.98	มาก
14	การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และได้ลงมือทำ	4.33	0.49	มาก
15	นักเรียนคิดว่าวิชาภาษาไทยมีส่วนช่วย ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้	4.17	1.19	มาก
รวม		4.28	0.29	มาก

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของโปรแกรมไลน์แช็ตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาโปรแกรมไลน์แช็ตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวม อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการออกแบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากมีกระบวนการการพัฒนาเนื้อหาและออกแบบโปรแกรมอย่างเป็นระบบ ทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทำให้ระบบแช็ตบอตมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เอกภูมิ อิมอก และคณะ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้แช็ตบอตช่วยในการจัดการเรียนรูรูปแบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินคุณภาพของระบบแช็ตบอตโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่ามีคุณภาพโดยรวมเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75

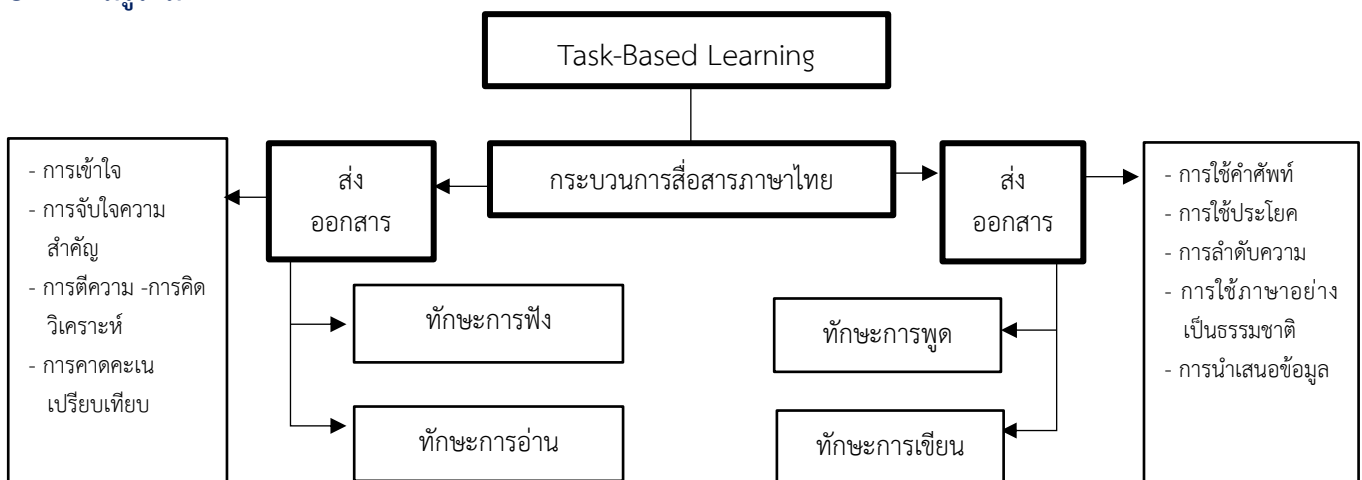
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนร้อยละ 26.94 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม ที่ได้รับจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.92 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.00 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นโดย

เฉลี่ย 8.08 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์ แช็ตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณิสา ศรีกัลยานุกูล (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองพระพิมลที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวัดทักษะการสื่อสารภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์ แช็ตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 27.20 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยได้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารวี งามอนันต์ และสุตาทกาญจน์ ปัทมดิถ (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดแบบเน้นภาระงานเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวัดเจตคติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย มีเจตคติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานบูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แช็ตบอตเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยทำให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้จึงทำให้นักเรียนมีความสุข มีความกระตือรือร้นกับการได้ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น สังเกตจากคำพูดของนักเรียนกับเพื่อนและครู สังเกตบุคลิกภายนอกของนักเรียน นักเรียนยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริงมีชีวิตชีวา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร หลานวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ทุกด้านตามแบบวัดเจตคติหลังเรียน ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ ด้านครูผู้สอนวิชาภาษาไทย รองลงมาได้แก่ด้านเจตคติที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ Task - Based Learning ร่วมกับกระบวนการสื่อสารภาษาไทยควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้หลักภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยดีขึ้นทุกทักษะไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ คือ ทักษะนำเข้าสู่สาร การฟัง การอ่าน ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา การจับใจความสำคัญของเนื้อหา การตีความ การคิด วิเคราะห์ การคาดคะเนและเปรียบเทียบ รวมถึงทักษะการส่งออกสาร คือ การพูดและการเขียน ซึ่งจะต้องมีการใช้คำศัพท์ ประโยค ลำดับความ ที่ถูกต้องเหมาะสม นำมาสู่การนำเสนอข้อมูลที่ดีและมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อภาพรวมของคุณภาพโปรแกรมไลน์แชตบอตด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และด้านเนื้อหาพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อภาพรวมของคุณภาพโปรแกรมไลน์แชตบอตด้านการออกแบบอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และค่าเฉลี่ยรวมทั้งสองด้านอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของผู้เรียนสูงขึ้น

ผลการวัดทักษะการสื่อสารภาษาไทยของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.50 คะแนน และ 13.58 คะแนน ตามลำดับ คะแนนทักษะการสื่อสารภาษาไทยเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 4.08 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลการวัดทักษะการสื่อสารก่อนและหลังเรียนพบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 27.20 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตทำให้ทักษะการสื่อสารภาษาไทยของผู้เรียนสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 แม้ผู้วิจัยได้อภิปรายรูปแบบและขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอตให้ผู้เรียนเข้าใจแล้วแต่ในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ผู้เรียนอาจยังไม่คุ้นเคย ดังนั้นจึงต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเป็นกันเองระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้มากที่สุด เพื่อส่งเสริมความกล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

1.2 ในระยะเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต ผู้สอนควรดูแลและให้คำแนะนำผู้เรียนอย่างทั่วถึง เนื่องจากผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการใช้โปรแกรมไลน์แชตบอต และผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยและเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน

1.3 ในการพัฒนาโปรแกรมไลน์แชตบอต เรื่อง ทักษะการสื่อสารภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในครั้งนี้มีคุณภาพอยู่แล้วในระดับหนึ่ง เพื่อให้คุณภาพนั้นยังคงความเสถียรภาพอยู่ ควรจะนำไปใช้ในการวิจัยหรือพัฒนาต่อยอดอีก 1 วงรอบ เพื่อดูพัฒนาการทั้งตัวของโปรแกรมเองและนักเรียนด้วยในอีกทางหนึ่ง

1.4 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต ส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งถัดไป ควรมีการสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task - Based Learning) บูรณาการร่วมกับโปรแกรมไลน์แชตบอต เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีความต้องการที่จะพัฒนาในเรื่องใดต่อไป แล้วนำผลที่ได้มาประยุกต์และบูรณาการเข้ากับโปรแกรมและการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.2 ควรนำตัวโปรแกรมไลน์แชตบอตที่ใช้ในครั้งนี้ไปบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการพัฒนานักเรียน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดียวกัน

2.3 การวิจัยในครั้งถัดไป ควรจะมีการบูรณาการตัวนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นกับทักษะอื่น ๆ ที่เน้นในแต่ละทักษะสืบเนื่องจากการสื่อสารเป็นการเน้นทักษะหลักทั้ง 4 ทักษะ ไม่ว่าจะเป็นการฟัง-ดู การพูด การอ่านและการเขียน ทำให้นักเรียนสามารถพบเจอปัญหาและพัฒนาได้ ดังนั้นการบูรณาการโดยการเน้นไปในแต่ละทักษะอาจจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ร่วมกันกับนวัตกรรมไลน์แชตบอต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2566*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ปารวี งามอนันต์ และ สุதாகาญจน์ ปัทมดิลก. (2565). ผลของการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Buddhist Education and Research*, 8 (2), 94-105.

เพชรรัตน์ ยุรี. (2558). *การศึกษาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

วิจิตร หลานวงศ์. (2563). *กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

วิภาพร คุปติเกษม. (2558). *การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง อักษรนำ และทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การสอนแนวสมดุลภาษา*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

ศิริฐ อิมแซม และ ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2563). ผลของการใช้แชทบอทที่มีการช่วยเสริมศักยภาพการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 13(1), 45-57.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 - 2570)*. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุนิสา ศรีกัลยานุกุล. (2566). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองพระพิมพ์ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

เอกภูมิ อิมอก, จตุพงษ์ กะวิวังสกุล, จุฬารินทร์ อุ้นเรือน และ ณัฐสุดา สุวรรณิม. (2566). ผลการใช้แชทบอทช่วยในการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 17(2), 15-26.

Long, M. H. (1985). A role for instruction in second language acquisition: Task-based language teaching. *Modelling and assessing second language acquisition*, 18(1), 77-99.

Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. New York: Cambridge University.

Richards, J., Platt, J., & Weber, H. (1986). *Longman dictionary of applied linguistics*. London: Longman.

Willis, J. (1996). *A framework for task-based learning*. London: Longman.

Needs Assessment of Safety School Management under the Primary Educational Service Area Office

Apiwat Buajareon^{1*} Chanchai Wongsirasawat² and Orasa Charoontham²

¹ *Department of Educational Administration Innovation, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand*

² *Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: [E-mail: Apiwat052524@gmail.com](mailto:Apiwat052524@gmail.com)*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the current condition and the desired conditions of safety school management under the Primary Education Service Area Office, and (2) the needs assessment of safety school management under the Primary Education Service Area Office. The sample was Survey Research. The sample group consists of 400 teachers from schools under Primary Education Service Area Office. The sample using a multi-stage sampling method. The instrument used in the research was a questionnaire of Safety School Management under the Primary Educational Service Area Office. The statistics used to analyze data comprised percentage, mean, standard deviation and PNI modified index. The research results were found that: 1) The current condition of safety school management under the Primary Education Service Area Office as a whole at low level and the desired conditions of safety school management under the Primary Education Service Area Office as a whole at highest level. 2) The needs assessment of safety school management under the Primary Education Service Area Office were ranked as follows: (1) suppression, (2) prevention, and (3) cultivation respectively.

Keywords: Managing Safe Educational Institutions, Needs Assessment, Suppression

ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อภิวัชร บัวเจริญ^{1*} ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์² และ อรสา จรุงธรรม²

¹ สาขาวิชาบัณฑิตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Apiwat052524@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ (2) ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI modified) ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เรียงตามลำดับ ดังนี้ (1) การปราบปราม (2) การป้องกัน และ (3) การปลูกฝัง ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย, ความต้องการจำเป็น, การปราบปราม

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้สมวัย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก., 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 กำหนดให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ประกาศกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการศึกษา (พ.ศ. 2567 - 2571) (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม) ขึ้นซึ่งมาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่ 2.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ และบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ตัวชี้วัดที่ 2.7 การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และตัวชี้วัดที่ 2.8 สวัสดิการ สวัสดิภาพ แนวทางการป้องกันโรค อุบัติภัย ภัยพิบัติ กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดสวัสดิการโภชนาการที่ดี มีสถานที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำถูกสุขลักษณะจัดสวัสดิภาพสำหรับผู้เรียน ตรวจ ติดตามเฝ้าระวังสุขภาพ มีแนวทางป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ติดตามเฝ้าระวังป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ มีการซักซ้อมขั้นตอนในการรักษาความปลอดภัยด้านภัยพิบัติร่วมกับผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการปรับปรุงพัฒนาแนวทางการดำเนินการทุกด้าน และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มาตรา 63 สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมที่ส่งเสริมการแนะแนว ให้คำปรึกษา และการฝึกอบรมสำหรับนักเรียน

นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยของผู้เรียน ทั้งนี้ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในสถานศึกษา การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวยังมุ่งเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการดูแลความปลอดภัยสำหรับผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและภัยคุกคามในทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี การปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ อีกทั้งส่งเสริมความปลอดภัยและสร้างความมั่นใจให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ อย่างยั่งยืนนักเรียน ด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด และไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เพื่อสร้างความมั่นใจ และสร้างความปลอดภัยในเกิดแก่นักเรียนเป็นสำคัญ ในการที่จะได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และเกิดความปลอดภัยอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อคุณภาพและการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายความปลอดภัยในสถานศึกษา สู่การปฏิบัติ และเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ เข้มแข็ง และเกิดความปลอดภัยแก่นักเรียนเป็นสำคัญ การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็ก นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญเพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้อย่างมีความสุขและการได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัย ส่งผลต่อการศึกษาที่เจริญงอกงามบุคคลจะเจริญงอกงามต้องมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยในยุคปัจจุบันได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนไทยในหลายรูปแบบทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเกือบทุกด้านไม่ว่าจากศาสนา การทะเลาะวิวาท ดิตยาเสพติด การแสวงหาสื่อลามกอนาจาร ดิตเกม รวมทั้งการจมน้ำเสียชีวิตและการประสูติเหตุจากการเดินทางของเด็กและเยาวชน ฯลฯ และอีกปัญหาหนึ่งที่มีแนวโน้มรุนแรงและหนักมากจนน่าวิตก คือการแพร่ระบาดของสื่อที่ไม่เหมาะสมหรือสื่อลามกอนาจาร จนทำให้เด็กและเยาวชนไทยซึ่งขาดภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออยู่แล้วมีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ จากสภาพปัจจุบันและสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กล่าวถึงข้างต้นทำให้โรงเรียนต้องให้ความสำคัญในการพัฒนางานด้านความปลอดภัยของโรงเรียน และขยายความรู้สู่ครอบครัวและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552) ที่ได้กล่าวว่า โรงเรียนถือเป็นบ้านหลังที่สองของนักเรียน หากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ปลอดภัยยิ่งจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่คาดคิดได้ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญร่วมกันตรวจสอบและแก้ไขจุดเสี่ยง จุดอันตราย วัสดุอุปกรณ์และสิ่งของเครื่องใช้ภายในโรงเรียน ว่าชำรุดเสียหายหรือไม่ หากอุปกรณ์หรือสิ่งของในสถานศึกษาชำรุด ควรเร่งซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีโดยเร็วที่สุด เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ เช่น เครื่องเล่นเด็กที่อาจล้มทับจนเกิดการสูญเสีย หรือกรณีตู้ทำน้ำเย็นที่ชำรุดจนเกิดไฟฟ้าดูด เป็นต้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเพื่อป้องกันตนเองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในในยุคปัจจุบัน สังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม ซึ่งผู้คนให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น และตกอยู่ในกับดักของโลกโซเชียล ผลกระทบดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวที่อ่อนแอลงอย่างเห็นได้ชัด และนำไปสู่ปัญหาสังคมที่หลากหลาย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต (เบญจมาศ สุภชัย, 2562)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งต้องเตรียมความพร้อม และส่งเสริมการดำเนินการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่น ใ้วางใจให้แก่ผู้ปกครอง และการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 26,959 โรงเรียน จำนวน 230,495 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณิทรอบจำนวนประชากรของยามาเน (Yamane, 1973) โดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณิทรอบจำนวนประชากรของยามาเน (Yamane, 1973) จากการแทนค่าสูตรดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่าง 399.31 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และเพื่อลดความคลาดเคลื่อนทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (อรสา โกศลานันท์กุล, 2549) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเขตภูมิภาค จังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นภูมิ (Strata) และกำหนดให้ครูเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ในการสุ่มจากหน่วยสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณิทรอบจำนวนประชากรของยามาเน (Yamane, 1973) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผู้วิจัยมีการสุ่มตัวอย่าง 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเขตภูมิภาค 6 ภูมิภาค ได้แก่ 1) ภาคกลาง 2) ภาคตะวันออก 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) ภาคเหนือ 5) ภาคตะวันตก 6) ภาคใต้ และกำหนดจำนวนครูตามเขตภูมิภาค ตามสัดส่วนของจำนวนประชากร (Proportional Stratified Random Sampling) (อรสา โกศลานันท์กุล, 2549)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) ดังนี้ (Likert, 1932)

- 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ ค่า IOC มากกว่า 0.5 (ปราณี หล้าเบญญะ, 2559) โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบประเมินในการวิจัยให้โรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างมาได้ เพื่อให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยการส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ พร้อมกันนี้ได้แนบบแบบประเมินออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แพลตฟอร์ม Google Forms โดยครูสามารถตอบแบบประเมินได้โดยการสแกน QR Code
- 3.3 ผู้วิจัยรวบรวม และติดตามแบบประเมินทางออนไลน์จนครบตามจำนวน ที่กำหนด
- 3.4 นำแบบประเมินที่ได้รับการตอบกลับมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

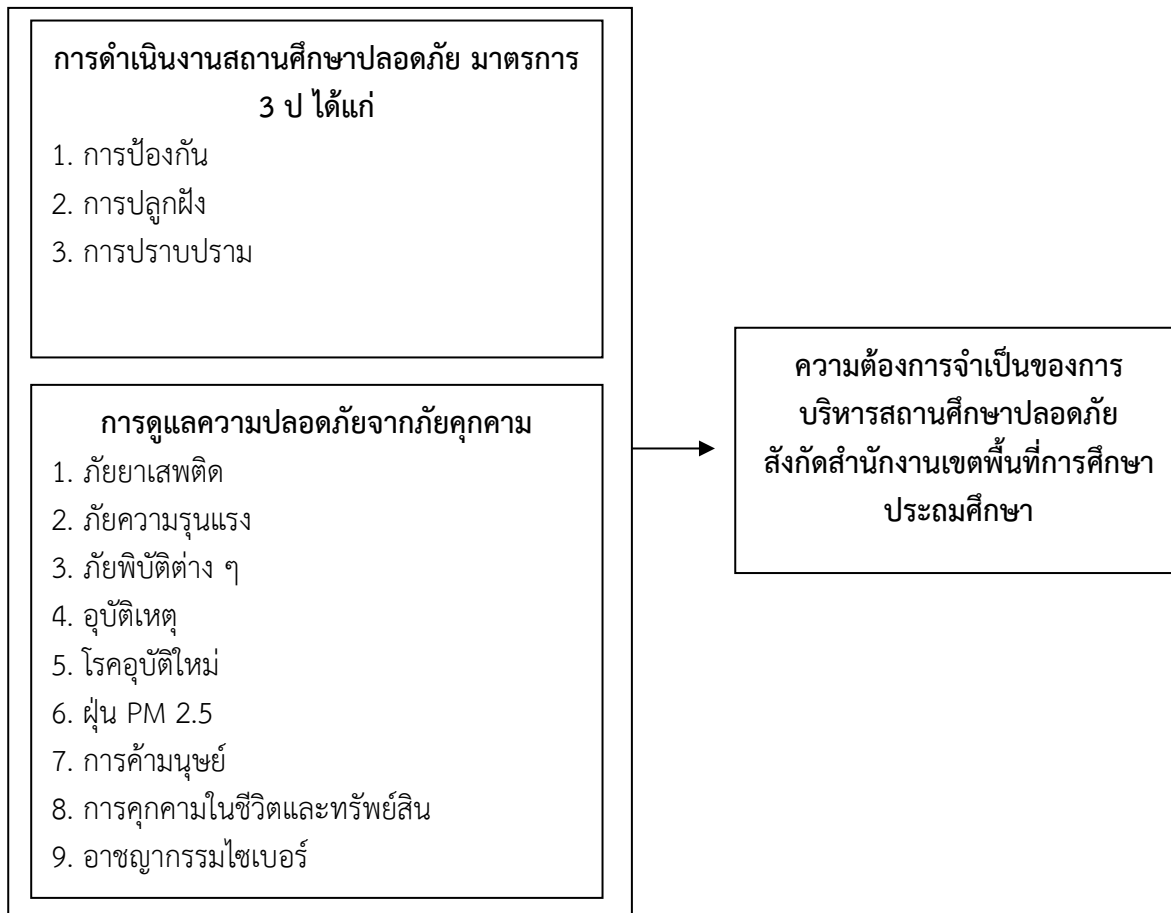
การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบข้อคำถาม และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

- 4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ ด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
- 4.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยการใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการแปลผลค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามเกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	แปลว่า	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

- 4.3 การประเมินความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D.= 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปลุกฝัง ($\bar{X} = 2.58$, S.D.= 0.76) รองลงมา คือ การป้องกัน ($\bar{X} = 2.46$, S.D.= 0.78) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปราบปราม ($\bar{X} = 2.41$, S.D.= 0.86)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปลุกฝัง ($\bar{X} = 4.78$, S.D.= 0.35) รองลงมา คือ การปราบปราม ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การป้องกัน ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.31)

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ความจำเป็นในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญ คือ 1) ด้านการปราบปราม (PNI modified = 0.96) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สถานศึกษามีบุคลากร และเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ที่พร้อมรับสถานการณ์ รองลงมา คือ

สถานศึกษาติดตั้งระบบเตือนภัย กล้องวงจรปิด สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเยียวยา พิ้นฟูและให้คำปรึกษา ประธานเครือข่ายการมีส่วนร่วมหน่วยงาน องค์กร เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยา พิ้นฟู 2) ด้านการป้องกัน (PNI modified = 0.91)) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ สถานศึกษามีการสำรวจและประเมินสภาพความเสี่ยงด้านความปลอดภัยสถานศึกษา รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดทำโครงสร้างบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่ ภาระงานของคณะกรรมการ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงาน และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับจากทั้งภายในและภายนอก และ 3) ด้านการปลุกฝัง (PNI modified = 0.83) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะในการป้องกันภัยในสภาวะคับขัน รองลงมา คือ สถานศึกษามีต้นแบบผู้จัดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมเสริมทักษะที่เป็นเลิศ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยบูรณาการเนื้อหาความปลอดภัยสถานศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
การป้องกัน	2.46	0.78	น้อย	4.71	0.31	มากที่สุด	0.91	2
การปลุกฝัง	2.58	0.76	ปานกลาง	4.78	0.35	มากที่สุด	0.83	3
การปราบปราม	2.41	0.86	ปานกลาง	4.72	0.36	มากที่สุด	0.96	1
ภาพรวม	2.48	0.73	ปานกลาง	4.74	0.30	มากที่สุด	0.90	

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของการดำเนินการจัดการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสถานศึกษาปัจจุบันมีบริบทและความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของนักเรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นความพร้อมของสถานศึกษาในการนำแนวทางปฏิบัติการจัดการหรือการระงับเหตุ การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุในสถานศึกษา และจัดทำคู่มือ/แนวทางความปลอดภัย เพราะว่าการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษานั้น ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางการป้องกัน การปลุกฝัง และการปราบปราม เพื่อลดปัญหา และความเสี่ยงที่เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของสถานศึกษาที่เหมาะสม และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการจัดการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูเห็นความสำคัญในการพัฒนาการดำเนินการจัดการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยในสถานศึกษา ในการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ สมรรถนะด้านความปลอดภัยจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการสร้างทักษะและสมรรถนะความปลอดภัย ด้านมาตรการการปราบปราม สนับสนุนให้มีแนวทาง สถานศึกษามีระบบและกลไกในมาตรฐานและบริการจัดการให้เกิดความเสี่ยงหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ทศนวรรณ พรหมโคตร (2567) การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมการดำเนินงานด้านสถานศึกษาปลอดภัยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ รองลงมาคือ มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ และมาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มาตรการป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ สอดคล้องกับ รชตภรณ์ ชัยประภา (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนสัน

ทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านมาตรการการป้องกัน 1. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 2. การสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานความปลอดภัยกับชุมชนและภาคีเครือข่าย 3. การจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา กำหนดรูปแบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ช่องทาง ด้านมาตรการปลูกฝังแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ สมรรถนะด้านความปลอดภัยจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการสร้างทักษะและสมรรถนะความปลอดภัย ด้านมาตรการการปราบปราม จัดทำโครงสร้างการดำเนินการด้านกฎหมายภายในสถานศึกษาและระบบส่งต่อให้ถูกต้อง

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความสำคัญ คือ 1) ด้านการปราบปราม 2) ด้านการป้องกัน และ 3) ด้านการปลูกฝัง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบ และกลไกการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยทั้ง 3 ด้าน โดยสถานศึกษาต้องพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อให้ครูทำงานได้ง่าย ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเสริมทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้ครูและนักเรียน โดยมีการสร้างภาคีเครือข่ายภายนอก สนับสนุนในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ และสมรรถนะด้านความปลอดภัย เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นรูปแบบใหม่ ๆ ในปัจจุบัน เพื่อให้ครูสามารถลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา และสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม เผื่อระวัง มีแผนเผชิญเหตุในการป้องกันอุบัติเหตุ ตระหนักถึงความปลอดภัยมีจิตสำนึกที่ดี และมีนิสัยอันจะพึงตนเองและผู้อื่นให้ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียน และสามารถป้องกันภัยในสถานะที่จะเกิดความเสียหายต่อนักเรียนได้ถูกต้องตามหลักการ ซึ่งสอดคล้องกับ มุกดา คุ่นประเสริฐ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของครูที่มีต่อผู้บริหารในการส่งเสริมมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับ ชัชวาล พูลสวัสดิ์ (2567) ได้ทำการศึกษาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ พบว่าการดำเนินงานตามกรอบกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งด้านการป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ที่ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเสริมทักษะและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนจนผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้เมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากผลการวิจัยในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือจากบุคลากร ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและเน้นการสร้างเครือข่ายบริหารสถานศึกษา (Networking school administrator) สนับสนุนเกี่ยวกับความปลอดภัยต่าง ๆ ที่ควรมีอยู่ในสถานศึกษาด้านการปราบปราม การป้องกัน และการปลูกฝัง กำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของสถานศึกษาที่ชัดเจนในการสร้างความปลอดภัย จัดกิจกรรมเชิงรุกสร้างประสบการณ์ให้กับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาเผชิญเหตุของนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงเกิดประสิทธิภาพ เน้นการกำกับ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) โดยมีการนำสารสนเทศ มาปรับปรุง พัฒนามาตรการปราบปรามของสถานศึกษา สนับสนุนเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหาร

สถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าความจำเป็นในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญเป็น คือ 1) ด้านการปราบปราม 2) ด้านการป้องกัน และ 3) ด้านการปลูกฝัง ตามลำดับเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานทุกระดับควรส่งเสริม กำกับ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา เน้นการทำงานเชิงรุกโดยให้ภาคีเครือข่ายสามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในสังคมและป้องกันภัยคุกคามชีวิตของนักเรียนในทุกรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยโดยเน้นการสร้างเครือข่ายบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2552). *ความปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายผลิตสื่อและสิ่งพิมพ์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- ชัชวาล พูลสวัสดิ์. (2567). การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*, 12, 1–15.
- ทัศนวรรณ พรมโคตร. (2567). การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารการบริหารการจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(2), 78–91.
- เบญจมาศ สุภชัย. (2562). *เอกสารบทความวิชาการด้านเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิ*. สืบค้นจาก https://old.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_people/ewt_dl_link.php?nid=101&filename=index.
- ปราณี หล้าเบญจ. (2559). *การหาค่าคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล*. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มุกดา คุ่นประเสริฐ. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูที่มีต่อผู้บริหารในการส่งเสริมมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการบริหารการจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 1(1), 15–30.
- รชตภรณ์ ชัยประภา. (2567). แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. *วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(2), 1–15.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา*. สืบค้นจาก https://web.trat-edu.go.th/wp-content/uploads/2023/02/MS-C-book1_03102564.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี.พี.เอ็น (1991).
- ออรสา โกศลานันทกุล. (2549). *เอกสารประกอบการสอนวิชาวิทยาการวิจัย (Research Methodology)*. ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. New York: R. S. Woodworth.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Enhancing The Functional Competency in The Department of Public Works and Town & Country Planning

Sansanee Matrsri^{1*} Supapatpimol Simlee² and Kevalin Silphiphat²

¹ *Master's Student in Political Science, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

² *Lecturer, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: sansanee.chan@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this research are: (1) to study the enhancement of core competencies of civil servants in the Department of Public Works and Town & Country Planning, and (2) to explore the direction for developing the core competencies of civil servants in the Department of Public Works and Town & Country Planning. This study is qualitative research, focusing on field studies and analyzing data from key informants, including 5 individuals: 2 senior civil servants (high-level executives), 1 senior expert civil servant, and 2 expert civil servants. The study found that 1) civil servants plan and set goals for their work to achieve desired outcomes, focusing on continuous performance, providing public services with satisfaction, interacting with others in a beneficial manner, and rotating job tasks to gain knowledge and expertise in their profession. Additionally, civil servants perform their duties with integrity, self-sacrifice, and in compliance with laws and civil service regulations, enabling them to collaborate with others across various departments and sectors, both formally and informally, to achieve their objectives. 2) The guidelines for enhancing core competencies of civil servants identified in the study include establishing policy-based core competency frameworks, providing training, managing knowledge, and promoting career advancement paths. Furthermore, civil servants at all levels are expected to continuously develop themselves according to the responsibilities of their positions. The core competencies defined by the department will help improve work efficiency and develop personnel with higher competencies in the future.

Keywords: Core Competencies, Government Officer, Department of Public Works and Town & Country Planning

การเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง

สรสนี มาตรศรี^{1*} ศุภพัชรพิมล ลิมลี² และ เกวลิน ศิลพิพัฒน์²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² อาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sansanee.chan@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการศึกษาภาคสนามเป็นสำคัญ และสรุปผลเชิงวิเคราะห์และพรรณนาอย่างละเอียด จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนระดับสูง (อำนวยการสูง) จำนวน 2 คน ข้าราชการพลเรือนระดับชำนาญการพิเศษจำนวน 1 คน และข้าราชการพลเรือนระดับชำนาญการ จำนวน 2 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้าราชการมีวางแผนและวางเป้าหมายของงานว่า ประสงค์ต่อผลสัมฤทธิ์ด้านใดบ้างที่จะสามารถตอบสนองต่อผลการดำเนินงานอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จ มีการผลงานอย่างต่อเนื่อง มีการให้บริการประชาชนด้วยความพึงพอใจ ไม่ให้เกิดความเดือดร้อน มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้ได้รับสิ่งที่ดีและเกิดประโยชน์ มีการหมุนเวียนการทำงาน เพื่อให้ได้รับความรู้ที่เกิดจากการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในการทำงานและสายอาชีพ และข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เสียสละ ไม่เลือกปฏิบัติ ถูกต้องตามกฎหมาย และวินัยข้าราชการ เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้หลายฝ่าย หลายด้าน และหลายหน่วยงาน ทั้งแบบทางการและไม่ทางการเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2) แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการ คือ การกำหนดสมรรถนะหลักในเชิงนโยบาย การจัดอบรม การจัดการความรู้ และการส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ นอกจากนี้ ข้าราชการทุกตำแหน่งจะต้องมีการพัฒนาตนเองตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสมรรถนะหลักที่กรมกำหนดไว้รวมถึงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา และสามารถสร้างบุคลากรให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก, ข้าราชการ, กรมโยธาธิการและผังเมือง

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน มนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในทุกองค์กรทั้งขนาดเล็กและใหญ่ เพราะมนุษย์ไม่เพียงแต่สามารถจัดหาทรัพยากรอื่น ๆ เช่น เงิน และอุปกรณ์เครื่องมือ แต่ยังสามารถบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งมีความตั้งใจและแรงจูงใจในการทำงาน ก็ยิ่งจะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้นในภาคราชการ การบริหารทรัพยากรบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้าราชการจึงต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการกำหนดมาตรฐานความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยแบ่งออกเป็นมาตรฐานความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานในตำแหน่งประเภทต่าง ๆ เช่น ตำแหน่งทั่วไป วิชาการ และอำนวยการ ซึ่งสมรรถนะหลักที่จำเป็นประกอบด้วย 5 ข้อหลักที่เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ข้าราชการพลเรือนทุกคนต้องมีร่วมกัน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม การกำหนดสมรรถนะเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการในทุกกระดับ (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2562)

กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาเมือง โดยมีภารกิจหลักในการออกแบบการก่อสร้าง การควบคุมการก่อสร้างอาคาร และการพัฒนาพื้นที่และชนบท รวมถึงการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐาน และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักการความถูกต้องและความเป็นธรรม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะของข้าราชการตามแนวทางที่กำหนดโดยสำนักงาน ก.พ. โดยมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทการให้บริการ แม้ว่าได้มีการพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ แต่ยังคงพบว่าไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างครบถ้วนและมีคุณภาพตามที่คาดหวัง จึงมุ่งเน้นการให้บริการด้วยความเต็มใจ เป็นกันเอง และอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการทุกคนอย่างเท่าเทียม (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2566)

จากที่กล่าวมา การบริหารทรัพยากรบุคคลในภาคราชการต้องมุ่งเน้นให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดมาตรฐานความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการพร้อมทั้งศึกษาสมรรถนะของข้าราชการในกรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงสมรรถนะให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการทำงานในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการตอบคำถามจากประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านการประเมินสมรรถนะของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบและข้อสรุปในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 5 คน ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือน และทำงานเกี่ยวข้องงานด้านสายงานวิชาชีพ และงานด้านฝ่ายวิชาการของกรมโยธาธิการและผังเมืองโดยตรง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2561) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 5 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้ (1) ข้าราชการพลเรือนระดับสูง (อำนวยการสูง) จำนวน 2 คน (2) ข้าราชการพลเรือนระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน (3) ข้าราชการพลเรือนระดับชำนาญการ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีกระบวนการดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ (1) ข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาในแหล่งข้อมูลทางทฤษฎีการ วารสาร สิ่งพิมพ์ รายงานการประชุมกรมโยธาธิการและผังเมือง รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำปีของกรมโยธาธิการและผังเมือง (2) นำข้อมูลที่ได้มาแยกประเด็น และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ของคำถามในการทำวิจัย (3) นำร่างแบบสัมภาษณ์ของคำถามในการวิจัยที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 การตรวจสอบคุณภาพและการพัฒนาเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบด้านข้อมูล การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทบทวนข้อมูล ดังนี้ (1) การตรวจสอบด้านข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้คำถามชุดเดียวกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบข้อมูลและ ตรวจสอบข้อมูล (2) การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนด แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2561) และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็น รายบุคคล เลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะตำแหน่งในสายงานวิชาชีพ และเป็นระดับหัวหน้างาน ที่มี ศักยภาพ ที่ได้รับการประเมินจากสำนักงาน ก.พ. และผ่านการฝึกอบรมด้านการบริหารงานเฉพาะด้านในเรื่องการบริหาร ทรัพยากรบุคคล

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

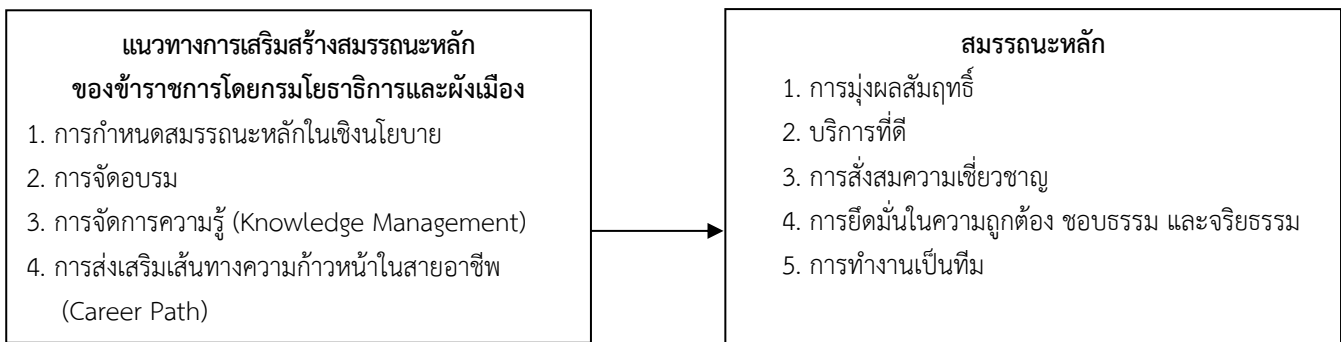
รวบรวมเอกสารประกอบการบรรยายรวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ รายงานการประชุมกรม โยธาธิการและผังเมือง รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำปี ของกรมโยธาธิการและผังเมือง รวมถึง เอกสารของทางราชการ ระเบียบ และนำข้อมูลที่ได้มาแยกประเด็น และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องก่อน จะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลแบบคำต่อคำ (Transcribing interview) โดยจำแนกเป็น รายบุคคล จากนั้นนำบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์จำแนกประเภทข้อมูลโดยการนำประโยคหรือข้อความสำคัญตามการ สัมภาษณ์มาจำแนกแต่ละประเด็น เปรียบเทียบข้อมูล (Content Analysis) จากการบันทึกการสัมภาษณ์ หาความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง และความแตกต่างจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้มีการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสรุปรายงานการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีของหลักสมรรถนะในระบบราชการพลเรือน ของสำนักงาน ก.พ. ตามหนังสือ สำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1008/ว 27 ลงวันที่ 29 กันยายน 2552 และกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี หรือกรอบทฤษฎี (Theoretical Framework) (กุลชญา ลอยหา และคณะ, 2560) โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้หลักสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา ข้าราชการพลเรือนของกรมโยธาธิการและผังเมือง มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีองค์ประกอบของแนวคิด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองจะมีแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะของข้าราชการซึ่งสามารถนำมาอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการกำหนดสมรรถนะหลักในเชิงนโยบาย พบว่า ตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นเป้าหมายในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการอันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้น การพัฒนาผู้บริหาร และบุคลากรจึงถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแข่งขัน และความเจริญขององค์กรเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการบริหารงานภาครัฐให้สามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ ในปัจจุบันการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนความคิด สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความแตกต่างและซับซ้อน มีมุมมองและวิสัยทัศน์ในระดับสังคมโลกที่มีการเชื่อมต่อและโยงใยกันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องมีความพร้อมสำหรับกระบวนการทำงานรูปแบบใหม่ สามารถสร้างแรงจูงใจให้ทีมงานและประสานการบริหาร สร้างเครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้นำสำหรับอนาคต

และยังพบว่า กรมยังมุ่งเน้นให้ข้าราชการยึดหลักปฏิบัติทางด้านสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานตามตำแหน่ง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยยึดหลักสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ บริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม ตามที่สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดไว้ เนื่องจากเป็นการทำงานด้านการบริการประชาชนด้านวิชาชีพ และด้านงานวิศวกรรม ซึ่งเป็นงานที่ต้องปฏิบัติเฉพาะตำแหน่งวิชาชีพโดยตรง และเนื่องจากงานที่ปฏิบัตินั้นเป็นงานที่ซับซ้อน/ซับซ้อนมาก

ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการจัดอบรม พบว่าสถาบันพัฒนาบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากร ได้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความพร้อมที่จะสามารถบริหารงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำนโยบายจากระดับสูงไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผล และมีเทคนิคในการบริหารงานได้อย่างมืออาชีพ ดังนั้น จึงได้ดำเนินการจัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างครบถ้วน พร้อมก้าวไปสู่การเป็นนักบริหารมืออาชีพและผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดและประสบการณ์ รวมทั้งมีทัศนคติที่ดี เพื่อเป็นการเสริมสร้างวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการรวมทั้งเสริมสร้างเครือข่ายการบริหารราชการที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมอันจะนำไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชนต่อไป

ซึ่งการอบรมจะแยกเป็นหมวดหมู่ตามขอบเขตของงาน ของเนื้อหา เช่น หมวดวิชาการ หมวดเสริมสร้างสมรรถนะนักบริหาร หมวดแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน และหมวดเบ็ดเตล็ด ซึ่งในแต่ละหมวดก็จะมีวัตถุประสงค์ในการอบรมแตกต่างกัน แต่ผลการจัดฝึกอบรมครั้งนี้ ทำให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงสัมมนาได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านวิชาการ การส่งเสริมสมรรถนะให้แก่บุคลากรของกรม การออกแบบและควบคุมงานด้านงานก่อสร้าง รวมถึงความรู้เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย เพื่อให้บุคลากรที่เข้าอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามที่กรมกำหนดไว้

ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) พบว่า จากแผนการจัดการความรู้โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2566 (DPT KM Action Plan) ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้จัดทำขั้นตอนในการดำเนินการจัดการความรู้ประจำปีขึ้น ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แต่งตั้งคณะทำงานด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อจัดการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของกรม ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา (2) จัดทำแผนพัฒนาองค์กร การจัดการ การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้

ประจำปีงบประมาณ 2566 (3) แต่งตั้งประธานกรรมการ และคณะทำงานการจัดการความรู้ (KM Team) ตามแผนพัฒนาองค์กร หมวดการวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ประจำปีงบประมาณ 2566 (4) ประชุมคณะทำงานการจัดการความรู้ (KM Team) และพิจารณาองค์ความรู้ตามประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของกรมโยธาธิการและผังเมือง (5) จัดทำแผนการจัดการความรู้ของกรมโยธาธิการและผังเมือง (DPT KM Action Plan) ประจำปี 2566 (6) ดำเนินการตามแผนการจัดการความรู้ตามที่กรมโยธาธิการและผังเมืองกำหนด (7) ค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และสามารถถ่ายทอดขยายผลการดำเนินงาน และ (8) ประเมินผลการจัดการความรู้ และสรุปผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

ทั้งนี้ สถาบันพัฒนาบุคลากรของกรม ก็ได้จัดประชุมคณะทีมงานจัดการความรู้ (KM Team) ขึ้นอีกครั้ง เพื่อพิจารณาองค์ความรู้ความจำเป็นต่อประเด็นยุทธศาสตร์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่ประชุมมีมติกำหนดเลือกองค์ความรู้ คือ องค์ความรู้ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์กร องค์ความรู้ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาบุคลากร องค์ความรู้ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติงาน และองค์ความรู้ด้านยุทธศาสตร์การบริการประชาชน โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรได้จัดทำแผนการจัดการองค์ความรู้ของกรมโยธาธิการและผังเมือง (DPT KM Action Plan) ประจำปีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยการดำเนินการทั้ง 4 แผนการจัดการความรู้ให้แก่บุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปด้วยความสำเร็จจากผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามแผนการจัดการความรู้ คือ กิจกรรมความรู้ต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดองค์ความรู้ให้เป็นระบบและเข้าถึงง่าย รวมถึงการยกย่องชมเชยและให้รางวัลตอบแทน เป็นต้น ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการความรู้ กิจกรรมของสถาบันพัฒนาบุคลากร เกิดการทำงานที่เกิดผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนด เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ ทำให้บุคลากรสามารถนำความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงและเป็นที่ยอมรับ รวมถึงการที่กรมเลือกการจัดการความรู้ที่จำเป็นตามยุทธศาสตร์และอย่างน้อยต้องมีองค์ความรู้อย่างน้อย 1 เรื่อง มาจัดทำแผนการจัดการความรู้ โดยมีรายละเอียดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมระบุควบคู่ไปกับตัวชี้วัด และเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมของกรมด้วย ตลอดจนมีระยะเวลากำหนดและผู้รับผิดชอบสามารถนำแผนการจัดการความรู้ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติงานได้จริงให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) พบว่าการส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพราชการของกรม กำหนดว่าบุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะตำแหน่งด้านวิชาชีพ และวุฒิการศึกษาในระดับสูงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งสามารถลดระยะเวลาการครองงานในสายบริหารได้ การเรียนรู้และความอยากพัฒนาความสามารถ ความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ โดยมีหลักเกณฑ์การเลื่อนระดับตำแหน่งที่สูงขึ้น ระยะเวลาการครองอายุราชการ การมีประสบการณ์ในงานที่หลากหลาย ทักษะ สมรรถนะในการทำงาน การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมและประสบการณ์ในการทำงาน

นอกจากนี้ ยังต้องมีปัจจัยที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่นำไปสู่เส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของบุคลากร คือ มีความรับผิดชอบ มีการยอมรับนับถือและด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในสายอาชีพ ข้าราชการ และในขณะเดียวกันค่าจ้าง ค่าตอบแทนและระดับของตำแหน่งก็เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต ทำให้เกิดแรงจูงใจพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในสายอาชีพ เพื่อที่จะได้เลื่อนตำแหน่งและได้รับค่าตอบแทน รวมถึงสวัสดิการที่สูงขึ้นอีกด้วย

2. สมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าการนำหลักสมรรถนะมาใช้ในระบบราชการนั้นก็เพื่อให้ข้าราชการของกรมโยธาธิการและผังเมืองมีสมรรถนะในการทำงานที่นำไปสู่การทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านการให้บริการประชาชนนั้น สำหรับตัวของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองเอง จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับทุกตำแหน่ง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอตามหลักสมรรถนะของข้าราชการพลเรือน นอกจากนี้ ข้าราชการจะต้องยึดหลักปฏิบัติทางด้านสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของกรมโยธาธิการและผังเมือง จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ยึดหลักสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน เนื่องจากการเป็นการทำงานด้านการบริการประชาชนด้านวิชาชีพ และด้านงานวิศวกรรม ซึ่งเป็นงานที่ต้องปฏิบัติเฉพาะตำแหน่งวิชาชีพโดยตรง และเนื่องจากงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่ซับซ้อน/ซับซ้อนมาก โดยจากการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองเห็นว่า

ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่ามีการวางแผนเป้าหมายของงานว่าประสงค์ต่อผลสัมฤทธิ์ด้านใดบ้างให้สามารถตอบสนองทั้งผลสัมฤทธิ์ของงานอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรและรวมถึงมีการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ผลการประเมินเลื่อนระดับตำแหน่ง และประเมินการเลื่อนขั้นเงินเดือนด้วย ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกรมโยธาธิการและผังเมือง มีการวางแผนเป้าหมายของงาน ซึ่งข้าราชการแต่ละรายก็จะมีสมรรถนะที่ควรมีไว้สำหรับใช้ทำงานในทุก ๆ ด้าน แต่ตามอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ เช่น การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การทำงานเป็นทีม การใช้ภาษา การใช้คอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็ล้วนแต่เป็นสมรรถนะทางด้านมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ด้วย ส่วนการได้รับผลตอบแทนทางคุณค่าของงานเป็นไปตามตัวชี้วัดขององค์กร และบรรลุเป้าหมายตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ด้วย เนื่องจากกรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดตัวชี้วัดรายบุคคลสำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการนั้น ก็เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจสำหรับใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้สะท้อนถึงภารกิจของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ และมีการกำหนดค่าของงานที่ได้รับมอบหมาย จะมีการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อนำนโยบายของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดไว้และแปลงไปสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งจะกำหนดวิธีดำเนินงานและผลสำเร็จของงานที่มีตัวชี้วัดได้ว่าจะเกิดผลสัมฤทธิ์ตรงตามเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามแผนงานต่าง ๆ และบรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริง โดยมีผู้รับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานนั้น อย่างชัดเจน จึงกำหนดมาตรการให้มีการจัดทำรับรองในการปฏิบัติราชการ

นอกจากนี้ ตัวของข้าราชการเองก็ทำงานโดยยึดหลักการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยการนำตัวชี้วัดมาเป็นผลงานหลัก ให้ผู้บังคับบัญชาสามารถติดตามผลการปฏิบัติงานของข้าราชการในแต่ละตำแหน่งได้อย่างเป็นธรรม และจะต้องมีการวางแผนเป้าหมายของงานว่าประสงค์ต่อผลสัมฤทธิ์ด้านใดบ้าง ให้สามารถตอบสนองทั้งผลสัมฤทธิ์หลักและผลสัมฤทธิ์รองของงานที่รับผิดชอบ คือ การทำงานที่จะยึดหลักการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และผลประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นจากการทำงานนั้น ๆ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดค่าของงานและตัวชี้วัดงานที่ชัดเจนว่ามุ่งผลสัมฤทธิ์ต่อสิ่งใดบ้าง เป็นการทำงานให้ตรงเป้าประสงค์และเป้าหมายของงาน เป็นการทำงานภายในกรอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบด้วย

ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการบริการที่ดี พบว่าการบริการที่ดีเป็นการที่ข้าราชการแต่ละคนทำหน้าที่ในการให้บริการอย่างครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดจากการให้บริการของข้าราชการคือ ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ครบถ้วน เพราะหากเกิดข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในการให้บริการขึ้นแล้วก็จะยากที่จะทำให้ผู้มารับบริการพึงพอใจ ซึ่งในการทำตามความต้องการของผู้รับบริการภายใต้ความถูกต้อง ตามระเบียบการให้บริการที่ดีที่จะต้องยึดถือการปฏิบัติงาน 2 แนวทาง คือ (1) การให้บริการตามอำนาจหน้าที่ราชการ ตามที่กฎหมายกำหนด โดยการทำตามความต้องการของผู้รับบริการภายใต้ความถูกต้อง เน้นการให้บริการที่ประกอบไปด้วยการให้บริการตามอำนาจหน้าที่ราชการกำหนดไว้ สามารถตอบสนองความต้องการและบรรลุเป้าหมาย ซึ่งข้าราชการแต่ละตำแหน่งนั้น มีการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน นั่นคือ การมีความยุติธรรมในการบริการอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา ไม่ทำให้ผู้รับบริการเสียประโยชน์ (2) การให้บริการนอกเหนือจากข้อ (1) เป็นเรื่องที่ข้าราชการจะต้องปฏิบัติเสริมจากหน้าที่ปกติที่จะต้องทำอยู่แล้ว โดยการทำด้วยความพึงพอใจของตนแต่ต้องไม่ให้เกิดความเดือดร้อนและเกิดข้อผิดพลาด โดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้ได้รับสิ่งที่ดี ที่ทำให้ผู้รับบริการพึงพอใจที่สุด เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความเต็มใจอยากทำ บริการอย่างเต็มใจ และมอบความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการ รวมถึงมีทัศนคติที่ดีด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ พบว่าการสร้างความรู้และความเชี่ยวชาญของข้าราชการแต่ละคนนั้น โดยตัวของข้าราชการเองจะต้องมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือจากหน้าที่ของตนเองด้วย ใช้ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งในเชิงเทคนิคและในเชิงวิชาการได้อย่างดี รวมถึงการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาปฏิบัติงานให้ดีที่สุด รวมถึงการศึกษาเพิ่มเติม มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

เพื่อมาปรับใช้ในการทำงานตลอดเวลา เพื่อให้ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน มุ่งเน้นการใส่ใจในทุก ๆ เรื่องในวิชาชีพตนเองเป็นหลัก จากการศึกษาสามารถนำมาสรุปแนวทางการปฏิบัติงานของข้าราชการแบบการสั่งสมความเชี่ยวชาญในสายอาชีพได้ คือ (1) แนวทางในการสั่งสมความเชี่ยวชาญในการทำงานในวิชาชีพของตนเองนั้น ถือเป็นอีกวิถีหนึ่งในการเสริมสร้างสมรรถนะของข้าราชการ เกิดจากการเรียนรู้และการทำงานเพื่อนำมาเติมเต็มความรู้เก่าในวิชาชีพตนเอง มีการปรับวิธีการทำงานให้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป (2) การสะสมความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้น เกิดจากการหมั่นเวียนการทำงาน เพื่อให้ได้รับความรู้ที่เกิดจากการทำงาน ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ในการทำงานที่หลากหลาย ส่งผลให้การทำงานดียิ่งขึ้น และความเชี่ยวชาญนั้น เกิดจากการเรียนรู้ภายในงานนั้น ๆ แล้วนำมาปรับใช้กับงานภายใต้อำนาจหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง

ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม พบว่าตามหลักทฤษฎีแล้วการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม คือ การดำรงตนและประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมทั้งทางกฎหมาย คุณธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและจรรยาข้าราชการพลเรือน เพื่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นข้าราชการ ซึ่งข้าราชการของกรมโยธาธิการและผังเมือง ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ ถูกต้องตามกฎหมาย และวินัย ข้าราชการตามที่กำหนดไว้ มีจิตสำนึกในความเป็นข้าราชการอยู่เสมอ และยึดมั่นในหลักการ มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และจรรยาข้าราชการไม่เบียดเบียนด้วยอคติหรือผลประโยชน์ก้ำกึ่ง และรับผิดชอบ เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ มุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของทางราชการ แม้อยู่ในสถานการณ์ที่อาจยากลำบาก กล้าตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม แม้อาจก่อความไม่พึงพอใจให้แก่ผู้เสียประโยชน์ก็ตาม ก็ต้องยืนหยัดพิทักษ์ผลประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก แม้ในสถานการณ์ที่อาจเสี่ยงต่อความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานหรืออาจเสี่ยงภัยต่อชีวิตก็ตาม ดังนั้น การยึดมั่นในความถูกต้อง ความชอบธรรมหรือไม่ จะวัดได้จากผลของการปฏิบัติของตัวข้าราชการเอง

ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่าการทำงานเป็นทีม นั้น ข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองจะต้องปฏิบัติงานทั้งแบบทางการและไม่ทางการมาใช้ร่วมกันอยู่แล้ว และสามารถทำงานข้ามสายงานได้ด้วย จะทำให้สมาชิกภายในทีม มีความสามารถที่หลากหลายและทำงานดีขึ้น และการทำงานเป็นทีม นั้น จึงเป็นเสมือนการเพิ่มมือ เครื่องมือ และสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการจัดการงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้จบลงอย่างมีคุณภาพ และยังถือเป็นเรื่องแรกที่จะต้องคิดเสมอว่าในการจัดการงานต่าง ๆ จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเสมอ การทำงานเป็นทีม นั้นคือหัวใจในการทำงานทุก ๆ อย่าง การส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมจะมีการปลูกฝังให้ตัวข้าราชการเองรู้สึกว่าเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน ดังนั้น การทำงานเป็นทีมจึงเป็นการระดมสรรพกำลัง วิธีการทำงาน และเครื่องมือมาใช้ในการทำงานร่วมจนสำเร็จในที่สุด ในส่วนของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองถือว่า การทำงานเป็นทีมถูกกำหนดเป็นตัวชี้วัดร่วมกันของทุกคนในหน่วยงานทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ

อภิปรายผล

การเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง พบว่า ข้าราชการทุกตำแหน่งมีการพัฒนาตนเองตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสมรรถนะหลักที่กำหนดไว้รวมถึงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา ตามแนวคิดของ Sherman, G. (2004) กล่าวไว้ว่า การเสริมสร้างสมรรถนะเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในขอบเขตงานที่ได้รับมอบหมาย และยังกล่าวอีกว่าหากจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับงาน และเมื่อมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับงานแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากสมรรถนะที่เหมาะสมก็จะทำให้ได้ผลงาน และท้ายที่สุดผลงานที่ได้นั้นก็จะเป็นผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการขององค์กร และสามารถสร้างบุคลากรให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรทา มั่งคามี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสำนักยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) ด้านบริการที่ดี (3) ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (4) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรมและจริยธรรม (5) ด้านการ

ทำงานเป็นทีม แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร คือ การฝึกอบรม และพัฒนา การมอบหมายงาน การหมุนเวียน สับเปลี่ยนงาน การสอนงาน การมีพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษาแนะนำ การติดตาม การทำกิจกรรมร่วมกัน การจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดูงานนอกสถานที่ และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ส่วนปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะ บุคลากรสำนักยุทธศาสตร์ ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคด้านภารกิจ งานที่มีปริมาณมากไม่สอดคล้องกับอัตรากำลังที่มีอยู่ ปัญหาและอุปสรรคด้านระบบการพัฒนา สมรรถนะบุคลากรที่ไม่สอดคล้องบทบาทภารกิจและขาดความต่อเนื่อง ปัญหาและ อุปสรรคด้านการ โยกย้าย/สับเปลี่ยนตำแหน่งบ่อยเกินไป ปัญหาและอุปสรรคด้านการมอบหมายหน้าที่ไม่ตรงกับ ตำแหน่ง ปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากรไม่ใส่ใจ/ไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคด้าน หลักสูตรในการอบรมที่ไม่ตรงกับงานที่รับผิดชอบ โดยระดับสมรรถนะหลัก การทำงานในปัจจุบันของบุคลากรสำนัก ยุทธศาสตร์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจาก ค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้ดังนี้ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบ ธรรม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการส่งมอบความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และด้านการบริการที่ดี ตามลำดับ

แนวทางสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง พบว่า ข้าราชการยึดหลักสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้านตามที่กรมโยธาธิการและผังเมืองกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิศร์ มณีนาถ (2564) ศึกษา สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า (1) สมรรถนะหลักของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเรียงด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรม และจริยธรรม ด้านบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการส่งมอบความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ตามลำดับ (2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัด อ่างทอง อยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเรียงด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ ปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ความสำเร็จ ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร และความพอใจของทุกฝ่าย ตามลำดับ (3) สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวง แรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง พบว่า สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงาน ประจำจังหวัดอ่างทอง สมรรถนะหลักด้านการทำงาน เป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ McAllister (2006) ศึกษาเรื่อง การประเมินสมรรถนะขั้นพื้นฐานในตำแหน่งของ ผู้ปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความพร้อมเพรียงและเข้าใจในการปฏิบัติงาน สามารถระบุได้ว่า การปฏิบัติงานควรมีความเชี่ยวชาญ ความมั่นใจ ความสามารถที่เพียงพอ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความสามารถที่จะทำให้ สิ่งเหล่านั้นเพิ่มขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติในการปฏิบัติงาน การประเมินถูกปรับปรุงบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่รวบรวมจาก การพัฒนาในครั้งแรกของการประเมินความสามารถ และความก้าวหน้าการพัฒนาที่ต้องการเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถซึ่งการค้นคว้าวิจัยนี้จะช่วยเหลือให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างมีคุณภาพ

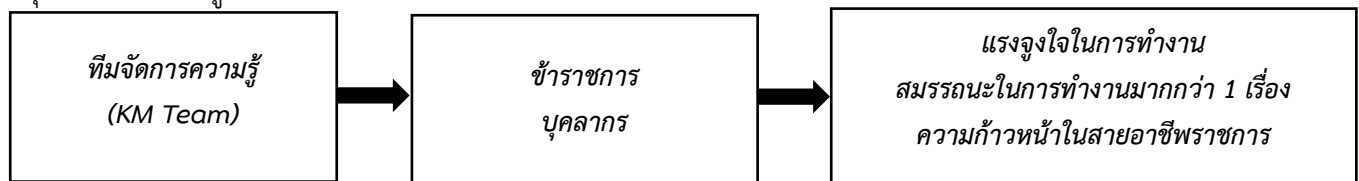
และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนรินทร์ สุขลิ้ม (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติในหน่วยงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ สมรรถนะข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรมและจริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี และน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งมอบความชำนาญในงานอาชีพ ตามลำดับ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการทำงานข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพอใจของทุกฝ่าย รองลงมา คือ การจัดหาและใช้ปัจจัย ทรัพยากร และน้อยที่สุด คือ การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ตามลำดับ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Manzoor et al. (2011) ศึกษาเรื่อง Effect of Teamwork on Employee Performance เป็นการศึกษาผลของการทำงานเป็นทีมต่อการ ปฏิบัติงานของพนักงานที่เป็นเจ้าหน้าที่ของแผนกอุดมศึกษาของ Khyber Pakhtoon Khawa (KPK) จังหวัด Peshawar ประเทศปากีสถาน ผลการวิจัยพบว่า การวัดประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงานได้รับการวิเคราะห์รวมถึงด้านความเอาใจ

ใส่ต่อองค์กร ด้านความไว้วางใจในทีม การยกย่องและรางวัล มีหลักฐานชัดเจนว่าการทำงานเป็นทีมและมาตรการอื่น ๆ ของประสิทธิภาพของพนักงานมี 27 ความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของพนักงาน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมและประสิทธิภาพของพนักงาน แสดงให้เห็นว่ามีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ คณะผู้วิจัยจึงแนะนำให้มีการปรับกิจกรรมการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน มีการระบุพื้นที่การวิจัย ในอนาคตไว้ในการศึกษานี้ด้วย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักเพื่อการพัฒนาบุคลากรไว้ 4 ด้าน คือ การกำหนดสมรรถนะหลักในเชิงนโยบาย การจัดอบรม การจัดการความรู้ และการส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ แต่จากการศึกษาบุคลากรกรมโยธาธิการและผังเมืองมีการพัฒนาตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสมรรถนะหลักที่กรมกำหนดไว้รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา และสามารถสร้างบุคลากรให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพได้ซึ่งได้เรียงลำดับสมรรถนะหลักเพื่อการพัฒนาบุคลากรไว้ 4 ด้าน จากมากไปหาน้อย คือ การจัดอบรม การจัดการความรู้ การกำหนดสมรรถนะหลักในเชิงนโยบาย การส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการของกรมโยธาธิการและผังเมือง และปัจจุบันปฏิบัติงานในกรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 กรมโยธาธิการและผังเมืองมีทีมจัดการความรู้ (KM Team) เพื่อกำหนดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ข้าราชการและบุคลากร ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง และองค์ความรู้ด้านยุทธศาสตร์การให้บริการต่อประชาชน โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้จัดทำแผนการจัดการองค์ความรู้ (DPT KM Action Plan) ซึ่งผลการประเมินการจัดการความรู้ให้แก่บุคลากรที่เข้าร่วมนั้นบุคลากร ข้าราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานที่เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และข้าราชการแต่ละตำแหน่งเกิดแรงจูงใจในการทำงานที่ดี รวมถึงมีสมรรถนะในการทำงานมากกว่า 1 เรื่อง สามารถนำความรู้ความสามารถไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง และนำไปสู่การส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของข้าราชการ

สรุปผลการวิจัย

กรมโยธาธิการและผังเมือง มีการเสริมสร้างสมรรถนะหลักในการทำงาน ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย การกำหนดสมรรถนะหลักในเชิงนโยบาย การจัดอบรม การจัดการความรู้ การส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ ซึ่งสมรรถนะหลักตามที่กรมกำหนดไว้รวมถึงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ยังสามารถสร้างบุคลากรให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมให้ข้าราชการมีสมรรถนะมากกว่า 1 เรื่อง รวมถึงการมีสมรรถนะที่ดีขึ้นตลอดเวลา ด้วยการหมุนเวียนการทำงาน สร้างความหลากหลายของพื้นที่ทำงานก็สามารถส่งผลให้มีสมรรถนะที่ดีขึ้นเช่นกัน อันจะนำไปสู่ผลการประเมินเลื่อนระดับตำแหน่ง และประเมินการเลื่อนขั้นเงินเดือนด้วย และสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองที่ยึดถือปฏิบัติมาใช้ในระบบราชการ ตามที่

สำนักงาน ก.พ. กำหนดไว้ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ บริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และการทำงานเป็นทีม เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของข้าราชการ เนื่องจากเป็นการปฏิบัติงานในด้านวิชาชีพ และด้านงานวิศวกรรม และข้าราชการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามที่มุ่งหมาย ตามข้อกำหนดขององค์กรในทุก ๆ ด้าน รวมถึงการมีมาตรฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็น เพื่อเป็นเครื่องมือและแนวทางดำเนินการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 กรมโยธาธิการและผังเมืองควรมีการกำหนดตัวชี้วัดในการทำงานของข้าราชการให้ชัดเจน
- 1.2 กรมโยธาธิการและผังเมืองจะต้องมีการส่งเสริมให้ข้าราชการทุกตำแหน่งเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่จัดขึ้นในปีละปี ในรูปแบบออนไลน์และรูปแบบการเข้าร่วม
- 1.3 การจัดกิจกรรมให้กับบุคลากรขององค์กรประจำปี จะส่งผลให้บุคลากรมีแรงกระตุ้นในการทำงานและยังเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่จะนำไปสู่การมีสมรรถนะในการทำงานที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองยังมีจำนวนจำกัดและไม่หลากหลาย ควรมีการศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะหลักให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในอนาคต
- 2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลจากประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อหาความสัมพันธ์ของการเสริมสร้างสมรรถนะหลักกับสมรรถนะหลักของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2566). *แผนการจัดการความรู้ของกรมโยธาธิการและผังเมือง (DPT KM Action Plan) ประจำปี 2566*. กรุงเทพฯ: กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์.
- กุลชญา ลอยหา, สุชาดา นานา, จำลอง วงศ์ประเสริฐ, เด่นดวงดี ศรีสุระ, มณฑิชา รักศิลป์, ชนัญพงษ์ เคลือศิริ, ภัทรภร เจริญบุตร และ รณนิยากร มูลสิน. (2560). การเสริมสร้างศักยภาพของนักจัดการสุขภาพชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น*, 24(1), 1-13.
- จันทร์ทา มั่งคามี. (2562). *การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
- ฐานิศรี มณีนาถ. (2564). สมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงานประจำจังหวัดอ่างทอง. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)
- ณัฐนรินทร์ สุขลิ้ม. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง*. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2562). *การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์คืออะไร? สืบค้นจาก* <http://www.ocsc.go.th/homepage/Page6/rbmth.html>.
- Manzoor, S. R., Ullah, H., Hussain, M., & Ahmad, Z. M. (2011). Effect of teamwork on employee performance. *International Journal of Learning and Development*, 1(1), 110-126.

- McAllister, S. (2006). *Competency based assessment of speech pathology student' performance in The workplace*. (Doctor of Philosophy, The University of Sydney).
- Sherman, G. (2004). *Competency based HRM: A strategic resource for competency mapping*. New York: McGraw Hill.

The Development of Language Skills in Early Childhood through the “Rookid PhichitPhasa” Activity Set Combined with Storytelling Techniques

Panida Chunukhaw^{1*} and Alongkorn Ausawasowan²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: 6524442241@rmail.ru.ac.th*

ABSTRACT

This research article aims to: (1) develop the “Rookid PhichitPhasa” activity set to achieve an efficiency standard of 80/80, (2) compare the language skills of students before and after using the “Rookid PhichitPhasa” activity set combined with storytelling techniques, and (3) examine the students' satisfaction with the learning experience using this activity set combined with storytelling techniques. The sample group consisted of 25 kindergarten students from Class 3/3 at Ban Nong Chum Saeng School during the second semester of the academic year 2024, selected through stratified random sampling. The research instruments included: (1) a lesson plan, (2) the “Critical Thinking and Language Mastery” activity set, (3) a language skills assessment, and (4) a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using a dependent t-test and descriptive statistics, including mean (M), standard deviation (S.D.), and interpretation according to predefined criteria. The results of the study revealed that: 1) the “Rookid PhichitPhasa” activity set achieved an efficiency of 89.14/86.20, surpassing the standard criteria. 2) Students who participated in the learning activities using this activity set combined with storytelling techniques demonstrated significantly higher post-learning language skills, exceeding the 80% standard at the 0.05 level of statistical significance. 3) Overall, students expressed a high level of satisfaction with the learning experience using the “Rookid PhichitPhasa” activity set combined with storytelling techniques.

Keywords: Language Skills, Activity Set, Storytelling, Preschool Children

การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

ปณิดา ชูหนูขาว^{1*} และ อลงกรณ์ อัครโสวรรณ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442241@rmail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางภาษา ก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 25 คน ได้มาจากการโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ (2) ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” (3) แบบวัดทักษะทางภาษา (4) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) และสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (*M.*) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) และการแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 89.14/86.20 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานมีทักษะทางภาษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะทางภาษา, ชุดกิจกรรม, การเล่านิทาน, เด็กปฐมวัย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ภาษามีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยอย่างมากเพราะเด็กใช้ภาษาในการแสดงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ โดยเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความคิดที่เป็นนามธรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารที่ช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความคิดที่เป็นนามธรรมได้ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทางด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาทักษะทางภาษา จึงควรเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาที่เจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไปพร้อมกัน (สุชาติ สัจจมนิ, 2563)

นิทานเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาให้กับเด็กปฐมวัย นิทานไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของภาษาที่สวยงามและน่าสนใจ แต่ยังเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว นิทานเป็นสื่อที่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษาในหลายมิติ ทั้งการฝึกฟังภาษาที่ถูกต้องจากผู้เล่า และเริ่มเข้าใจรูปแบบการใช้ภาษาผ่านการเล่าเรื่อง นิทานยังเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสกับคำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาคลังคำศัพท์ อีกทั้งยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการใช้ภาษาในการสื่อสารและแสดงความคิดอย่างสร้างสรรค์ นอกจากการพัฒนาทักษะด้านภาษาแล้ว การส่งเสริมทักษะทางภาษาและการใช้ชุดกิจกรรมในเด็กปฐมวัย “ชุดกิจกรรมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้มีผลต่อพัฒนาการด้านการคิด การแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสารของเด็กอย่างมาก การใช้ชุดกิจกรรมควรออกแบบให้สัมพันธ์กับนิทานหรือเรื่องเล่าที่เด็กได้ฟัง เพื่อให้เด็กเกิดความ

เชื่อมโยงระหว่างการฟังและการกระทำ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและจดจำได้ดีขึ้น” (วรารณ สุทธิวงศ์, 2565) โดยการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมช่วยให้เด็กสามารถประยุกต์ใช้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่เรียนรู้จากนิทานมาใช้ในชีวิตจริง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เช่น การเล่าเรื่องหรือการสรุปเนื้อหาจากนิทาน มีส่วนช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารได้คล่องแคล่วขึ้นและมีความมั่นใจมากขึ้น” (เกษมศรี มหาพฤกษ์พงศ์, 2562) การนำนิทานมาใช้ร่วมกับชุดกิจกรรมคือการส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจและจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพจากเรื่องราวในนิทาน การใช้ตัวละครในนิทานเป็นส่วนหนึ่งในการสอนทักษะทางสังคมและจริยธรรม จะช่วยให้เด็กเข้าใจและจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีกว่าการฟังหรืออ่านเพียงอย่างเดียว การมีส่วนร่วมทางกิจกรรมยังช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กจะได้รับการฝึกฝนการใช้คำศัพท์และรูปประโยคในการแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม หรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สมมติจากนิทาน นอกจากนี้ การนำชุดกิจกรรมมาใช้ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ

โรงเรียนบ้านหนองชุมแสงเป็นสถานศึกษาในพื้นที่ชนบทที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของเด็กในท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะทางภาษา ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรได้รับการให้ความสำคัญ เนื่องจากเด็กในพื้นที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่ครบถ้วนและหลากหลาย ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร ซึ่งอาจแตกต่างจากภาษาถิ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาทักษะทางภาษาในเด็กจึงเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นอยู่ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารและการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ในวิชาการอื่น ๆ ในอนาคตอย่างมั่นคง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน เพื่อให้เกิดทักษะทางภาษาที่สำคัญ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ภาษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางภาษาก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลองโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 25 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

2.2 ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ซึ่งมีรายละเอียดการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมร่างกายของหนู	จำนวน	1 ชั่วโมง
2. กิจกรรมความรู้สึกในใจฉัน	จำนวน	1 ชั่วโมง
3. กิจกรรมครอบครัวแสนสุข	จำนวน	1 ชั่วโมง

4. กิจกรรมโรงเรียนของเราอายุ	จำนวน	1 ชั่วโมง
5. กิจกรรมสัปดาห์น้อยน่ารัก	จำนวน	1 ชั่วโมง
6. กิจกรรมฉันทน์รักผลไม้	จำนวน	1 ชั่วโมง
7. กิจกรรมรูปร่างมหัศจรรย์	จำนวน	1 ชั่วโมง
8. กิจกรรมขนาดน้อยแปลงร่าง	จำนวน	1 ชั่วโมง
9. กิจกรรมสีสรรธรรมชาติ	จำนวน	1 ชั่วโมง
10. กิจกรรมสัญลักษณ์น่ารู้	จำนวน	1 ชั่วโมง

2.3 แบบวัดทักษะทางภาษา

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สัญลักษณ์ใบหน้า 3 ลักษณะ แทนระดับคะแนน

หน้ายิ้ม 	ระดับ	3	คะแนน
หน้าเฉย 	ระดับ	2	คะแนน
หน้าบึ้ง 	ระดับ	1	คะแนน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80 (E_1/E_2)

3.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานมีทักษะทางภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.3 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” แบบวัดทักษะทางภาษา และแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากหลักสูตรไปเสนอต่อ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมแสง

4.3 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กปฐมวัย และแนะนำวิธีการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

4.4 ให้เด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 จำนวน 25 คน ทำแบบวัดทักษะทางภาษา ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน จำนวน 4 ด้าน 12 ข้อ

4.5 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน ไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 จำนวน 25 คน โดยทำการทดลองสอน 10 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

4.6 หลังจากผู้วิจัยสอนครบทุกกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานแล้ว ผู้วิจัยวัดทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยให้เด็กปฐมวัยทำแบบวัดทักษะทางภาษาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้สำหรับวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” โดยการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยกำหนดเกณฑ์ 80/80

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทักษะทางภาษาก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t - test for dependent)

5.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($M.$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ซึ่งระดับคะแนนความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
😊 (3)	หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจมาก
😐 (2)	หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจปาน
😞 (1)	หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นอยู่ในระดับพึงพอใจน้อย

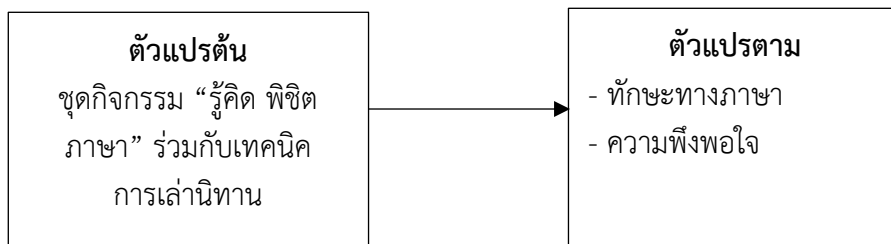
โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 - 3.00 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 จำนวน 25 คน มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” เท่ากับ 35.76 และคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 32.36 เมื่อทำการคำนวณประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และผลลัพธ์ (E_2) ของการใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 89.40/89.89 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80/80 ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80 (E_1/E_2)” 9k,ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม “รู้คิด พิษิตภาษา” ของเด็กปฐมวัยรายบุคคล

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียน										คะแนนระหว่างเรียน (E ₁) (40 คะแนน)	คะแนนสอบหลังเรียน (E ₂) (36 คะแนน)
	1.กิจกรรมร่างกายของหนู	2.กิจกรรมความรู้สึกในใจฉัน	3.กิจกรรมครอบครัวแสนสุข	4.กิจกรรมโรงเรียนของเรา	5.กิจกรรมสัตว์เลี้ยงน่ารัก	6.กิจกรรมฉันรักผลไม้	7.กิจกรรมรูปร่างมหัศจรรย์	8.กิจกรรมขนาดน้อยแปดร่าง	9.กิจกรรมสี่สีอันตราย	10. กิจกรรมสัญลักษณ์นำรู้		
1	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	39	36
2	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	38	34
3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	39	35
4	2	3	2	4	3	2	3	3	3	3	28	25
5	2	3	3	4	4	3	4	4	3	2	32	28
6	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	33
7	3	2	3	4	4	4	3	4	3	3	33	30
8	3	4	3	4	4	4	4	3	2	3	34	34
9	2	2	2	2	3	3	2	3	4	3	26	24
10	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	37	34
11	2	4	4	4	4	4	4	4	4	3	37	33
12	2	3	4	4	4	4	4	4	3	4	36	32
13	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	39	35
14	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	36
15	2	4	4	4	4	4	3	4	4	3	36	35
16	2	4	4	4	4	3	4	4	4	4	37	31
17	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	39	35
18	2	4	4	4	4	4	4	3	3	3	35	35
19	3	4	4	4	4	3	4	4	3	3	36	31
20	2	3	4	4	4	4	4	4	4	4	37	35
21	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	33
22	2	3	3	4	4	4	3	3	4	4	34	33
23	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	36
24	3	3	3	4	3	4	4	3	4	4	35	31
25	3	2	2	1	4	4	2	2	4	3	27	25
ค่าเฉลี่ย											35.76	32.36
											89.40	89.89

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

การทดสอบ	n	M.	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	25	18.84	2.68	34.86*	.000
หลังเรียน	25	32.36	3.46		

หมายเหตุ: * $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย-ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานมีทักษะทางภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 34.86$, $p\text{-value} = .000$) ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานมีทักษะทางภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน”

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน

ข้อที่	รายการประเมิน	M	S.D.	แปลผล
ด้านบรรยากาศ				
1.	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	2.96	0.20	มาก
2.	บรรยากาศของการเรียนทำให้เด็กปฐมวัยมีความกระตือรือร้นในการเรียน	3.00	0.00	มาก
เฉลี่ย		2.98	0.10	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้				
1.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน น่าสนใจ	3.00	0.20	มาก
2.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.00	0.00	มาก
เฉลี่ย		3.00	0.00	มาก
ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้				
1.	เด็กปฐมวัยชอบเรียนด้วยชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” แคะไหน	3.00	0.00	มาก
เฉลี่ย		3.00	0.00	มาก
เฉลี่ยรวม		2.99	0.03	มาก

จากตารางที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M. = 2.99$, $S.D. = 0.03$) ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า “เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก”

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า ในด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเท่ากัน โดยด้านการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($M.$) เท่ากับ 3.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.00 และด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้โดยมีค่าเฉลี่ย ($M.$) เท่ากับ 3.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.00 รองลงมา คือ ด้านบรรยากาศโดยมีค่าเฉลี่ย ($M.$) เท่ากับ 2.98 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.10

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80 พบว่า ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80 เนื่องจากการใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” นั้นเป็นการช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนของเด็กในระดับอนุบาล โดยเฉพาะการเล่านิทานที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีณดา ศรีมณี และ ภัทริศวรรค์ คำแสน (2562) ที่กล่าวว่า การเล่านิทานช่วยให้เด็กเข้าใจโครงสร้างของภาษา การใช้ประโยค และความหมายของคำ นอกจากนี้ ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น เพราะการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเป็นการจัดประสบการณ์ตรงที่เปิด โอกาสให้เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางภาษา เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระใน สภาพการณ์ที่เป็นจริง จากการได้ฟังเนื้อหานิทานที่บ้าน ทำให้จดจำได้ง่าย เข้าใจความหมายของคำศัพท์ และยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย นับเป็นการเพิ่มเติมประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสอดคล้องกับ ภัทชาณี สาริกบุตร (2564) ที่กล่าวว่า การเล่านิทาน ทำให้เด็กมีความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ ในการใช้ภาษาและส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความคิดสร้างสรรค์และ จินตนาการ เกิดความเข้าใจในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคม

ดังนั้น นิทานสำหรับเด็กจึงมีคุณค่าต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก สามารถส่งเสริมเด็กให้เกิดทักษะในการใช้ภาษา สติปัญญาและทักษะทางสังคม การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมนี้ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูและเพื่อนร่วมชั้น โดยการทำกิจกรรมช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมที่สำคัญในอนาคต จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในด้านการใช้คำศัพท์และการสร้างประโยคที่ถูกต้อง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สนุกสนานยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองของเด็ก ทำให้เด็กมีความกล้าในการพูดและสื่อสารในกลุ่มเพื่อน การเล่านิทานและการใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ยังส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยเด็กสามารถตั้งคำถามและทำความเข้าใจเนื้อหาที่เล่าได้ดียิ่งขึ้น การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กจำหรือเรียนรู้เพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้กับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันที่ได้

ผลการเปรียบเทียบทักษะทางภาษาก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า มีความรู้ความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่า นั้นเป็นการให้ผลสะท้อนถึงพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียนรู้ในอนาคต การใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่าเป็นแนวทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งการศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับการเล่านิทานได้พิสูจน์ให้เห็น

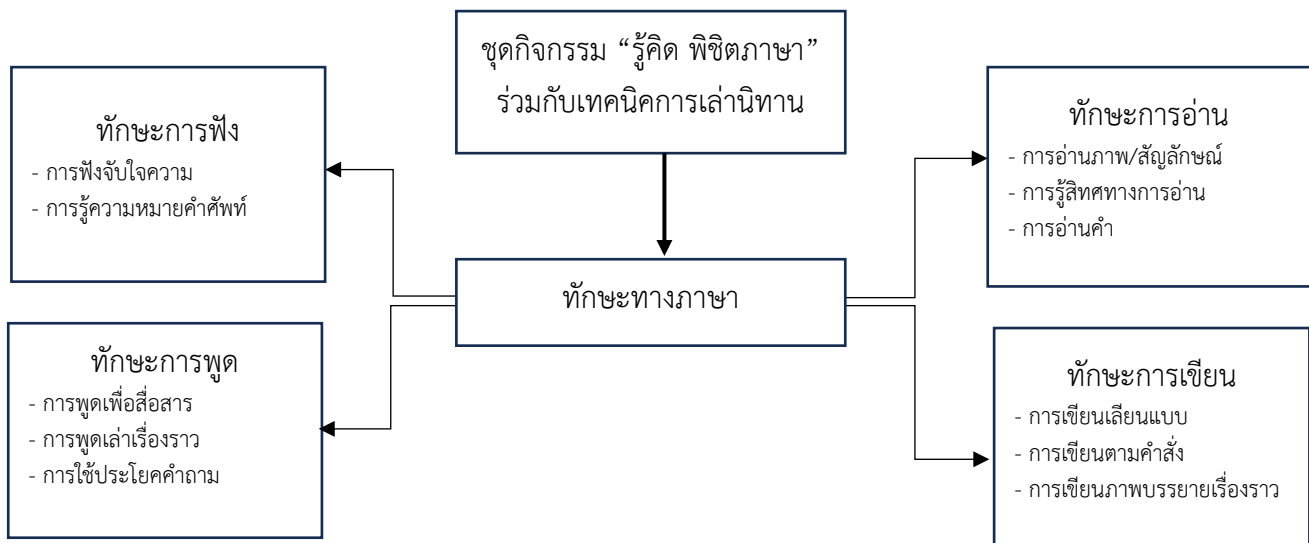
ว่าเด็กเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างเห็นได้ชัด เด็ก ๆ จะได้ฟังนิทานและร่วมเล่านิทานที่มีความหลากหลาย ทำให้พวกเขาสามารถจับใจความสำคัญและเข้าใจเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น การฟังนิทานยังช่วยเพิ่มพูนคำศัพท์ใหม่ ๆ และพัฒนาความสามารถในการฟังเสียงที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาภรณ์ คำวงศ์ (2561) ที่พบว่า การที่เด็กมีโอกาสดังกล่าวจะทำให้เกิดการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา ทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในการสนทนา ซึ่งเป็นการพัฒนาความมั่นใจในการสื่อสารและการใช้ภาษาพูด การมีส่วนร่วมในการเล่านิทานหรือการสนทนาหลังจากการเล่านิทานช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสร้างประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้นในด้านทักษะทางภาษา ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ได้รวมเอากิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษา ซึ่งช่วยให้เด็กมีความสนใจเกี่ยวกับภาษา และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาจากการฟังนิทานไปยังการอ่านได้อย่างราบรื่น การทำเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีทักษะทางภาษาที่สูงขึ้นในอนาคต

ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน พบว่า เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความมั่นใจในการสื่อสาร และมีทักษะทางภาษาที่สูงขึ้น ถือเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เป็นการเน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของพื้นฐานผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมถึงการที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน ในลักษณะแบบนี้ก็ทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาไปในทิศทางที่ดีขึ้น และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี นักวิชาการหลายท่านได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความพึงพอใจที่ดีในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ดังเช่น Carol Dweck ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการเติบโต (Growth Mindset) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการมีทัศนคติที่เปิดกว้างในการเรียนรู้ เด็กที่มีความพึงพอใจที่ดีมักมีความมุ่งมั่นและไม่กลัวที่จะเผชิญกับความท้าทาย (Dweck, C. S., 2015)

ซึ่งในกรณีของการใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับการเล่านิทาน เด็กจะได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานและน่าสนใจ ทำให้พวกเขามีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Albert Bandura นักจิตวิทยาและผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการสังเกต (Social Learning Theory) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและเลียนแบบ ซึ่งเด็กจะมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้และมีความสนใจมากขึ้นเมื่อพวกเขาเห็นครูหรือเพื่อนร่วมชั้นมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ (Bandura, A., 1977)

การเล่านิทานในชุดกิจกรรมนี้จึงไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษา แต่ยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำให้เด็กเกิดความอยากเรียนรู้มากขึ้น การสร้างความพึงพอใจที่ดีในกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ที่ดีในห้องเรียน แต่ยังสร้างแรงบันดาลใจให้พวกเขาเรียนรู้ในอนาคต เด็กที่มีความพึงพอใจที่ดีจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนานและมีคุณค่า การใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย แต่ยังสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวมและส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะในอนาคตของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการฟัง 2) ทักษะการพูด 3) ทักษะการอ่าน และ 4) ทักษะการเขียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน ประกอบไปด้วย 5 ชั้น ดังนี้ 1) ชั้นกิจกรรมการเล่านิทาน 2) ชั้นกิจกรรมการฟัง 3) ชั้นกิจกรรมการพูด 4) ชั้นกิจกรรมการอ่าน) และ 5) ชั้นกิจกรรมการเขียน โดยในแต่ละชั้นตอนนั้นจะมีกิจกรรมในการพัฒนาทักษะทางภาษาในแต่ละด้านที่ถือได้ว่าเป็นตัวช่วยสำคัญที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความมุ่งมั่นใส่ใจเรียนรู้ และช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

- 1) ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 89.14/86.20 (E₁/E₂)
- 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทานมีทักษะทางภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 34.86$, $p\text{-value} = .000$)
- 3) เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “รู้คิด พิชิตภาษา” ร่วมกับเทคนิคการเล่านิทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M. = 2.99$, $S.D. = 0.03$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการประเมินความต้องการและความสนใจของผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถปรับรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กปฐมวัยแต่ละคนได้ การทำความเข้าใจผู้เรียนจะช่วยให้สามารถเลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่มีความหมายและน่าสนใจสำหรับพวกเขาได้

1.2 การเลือกใช้เทคนิคและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กได้มากขึ้น ผู้สอนควรมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย

ทั้งนี้สามารถรวมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง การสื่อสาร การเล่นเกมบทบาทสมมติ และการใช้สื่อดิจิทัลเข้ามาในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าสนใจ

1.3 การให้ผลสะท้อนกลับหรือการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม ผู้สอนควรจัดให้มีการสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เช่น การทำแบบประเมินการเรียนรู้ หรือการอภิปรายในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นถึงความก้าวหน้าและจุดที่ควรปรับปรุงในทักษะทางภาษา

1.4 สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ควรสร้างขึ้นให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดห้องเรียนให้สะดวกสบาย มีอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอ และสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและให้ความเคารพต่อความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กกล้าที่จะเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

1.5 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ผู้สอนควรใช้กิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้พูดคุย แบ่งปันความคิดเห็น หรือทำงานร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เรียนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันในการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาไม่เพียงแต่ทักษะทางภาษา แต่ยังรวมถึงทักษะทางสังคมและการสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาการส่งเสริมหรือพัฒนาตัวแปรต้นในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายในการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายขึ้น เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล การใช้แบบตรวจสอบรายการ หรือการออกแบบแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

2.2 การเลือกใช้เทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถช่วยลดข้อจำกัดหรือข้อด้อยของแต่ละวิธีการเรียนรู้ที่มีอยู่ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถพบเห็นประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันหรือไม่สามารถหาตัวอย่างได้ การเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงในเรื่องนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษมศรี มหาพฤกษ์พงศ์. (2562). การออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาในเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการ*, 31(1), 89-103.
- ประภาภรณ์ คำวงศ์. (2564). การใช้นิทานเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(1), 220-221.
- ปรีณดา ศรีมูณี และ ภัทริศวรรค์ คำเสน. (2562). การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่านิทาน. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 9 28 พฤษภาคม 2562* (น. 1-10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ภัทชาณี สาริกบุตร. (2564). การพัฒนาทักษะทางภาษาโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านพลอยภูมิ. *วารสารศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 2(ฉบับพิเศษ), 165-172.
- วรภรณ์ สุทธิวงศ์. (2565). ผลการใช้แนวการสอนภาษาธรรมชาติเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาทางด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชธานี).
- สุชาติ สันหมณี. (2563). พัฒนาการเด็กปฐมวัยกับทักษะการใช้ภาษา. *วารสารการศึกษาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน*, 23(2), 45-59.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Dweck, C. S. (2015). *Growth mindset: How to help your child succeed in school and life*. New York: Avery.

Brain-Based Learning Integrated with Blended Online Games to Enhance Academic Achievement and Writing Skills on Communication Sentences in Thai Language among Grade 4 Students at Ban Hua Hin School, Trang Province

Sirinphat Kliangchuai^{1*} and Nanthon Bunjongparu²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Sirinphat14@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to compare the academic achievement using brain-based learning integrated with blended online games on Communication Sentences in Thai Language, and (2) to develop Thai writing skills through using brain-based learning integrated with blended online games on Communication Sentences in Thai Language. This study employed a quasi-experimental research design. The sample consisted of 18 Grade 4 students from Ban Hua Hin School, selected using a cluster sampling method. The research instruments included (1) seven brain-based learning lesson plans, totaling 10 instructional hours, (2) blended online games, namely Plickers, Wordwall, Blooket, and Factile, (3) a pre-test and post-test on academic achievement in Thai language, consisting of 20 multiple-choice questions, and (4) a rubric-based assessment for evaluating students' writing skills in communication sentences. The validity of the instruments was verified, with reliability ranging from 0.67 to 1.00, difficulty indices between 0.2 and 0.8, and discrimination indices of at least 0.2. Data were analyzed to determine frequency, percentage, mean, standard deviation, and a dependent t-test to compare pre-test and post-test scores. The findings revealed that 1) students' academic achievement after participating in brain-based learning integrated with blended online games on Communication Sentences in Thai Language was higher than before with a statistical significance level of .05. 2) The students' skills in writing Thai language on communication sentences through brain-based learning integrated with blended online games were at a good level.

Keywords: Brain-Based Learning Integrated, Blended Online Games, Communication Sentences

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และทักษะการเขียน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน จังหวัดตรัง

ศิริรินทร์ภักดิ์ เกลี้ยงช่วย^{1*} และ นันทน์ธร บรรจงปรุ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตศึกษาดุษฎีบัณฑิตและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Sirinphat14@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย (2) เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน จำนวน 18 คน สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน จำนวน 7 แผน รวมจำนวน 10 ชั่วโมง (2) เกมออนไลน์ ได้แก่ Plickers, Wordwall, Blooket, Factile (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ และ (4) แบบประเมินทักษะการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปรีด ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้ ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากเท่ากับ 0.2-0.8 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.2 ขึ้นไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร t - test แบบ Dependent Group ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน, เกมออนไลน์แบบผสมผสาน, ประโยคเพื่อการสื่อสาร

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยใช้ในการสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ดังนั้นการศึกษาภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้ให้เกิดทักษะอย่างถูกต้อง และเหมาะสมในการสื่อสารนั้น ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้แสวงหาประสบการณ์ เรียนรู้ในฐานะที่ภาษาไทยเป็นมรดกของชาติ ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมทางภาษา ทำให้เราเกิดความภูมิใจในภาษาไทย ชื่นชม ชาบชื่นในคุณค่าของภาษาไทย การเรียนการสอนภาษาไทยมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน ทักษะการพูดและทักษะการเขียนที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งทักษะทั้ง 4 ด้านนี้ ทักษะการอ่านการเขียนเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด เนื่องด้วยการอ่านและการเขียน เป็นการพัฒนาสมองและสติปัญญาให้รู้จักการคิด วิเคราะห์ เรื่องที่อ่านและ

เขียนได้ถูกต้อง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วบุคคลเรียนจะเรียนรู้ภาษา ด้วยวิธีธรรมชาติจากสภาพแวดล้อมและกระบวนการเรียนการสอนภายในโรงเรียน (สุระนะ พามนตรี, 2562) ได้สรุปความสำคัญของภาษาไทยไว้ตอนหนึ่งว่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และตรงตามจุดหมายไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่าง ๆ รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งในการเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นในการถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจอีกทอดหนึ่ง การเขียนของนักเรียนที่อ่อนภาษาจึงทำให้อ่อนวิชาอื่น ๆ ด้วย

สถานการณ์การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของประเทศไทยปี 2558 พบว่า เด็กอ่านไม่ออก ร้อยละ 5.71 เขียนไม่ได้ ร้อยละ 7.63 ซึ่งการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้นี้จะส่งผลถึงความสามารถและทักษะของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น (สำนักข่าวอิศรา, 2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้มีมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านออกเขียนได้ ส่งต่อมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่งซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายให้สอดคล้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในรายวิชาภาษาไทยด้านทักษะการสื่อสาร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนบ้านหัวหิน ในปีการศึกษา 2566 ภาคเรียนที่ 2 ที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 70 โดยมีระดับผลการเรียนเฉลี่ย ร้อยละ 66.05 และในการเรียนวิชาภาษาไทย ยังพบว่า นักเรียนมีทักษะการเขียนอยู่ในระดับต่ำ (โรงเรียนบ้านหัวหิน, 2565) จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2566 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนบ้านหัวหิน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีระดับของคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ โดยเฉพาะด้านการเขียนมีนักเรียนจำนวนมากมีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยที่ผ่านครูยังออกแบบกิจกรรม สื่อการสอน ที่ยังไม่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านสมรรถนะของผู้เรียน โดยส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบปกติ ซึ่งควรออกแบบและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย และหลากหลายมากขึ้น ประกอบกับทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝน นักเรียนขาดความกระตือรือร้น ขณะเรียนทำให้นักเรียนบางคนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ตั้งใจเรียน เมื่อนักเรียนขาดทักษะเหล่านี้อาจส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยโครงสร้างและการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด (รัตนวิสาณ งามสม, 2560) ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ครูผู้สอนให้ความสนใจอยู่ในขณะนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย สื่อการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่ตึงเครียดและผ่อนคลายในการเรียน นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่นิยมกันในปัจจุบันคือการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมและใช้กระบวนการคิดและเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมออนไลน์จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะกับนักเรียน เกิดความท้าทายอยากจะทำกิจกรรม จนนำไปสู่การเกิดความรู้และทักษะกระบวนการที่ต้องการพัฒนาในที่สุด สอดคล้องกับ ฉัตรกมล ประจวบลาภ (2559) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านเกม ซึ่งเป็นนวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยสอดแทรกเนื้อหาบทเรียนลงไปในเกม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ลงมือเล่นและฝึกปฏิบัติ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยในขณะที่ลงมือเล่นผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาบทเรียนไปด้วย ทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ชักจูงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักที่จะแก้ปัญหาการเรียนรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีทักษะการเขียนและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน

2. เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านหัวหิน อ.สีเกา จ.ตรัง ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 95 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) สุ่มได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนห้อง 1 ห้องเรียน จำนวน 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นอุ่นเครื่อง 2. ขั้นนำเสนอความรู้ 3. ขั้นลงมือเรียนรู้ 4. ขั้นสรุปความรู้ 5. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผน รวมจำนวน 10 ชั่วโมง หาประสิทธิภาพเครื่องมือ จากการประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.06 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 เกมออนไลน์ ดังนี้ Plickers, Wordwall, Blooket และ Factile หาประสิทธิภาพเครื่องมือจากการประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ครอบคลุมก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ หาประสิทธิภาพเครื่องมือ ตรวจสอบหาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความยากง่าย (P) เท่ากับ 0.2-0.8 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.20 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ 0.870 ข้อสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูง

2.4 แบบประเมินทักษะการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสาร ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (Scoring Rubric) 3 ระดับ ได้แก่ ดี พอใช้ ปรับปรุง โดยหาประสิทธิภาพเครื่องมือ จากการประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.06 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากหลักสูตรไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวหิน อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง และให้นักเรียนกลุ่มทดลอง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 18 คน ทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสานจำนวน 20 ข้อ

4.2 ขั้นทดลอง ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน ไปใช้สอนกับกลุ่มทดลองคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 18 คน โดยทำการทดลองสอน สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

4.3 ขั้นหลังการทดลอง หลังจากผู้วิจัยสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน แล้วผู้วิจัยทำการทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยการทำให้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน จำนวน 20 ข้อ และประเมินทักษะการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารทุกคาบเรียน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

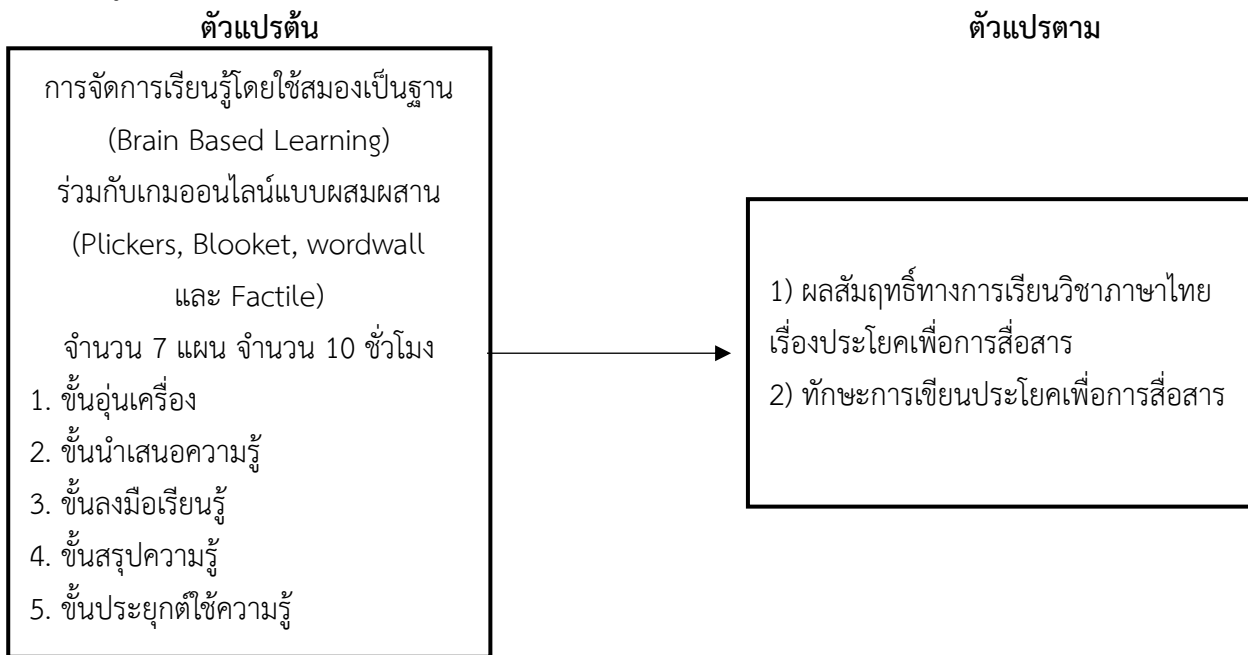
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

5.2 วิเคราะห์ทักษะการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายของแบบประเมินทักษะการเขียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารก่อนเรียน และหลังเรียน ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	18	13.83	3.03	6.706	.000
หลังเรียน	18	16.39	2.03		

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.83 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.39 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน

ผลการประเมินทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็น ฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็น ฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน

ทักษะ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย	18	2.58	0.36	ดี

จากตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารโดยการจัดการ เรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าทักษะการเขียนของนักเรียนกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.58$, S.D. =0.36)

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุด วันดี โตสุขศรี (2558) กล่าวว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนจะป้อนคำถามในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคำถามที่ดี สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิจาร์ณ สังเคราะห์ หรือการประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้น ซึ่งครูสามารถตรวจสอบความเข้าใจและทักษะการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนได้จากการสรุปความรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อามีเนาะ ตาริตา (2560) พบว่า ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่นำความรู้ของการทำงานของสมองตามพัฒนาการของนักเรียนใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งจัดสื่อการเรียนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพและมุ่งให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้พัฒนาปัญญาและกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุขและเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร จึงถือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาศักยภาพทักษะการเขียนและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนักเรียนได้

ผลการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหัวหิน พบว่า นักเรียนมีทักษะการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับการฝึกฝนทักษะในการเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารที่ถูกต้อง สม่่าเสมอด้วยการลงมือทำด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ที่แท้จริง นำไปสู่ความจำระยะยาวในที่สุด สอดคล้องกับ John Dewey (1952) อ่างถึงใน อักษรเจริญทัศน์ (2565) กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by doing) สอนให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสเยอะที่สุด เห็น ได้ยิน สัมผัส และมีประสบการณ์ตรงจากการทำงานด้วยตนเอง เป็นผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริง เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และมีครูให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขในทันที ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับ Caine & Caine (1990) อ่างถึงใน พัชรมน พลประพุดติ (2565) พบว่า สมองเรียนรู้จากการได้รับปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การสัมผัสจับต้อง ลงมือกระทำจึงจะเกิดการเรียนรู้ ซึ่งหากได้รับประสบการณ์โดยตรงจากสิ่งแวดล้อมมากเท่าใด ก็จะยิ่งเพิ่มการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร จึงถือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาศักยภาพทักษะการเขียนและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนักเรียนได้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นอุ่นเครื่อง นำเข้าสู่บทเรียน ด้วย Brain Gym เพื่อกระตุ้นการทำงานของสมอง ให้พร้อมเรียนรู้ โดยการทำกิจกรรมขยับร่างกายหรือให้สมองตื่นตัว และการใช้เกมออนไลน์ Plickers เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

1.2 ขั้นนำเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ครูนำเสนอความรู้ ให้ผู้เรียนได้เข้าใจ จัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากและคำนึงถึงการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา

1.3 ขั้นลงมือเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือทำหรือการเล่น เกม Factile จนเกิดความรู้ที่แท้จริง นำไปสู่ความจำระยะยาวในที่สุด

1.4 ขั้นสรุปความรู้ ด้วยการทำใบงาน การทำกิจกรรม หรือแบบฝึกหัดเพื่อวัดความเข้าใจของผู้เรียน ให้นักเรียนได้ฝึกสรุปความรู้แบบองค์รวม โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำเสนอข้อมูลของตนเองได้

1.5 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ข้อมูลเดิมมาใช้กับสถานการณ์ใหม่ในชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้ถูกต้อง

2. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการเขียนอยู่ในระดับดี ซึ่งควรออกแบบการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการเขียนสะกดคำและการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร เพื่อให้ทักษะการเขียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.83 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.39

2. นักเรียนมีทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน ด้วยการหาค่าเฉลี่ยจากการประเมินทักษะการเขียนในทุกแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 ครั้ง พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทั้งห้องเท่ากับ 2.58 อยู่ในระดับดี

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning) ร่วมกับเกมออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและทักษะการเขียน มีปัจจัยมาจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองผ่านการกระทำแบบฝึกหัดซ้ำ ๆ สม่าเสมอเกิดความเข้าใจภาษาในการสื่อสาร ผสมผสานกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกมออนไลน์ที่นักเรียนให้ความสนใจ เกิดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน

1.1 ด้านเวลา ควรมีการกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอนของการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน และมีการกระชับเวลาเนื่องจากกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นใช้เวลาค่อนข้างนาน โดยเฉพาะกิจกรรมที่นักเรียนลงมือปฏิบัติการเขียนการเล่นเกม ครูจึงควรกำหนดเวลาให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้นักเรียนใช้เวลาในการทำกิจกรรมนานจนเกินไป

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมในการจัดกิจกรรมมูมรรษาให้นักเรียนเขียนประโยคเพื่อการสื่อสารการสอนภาษาอังกฤษ ควรมีการยกตัวอย่างประโยค มีการเสริมแรง กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนเขียนแต่งประโยค เพื่อจะได้้นำคำตอบของนักเรียนไปประเมินทักษะการเขียน

1.3 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ที่เป็นกันเอง เอื้ออำนวยให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น และทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจในการเรียน กล้าคิด กล้าถาม รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลหรือมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไป พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป เช่น เกมออนไลน์ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและทักษะทางภาษาไทยที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สืบค้นจาก

<https://www.moe.go.th/2542>.

ฉัตรกมล ประจวบลาภ. (2559). Game-Based Learning กับการพัฒนาการเรียนการสอนทางการพยาบาล. *วารสารกองการพยาบาล*, 43(2), 127-136.

พัชรมน ผลประพุดติ. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่อง สินค้าและบริการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

รัตน์วิสาณ งามสม. (2560). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

วันดี โดสุขศรี. (2558). *Clinical Teaching: Questioning (การใช้คำถามในการสอน)*. สืบค้นจาก

https://ns.mahidol.ac.th/english/th/departments/MN/th/km_clinical.html.

สำนักข่าวอิศรา. (2560). *อิงพบ ป.1 อ่านไม่ออก 5.71 % เขียนไม่ได้ 7.63 % นักวิชาการห่วงส่งผลต่อทักษะเด็กเมื่อโตขึ้น*.

สืบค้นจาก https://www.isranews.org/content-page/item/57893-child_57893.html.

สุระณะ พามนตรี. (2562). *ความสำคัญของภาษาไทย*. สืบค้นจาก <https://www.classtart.org/classes/4131>.

อักษรเจริญทัศน์. (2565). *Timeline of Theory for Active Learning*. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=515316307297237&id=100064566165091&set=a.475944121234456&locale=th_TH.

อามีเนาะ ตาริตา. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับกลวิธี POE ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ทักษะขั้นตอนการทางวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

The Impact of a 5E Inquiry Learning Model with Chatbot Integration on Secondary 1 Students' Science Achievement in Basic Units of Life at Sikaoprachaphadungwit School

Wannakan Intarit^{1*} and Umporn Wutchana²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Wannakam6683@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed (1) to compare the post-test scores between secondary 1 students who received the 5Es inquiry-based learning model (5Es) with chatbots and students who received the traditional learning model, and (2) to study of the satisfaction of secondary 1 students towards the 5E inquiry-based learning with chatbot. This research was quasi-experimental research. The sample group used in this research, which was obtained by cluster random sampling, included, (1) the experimental group consisted of Mathayom 1/2 students who received the 5-step inquiry-based learning (5Es) method along with a chatbot, (2) the control group consisted of Mathayom 1/3 students who received traditional learning management. The research instruments used to collect data were: (1) lesson plans using the 5E inquiry-based learning with chatbot on the topic of basic units of life, (2) traditional instruction lesson plans on the topic of basic units of life, (3) a chatbot on the topic of basic units of life, (4) a learning achievement test on the topic of basic units of life, and (5) an assessment form for the satisfaction of Secondary 1 students towards the 5E inquiry-based learning with chatbot. The statistics used for data analysis were mean, percentage, and standard deviation, and independent sample t-test. The study found that: 1) the academic achievement of the experimental group of students who received the 5E inquiry-based learning with chatbot was significantly higher than those of the traditional instruction who received the normal learning management at the .05 statistical level. 2) Secondary 1 students had the highest level of satisfaction with the 5-step inquiry-based learning method using a chatbot on the topic of the basic units of living things.

Keywords: The 5E's of Inquiry-Based Learning, Chatbot, Academic Achievement, Satisfaction, Secondary Education

ผลการใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์

วรรณกานต์ อินทฤทธิ์^{1*} และ อัมพร วัจนะ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Wannakarn6683@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่อง "หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต" ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับแซทบอท การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้แก่ (1) กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท (2) กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (3) แซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับแซทบอท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบ Independent sample t-test ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับแซทบอท สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน, แซทบอท, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของนักเรียน, มัธยมศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มีแผนพัฒนา 5 ปี (2566-2570) เพื่อสร้างกำลังคนให้มีคุณภาพผ่านการพัฒนาหลักสูตร, สื่อ, และเครื่องมือการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนและความเป็นเลิศขององค์กร พร้อมส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์, และเทคโนโลยีให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565) นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2567-2568) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกวัยในทุก

มิติ เพื่อสร้างโอกาส, ความเท่าเทียม, และสมรรถนะที่จำเป็น เน้นให้ผู้เรียน "เรียนดี มีความสุข" ผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อดภาระครู, บุคลากร, นักเรียน และผู้ปกครอง โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนาเหล่านี้ เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและสื่อการสอน โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนร่วมกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการใช้เครื่องมืออย่างชาญฉลาดในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ในปีการศึกษา 2566 ภาคเรียนที่ 1 ที่ผ่านมา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย้อยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งโรงเรียนได้กำหนดผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 โดยนักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยจริงเพียงร้อยละ 69.76 และจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทยในปีการศึกษา 2566 พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ สาเหตุหลักมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และยังพบปัญหาในการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่ไม่น่าสนใจ โดยมักเน้นการท่องจำมากกว่าการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และการเรียนการสอนที่มีเนื้อหามากเกินไป ทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รวมทั้งการเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมของไทยยังคงเผชิญปัญหาหลายด้านที่กระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน เช่น ขาดแคลนอุปกรณ์การทดลอง การเน้นทฤษฎีและการท่องจำมากเกินไป จนทำให้ขาดการเรียนรู้ผ่านการทดลองจริง ระบบประเมินยังมุ่งเน้นทดสอบเชิงทฤษฎีมากกว่าการคิดวิเคราะห์ ทำให้วิทยาศาสตร์ดูยากและไม่น่าสนใจ นักเรียนบางคนไม่เห็นความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและขาดแรงจูงใจในการเรียน นอกจากนี้ยังขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญและการใช้เทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ปัญหานี้สะท้อนถึงความต้องการในการปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบันมากขึ้น (ณพัฑร บัวฉวนและคณะ, 2559)

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) มาผสมผสานกับการใช้แพลตฟอร์ม เพื่อทดลองใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการที่น่าสนใจ และเหมาะสม เนื่องจากวิธีนี้จึงเป็นทางเลือกที่ดีในการแก้ไขปัญหาความเบื่อหน่ายและการขาดความตั้งใจเรียนของนักเรียน สามารถสร้างแรงจูงใจและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ 5Es เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีหรือบทเรียนออนไลน์ที่ครูจัดเตรียมไว้ คือ แพลตฟอร์ม โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษา ในยุคที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงความรู้จึงมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จะเน้นให้ผู้เรียนค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการวิทยาศาสตร์และการคิด เพื่อค้นพบแนวทางแก้ปัญหาที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและแนะนำผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ทดลอง ระดมสมอง และตรวจสอบความรู้ใหม่ ๆ ทั้งจากการตรวจสอบร่วมกับกลุ่มหรือคำแนะนำจากผู้สอน การเรียนรู้แบบ 5E ช่วยเสริมสร้างความสามารถเต็มศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นการคิดอย่างอิสระและใช้ความคิดอย่างเต็มที่ (จรรยา โปะนาบุตร, 2560) แพลตฟอร์ม (Chatbot) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถโต้ตอบกับนักเรียน สามารถสำรวจความต้องการของนักเรียน และนำข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนมาจัดการได้ง่ายขึ้น การใช้เทคโนโลยีนี้เพิ่มในชีวิตประจำวันของนักเรียน จะช่วยเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนของนักเรียนทั้งวิธีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ แพลตฟอร์มจะช่วยให้การศึกษาหรือครูสร้างสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ส่วนบุคคลให้กับนักเรียนได้ และครูจะทราบได้ว่านักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาในการเรียนหรือไม่ การใช้งานแพลตฟอร์มในการศึกษาจะเป็นกระแสหลักในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า (Fryer et al., 2019) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแพลตฟอร์ม จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เข้าถึงเนื้อหาของบทเรียนได้ดีมากขึ้นในทุกที่ทุกเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท กับนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และมีการทดสอบก่อนกับหลังการทดลอง (Non-Equivalent Control Group Pretest Posttest Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสิเกาประชาประชาผดุงวิทย์ จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 100 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสิเกาประชาประชาผดุงวิทย์ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียนเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ดังนี้ 1) กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท 1 ห้องเรียน จำนวน 26 คน 2) กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิเกาประชาประชาผดุงวิทย์ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบาย (Explanation) ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน รวมจำนวน 12 ชั่วโมง ดังนี้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การศึกษาเซลล์ด้วยกล้องจุลทรรศน์ จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เซลล์พืชและเซลล์สัตว์ จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การแพร่และการออสโมซิส จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง

การหาคุณภาพของแผน โดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกแผน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.85-4.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.28-0.31

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิเกาประชาประชาผดุงวิทย์ จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน ดังนี้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การศึกษาเซลล์ด้วยกล้องจุลทรรศน์ จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เซลล์พืชและเซลล์สัตว์ จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การแพร่และการออสโมซิส จำนวน 1 แผน 3 ชั่วโมง

การหาคุณภาพของแผน โดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกแผน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.88-4.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.24-0.32

2.3 โฉนดแบบทดสอบ เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ที่มีชื่อว่า ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 6 หัวข้อ ได้แก่ (1) แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต เป็นข้อสอบในเว็บไซต์ Wordwall จำนวน 10 ข้อ (2) เนื้อหาบทเรียน E-book เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต จำนวน 4 เรื่องย่อย ได้แก่ เรื่องที่ 1 การศึกษาเซลล์ด้วยกล้องจุลทรรศน์ เรื่องที่ 2 โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ เรื่องที่ 3 เซลล์พืชและเซลล์สัตว์ เรื่องที่ 4 การแพร่และการออสโมซิส (3) คลิปวิดีโอการทดลอง เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ (4) สรุบบทเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (5) เกมสึ่มอง ซึ่งเป็นเกมจับคู่องค์ประกอบของเซลล์ ในเว็บไซต์ Wordwall จำนวน 10 ข้อ (6) แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต เป็นข้อสอบในเว็บไซต์ Wordwall จำนวน 10 ข้อ

วิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบ เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินคุณภาพนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านเนื้อหาวิชา (2) ด้านการใช้ภาษา (3) ด้านตัวอักษรและภาพ (4) ด้านแบบทดสอบ และ (5) ด้านการใช้งานนวัตกรรมแบบทดสอบ จำนวนทั้งหมด 25 ข้อ โดยแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) พบว่า คุณภาพนวัตกรรมทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งคุณภาพในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32

นำแบบทดสอบ เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตนำไปใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นที่ 2 ชั้นสำรวจและค้นหา ของรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแบบทดสอบ ซึ่งจะเน้นให้ผู้เรียนใช้แบบทดสอบในการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูลก่อนการปฏิบัติการทดลอง การค้นหาคำตอบก่อนการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต เนื้อหาในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 การศึกษาเซลล์ด้วยกล้องจุลทรรศน์ เรื่องที่ 2 โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ เรื่องที่ 3 เซลล์พืชและเซลล์สัตว์ เรื่องที่ 4 การแพร่และการออสโมซิส

โดยวิเคราะห์ข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตามเนื้อหาที่กำหนดและระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ตามแนวคิดของ Bloom นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 40 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องนี้มาแล้ว นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พิจารณาคัดเลือกแบบทดสอบ พบว่า ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.77 ซึ่งมีแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแบบทดสอบ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล (3) ด้านครูผู้สอนและการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ในภาพรวม จำนวนทั้งหมด 15 ข้อ โดยแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) หากคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบประเมินความพึงพอใจ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้ในการเป็นแบบประเมินความพึงพอใจได้ หากคุณภาพความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ ได้ผลลัพธ์สัมประสิทธิ์ของแอลฟาเท่ากับ 0.85 ถือว่าแบบประเมินมีความเชื่อมั่นที่ดี

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับ แชทบอทมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ที่เป็นกลุ่มควบคุม โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูล รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้นักเรียนทราบ
- 2) ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
- 3) จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับ แชทบอท และนักเรียนกลุ่มควบคุมการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 12 ชั่วโมง
- 4) เมื่อจัดการเรียนการสอนครบกำหนดแล้ว ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (ชุดเดิม) จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
- 5) นำแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแชทบอท ไปสอบถามนักเรียนกลุ่มทดลอง
- 6) นำคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และคะแนนจากแบบประเมินความพึงพอใจ มาวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

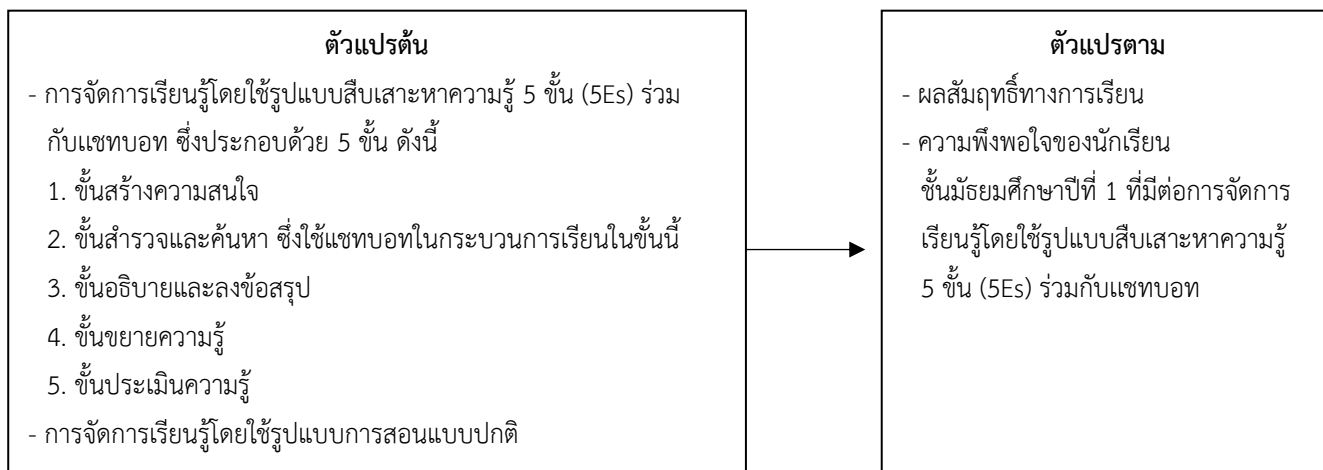
5.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแชทบอท โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแชทบอท ซึ่งมุ่งให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการสืบค้นข้อมูลและทบทวนเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ได้ทุกที่ทุกเวลา การใช้แชทบอทช่วยให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับแชทบอทในแต่ละประเด็นเนื้อหาด้วย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) ร่วมกับเชทบอท กับนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) ร่วมกับเชทบอท และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	26	24.69	2.87	4.901	<.001*
กลุ่มควบคุม	31	21.13	2.62		

หมายเหตุ: *P>0.05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) ร่วมกับเชทบอท และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.69 ($\bar{X} = 24.69$, S.D. = 2.87) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.13 ($\bar{X} = 21.13$, S.D. = 2.62) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) ร่วมกับเชทบอท

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	26	10.96	2.25	34.813	<.001*
หลังเรียน	26	24.69	2.87		

หมายเหตุ: *P>0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.96 ($\bar{X} = 10.96$, S.D. = 2.25) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.69 ($\bar{X} = 24.69$, S.D. = 2.87) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	31	11.06	3.18	31.025	<.001*
หลังเรียน	31	21.13	2.62		

หมายเหตุ: * $P > 0.05$

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.06 ($\bar{X} = 11.06$, S.D. = 3.18) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.13 ($\bar{X} = 21.13$, S.D. = 2.62) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, SD=0.55) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.72$, SD=0.57) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.72$, SD=0.53) และด้านครูผู้สอนและการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 4.74$, SD=0.54) ตามลำดับ ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต

ด้าน	รายการที่ประเมิน	M	SD	แปลผล
1	ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้	4.72	0.57	มากที่สุด
	1. เนื้อหาวิชามีความสำคัญ น่าสนใจและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.69	0.62	มากที่สุด
	2. เนื้อหาเหมาะสมตามความสามารถของนักเรียน	4.77	0.43	มากที่สุด
	3. เนื้อหาเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	4.62	0.75	มากที่สุด
	4. มีการลำดับเนื้อหาอย่างต่อเนื่องเหมาะกับการเรียนรู้และเข้าใจง่าย	4.69	0.62	มากที่สุด
	5. เนื้อหาเหมาะสมกับระยะเวลาเรียน	4.85	0.37	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล	4.72	0.53	มากที่สุด
	6. นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้	4.65	0.56	มากที่สุด
	7. ผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.77	0.43	มากที่สุด
	8. กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน	4.77	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต (ต่อ)

ด้าน	รายการที่ประเมิน	M	SD	แปลผล
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล (ต่อ)	4.72	0.53	มากที่สุด
	9. เอกสาร/สื่อการสอนประกอบการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	4.65	0.69	มากที่สุด
	10. การวัดและประเมินผลการศึกษา มีความเหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม	4.77	0.43	มากที่สุด
3	ด้านครูผู้สอนและการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์	4.74	0.54	มากที่สุด
	11. ครูผู้สอนชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจเป็นอย่างดี	4.73	0.53	มากที่สุด
	12. ครูผู้สอนมีเทคนิค วิธีการนำเสนอที่เหมาะสม กระตุ้นความสนใจนักเรียน	4.73	0.53	มากที่สุด
	13. ครูผู้สอนสามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจง่าย	4.65	0.56	มากที่สุด
	14. ครูผู้สอนให้คำปรึกษา แนะนำ และดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง	4.81	0.57	มากที่สุด
	15. ครูผู้สอนสามารถสร้างเจตคติที่ดีต่อรายวิชาวิทยาศาสตร์ได้	4.77	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.74	0.55	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบแซทบอทเป็นเครื่องมือการสอนที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากแซทบอทถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (M-Learning) ซึ่งตามที่ O'Malley et al. (2005) ได้กล่าวไว้ว่า M-Learning คือการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดสถานที่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการจดจำเนื้อหาและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับวิจัยของ พิษุณะ พรหมลา และสรเดช ครุฑจ้อน (2563) ที่ได้นำแซทบอทมาช่วยในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า แซทบอทมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้เรียนแบบเฉพาะบุคคล และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fryer et al. (2019) ที่ชี้ให้เห็นว่า การนำแซทบอทมาใช้ในการเรียนการสอนสามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับที่ มหาชาติ อินทโชติ และ สาโรช โศภีรักษ์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า เอ็มเลิร์นนิ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและสนับสนุนการเรียนรู้ทางไกล โดยมอบอิสระให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์พกพา ทำให้สามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่และตลอดเวลาตามความสะดวกของตนเอง

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล และด้านครูผู้สอนและการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะช่วยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นพบความรู้ใหม่จาก

ประสบการณ์ และส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มสร้างความสามัคคี แชนบอทที่พัฒนาขึ้น มีเนื้อหาสั้น กระชับ พร้อมภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาและสร้างองค์ความรู้ได้ดีขึ้น กระตุ้นความสนใจและเพิ่ม ความกระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร สายปัญญา (2565) ที่พบว่า การใช้แชทบอทมาเสริมในการจัดการเรียนการสอนมีผลทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อีกทั้ง Colace, F. et al. (2018) กล่าวว่า แชนบอทเป็นนวัตกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับอีเลิร์นนิ่งในยุคปัจจุบัน โดยสามารถเชื่อมช่องว่างระหว่างเทคโนโลยีกับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เชิงโต้ตอบให้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมสำหรับ การเรียนรู้ตลอดเวลา

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแชทบอทในการจัดการเรียนรู้

จากภาพที่ 2 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแชทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นสร้างความสนใจ 2. ขั้นสำรวจและค้นหา ซึ่งใช้แชทบอทในกระบวนการเรียนการสอนในขั้นนี้ 3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4. ขั้นขยายความรู้ 5. ขั้นประเมินความรู้ ซึ่งสามารถพัฒนานักเรียน 3 ด้าน ดังภาพที่ 2 ได้แก่

1) ด้านการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การใช้รูปแบบการสอน 5Es ร่วมกับแชทบอทเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด รวมทั้งอภิปรายโต้แย้งด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนความคิดของตนเอง และนักเรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์ตรงโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นกระบวนการกลุ่มเกิดความสามัคคี สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน การใช้แชทบอทช่วยในการจัดการเรียนรู้ สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เนื่องจากแชทบอทมีการออกแบบให้มีบุคลิกที่ใกล้เคียงกับผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และตอบกลับข้อความกับนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว สร้างแรงจูงใจและความต้องการในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการเรียน การใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับแชทบอทมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเทคโนโลยีการเรียนการสอนนี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนรู้และเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนเสมอ ยิ่งไปกว่านั้นการใช้แชทบอทสามารถปรับความเร็วในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ โดยไม่ต้องเร่งเร้าหรืออัดแน่นเนื้อหาจนเกินไปจนเกินขีดความสามารถในการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว แชทบอทยังสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางสังคมได้ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงภูมิหลัง มุมมอง และพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนได้

3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ของผู้เรียน แชทบอทสามารถสื่อสารกับผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเฉพาะเจาะจง และสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างสม่ำเสมอจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับเซทบอท และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.69 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.13 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับเซทบอท เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับข้อจำกัดของงานวิจัย คือ นักเรียนบางส่วนไม่มีโทรศัพท์มือถือในการเข้าใช้งานเซทบอท และมีนักเรียนบางส่วนที่ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเข้าใช้งานที่ไม่ค่อยเสถียร รวมทั้งข้อจำกัดในการใช้งานเซทบอทที่เกี่ยวกับการมีระยะเวลาที่จำกัด เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่ให้ทดลองใช้ฟรีในระยะเวลาสั้นเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน: ควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น เซทบอท เพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยและตอบสนองต่อโจทย์ความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัล ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมตอบคำถามทันที และกระตุ้นการคิดวิเคราะห์

1.2 ฝึกอบรมครูในการใช้ 5Es ร่วมกับเซทบอท: ควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะครูในการใช้รูปแบบการสอน 5Es ร่วมกับเซทบอท ครูควรมีความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนในแต่ละขั้นตอนของ 5Es และการผสมผสานเซทบอทให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

1.3 พัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาสอดคล้องกับเทคโนโลยี: ควรปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยี เช่น การพัฒนาเนื้อหาที่รองรับการใช้เซทบอทในวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับเครื่องมือดิจิทัลและน่าสนใจมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบเครื่องมือและรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ที่ทันสมัยและมีความเหมาะสมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2.2 การใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) มาปรับประยุกต์ร่วมกับเซทบอทในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Thinking Skills) และการแก้ปัญหาของนักเรียนเพิ่มเติมได้

2.3 ควรมีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาและคีย์เวิร์ดของข้อความให้ชัดเจนเพื่อจะได้คำสำคัญในเซทบอทที่ครอบคลุม รวมถึงเพิ่มการติดตามผลเป็นระยะหรือสร้างกิจกรรมที่สามารถติดตามผลผู้เรียนเป็นระยะ ๆ ได้เป็นต้นและควรมีการเตรียมผู้เรียนและเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนจะมีการใช้งานเซทบอทเช่น ให้ผู้เรียนศึกษาคู่มือการใช้งานเซทบอทก่อนจะใช้งานจริง และผู้สอนควรสาธิตวิธีการใช้งานเซทบอทให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างเป็นต้นโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ควรจะเป็นกลุ่มที่มีโทรศัพท์มือถือและสามารถใช้งาน Line Official ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568.

สืบค้นจาก http://bic.moe.go.th/images/stories/pdf/นโยบายและจุดเน้น_2567.pdf.

จรรยา โทะนาบุตร. (2560). รูปแบบการเรียนด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก

<https://www.kroobannok.com/83399>.

- ณพัฐอร บัวฉวน, นฤมล ยุตาคม และ พจนารถ สุวรรณรุจิ. (2559). สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(2), 97-109
- ธนกร สายปัญญา. (2565). แขนงบอทสำหรับการจัดการเรียนรูปแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาการออกแบบอินโฟกราฟิก. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 13(3), 125-134.
- พิชัญะ พรมลา และ สรเดช ครุทจัน. (2563). ผลการใช้แชทบอทช่วยในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 19(2), 100-109.
- มหาชาติ อินทโชติ และ สาโรช ไศภีรักษ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบยูเลอร์นิงเพื่อเสริมสร้างทักษะการสร้างสรรคของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(1), 15-26.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). *สสวท. ปรับองค์กรให้มีศักยภาพสูงสู่เป้าหมายพัฒนาการศึกษา วิทยาศาสตร์*. สืบค้นจาก <https://www.ipst.ac.th/news/31187/20220818-ipst-go-to-digital.html>.
- Colace, F., De Santo, M., Lombardi, M., Pascale, F., Pietrosanto, A., & Lemma, S. (2018). Chatbot for e-learning: A case of study. *International Journal of Mechanical Engineering and Robotics Research*, 7(5), 528-533.
- Fryer, L. K., Nakao, K., & Thompson, A. (2019). Chatbot learning partners: Connecting learning experiences, interest and competence. *Computers in human Behavior*, 93, 279-289.
- O'Malley, C., Vavoula, G., Glew, J. P., Taylor, J., Sharples, M., Lefrere, P., Lonsdale, P., Naismith, L., & Waycott, J. (2005). *Guidelines for learning/teaching/tutoring in a mobile environment*. Retrieved from <https://hal.science/hal-00696244/file/OMalley-2005.pdf>.

Expectations and Satisfaction of Parents Regarding the Use of Information Technology Systems in the Administration and Public Relations Management at Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province

Nusara Phayomhom^{1*}

¹ M.Ed. (Educational Administration) program, Faculty of Education, Thonburi University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: E-mail: nusara.aro@gmail.com

ABSTRACT

This study aimed to (1) study investigate the expectations of parents regarding the use of information technology systems in the administration and public relations management of Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province, (2) study examine the satisfaction of parents regarding the use of such systems in the school's administration and public relations management of Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province, and (3) compare parents' expectations and satisfaction concerning the use of information technology systems in this context. The sample for this study consisted of 350 parents of students enrolled at Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province, in the academic year 2024. Data were collected using a questionnaire. Statistical analysis was performed using a software package to calculate frequency, percentage, mean, standard deviation, and a t-test for dependent samples. The research results found that 1) The expectation of students' parents towards the use of information technology systems in public relations management of Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province, overall had an average value at a high level. 2) The satisfaction of students' parents towards the use of information technology systems in public relations management of Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province, overall had an average value at a high level. 3) The results of comparing the expectations and satisfaction of students' parents towards the use of information technology systems in public relations management of Princess Sirindhorn's College, Nakhon Pathom Province, were significantly different at the 0.05 level.

Keywords: Expectations, Satisfaction, Information Technology Systems in Administration, Public Relations

ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

นุสรุา พยอมหอม^{1*}

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: [E-mail: nusara.aro@gmail.com](mailto:nusara.aro@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม (2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม (3) เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่ t-test for Dependent Samples ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก 2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, ความพึงพอใจ, การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร, การประชาสัมพันธ์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นงานที่สำคัญและกว้างขวาง ซึ่งทุกกิจการต้องการการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนและองค์กรต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์และกิจกรรมขององค์กร เช่น ธุรกิจและหน่วยงานราชการ การประชาสัมพันธ์ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร ทำให้ประชาชนมีความนิยมและประทับใจ ซึ่งส่งผลต่อชื่อเสียงและความเชื่อถือในองค์กรนั้น ๆ งานนี้ต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กรกับประชาชน (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2553) การประชาสัมพันธ์ถือเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการบริหารงานมิได้อาศัยเฉพาะคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัย ความร่วมมือร่วมใจ การสนับสนุนจากบุคคล (อรุณรัตน์ ชินวรรณ, 2553)

ในปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในทุกวงการ โดยเฉพาะในสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) ที่มีเครือข่ายการสื่อสารที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิในการรับรู้ (The people's right to know) และเปิดรับข่าวสารในรูปแบบที่หลากหลายตามกระแสสังคมยุคใหม่ การประชาสัมพันธ์จึงถือเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน โดยการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและการพัฒนาความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน

เพื่อให้เกิดความคิดและทัศนคติที่ดี โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียน ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการให้การศึกษาแก่เยาวชน โรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยมุ่งหวังให้เยาวชนมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม งานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายด้าน เช่น การสอน การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนและบริการของโรงเรียน เพื่อสนองตอบความสนใจและความต้องการที่จำเป็นของนักเรียน ชุมชน และสังคมโดยรอบ รวมถึงประเทศชาติในภาพรวม (จันทรานี สงวนนาม, 2551) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปนำมาใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารด้วยคุณสมบัติอันโดดเด่นในเรื่องของการลดต้นทุน ช่วยลดค่าใช้จ่าย สามารถทำการสื่อสารได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยมีเนื้อหาทั้งการให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ข้อเท็จจริงในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับสารหรือผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้เกิดการรับรู้การยอมรับ ที่รู้จักภายใต้บริบทในยุคของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่อาศัยการเป็นเชื่อมต่อแบบไร้สายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ เรียกว่า สื่อใหม่ (New media) เป็นช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ผ่านอุปกรณ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์สื่อสาร ประเภทต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์โทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน หรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เป็นต้น เป็นอุปกรณ์การสื่อสารพกพาส่วนบุคคล สามารถนำติดตัวผู้ใช้ไปได้ ทุกที่ หยิบใช้ได้ตลอดเวลา สะดวก รวดเร็ว ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย ตอบสนองต่อการใช้งานของผู้ใช้ได้ทุกรูปแบบจากการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา นี่จึงเป็นสาเหตุให้ความต้องการและพฤติกรรมการใช้บริการข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้งานเปลี่ยนแปลงไปและนับวันจะเพิ่มบทบาทความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักประชาสัมพันธ์, 2561)

อย่างไรก็ตาม สำหรับโรงเรียนที่มีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ ครบถ้วน เป็นปัจจุบันเรียกใช้ได้สะดวก และตรงตามความต้องการ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความมั่นใจที่ต้องอยู่บนรากฐานของหลักวิชาหลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ มีกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นตรรกะและเหตุผลสมเหตุสมผล เพราะสารสนเทศทั้งหลายนั้น นอกจากจะใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน และประกอบการตัดสินใจแล้ว ยังนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิด และสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย (สาวิตตรี สุมาลย์, 2564) ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยมุ่งมั่นในการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับงานประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนมีการวางแผนและประสานงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับบุคคลทั้งภายในและภายนอก โดยมีปัจจัยหลายประการที่สนับสนุนการดำเนินงาน เช่น ความพร้อมในการบริการชุมชน การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครือข่ายผู้ปกครองจัดกิจกรรมพิเศษ รวมถึงการต้อนรับผู้มาเยือนอย่างอบอุ่น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ยังมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ได้แก่ การให้บริการข้อมูลสารสนเทศที่ยังไม่ทั่วถึง การกำกับติดตามและประเมินผลที่ยังไม่เป็นระบบ รวมถึงการขาดการประสานงานจากฝ่ายต่าง ๆ บุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานมากและขาดประสบการณ์ในการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ รูปแบบการประชาสัมพันธ์ยังไม่หลากหลาย และการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนสู่ชุมชนยังมีน้อย รวมถึงระบบการสื่อสารภายในโรงเรียนที่ยังขาดความทันสมัย

จากสภาพปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนข้างต้น ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแห่งอื่น ๆ น่าที่จะมีสภาพการณ์ที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,785 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 350 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 หรือ .01 ประชากรทั้งหมดเทียบสัดส่วนแต่ละระดับชั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำนวน 350 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับชั้นเรียนของบุตร จำนวน 5 ข้อคำถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและสารสนเทศเพื่อการรายงาน ซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนด น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับมาก
- 3 หมายถึง ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัว และหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัด นครปฐม

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือกับคุณครูหัวหน้าระดับและครูที่ปรึกษาช่วยนำแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน เพื่อนำไปแจกให้ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม และเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง จำนวน 350 ฉบับ

3.4 ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมตรวจสอบความถูกต้องความเรียบร้อย ความสมบูรณ์ของข้อมูลในการตอบแบบสอบถามแต่ละชุด

3.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้องเรียบร้อย และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วเสนอในรูปแบบตาราง

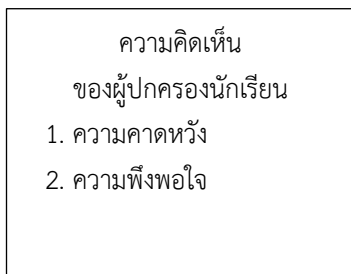
4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายด้าน และภาพรวม กำหนดการแปลผลช่วงคะแนนเฉลี่ย (สินธะวา คามดิษฐ์, 2556) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายความว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับ มากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายความว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับ มาก
- 2.51 - 3.50 หมายความว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับ ปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายความว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับ น้อย
- 1.00 - 1.50 หมายความว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ที่ระดับ น้อยที่สุด

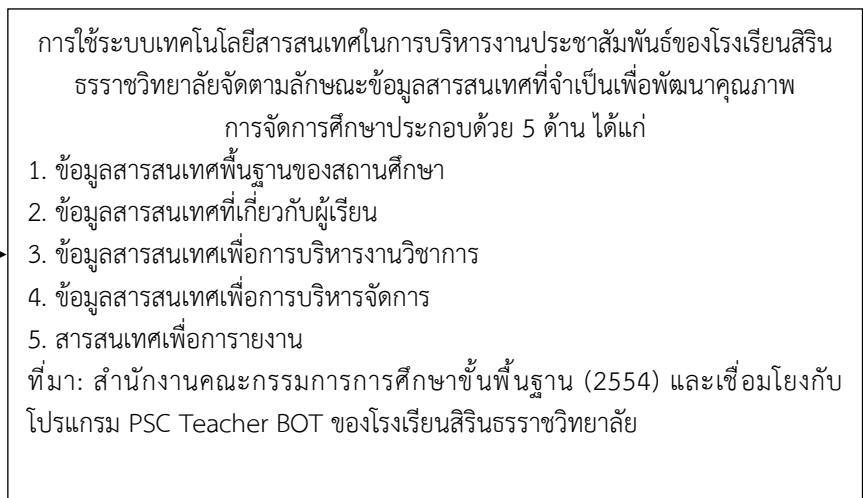
4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยการหาค่าทดสอบที (t-test for Dependent Samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 คน สรุปโดยส่วนใหญ่ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
เพศหญิง	228	65.1
อายุ 41 - 50 ปี	189	54.0
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี	167	47.7
มีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว	121	34.6
ระดับชั้นเรียนของบุตรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ม.4	64	18.29
ระดับชั้นเรียนของบุตรที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ม.5	63	18.00
ระดับชั้นเรียนของบุตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ม.3	52	14.86

1. ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

ผลการศึกษาระดับความคาดหวัง ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน สิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม สามารถนำเสนอข้อมูลในตาราง ประกอบการบรรยาย โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์		ความคาดหวัง			
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน ของสถานศึกษา	4.30	0.75	มาก	2
2	ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน	4.20	0.77	มาก	5
3	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อ การบริหารงานวิชาการ	4.34	0.59	มาก	1
4	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อ การบริหารจัดการ	4.29	0.65	มาก	3
5	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อ การรายงาน	4.26	0.73	มาก	4
รวม		4.28	0.54	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก (\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.54) เมื่อได้พิจารณาระดับความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ตามตารางเป็นรายด้านได้พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ (\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา (\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.77)

2. ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์		ความพึงพอใจ			
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา	4.41	0.63	มาก	2
2	ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน	4.33	0.70	มาก	5
3	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ	4.43	0.62	มาก	1
4	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	4.38	0.55	มาก	3
5	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อ การรายงาน	4.34	0.67	มาก	4
รวม		4.38	0.49	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49) และเมื่อได้พิจารณาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ตามตารางเป็นรายด้านได้พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.70)

3. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจ ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน สิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า (t-test for Dependent Samples) โดยภาพรวม และรายด้าน ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัยจังหวัดนครปฐม

ที่	รายการ	ความคาดหวัง		ความพึงพอใจ		t-statistics	Sig.
		Mean	S.D.	Mean	S.D.		
1	ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา	4.30	0.75	4.41	0.63	-5.335	.000**
2	ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน	4.20	0.77	4.33	0.70	-7.241	.000**
3	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ	4.34	0.59	4.43	0.62	-3.804	.000**
4	ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	4.29	0.65	4.38	0.55	-3.914	.000**
5	สารสนเทศเพื่อการรายงาน	4.26	0.73	4.34	0.67	-3.929	.000**
รวม		4.28	0.54	4.38	0.49	-7.024	.000**

หมายเหตุ:**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม พบว่าแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจสูงกว่าความคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก เมื่อได้พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงาน ตามลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะผู้ปกครองติดตามข้อมูลการส่งการบ้านระหว่างภาคของนักเรียน ติดตามผลการศึกษารายวิชาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียน ทราบข้อมูลเข้าเรียนแต่ละรายวิชาของนักเรียน ผู้ปกครองทราบการเลือกกิจกรรมชุมนุมที่เลือกตามความพอใจ ผู้ปกครองส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าของนักเรียนจากการอ่านบทความและสาระน่ารู้ด้วยระบบห้องสมุดออนไลน์ E-book สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา กิตยวัฒน์ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอหาดใหญ่ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการอยู่ที่ระดับมาก

ในขณะที่ความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและมีการติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ผู้ปกครองทราบการแจ้งเตือนเวลามาถึงโรงเรียน-เวลากลับบ้าน-การขาดเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ นาดัน (2552) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานและความคาดหวังในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารงานของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าทั้ง 4 งาน มีระดับการปฏิบัติอยู่ที่ระดับปานกลาง

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก เมื่อได้พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงาน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะผู้ปกครองติดตามการส่งการบ้านของนักเรียน ผู้ปกครองทราบการเข้าเรียนแต่ละรายวิชาของนักเรียน ผู้ปกครองติดตามผลการศึกษารายวิชาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียน ผู้ปกครองทราบการเลือกกิจกรรมชุมนุมที่เลือกตามความพอใจ ผู้ปกครองส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าของนักเรียนจากการอ่านบทความ และสาระน่ารู้ด้วยระบบห้องสมุดออนไลน์ E-book สอดคล้องกับ สมบัติ พิมพ์จันทร์ (2561) ได้ทำการศึกษา ค้นคว้างานวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนนารีอนุสรณ์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการอยู่ที่ระดับมาก

ในขณะที่ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้ปกครองและมีการติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ผู้ปกครองทราบข้อมูลการขาดเรียนของนักเรียน ผู้ปกครองทราบการแจ้งตารางเรียน ตารางสอน ตารางสอบของโรงเรียน ผู้ปกครองแจ้งการลาของนักเรียนไปยังครูที่ปรึกษาผ่านทาง Mobile Application โปรแกรม PSC Teacher BOT ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ พิมพ์จันทร์ (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจ

ของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ โดยภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก

เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสูงกว่าความคาดหวังเป็นส่วนมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองสามารถติดตามทราบข้อมูล ข่าวสาร และกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ได้ทาง Mobile Application รับแจ้งผลการเรียน รับการแจ้งเตือนการขาดเรียน รับแจ้งข้อมูลความประพฤติของนักเรียน ติดต่อครูที่ปรึกษาได้ที่ ทางโรงเรียนได้ทำการประชาสัมพันธ์ขึ้น สอดคล้องกับ เฉลิมชัย โทบุคติ (2565) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนบางละมุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาวิจัย ครั้งนี้พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ที่ระดับมาก ได้แก่ 1.ด้านข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา 2.ด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน 3.ด้านข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ 4.ด้านข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และ 5.ด้านสารสนเทศเพื่อการรายงาน ส่วนด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ถ้ามีการปรับปรุงใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้เรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบมากขึ้น จะส่งผลให้ความพึงพอใจด้านข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวกับผู้เรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน

ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก เมื่อได้พิจารณารายละเอียด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการรองลงมา คือ ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ ข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวกับผู้เรียน

ข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม จากการศึกษาพบว่า ความคาดหวังเฉลี่ยโดยรวม อยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28 โดยมี 5 รายการ อยู่ที่ความคาดหวังระดับมาก และความพึงพอใจเฉลี่ยโดยรวม อยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 โดยมี 5 รายการที่มีความพึงพอใจอยู่ที่ระดับมาก

การทดสอบสมมติฐานเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจ ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน สิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปได้ว่าส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจสูงกว่าความคาดหวัง เป็นส่วนมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องผู้ปกครองรับทราบการบ้านพร้อมกำหนดการส่งการบ้านของนักเรียน ให้ผู้ปกครองได้ทราบกำหนดการส่งอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ด้านข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องผู้ปกครองทราบข้อมูลการประเมินพฤติกรรมนักเรียนผ่านระบบ SDQ ทำให้ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลความประพฤติของนักเรียน

1.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจสูงกว่าความคาดหวังทุกด้าน ด้านข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวกับผู้เรียน มีความคาดหวังและพึงพอใจน้อยที่สุด จึงเสนอให้ผู้บริหารมีการพัฒนาด้านข้อมูลสารสนเทศเรื่องผู้ปกครองรับทราบการบ้านพร้อมกำหนดการส่งการบ้านของนักเรียน ควรให้ผู้ปกครองได้ทราบกำหนดการส่งอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยด้านความคาดหวังและความพึงพอใจของประชากรผู้ปกครองในด้าน การบริหารจัดการของสถานศึกษาอื่น ๆ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย โดยปรับเปลี่ยน ตัวแปร ด้านการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารการประชาสัมพันธ์

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยที่สามารถปรับเปลี่ยนวิจัยเชิงปริมาณสู่การวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา กิตยวัฒน์. (2561). *การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอ ทาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16.* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทาดใหญ่).
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุคพอยท์ จำกัด.
- จรรุวรรณ นาดัน. (2552). *สภาพการดำเนินงานและความคาดหวังในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต 1.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).
- เฉลิมชัย โทบุคดี. (2565). *ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธนบุรี).
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2553). *การประชาสัมพันธ์ ฉบับสมบูรณ์.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ พิมพ์จันทร์. (2561). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์).
- สำนักประชาสัมพันธ์. (2561). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook).* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สาวิตตรี สุมาลย์. (2564). *การบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษาของโรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- อรุณรัตน์ ชินวรรณ. (2553). *สื่อประชาสัมพันธ์.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis.* (Second Edition). New York: Harper & Row.

The Use of Macro Model Learning with The Online Game (Roblox) on My School Life to Develop English Vocabulary Memorization Skills for Grade 5 Students

Nussaraporn Khongsuk^{1*} and Nanthon Bunjongparu²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: 6524442234@rmail.ru.ac.th*

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to compare students' learning achievement before and after using MACRO Model learning with the online game (Roblox) on My School Life for grade 5 students, and (2) to compare students' English vocabulary memorization skills after using MACRO Model learning with the online game (Roblox) on My School Life for grade 5 students with a criterion of 70 percent. The sample group consisted of 21 Grade 5 students from Bannongjay school, Bangkhan District, Nakhon Si Thammarat Province, during the first semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included (1) lesson plans using MACRO Model learning with the online game (Roblox) on My School Life for grade 5 students, (2) the online game (Roblox) on My School Life, (3) an English learning achievement test, and 4) an English vocabulary memorization skills test. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and dependent t-test. The results showed that 1) The learning achievement of grade 5 students after using MACRO Model learning with the online game (Roblox) on My School Life was higher than before learning, which was statistically significant at the .05 level. 2) The English vocabulary memorization skills of grade 5 students after using MACRO Model learning with the online game (Roblox) on My School Life for grade 5 students was higher than a criterion of 70 percent, which was statistically significant at the .05 level at the .05 level.

Keywords: MACRO Model Learning, The Online Game (Roblox), Learning Achievement, English Vocabulary Memorization Skills

ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life เพื่อพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

นุศราภรณ์ คงสุข^{1*} และ นันทน์ธร บรรจงปรุ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442234@ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ (2) เปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านหนองเจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ได้มาโดยการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (2) เกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง My School Life วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง My School Life สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล, เกมออนไลน์ (Roblox), ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษกลายเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารทั่วโลก มีบทบาทสำคัญในหลายด้าน เช่น การศึกษา ธุรกิจ การท่องเที่ยว และเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษจึงเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คน การที่ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาสากลไม่เพียงเกิดจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั่วโลก หนังสือ English Next (2006) โดย David Graddol ซึ่งจัดพิมพ์โดย British Council วิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในยุคโลกาภิวัตน์ โดยชี้ให้เห็นว่าความต้องการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งมองว่าภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และภาษาอังกฤษยังเป็นส่วนหนึ่งของทักษะหลายภาษาที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ ผู้ที่มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างดีจะมีความได้เปรียบในสังคมยุค 4.0 เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และความคิดเห็น ซึ่งช่วยเสริมสร้างโอกาสและความก้าวหน้าในด้านการศึกษา การทำงาน และการพัฒนาตนเองในระดับสากล (Graddol, D., 2006)

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ จึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับกระแสสังคม โดยกำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้นไป หลักสูตรนี้มุ่งพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียน เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และความเข้าใจในวัฒนธรรม โดยเน้นการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารและเข้าใจสารสนเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรยังมีการปรับให้ทันสมัยตามแนวโน้มและความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน รวมถึงสนับสนุนการใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีในการเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในการศึกษาเกี่ยวกับภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม มีองค์ประกอบสำคัญที่เหมือนกัน ได้แก่ คำศัพท์ เสียง และหลักภาษา โดยเฉพาะคำศัพท์ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ภาษา ความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้สามองค์ประกอบนี้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stewick, 2001) คำศัพท์เป็นหัวใจในการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน เนื่องจากเป็นหน่วยพื้นฐานในโครงสร้างของภาษา ผู้เรียนสามารถนำคำศัพท์มาสร้างเป็นวลีหรือประโยคเพื่อการสื่อสาร (สุชาติ อินทนะมิว, 2562) คำศัพท์นั้นมีความสำคัญมากหากโครงสร้างภาษาเป็นร่างกาย คำศัพท์ก็เหมือนอวัยวะและเนื้อของภาษา หากไม่มีคำศัพท์ที่ถูกต้อง จะไม่สามารถใช้โครงสร้างภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Harmer, 1991) ดังนั้น การเรียนรู้คำศัพท์ควรเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับบริบทการใช้งานจริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเจพบว่า นักเรียนมีปัญหาในการจดจำคำศัพท์ เช่น การสะกดและการเขียนที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงไม่ทราบความหมายของคำศัพท์ โดยมักเขียนความหมายเป็นภาษาไทยกำกับ และเมื่ออ่านก็อ่านภาษาไทยแทน ส่งผลให้ขาดความสนใจในภาษาอังกฤษ นักเรียนมีคลังคำศัพท์น้อย แม้ว่าครูจะมีการท่องคำศัพท์และกิจกรรมทบทวนอย่างสม่ำเสมอ แต่กิจกรรมในชั้นเรียนไม่สามารถช่วยให้จดจำคำศัพท์ในระยะยาว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงต่ำ การใช้วิธีการสอนแบบเดิม เช่น การทำแบบฝึกหัดและการท่องจำ ไม่ตอบโจทย์การเรียนรู้คำศัพท์และทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ผู้วิจัยจึงค้นคว้าวิธีแก้ปัญหา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมหลากหลาย โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO Model ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ M - Motivation: สร้างแรงจูงใจ, A - Active Learning: ส่งเสริมการมีส่วนร่วม, C - Conclusion: สรุปและสังเคราะห์ความรู้, R - Reporting: สื่อสารและนำเสนอผลการเรียนรู้, O - Obtain: ประยุกต์ใช้ความรู้ (ดิเรก วรรณเศียร, 2558) การใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น เกมออนไลน์ ช่วยกระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสและสร้างความเชื่อมโยงในการเรียนรู้ (ยิงศักดิ์ ไกรพิณี และคณะ, 2560) สอดคล้องกับฉวีวรรณพร เปลี่ยนปราน และสุทัศน์ นาคจัน (2558) พบว่า เกมช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียน ผู้วิจัยเลือกใช้เกมออนไลน์ Roblox เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยนักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์อย่างสนุกสนานและมีปฏิสัมพันธ์กัน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม (Wright et al., 2006) การเรียนรู้ผ่านเกมสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เล่นต้องใช้ภาษาเพื่อบรรลุเป้าหมายของเกม (Read, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหวังของหลักสูตรที่ต้องการให้นักเรียนมีประสบการณ์ทางภาษาเพื่อพัฒนาการศึกษาและอาชีพในอนาคต

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนาเกมออนไลน์ Roblox ในการเสริมสร้างการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับเรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยสนใจได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ MACRO Model ร่วมกับเกมออนไลน์ Roblox มาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเจ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจดจำคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาไม่ใช่เพียงการอ่านในตำราเรียนหรือการท่องจำ เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อีกระดับหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเจ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 294 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา 5 โรงเรียนบ้านหนองเจ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 21 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลการประเมินการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 21.47 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยแต่ละระดับชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 2.2 เกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life
- 2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง My School Life แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
- 2.4 แบบวัดทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง My School Life เป็นแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 75 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- 3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life มีทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ผู้วิจัยขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเจในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูล
- 4.2 ชี้แจงรายละเอียดข้อตกลงให้นักเรียนทราบ แนะนำวิธีการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox)
- 4.3 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 40 ข้อ เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยดำเนินการก่อนที่จะทำการสอนในช่วงเรียนแรก
- 4.4 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) ตามแผนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน โดยทำการทดลองสอน จำนวน 5 แผน ระยะเวลา 10 ชั่วโมง
- 4.5 ผู้วิจัยดำเนินการสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีรูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) แล้ว ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้ที่นักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้

4.6 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อวัดทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

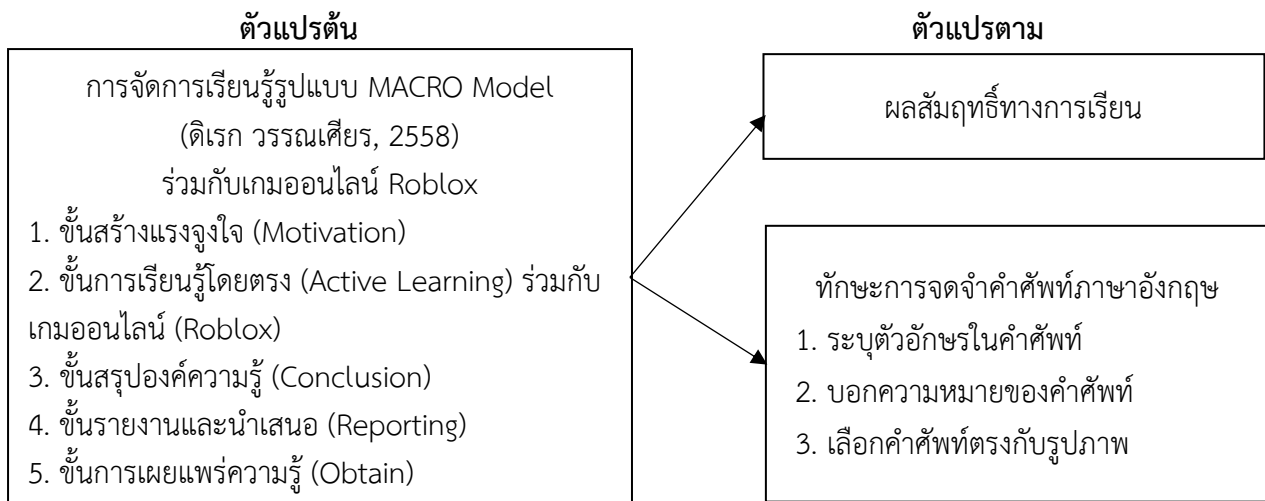
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทำสอบค่าที (t-test) แบบ dependent sample

5.2 วิเคราะห์ทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการทำสอบค่าที (t-test) แบบ dependent sample

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ MACRO Model และเกมออนไลน์ (Roblox) เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ MACRO Model เป็นรูปแบบการสอนที่เกิดขึ้นพัฒนาขึ้นโดย ดิเรก วรรณเศียร (2558) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ความรู้โดยตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านกระบวนการกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามจุดประสงค์ สร้างบรรยากาศท้าทายในการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ และมีความสุข ในการเรียน โดยผู้วิจัยวางเกมไว้ในชั้นการเรียนรู้โดยตรง ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างองค์ความรู้ได้ ด้วยตนเองเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.52 (\bar{X} = 16.52, S.D. = 5.01) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.95 (\bar{X} = 24.95, S.D. = 5.72) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO

Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	21	40	16.52	5.01	15.960	.000
หลังเรียน	21	40	24.95	5.72		

หมายเหตุ: * $p \leq .05$

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 21 คน พบว่า คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.29 ($\bar{X} = 56.29$, S.D. = 6.69) แสดงว่า ทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	21	56.29	6.69	0.384	.017

หมายเหตุ: * $p \leq .05$

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเจ ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.52 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.95 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 8.43 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือเล่นและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ขณะที่เล่นเกม ผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาบทเรียน เนื่องจากเกมมักจะมีสถานการณ์จำลองที่ช่วยดึงดูดความสนใจและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ชยากร โล่ห์ทองคำ, 2556) ซึ่งสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) นั้นเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตามความสนใจ

ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา กองเกิด และเอกนรินทร์ สีพันธ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค MACRO model เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค MACRO model หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิชัย ฐนุรัตน์ และณพัชร บัวฉุน (2567) ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสุขในการเรียนวิชาเคมี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรายวิชาเคมีระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO model ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน มีผลการประเมินความสุขในการเรียนวิชาเคมีอยู่ในระดับสูง และยังสอดคล้องกับ อุมพร อภิไชย และ เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ (2566) ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ MACRO Model ร่วมกับเทคนิคการเขียนแบบกิ่งควบคุมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ทักษะการเขียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ MACRO model ร่วมกับเทคนิคการเขียนแบบกิ่งควบคุมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวัดทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองเจ็ดจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับ เกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life เพื่อพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีคะแนนทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรทิพย์ วิเชียร และ กรรวิภาร หงษ์งาม (2563) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านเกมที่ผู้เรียนชื่นชอบเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษา เนื่องจากผู้เรียนเกิดความสุขขณะเรียนรู้ ทำให้ไม่เบื่อหน่ายและต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ MACRO Model ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เพื่อพัฒนาทักษะ การจดจำคำศัพท์ เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เป็นขั้นกระตุ้นความสนใจก่อนเข้าบทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและความต้องการในการเรียนรู้ โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่น่าสนใจหรือเกมที่ดึงดูดให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 2 ขั้นการเรียนรู้โดยตรง (Active Learning) เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดและการลงมือทำ เป็นขั้นที่ใช้เกมออนไลน์ (Roblox) ในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ด้วยตัวเอง ตะลุยด่านต่าง ๆ ที่จะประกอบด้วยคำถามภาษาอังกฤษ เมื่อตอบถูกจะสามารถเดินต่อไปจนกว่าจะถึงจุดหมาย ซึ่งการสร้างบรรยากาศการเรียนภาษาที่สนุกสนาน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปองค์ความรู้ (Conclusion) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทำการสรุปและสังเคราะห์ความรู้คำศัพท์ที่ได้จากเกมออนไลน์ (Roblox) ที่ได้เรียนรู้ตามความคิดและสไตล์ของตนเอง ออกมาในรูปแบบแผนผังความคิด เพื่อให้เข้าใจและจำได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นรายงานและนำเสนอ (Reporting) นักเรียนสื่อสารและนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วยภาษา วิธีการ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการช่วยให้นักเรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของตน

ขั้นที่ 5 ขั้นการเผยแพร่ความรู้ (Obtain) นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจของตนเองไปเผยแพร่ความรู้ ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะ ซึ่งการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน ท้าทาย สร้างแรงจูงใจแก่นักเรียนจากการเรียนรู้ผ่านเกม ส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนระดมความคิด แลกเปลี่ยนความรู้กันในกลุ่ม สร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ด้วยตัวเอง ส่งผลให้นักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้นานขึ้น ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life เพื่อพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.52 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.95 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับ เกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.29 ทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนสามารถนำเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น ๆ ได้

1.2 ควรนำการสอนการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับ เกมออนไลน์ (Roblox) ไปใช้ในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของภาษาอังกฤษและในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.3 ควรมีการใช้กระบวนการเรียนการสอนรูปแบบอื่นร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้อย่างดีและเหมาะสมที่สุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบการเรียนรู้มาโครโมเดล (MACRO Model) ร่วมกับเกมออนไลน์ (Roblox) เรื่อง My School Life เพื่อพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการที่จะพัฒนาในเรื่องใดต่อไป แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.2 นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ไม่เท่ากัน ทำให้การเรียนรู้ช้าเร็วแตกต่างกัน ครูผู้สอนควรเผื่อเวลาในการเตรียมตัวของนักเรียน ควรคอยให้คำแนะนำก่อนและระหว่างทำกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชยากร โล่ห์ทองคำ. (2556). *การนำสื่อเกมเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และวัดประสิทธิผลการเรียนรู้ในธุรกิจซีพีเฟรชมาร์ท*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ณัฐธิดา กองเกิด และ เอกนรินทร์ สีผืน. (2564). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค MACRO model เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารอักษรราชภัฏ*, 2(2), 100-114.
- ณัฐวราพร เปลี่ยนปราน และ สุทัศน์ นาคจัน. (2558). การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมประกอบการสอนการของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งน้อย อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(2), 1672-1684
- ดิเรก วรรณเศียร. (2558). *MACRO Model: รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เนตรทิพย์ วิเชียร และ กรรวิภากร หงษ์งาม. (2563). การเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กกอธิสตติกระดับปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเกมทางภาษา. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 16(1). 147-161.
- ยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ, ธีระวัฒน์จันทิก และ พิทักษ์ศิริวงศ์. (2560). วิธีการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการด้วยเกมของผู้เรียนอาชีวศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(13), 155-16.
- ศุภวิษณุ ธนรัตน์ และ ณพัชญ์ บัวฉุน. (2567). ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MACRO ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสุขในการเรียนวิชาเคมี. *วารสารวิจัยและนวัตกรรม เพื่อความยั่งยืน*, 1(1), 1-17.
- สุชาติ อินทผวิ. (2562). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านน้ำแคม โรงเรียนบ้านปากยางและโรงเรียนบ้านห้วยด้าย ตำบลน้ำแคม อำเภอกำลังจังหวัดเลย. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 5(2), 49-60.

- อุมาพร อภิไชย และ เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ MACRO Model ร่วมกับเทคนิคการเขียนแบบกึ่งควบคุมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 16(1), 29-40.
- Graddol, D. (2006). *English next* (Vol. 62). London: British council.
- Harmer, J. (1991). *The practice of English language teaching. Longman Handbooks for Language Teachers*. (4th Edition). Harlow, England: Pearson Longman.
- Read, C. (2008). *500 activities for the primary classroom*. Oxford: Oxford University Press.
- Stewick, E. W. (2001). *Language Learning Teaching and Learning English*. London: Longman Group Limited.
- Wright, A., Betteridge, D., & Buckby, M. (2006). *Games for Language Learning*. (13th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

The Development of Learning Achievement On “My House” For Grade 7 Students Through Game-Based Learning Approach with Multimedia

Anchan Maswiwat^{1*} and Pasuda Pakapol²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: anchan320@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed to (1) compare the learning achievement of Grade 7 students on “My House” before and after using the game-based learning approach with multimedia, and (2) study students' satisfaction with the game-based learning approach with multimedia. This pre-experimental research employed a one-group pretest-posttest design. The sample consisted of 20 Grade 7 students studying in the first semester of the 2024 academic year at Trangrangsarit School, selected through simple random sampling. The research instruments included: (1) multimedia materials on “My House,” (2) lesson plans incorporating the game-based learning approach with multimedia on “My House,” (3) an achievement test on “My House,” and (4) a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a dependent sample t-test. The results of the study revealed that: 1) the learning achievement of Grade 7 students after learning through the game-based learning approach with multimedia was significantly higher than before learning, at the .05 significance level. 2) The students' satisfaction with the game-based learning approach with multimedia on “My House” was rated at the highest level.

Keywords: Learning Achievement, Game-Based Learning, Multimedia

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

อัญชัน มาศวิวัฒน์^{1*} และ ภาสดา ภาคาผล²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: anchan320@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียววัดผลก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House (2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House และ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบ dependent sample t-test ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน, สื่อมัลติมีเดีย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารในหลายด้าน เช่น การค้า การศึกษา และการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย การเรียนภาษาต่างประเทศต้องอาศัยการฝึกฝนในสถานการณ์จริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้งานได้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการของไทยได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและสามารถนำภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อในระดับสูง นอกจากนี้ยังมีการเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก จะเห็นได้ว่าการพัฒนาศักยภาพประชากรให้สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมโลกไร้พรมแดนในปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ณัฐพงศ์ มีใจธรรม และทำรังลักษณ์ เอื้อนครินทร์ (2564) กล่าวว่า จากประสบการณ์การสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ มีนักเรียนบางส่วนยังไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากเหตุผลและปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เช่น นักเรียนคิดว่าภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ยากเกินความสามารถ เป็นสิ่งที่ไกลตัว มีความซับซ้อนทางไวยากรณ์ภาษา จดจำคำศัพท์ได้น้อย ขาดโอกาสฝึกฝนหรือขาดโอกาสใช้ภาษาอังกฤษใน

ชีวิตประจำวัน บ้างก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษของผู้วิจัยที่พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษมีปัญหาหลายประการที่พอจะจำแนกได้ ดังนี้ ด้านผู้เรียน ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และไม่อยากเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทำให้ขาดความมั่นใจที่จะสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ และไม่มีพื้นฐานทางภาษาอังกฤษที่ดีพอจะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และด้านของครูผู้สอน อาจมีการใช้เทคนิคการสอนที่ขาดความน่าสนใจ โดยเน้นการจดบันทึกและการท่องจำคำศัพท์เป็นหลัก ทำให้นักเรียนขาดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ หรืออีกนัยหนึ่งคือการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนทำตามคำสั่งของครู ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษ รวมถึงเนื้อหาทฤษฎีวิชา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์ ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมต่ำกว่าร้อยละ 50 และผลการทดสอบจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์ ปีการศึกษา 2565-2566 พบว่า ผลการทดสอบในปี 2565 มีค่าเฉลี่ย 27.86 ในขณะที่ปี 2566 มีค่าเฉลี่ย 23.65 ทำให้เห็นว่านักเรียนมีทักษะทางภาษาอังกฤษที่ถดถอยลง โดยเฉพาะสาระภาษาเพื่อการสื่อสาร จึงต้องมีการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนและครูผู้สอน และจากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง My House ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะด้านคำศัพท์ และความรู้ด้านไวยากรณ์ ซึ่งส่งผลให้สื่อสารได้น้อย หากไม่รู้คำศัพท์ก็ไม่สามารถสื่อความหมายได้ เพราะคำศัพท์คือหัวใจสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งการที่ครูผู้สอนจะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ให้แก่นักเรียนได้นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการเรียนรู้เพื่อดึงดูดความสนใจและเพิ่มความสามารถในการเรียนให้แก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยมีการออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนเล่นเกมตามกติกาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ เนื้อหา ข้อมูลจากเกม พฤติกรรม วิธีการเล่น และผลลัพธ์จากการเล่นเกมของนักเรียนจะถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อสรุปสาระสำคัญและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (ทิตานา แชมมณี, 2560) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอเกม ขั้นเล่นเกม และขั้นอภิปรายหลังการเล่นและสรุปผล (กุลิศรา จิตรชญาวนิช และเกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกศ คงเจริญ, 2563) การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับแนวทางการสอนภาษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในปัจจุบัน การสอนการพูดโดยใช้เกมเป็นฐานเป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนมีความสุขในกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ การเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่น่าสนใจ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ทางภาษาที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนได้

สิ่งสำคัญที่ทำให้การเรียนภาษาอังกฤษประสบความสำเร็จคือ การสร้างประสบการณ์ในการสื่อสารให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันเราอยู่ในโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนสั้นลง ในฐานะครูผู้สอนจึงต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอน การผสมผสานสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอ และเกมการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สื่อมัลติมีเดียทำให้การเรียนรู้เข้าใจง่ายขึ้น ช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำและประยุกต์ใช้ความรู้ได้ดีขึ้น งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าสื่อมัลติมีเดียช่วยเพิ่มความน่าสนใจและทำให้เนื้อหาที่ซับซ้อนเป็นที่เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น (Mayer, 2001) นอกจากนี้ยังสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ทำให้นักเรียนสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตามความสะดวกและส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบห้องเรียนผสมผสานและออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติสุตา ชูประสิทธิ์ (2559) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของการสอนโดยใช้บทเรียนผ่านเว็บร่วมกับสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การใช้วิธีการสอนแบบผสมผสานระหว่างบทเรียนผ่านเว็บ

และสื่อมัลติมีเดียช่วยพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน ทั้งนี้เพราะการใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการใช้เกมเป็นฐานเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้และทำให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนานร่วมกัน รวมถึงการนำสื่อมัลติมีเดียเข้ามาช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ โดยนักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อได้ทั้งภาพและเสียงอย่างชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตรังรังษยาภิบาลให้สูงขึ้น เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) มีแบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตรังรังษยาภิบาล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มีทั้งหมด 3 ห้อง จำนวน 68 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตรังรังษยาภิบาล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House ที่ใช้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

แผนที่ 1 What is in a house? ใช้สื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ วิดีโอ My House, เกม Spelling Game และ เกม Quizizz

แผนที่ 2 Basic prepositions of place ใช้สื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ วิดีโอ Max's House, เกม Picture Dictation, เกม Running Dictation และ เกม kahoot

แผนที่ 3 Where things are in a house ใช้สื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ วิดีโอ Parts of the House และเกม Find out

แผนที่ 4 Homes around the world. ใช้สื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ วิดีโอ House Types และเกม World Homes Adventure

แผนที่ 5 What's in your house ใช้สื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ วิดีโอ Rooms of the House, เกม House Explorer และ เกม kahoot

โดยนำสื่อมัลติมีเดียเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดียโดยใช้การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) พบว่า ความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดียเรื่อง My House อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ เวลา 10 ชั่วโมง ดังนี้

แผนที่ 1 What is in a house?	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 2 Basic prepositions of place	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 3 Where things are in a house?	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 4 Homes around the world.	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 5 What's in your house	จำนวน 2 ชั่วโมง

2.2.1 สังเคราะห์รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My House โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นนำ เป็นขั้นกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน โดยใช้สื่อมัลติมีเดียในรูปแบบวิดีโอ

2) ขั้นสอน เป็นขั้นตอนอธิบายเนื้อหาและเล่นเกมโดยใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ชั้น ได้แก่

2.1 ขั้นนำเสนอกเกม เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นความสนใจนักเรียนให้อยากเล่นเกม และผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับเกม เช่น กติกา วิธีการเล่น ของรางวัล และการข้อมเล่นเกม

2.2 ขั้นเล่นเกม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้นักเรียนเล่นเกมตามกติกา

2.3 ขั้นอภิปรายหลังการเล่นเกม เป็นขั้นที่ผู้สอนเชื่อมโยงผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากเกมกับเนื้อหารายวิชา สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกจากการเล่นเกม

3) ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งหมด โดยการใช้สื่อมัลติมีเดียในรูปแบบของเกมการศึกษา

2.2.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My House โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My House โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) พบว่า แบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จำนวน 40 ข้อ นำแบบทดสอบที่ปรับแก้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My House มาแล้ว นำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาความยาก-ง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พิจารณาเลือกแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความยาก-ง่าย อยู่ระหว่าง 0.36 - 0.79 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.54 – 0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ กำหนดประเด็นในการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ และ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมชีวิตด้านความพึงพอใจของนักเรียน (IOC) พบว่า แบบสอบถามที่มีความเหมาะสมมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จำนวน 20 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

3.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตรังรังษยาภิบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์โรงเรียนตรังรังษยาภิบาลเพื่อทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูล รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้นักเรียนทราบ

4.2 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เรื่อง My House โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 10 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

4.4 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้ว ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House โดยใช้ข้อสอบชุดเดิม จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

4.5 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

4.6 ผู้วิจัยนำคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความเห็นจากแบบสอบถามความพึงพอใจ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

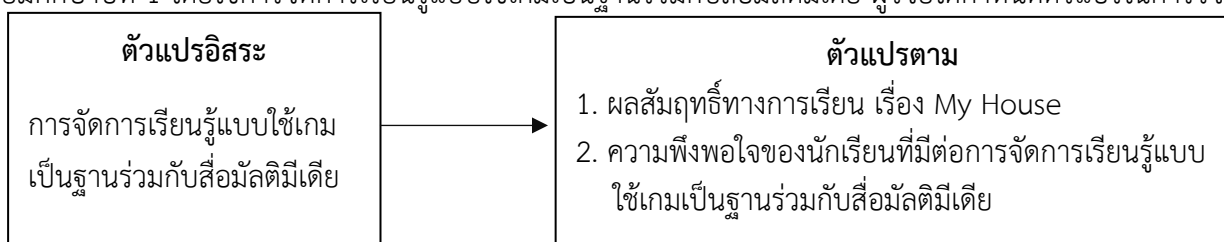
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบ dependent samples t-test

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	20	30	11.15	4.38	15.424	.000
หลังเรียน	20	30	21.30	4.29		

หมายเหตุ: * $p \leq 0.05$

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียหลังเรียนเท่ากับ 21.30 ($\bar{X} = 21.30$, S.D. = 4.29) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.15 ($\bar{X} = 11.15$, S.D. = 4.38) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้	4.68	0.61	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.65	0.68	มากที่สุด
3	ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้	4.61	0.76	มากที่สุด
4	ด้านประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอน	4.56	0.86	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.63	0.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.74) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.61) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.68) ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.76) และด้านประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์ ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.15 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 21.30 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 10.15 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง My House มีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ กฐินทอง และสุรตนา อติพัฒน์ (2565) ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการ

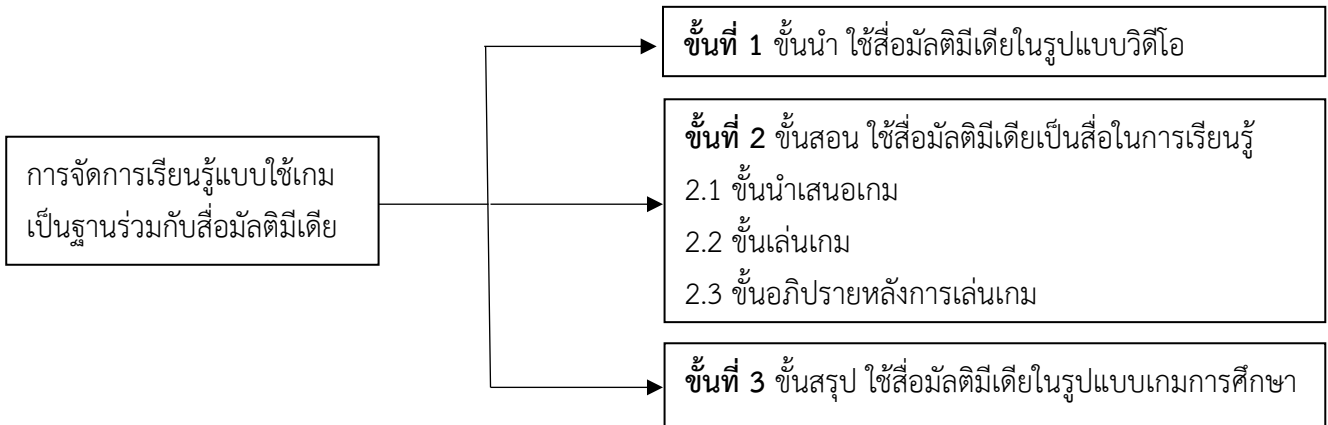
เรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลังการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ เกียรติสุดา ชูประสิทธิ์ (2559) ศึกษาการใช้บทเรียนผ่านเว็บร่วมกับสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับบทเรียนการสอนแบบดั้งเดิม

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากครูผู้สอนได้บูรณาการเนื้อหาบทเรียนเข้าสู่กิจกรรมการเล่นเกมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่สนุกสนานและท้าทาย โดยกิจกรรมดังกล่าวมีลักษณะการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม นักเรียนจะมีโอกาสพูดคุย ปรึกษา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและพัฒนาทักษะทางสังคม นอกจากนี้ ความท้าทายที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบของเกมยังช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในเนื้อหาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อิศารัตน์ นคร (2562) ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สถานการณ์จำลองประกอบสื่อมัลติมีเดียวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง English for Daily Life ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อมัลติมีเดียอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ชญานิศ บำรุง (2566) ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cárdenas-Moncada, C., Veliz-Campos, M., & Veliz, L. (2020) ศึกษาผลกระทบของการใช้ระบบตอบสนองของนักเรียนผ่านเกม Kahoot ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาด้านวิชาชีพของประเทศชิลี พบว่า Kahoot สามารถเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยนักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้นและมีความกระตือรือร้นในการฝึกฝนภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารและการเรียนรู้คำศัพท์ และงานวิจัยของ Thamarana, S. (2016) สสำรวจผลกระทบของสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-books) และเครื่องเล่น MP3 ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกสบายใจและเชื่อว่าสื่อเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ได้ดี โดยเฉพาะการใช้วิดีโอที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาจริงในบริบททางสังคมของเจ้าของภาษา ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียน นอกจากนี้ สื่อมัลติมีเดียยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความมั่นใจของผู้เรียนในการฝึกฝนภาษา

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน และขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเป็นขั้นกระตุ้นความสนใจของนักเรียนร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ขั้นที่ 2 ขั้นสอน เป็นขั้นตอนอธิบายเนื้อหาและเล่นเกมโดยใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 2.1 ขั้นนำเสนอเกม 2.2 ขั้นเล่นเกม 2.3 ขั้นอภิปรายหลังการเล่นเกม และขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย การจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้ 1) เพิ่มความสนใจและแรงจูงใจในการเรียน การใช้เกมและสื่อมัลติมีเดียทำให้กระบวนการเรียนรู้สนุกสนานและน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและอยากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกัน เกมที่ใช้ในบทเรียนมักส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ปัญหาาร่วมกัน 3) เสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหา สื่อมัลติมีเดียช่วยให้เนื้อหาที่อาจซับซ้อนเข้าใจได้ง่ายขึ้นด้วยภาพ เสียง และวิดีโอที่แสดงให้เห็นภาพจริง จึงช่วยเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

เกมการเรียนรู้ที่ออกแบบมาดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการวางแผน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง 5) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่จดจำได้ง่าย การเรียนรู้ที่ใช้เกมและสื่อมัลติมีเดียจะสร้างประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถจดจำได้นานขึ้น เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสได้ลองปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์ที่พบเจอ

ภาพที่ 2 องค์กรความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.15 และ 21.30 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 10.15 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My House ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดียหลังเรียนรู้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย พบว่ามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ และด้านประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My House ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้สอนได้ โดยครูควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และคอยอธิบายเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนเกิดความสงสัยในบทเรียน

1.2 ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My House ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ไปใช้นั้น ครูควรศึกษาขั้นตอนและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมให้เข้าใจ เตรียมอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะด้วยตนเอง โดยครูคอยดูแลอย่างใกล้ชิด คอยช่วยเหลือ และประเมินผลการเรียนเป็นระยะ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์กับนักเรียนอย่างแท้จริง

1.3 ในการสอนแต่ละครั้ง ครูควรให้การเสริมแรง เช่น กล่าวชมเชย ให้รางวัล เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข และควรแจ้งผลคะแนนของกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาประสิทธิภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ร่วมกับเทคนิค/รูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ Task-Based Learning การจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรพัฒนาสื่อมัลติมีเดียให้มีความหลากหลายและทันสมัย โดยอาจจะพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันเกมเพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สร้างสรรค์สื่อ เนื้อหาให้ผู้ที่สนใจหรือบุคคลทั่วไปสามารถเรียนภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น โดยพัฒนาต่อยอดไปเรื่อย ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช และ เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ. (2563). *วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติสุดา ชูประสิทธิ์. (2559). ผลการใช้วิธีสอนแบบบทเรียนผ่านเว็บควบคู่กับการใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์). *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 8(2), 299-312
- จุฑาทิพย์ กุญชรทอง และ สุรัตนา อติพัฒน์. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 7(4), 321-331.
- ชญาณิศ บำรุง. (2566). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.)
- ณัฐพงศ์ มีใจธรรม และ ทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน (GAMIFICATION) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 32(2), 76-90.
- ทศนา แชนมณี. (2560). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ นคร. (2562). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สถานการณ์จำลองประกอบสื่อมัลติมีเดีย วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง English for Daily Life ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 2(6), 106-116.
- โรงเรียนตรังรังษิษย์. (2566). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. ตรัง: โรงเรียนตรังรังษิษย์.
- Cárdenas-Moncada, C., Veliz-Campos, M., & Veliz, L. (2020). Game-based student response systems: The impact of Kahoot in a Chilean vocational higher education EFL classroom. *CALL-EJ*, 21(1), 64-78.
- Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thamarana, S. (2016). Use of multimedia technologies in English language learning: a study. *International Journal of English Language Teaching*, 4(8), 15-30.

The Core Competency of School Administrators under Chiangmai Primary Education Service Area 3

Thitichaya Wongkam^{1*} and Kasidit Meeprom¹

¹ School of Education, University of Phayao, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jr.promisekoy@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) investigate the core competencies of school administrators and (2) compare the core competencies of school administrators under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office 3. This study employs a quantitative research approach. The population for this research consists of 2,192 individuals, including school administrators and teachers. The sample group used in this study comprises 336 individuals, consisting of school administrators and teachers, under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office 3. The data collection tool utilized is a questionnaire regarding the core competencies of school administrators. The statistical methods employed for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-tests, and analysis of variance (ANOVA). The findings indicate that (1) the overall core competencies of school administrators under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office 3 have a mean score at a high level. When examined by aspect, it was found that all areas of core competencies are at a high level. (2) The comparison of the core competencies of school administrators under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office 3 shows significant statistical differences at the .05 level.

Keywords: Core Competencies, School Administrators, Primary Education Service Area Office

การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

จิตติชญาณ์ วงศ์ก้า^{1*} และ กชัญญ์ มีพรหม¹

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jr.promisekoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา และ (2) เปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู รวม 2,192 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู รวม 336 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 ที่ใช้เป็นกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้เน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะในการทำงานเพื่อพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างป็นรูปธรรมจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการสังคมได้ (อังคณา อ่อนธานี, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายทางการศึกษาทุกระดับไปปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา การคัดเลือกผู้บริหารจึงเน้นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ บุคลิกภาพ ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่ง สมรรถนะของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทและนโยบายที่เปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านสมรรถนะส่วนบุคคลและองค์กร ซึ่งครอบคลุมมิติต่าง ๆ เช่น การศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานและการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวทันยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา (สิริภิญญา ลิแสน และชนมณี ศิลานุกิจ, 2566) สมรรถนะหลักทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านการบริหารงานและภาวะผู้นำ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การพัฒนาผู้บริหารต้องเป็นกระบวนการที่มีระบบและ

สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศผ่านการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติอย่างมีอาชีพ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาและชุมชน ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียน ครู และชุมชน (รัชนีกร แสงสว่าง และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2564)

จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 พบว่า โรงเรียนในสังกัดที่นำผลการประเมินของ สมศ. ไปใช้วางแผนหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานต่างๆ แต่พบว่ามิใช่สถานศึกษาเพียงบางแห่งที่นำผลการประเมินไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายในแผนพัฒนา ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพไม่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากำลังประสบปัญหา ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการทบทวนถึงบทบาทหน้าที่ และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การศึกษาของประเทศมีการพัฒนาต่อไป จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รวมจำนวน 2,192 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สุ่มจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู รวมจำนวน 336 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยนำผลของการปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขและได้ค่า IOC มีค่าเท่ากับ 1 ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) ได้วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.968 คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์ในการทำงานมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิด Likert (Likert, R., 1967)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

4.2 ส่งแบบสอบถามด้วยช่องทางออนไลน์ (Google Form) พร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 336 ชุด และกำหนดขอรับคืนภายใน 45 วัน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยช่องทางออนไลน์ (Google Form) และประสานงานต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์ผลเป็นค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

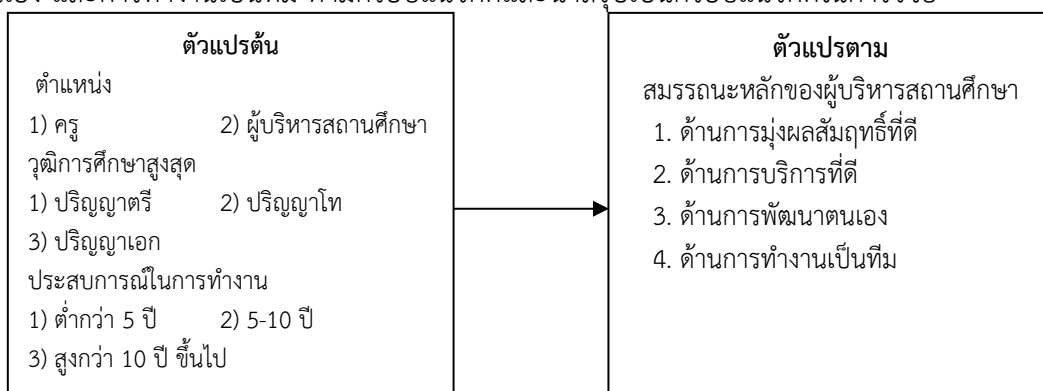
5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับสมรรถนะผู้บริหาร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) โดยใช้วัดรายด้านและรายข้อ ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยแปลความหมายได้ ดังนี้

- ระดับค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สมรรถนะผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สมรรถนะผู้บริหารอยู่ในระดับมาก
- ระดับค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สมรรถนะผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สมรรถนะผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย
- ระดับค่าเฉลี่ย 0.00-1.50 หมายถึง สมรรถนะผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดสมรรถนะหลัก 4 ด้าน คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม ตามกรอบแนวคิดและนำเสนอสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

สมรรถนะหลักจำนวน 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.350, S.D. = 0.416$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.376, S.D. = 0.444$) รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.358, S.D. = 0.463$) และ ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.336, S.D. = 0.452$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X} = 4.332, S.D. = 0.469$)

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา	ข้าราชการครู (n = 282)		ผู้บริหารสถานศึกษา (n = 54)		t-test	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี	4.344	4.344	4.543	0.329	3.806	0.000*
2. ด้านการบริการที่ดี	4.304	4.304	4.474	0.426	2.458	0.014*
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.309	4.309	4.479	0.395	2.555	0.011*
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.336	4.336	4.475	0.374	2.397	0.019*
รวม	4.344	4.344	4.543	0.329	3.247	0.002*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.247, P = 0.002$)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี (n = 230)		ปริญญาโท (n = 106)		t-test	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี	4.351	0.465	4.431	0.390	1.643	0.102
2. ด้านการบริการที่ดี	4.293	0.488	4.415	0.413	2.373	0.018*
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.293	0.463	4.430	0.415	2.609	0.010*
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.328	0.487	4.423	0.401	1.877	0.062
รวม	4.316	0.434	4.425	0.362	2.392	0.018*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด ในภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการบริการที่ดี และด้านการพัฒนาตนเอง

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	0.803	2	0.401	2.051	0.130
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี	ภายในกลุ่ม	65.142	333	0.196		
	รวม	65.944	335			
	ระหว่างกลุ่ม	0.838	2	0.419	1.919	0.148
2. ด้านการบริการที่ดี	ภายในกลุ่ม	72.747	333	0.218		
	รวม	73.586	335			
	ระหว่างกลุ่ม	0.941	2	0.471	2.317	0.100
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	ภายในกลุ่ม	67.642	333	0.203		
	รวม	68.583	335			
	ระหว่างกลุ่ม	0.234	2	0.117	0.543	0.581
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	ภายในกลุ่ม	71.671	333	0.215		
	รวม	71.904	335			
	ระหว่างกลุ่ม	0.616	2	0.308	1.792	0.168
รวม	ภายในกลุ่ม	57.225	333	0.172		
	รวม	57.840	335			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และพิจารณารายคู่ก็ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวม จากผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการบริการที่ดี ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้ปฏิบัติตามสมรรถนะหลัก ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีมที่อยู่ในตัวของผู้บริหาร อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการมุ่งพัฒนาการศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ที่ชัดเจนในการพองค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้อง อาภากรวี อินวงศ์ (2565) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ สิริกัญญา ลีแสน และชนมณี ศิลานุกิจ (2566) ที่พบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริการที่ดีรองลงมาด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีมและด้านที่น้อยที่สุด ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความตระหนักถึงความสำคัญของการบริการที่ดี ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ ให้บริการอย่างเป็นมิตร สุภาพและให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้รับบริการอย่างถูกต้องครบถ้วน

ผลจากการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และ จำแนกตาม วุฒิการศึกษาสูงสุด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูนั้น มีหน้าที่สอนเป็นงานหลักและมีหน้าที่รับผิดชอบงานพิเศษ และงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะหลักสูงกว่าข้าราชการครูในทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลักทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม โดยผู้บริหารสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ที่ชัดเจนในการพาองค์กรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ครูไม่ได้คิดเช่นนั้น โดยมีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติตามสมรรถนะหลัก แต่ครูผู้สอนไม่ได้ปฏิบัติงานตามสมรรถนะของผู้บริหารในทุกด้าน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย จะพบว่า ในด้านการบริการที่ดีและด้านการพัฒนาตนเองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความสามารถในด้านการบริการที่ดีเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและด้านการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งประเด็นนี้จึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ พุทธชาติ พงษ์พิมาย (2558) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่สอดคล้องกับ ประเสริฐ กำเลิศทอง (2560) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดี รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริการที่ดี ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความมุ่งมั่น พัฒนาการปฏิบัติงานโดยเพิ่มสมรรถนะหลักด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดีให้การดำเนินงานมีการตั้งเป้าหมาย วางแผนและกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้งานมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพของงาน ให้อยู่ในระดับมากที่สุดเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.)

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาด้านการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการในระดับมากที่สุด เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 และให้ความสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการต่างๆ กับผู้ร่วมวิชาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการร่วมมือ สนับสนุน เสริมแรง และให้กำลังใจเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและครู

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในด้านการบริการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2.2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ กำเลิศทอง. (2560). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- พุดชาติ พงษ์พิมาย. (2558). *การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ).
- รัชนิกร แสงสว่าง และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2564). การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 13(2), 203-221.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริกัญญา ลิแสนใจ และ ชนมณี ศิลานุกิจ. (2566). สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการและการจัดการร่วมสมัย*, 2(1), 15-26.
- อังคณา อ่อนธานี. (2563). มุมมองในการพัฒนาหลักสูตรผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1), 266-380.
- อาภากรวี อินวงศ์. (2565). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (Second Edition). New York: Harper & Row.

School Administrators' Digital Competency Affecting Internal Quality Assurance Procedure of School Under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

Siriluk Kongkaew^{1*} Nilrat Navakijpaitoon² and Nopparat Chairueng²

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

² Lecturer, Department of Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6655701022@nstru.ac.th

ABSTRACT

This research article aims to study (1) the digital competencies of school administrators, (2) the internal quality assurance operations of schools, (3) the influence of administrators' digital competencies on the internal quality assurance operations of schools, and (4) guidelines for developing administrators' digital competencies to enhance the internal quality assurance operations of schools under the Secondary Educational Service Area Office of Nakhon Si Thammarat. This study employs a mixed-methods research approach. The sample consists of 335 teachers under the Secondary Educational Service Area Office of Nakhon Si Thammarat for the academic year 2024. Data collection tools include questionnaires and interviews focusing on administrators' digital competencies and their impact on internal quality assurance operations. Statistical analyses used include percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings reveal that: the overall digital competencies of school administrators are at a high level. The internal quality assurance operations of schools are generally at a high level. Administrators' digital competencies significantly and positively influence the internal quality assurance operations of schools, with a high positive correlation at a statistical significance level of .01. Guidelines for developing administrators' digital competencies to enhance internal quality assurance operations include: Ensuring administrators possess foundational digital knowledge before implementation, encouraging teachers and staff to integrate digital tools into teaching and learning, developing systems for data storage and analysis, fostering a positive attitude and providing training opportunities for school personnel to learn and appreciate the benefits of digital tools.

Keywords: Digital Competency, School Administrators, Internal Quality Assurance Procedure

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ศิริลักษณ์ คงแก้ว^{1*} นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์² และ นพรัตน์ ชัยเรือง²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6655701022@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (2) การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (3) สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ (4) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผลสัมฤทธิ์ กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่คล้ายคลึงกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับดิจิทัลก่อนนำมาใช้ ต้องส่งเสริมครูและบุคลากรในการนำดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบจัดเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล และที่สำคัญคือต้องสร้างเจตคติเชิงบวก รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้ารับการอบรม เรียนรู้การใช้งาน และเห็นข้อดีของการนำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: สมรรถนะดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขใน เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ ยังให้อิสระสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดว่า สถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (การประเมินตนเอง) พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท โดยมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2561) นอกจากนี้จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างรวดเร็วที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างยิ่ง การบริหารและการจัดการนั้นขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นสำคัญเพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนนายท้ายเรือที่มีหน้าที่ในการคอยคัดหางเสือกำหนดทิศทางให้เรือแล่นไปยังจุดหมาย

ปลายทางได้สำเร็จ ดังนั้น ในโลกปัจจุบันถือเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ไร้พรมแดนผู้บริหารต้องพยายามปรับตัวเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561–2580 ที่มีเป้าหมายในภาพรวมคือ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล และปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

จากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์คุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2565 พบว่า มีข้อเสนอแนะในด้านคุณภาพผู้เรียน ให้สถานศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีต่อเนื่อง ควรมีการนำเสนอข้อมูลในเรื่องของนวัตกรรมที่เป็นผลงานของผู้เรียนที่นำมาต่อยอดว่ามีอะไรบ้าง ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ควรมีการระบุข้อมูลเพิ่มเติมในรายงานการประเมินตนเอง ในประเด็นการพัฒนาวิชาการอย่างรอบด้านและเต็มศักยภาพครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายว่าสถานศึกษาได้มีนโยบายอย่างไร และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการระบุข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานที่เอื้อต่อกระบวนการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ บุคลากรขาดความเข้าใจในเรื่องกระบวนการประกันคุณภาพภายในอย่างถ่องแท้ ขาดการจัดการที่เป็นระบบสารสนเทศ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดแคลนทรัพยากรในการสนับสนุนการศึกษา ขาดการประสานงาน รวมทั้งขาดความร่วมมือในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ไม่ได้ให้ครูและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีการดำเนินการแบบเฉพาะบุคคลโดยส่วนใหญ่จะเป็นครูผู้รับผิดชอบดูแลโครงการนั้น ๆ ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินการบริหารงานในองค์กรไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (โรงเรียนตระพังพิทยาคม, 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งแนวทางหนึ่งที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาภายใต้กรอบและนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา โดยยึดเอาแนวทางของการดำเนินงานตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มากำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในกรอบ 5 และเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ดีอันจะเกิดประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 71 โรงเรียน จำนวน 2,583 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 71 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 335 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1932)

5 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1932)

5 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3. สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือรับรองเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยใช้ระบบ Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ My office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 335 ชุด

3) นำผลการตอบกลับจากกลุ่มตัวมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ

4.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน และเวลาที่กำหนด โดยใช้เครื่องมือจากแถบบันทึกเสียง และการจดบันทึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยมีการดำเนินการดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่า ร้อยละ

5.2 วิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

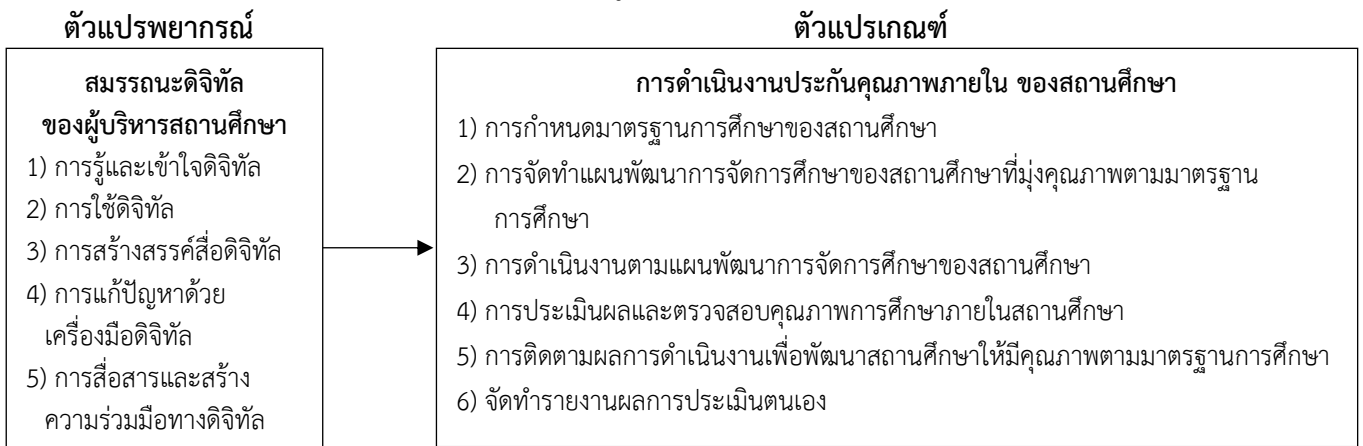
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.5 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จากแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประเด็นจากบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามความต้องการจำเป็น และนำเสนอในลักษณะการบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการใช้ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัล ($\bar{X} = 4.37$) และค่าที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล ($\bar{X} = 4.21$)

2. การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้าน พบว่า การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.50$) อยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.40$)

3. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .885$) มีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการรู้และเข้าใจดิจิทัล (X_1), ด้านการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล (X_3), ด้านการแก้ไขปัญหาคด้วยเครื่องมือดิจิทัล (X_4) และ ด้านการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัล (X_5) ส่วนด้านที่ไม่สัมพันธ์กัน คือ ด้านการใช้ดิจิทัล (X_2) โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย เท่ากับ 0.783 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว เท่ากับ 0.781 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.24803 แสดงว่าสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์ผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 78.30 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปร	b	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.838	.110		7.594	.000
การรู้และเข้าใจดิจิทัล (X_1)	.362	.046	.371	7.932	.000
การสร้างสรรคส์ื่อดิจิทัล (X_3)	.240	.052	.288	4.612	.000
การแก้ไขปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (X_4)	.127	.057	.149	2.214	.028
การสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัล (X_5)	.113	.043	.141	2.615	.009
R = .885 ^d		R ² = .783		F = 298.425	
SE _{est} = .24803		R ² _{adj} = .781		a = .838	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ด้านการรู้และเข้าใจดิจิทัล หน่วยงานต้นสังกัดต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดิจิทัลก่อนนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านการใช้ดิจิทัล หน่วยงานต้นสังกัดต้องสนับสนุนให้ผู้บริหารนำดิจิทัลมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ผู้บริหารควรได้รับการฝึกฝนในการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ เพื่อช่วย การตัดสินใจ การประเมินและการติดตามผลการดำเนินงานการศึกษากลับไปอย่างมีระบบและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้น

ด้านการสร้างสรรคส์ื่อดิจิทัล หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมความสามารถในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพแก่ผู้บริหารด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม ให้การอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือสร้างสรรคส์ื่อดิจิทัล เพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถติดตามผลและให้ข้อเสนอแนะได้อย่างทันเวลา เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้านการแก้ไขปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ผู้บริหารได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น Data Analytics เพื่อประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการการศึกษาและหาวิธีแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว การฝึกใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและทันเวลา

ด้านการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัล หน่วยงานภายในและภายนอกสร้างความร่วมมือในการสื่อสารและการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาหรือระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและง่ายดาย ประหยัดเวลา เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร ลดช่องว่างสร้างข้อตกลงร่วมกัน ช่วยในการวางแผน และแลกเปลี่ยนแนวคิด รวมทั้งมีการนิเทศติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อตอบสนองนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

ผลการศึกษาศมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในเครื่องมือที่ใช้และการปรับตัวต่อเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์และเป้าหมายของการศึกษา โดยเฉพาะในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการบริหารจัดการและตรวจสอบผลการดำเนินงาน การใช้ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ในการประเมินและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพเป็นไปอย่างมีระบบและทันสมัย ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และชุมชนได้ดี เช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การจัดประชุมออนไลน์ หรือการส่งข้อมูลผ่านช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการประกันคุณภาพ ตลอดทั้งยังสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลในการดำเนินงานประกันคุณภาพมีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วรารุณี มุขกระโทก และกุลจิรา รักษนคร (2566) ศึกษาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 พบว่า ผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

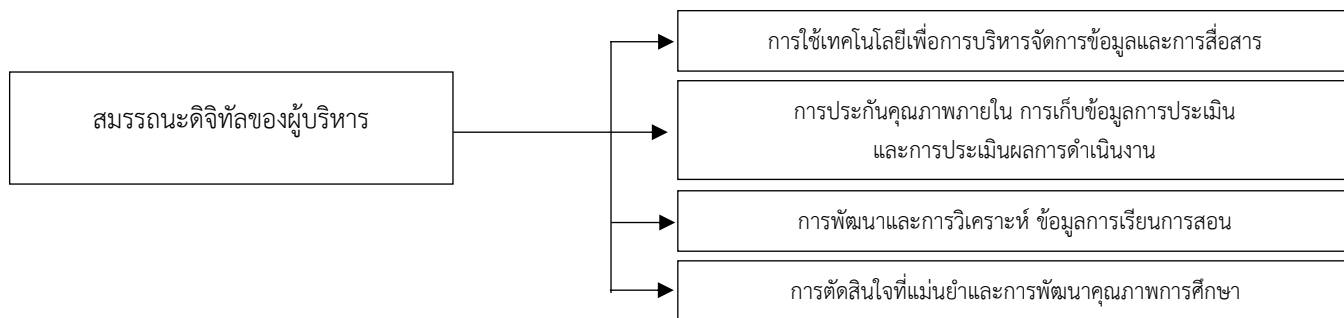
ผลการศึกษาดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงการมี แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและได้รับการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอจากผู้บริหารและคณะครู สถานศึกษามี การนำประโยชน์จากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ไปใช้เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ ผู้รับบริการ และผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ มาหะมะบาคอรี มาซอ (2564) ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 พบว่า ผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารส่งผลกระทบต่อดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยสามารถทำนายผลได้ถึงร้อยละ 78.40 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายที่ 0.2477 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาส่งผลกระทบต่อประกันคุณภาพภายในเนื่องจากผู้บริหารที่มีความรู้และความเข้าใจในด้านดิจิทัลสามารถนำ เครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการสร้างสรรค์สื่อ การแก้ไขปัญหาด้วยเทคโนโลยี และการสื่อสารที่ดี ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในอย่าง มีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ สิริพร บุญทิพย์ (2565) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต1 พบว่า ผลโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า องค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการวิจัยมีความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถด้านดิจิทัลของผู้บริหาร เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยองค์ความรู้ใหม่สามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารและผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพ สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารมีผลโดยตรงต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการข้อมูล การสื่อสาร และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน
2. สมรรถนะดิจิทัลที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีสมรรถนะดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้ง การรู้และเข้าใจดิจิทัล การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสรรค์สื่อ การใช้ดิจิทัลในการแก้ไขปัญหา และการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัล ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานในด้านต่าง ๆ ของการประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการข้อมูลและการสื่อสาร เพื่อให้การประกันคุณภาพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ช่วยให้การตัดสินใจและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเป็นไปอย่างแม่นยำและมีประสิทธิผลสูงขึ้น

การศึกษานี้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลและการสื่อสารจะช่วยให้กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนมีความแม่นยำและตอบสนองได้ดียิ่งขึ้น สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจในการปรับปรุงการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารที่ต้องส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในทุกระดับขององค์กรเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างสรรคส์ื่อดิจิทัล

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .885$) มีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการรู้และเข้าใจดิจิทัล ด้านการสร้างสรรคส์ื่อดิจิทัล ด้านการแก้ไขปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และด้านการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัลโดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย เท่ากับ 0.783 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว เท่ากับ 0.781 หรือร้อยละ 78.10 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.24803 หรือร้อยละ 24.80 แสดงว่าสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการรู้และเข้าใจดิจิทัล ด้านการสร้างสรรคส์ื่อดิจิทัล ด้านการแก้ไขปัญหาด้วย เครื่องมือดิจิทัล และด้านการสื่อสารและสร้างความร่วมมือทางดิจิทัลร่วมกันพยากรณ์ ผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 78.30 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า ควรสนับสนุนให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการบริหารตามภารกิจของสถานศึกษา รวมทั้งมีการนิเทศติดตามส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อตอบสนองนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรส่งเสริมการอบรมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยจัดตั้งโครงการอบรมและฝึกอบรมที่เน้นการสร้างทักษะในการใช้งานเครื่องมือดิจิทัลและการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมุ่งเน้นการใช้งานเครื่องมือที่ใช้งานง่ายและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทั้งพัฒนาเครื่องมือดิจิทัล และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการติดตามผลและการปรับปรุงคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินและการตรวจสอบเป็นฐานในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหาร เช่น การฝึกอบรม การสนับสนุนจากหน่วยงาน หรือการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยอาจทำการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับอุปสรรคที่ผู้บริหารต้องเผชิญในการพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงวิธีการหรือแนวทางในการปรับปรุงและเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลในระยะยาว

2.2 ควรมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ผลกระทบของสมรรถนะดิจิทัลที่ผู้บริหารมีต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เช่น ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจที่รวดเร็วขึ้นจากการใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มาหะมะบาคอรี มาซอ. (2564). *การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา).
- โรงเรียนตรังพิทยาคม. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565*. สืบค้นจาก http://www.trapang.ac.th/datashow_235486.
- วราวุฒิ มุขกระโทก และ กุลจิรา รักชนคร. (2566). สมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 6(17), 68-79.
- สิริพร บุญทิพย์. (2565). *สมรรถนะของผู้บริหารกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต1*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). *กรอบสมรรถนะด้านดิจิทัล สำหรับพลเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2561). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. สืบค้นจาก <https://www.onesqa.or.th/th/download/1183/>.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1–55.

The Collaborative Leadership Affecting Educational Quality of Schools Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

Mariam CHingchai^{1*} Nilrat Navagitpaitoon² and Nopparat Chairueng²

¹ *Master of Education Program in Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand*

² *Lecturer, Department of Educational Administration, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: mchingchai466@gmail.com*

ABSTRACT

This research aims to study (1) the level of collaborative leadership among school administrators, (2) the educational quality of schools, (3) the impact of collaborative leadership on educational quality, and (4) guidelines for developing collaborative leadership to enhance school quality under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 3. The study employed a mixed-methods approach, with a sample of 307 teachers and educational personnel. Data were collected using questionnaires on collaborative leadership and school quality. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The findings revealed that: 1) The overall level of collaborative leadership affecting educational quality was at the highest level. 2) The overall educational quality of schools was at the highest level. 3) Collaborative leadership of school administrators significantly influenced educational quality, both overall and in specific aspects, with a statistically significant positive correlation at the .01 level and a high positive correlation coefficient of .895. 4) The guidelines for developing collaborative leadership among school administrators that impact educational quality is as follows: (1) Collaborative management to align with good governance principles. (2) Jointly setting vision and goals among administrators, teachers, and staff, along with continuous self-development. (3) Supporting school management to become a learning hub, with monitoring and evaluation. (4) Engaging in collaborative discussions to improve work practices. (5) Promoting continuous teacher development and morale-building for staff appropriately. (6) Trusting in the capabilities of subordinates to achieve organizational goals.

Keywords: Leadership, Collaborative, Quality of Educational

ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

มาเรียม ชิงชัย^{1*} นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์² และ นพรัตน์ ชัยเรือง²

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mchingchai466@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษา (2) คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (3) ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งหมด 307 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจและคุณภาพของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับเชิงบวกในระดับสูง เท่ากับ .895 และ 4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า (1) บริหารแบบร่วมแรงร่วมใจ เพื่อสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (2) กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน ระหว่างผู้บริหาร คณะครู และบุคลากร พร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (3) สนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ พร้อมกำกับติดตามและประเมินผล (4) ปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน (5) ส่งเสริมการพัฒนาครูและสร้างขวัญกำลังใจ ให้บุคลากรอย่างเหมาะสม และ (6) เชื่อมมั่นในความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชา ในการนำองค์การบรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ร่วมแรงร่วมใจ, คุณภาพการศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การทำงานในองค์กรต้องเผชิญกับการแข่งขันสูงและแรงกดดันที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาความคิด ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารจัดการภายในองค์กรการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและพัฒนาคนให้เป็นกำลังหลักในการพัฒนาชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการขับเคลื่อนทิศทางการให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีความโดดเด่นทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรมทางการบริหาร เพื่อตอบสนองต่อการแข่งขันที่ไม่มีที่สิ้นสุดในยุคปัจจุบัน เป้าหมายสำคัญคือการให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับระบบการศึกษา และเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

Telford (1996) เสนอทฤษฎีภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative leadership) โดยเน้นว่าผู้นำทางการศึกษาควรเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียนมากกว่าการบริหารจัดการองค์ความรู้เพียงอย่างเดียว ผู้นำต้องเข้าใจบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน และมีคุณลักษณะของนักการศึกษาที่มากกว่านักบริหารจัดการที่ยึดกฎระเบียบ ทฤษฎีนี้แบ่งกรอบการบริหารออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) โครงสร้าง 2) การเมือง 3) ทรัพยากรมนุษย์ และ 4) สัญลักษณ์ ซึ่งภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจมุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กรที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ผู้นำต้องสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ประภาพร สำเรียงจิตต์ (2558) เสริมว่า ภาวะผู้นำแบบนี้วัดได้จากความไว้วางใจ วิสัยทัศน์ร่วม ความผูกพัน การตัดสินใจร่วม การจัดการความเสี่ยง และความขัดแย้ง

ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันของบุคลากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งในด้านการตัดสินใจ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาระบบบริหารที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม การศึกษาภาวะผู้นำแบบนี้จึงเป็นหัวข้อสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งมีความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3, 2566) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว โดยเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานและผลกระทบจากการใช้ภาวะผู้นำดังกล่าวต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการ ผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในอนาคต และสร้างความเข้าใจในบทบาทของภาวะผู้นำที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3.
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู และบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2567

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 307 คน โดยการใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) มีวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้กลุ่มอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา (Cluster Sampling) ได้ทั้งหมด 6 อำเภอ แล้วแบ่งสัดส่วนแต่ละกลุ่ม (Proportional Sampling)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมี 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้ประเด็นข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กันกับแบบสอบถามส่วนที่ 2 เพื่อที่จะได้รับข้อมูลให้ครอบคลุมกับการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้อุปกรณ์บันทึกภาพ และเสียงเพื่อช่วยบันทึกข้อมูลที่สำคัญในการสัมภาษณ์

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างแบบสอบถามและหาค่าคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และปรึกษาอาจารย์เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิด

3.1.2 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วขอคำแนะนำและตรวจสอบหาค่าความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วเลือกคำถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 ขึ้นไปมาสร้างแบบสอบถามและนำไปทดลองใช้ (Try Out) 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) ค่าความเชื่อมั่นที่ .96

3.1.3 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการทดลองใช้แล้วนำไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร และทฤษฎี วิธีการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.2 นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.2.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง

3.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 แบบสอบถามได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์ในการตอบ

4.2 แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 307 คน ได้จัดส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทางผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.3 การสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารจำนวน 2 คนที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และครู จำนวน 3 คนที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 15 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

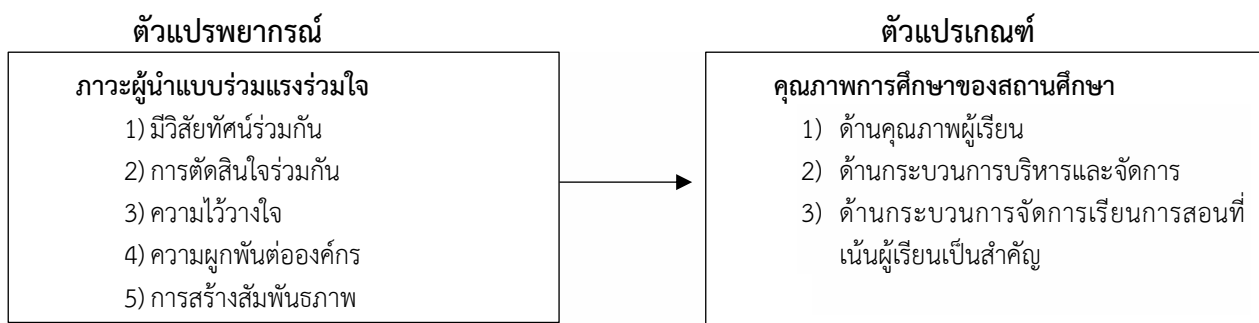
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลประมวลผลด้วยโปรแกรม เพื่อหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าอื่น ๆ ที่ต้องการ เพื่อให้เห็นข้อมูลในแต่ละส่วนในแบบสอบถามดังนี้ 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ผลการวิเคราะห์คุณภาพของสถานศึกษา 4) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษานำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ภาพ ($\bar{X}=4.64$, S.D. = 0.50) ความไว้วางใจของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.50) การตัดสินใจของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.51) ความผูกพันต่อองค์กร ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.63) และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}=4.62$, S.D. = 0.51)

2. คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3.

ผลการวิเคราะห์คุณภาพของสถานศึกษาพบว่า คุณภาพของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.65$, S.D. = 0.49) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.64$, S.D. = 0.49) และ คุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}=4.64$, S.D. = 0.50)

3. ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาโดยใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน

ตัวแปร	ด้านคุณภาพผู้เรียน	ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเรียนเป็นสำคัญ	ด้านคุณภาพของสถานศึกษา
การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	.831**	.775**	.755**	.911**
การตัดสินใจของผู้บริหาร	.768**	.740**	.715**	.924**
ความไว้วางใจของผู้บริหาร	.800**	.793**	.779**	.947**
ความผูกพันต่อองค์กร	.793**	.761**	.757**	.921**
การสร้างสัมพันธ์ภาพ	.781**	.823**	.755**	.911**
ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจ	.939**	.951**	.949**	.887**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในลักษณะคล้ายตามกัน ($r_{xy} = .887$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับคุณภาพของสถานศึกษาของสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ อำนาจในการพยากรณ์ อำนาจในการประกรณ์ปรับแก้และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์

Model	R	R Square	Adjusted R square	Std. Error of the estimate	sig
1	.895 ^a	.801	.797	.15727	.000

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .895

ประสิทธิภาพในการทำนาย เท่ากับ .801

ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ .797

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย เท่ากับ .15727

จากตารางที่ 2 ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .895^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีประสิทธิภาพในการทำนายเท่ากับ .801 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ .797 และมีค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ .15727

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารสถานศึกษาได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนนำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาพบว่า

4.1 การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มองการณ์ไกล และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่เป็นมิตร แสดงออกถึงความรัก ความหวังดี และความเสียสละ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือและแสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน

4.2 การตัดสินใจร่วมกัน หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ผู้บริหารทำงานเป็นทีม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นและแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ สนับสนุนและให้กำลังใจเมื่อเผชิญปัญหา แสดงความเห็นอกเห็นใจ และ

ช่วยแก้ไขปัญหาาร่วมกัน คอยส่งเสริมและพัฒนาสมาชิกในทีมให้มีความรู้และความสามารถ เน้นการมีส่วนร่วม ยึดหลักความ ยุติธรรม ไม่ลำเอียง และมีใจเป็นกลาง พร้อมทั้งแสดงออกถึงความรักและความหวังดีต่อทุกคน

4.3 การสร้างความไว้วางใจ หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าของครูและนักเรียน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ทำงานและแสดง ศักยภาพอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งร่วมยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น เปิดใจรับฟังความคิดเห็น มีความอดทน อดกลั้น และใช้ สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ให้ความเป็นธรรม เสมอภาค และชื่นชมใน ความสำเร็จของบุคลากร พร้อมให้รางวัลเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ รวมถึงกระชับความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนและ ชุมชนด้วยความรักและความหวังโยอย่างแท้จริง

4.4 ความผูกพันต่อองค์กร หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล เป็นแบบอย่าง ที่ดี สร้างความศรัทธาและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับชุมชน ยึดหลักการมีส่วนร่วม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ควรกระจาย งานอย่างเป็นธรรม ให้เกียรติและเชื่อมั่นในความสามารถของผู้อื่นโดยไม่เกิดความอิจฉาหรือหวาดกลัวต่อความสามารถของ ผู้อื่น ร่วมยินดีในความก้าวหน้าและความสำเร็จของสมาชิกในองค์กร พร้อมทั้งมอบรางวัลหรือคำชื่นชมในโอกาสที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4.5 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจด้านความการสร้างสัมพันธ์ภาพ ผู้นำควรพัฒนา มีทักษะใน การฟังและเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง รวมถึงสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับสมาชิกในทีม เพื่อให้ทุกคนรู้สึก ว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

4.6 แนวทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและ ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ โดยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรและส่งเสริมการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตามตำแหน่งหน้าที่ จัดการ เรียนการสอนที่หลากหลาย และส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนการเข้าร่วมอบรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ของครู และบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเงิน วิชาการ บริหารทั่วไป และบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและทันสมัย ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผล

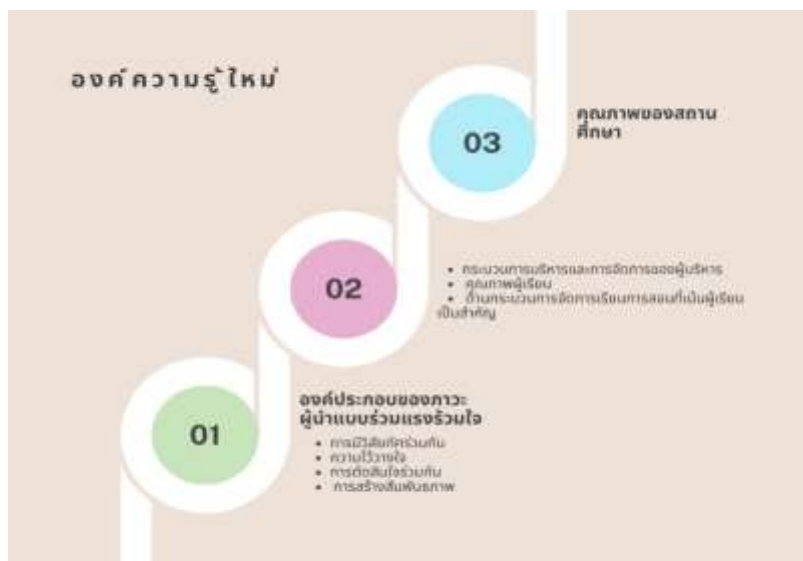
ระดับของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ความไว้วางใจ การตัดสินใจร่วมกัน และการ สร้างสัมพันธ์ภาพ ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจ จะช่วยเสริมสร้าง คุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงถือเป็นกลไกหลักที่ขับเคลื่อนระบบการศึกษาไทยไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้อย่างมี ประสิทธิภาพภาวะผู้นำลักษณะนี้เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในองค์กรได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ และทำงานเป็นทีม ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่สร้างสรรค์และมีความสามัคคี ผู้บริหารเปรียบเสมือนกับต้นเรือที่ นำพาสถานศึกษาไปสู่ทิศทางที่เหมาะสม โดยมีบทบาททั้งในการวางแผน กระตุ้น จูงใจ และเป็นต้นแบบในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญไช จันทร์ศรีนา และคณะ (2562) พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมมีอรรถพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าคุณภาพของสถานศึกษา ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของ ผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญในการบริหารจัดการในสถานศึกษา การปรับเปลี่ยน พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยกระบวนการจัดการ ของผู้บริหารในสถานศึกษา มีการสร้างความตระหนักและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลต่อหน้าที่ มีการสนับสนุนบุคลากรในหลาย ๆ

รูปแบบ การประชุม สัมมนา ปรับปรุงอาคารสถานที่พร้อมทั้งจัดคนให้เหมาะสมกับงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้อง งานวิจัยของ Pena (2000) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของครอบครัว ภายในสิ่งแวดล้อมโรงเรียน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเชื้อสายแม็กซิกัน - อเมริกันด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง พบว่า ปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมในทัศนะผู้ปกครอง คือ ภาษาต่างกันเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้ภาษาสเปน ขณะที่โรงเรียนและครูผู้สอน เป็นภาษาอังกฤษทำให้ผู้ปกครองไม่เข้าใจ และเป้าหมายวัฒนธรรมที่แตกต่าง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความคิดเห็นผู้ปกครองซึ่งคิดว่าการศึกษาเป็นหน้าที่รับผิดชอบของโรงเรียน จึงไม่ต้องการจะแทรกแซงการทำงานของครูความไม่เข้าใจในระบบการศึกษา ขาดคนดูแลเด็กเล็กที่บ้าน เวลาทำงานที่ไม่ตรงกัน ปัญหาครอบครัว และประโยชน์ของกิจกรรม ความคิดเห็นที่มีต่อครูคือ รู้สึกด้อยค่าและเหมือนถูกออกคำสั่งมากกว่าคำแนะนำ ส่วนผู้บริหารก็มีการะงานมาก พฤติกรรมที่แสดงออกไม่จริงใจ และขาดการยอมรับในตัวผู้บริหารขณะที่ผู้บริหารและครูเห็นว่ามีการะหน้าที่เพิ่มขึ้นหากผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น

ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เนื่องมาจากภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการบริหารโรงเรียนทุกด้าน ที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา และการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ ตลอดจนอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือสนับสนุนวิธีการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นและความสามารถในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ กล่าวยกย่องชมเชย ในความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคล ที่มีความแตกต่าง พร้อมทั้งส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้งานใหม่ๆสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ให้ความเป็นกันเอง ทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกันขององค์กร ซึ่งนำไปสู่แนวคิดใหม่ในการแก้ไขปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ โดยการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการตรวจสอบและค้นหาความจริงในการแสดงความคิดเห็น เพื่อได้มาซึ่งแนวคิดใหม่ๆหรือกระบวนการที่นำไปสู่การตัดสินใจเลือกข้อสรุป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไป จนกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เกศศิรินทร์ มหรรณพ (2565) พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูงมาก โดยด้านการจัดระบบการดำเนินงานมีความสัมพันธ์สูงสุด และภาวะผู้นำแบบร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารร่วมกันพยากรณ์ผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยได้ร้อยละ 87.6

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 การศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ความไว้วางใจ 3) การตัดสินใจร่วมกัน และ 4) การสร้างสัมพันธภาพ เพื่อใช้กำหนดเป้าหมายในทิศทางเดียวกันซึ่งจะง่ายต่อการบริหารและการจัดการ บุคลากรทางการศึกษา และนำไปสู่คุณภาพผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ด้วยตนเองนำไปสู่คุณภาพของสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำในสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำเน้นการร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งครูและบุคลากรในองค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาและประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในแต่ละสถานศึกษา

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ความไว้วางใจ ความผูกพันต่อองค์กร และ การสร้างสัมพันธภาพ โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับเชิงบวกในระดับสูง เท่ากับ .895 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแสดงให้เห็นว่า การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำส่งผลให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้นอย่างชัดเจน

แนวทางในการพัฒนาผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจ ได้แก่ การบริหารที่เน้นการร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจให้กับทีมงาน และเน้นการฟังความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของเพื่อกำหนดแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานในการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาร่วมกัน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ควรนำผลการวิจัยไปจัดทำหลักสูตรอบรมสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีและนำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบมุมมองความคิดเห็นภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหารที่แตกต่างกัน

2.3 ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการพัฒนาสถานศึกษา จุดเด่นหรือแนวปฏิบัติ ที่ดีที่จะส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจที่สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการ ในด้านการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาวิจัยในเรื่องภาวะผู้นำแบบร่วมแรงร่วมใจ ด้านนโยบายและการวางแผนการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อได้ทราบแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกศศิริรินทร์ มหรรณพ. (2565). *ภาวะผู้นำแบบร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12*. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช).
- บุญไช จันทร์ศรีนา, วราภรณ์ ไทยมา และ วัลย์ชอุ่ม อยู่ในิสิต. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของภาครัฐ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 17(1), 213-233.
- ประภาพร สำเรียงจิต. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบร่วมมือรวมพลังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological test*. (5th Ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Pena, D. C. (2000). Parent involvement: Influencing factors and implications. *The Journal of Educational Research*, 94(1), 42-54.
- Telford, H. (1996). *Transforming Schools through Collaborative Leadership*. London: Falmer Press.

Organizational Commitment of Judicial Officers and Personnel in the Supreme Court

Kwanchanok Srikumnual^{1*} and Juthatip Klaitubtim²

¹ *Master's degree student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

² *Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: kwanchanok.sr@ku.th*

ABSTRACT

This research article aims: (1) to study the level of organizational commitment of judicial officers and personnel in the Supreme Court, (2) to compare the organizational commitment of judicial officers and personnel in the Supreme Court based on personal factors; and (3) to study the relationship between organizational climate and organizational commitment of judicial officers and personnel in the Supreme Court. This research is a quantitative study. The population in this study consists of judicial officers and personnel working in the Supreme Court. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula, and a stratified random sampling method was employed, resulting in a total of 200 participants. The data collection instrument used in this study was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient, with a statistical significance level of .05. The research findings revealed that: 1) The level of organizational commitment of judicial officers and personnel in the Supreme Court is at a high level. 2) Personal factors, including gender, age, marital status, level of education, monthly income, job position, and department, do not show significant differences in organizational commitment. However, the length of service significantly affects organizational commitment, with a statistical significance at the .05 level. 3) The organizational climate has a moderate relationship with the organizational commitment of judicial officers and personnel in the Supreme Court, with a statistical significance at the .05 level.

Keywords: Organizational Commitment, Organizational Climate, Judicial Officials and Personnel in the Supreme Court

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

ขวัญชนก ศรีค่านวล^{1*} และ จุชาทิพ คล้ายทับทิม²

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kwanchanok.sr@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา (2) ศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศาลฎีกา โดยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane's และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและหาสัดส่วนได้จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์การ, บรรยากาศองค์การ, ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ มีบทบาทสำคัญ องค์การต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนองค์การคือทรัพยากรมนุษย์ โดยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความผูกพันต่อองค์การเป็นกลไกสำคัญในการนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น นอกจากนี้ องค์การที่สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีจะส่งผลให้บุคลากรมีความพึงพอใจในงานและเกิดความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McGregor (1960) และ Owen (1991) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของบรรยากาศองค์การที่ดีในการสนับสนุนให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยองค์การควรเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วม และได้รับความไว้วางใจในการทำงาน ลดการควบคุมที่เข้มงวด และสร้างแรงจูงใจภายใน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและเกิดความผูกพันกับองค์กร เนื่องจากบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความรู้สึก ทศนคติ ความพึงพอใจในงาน รวมถึงพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานซึ่งต้องมึลักษณะที่เอื้อต่อการทำงาน โดยมีปัจจัยบรรยากาศองค์การที่สำคัญ เช่น โครงสร้างองค์การ ความอบอุ่น การสนับสนุน การให้รางวัลมีบทลงโทษ ความขัดแย้ง และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Litwin & Stringer, 1968) อันส่งผลให้บุคลากรเกิดความสุขในการทำงาน มีทัศนคติที่ดี มีความพึงพอใจในงาน และเกิดความผูกพันต่อองค์การ

ศาลฎีกาเป็นหน่วยงานสำคัญของประเทศ มีลักษณะงานที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง โดยมีข้าราชการศาลยุติธรรม และบุคลากรที่มีหน้าที่สนับสนุนการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาในด้านงานธุรการ งานวิชาการ และส่งเสริมงานตุลาการ จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถและการสั่งสมประสบการณ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกากำลังประสบปัญหาการขาดอัตรากำลังที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานและการขับเคลื่อนงานให้มีความต่อเนื่อง โดยมีข้าราชการศาลยุติธรรมยื่นคำร้องขอย้ายไปยังหน่วยงานอื่นเพิ่มขึ้นทุกปี เช่น ในปี พ.ศ. 2565 มีบุคลากรย้ายออก 20 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 32 คนในปี พ.ศ. 2567 (ส่วนช่วยอำนวยการ สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา, 2567) ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการรักษาบุคลากรที่มีคุณค่าเอาไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยดึงดูดให้บุคลากรปฏิบัติงานกับองค์กรได้อย่างยาวนานและนำไปสู่การสร้าง ความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากความผูกพันต่อองค์กรเป็นสภาวะทางจิตจิตใจของแต่ละบุคคลที่มีต่อองค์กร ซึ่งสภาวะดังกล่าวมีอิทธิพลและส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่จะดำรงอยู่ในองค์กร โดยมีองค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์กร 3 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจ มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เต็มใจที่จะช่วยเหลือองค์กรโดยอุทิศตนให้กับองค์กร 2) ด้านการคงอยู่กับองค์กร เป็นความผูกพันของบุคคลในองค์กรที่หวังผลตอบแทนที่มีความคุ้มค่าต่อการคงอยู่กับองค์กรนั้น และ 3) ด้านบรรทัดฐานของสังคม เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ แนวคิด และกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับและถือปฏิบัติ เพื่อตอบแทนองค์กร โดยบุคลากรจะแสดงออกมาในด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร (Allen & Mayer, 1990) ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรเกิดความสุขในการทำงานและอยู่ร่วมกับองค์กรได้อย่างยาวนาน

ดังนั้น จากปัญหาการโยกย้ายบุคลากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการรักษาบุคลากรที่มีคุณค่าเพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร จึงได้ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการทำงานภายในศาลฎีกาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานและสร้างความผูกพันต่อองค์กรในระยะยาว จะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำนวนทั้งหมด 392 คน (ส่วนช่วยอำนวยการ สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา, 2567) โดยใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเนะ (Yamane Taro, 1967) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากขึ้น การวิจัยครั้งนี้จะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การในศาลฎีกา ตามแนวคิดของ Litwin & Stringer (1968) โดยผู้วิจัยเลือกศึกษา 6 ด้านที่สอดคล้องกับองค์การที่ทำกรวิจัย ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์การ 2) ความอบอุ่น 3) การสนับสนุน 4) การให้รางวัลและการลงโทษ 5) ความขัดแย้ง และ 6) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 3 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา ตามแนวคิดของ Allen & Meyer (1990) แบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความผูกพันด้านจิตใจ 2) ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ และ 3) ความผูกพันด้านบรรทัดฐานของสังคม

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีเพศต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีอายุต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีประเภทตำแหน่งต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.7 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีส่วนงานที่สังกัดต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.8 ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่กำลังศึกษาจำนวน 30 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นรายข้อ และคำนวณค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งหมดโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 จากนั้นดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ และส่งไปในกลุ่มไลน์ของเจ้าหน้าที่ในศาลฎีกา

4.2 นำแบบสอบถามที่มีผู้ตอบครบจำนวน 200 ชุด ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน และบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

5.1.1 ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับการอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

5.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับอธิบายปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การและระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) สำหรับจัดลำดับและหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้

5.2.1 ค่า t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2 ค่า One – way ANOVA หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้ทดสอบเปรียบเทียบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป

5.2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับของความสัมพันธ์ (r) ดังนี้

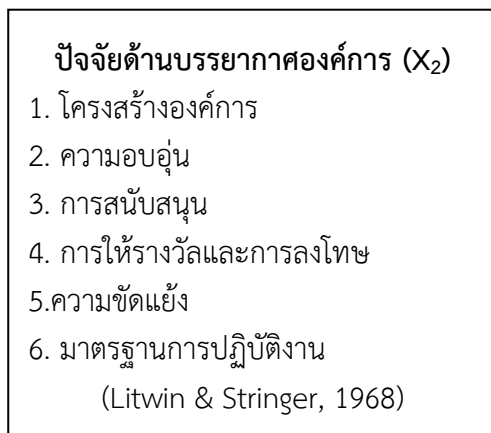
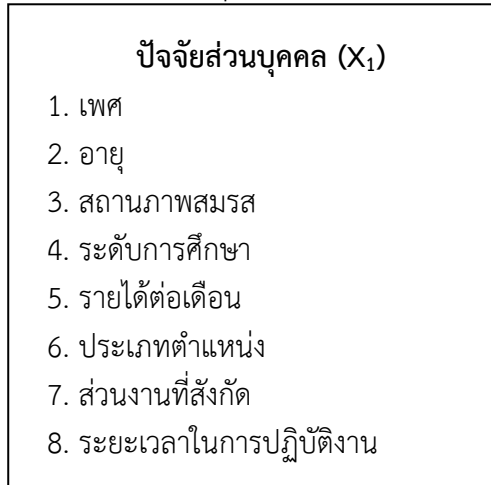
ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.91 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.71 – .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.51 – .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.31 – .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 – .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

โดยเครื่องหมาย + , - หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บอกถึงทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 โดยที่ r มีเครื่องหมาย + หมายถึง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และ r มีเครื่องหมาย - หมายถึง มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน

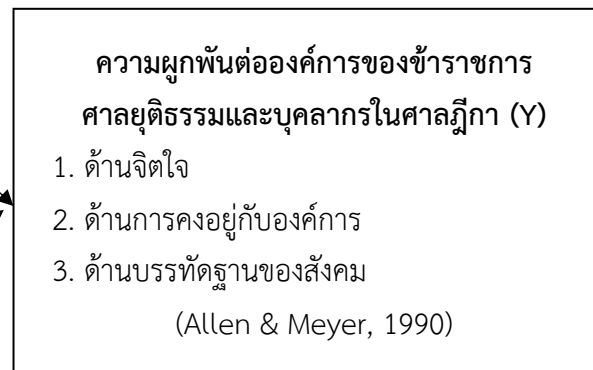
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ มีกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ Litwin & Stringer (1968) โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษา 6 ด้านที่มีความสอดคล้องกับองค์การ และตัวแปรตาม คือ ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา ตามแนวคิดของ Allen & Meyer (1990) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านจิตใจ รองลงมาคือ ด้านบรรทัดฐานของสังคม และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการคงอยู่กับองค์การ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาโดยรวม

(n = 200)

ระดับความผูกพันต่อองค์กร	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านจิตใจ	4.51	.72	มาก
2. ด้านการคงอยู่กับองค์กร	4.08	.83	มาก
3. ด้านบรรทัดฐานของสังคม	4.44	.62	มาก
รวม	4.35	.72	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามเพศ พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .698 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า เพศแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามเพศ

(n = 200)

เพศ	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	81	4.39	.59	.87	.698
หญิง	119	4.31	.68		

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามอายุ พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .309 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า อายุแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามอายุ

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.49	3	.50	1.21	.309
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	80.56	196	.41		
รวม	82.04	199			

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .924 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า สถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามสถานภาพสมรส

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.07	2	.03	.08	.924
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	81.98	197	.42		
รวม	82.04	199			

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .953 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.04	2	.02	.05	.953
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	82.00	197	.42		
รวม	82.04	199			

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .160 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.71	4	.68	1.66	.160
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	79.33	195	.41		
รวม	82.04	199			

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามประเภทตำแหน่ง พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .913 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า ประเภทตำแหน่งแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามประเภทตำแหน่ง

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.22	3	.07	.18	.913
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	81.82	196	.42		
รวม	82.04	199			

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามส่วนงานที่สังกัด พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .094 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า ส่วนงานที่สังกัดแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามส่วนงานที่สังกัด

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	8.67	14	.62	1.56	.094
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	73.38	185	.40		
รวม	82.04	199			

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .018 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

(n = 200)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	4.84	4	1.21	3.05	.018*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	77.21	195	.40		
รวม	82.04	199			

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความอบอุ่นมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง และอีก 5 ด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความอบอุ่น ด้านความขัดแย้ง ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา

(n = 200)

บรรยากาศองค์การ	ความผูกพันต่อองค์การ		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. โครงสร้างองค์การ	.58	.000*	ปานกลาง
2. ความอบอุ่น	.75	.000*	สูง
3. การสนับสนุน	.65	.000*	ปานกลาง
4. การให้รางวัลและการลงโทษ	.63	.000*	ปานกลาง
5. ความขัดแย้ง	.69	.000*	ปานกลาง
6. มาตรฐานการปฏิบัติงาน	.62	.000*	ปานกลาง
รวม	.65	.000*	ปานกลาง

อภิปรายผล

ระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการที่บุคลากรได้เข้ามาปฏิบัติงานในศาลฎีกา ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยงานอัน ทรงเกียรติ ซึ่งศาลฎีกาเป็นศาลยุติธรรมสูงสุดและมีแห่งเดียวในประเทศไทย ซึ่งศาลมีหน้าที่หลักในการพิจารณาตัดสินข้อ พิพาท ตรวจสอบข้อเท็จจริง ค้นคว้าปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันในด้านความถูกต้อง รวดเร็ว และให้ความเป็น ธรรมแก่ประชาชน เป็นหน่วยงานที่มีความมั่นคงในการทำงานสูง อีกทั้งมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน มีกฎระเบียบที่ เกร่งกรัด มีมาตรฐานในการดำเนินงาน รวมถึงมีผู้บริหาร ผู้พิพากษาที่มีความรู้ความสามารถและคอยให้คำแนะนำทั้งในด้าน การทำงานและการใช้ชีวิต ทำให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นที่จะเติบโตและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานในศาลฎีกา จึงมีความ ผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิทยุทธ์ แสงประเสริฐ (2563) ที่ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อ องค์การของข้าราชการกรมที่ดิน ในหน่วยงานสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง พบว่าข้าราชการกรมที่ดินในหน่วยงานสังกัด ราชการบริหารส่วนกลาง มีความรู้สึกรักในงานที่ทำ เต็มใจที่จะทุ่มเท มีความพยายามอย่างมากในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ รวมทั้งยังมีความรู้สึกอย่างต่อเนื่อง ต้องการที่จะคงอยู่ เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป

ข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะศาลฎีกามี โครงสร้างการบริหารงานที่มีความชัดเจน มีการวางนโยบายและกฎระเบียบที่บุคลากรทุกคนเข้าใจ สามารถยอมรับได้และถือ ปฏิบัติร่วมกันได้ สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมกันและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาใดก็มีความสามัคคีให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม รวมถึงรายได้ต่อเดือนมีความสมเหตุสมผลกับ การปฏิบัติงานและมีการเลื่อนเงินเดือนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม อีกทั้งทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับ มอบหมาย ทำให้รู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์การและพร้อมขับเคลื่อนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานอยู่ เสมอ ซึ่งทุกส่วนงานมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและจะต้องประสานการทำงานซึ่งกันและกัน เพื่อให้การทำงานเกิดความสะดวกและเรียบร้อย ปัจจัยดังกล่าวจึงไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ พิระ แก้วสะอาด (2564) ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของ พนักงานบมจ.ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่ พบว่าในหน่วยงานมีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและให้โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งกับพนักงานเพศชายและเพศหญิง เช่น การให้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน การได้รับสวัสดิการ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเท่าเทียมกัน

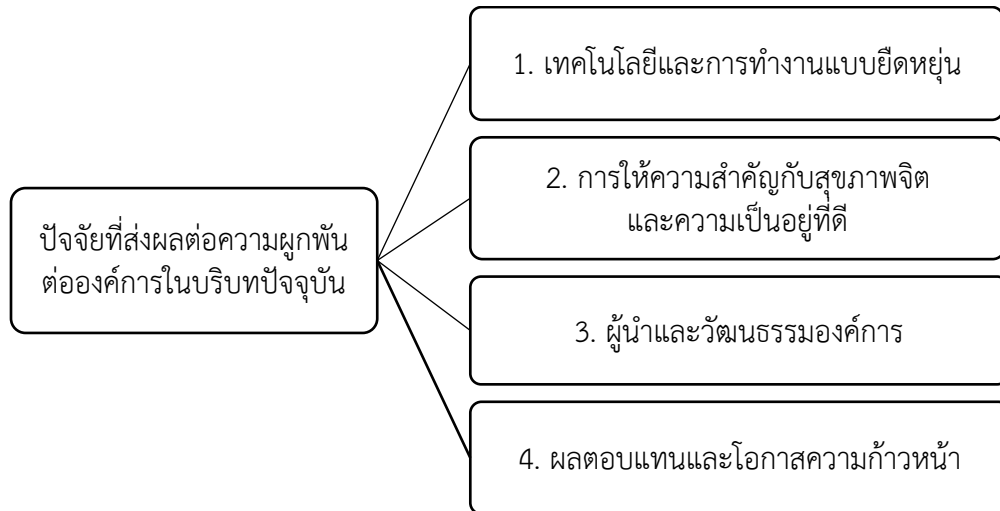
และพบว่าพนักงานบมจ.ธนาคารกรุงไทย สาขาสำนักงานใหญ่ได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยชี้วัดจากผลงานของพนักงานเป็นหลัก ซึ่งไม่จำเป็นว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีผลงานที่ดีกว่าพนักงาน ระดับการศึกษาจึงไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบมจ.ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อีสรีร์ยัก ยศกรกุลวงศ์ (2564) ที่ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสถาบันการบินพลเรือน พบว่าบุคลากรของสถาบันการบินพลเรือนมีความพึงพอใจในรายได้ค่าตอบแทน หรือเงินเดือน ค่าล่วงเวลา สวัสดิการ รวมถึงรายได้อื่น ๆ ที่สถาบันการบินพลเรือนกำหนด ซึ่งบุคลากรได้รับตามเกณฑ์ที่เหมาะสม รายได้จึงไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสถาบันการบินพลเรือน

ในขณะที่ระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสาขาศึกษาที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 - 20 ปี และตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปเป็นผู้ที่ทำงานในสาขาศึกษายาวนาน มีระดับตำแหน่งที่สูง มีความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่และรายได้ มีประสบการณ์และมีความผูกพันกับสาขาศึกษามากกว่าที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1 - 5 ปี จึงส่งผลให้ข้าราชการสาขาศึกษาและบุคลากรในสาขาศึกษาที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ สุริยา (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ความสุขในที่ทำงานและบรรยากาศขององค์กรที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการยาสูบแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ ที่พบว่า พนักงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานกับองค์กร 11 - 15 ปี และ 16 - 20 ปี มีความผูกพันต่อองค์กร น้อยกว่าพนักงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานกับองค์กร 21 ปีขึ้นไป เนื่องจากพนักงานที่มีอายุงานมาก ย่อมมีความคุ้นเคยกับองค์กรมากกว่าพนักงานที่มีอายุงานน้อย เพราะทำงานกับองค์กรมานาน มีการยอมรับและเข้าใจนโยบาย และวัฒนธรรมองค์กรมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจรวมไปถึงความสุขในการทำงาน และบรรยากาศในการทำงาน ที่ส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร

บรรยากาศขององค์กรมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรข้าราชการสาขาศึกษาและบุคลากรในสาขาศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.65$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมและบรรยากาศการทำงานของสาขาศึกษามีลักษณะที่เป็นทางการ มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนเป็นลำดับการบังคับบัญชา ในการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาและบุคลากรจะต้องรักษาความเป็นกลางและยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน การแต่งกายต้องสุภาพเรียบร้อยเป็นไปตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารของสาขาศึกษามีการออกแบบให้สะท้อนความเป็นสถาบันตุลาการ มีความสง่างามและเป็นระเบียบ ภายในอาคารสาขาศึกษามีห้องพิจารณาคดี ห้องทำงานของผู้พิพากษา และพื้นที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศาล บรรยากาศภายในองค์กรบุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งได้รับสนับสนุนการเติบโตในหน้าที่การงานและได้รับการพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จักรพงษ์ ชมวะนา และ ญฐา เมธาบุษยาธร (2567) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสระบุรี พบว่า บรรยากาศขององค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสระบุรี มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับความผูกพันองค์กร ($r = 0.49$) พบว่า บรรยากาศขององค์กรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน ทำให้บุคลากรเข้าใจขอบเขตงานและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรได้รับโอกาสในการตัดสินใจในการทำงานของตนเองทำให้รู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของงาน มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทราบถึงทิศทางการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน บรรยากาศภายในองค์กรเป็นกันเองคล้ายครอบครัว ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญและใส่ใจกับลูกน้องทำให้บุคลากรรู้สึกได้รับการดูแลและมีกำลังใจในการทำงาน บุคลากรได้รับการประเมินผลการทำงานและได้รับคำชมเชยเมื่อทำงานได้ดี ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับความสามารถ ทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างไม่รู้สึกอึดอัดหรือแบกรับภาระมากเกินไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกาพบว่า การสร้างความผูกพันต่อองค์กรต้องอาศัยความเข้าใจในปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และการปรับกลยุทธ์ขององค์กรให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในบริบทปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นภาพที่ 2 ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในบริบทปัจจุบัน

เนื่องจากปัจจุบันการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ รูปแบบการทำงานจึงมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และความคาดหวังของพนักงานที่แตกต่างไปจากอดีต ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงส่งผลโดยตรงต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรโดยพนักงานได้ ดังนี้

1. เทคโนโลยีและการทำงานแบบยืดหยุ่น ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้การทำงานสะดวกยิ่งขึ้น ช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซ้อนได้ เช่น การใช้ Zoom meeting, Google meet, Microsoft Teams ช่วยลดความเครียดจากการเดินทางและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการทำงาน ซึ่งแต่ละองค์กรอาจมีข้อจำกัดที่ต่างกันไป จึงต้องปรับกลยุทธ์การทำงานให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรด้วย

2. การให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีช่วยเพิ่มแรงจูงใจและทำให้พนักงานรู้สึกว่าการใส่ใจและให้ความสำคัญกับตนเอง ซึ่งหากองค์กรให้พนักงานทำงานหนักเกินไป อาจทำให้พนักงานหมดไฟและขาดความผูกพันต่อองค์กรได้

3. ผู้นำและวัฒนธรรมองค์กร โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และให้คุณค่ากับพนักงานจะช่วยสร้างความผูกพันที่แน่นแฟ้น และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดีช่วยเพิ่มความจงรักภักดีของพนักงาน

4. ผลตอบแทนและโอกาสความก้าวหน้า ด้วยคนรุ่นใหม่ต้องการได้รับโอกาสในการเรียนรู้ การเติบโตและพัฒนาตนเองซึ่งจะทำให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าและคงอยู่กับองค์กรได้ในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน พบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านจิตใจ รองลงมาคือ ด้านบรรทัดฐานของสังคม และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการคงอยู่กับองค์กร โดยผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่าง

บรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความอบอุ่นมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง และอีก 5 ด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความอบอุ่น ด้านความขัดแย้ง ด้านการสนับสนุน ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านโครงสร้างองค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการคงอยู่ขององค์การ มีระดับความผูกพันต่อองค์การน้อยที่สุด ดังนั้น ควรพัฒนาแนวทางในการรักษาบุคลากรให้คงอยู่ขององค์การและเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีเพื่อลดความขัดแย้ง เช่น

1.1 ปรับปรุงสวัสดิการและโอกาสความก้าวหน้าให้มีความชัดเจน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้บุคลากรอยู่ขององค์การในระยะยาว

1.2 จัดทำระบบพี่เลี้ยงเพื่อให้บุคลากรที่เข้ามาใหม่ได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์และเกิดความรู้สึกในแง่บวกต่อองค์การ

1.3 ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน และมีนโยบายป้องกันความขัดแย้งในที่ทำงาน

1.4 พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งสำหรับผู้บริหารและบุคลากร

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาการขอย้ายของบุคลากรในศาลฎีกา

2.2 ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลฎีกา นอกเหนือจากปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ

2.3 ควรทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมและบุคลากรในศาลอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของแต่ละศาล

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ ชมวะนา และ ณฐา เมธาบุษยาร. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดสระบุรี. *วารสารนวัตกรรมการสุขภาพและความปลอดภัย*. 1(3), 1-15.
- พิทยุตม์ แสงประเสริฐ. (2563). ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการกรมที่ดิน ในหน่วยงานสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พีระ แก้วสะอาด. (2564). อิทธิพลของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บมจ. ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วราภรณ์ สุริยา. (2565). ความสุขในที่ทำงานและบรรยากาศองค์การที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานการยาสูบแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ส่วนช่วยอำนวยการ สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา. (2567). ข้อมูลสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา. สืบค้นจาก <http://www.supremecourt.or.th/>.
- อิสริย์รัก ยศกรกุลวงศ์. (2564). ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสถาบันการbinพลเรือน. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- Allen, N. J., & Mayer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- Litwin, G., & Stringer, R. (1968). *Motivation and Organizational Climate*. Massachusetts: Harvard University Press.

McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. New York: McGraw-Hill.

Owen, R. G. (1991). *Organizational behavior in education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Yamane, T. (1970). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd Edition). New York: Harper and Row.

Strategies For Early Childhood Education Management of Ambhorn Kindergarten Toward International Standards

Kantatee Theerakaew^{1*} Somkiet Tunkaew² and Sivapron Songsaen²

¹ Master student, Master of education in educational administration, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

² Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kantateethee@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) Study the strengths, weaknesses, opportunities and challenges of Ambhorn Kindergarten (2) Examine the key components of early childhood education management towards international standards (3) Develop strategic management approaches for early childhood education at Ambhorn Kindergarten to meet international standards. This study employs a qualitative research methodology, collecting data through focus group discussions with six school management committee members, including the school director, experts, parent representatives and teacher representatives. Additionally, Appreciation Influence Control (AIC) was utilized, involving the six school management committee members and three experts. The study found that Strengths: Utilization of Active Learning, Holistic Approach, technology and Professional Learning Communities (PLC), teachers possess expertise, administrators have a strong vision. Weaknesses: Lack of strategy in innovation and foreign languages, absence of a teacher development plan for technology and quality assurance systems are not yet a primary tool. Opportunities: Government subsidies help reduce financial burdens; digital technology supports learning; Active Learning and Thai etiquette are widely appreciated. Threats: Frequent changes in government policies, economic downturn, high costs of technology, declining birth rates and new regulations increasing administrative burdens. Key Components of Early Childhood Education Management Towards International Standards consists of (1) Academic Administration; (2) Personnel Management; (3) Experience Design; (4) Developmental Promotion; and (5) Participation. Strategic Management Approaches for Early Childhood Education at Ambhorn Kindergarten Towards International Standards consists of (1) Enhancing the quality of teaching and learning to meet international standards. (2) Developing the competency of teachers and educational personnel. (3) Promoting learner-centered education. (4) Fostering holistic child development, emphasizing moral values and life skills. (5) Strengthening parent and community engagement.

Keywords: Early Childhood Education, International Standards, Strategies Management

กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลอำพรสุมาตราฐานสากล

กันตธี ธีระแก้ว^{1*} สมเกียรติ ตุ่นแก้ว² และ ศิวภรณ์ สองแสน²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kantateethee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนอนุบาลอำพรสุมาตราฐานสากล (2) ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตราฐานสากล (3) สร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสู่มาตราฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลอำพร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน 6 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนครู และการใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC) จากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน 6 คน และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ผลการศึกษาพบว่า จุดแข็ง ใช้ Active Learning, Holistic Approach, เทคโนโลยี, PLC ครูมีความเชี่ยวชาญ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ จุดอ่อน ขาดกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมและภาษาต่างประเทศ ขาดแผนพัฒนาครูด้านเทคโนโลยี ระบบประกันคุณภาพยังไม่เป็นเครื่องมือหลัก โอกาส เงินอุดหนุนช่วยเหลือลดภาระ เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการเรียนรู้ Active Learning และมารยาทไทยเป็นที่นิยม อุปสรรค นโยบายรัฐเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจถดถอย ค่าใช้จ่ายเทคโนโลยีสูง อัตราการเกิดลดลง กฎหมายใหม่เพิ่มภาระ ส่วนองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตราฐานสากล ประกอบด้วย (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การบริหารบุคลากร (3) การจัดประสบการณ์ (4) การส่งเสริมพัฒนาการ และ (5) การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตราฐานสากล ประกอบด้วย (1) การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่มาตราฐานสากล (2) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (3) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การพัฒนาพัฒนาการของเด็กในทุกมิติให้มีคุณธรรมและทักษะชีวิต และ (5) การส่งเสริมความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร, การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย, สู่มาตราฐานสากล

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาที่เข้าถึงได้ สำหรับประชาชนทุกคน ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลัก ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ที่มีวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และพัฒนาไปตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความสุขของประชาชนทุกคน การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุค BANI ที่เกิดขึ้นหลังโควิด-19 ได้สร้างความท้าทายต่อระบบการศึกษาแบบเดิมที่มีความไม่แน่นอนและวิตกกังวลมากขึ้น (Bozkurt & Sharma, 2020) โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เผชิญกับข้อมูลข่าวสารที่มีความซับซ้อน นอกจากนี้ การปิดสถานศึกษาและการใช้การเรียนออนไลน์ยังทำให้เกิด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทำให้ระบบการศึกษาได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งในด้านการเข้าถึงการเรียนการสอน และความเท่าเทียมในการเรียนรู้ แม้ว่าการเรียนออนไลน์จะเป็นทางเลือกหนึ่ง แต่กลับเกิดปัญหาหลายประการ เช่น การขาดการ เข้าถึงเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนบางกลุ่ม รวมถึงไม่เหมาะสมกับเด็กในช่วงวัยปฐมวัย ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ได้เต็มที่จาก การศึกษาผ่านระบบออนไลน์ (คณะกรรมการการศึกษาฯ, 2563)

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาทางประชากร เช่น การลดลงของอัตราการเกิด (สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งส่งผลให้จำนวนเด็กลดลงและทำให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เช่น

โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) รวมถึงปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ และการขาดแคลนครุคุณภาพ ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงระหว่างโรงเรียนเอกชน โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยขนาดเล็กในพื้นที่ต่าง ๆ กำลังประสบปัญหาความขาดแคลนทุนทรัพย์และการขาดสมรรถนะในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเหล่านี้มักพึ่งพารายได้จากค่าเล่าเรียนซึ่งได้รับผลกระทบจากจำนวนเด็กที่ลดลง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2564)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาโรงเรียนอนุบาลอำพร ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งจากอัตราการเกิดที่ลดลง ส่งผลให้จำนวนเด็กลดลง และจากการแข่งขันที่สูงขึ้นระหว่างโรงเรียนภาครัฐและเอกชน รวมถึงปัญหาด้านทรัพยากรและสมรรถนะในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนเหล่านี้พึ่งพารายได้จากค่าเล่าเรียนเป็นหลัก ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากจำนวนเด็กที่ลดลง ทำให้ต้องเผชิญความไม่แน่นอนในการดำเนินงานในระยะยาว จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลอำพรให้สามารถยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากล เนื่องจากการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลจะช่วยให้โรงเรียนสามารถแข่งขันได้ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง การมีมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลสามารถสร้างจุดเด่นและความน่าเชื่อถือให้กับโรงเรียน ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความมั่นใจในการเลือกสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างโอกาสให้เด็กในชุมชนได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถคงอยู่และพัฒนาได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนอนุบาลอำพรเพื่อปรับตัวสู่มาตรฐานสากล
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Taylor et al, 2016) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน 6 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้แทนครู 2 คน และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาจาก website ดูประวัติ ขนาด และสังกัดโรงเรียนที่น่าสนใจ เพื่อนำมาเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย คนที่ 1 เพศหญิง จากโรงเรียนบัณฑิตพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตำแหน่งผู้รับใบอนุญาต และนายกสมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงราย อายุงาน 6 ปี คนที่ 2 เพศชาย จากโรงเรียนปิยะพรพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตำแหน่งผู้อำนวยการ อายุงาน 10 ปี คนที่ 3 เพศหญิง จากโรงเรียนบ้านเวียงพาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตำแหน่งครูชำนาญการ อายุงาน 13 ปี ในกรณีนี้หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ โรงเรียน (School) ไม่ใช่บุคคล (Individual) แม้ว่าข้อมูลจะถูกรวบรวมจากบุคคล เช่น ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ครู ผู้ปกครอง หรือผู้เชี่ยวชาญ แต่การวิเคราะห์มุ่งเน้นที่ระดับองค์กร (โรงเรียน) ไม่ใช่การศึกษาคุณลักษณะของบุคคลแต่ละคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ผู้ศึกษาได้ทำการร่างการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนอนุบาลอำพร และร่างการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล เพื่อนำมาใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2.2 วัตถุประสงค์ที่ 3 ผู้ศึกษาได้ทำการร่างกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากลจากการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม (AIC) กับคณะกรรมการบริหาร และผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบบันทึกการสนทนาจากกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ วัตถุประสงค์ที่ 1 ได้แก่ การสนทนากลุ่มจัดขึ้นโดยมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 6 คนเข้าร่วม เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลอำพร โดยขั้นต้นผู้วิจัยร่างการศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนอนุบาลอำพร โดยใช้ 7s McKinsey วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) (เลิศชาย ปานมูข, 2559) คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง 7 องค์ประกอบสำคัญขององค์กร ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategy) โครงสร้าง (Structure) ระบบ (Systems) ค่านิยม (Shared Values) ทักษะ (Skills) ลักษณะการนำ (Style) และ บุคลากร (Staff) และใช้ PESTEL Analysis วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) (โสภณ แยมกลิ่น, 2565) คือ เครื่องมือสร้างกลยุทธ์ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเมือง (Political) เศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) เทคโนโลยี (Technology) สภาพแวดล้อม (Environment) และกฎหมาย (Legal) เพื่อนำมาให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียน 6 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม พิจารณา ให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วัตถุประสงค์ที่ 2 ได้แก่ การสนทนากลุ่มจัดขึ้นโดยมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 6 คนเข้าร่วม เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล โดยขั้นต้นผู้วิจัยร่างการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล โดยการศึกษางานวิจัย เรื่อง องค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยยุคการศึกษายุค 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 19 องค์ประกอบย่อย (ศิริมงคล ทนทอง และศศิธรดา แพงไทย, 2562) กับรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยและต่างประเทศ กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) เพื่อนำมาให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียน 6 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม พิจารณา ให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วัตถุประสงค์ที่ 3 ได้แก่ กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (AIC) จัดขึ้นโดยมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 6 คน และผู้เชี่ยวชาญ 3 คนเข้าร่วม เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล โดยขั้นต้นผู้วิจัยร่างและสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 กลยุทธ์ที่ได้ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด เพื่อนำมาให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียน 6 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมพิจารณา ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ จากการรวบรวมโดยใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary Research) (อาภา วรณฉวี, 2564) โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หนังสือสั่งการ เอกสารตำรา งานวิจัย บทความ วารสารต่าง ๆ รวมถึงเอกสารของโรงเรียนเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1) แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปี 2566-2570 2) แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2566 3) รายงานการประเมินคุณภาพภายใน (SAR) ประจำปีการศึกษา 2566 4) รายงานการประเมินภายนอกจาก สมศ. รอบที่ 4 ปี 2565 5) แบบประเมินผลพัฒนาการและลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ปีการศึกษา 2564-2566 เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการบริหารที่เหมาะสม

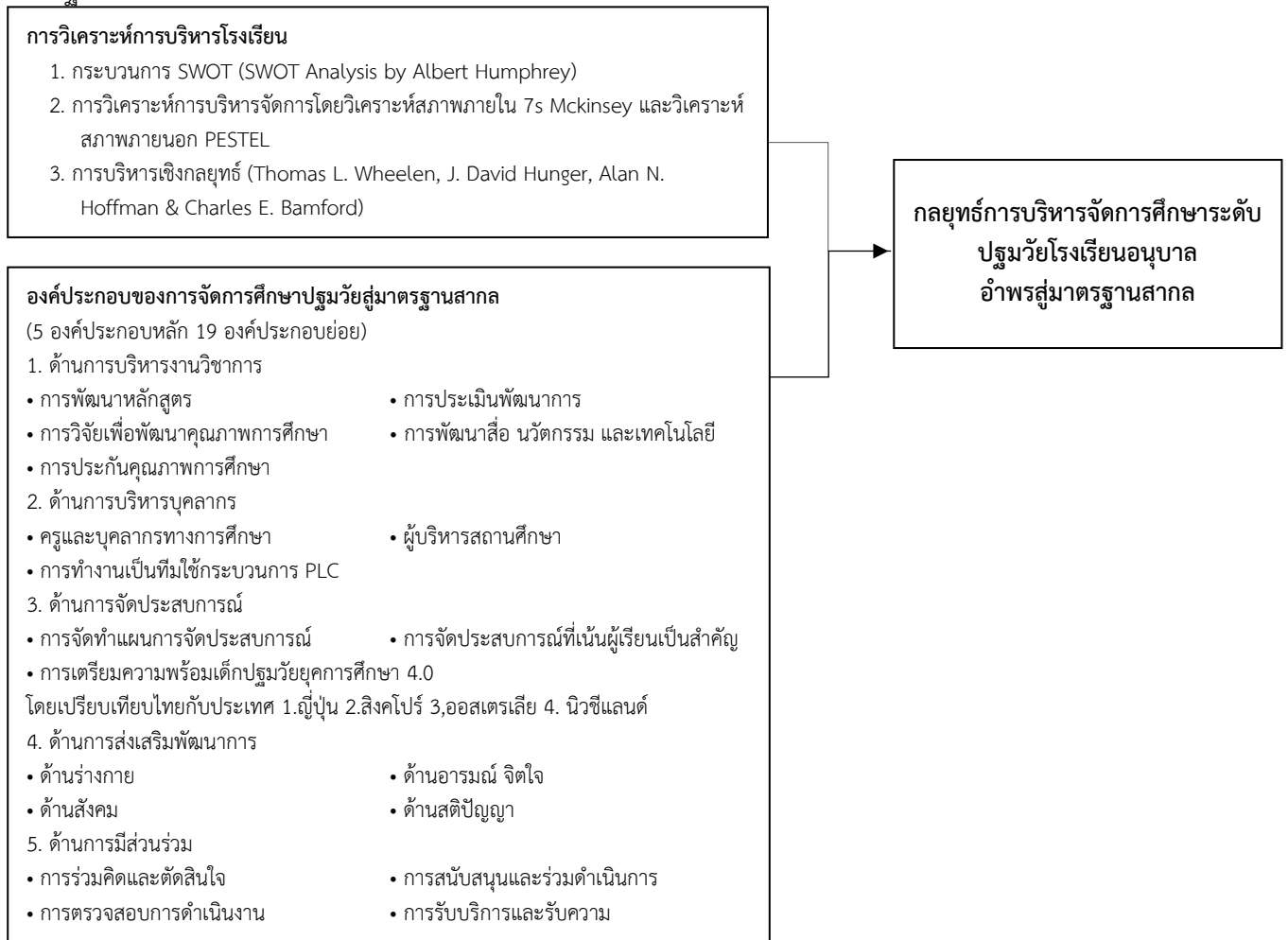
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ใช้เทคนิค SWOT Analysis วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนและนำมาวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix (Wehrich et al, 2019) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์

คณะกรรมการบริหารโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนอนุบาลอำพร วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาเอกสารองค์ประกอบการจัดการศึกษาปฐมวัยยุคการศึกษายุค 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยและต่างประเทศ กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน วัตถุประสงค์ที่ 3 การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำหลักการวิเคราะห์ SWOT Analysis และเกณฑ์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเปรียบเทียบของประเทศไทยกับญี่ปุ่น สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ที่เฉพาะเจาะจงศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ซึ่งบริบทจากการวิเคราะห์จะแตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยข้อมูลได้มาจากการสนทนากลุ่ม และกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเสนอกลยุทธ์สู่มาตรฐานสากล โดยนำเสนอดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนอนุบาลอำพร

1.1 จุดแข็ง (วิเคราะห์ด้วย 7s McKinsey) S1 (Strategy) ใช้ Active Learning และ Holistic Approach พัฒนาเด็กปฐมวัย เน้น EF, Coding และเทคโนโลยี พร้อมใช้ PLC พัฒนาครู และบริหารแบบมีส่วนร่วม S2 (Structure) บริหารแบบเปิดกว้าง ให้บุคลากรมีส่วนร่วม ระบบประเมินครอบครัว และจัดสรรบุคลากรเหมาะสม S3 (System) ใช้ PLC และเทคโนโลยีพัฒนาการเรียนรู้ พร้อมระบบประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง S4 (Style) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ โปร่งใส ไว้วางใจจากชุมชน S5 (Staff) ครูเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก มีการพัฒนาต่อเนื่อง S6 (Skills) ครูเชี่ยวชาญการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้กิจกรรมส่งเสริมทักษะอย่างเหมาะสม S7 (Shared Values) ส่งเสริมค่านิยม “เสริมสร้างปัญญา พัฒนามารยาท” เน้นคุณธรรม ทักษะชีวิต และวัฒนธรรมองค์กรแบบเปิดกว้าง

1.2 จุดอ่อน (วิเคราะห์ด้วย 7s McKinsey) W1 (Strategy) ขาดกลยุทธ์นวัตกรรม เช่น หลักสูตร ภาษาต่างประเทศ และทักษะศตวรรษที่ 21 ระบบประกันคุณภาพภายในยังไม่ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนา W2 (Structure) โรงเรียนขนาดเล็ก ขาดพื้นที่เฉพาะ เช่น STEAM Lab ไม่มีแผนพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ และขาดแผนเชื่อมโยงชุมชนที่ยั่งยืน W3 (System) ขาดแผนพัฒนาครูครบวงจร โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ระบบประกันคุณภาพไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือหลัก การอบรม PLC ไม่มีการวัดผลชัดเจน W4 (Style) ไม่มีแผนดึงดูดและรักษาบุคลากรระยะยาว ขาดการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ W5 (Staff) ครูใหม่ขาดความเชี่ยวชาญด้านปฐมวัย ไม่มีครูภาษาต่างประเทศ และขาดสิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดบุคลากร W6 (Skills) ทักษะเทคโนโลยีของบุคลากรยังต้องพัฒนา W7 (Shared Values) ขาดตัวชี้วัดค่านิยมไทยและเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีแผนประเมินผลเชิงพฤติกรรม

1.3 โอกาส (วิเคราะห์ด้วย PESTEL) O1 (Political) นโยบายสนับสนุนทักษะ EF, Coding และการประกันคุณภาพ O2 (Economy) เงินอุดหนุนจากภาครัฐช่วยลดภาระทางการเงิน การเรียนรู้แบบออนไลน์และไฮบริดช่วยลดต้นทุน O3 (Social) ความต้องการหลักสูตรเสริม และโปรแกรมดูแลนอกเวลา แนวโน้มการเรียนรู้เชิงพัฒนาการ และ Active Learning ความนิยมการส่งเสริมมารยาทไทย O4 (Technology) การใช้เทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัลในการเรียนการสอน และระบบข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนเอกชน REGIS O5 (Environment) แนวคิด Zero-Waste และการเรียนรู้จากธรรมชาติ การร่วมมือกับชุมชนในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม O6 (Legal) การใช้มาตรฐานประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาโรงเรียน การร่วมมือกับเครือข่ายโรงเรียนเอกชนเพื่อพัฒนาหลักสูตร

1.4 อุปสรรค (วิเคราะห์ด้วย PESTEL) T1 (Political) การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐและการศึกษาที่ไม่แน่นอน กฎหมายและข้อบังคับใหม่เพิ่มภาระการบริหาร เช่น การตรวจสอบบัญชีและข้อกำหนดด้านแรงงาน T2 (Economy) ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ส่งผลให้กำลังซื้อของผู้ปกครองลดลง ค่าใช้จ่ายดำเนินงานสูงขึ้น T3 (Social) อัตราการเกิดลดลงและการย้ายถิ่นฐานของประชากร ค่านิยมการเข้าเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ ความคาดหวังสูงของผู้ปกครองต่อโรงเรียน T4 (Technology) ค่าใช้จ่ายสูงในการลงทุน IT ครูขาดทักษะเทคโนโลยี ระบบล้าสมัยเร็ว T5 (Environment) ปัญหามลพิษ เช่น ฝุ่น PM 2.5 และภัยพิบัติทางธรรมชาติ T6 (Legal) กฎหมายใหม่เพิ่มภาระด้านการบริหาร เช่น การให้มีผู้ตรวจสอบบัญชี หรือ ข้อกำหนดด้านสวัสดิการแรงงาน

ภาพที่ 2 TOWS Matrix จากการวิเคราะห์ SWOT ของโรงเรียนอนุบาลอำพร

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ แนวทางการพัฒนา คือ ออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแนวทางสากล เพิ่มเนื้อหาด้านเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ในหลักสูตร ใช้การประเมินแบบ Portfolio-Based Assessment ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และติดตามผลการประเมินเด็กระยะยาว สนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบประกันคุณภาพเชื่อมโยงมาตรฐานสากล

2.2 ด้านการบริหารบุคลากร แนวทางการพัฒนา คือ จัดอบรมต่อเนื่องให้ครูโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิจัย พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อเสริมทักษะการสอน อบรมผู้บริหารให้มีความสามารถในการพัฒนาโรงเรียน สร้าง PLC ที่มีโครงสร้างชัดเจนและสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 ด้านการจัดประสบการณ์ แนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ตามบริบทโรงเรียนเอกชน ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการบูรณาการธรรมชาติ ใช้หลักการเรียนรู้ที่เด็กเป็นศูนย์กลาง เช่น Problem-Based Learning จัดกิจกรรมเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน ใช้เทคโนโลยีเสริมประสบการณ์ เช่น เกมการศึกษา และสื่ออินเตอร์แอคทีฟ พัฒนาโปรแกรมที่เน้นทักษะเทคโนโลยีควบคู่กับทักษะสังคม

2.4 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ แนวทางการพัฒนา คือ ออกแบบกิจกรรมกลางแจ้งที่เหมาะสมกับช่วงวัย ใช้กิจกรรมสร้างความมั่นใจ เช่น เล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ใช้กิจกรรมกลุ่มส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น โครงการ การเล่นเป็นทีม ใช้เทคนิค Problem-Based Learning พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ นำเทคโนโลยีและสื่อสร้างสรรค์มาใช้ในการเรียนรู้

2.5 ด้านการมีส่วนร่วม แนวทางการพัฒนา คือ จัดประชุมหรือกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองสม่ำเสมอ ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้ปกครองในการกำหนดนโยบาย ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบพัฒนาระบบบริการการศึกษา และพัฒนาการเด็ก จัดทำรายงานผลดำเนินงานต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครอง สนับสนุนโครงการช่วยเหลือเด็กกลุ่มเปราะบาง เช่น โภชนาการ ค่าปริกษา

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล

3.1 วิสัยทัศน์ คือ โรงเรียนอนุบาลอำพร เน้นคุณภาพการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทุกด้านของเด็กในรูปแบบที่ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ส่งเสริมคุณธรรมและทักษะชีวิตให้แก่เด็กในช่วงวัยเริ่มต้น พร้อมทั้งมุ่งยกระดับ

การพัฒนา EF, Coding, STEAM และทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และโลกอนาคต

3.2 พันธกิจ คือ 1) พัฒนาการบริหารวิชาการ 2) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร 3) ส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย 4) ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกมิติ 5) สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

3.3 เป้าหมาย คือ 1) ยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่มาตรฐานสากล 2) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) พัฒนาเด็กในทุกมิติ พร้อมคุณธรรมและทักษะชีวิต 5) ส่งเสริมความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

3.4 กลยุทธ์ คือ 1) ยกระดับคุณภาพการสอน โดยปรับปรุงหลักสูตร (Coding, STEAM) ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาระบบประกันคุณภาพ 2) พัฒนาคูและบุคลากร โดยอบรมทักษะใหม่ผ่าน PLC ส่งเสริมการศึกษาต่อและทำงานเป็นทีม และประเมินพัฒนาการครูอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน โดยออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และใช้เทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกมิติ โดยฝึกคุณธรรมและทักษะชีวิต พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน และจัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการรอบด้าน 5) สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม พัฒนาโครงการร่วมกับชุมชน และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนอนุบาลอำพรเพื่อปรับตัวสู่มาตรฐานสากล พบว่าการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของโรงเรียนอนุบาลอำพรช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยเฉพาะการใช้แนวคิด SWOT, 7S McKinsey และ PESTEL ที่ช่วยให้เห็นถึงโอกาสและความท้าทายที่โรงเรียนต้องเผชิญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกวี แวมูซอ (2561) ที่ระบุว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงกลยุทธ์สามารถช่วยให้โรงเรียนปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้แนวทางดังกล่าวช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาองค์กรให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แม้โรงเรียนอนุบาลอำพรจะมีจุดแข็งในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย EF, Coding และ STEAM และมีแนวทางพัฒนาที่ชัดเจน แต่ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องของเทคโนโลยีและการจัดการความรู้ภายในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

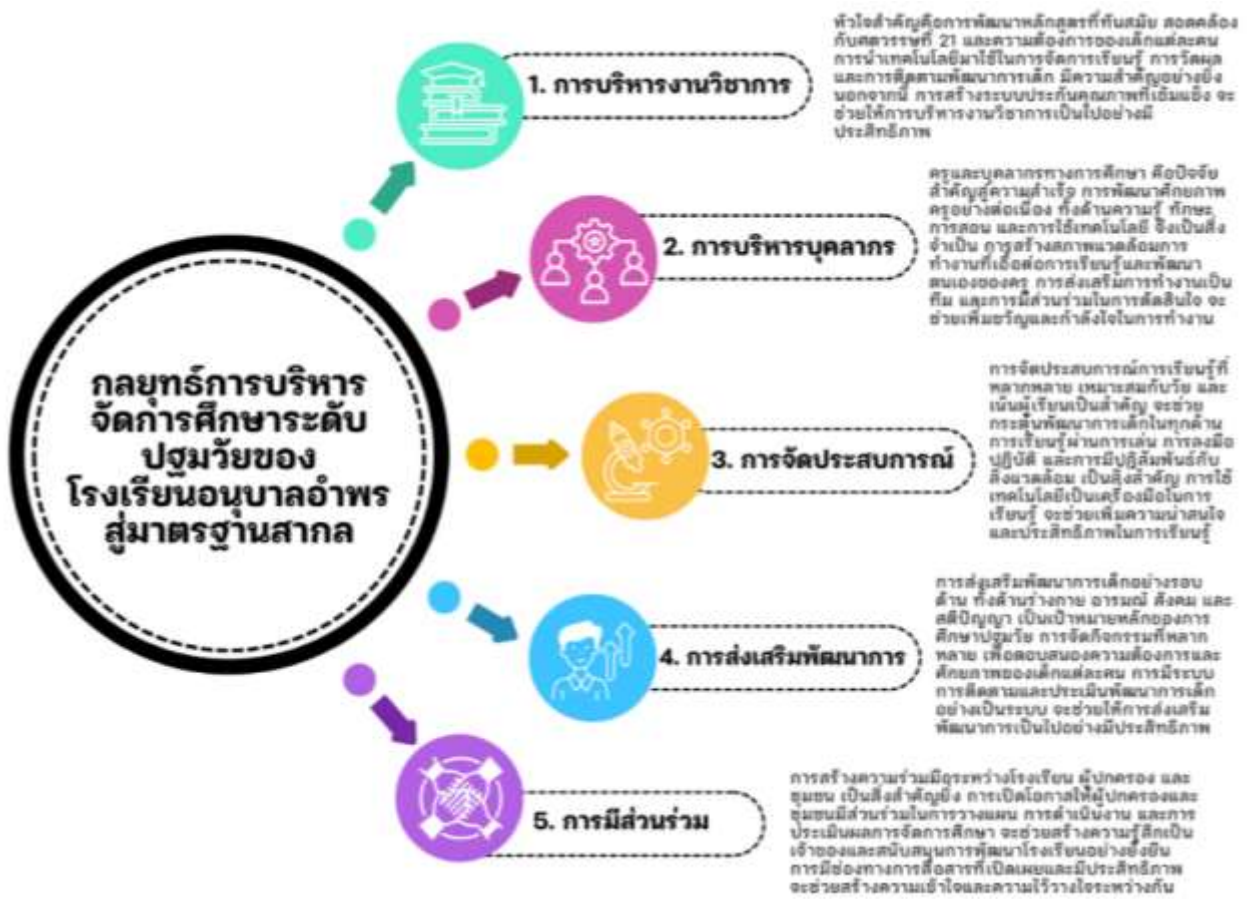
ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล พบว่า โรงเรียนอนุบาลอำพรมีการนำแนวทางที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติมาใช้ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ ศิริมงคล ทนทอง และศศิธรดา พงษ์ไทย (2562) ที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนและการใช้เทคโนโลยีสามารถช่วยพัฒนาเด็กในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) และการใช้สื่อดิจิทัลในการสอน ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังสามารถนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเหล่านี้ไปพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กในระดับปฐมวัย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและตรงกับมาตรฐานสากล

กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสู่มาตรฐานสากล พบว่า กลยุทธ์คือการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและตอบโจทย์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่โรงเรียนอนุบาลอำพรควรให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิตติดา ลีลาปัญญาเลิศ และคณะ (2567) ที่เน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่ผสมผสานเทคโนโลยีกับกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถปรับตัวกับการเรียนรู้ยุคดิจิทัล รวมถึงการใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาวิชาชีพ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารโรงเรียน นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนยังเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ซึ่งได้รับ

การสนับสนุนจากงานวิจัยของ สิริกานต์ เอื้อธรรากุล และคณะ (2566) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ถือเป็นงานวิจัยนี้เป็นงานแรกที่มีการศึกษาบริบท โรงเรียนอนุบาลระดับปฐมวัยขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายของที่ต้องการปรับตัวสู่สากล ซึ่งให้เห็นว่า การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยสู่มาตรฐานสากล เป็นการผสมผสาน 5 องค์ประกอบอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกัน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคลากร การจัดการประสบการณ์ การส่งเสริมพัฒนาการ และการมีส่วนร่วม

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอำพรสุมาตราฐานสากล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลอำพรสุมาตราฐานสากล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ โดยอิงตามหลักมาตรฐานสากล และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบูรณาการ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การบริหารงานวิชาการ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยและยืดหยุ่น โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการแนวคิดจากประเทศที่มีมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยระดับสูง เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนากระบวนทัศน์พัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (2) การบริหารบุคลากร จำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการ PLC และการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และจิตวิญญาณของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย (3) การจัดการประสบการณ์ ควรเน้นการเรียนรู้ที่

เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การจัดกิจกรรม STEM การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning) และการใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับวัย (4) การส่งเสริมพัฒนาการ ความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยให้ความสำคัญกับการ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต และ (5) การมีส่วนร่วม พบว่าความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาปฐมวัย การสื่อสารที่ดีระหว่างครู และผู้ปกครอง รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก จะช่วยให้เด็กได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุค ใหม่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยให้ก้าวสู่มาตรฐานสากลต้องอาศัยแนวทางที่เป็นระบบ มีการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาครูและความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผลจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวทางสากลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ระดับนโยบายต้นสังกัด ควรกำหนดแนวทางส่งเสริมโรงเรียนเอกชนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเน้น (1) การจัดหลักสูตรคุณภาพ การบริหารที่มีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยี (2) การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารผ่านอบรม และสัมมนา (3) การกำหนดมาตรฐานและระบบประเมินผลที่ชัดเจน

1.2 ระดับโรงเรียน ควรปรับตัวเชิงรุก โดยเน้น (1) การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น Active Learning, STEAM, และ Project-Based Learning (2) การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการสอนและการใช้เทคโนโลยี (3) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา

1.3 ระดับผู้ปฏิบัติการ โรงเรียนเอกชนต้องนำนโยบายไปปรับใช้ โดยเน้น (1) การปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา และระบบประเมินผล (2) การพัฒนาผู้บริหารและครูให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาจุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย 7S McKinsey เพื่อประเมินและปรับปรุงแนวทางบริหารใน โรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยขนาดเล็กที่มีบริบทคล้ายกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาประเมินผลกลยุทธ์ตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและผลกระทบต่อคุณภาพ การศึกษาในระยะยาว

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางบริหารศึกษาความแตกต่างระหว่างโรงเรียนรัฐและเอกชน เพื่อนำข้อมูลไป พัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับโรงเรียนระดับปฐมวัยขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาวิเทศศึกษา. (2563). รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเร่งด่วน ว่าด้วยการ บริหารจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เหมาะสม กับสังคมไทย 11 มิ.ย. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวิเทศศึกษา.

ธิดิตา ลีลาปัญญาเลิศ, เกรียงไกร สัจจะเหตุทัย และ สุบิน ยุระรัช. (2567). กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของ โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม. *Journal of Social Science and Cultural*, 8(1), 272-284.

เลิศชาย ปานมุข. (2559). *กรอบแนวคิดของแมคคินซี (McKinsey 7-S Framework)*. สืบค้นจาก <https://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=930.0>.

- ศิริมงคล ทนทอง และ ศศิธรดา แผงไทย. (2562). รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(3), 490-502.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2560 – 2564*. สืบค้นจาก https://opec.go.th/uploads/2023/plan/20230105_144543_837_3-1.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยและต่างประเทศ กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2564). *สภาวะการศึกษาไทย 2564*. สืบค้นจาก https://fliphtml5.com/wbpvz/atdc/basic#google_vignette.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สืบค้นจาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF.
- สิริกานต์ เอื้อธรากรกุล, ปพนสรณ์ โปธิพิทักษ์ และ สุพัฒนา หอมบุปผา. (2566). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่ โรงเรียนมาตรฐานสากล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(2), 543-558.
- สุกรี แวมูซอ. (2562). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ ของสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- โสภณ แยมกลิน. (2567). *PESTEL Analysis คืออะไร*. สืบค้นจาก <https://www.sophony.co/strategy/pestel-analysis-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3/>.
- อาภา วรณฉวี. (2564). *การวิจัยเอกสาร (documentary research)*. สืบค้นจาก <https://bsru.net/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3-documentary-research/>.
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-6.
- Taylor, S. J., Bogdan, R., & DeVault, M. L. (2016). *Introduction to qualitative research methods: A guidebook and resource*. (4th Ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Wehrich, H., Cannice, M., & Koontz, H. (2019). *Management: A Global, Innovative, and Entrepreneurial Perspective*. (15th Edition). India: Tata McGraw-Hill Education.

The Effects of Using a Board Game on Basic Knowledge of Thai Music Among Grade 7 Students

Napaporn Khampa^{1*} and Nanthon Banjongparu²

¹ *Master of Education, Innovative Curriculum and Learning Management Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

² *Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: namnapaporn2537@gmail.com*

ABSTRACT

This research article aims to (1) develop a learning management approach using board games combined with the TGT (Teams-Games-Tournaments) technique on the topic of basic knowledge about Thai music, and (2) compare the academic achievement in Thai music before and after learning about the fundamental aspects of Thai music among Grade 7 students. This study employs an experimental research design, with the sample group consisting of 31 students from Grade 7/1 at Bannongchumsaeng School, selected through purposive sampling. The data collection tools include (1) a learning management plan integrating the TGT technique with board games, (2) board games, and (3) an achievement test on basic knowledge about Thai music. The quality of the learning management plan, board games, and achievement test was analyzed using mean and standard deviation, while the comparison of pre- and post-learning achievement was conducted using a dependent samples t-test. The research findings reveal that: 1) The quality and appropriateness of the board games, as evaluated by experts across six aspects, were rated at the highest level of suitability. Additionally, the overall effectiveness of the learning activities using board games on the topic of basic knowledge about Thai music was also rated at the highest level. 2) The academic achievement in Thai music regarding basic knowledge about Thai music significantly increased after the intervention, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Board Games, Introductory Knowledge About Thai Music, Team Game Tournament Technique

ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นภาพร คำปา^{1*} และ นันทนธร บรรจงปรุ²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: namnaporn2537@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย และ (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง จำนวน 31 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้เทคนิค TGT ร่วมกับบอร์ดเกม (2) บอร์ดเกม (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย วิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้และบอร์ดเกม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าสถิติ t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพความเหมาะสมของบอร์ดเกมโดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 6 เรื่องอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด และผลการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทย เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บอร์ดเกม, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย, เทคนิคเกมกลุ่มแข่งขัน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบัน ดนตรีไทยมีการพัฒนาและปรับตัวตามยุคสมัย โดยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างประเทศและเทคโนโลยีดนตรีใหม่ ๆ ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยกับดนตรีตะวันตกและดนตรีชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อให้ดนตรีไทยเข้าถึงประชาชนมากขึ้น และยังคงสืบสานวัฒนธรรมไทยควบคู่ไปกับการพัฒนา ในสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระดนตรี) มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี สามารถแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิวิจารณ์คุณค่าดนตรี และถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของดนตรีไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสากล ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ได้ออกแบบหลักสูตรรายวิชาดนตรีไทยเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมุ่งเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของดนตรีไทย องค์ประกอบดนตรี ประเภทและลักษณะของเครื่องดนตรีไทย รวมถึงการบรรเลงและการใช้เครื่องดนตรีอย่างเหมาะสม หลักสูตรนี้ยังเน้นการพัฒนาทักษะการฟังเพลง การสร้างประสบการณ์ทางดนตรี และการเข้าใจอารมณ์เพลง โดยมีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามแนวทางประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21 นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภทซึ่งมีลักษณะและหน้าที่แตกต่างกัน ตลอดจนประวัติความเป็นมาของดนตรีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ หลักสูตรนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังพบอุปสรรค เช่น นักเรียนให้ความสนใจน้อย

เนื่องจากวิธีการสอนที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ขาดสื่อการเรียนที่เพียงพอ และนักเรียนมีปัญหาในการอ่านเขียน ส่งผลให้ขาดความกระตือรือร้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง (โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง, 2560)

จากปัญหาดังกล่าว เพื่อเพิ่มความสนใจและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง หน่วยการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ซึ่งประกอบด้วย 3 เนื้อหาหลัก ได้แก่ ประเภทเครื่องดนตรีไทย ประเภทวงดนตรีไทย และประวัติความเป็นมาของดนตรีไทย ได้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบูรณาการ การคิด การทางสังคม และการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้บอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสม เนื่องจากเป็นเกมที่ผสมผสานวัสดุอุปกรณ์กับกลไกของเกม มีกฎกติกาที่ซับซ้อนและหลากหลาย ช่วยให้ผู้เล่นใช้ทักษะเชิงกลยุทธ์และโชคในการเล่น บอร์ดเกมมีรูปลักษณ์ที่น่าสนใจและดึงดูดใจ ทั้งแบบสองมิติ สามมิติ และดิจิทัลที่สามารถเล่นออนไลน์ได้สะดวก บอร์ดเกมยังมีความสามารถในการจำลองสถานการณ์ได้หลากหลาย ซึ่งแตกต่างจากเกมทั่วไป (รัชนิวรรณ ตั้งภักดี, 2565) ดังที่ เจียรนัย ธนุธรรมาคณ (2564) กล่าวว่า บอร์ดเกมคือเกมที่ต้องใช้ชิ้นส่วนหรือตัวหมากวางไว้บนพื้นที่เล่น เคลื่อนที่หรือหยิบออกจากพื้นที่เล่น พื้นที่เล่นเปรียบได้กับ “กระดาน” ซึ่งจะมีพื้นผิวหรือรูปภาพเฉพาะสำหรับเกมนั้น ๆ เกมกระดานอาจเป็นเกมที่ใช้ความสามารถในเชิงกลยุทธ์หรือใช้โชคหรือดวงเป็นส่วนประกอบก็ได้จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า วัฒนธรรมการเล่นเกมกระดานมีมาแล้วตั้งแต่อย่างน้อยสามพันปีก่อนคริสตกาล โดยมีการเล่นเกมกระดานในอียิปต์โบราณและในอารยธรรมแถบเมโสโปเตเมีย

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) แบบแรกทีสลาบิน (Slavin) โดยจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ร่วมกลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือความสามารถสูง ปานกลางและต่ำมารวมกลุ่มกันในอัตราส่วน 1: 2: 1 ซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะแข่งขันกันในเกมเชิงวิชาการความสำเร็จของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล (Slavin อ้างอิงใน กริพพธิ์ สว่างสุข, 2563) โดยเทคนิค TGT ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำ ครูจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่ 2) ขั้นสอน ครูนำเสนอเนื้อหาให้นักเรียนทั้งชั้นก่อน โดยใช้เทคนิควิธีที่เหมาะสมทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับเนื้อหาใหม่ นักเรียนต้องสนใจและตั้งใจฟังครู เพื่อที่จะได้นำความรู้ความเข้าใจในบทเรียนไปใช้ในการแข่งขัน 3) ขั้นจัดทีมครูแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4-6 คน โดยคละนักเรียนที่มีความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันก่อนการปฏิบัติกิจกรรม และเตรียมความพร้อมก่อนที่จะแข่งขัน 4) ขั้นการแข่งขัน นักเรียนแต่ละกลุ่มจะแข่งขันกันตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน โดยยึดหลักนักเรียนที่มีความสามารถทัดเทียมกันคือนักเรียนเก่งของแต่ละทีมแข่งขันกัน นักเรียนปานกลางของแต่ละทีมแข่งขันกัน และนักเรียนอ่อนของแต่ละทีมแข่งขันกัน ให้นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนรวมของทีม 5) ขั้นสรุปครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน (สุพิชญา สาขะจันทร์, 2565)

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมใช้ร่วมกับเทคนิค TGT ในชั้นการแข่งขัน โดยมีการออกแบบบอร์ดเกมตามเนื้อหาสาระ ดังนี้ 1) เกม What it is? จัดการเรียนรู้เรื่องประเภทดนตรีไทย เป็นเกมเน้นให้นักเรียนเกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง ส่วนประกอบ วัสดุต่างๆ ที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทย เพื่อให้ นักเรียนสามารถจำแนกประเภทเครื่องดนตรีไทยได้ถูกต้อง 2) เกมเศรษฐี จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประเภทวงดนตรีไทย เป็นเกมที่ให้นักเรียนได้ตอบคำถามประเภทวงดนตรีไทย 3) ประเภท ได้แก่ วงมโหรี วงเครื่องสายและวงปี่พาทย์ และสะสมคะแนน 3) เกมบันไดงู จัดการเรียนรู้เรื่องประวัติความเป็นมาดนตรีไทย นักเรียนจะได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาดนตรีไทย 4) สมัย ได้แก่ ดนตรีไทยสมัยสุโขทัย ดนตรีไทยสมัยอยุธยา ดนตรีไทยสมัยธนบุรีและดนตรีไทยรัตนโกสินทร์ ซึ่งในเกมจะมีคำถามความรู้เกี่ยวกับประวัติดนตรีไทยในสมัยต่างๆ เป็นต้น โดยการนำบอร์ดเกมใช้ร่วมกับเทคนิค TGT สร้างแรงจูงใจในการเรียน กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สร้างความสนุกสนาน การทำงานร่วมกันและการสื่อสารในชั้นเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัย One Group Pre-test Post-test Design โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังพิเศษ จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 56 คน จำนวน 2 ห้องเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังพิเศษ จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 31 คน โดยใช้วิธีเลือกโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 มีผลการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และการเขียน ร้อยละ 22.58 อยู่ในระดับผ่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรีไทย รหัสวิชา ศ21201 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย จำนวน 6 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรีไทยเพิ่มเติม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังพิเศษ จังหวัดตรัง

2.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคทีมเกมทัวร์นาเมนต์ TGT (Team Games Tournament)

2.1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม

2.1.4 กำหนดเนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย จัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ดังนี้

แผนที่ 1 ประเภทเครื่องดนตรีไทย	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 2 วงมโหรีและวงเครื่องสาย	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 3 วงปี่พาทย์	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 4 ประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 5 ประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยา	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 6 ประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์	จำนวน 2 ชั่วโมง

2.1.5 กำหนดบอร์ดเกมสำหรับเนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย จัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 เรื่องดังนี้

1) ประเภทเครื่องดนตรีไทย	เกม What is it?
2) วงมโหรีและวงเครื่องสาย	เกมเศรษฐี
3) วงปี่พาทย์	เกมเศรษฐี
4) ประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย	เกมบันไดงู
5) ประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยา	เกมบันไดงู
6) ประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์	เกมบันไดงู

2.1.6 สังเคราะห์รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย จัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน
- ขั้นที่ 2 ขั้นสอน
- ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทีม
- ขั้นที่ 4 ขั้นการแข่งขัน
- ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป

2.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย จัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาดนตรีไทย 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านด้านการวัดผลประเมินผลจำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Rating Scale Likert) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.58

2.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย จัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 31 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย

ดำเนินการสร้างและพัฒนาบอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย โดยใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

2.2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม

2.2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้รายวิชาดนตรีไทย รหัสวิชา ศ21201

2.2.4 ดำเนินการจัดทำบอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประเภทเครื่องดนตรีไทย	เกมทายภาพ What is it?
2) วงมโหรีและวงเครื่องสาย	เกมเศรษฐี
3) วงปี่พาทย์	เกมเศรษฐี
4) ประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย	เกมบันไดงู

5) ประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยา เกมบันไดงู

6) ประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เกมบันไดงู

2.2.5 ออกแบบประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย 3 ด้านประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบและการนำเสนอบอร์ดเกมและด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดคะแนนระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5

2.2.6 นำผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบอร์ดเกมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบและการนำเสนอบอร์ดเกมและด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า บอร์ดเกมทั้ง 6 เรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51-4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.47-0.51

2.2.7 นำบอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยใช้ร่วมกับเทคนิค TGT ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 31 คน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

2.3.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบ

2.3.2 ศึกษาหนังสือ เอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย 6 ระดับของ Bloom คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์

2.3.3 ศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ รายวิชาดนตรีไทย รหัส ศ 21201 เพื่อนำมาสร้างแบบทดสอบ

2.3.4 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ตามเนื้อหาที่กำหนดและระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ตามแนวคิดของ Bloom ทั้ง 6 ชั้น คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์

2.3.5 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาดนตรีไทย 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านด้านการวัดผลประเมินผลจำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.7 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ (index of item-objective congruence หรือ IOC) ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีความเหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 40 ข้อ พบว่าข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 36 ข้อ

2.3.8 นำแบบทดสอบที่ปรับแก้ตามที่ยุเชี่ยวชาญแนะนำจำนวน 36 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย มาแล้ว ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 22 คน โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

2.3.9 นำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาความยาก-ง่าย (item difficulty หรือ ค่า p) และค่าอำนาจจำแนก (item - discrimination หรือ ค่า 1) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS พิจารณาเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยาก-ง่าย อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งมีแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ

2.3.10 นำแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (Reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.882

2.3.11 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มทดลองในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 31 คน โดยดำเนินขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมแสง

4.2 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

4.3 ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 เรื่องจำนวน 12 ชั่วโมง ดังนี้ 1) ประเภทเครื่องดนตรีไทย ใช้เกม What is it? 2) วงมโหรีและวงเครื่องสาย ใช้เกมเศรษฐี 3) วงปี่พาทย์ ใช้เกมเศรษฐี 4) ประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย ใช้เกมบันไดงู 5) ประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยา ใช้เกมบันไดงู และ 6) ประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ใช้เกมบันไดงู

4.4 ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ โดยใช้ข้อสอบชุดเดิม

4.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

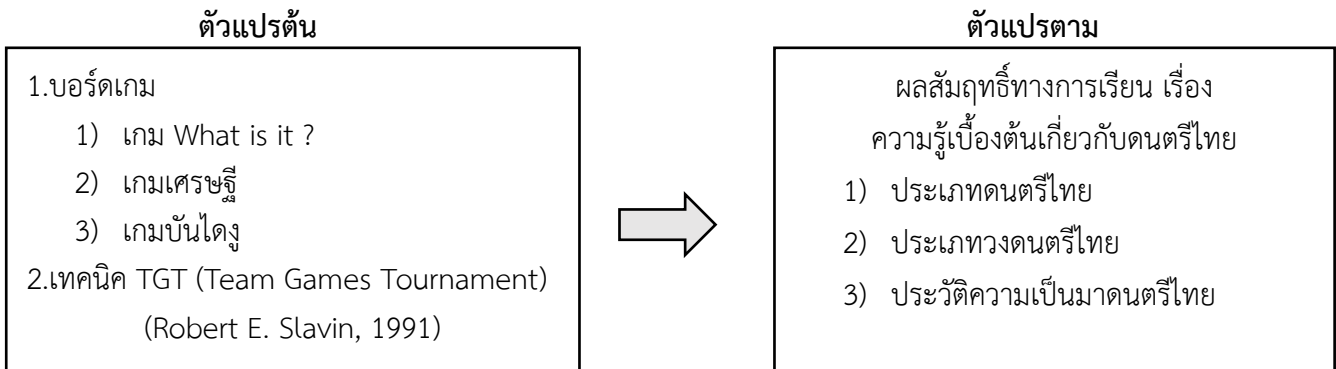
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ประเมินการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อันใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐี และเกมบันไดงู โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยเพิ่มเติมก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าสถิติ t-test (Dependent Samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เทคนิคการสอนในรูปแบบการเรียนรู้เทคนิค TGT (Team Games Tournament) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการใช้บอร์ดเกม มาบูรณาการร่วมกัน เพื่อสร้างบอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสังเคราะห์มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการหาคุณภาพความเหมาะสมของบอร์ดเกมเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐี และเกมบันไดงู ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพความเหมาะสมของบอร์ดเกมเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐี และเกมบันไดงู

บอร์ดเกม	\bar{x}	S.D.	แปลผล
เกม What is it? เรื่องประเภทดนตรีไทย	4.69	0.47	เหมาะสมมากที่สุด
เกมเศรษฐี เรื่องวงมโหรีและวงเครื่องสาย	4.67	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
เกมเศรษฐี เรื่องวงปี่พาทย์	4.64	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
เกมบันไดงู เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย	4.62	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
เกมบันไดงู เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยาและสมัยธนบุรี	4.58	0.50	เหมาะสมมากที่สุด
เกมบันไดงู เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์	4.51	0.51	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพของบอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐี และเกมบันไดงู พบว่า บอร์ดเกมทั้ง 6 เรื่องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51-4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.47-0.51

ผลการประเมินการร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐี และเกมบันไดงู โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ พบว่า บอร์ดเกมจำนวน 3 เกม อยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 17.16-17.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.69-0.75 และบอร์ดเกมจำนวน 3 เกม อยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 16.65-16.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 1.14-0.49 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐี และเกมบันได

บอร์ดเกม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกม What is it? เรื่องประเภทดนตรีไทย	16.65	1.14	ดี
เกมเศรษฐี เรื่องวงมโหรีและวงเครื่องสาย	17.16	0.69	ดีมาก
เกมเศรษฐี เรื่องวงปี่พาทย์	16.71	0.78	ดี
เกมบันได เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย	16.87	0.49	ดี
เกมบันได เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยาและสมัยธนบุรี	17.19	0.70	ดีมาก
เกมบันได เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์	17.35	0.75	ดีมาก

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยเพิ่มเติมก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.84 ($\bar{X} = 11.84, S.D.=2.23$) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.61 ($\bar{X} = 21.61, S.D.=1.91$) แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยเพิ่มเติม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลคะแนน	จำนวน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	31	30	11.84	1.91	21.773	.000*
หลังเรียน	31	30	21.61	2.23		

หมายเหตุ: *p ≤ 0.05

อภิปรายผล

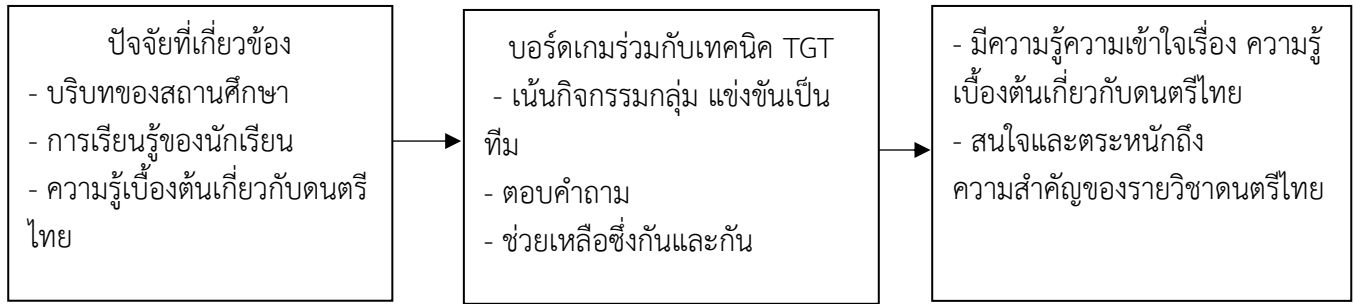
ผลการหาคุณภาพความเหมาะสมของบอร์ดเกมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบและการนำเสนอบอร์ดเกมและด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า บอร์ดเกมทั้ง 6 เรื่องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51-4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.47-0.51 ทั้งนี้การออกแบบบอร์ดเกมให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา ดังนี้ 1) เรื่องประเภทเครื่องดนตรีไทย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม What is it? 2) เรื่องวงมโหรีและวงเครื่องสาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเศรษฐี 3) เรื่องวงปี่พาทย์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเศรษฐี 4) เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมบันได 5) เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยาจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมบันได และ 6) เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมบันได ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรวิทย์ เอี่ยมวิสัย (2563) ศึกษาการพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความเหมาะสมระดับมาก

ผลการประเมินร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วยบอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐีและเกมบันได พบว่าการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้บอร์ดเกมในภาพรวม มีจำนวน 3 เรื่องอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 17.19-17.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.69-0.75 และมีจำนวน 3 เรื่องอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 16.65-16.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.78-1.14 ได้ดังนี้ 1) เรื่องประเภทเครื่องดนตรีไทย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

What is it? ในภาพรวมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 2) เรื่องวงมโหรี และวงเครื่องสาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเศรษฐี ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.16 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 3) เรื่องวงปี่พาทย์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม ในภาพรวมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 4) เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยสุโขทัย จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู ในภาพรวมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 5) เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยอยุธยา จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 และ 6) เรื่องประวัติดนตรีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ ชื่นเจริญ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทย เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทย เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.84 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 21.61 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 9.77 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team Games Tournament) มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย ดังนี้ 1) เกม What is it? เป็นการสลับกันตอบคำถามกันระหว่าง 2 ทีม โดยใช้คำตอบเพียง “ใช่” กับ “ไม่ใช่” ดังนั้นนักเรียนแต่ละทีมต้องมีการสังเกต จดจำ ลักษณะเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิด เพื่อสามารถตอบคำถามให้ถูกต้องก่อนฝ่ายตรงข้าม 2) เกมเศรษฐี เป็นการเล่นแบบทีม โดยแต่ละทีมส่งตัวแทนไปเล่นประจำกลุ่มต่างๆที่ครูจัดไว้ นักเรียนได้ฝึกสมาธิ ตั้งใจในการอ่านคู่มือการเล่น เกม ฟังกติกาที่ครูอธิบายและมีความตั้งใจตอบคำถามเกี่ยวกับประเภทวงดนตรีไทยเพราะนักเรียนต้องสะสมคะแนนให้ได้มากที่สุดเพื่อเป็นทีมผู้ชนะ 3) เกมบันไดงู นักเรียนแบ่งทีมโดยแต่ละทีมส่งตัวแทนไปเล่นประจำกลุ่มต่างๆที่ครูจัดไว้ นักเรียนฟังกติกา อ่านคู่มือการเล่น เกม บันไดงู ในการเล่นแต่ละครั้งนักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานเพราะต้องทยอยลูกเต๋าเพื่อเสี่ยงดวงในการเดิน หากเจอช่องบัตรคำถามนักเรียนต้องตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาดนตรีไทยให้ถูกต้อง หากเจอช่องบัตรเสี่ยงดวง ลุ้นว่าตัวเองจะโชคดีหรือโชคร้ายในการเดิน และนักเรียนมีความตื่นเต้นว่าใครจะเป็นคนเดินถึงเส้นชัยเป็นคนแรก สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังเรียน ได้พัฒนากระบวนการคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานระหว่างเรียน และเมื่อนำบอร์ดเกมมาใช้ร่วมกับเทคนิค TGT การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมในการสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มคละนักเรียนเก่ง อ่อน ปานกลาง เพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ทำให้การเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพและนักเรียนได้รับความรู้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตฤณญา อังกรอัชฌา (2567) พบว่า คะแนนความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมในกระบวนการทางภูมิศาสตร์ และที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์แบบปกติ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภูมิศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ญัฐพร ยิ้มประเสริฐ (2567) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่องคำภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้ในภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ร่วมกับบอร์ดเกม หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 การเรียนรู้วิชาดนตรีไทยที่มีการฝึกปฏิบัติและการศึกษาทฤษฎีควบคู่ไปด้วย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยต่าง ๆ มีส่วนส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ เช่น บริบทของสถานศึกษา ที่มีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และการเรียนรู้ของนักเรียนเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยแต่แต่ละคนมีประสบการณ์แตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่างสถานศึกษา ดังนั้นความรู้เบื้องต้นที่นักเรียนมีเกี่ยวกับดนตรีจึงแตกต่างกัน จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT ซึ่งเน้นกิจกรรมกลุ่ม การแข่งขันเป็นทีม เกิดกระบวนการคิดจากการตอบคำถาม และการช่วยเหลือซึ่งกันของสมาชิกในทีม จากการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยและมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของรายวิชาดนตรีไทย

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทย ประกอบด้วย บอร์ดเกม 3 แบบ ได้แก่ เกม What is it? เกมเศรษฐีและเกมบันไดงู พบว่าการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้บอร์ดเกมในภาพรวม มีจำนวน 3 เรื่องอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 17.19-17.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.69-0.75 และมีจำนวน 3 เรื่องอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 16.65-16.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.78-1.14 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีไทยเพิ่มเติม เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 21.773, sig = .000^*$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรนำบอร์ดเกมมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นความสนใจและและการจดจำความรู้พื้นฐานในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT ครูผู้สอนต้องเน้นย้ำกติกา วิธีการเล่นของบอร์ดเกม ให้ผู้เรียนเข้าใจเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างลุล่วง

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด การวางแผน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งถัดไป ควรมีการสอบถามความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับเทคนิค TGT (Team games tournament)

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับวิธีการสอนวิธีอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เจียรนัย ธนุธรรมมาคุณ. (2564). การออกแบบเรขาคณิตเพื่อแบรนด์บอร์ดเกมที่สอดแทรกความรู้สำหรับเจเนอเรชันวาย. (ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณัฐพร ยิ้มประเสริฐ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่องคำภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้ในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ร่วมกับบอร์ดเกม. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ตฤณญา อังกรอัชฌา. (2567). ผลการใช้บอร์ดเกมในกระบวนการทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตผล*, 10(2), 69-78.
- ปาริชาติ ชื่นเจริญ. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ภริพุทธิ สว่างสุข. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) ร่วมกับการใช้ปัญหาปลายเปิด เรื่องอัตราส่วน ลัดส่วน และร้อยละ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- รัชนิวรรณ ตั้งภักดี. (2565). การพัฒนารูปแบบการสร้างบอร์ดเกมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 15(2), 117-132.
- โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง. (2560). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองชุมแสง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรีไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉบับปรับปรุง*. ตรัง: โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง.
- วชิรวิทย์ เอี่ยมวิลัย. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สุพิชญา สาชะจันทร์. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค TGT ร่วมกับสื่อ eDLTV เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

Guidelines for Teaching Religion to Enhance Global Citizenship: Important Lessons for Social Studies Teachers

Phrakhru Paphatsonkittikhun Chumkhot^{1*} and Vitthaya Thongdee¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: yatodchuay@hotmail.co.th

ABSTRACT

This article focuses on explaining global citizenship, which is an important part of being aware and understanding each other well in living together in peace. Global citizenship is an important key to unlocking the long-standing conflicts between different perspectives. This is because global citizenship focuses on making each person aware of their part as a common human being together in this world. Global citizenship therefore has its own power, and create continuity in solving various problems at the development level. Global citizenship has been brought into the education system to continue and cultivate global citizenship among individuals. At the educational level, aiming for global citizenship by promoting such conditions focuses on creating a social study curriculum that is consistent with the goals of global citizenship. This article proposes guidelines for teaching religion for social studies teachers to promote global citizenship. The focus is on the framework for developing global citizenship: 1) creating knowledge and understanding of religious and cultural diversity, 2) teaching critical skills from an existing standpoint to other beliefs, and 3) teaching religion to Understanding values and having a positive attitude Teaching religious content for social studies teachers is a part of creating good global citizenship.

Keywords: Teaching Religion, Global Citizenship, Social Studies, Learning Management

แนวทางการสอนศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก: บทเรียนสำคัญของครูสังคมศึกษา

พระครูปลัดสรกิตติคุณ ชุมโคตร^{1*} และ วิทยา ทองดี¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: yatodchuay@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นอธิบายภาวะพลเมืองโลกซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการตระหนักรู้และเข้าใจกันเป็นอย่างดีในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภาวะความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นกุญแจสำคัญในการปลดปล่อยความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ในมุมมองต่าง ๆ ที่ยาวนาน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากภาวะพลเมืองโลกเป็นการมุ่งเน้นให้แต่ละคนตระหนักรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งในฐานะมนุษย์ร่วมกันในโลกนี้ ภาวะพลเมืองโลกจึงมีพลังในตัวมันเอง และก่อให้เกิดความต่อเนื่องของการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ในระดับการพัฒนา ภาวะพลเมืองโลกถูกหยิบยื่นเข้ามาให้ระบบการศึกษาสนองต่อและปลูกฝังภาวะพลเมืองโลกให้กับปัจเจกบุคคลทั่วไปในระดับการศึกษาการมุ่งสู่ภาวะพลเมืองโลกด้วยการส่งเสริมภาวะดังกล่าวนี้มุ่งไปที่การสร้างหลักสูตรสังคมศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายภาวะพลเมืองโลก เนื่องจากการสอนศาสนาถือเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างภาวะพลเมืองโลกอย่างมีประสิทธิภาพในแง่มุมมองของการเข้าใจความหลากหลายและภูมิหลังของความเชื่อที่แตกต่างกัน บทความนี้เสนอแนวทางการสอนศาสนาสำหรับครูสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะพลเมืองโลก โดยมุ่งเน้นไปที่กรอบการพัฒนาภาวะพลเมืองโลก คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม 2) การสอนทักษะการวิพากษ์จากจุดยืนที่มีอยู่สู่ความเชื่ออื่น ๆ และ 3) การสอนศาสนาเพื่อความเข้าใจคุณค่าและมีทัศนคติที่ดี การสอนศาสนาสำหรับครูสังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาวะพลเมืองโลกที่ดีได้

คำสำคัญ: การสอนศาสนา, ภาวะพลเมืองโลก, สังคมศึกษา, การจัดการเรียนรู้

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และอัตลักษณ์ส่วนบุคคล การสร้าง "พลเมืองโลก" (Global Citizenship) จึงเป็นภารกิจสำคัญของระบบการศึกษา พลเมืองโลกไม่ได้หมายถึงเพียงการมีความรู้เกี่ยวกับโลกเท่านั้น แต่รวมถึงการมีทัศนคติที่เปิดกว้าง เคารพความแตกต่าง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ การศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองโลกจึงต้องให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และการคิดวิเคราะห์ที่มีเหตุผล เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างพลเมืองโลกนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาในห้องเรียนมักถูกมองข้าม เนื่องจากวิทยาการสมัยใหม่มองว่าศาสนาเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่จำเป็นต้องศึกษาเชิงวิชาการ อีกทั้งยังมีความเชื่อว่า "ศาสนาแฝงอยู่ในชีวิตประจำวันของเราในรูปแบบที่เราไม่สังเกตเห็น" (James, 2015) การมองข้ามนี้ทำให้การเข้าใจสาระสำคัญของศาสนาหายไป ซึ่งส่งผลให้ครูที่จบจากคณะศึกษาศาสตร์ขาดความรู้เกี่ยวกับเสรีภาพในการนับถือศาสนา (Callaway and Farrington, 2019) แม้ปัจจัยอื่น ๆ ก็มีส่วนทำให้ศาสนาถูกละเลยในหลักสูตรการศึกษา แต่ศาสนากลับถูกมองว่าเป็นเรื่องต้องห้ามที่ไม่ควรแตะต้อง จึงถูกทิ้งไว้โดยไม่มีมีการปรับปรุง (Logan, & Hartwick, 2019) ศาสนาจึงเป็นเรื่องที่ห่างไกลจากเรามาก โดยเฉพาะในโลกที่พัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นมากมาย จนศาสนากลายเป็นเรื่องล้าหลังและไม่ทันสมัย อนึ่งก็เพราะศาสนาไม่ได้ถูกนำเสนอให้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสถานการณ์และสภาวะการณ์ปัจจุบัน

ศาสนาควรได้รับการพิจารณาและตรวจสอบในการศึกษาของนักศึกษาครูรวมถึงครูและนักการศึกษา และเราสนับสนุนให้มีการสอนศาสนาอย่างตั้งใจภายในโครงการเตรียมให้ครูสังคมศึกษาเป็นครูที่สามารถสอนศาสนาได้อย่างมี

ประโยชน์และเป็นประโยชน์ได้ (Logan, & Hartwick, 2019) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและยอมรับความเป็นอื่นและความหลากหลายให้ได้ ความเข้าใจดังกล่าวนี้เป็นการเคลื่อนไปสู่สิ่งที่เรียกว่าการเป็นพลเมือง โดยเฉพาะการเป็นพลเมืองโลก (global citizenship) เพราะพลเมืองในอนาคตจะต้องเตรียมพร้อมรับโลกที่ไร้พรมแดนและมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากของตนเองโดยเฉพาะความแตกต่างหลากหลายทางศาสนา (Ortloff, 2011) การที่จะมีความเป็นพลเมืองโลกได้นั้น จะต้องมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองพลุวัฒนธรรมนิยมและความเป็นพลเมืองโลกจำเป็นต้องเกี่ยวพันกัน (Nieto, 2004; Banks, 1997; Kymlicka 1995, 2001; Appiah, 2005)

บทความนี้ต้องการนำเสนอแนวทางการสอนศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อเป็นบทเรียนสำคัญของครูสังคมศึกษาและหลักสูตรผลิตครูสังคมศึกษา โดยผู้เขียนจะนำเสนอจากงานวิจัยที่ผ่านมาแล้วรวบรวมสังเคราะห์เป็นบทความวิชาการ โดยบทความวิชาการนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกจะนำเสนอหลักการพื้นฐานของความเป็นพลเมืองโลก ส่วนที่สองจะนำเสนอการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกว่าในทัศนะของการศึกษานั้น การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกทำได้อย่างไร ส่วนที่สามจะนำเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์สังเคราะห์แนวทางการสอนศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก และส่วนที่สี่ส่วนสุดท้ายจะเป็นการสรุปและให้ความรู้ใหม่ในการนำไปปรับใช้

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก

ความเป็นพลเมืองโลกหรือภาษาอังกฤษคือ Global citizenship เป็นคำที่ใช้อธิบายการดำเนินการทางสังคมสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยบุคคลและชุมชนที่ตระหนักว่าทุกคนเป็นพลเมืองของโลก ความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นสิ่งที่แต่ละคนตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นพลเมืองของโลกที่ปราศจากขอบเขตทางภูมิศาสตร์หรือการเมือง ในแง่นี้ความเป็นพลเมืองโลกที่ให้ตระหนักถึงภาวะความเป็นส่วนหนึ่งของโลก มิได้หมายความว่า พลเมืองในท้องถิ่นหรือพลเมืองในพื้นที่เฉพาะจำต้องลบเลือนและละทิ้งภาวะความเป็นพลเมืองในพื้นที่ของตนเองในพื้นที่นั้น ๆ ใ้หายไป แต่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นการสร้างให้เกิดการตระหนักว่า เราจะเป็นส่วนหนึ่งในการตระหนักและเข้าใจโลกในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างครอบคลุม เมื่อเรากล่าวถึงความเป็นพลเมืองโลก มีค่านิยมที่อาจจะกล่าวถึงภาวะพลเมืองโลกได้ดังนี้คือ (Sant, Davies, Pashby, & Shultz, 2018)

- การตระหนักถึงโลกอย่างกว้างไกล (wider world) ในหลากหลายมุมมอง และรู้สึกถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก
- เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย
- มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทำงานของระบบโดยรวมของโลกทั้งในทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
- มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าต่อความยุติธรรมทางสังคม
- มีส่วนร่วมและช่วยเหลือชุมชนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก
- ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อทำให้โลกในฐานะองค์รวมที่เป็นหนึ่งเดียวกับคนทั้งหลายเป็นสถานที่ที่ยั่งยืนมากขึ้น
- รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

จากการให้ความหมายผ่านคุณลักษณะของแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกตามนิยามข้างต้น จึงเป็นการให้ความหมายของการเป็นพลเมืองโลกที่เรียกร้องถึงความเข้าใจและร่วมสร้างสรรค้อย่างเป็นสากลในฐานะที่เป็นมนุษย์ร่วมกันในสังคมโลก นอกจากนี้ นักจิตวิทยายังกล่าวถึงมุมมองเรื่องพลเมืองโลกว่า แนวคิดดังกล่าวนี้สามารถมองผ่านมุมมองของอัตลักษณ์ทางสังคม "พลเมืองโลก" มีลักษณะทางจิตวิทยา ตามที่ Golmohamad (2008) เสนอแนะไว้ ความเป็นพลเมืองโลกคือกรอบความคิดหรือทัศนคติที่เราได้รับ ส่งผลให้แต่ละบุคคลรับรู้ว่าเป็นพลเมืองโลกและสามารถสัมผัสได้ถึงความเชื่อมโยงทางจิตวิทยากับพลเมืองโลกเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันในฐานะผู้ที่อยู่ในโลกนี้ด้วยกัน นักจิตวิทยาที่ศึกษาการรับรู้ถึงการเป็นพลเมืองโลกระบุว่า การระบุความเป็นพลเมืองโลกอาจจะสามารถคาดการณ์ถึงกรณีตัวอย่างต่าง ๆ ได้ เช่น การรับรองความเห็นอก

เห็นใจระหว่างกลุ่ม การให้คุณค่ากับความหลากหลาย ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือระหว่างกลุ่ม และรู้สึกถึงความรับผิดชอบในการดำเนินการต่าง ๆ (Reysen et al., 2013) การเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นการตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งเดียวกันเหนือคุณค่าย่อยของกลุ่มย่อย (เช่น ชาติ รัฐ อาชีพ) ในการศึกษาต่าง ๆ พบว่าเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก (เช่น ค่านิยมทางสังคม) แสดงให้เห็นว่าแตกต่างจากเนื้อหาของอัตลักษณ์ทางสังคมอื่น ๆ ผลที่ตามมาคือ มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าเนื้อหาของการเป็นพลเมืองโลกเกี่ยวข้องกับคุณค่าทางสังคม (เช่น ความยุติธรรมทางสังคม สิ่งแวดล้อม) ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันมากยิ่งขึ้นในประเด็นต่าง ๆ (Reysen, & Katzarska-Miller, 2013) และทำให้เกิดความเชื่อมโยงมากขึ้นกับชีวิตและความเป็นอยู่ในโลกที่ต้องการการติดต่อและร่วมมือกันในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในการศึกษาของ Reysen, & Katzarska-Miller (2013) ยืนยันว่า บุคคลที่ตระหนักรู้ในการเป็นพลเมืองโลกนั้นจะตระหนักรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาวะการอย่างกว้างขวางของโลก จะแสดงความห่วงใยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมและการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และรู้สึกถึงความรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมที่แตกต่างออกไป สิ่งเหล่านี้อาจจะเรียกว่าการมีอัตลักษณ์ทางสังคมที่แม้จะต่างกันออกไป แต่ในที่สุดแล้วเราก็มีบางสิ่งร่วมกันนั่นคือการรับรู้ถึงภาวะความเป็นพลเมืองโลกนั่นเอง

การตระหนักถึงภาวะความเป็นพลเมืองโลกช่วยให้เราสามารถสร้างความเข้าใจต่อเพื่อนร่วมโลกได้ นักวิชาการร่วมสมัยเห็นว่าในโลกยุคโลกาภิวัตน์และเชื่อมโยงถึงกันในปัจจุบันอย่างไร้พรมแดนทำให้เรามองเห็น ความไม่เท่าเทียมกัน การละเมิดสิทธิมนุษยชน และความยากจน และเรื่องอื่น ๆ ที่ยังคงเป็นอันตรายต่อสันติภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้ การศึกษาความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education, GCE) ได้รับการระบุว่าเป็นวิธีหนึ่งในการเตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับโลกทางเลือก ที่ครอบคลุม และยั่งยืน และที่สำคัญมากก็คือว่าโรงเรียนจึงมีบทบาทพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้กลายเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบและกระตือรือร้น ในปัจจุบันนี้ประเด็นเรื่องการศึกษความเป็นพลเมืองโลกได้กลายเป็นจุดมุ่งเน้นเชิงนโยบายที่เข้มแข็งในวาระระหว่างประเทศให้เกิดการเชื่อมต่อของการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งปัญหาไว้ข้างหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนในปี 2030 ที่จะมาถึงนี้ ซึ่งนำมาใช้ในการประชุมสุดยอดการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติในเดือนกันยายน 2015 ประเด็นประชุมนี้มีเป้าหมายที่มีแนวโน้มว่าจะส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินการอย่างไรบ้างที่จะสามารถตอบสนองต่อประเด็นปัญหาระดับโลกและกีดกันความสนใจไปที่ประเด็นเร่งด่วนที่จำเป็นต้องส่งเสริมพลเมืองโลก (Akkari, & Maleq, 2020) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นการส่งเสริมสังคมที่สงบสุข ครอบคลุม และยั่งยืนมากขึ้น มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสิทธิมนุษยชน โดยถ่ายทอดคุณค่าของการเคารพ ความหลากหลาย ความอดทน และความสามัคคี ซึ่งสามารถทำได้ผ่านกระบวนการทางการศึกษา (UNESCO, 2015) ในส่วนถัดไป ผู้เขียนจะนำเสนอให้เห็นถึงประเด็นสำคัญของการศึกษความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งจะชี้ให้เห็นทิศทางและความสำคัญของการศึกษความเป็นพลเมืองโลกที่จะส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้เด็กและเยาวชนตามทิศทางของความเป็นพลเมืองโลกต่อไป

แนวคิดการศึกษาความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education, GCE)

การศึกษาความเป็นพลเมืองโลก หรือ Global Citizenship Education, GCE นั้น เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเป็นพลเมืองโลก Osler & Vincent (2002) ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการศึกษความเป็นพลเมืองโลกมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการอภิปรายเกี่ยวกับการศึกษาระดับโลกหรือการศึกษาเพื่อสันติภาพ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน การก้าวขึ้นมาของกระแสโลกาภิวัตน์ที่พยายามจะกลืนกลายให้เกิดความเข้าใจอย่างหนึ่งเดียวกันของทั่วทั้งโลกนั้น เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนไปของการพัฒนามิติต่าง ๆ ของโลก ในแง่นี้ นักวิชาการอย่าง Tasneem Ibrahim (2005) เห็นว่า การศึกษาความเป็นพลเมืองโลกจะสามารถตอบสนองเรื่องดังกล่าวนี้ได้ ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วยการศึกษาที่เราเรียกกันว่าการศึกษความเป็นพลเมืองโลกนั้น เป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้เราที่มีความตระหนักในฐานะการเป็นพลเมืองคนหนึ่งในโลก การเป็นพลเมืองคนหนึ่งในโลกทำให้เรารู้สึกว่าเราไม่เพิกเฉยต่อปัญหาที่เพื่อนมนุษย์กำลังเผชิญอยู่ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเราจำเป็นต้องอยู่ในโลกที่ทุกคนต่างรับผิดชอบร่วมกันที่จะทำให้ตนเองอยู่ในภาวะที่โลกจะก้าวต่อไปทั้งต่อคนรุ่นนี้และรุ่นอนาคตต่อไปด้วย ดังนั้นหากเรามองสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้คนจากเส้นแบ่งพรมแดนที่เราไม่ได้อยู่ร่วมกันเขา (ผู้อื่น)

ในสังคมนั้น ๆ เราก็อาจรู้สึกว่าการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องของผู้คนในสังคมอื่น เราอาจเป็นเพียงผู้เฝ้ามองหรือคนที่ผ่านมารับรู้และผ่านไป แต่ในทางกลับกัน หากเราลองลบเส้นแบ่งพรมแดนเหล่านั้นออก หรือมองเห็นผู้คนในฐานะ “เพื่อนมนุษย์” นั่นก็อาจทำให้สังคมในสายตาของเราขยายกว้างขึ้น มันเป็นสังคมโลก มีผู้คนที่หลากหลายอยู่ร่วมกับเรา (อรรถพล ประภาสโนบล, 2564)

ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะความเป็นพลเมืองโลกนั้น สามารถที่จะจัดการศึกษาผ่านกรอบแนวคิดที่สำคัญหลากหลายแนวทางด้วยกัน แต่แนวทางสำคัญนี้ถูกกำหนดขึ้นมาโดย Oxfam (1997) ผ่านโครงการความเป็นพลเมืองของการศึกษา พิจารณาได้จากตารางที่ 1 ซึ่งเน้นตัวอย่างองค์ประกอบเหล่านี้จากหลักสูตรของ Oxfam สำหรับการเป็นพลเมืองโลกอันประกอบไปด้วยทักษะสำคัญ 3 อย่าง คือ 1) Knowledge and understanding, 2) Skills และ 3) Values and attitudes ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 สะท้อนให้เห็นในหลักสูตรของสหราชอาณาจักร โดยสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) บรรจุวิชาพลเมืองศึกษาไว้ใน Key stage 3 และ 4 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- 1) Key stage 3 การสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย รัฐบาล สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง
- 2) Key stage 4 ต่อยอดจาก Key stage 3 แต่จะมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย รัฐบาล และสิทธิ ความรับผิดชอบของพลเมือง

ซึ่งหากมีการสอนตามแนวทางนี้แล้ว จะเป็นการเน้นย้ำความเป็นพลเมืองโลกให้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนมากขึ้น ผ่านสถานการณ์และหลักการสำคัญดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างองค์ประกอบสำคัญของการเป็นพลเมืองโลกใน Key Stage 3 และ 4

	Knowledge and understanding		Skills		Values and attitudes	
Key Stage 3	การพึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependence)	สิทธิและความรับผิดชอบขั้นพื้นฐาน	การตัดสินใจอย่างมีข้อมูล	พัฒนาจุดยืนผ่านการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	ความกังวลต่อปัญหาความยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน	มีจุดยืนอย่างเต็มใจในประเด็นในระดับโลก
	ระบบการเมืองของเราและอื่น ๆ ประเด็นความหลากหลาย	ความไม่เท่าเทียมกันภายในสังคมและระหว่างสังคม				
Key Stage 4	ระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลก	สาเหตุของความยากจน	การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์	ข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลจากสถานะของข้อมูลที่ได้รับ	มุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมทางสังคม	เต็มใจที่จะทำงานเพื่ออนาคตที่เท่าเทียมกันมากขึ้น
	วัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกัน	ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเหนือ/ใต้				

ที่มา: Oxfam (1997)

จากตารางที่ 1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. ความรู้และความเข้าใจ สิ่งนี้เป็นข้อช่วยในการพัฒนาความตระหนักรู้ถึงวิถีที่กระบวนการของกระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อบุคคล ชุมชน และประเทศต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับ "กฎหมายและสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบที่สนับสนุนสังคม" ถือเป็นกรอบการทำงานที่สำคัญในการตีความประเด็นระดับโลกที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคและความหลากหลาย สันติภาพและความขัดแย้ง ในทำนองเดียวกันเราสามารถสำรวจประเด็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นและระดับโลกได้เมื่อเรียนรู้เกี่ยวกับ “ความหลากหลายของอัตลักษณ์ระดับชาติ ภูมิภาค ศาสนา และชาติพันธุ์” มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อความเป็นอื่น ผู้อื่น สังคมอื่น วัฒนธรรมและวิถีคิดอื่น ๆ

2. ทักษะ ในโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกนั้น ความรู้และความเข้าใจจะได้รับและนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะด้าน “การสอบถามและการสื่อสาร” และ “การมีส่วนร่วมและการกระทำที่รับผิดชอบ” (QCA, 1999) ผ่านการเป็นพลเมืองที่ Key Stages 3 และ 4 นักเรียนจะต้องสามารถที่จะคิดเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง จิตวิญญาณ ศีลธรรม สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและแหล่งที่มา พิจารณาประสบการณ์ของผู้อื่นและสามารถคิด แสดง และอธิบายมุมมองที่ไม่ใช่ของตนเองได้ นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ นักเรียนจะต้องมีความกล้าหาญในการ “เจรจา ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมอย่างมีความรับผิดชอบในกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน” และ “ไตร่ตรองถึงกระบวนการมีส่วนร่วม” (QCA, 1999) โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความสามารถในการสะท้อนประเด็น ประสบการณ์ และมุมมองอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทักษะขั้นสูงในการวิเคราะห์ การอภิปราย การไตร่ตรอง และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะเหล่านี้บ่งบอกถึงวิธีการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้เรียนที่จะส่งเสริมให้เกิดการมุ่งมั่นพัฒนาตนเองสู่การเป็นพลเมืองโลกอย่างเข้าใจ

3. คุณค่าและทัศนคติ รายงานของ Crick ซึ่งใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาด้านความเป็นพลเมือง ระบุถึงคุณค่าเฉพาะและแนวทางที่เหมาะสมกับการศึกษาด้านความเป็นพลเมืองที่นักเรียนจำเป็นต้อง “รับรู้ ไตร่ตรอง และปฏิบัติตาม” (QCA, 1998) ค่านิยมและลักษณะนิสัยไม่ได้ระบุไว้ในโปรแกรมการศึกษาระดับขั้นสุดท้าย แม้ว่า จะสนับสนุนองค์ประกอบความรู้ ความเข้าใจ และทักษะก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเข้าใจในคุณค่าและมีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อความเข้าใจในคุณค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตัวอย่างเช่น หากนักเรียนมี “ความกังวลต่อประเด็นสิทธิมนุษยชน” มันจะต้องเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เกี่ยวกับ “กฎหมายและประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน” และ “ความเชื่อในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมของมนุษย์” และการจะรู้และเข้าใจสิ่งเหล่านี้ได้นั้น มันจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ใน “ประเด็นและเหตุการณ์เฉพาะด้านและร่วมสมัยในระดับนานาชาติ” (QCA, 1998) การระบุถึงหลักการสิทธิมนุษยชนเอื้อให้เกิดการสะท้อนถึงสิทธิมนุษยชนในฐานะคุณค่าทางประชาธิปไตย และอาจสนับสนุนการพัฒนา “ความมุ่งมั่นต่อหลักการของความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม” ได้ด้วย (Ibrahim, 2005)

จากการนำเสนอประเด็นข้างต้นนั้น สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าครูจำเป็นต้องใช้เนื้อหาที่หลากหลายเพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับปัญหาและทักษะระดับโลกสำหรับการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน โปรแกรมการศึกษากลายเป็นพลเมืองให้ทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับการสอนและการเรียนรู้สำหรับการเป็นพลเมืองโลก ข้อกำหนดทางการศึกษาด้านพลเมืองเปิดโอกาสให้นักการศึกษาพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและผลกระทบของโลกาภิวัตน์ สิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบ ตลอดจนทักษะการตัดสินใจในระดับโลกและทักษะที่เกี่ยวข้องในการสอบถาม การสื่อสาร และการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนในการพัฒนาทักษะในการสื่อสาร การไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ และการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในบริบทของการทำความเข้าใจโครงสร้างและกระบวนการระดับโลก ตลอดจนสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบ สิ่งนี้มีแนวโน้มที่จะอำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจความซับซ้อนของประเด็นระดับโลก ส่งเสริมการสนทนาและการอภิปรายระหว่างและภายในกลุ่มต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้สะท้อนถึงคุณค่าต่าง ๆ ที่พวกเขาจะมองเห็นในฐานะของการเป็นพลเมืองโลกได้ ความน่าสนใจของโปรแกรมการศึกษานี้จึงเป็นการวางกรอบพื้นฐานสู่การปฏิบัติและยอมรับในการสร้างภาวะความเป็นพลเมืองโลกได้นั่นเอง ในส่วนถัดไปผู้เขียนจะตอบคำถามว่า การศึกษาศาสนาในโรงเรียนจะต้องทำอย่างไรถึงจะสามารถนำไปสู่การสร้างการเป็นพลเมืองโลกได้

การสอนศาสนากับการเป็นพลเมืองโลก: บทเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา

ในส่วนนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญของการสอนศาสนาสำหรับการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลก โดยมุ่งเน้นให้เห็นการสอนศาสนาในระดับโรงเรียนเป็นสำคัญ ว่าการสอนศาสนาจะต้องดำเนินไปอย่างไรเพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลก

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองโลกในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และผู้เรียนก็พึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น

ซึ่งถือเป็นบทบาทสำคัญของครูสังคมศึกษาในฐานะผู้ดำเนินการหลักในการเตรียมนักเรียนให้มีลักษณะเป็นพลเมืองโลกโดยการบูรณาการประสบการณ์ที่หลากหลายเข้ากับผู้เรียน ดังนั้นหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมุ่งพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองโลกสำหรับนักเรียนและให้ความรู้ที่จำเป็นแก่พวกเขา Dillon (2003) ระบุเหตุผลสำคัญสามประการในการให้ความสนใจกับศาสนา ประการแรก การศึกษาศาสนาช่วยให้เราเข้าใจประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้อื่นที่เราแบ่งปันด้วยในสังคม ประการที่สอง มันสามารถเป็นตัวทำนายที่สำคัญของกระบวนการทางสังคมที่หลากหลาย ประการที่สาม แม้ว่า จะมีแง่มุมเชิงลบ เช่น ความเชื่อมโยงระหว่างศาสนากับความรุนแรง แต่ก็มีศักยภาพที่จะมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างน้อยที่สุดการศึกษาศาสนาควร “คำนึงถึงว่าศาสนาทำอะไรและส่งผลต่อสังคมที่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างไร” (Davie, 2007) เช่น งานศึกษาของสุโรกร นันทบุรมย์ และ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2558) ที่นำเสนอการใช้กิจกรรมลดอคติตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษา ที่มีต่อเจตคติความเข้าใจในความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียนของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย งานดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง เจตคติเกิดจากการได้เรียนรู้เนื้อหาพื้นฐานเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีทักษะทางสังคมมากขึ้น มีกระบวนการคิดและมีการเรียนรู้จากมุมมองของผู้อื่น จาก การจัดกิจกรรมการลดอคติโดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงละคร การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีตัวอย่าง และการเผชิญสถานการณ์

นอกจากนี้การเรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาพลเมืองโลกที่มีความตระหนักรู้และเคารพความแตกต่าง งานวิจัยของ Jackson (2004) ในยุโรปชี้ให้เห็นว่าการสอนศาสนาโดยใช้แนวทางพหุนิยม (Pluralistic Approach) สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาอื่น ๆ ได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้นผ่านการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนงานศึกษาของ Miedema & Bertram-Troost (2015) ในเนเธอร์แลนด์ยังเสนอว่า การสอนศาสนาแบบสหวิทยาการ ซึ่งรวมเอาประวัติศาสตร์ ศาสนศึกษา และมานุษยวิทยาเข้าด้วยกัน สามารถช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นศาสนาในฐานะองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของผู้คน

การสร้างความรู้ความเข้าใจจะต้องเกิดการสอนหลักการทางศาสนาอย่างหลากหลายในระดับโรงเรียน ครูจะต้องเริ่มต้นวางประเด็นคำถามให้นักเรียนขบคิดว่าศาสนามีอยู่หลากหลายอย่างไร ศาสนามุ่งไปสู่สันติภาพร่วมกันได้หรือไม่ และศาสนาจะเป็นวัฒนธรรมที่ไม่แปลกแยกแตกต่างกันได้อย่างไร การสอนศาสนาแบบพหุนิยมทางศาสนาจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เน้นหลักสูตรหรือเนื้อหาที่มีอยู่แล้ว แต่จะเริ่มต้นจากนักเรียนโดยมีครูเป็นผู้ช่วยในการสร้างการเรียนรู้ที่ดี มีมุมมองและทัศนคติต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้เนื้อหาและหลักการทางความเชื่อของศาสนาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีและถูกต้องต่อศาสนาอื่น ๆ มากกว่าที่จะอยู่กับศาสนาของตนเองเท่านั้น มากไปกว่านั้น การเรียนรู้ความแตกต่างทางศาสนายังมีส่วนเสริมสร้างและปลูกฝังให้เข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมที่ต่างกันออกไปอันเนื่องมาจากบริบทพื้นฐานในทางศาสนา ผลดีอันเนื่องมาจากการสอนดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนมีความเห็นอกเห็นใจและโอปรวัวัฒนธรรมความเชื่ออื่น ๆ อย่างเข้าใจ มากกว่าที่จะปฏิเสธอย่างไร้เหตุผล ดังนั้นจึงเป็นบทเรียนที่จะให้ครูสอนสังคมศึกษาโดยเฉพาะสาระศาสนา ว่าจะมีการสร้างความเข้าใจว่าตนเองจะสอนความแตกต่างทางศาสนาและพหุนิยมทางศาสนาอย่างไรกันสำหรับให้นักเรียนตระหนักรู้

2. การสอนทักษะการวิพากษ์จากจุดยืนที่มีอยู่สู่ความเชื่ออื่น ๆ

ทักษะสำคัญประการหนึ่งของการสอนศาสนาในยุคปัจจุบันนี้ก็คือว่า เราจะสอนทักษะของการวิพากษ์ความเชื่ออื่น ๆ จากจุดยืนของเราอย่างมีเหตุผลได้อย่างไร และการสอนศาสนาจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการวิพากษ์ความแตกต่างอย่างมีเหตุผลได้หรือไม่ อย่างไร สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การสอนศาสนาด้วยวิธีคิดแบบปรัชญา เนื่องจากการสอนปรัชญาและศาสนานั้นดังที่ได้กล่าวแล้วว่าเป็น การฝึกให้ผู้เรียนทำปรัชญา อันเป็นการฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดบูรณาการ อย่างเป็นนิสัย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ทางปรัชญาและศาสนาที่มีความเป็นมาตรฐานที่ยอมรับได้ตามระเบียบวิธีคิดของสาขาวิชา ทักษะดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านพุทธพิสัยในด้านของการประยุกต์ใช้ และการคิดวิจาร์ณญาณและการแก้ปัญหา อันเป็นเรื่องของการคิดวิเคราะห์วิพากษ์และบูรณาการเช่นกัน รวมทั้งทักษะด้านการสื่อสารทั้งในด้านของทักษะ

ด้านข้อมูล เทคโนโลยี และสารสนเทศ และทักษะการสื่อสารทั้งการพูดและเขียน ที่ผู้เรียนปรัชญาและศาสนาจะต้องมีการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นการแสวงหาความรู้ทางปรัชญา และมีการสื่อสารอภิปรายถกเถียง เพื่อวิเคราะห์วิพากษ์ประเด็นปัญหาทางปรัชญาและศาสนา รวมทั้งเขียนความเรียงหรือบทความทางปรัชญาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางปรัชญาและศาสนาต่าง ๆ และทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่มีความสำคัญยิ่งในส่วนที่การสอนปรัชญาและศาสนานั้นมีการฝึกให้ผู้เรียนมีการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ทางปรัชญาและศาสนาด้วยตนเอง ดังนั้นการสอนปรัชญาและศาสนาในแง่หนึ่งจึงอาจนับได้ว่าเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เรียนไปด้วยในตัวส่วนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านที่เหลือนั้น ก็สามารถกล่าวได้ว่ามีความสำคัญกับการเรียนการสอนปรัชญาและศาสนาเช่นกัน กล่าวคือ ทักษะทางสังคมที่หมายรวมถึงการทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ และทักษะข้ามวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนปรัชญาและศาสนาในแง่ที่ทักษะดังกล่าวนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเปิดกว้างทางความคิด ไม่ด่วนตัดสิน มองสิ่งต่าง ๆ ในหลายแง่มุม เมื่อพบกับแนวคิดหรือประเด็นทางปรัชญาและศาสนาที่แปลกใหม่ โดยการให้ผู้เรียนได้สำรวจตรวจสอบความเชื่อดั้งเดิมที่อยู่ในสาระบบความเชื่อของตนเองเพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องต้องกันของระบบความเชื่อของตน และวิเคราะห์หาทางแก้ไขหากระบบความเชื่อของตนมีความขัดแย้งในตัวเอง เป็นวิธีการหนึ่งให้ผู้สอนสามารถฝึกให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะด้านพุทธิพิสัยโดยเริ่มตั้งแต่การให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับความเชื่อของตนเอง การสะท้อนคิดเกี่ยวกับความสอดคล้องต้องกันเกี่ยวกับความเชื่อของตน ซึ่งหากพบว่ามีความไม่ลงรอยในระบบความเชื่อของตน ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป (เพชรวิภา คงอ่ำ, 2561) จะเห็นได้ว่าการสอนศาสนาตามแนวทางของปรัชญาหรือรวมไปถึงการสอนปรัชญาและศาสนานั้น ให้ความสำคัญกับการเน้นการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล การสอนศาสนาตามแนวทางนี้ส่งผลดีต่อทั้งตัวของผู้เรียนในแง่ของการวิพากษ์ความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง และการวิพากษ์ความเชื่ออื่น ๆ ด้วย อันเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่ท้าทายต่อความเชื่อเดิมสรรสร้างเชื่อใหม่ ทักษะดังกล่าวนี้เป็นทักษะสำคัญที่จะเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันมากกว่าที่จะเสริมสร้างความแปลกแยกแตกต่างให้เกิดขึ้นนั่นเอง

3. การสอนศาสนาเพื่อความเข้าใจคุณค่าและมีทัศนคติที่ดี

การสอนศาสนามีจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งคือ การมุ่งสร้างความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ Hull (2000) เสนอแนวทางพหุนิยมเสรีนิยมที่หลีกเลี่ยงลัทธิผูกขาดทางศาสนา (ซึ่งเขาเรียกว่า ศาสนานิยม (religionism)) อย่างไรก็ตาม Barnes (2007) และ Wright (1997) ต่างวิพากษ์วิจารณ์ข้อเสนอของ Hull เป็นอย่างมาก โดยอธิบายว่ามันเป็นมุมมองโรแมนติกแบบเสรีนิยมซึ่งบิดเบือนศาสนา แต่พวกเขาเรียกร้องให้มีรูปแบบการศึกษาศาสนาที่สำคัญซึ่งครูอำนวยความสะดวกในการซักถามอย่างเปิดเผยและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความเชื่อและประเพณีที่หลากหลายเสนอหลักจริยธรรมร่วมเพื่อให้เห็นจุดเชื่อมโยงจากความแตกต่างหลากหลายทางศาสนาที่มีอยู่ โดยการปฏิบัติต่อทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน ครูจะส่งเสริมมุมมองเสรีนิยมทางเทววิทยาว่าเป็นความจริง ในทางกลับกัน การศึกษาทางศาสนาหลังเสรีนิยมควรเป็นไปตามที่ Barnes (2014) กล่าวไว้ โดยคำนึงถึง “ความโดดเด่นและเอกลักษณ์” ของศาสนาและความหลากหลายภายในศาสนา เหล่านั้น งานของครูจากมุมมองนี้มีสามประการ คือ 1) เพื่ออำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ 2) ให้การศึกษาศาสนาเกี่ยวข้องกับโลกแห่งชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการสำรวจประเด็นทางศีลธรรม และ 3) ท้าทายความไม่ยอมรับศาสนาและอคติทางศาสนา ในทางปฏิบัติแล้ว สิ่งที่สำคัญสำหรับครูหลังแนวคิดเสรีนิยมก็คือ พวกเขาไม่ “รับรองความจริงของศาสนาใดศาสนาหนึ่งโดยเฉพาะ หรือแม้แต่ความจริงของศาสนาโดยทั่วไป”

การสอนศาสนาควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างทัศนคติที่ดีและความเข้าใจในคุณค่าของศาสนา ไม่ใช่เพียงการท่องจำหลักคำสอน งานวิจัยของ Gearon (2013) ระบุว่า การเรียนรู้ศาสนาโดยเน้นไปที่คุณค่าพื้นฐานของมนุษยชาติ เช่น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และความยุติธรรม สามารถช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมที่ต่างกันได้ งานศึกษาของ Osler & Vincent (2002) ยังเน้นว่าการสอนศาสนาในฐานะเครื่องมือของการสร้างสันติภาพ (Peace Education) ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข

การสอนดังกล่าวจะส่งเสริมให้เกิดการเข้าใจหลักความเท่าเทียม หลักจริยธรรม และหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับรากฐานวิถีคิดแบบสมัยใหม่ ส่งผลให้เกิดความสามารถปฏิบัติต่อผู้อื่นและมีทัศนคติต่อผู้อื่นอยากเข้าใจ และสามารถ

ผลงานวิจัยของความแตกต่างอย่างไม่แบ่งแยกได้ ดังนั้นจึงอาจคาดหวังได้ว่าวิธีที่ครูจัดการความเชื่อของตนในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะถูกกำหนดโดยความคาดหวังเหล่านี้ที่ดำเนินงานภายในวัฒนธรรมของโรงเรียนเท่านั้น จะไม่มีการสอดแทรกทัศนคติส่วนบุคคลอันเป็นความเชื่อทางศาสนาเข้ามา ทั้งนี้อาจพิจารณาในกรณีที่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของจรรยาบรรณของโรงเรียน ครูอาจสันนิษฐานว่าการแสดงออกของความเชื่อนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่เหมาะสมในวัฒนธรรมทางศาสนาของโรงเรียนเท่านั้น จะไม่แสดงออกซึ่งความเชื่อส่วนตัวของครูเพื่อให้เกิดการครอบงำทางศาสนาขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนช่วยที่ดีในการมีทัศนคติทางศาสนาที่ถูกต้องและนำไปสู่การปรับปรุงทำที่ที่ดีต่อกันได้ในระดับกว้าง

4. ครูสังคัมศึกษากับการแทรกสอดสาระศาสนาเพื่อการสร้างพลเมืองโลก

4.1) หลักสูตร หลักสูตรสังคัมศึกษาควรรวมสาระเกี่ยวกับศาสนาในรูปแบบที่เชื่อมโยงกับประเด็นสากล เช่น สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรควรมุ่งเน้นการให้ความรู้เรื่องศาสนาต่าง ๆ ในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงหลักการและค่านิยมที่มีร่วมกัน รวมถึงความแตกต่างที่ควรเคารพ การศึกษาเชิงศาสนาผ่านหลักสูตรจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาเป็นพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกและความเข้าใจที่ลึกซึ้งในด้านศาสนาและวัฒนธรรม เช่น หลักสูตรศาสนศึกษาของอังกฤษ (Religious Education หรือ RE) กำหนดให้โรงเรียนต้องสอนเกี่ยวกับความหลากหลายทางศาสนาและจริยธรรม โดยไม่จำกัดเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง (Department for Education, 2013) ซึ่งใช้แนวทางการสอนแบบ Enquiry-based learning ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจ ตั้งคำถาม และศึกษาศาสนาในเชิงเปรียบเทียบ ในประเทศไทย แม้ว่าหลักสูตรสังคัมศึกษาจะครอบคลุมสาระศาสนาอยู่บ้าง แต่ยังไม่มีการเน้นการบูรณาการศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกอย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ อรรถพล ประภาสโนบล (2564) แนะนำว่า ควรมีการออกแบบหลักสูตรศาสนาให้มุ่งเน้นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการเคารพความแตกต่างมากกว่าการท่องจำหลักคำสอน

4.2) แนวทางการสอน การสอนสาระศาสนาควรใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การอภิปรายกลุ่ม การใช้กรณีศึกษา และการจำลองสถานการณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาในมุมมองที่หลากหลาย นอกจากนี้ควรเน้นการสอนที่ปลูกฝังความเข้าใจและความเคารพในความเชื่อและวัฒนธรรมต่าง ๆ ผ่านการวิเคราะห์หลักการทางศาสนามาร่วมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นพลเมืองโลก ตัวอย่างงานวิจัยของ Osler & Vincent (2002) พบว่า การใช้การอภิปรายช่วยลดอคติทางศาสนาและเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในกลุ่มนักเรียนจากพื้นเพที่หลากหลาย หรือ ตัวอย่างจากงานวิจัยของ Wright (2014) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาช่วยให้นักเรียนเข้าใจผลกระทบของศาสนาในสังคมจริงและพัฒนาทัศนคติที่เป็นกลาง

4.3) แนวทางการส่งเสริม การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องศาสนาในบริบทของพลเมืองโลกสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การจัดนิทรรศการวัฒนธรรม การศึกษาภาคสนาม และการร่วมมือกับองค์กรชุมชนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจในศาสนา ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเป็นพลเมืองโลกที่มีความตระหนักรู้และสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม การแทรกสอดสาระศาสนาในการสอนสังคัมศึกษาสามารถช่วยส่งเสริมพลเมืองโลกที่มีความเข้าใจในความหลากหลาย เคารพสิทธิมนุษยชน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ แนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องแตกต่างจากแนวทางดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดหลักคำสอนเพียงอย่างเดียว โดยควรเน้นการอภิปราย การใช้กรณีศึกษา และการเรียนรู้แบบโต้แย้ง ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการลดอคติและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมต่าง ๆ การนำแนวทางดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาของไทย จะช่วยปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนศาสนา และทำให้ระบบการศึกษาไทยสามารถผลิตพลเมืองโลกที่มีคุณภาพได้มากขึ้น

บทสรุป

ภาวะพลเมืองโลกนั้นเป็นส่วนสำคัญในการตระหนักและเข้าใจกันเป็นอย่างดีในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภาวะความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นกุญแจสำคัญในการปลดสลักความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ในมุมมองต่าง ๆ ที่ยาวนาน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากภาวะพลเมืองโลกเป็นการมุ่งเน้นให้แต่ละคนตระหนักถึงการเป็นส่วนหนึ่งในฐานะมนุษย์ร่วมกันในโลกนี้ ภาวะพลเมืองโลกจึงมีพลังในตัวมันเอง และก่อให้เกิดความต่อเนื่องของการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ในระดับการพัฒนา ภาวะพลเมืองโลกถูกหยิบยื่นเข้ามาให้ระบบการศึกษาสานต่อและปลูกฝังภาวะพลเมืองโลกให้กับปัจเจกบุคคลทั่วไป ในระดับการศึกษาการมุ่งสู่ภาวะพลเมืองโลกด้วยการส่งเสริมภาวะดังกล่าวนี้มุ่งไปที่การสร้างหลักสูตรสังคมศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายภาวะพลเมืองโลก บทความนี้เสนอแนวทางการสอนศาสนาสำหรับครูสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะพลเมืองโลก โดยมุ่งเน้นไปที่กรอบการพัฒนาภาวะพลเมืองโลก คือ

1) การสร้างความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการผสมผสานความเข้าใจของศาสนาต่าง ๆ ที่มุ่งสู่การตระหนักรู้ข้ามวัฒนธรรม ช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจในระดับความรู้และมองเห็นความแตกต่าง ความหลากหลาย และมองหาจุดเชื่อมโยงของหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเกิดความเข้าใจที่แท้จริง

2) การสอนทักษะการวิพากษ์จากจุดยืนที่มีอยู่สู่ความเชื่ออื่น ๆ เป็นการมุ่งเน้น ให้เห็นจุดยืนของตนเองและผู้อื่น สามารถสร้างการวิจารณ์ การโต้แย้ง และตั้งข้อสังเกตต่อทั้งความเชื่อของตนเองและผู้อื่นอย่างมีหลักการและเหตุผล สามารถเพิ่มเติมและผสมผสานความเป็นหนึ่งเดียวกันผ่านจุดยืนที่แตกต่างกันในทางศาสนาได้โดยไม่แบ่งแยก

3) การสอนศาสนาเพื่อความเข้าใจคุณค่าและมีทัศนคติที่ดี เมื่อเกิดความเข้าใจที่ดีต่อความแตกต่างและสามารถยอมรับความหลากหลายอย่างเข้าใจแล้ว ศาสนาจะเป็นส่วนหนึ่งที่แสวงหาจุดร่วมของความสงบสุขและสันติสุขได้

ศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมภาวะความเป็นพลเมืองโลก ครูผู้สอนสังคมศึกษาโดยเฉพาะสาระศาสนาและศีลธรรม ควรมองเห็นจุดสำคัญของการสอนศาสนาแบบใหม่ มิใช่การท่องจำหลักการ แต่ควรจะมีแนวโน้มการสอนแบบอื่น ๆ ที่สร้างความน่าสนใจ เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดการใช้ศาสนามาส่งเสริมภาวะพลเมืองโลกที่เปิดรับและโอบอุ้มความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อในยุคโลกาภิวัตน์

องค์ความรู้ที่ได้จากบทความนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาและจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสอนศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในบริบทการศึกษาไทยได้ ดังนี้

- 1) **พัฒนาหลักสูตร** โดยการบรรจุเนื้อหาศาสนาในหลักสูตรสังคมศึกษาให้เชื่อมโยงกับประเด็นสากล เช่น สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึก
- 2) **การจัดการเรียนรู้** ด้วยการนำวิธีการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การอภิปรายกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ และการใช้กรณีศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาในมุมมองที่หลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจและเคารพในความเชื่อและวัฒนธรรมต่าง ๆ มากขึ้น
- 3) **การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและทัศนคติที่ดี** ด้วยการสอนศาสนาเพื่อเน้นย้ำคุณค่าความเท่าเทียม หลักจริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จะช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการรับฟังและเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของพลเมืองโลก

เอกสารอ้างอิง

เพชรวิภา คงอ่ำ. (2561). การสอนปรัชญาและศาสนาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 40(2), 118-144.

อรรถพล ประภาสโนบล. (2564). *Global Citizenship Education: เราจะสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองโลกได้อย่างไร.*

สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/global-citizenship-education/>.

- Akkari, A., & Maleq, K. (2020). Global citizenship education: Recognizing diversity in a global world. In A., Akkari, & K., Maleq, (Eds.), *Global citizenship education: Critical and international perspectives* (pp. 3-13). Cham: Springer International Publishing.
- Appiah, K. A. (2005). *The ethics of identity*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Banks, J.A. (1997). *Educating citizens in a multicultural society*. New York: Teachers College Press.
- Barnes, L. (2007). Developing a new post-liberal paradigm for British religious education. *Journal of Beliefs & Values*, 28(1), 17-32.
- _____. (2014). *Education, Religion and Diversity: Developing a New Model of Religious Education*. London: Routledge.
- Callaway, D. and Farrington, K. (2019). "The Georgia 3Rs ('rights, responsibility, and respect') project", In Haynes, C. (Eds.), *Teaching about Religion in the Social Studies Classroom* (pp. 43-49.). Silver Spring, MD: National Council for the Social Studies.
- Davie, G. (2007). *The sociology of religion*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Dillon, M. (2003). The sociology of religion in late modernity. In M. Dillon (Ed.), *Handbook of the sociology of religion* (pp. 3-15). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gearon, L. (2013). *Masterclass in religious education: Transforming teaching and learning*. London: Bloomsbury.
- Golmohamad, M. (2008). Global citizenship: From theory to practice, unlocking hearts and minds. In M. A. Peters, H. Blee, & A. Britton (Eds.), *Global citizenship education: Philosophy, theory, and pedagogy* (pp. 521-533). Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.
- Hull, J. (2000). Religionism and Religious Education. In M. Leicester, C. Modgil, and S. Modgil, Education, (Eds.). *Culture and Values: Spiritual and Religious Education*, (pp. 75-85). London: Falmer Press.
- Ibrahim, T. (2005). Global citizenship education: Mainstreaming the curriculum?. *Cambridge Journal of Education*, 35(2), 177-194.
- Jackson, R. (2004). *Rethinking religious education and plurality: Issues in diversity and pedagogy*. London: Routledge.
- James, J. H. (2015). *Religion in the classroom: Dilemmas for democratic education*. New York: Routledge.
- Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*. New York: Clarendon Press.
- _____. (2001). *Politics in the vernacular: Nationalism, multiculturalism, and citizenship*. New York: Oxford University Press.
- Logan, K. R., & Hartwick, J. M. (2019). Teaching and talking about religion: strategies for teacher educators. *Social Studies Research and Practice*, 14(2), 167-179.
- Miedema, S., & Bertram-Troost, G. D. (2015). The challenges of global citizenship for religious education. *Journal of Religious Education*, 63(3), 95-111.
- Neito, S. (2004). *Affirming diversity*. Boston, MA: Pearson.
- Ortloff, D. H. (2011). Moving the borders: multiculturalism and global citizenship in the German social studies classroom. *Educational Research*, 53(2), 137-149.
- Osler, A. & Vincent, K. (2002). *Citizenship and the challenge of global education*. London: Trentham.
- Oxfam. (1997). *A curriculum for global citizenship*. Oxford: Oxfam's Development Education Programme.

- QCA. (1998). *Education for citizenship and the teaching of democracy in schools, Crick report*. London: Qualifications & Curriculum Authority.
- _____. (1999). *Citizenship: the national curriculum for England, Key Stages 3–4*. London: Qualifications & Curriculum Authority.
- Reysen, S., & Katzarska-Miller, I. (2013). A model of global citizenship: Antecedents and outcomes. *International Journal of Psychology, 48*(5), 858-870.
- Reysen, S., Pierce, L., Spencer, C. J., & Katzarska-Miller, I. (2013). Exploring the content of global citizen identity. *The Journal of Multiculturalism in Education, 9*(1), 1-31.
- Sant, E., Davies, I., Pashby, K., & Shultz, L. (2018). *Global citizenship education: A critical introduction to key concepts and debates*. London: Bloomsbury Publishing.
- UNESCO. (2015). *Global citizenship education. Topics and learning objectives*. Paris: UNESCO.

Gender diversity towards single-sex family formation in Thai society

Pornpiroon Chalachai^{1*} and Rukchanok Chumnanmak²

¹ *Master of Arts students in Interdisciplinary Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand*

² *Lecturer, Sociology and Anthropology Group, Social Sciences Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: pornpiroon.ch@kkumail.com*

ABSTRACT

This article aims to study the impact of Gender diversity towards Same-Sex Family Formation in Thai Society: The Necessity of Same-Sex Marriage Legislation and the Impact on the Lives of Same-Sex Couples in Thai Society, and analyzes the issues and limitations of sexual diversity to the coexistence of same-sex couples in Thai society, as well as the necessity of same-sex marriage legislation. It examines the changes in the living arrangements of same-sex couples due to the legal recognition of same-sex marriage. The article finds that same-sex marriage legislation, which is the result of social movements and ongoing legal reforms, is crucial in addressing the challenges faced by same-sex couples. The limitations stemming from gender and sex classification are central to restricting rights. Three key conclusions can be drawn: 1) gender classification affects rights in the legal system. 2) gender classification reflects the reproduction of a binary 3) gender system or the belief that only heterosexual couples (male and female) are eligible for marriage. gender classification affects access to rights and welfare, which impacts the daily lives of same-sex couples due to the segregation of legal rights based on gender classification. These limitations create significant obstacles for same-sex couples in gaining equal rights and recognition. Social movements reflect the struggles of sexual minorities fighting for equality in same-sex marriage laws. The ongoing changes in legislation highlight the restrictions and conditions that impact the coexistence of same-sex couples. However, societal acceptance remains influenced by cultural values and individual attitudes toward same-sex couples, which the legal recognition of same-sex marriage alone cannot alter.

Keywords: Sexual Diversity, Same-Sex Family Formation, Same-Sex Marriage Law

ความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวในสังคมไทย

พรพิรุณ ชลาชัย^{1*} และ รักชนก ชำนาญมาก²

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาขาวิทยาการสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pompiron.ch@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันในสังคมไทย ถึงความจำเป็นต่อการมีกฎหมายสมรสระหว่างเพศเดียวกัน และการเปลี่ยนแปลงต่อการใช้ชีวิตร่วมกันของคู่รัก ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย จากกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน และวิเคราะห์ถึงปัญหา และข้อจำกัดของความหลากหลายทางเพศต่อการดำรงชีวิตร่วมกันของคู่รักความหลากหลายทางเพศต่อสังคมไทย ตลอดจนการมีกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน พบว่ากฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน ที่เกิดจากการเคลื่อนไหวทางสังคม และมีการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเรื่อยมา พบว่าข้อจำกัดด้วยเหตุแห่งเพศ และการจำแนกเพศคือหลักการสำคัญในการจำกัดสิทธิ์จากการศึกษาสามารถสรุปได้ 3 ประการ 1) การจำแนกเรื่องเพศมีผลต่อสิทธิในระบบกฎหมาย 2) การจำแนกเรื่องเพศสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตซ้ำในระบบความเชื่อแบบสองเพศ หรือความรักต่างเพศระหว่างชายและหญิงเท่านั้นที่สามารถจดทะเบียนสมรสได้ 3) การจำแนกเพศมีผลต่อการได้รับสิทธิและสวัสดิการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตคู่ระหว่างเพศเดียวกันเมื่อมีการแบ่งแยกกฎหมายการได้รับสิทธิต่าง ๆ ในฐานะเป็นคู่รักเพศเดียวกันจึงมีข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นผลสะท้อนการต่อสู้ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจากความไม่เสมอภาคต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทำให้เห็นถึงข้อจำกัด และเงื่อนไขที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตร่วมกันของคู่รักเพศเดียวกัน อย่างไรก็ตามการยอมรับในสังคมนั้นยังมีเรื่องของความเชื่อค่านิยมทางสังคม รวมถึงทัศนคติของปัจเจกบุคคลที่มีต่อคู่รักความหลากหลายทางเพศนั้น เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกันไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และทัศนคติเหล่านั้นได้

คำสำคัญ: ความหลากหลายทางเพศ, การสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกัน, กฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มีข้อจำกัด และเกิดข้อเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยตลอดหลายปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดข้อถกเถียงต่อการใช้กฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกันของคู่รักความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการสำคัญของกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่มีตัวแทนจากหลายเครือข่ายทางสังคม รวมถึงกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้ออกมามีส่วนร่วมต่อการขับเคลื่อนด้านนโยบายความเท่าเทียมทางเพศ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการแก้ไขกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน ซึ่งมีภาครัฐ องค์กร และเครือข่ายทางสังคม ซึ่งความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกัน ยังไม่ได้บัญญัติถึงความเป็นบุคคลที่เป็นผู้ใช้กฎหมายร่วมกัน ซึ่งในขณะนั้นใช้คำว่า ชายและหญิง เป็นสาระสำคัญต่อการจดทะเบียนสมรสระหว่างคู่รักต่างเพศ หากมองย้อนไปในประวัติศาสตร์ของการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทยเริ่มมีการ “ร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต” สาระสำคัญเพื่อให้สิทธิขั้นพื้นฐานต่อคู่รักเพศเดียวกันครั้งแรก แต่สิทธิของคู่ชีวิตยังไม่ครอบคลุมเท่ากับคู่สมรส (ประภาสิริ สุริวงษ์ และคณะ, 2565) และได้มีการเคลื่อนไหวต่อสมรสเท่าเทียม เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้เป็น “บุคคล” กับ “บุคคล จนประสบความสำเร็จต่อการมีกฎหมายสมรสระหว่างเพศเดียวกันในปัจจุบัน

ในสังคม ความคิด ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี รวมไปถึงสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่ใต้นสังคมล้วนเป็นองค์ประกอบหนึ่งต่อชุดความหมายของความเป็นเพศที่มีอยู่ในสังคม ในแต่ละสังคมมนุษย์ที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลายล้วนมีความเหมือน และแตกต่างกันออกไป ในบางสังคมวัฒนธรรมมีข้อจำกัดเคร่งครัดต่อการดำรงไว้ซึ่งความเชื่อตามหลักการสำคัญของสังคมนั้น บางอย่างถือเป็นการกระทำผิดต่อสิ่งที่สังคมยอมรับนับถือ ตามความเชื่อ ประวัติศาสตร์ของสังคม (พีรภัทร ฉัตรพิบูลย์, ภูเวียง หัวเวียง และวีระนุช แยมี่ยม, 2567) ในขณะเดียวกันบางสังคมเปิดกว้างต่อความหลากหลายที่อยู่ร่วมกันในสังคม การเปิดเผยตัวตนของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละสังคมจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้ทั้งหมด ในทางกลับกันต้องทำให้ผู้อื่นยอมรับในตัวตน และมีวิธีเพื่ออยู่ร่วมกับสังคมนั้นเพื่อไม่ทำให้ตัวตนถูกกดทับ รวมไปถึงการสร้างกรอบรั้วระหว่างเพศเดียวกัน ที่มักถูกแบ่งแยกออกจากสังคมส่วนใหญ่ เพราะยังถูกมองว่าแตกต่างไปจากความรักของผู้คนทั่วไป ด้วยอำนาจทางสังคมนั้นตามที่ฟูโกต์เรียกว่า “ฐานคติแบบกดทับ” (Repressive) (Foucault, M., 1980)

ดังนั้นบทบาทความนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์การสร้างกรอบรั้วระหว่างเพศเดียวกัน ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางกฎหมาย และทำให้สังคมนยอมรับการมีอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศ ข้อถกเถียงในสังคมต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน จากเอกสาร งานวิจัย บทความวิชาการ และปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อมองเห็นถึงข้อจำกัดมิติทางสังคม ที่เชื่อมโยงกับกฎหมายทางสังคมในปัจจุบัน ต่อการสร้างกรอบรั้วระหว่างเพศเดียวกันและข้อจำกัดด้วยเหตุแห่งเพศ และการจำแนกเพศคือหลักการสำคัญต่อการมีกฎหมายสมรสระหว่างเพศเดียวกัน

แนวคิดเรื่องเพศสภาพ และความหลากหลายทางเพศ

เพศสภาพ ถูกสร้างขึ้นในกระแสสตรีนิยมที่ถูกพัฒนามาจากฐานคิดในทฤษฎีประกอบสร้างทางสังคม (Social constructionist Theory) ซึ่งมีโน้ตทัศน์ของ “เพศสภาพ” ส่งผลให้เกิดการบูรณาการของฐานความคิดที่นำไปใช้ศึกษาในประเด็นผู้ชายและผู้หญิง ไปสู่การพัฒนาในระยะต่อมา แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคลที่สามารถมองเห็นถึงความเป็นชายและความเป็นหญิงได้ ความหลากหลายทางเพศนั้นแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สังคมให้คุณค่าทางความหมาย ความคาดหวังของผู้คนให้เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อ รวมถึงการปฏิบัติตามจารีตประเพณีทางสังคมนั้น ๆ อัตลักษณ์ของเพศสภาพจึงมีความเกี่ยวเนื่องกันในทางประวัติศาสตร์ทางสังคม เป็นตัวกำหนดและควบคุมสังคมนั้น หากมองถึงการแยกเพศในสังคมนมนุษย์ ฐานคติความเชื่อที่ว่ามนุษย์นั้นมีเพียงสองเพศคือชายและหญิงเพียงเท่านั้น เมื่อใดที่เกิดลักษณะบ่งชี้ถึงความแตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม ที่ออกมาจากพฤติกรรม หรืออัตลักษณ์ทางเพศ ทำให้การจำแนกเพศในสังคมนมนุษย์ เกิดการตีความถึงสภาวะการเป็นมนุษย์ตาม “ธรรมชาติ” ที่สังคมนส่วนใหญ่ยอมรับและกลายเป็นค่านิยมที่สังคมนยอมรับอย่างกว้างขวาง (สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, 2556)

ความหลากหลายทางเพศภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อธิบายถึงความเป็นชายและความเป็นหญิงนั้น ว่าไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ความเชื่อสังคม วัฒนธรรมคือ สิ่งที่หล่อหลอมให้มนุษย์สร้าง อัตลักษณ์ทางเพศ การทำความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ คือ การทำความเข้าใจบริบทของความสัมพันธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การมองเรื่องเพศ จะต้องทำความเข้าใจความหมายที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน เพื่อให้มองเห็น “เงื่อนไข” ออกจาก “พฤติกรรม” การจำแนกเพศ และตีตราให้มนุษย์ออกเป็นชนชั้นทางสังคมทางเพศที่ต่างกัน ล้วนเป็นเรื่องทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถูกสร้างจาก “ความรู้” ที่ก่อขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2563)

การสมรสระหว่างเพศเดียวกันนั้น ยังมีข้อจำกัดด้วยเหตุแห่งเพศ และการจำแนกเพศที่มีอยู่ในระบบกฎหมาย เมื่อวิเคราะห์ผ่านประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเชื่อ เป็นตัวกำหนดและกำกับเสมอ บริบทของความสัมพันธ์สังคมนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งชุดความรู้ที่อยู่กับสังคมนั้น หากมองการสมรสของสังคมไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ด้วยคำว่า “ชาย” และ “หญิง” จึงทำให้ไม่ครอบคลุมถึงสิทธิการสมรสให้ทุกบุคคล เมื่อบุคคลนั้นจะต้องเป็นชาย และเป็นหญิง ที่สามารถจดทะเบียนสมรสกัน งานเขียนของฟูโกในหนังสือ The History of Sexuality Vol.1 An Introduction (1976) อธิบายถึงความเป็นเพศว่าไม่ได้เป็นเรื่องของธรรมชาติ แต่เป็น

เพศอันเกี่ยวกับฐานคติทางความคิดของสังคมยุคหนึ่งทางประวัติศาสตร์ สิ่งนี้ทำให้มองเห็นถึงความสัมพันธ์ของอำนาจและความรู้ (Foucault, 1985) รวมถึงตัวตนของมนุษย์ โดยฟูโกต์ อธิบายว่า ตัวตนของมนุษย์นั้นไม่ได้มีเพียงหลักการเดียวที่อยู่ภายใต้ของสังคมหนึ่ง ตัวตนของมนุษย์อาจจะถูกกำกับและควบคุมอยู่ ยกตัวอย่าง หากสังคมนั้นมีจารีตประเพณีความเชื่อต่อเรื่องเพศว่าการกำหนดเพศให้มองจากสรีระร่างกายเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ (ศศิพิมพ์ ภูระหงษ์, ศิริพร ภักดีผาสุก, 2566) การจำแนกเพศในสังคมนั้นจึงถือกำเนิดจากธรรมชาติที่นำมาเพียงสองเพศหรือการที่สังคมนั้นได้มองเรื่องเพศแบบ “ฐานคติแบบกดทับ” (Repressive) (Foucault, M., 1980) โดยการปลูกฝังแนวคิดในรูปแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) ที่มีการเหมารวมทางเพศ (gender Stereotype) ในการแบ่งแยกเรื่องเพศ จึงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศต่อกันในเรื่องบทบาทของสตรีเพศ และการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (ณัฐธัญญา เหล็กกล้า, 2564)

ดังนั้น แม้ความเป็นเพศที่ในทางสังคมไม่ได้มีหลักการตายตัวว่า สังคมนั้นต้องมีเพียงสองเพศคือ ชายและหญิง หากแต่บริบทของสังคมในแต่ละสังคมต้องมองถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของ “เงื่อนไข” และ “พฤติกรรม” การจำแนกเพศในสังคม การสมรสระหว่างเพศเดียวกันในสังคมไทยหากมองในมุมมองนิติศาสตร์ จะเห็นถึงเงื่อนไขแห่งกฎหมายการสมรสระบบความรู้ที่สอดแทรกผ่านบทบัญญัติทางกฎหมาย หากศึกษาทางประวัติศาสตร์ความเชื่อจะพบว่า การจำแนกเพศไม่ได้เกิดจากความเป็นธรรมชาติของเพศ แต่เป็นจารีตประเพณี ที่กฎหมายได้สืบต่อกันมาในสังคม และมีความเสียเปรียบต่อคู่รักเพศเดียวกัน ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เพศสภาพ : การสมรส

เพศสภาพ : การสมรสระบบสองเพศ		เพศสภาพ : การสมรสระหว่างเพศเดียวกัน
ความเป็นชาย	ความเป็นหญิง	บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (บุคคล)
สามี	ภรรยา	ข้อจำกัดเรื่องสิทธิในการระบุตัวตน (คำนำหน้านาม) (ผู้หมั้น, ผู้รับหมั้น) (คู่สมรส)
คู่สมรส		
มีความผูกพันทางกฎหมายระหว่างคู่สมรส		มีความผูกพันทางกฎหมายบางประการ
ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว		ความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียว
มีการสืบเผ่าพันธุ์ตามธรรมชาติ (รับบุตรบุญธรรม) (การใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์, อัมบิอุ)		ข้อจำกัดในการเป็นทายาทโดยชอบธรรมเพราะไม่ใช้การจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
		ข้อจำกัดในการการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์(อัมบิอุ)
กำหนดบทบาทหน้าที่จากความเป็นเพศ		ไม่มีการกำหนดแน่ชัด

ที่มา: พัฒนาโดยผู้เขียน

ความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกัน

การสร้างครอบครัวของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่มีคู่รักเพศเดียวกันมีข้อจำกัดด้วยเหตุแห่งเพศ และการจำแนกเพศที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เพราะสังคมแยกความเป็นเพศจากสรีระร่างกายที่อยู่ภายใต้การยึดติดไว้กับเงื่อนไขทางสังคม (เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย, 2562) เนื่องจากการสมรสของการสร้างครอบครัวนั้น สังคมมองว่ามนุษย์นั้นต้องดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ตนเอง จึงทำให้ความเป็นชายหญิงถูกตั้งไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติของการมีทายาทเพื่อสืบสกุล ตามจารีตประเพณี ความเชื่อ เป็นการอธิบายในเรื่องของระบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้เรื่องเพศนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ชายยังเป็นแกนกลางในสังคมภายใต้ความสัมพันธ์ของรักต่างเพศ (compulsory heterosexuality)

ถึงอย่างนั้นแม้เกิดการเปลี่ยนผ่านทางสังคม ความหลากหลายทางเพศเริ่มถูกกล่าวถึง และยอมรับมากขึ้น รวมไปถึงการสมรสระหว่างเพศเดียวกันถูกหยิบยกขึ้นมาเผยแพร่ผ่านกระบวนการทางความรู้ และถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ชีวิต

งานศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศในสังคม รวมถึงการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน ยกตัวอย่างการศึกษาของ เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ (2564) ศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อการให้มีกฎหมายเพื่อรับรองการสมรส หรือรับรองการใช้ชีวิตคู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันในประเทศไทย เหตุผลสำคัญที่ได้จากทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเยาวชน เห็นว่า “ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน และหากมีกฎหมายรับรองออกมาควรเป็นกฎหมายเพื่อให้จดทะเบียนสมรส มากกว่ากฎหมายที่สามารถจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิต” สอดคล้องกับงานศึกษาของ เทิดเกียรติภรณ์ แสงมณีจรรย์นเดชา, 2563 ศึกษาความเสมอภาคของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศพบว่า สังคมไทยเปิดกว้าง และมีทัศนคติในการยอมรับการมีตัวตนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงเป็นโอกาสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่มีคู่รักเพศเดียวกันสามารถสมรส และรับรองบุตรได้ หากต้องการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกัน การศึกษาทั้งสองงานทำให้เห็นถึงการยอมรับตัวตนของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายมากขึ้นในสังคมไทย หากมองในมุมทางสังคมวิทยาจะเห็นว่า สังคม และวัฒนธรรมหนึ่งอาจจะมีค่านิยมที่ยึดโยงความเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นให้คงอยู่ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้หมายความว่าผู้คนในสังคมจะมีทัศนคติแบบเดียวกันทั้งหมด เพราะหลักการและเหตุผลของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน รวมถึงความรู้ที่ได้รับจากบุคคลรอบข้าง หรือสังคมที่อยู่

หากมองย้อนไปในทางประวัติศาสตร์ บริบทสังคม ความเป็นเพศไม่ได้ถูกกำหนดด้วยสรีระร่างกาย หากแต่ถูกสร้างขึ้นจาก ความรู้ หรือ วาทกรรม ของผู้คนในสังคมที่มองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่อง ปกติ หรือ ผิดปกติ และสร้างกรอบที่ว่าเพศโดยธรรมชาตินั้นมีเพียงเพศชายและเพศหญิงตามเพศสรีระ ทำให้การสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันสามารถเกิดขึ้นได้ในสังคมที่เปิดกว้าง แต่ไม่สามารถรับสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชีวิต ในฐานะเป็นคู่สมรสได้ เพราะในทางกฎหมายไม่ได้ให้สิทธิคู่รักที่มีค่านามานามเหมือนกันสามารถจดทะเบียนสมรสได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อเกิดความไม่เท่าเทียมขึ้นทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน และพบว่าข้อจำกัดด้วยเหตุแห่งเพศและการจำแนกเพศคือหลักการสำคัญในการจำกัดสิทธิจากการศึกษาสามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1) การจำแนกเรื่องเพศมีผลต่อสิทธิในระบบกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยเฉพาะกฎหมายครอบครัว เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกัน เพราะการสมรสที่ได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายไทยคือระบบการสมรสแบบรักต่างเพศคือชาย และหญิง ที่เป็นคำที่กฎหมายบัญญัติใช้ในทุกฉบับต่อเพศ และในทางสังคมการยอมรับความหลากหลายทางเพศนั้นล้วนเกิดจากความเข้าใจ และจิตสำนึกภายในตัวบุคคล เมื่อวิเคราะห์ผ่านความเป็นสังคม แม้จะโอบรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านที่ยังคงเป็นปัญหาต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้เพศจะมีความสลับไหลตามเงื่อนไขทางสังคมในยุคสมัยนั้นของการมีปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงของผู้คนในสังคม (Michel Foucault, 2554) สิ่งเหล่านี้ก็กลับทำให้เห็นถึงข้อจำกัดที่อยู่ในความสัมพันธ์นั้น โดยเฉพาะบุคคลที่มีคู่รักเพศเดียวกัน

2) การจำแนกเรื่องเพศคือ การแบ่งเพศแบบรักต่างเพศสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตซ้ำในระบบความเชื่อแบบสองเพศหรือความรักต่างเพศระหว่างชายและหญิงเท่านั้นที่สามารถจดทะเบียนสมรสได้ นอกจากกฎหมายจะแบ่งแยกความเป็นเพศแล้ว ยังยึดอยู่กับแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่มาอย่างยาวนานภายใต้อำนาจการปกครอง และนิติบัญญัติ นอกจากนี้ในสังคมไทยปัจจุบันแม้จะยอมรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากกว่ายุคที่ผ่านมา ในทางกลับกันต้องเผชิญกับการพิสูจน์ตัวตนเพื่อสร้างพื้นที่การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของตนเองในสังคม ซึ่งสิทธินั้นจะอยู่กับบุคคลทุกคนตั้งแต่กำเนิดจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายทุกคน หากแต่ความเป็นเพศที่หลากหลายในสังคมกลับสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสังคมที่ยังมีการผลิตซ้ำสิ่งเหล่านี้มาเรื่อย ๆ แม้จะมีการเพิ่มกฎหมายเพื่อสิทธิและเสรีภาพความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น แต่กฎหมายหลักที่ใช้ทั่วไปในสังคมยังคงดำรงซึ่งความทับซ้อนในทางกฎหมาย รวมไปถึงอคติเชิงซ้อนทางสังคม ที่มีการเลือกปฏิบัติในสังคม และกดทับกันอีกที

3) การจำแนกเพศมีผลต่อการได้รับสิทธิและสวัสดิการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตคู่ระหว่างเพศเดียวกันเมื่อมีการแบ่งแยกกฎหมายการได้รับสิทธิต่าง ๆ ในฐานะเป็นคู่รักเพศเดียวกันจึงมีข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ ปัญหาจากอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน รวมถึงการรับรองสถานะของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน อาจกล่าวได้ว่าการดำรงอยู่ของ

บรรทัดฐานทางสังคมแบบรักต่างเพศยังมีอิทธิพลอยู่ในสังคมไทย (กล้าปราบโจร, ณรงค์ศักดิ์, 2562). หากจะเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเท่าเทียมในการสร้างครอบครัวของคู่รักเพศเดียวกันนั้น ต้องรื้อถอนการประกอบสร้างทางสังคมที่ยังคงมีอยู่ในสังคม แทรกซึมผ่านกระบวนการทางความคิด และความรู้ รวมถึงปรับโครงสร้างทางกฎหมาย

ความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันในสังคมไทย

การสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันในสังคมไทยจึงมี 3 ประเด็นหลักที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์ คือ 1) การจำแนกเรื่องเพศมีผลต่อสิทธิในระบบกฎหมาย 2) การจำแนกเรื่องเพศคือ การแบ่งเพศแบบรักต่างเพศสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตซ้ำในระบบความเชื่อแบบสองเพศ หรือความรักต่างเพศระหว่างชายและหญิงเท่านั้นที่สามารถจดทะเบียนสมรสได้ และ 3) การจำแนกเพศมีผลต่อการได้รับสิทธิและสวัสดิการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตคู่ระหว่างเพศเดียวกันเมื่อมีการแบ่งแยกกฎหมายการได้รับสิทธิต่าง ๆ ในฐานะเป็นคู่รักเพศเดียวกันจึงมีข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ โดยหลักการสำคัญคือการมีการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมนั้นเกิดขึ้นจากประวัติศาสตร์ทางสังคม การคิดและถ่ายทอดสิ่งนั้นจากการสร้างชุดความรู้ผ่านวาทกรรม หรือวิถีทางเพศเหล่านั้นอาจมาจากเอกชน รัฐ จนถูกถ่ายทอดผ่านสถาบันต่าง ๆ โรงพยาบาล สถานศึกษา และความรู้จากงานวิชาการ โดยเฉพาะการแพทย์ที่มีอำนาจในการตัดสินว่าสิ่งไหนคือเรื่อง “ปกติ” และสิ่งไหนคือเรื่อง “ผิดปกติ” ในสังคมยุคแรกเริ่ม (Jackson, P. A., 2004) ทำให้สังคมเชื่อว่าความรักระหว่างเพศเดียวกันนั้น “ผิดวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม” ยกตัวอย่างงานของ สรวิต ชัยนาม, (2562) เรื่องข้อถกเถียงทางการเมืองในประเด็นการแต่งงานของคนรักเพศเดียวกันในแคนาดา เมื่อนำมาวิเคราะห์ผ่าน บริบทสังคมไทยเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ผ่านมาได้ตีความ และหยิบยกเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการทำให้ผู้คนในสังคมเล็งเห็นถึงความเท่าเทียมระหว่างมนุษย์ด้วยกันมากกว่าการมองว่าเป็นเพศไหน และนำข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเนื่องด้านการสมรส และการสร้างครอบครัว ผ่านวาทกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ ในขณะที่ความแตกต่างจากบริบทสังคม วัฒนธรรม การเมือง ในประเทศไทยมีความประณีประนอมมากกว่า

ข้อถกเถียงของการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน อันเกิดขึ้นในสังคมจากการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน ทำให้เกิดผลการสร้างความหมายให้กับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย และยังทำให้เห็นการผลิตซ้ำของชุดความรู้ นักวิชาการมองว่าวาทกรรมเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศ เป็นเพียง “วาทกรรมย้อนกลับ” หรือ Reverse Discourse ซึ่งเป็นความรู้ และกฎระเบียบแบบรักต่างเพศ คือการที่มองว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้ต้องการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ทางเพศ ในทางกลับกันเพียงนำเอากฎเกณฑ์ที่เคยถูกกดทับมาใช้เป็นยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2560) อย่างไรก็ตามแนวคิดของฟูโกต์ไม่สามารถวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านเรื่องเพศได้ทั้งหมด หากแต่นำมาวิเคราะห์ถึงการเมืองอัตลักษณ์ที่มีความซับซ้อนที่อยู่ในตัวกฎระเบียบสังคมผ่านวาทกรรมความรู้ และอยู่ในทัศนคติของผู้คน โดยไม่ใช่การสร้างความหมายใหม่จากสิ่งที่เป็นอยู่ แต่ทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ประชาชนกับกฎหมายที่ต้องควบคุมตนเอง และไม่ให้คนอื่นมาควบคุม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2562) การที่จะต่อรองกับระบบโครงสร้างทางสังคม ต้องทำผ่านความรู้ทางความคิด อย่างไรก็ตามการเมืองสังคมไทยมีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย ที่มีผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในประเทศ และเป็นตัวแทนในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้น ผ่านรูปแบบพรรคการเมือง และองค์กรเครือข่ายทางสังคม เพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากการผลิตซ้ำทางความคิด และในแง่ของการผลิตซ้ำความรู้ระบบคิดแบบเดิมผ่านกฎหมาย หรือนโยบายที่รัฐสร้าง ดังนั้นการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันจึงมีประเด็นเรื่องเพศ และชุดความหมาย การแบ่งแยกในเรื่องเพศเข้ามามีส่วนสำคัญในการปรับโครงสร้าง เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงตามหลักสิทธิมนุษยชน

บทสรุป

จากการศึกษาความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันในสังคมไทยนั้น แม้ว่าสังคมจะโอบรับความหลากหลายทางเพศที่มีอยู่ในสังคมมากขึ้น และมีการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงความหลากหลายทางเพศถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษาทางวิชาการ เพื่อให้เห็นถึงการสร้างตัวตน และประสบการณ์

ชีวิตของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกัน ในสังคมไทยถึงจะมีคู่รักเพศเดียวกันสร้างครอบครัวในฐานะคู่ชีวิต และสิทธิที่ได้ยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีคู่รักเพศเดียวกัน การเปลี่ยนผ่านทางสังคมยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เห็นถึงข้อจำกัดของการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันมากขึ้นเช่นกัน ข้อจำกัดด้วยเหตุแห่งเพศ ที่ตามมาด้วยสิทธิพื้นฐานของการจำแนกเพศให้มีเพียงชาย และหญิง แตกต่างจากคู่รักเพศเดียวกัน จึงไม่สามารถใช้สิทธิเหมือนคู่รักต่างเพศได้ ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการใช้ชีวิต หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมาย สังคมจะยอมรับการมีอยู่ของความหลากหลายทางเพศเหมือนการสมรสของชายและหญิงมากขึ้น รวมไปถึงการกดทับ และการเลือกปฏิบัติจะถูกรังแกความเข้าใจ และชุดความรู้ใหม่ ทำให้เกิดความเท่าเทียมในสังคมยิ่งขึ้น อีกทั้งเปิดรับความหลากหลายทางเพศต่อการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันจะถูกรับรองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การเคลื่อนไหวทางสังคมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน ขอขอบพระคุณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ที่มอบทุนวิจัยมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2565 ที่ได้สนับสนุนมอบทุนเพื่อการตีพิมพ์บทความนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ศักดิ์ กล้าปราบโจร. (2562). *เพศต้องห้าม: การวิเคราะห์ในเชิงอาชญาวิทยาและวิพากษ์โดยใช้ทฤษฎีเคเวียร์ถึงความรุนแรงในครอบครัวต่อชายที่ความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ใน สังคมไทย*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณัฐธัญญา เหล็กกล้า. (2564). การเปลี่ยนแปลงวาทกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนเพศวิถี ศึกษาจากความผิดปกตีสู่การยอมรับภายใต้พหุวัฒนธรรมที่เป็นเพียงวาทกรรม. *Journal of Language and Culture*, 40(2), 79-95.
- เทิดเกียรติภรณ์ แสงมณีจรรย์นเดชา. (2562). ความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรส และรับรองบุตรในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 5(2), 1-18.
- นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ. (2560). *สถานภาพความรู้ในการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวเกย์*. สืบค้นจาก <https://sac-research.sac.or.th/article-detail.php?articleID=58>.
- _____. (2563). แนวคิด เรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ” ใน กระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์ และ สังคมศาสตร์: The Concept of Gender and Sexual Diversity in Sciences and Social Sciences Paradigms. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(3), 312-339.
- ประภาสิริ สุริวงษ์ และ รณภูมิ สามัคคี คารมย์. (2565). ทศนคติและความต้องการจำเป็นต่อร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์ รังสิต. *วารสารสหศาสตร์*, 22(1), 106-122.
- พีรภัทร ฉัตรพิบูลย์, ภูเวียง หัวเวียม และ วีระนุช แยมยิ้ม. (2567). ความหลากหลายทางเพศในมิติประวัติศาสตร์ สังคม มนุษย์. *วารสารจรุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1765-1780.
- เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2564). การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 10* (น. 261-273). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา.
- เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย. (2562). ความเสมอภาคทางเพศในทัศนะของมิเชล พูโกต์: เพศวิถี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 179-188.

- มิเชล ฟูโกต์. (2554). ร่างกายใต้บังคับการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสสมัยใหม่ [The chapter “Les Corps dociles” from *Surveiller et punir*] (ทองกร โภคธรรม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. (2556). บุคคลเพศหลากหลายในระบบกฎหมาย. กรุงเทพฯ: มุลินธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ
- สรวิศ ชัยนาม. (2562). *ข้อถกเถียงทางการเมืองในประเด็นการแต่งงานของคนรักเพศเดียวกันในแคนาดา*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุชานุช พันธนียะ. (2562). “ครอบครัวคนข้ามเพศ” จากความผิดปกติและความเป็นอื่นสู่การมีตัวตนและพื้นที่ทางสังคม: บทวิเคราะห์ตามแนวคิดวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจ และการเมือง*, 8(1), 24-44.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2562). *คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์: จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Foucault, M. (1980). *Herculine Barbin: Being the recently discovered memoirs of a nineteenth-century French hermaphrodite*. New York: Vintage.
- _____. (1985). Life: Experience and Science. *Journal of Metaphysics and Morality*, 90(1), 3-14.
- Gordon, C., & Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-1977*. New York: Vintage.

Knowledge from the perspective of social epistemology: Knowledge exchange in online society

Preecha Butrat^{1*}

¹ *Independent Scholar, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Preecha.Butrat@gmail.com*

ABSTRACT

This article examines knowledge from the perspective of social epistemology, focusing on the process of knowledge exchange in online societies. It proposes criteria for evaluating the credibility of information and selecting the social framework that influences the acceptance of information. The evaluation is conducted through three key epistemological perspectives, including consideration of the source of information, transparency and neutrality of the data, and the traceability of the information. It finds that the social framework affecting the acceptance of information involves interpreting data through the existing perspectives or values within a society, leading to either the acceptance or rejection of that information. Moreover, the selection of social frameworks is influenced by culture, personal beliefs, social group relationships, and political ideologies. These criteria for evaluating credibility and social frameworks provide individuals in online knowledge exchanges with clearer guidelines for assessing diverse types of knowledge, ultimately contributing to the establishment of more reliable knowledge.

Keywords: Social Epistemology, Knowledge Exchange, Online Communities, Credibility

ความรู้จากมุมมองของญาณวิทยาเชิงสังคม: การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์

ปรีชา บุตรรัตน์^{1*}

¹ นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Preecha.Butrat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาความรู้จากมุมมองของญาณวิทยาเชิงสังคม โดยเน้นที่กระบวนการการแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ ได้เสนอเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการเลือกกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูล ซึ่งเป็นการพิจารณาผ่านมุมมองทางญาณวิทยาเชิงสังคม 3 ประเด็น ประกอบด้วย การพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล ความโปร่งใสและความเป็นกลางของข้อมูลการตรวจสอบย้อนกลับของข้อมูลสำหรับ และพบว่ากรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูลจะพิจารณาถึงการตีความข้อมูลผ่านมุมมองหรือค่านิยมที่มีอยู่ในสังคมที่นำมาสู่การยอมรับหรือปฏิเสธ ข้อมูลทั้งนี้การเลือกกรอบทางสังคมได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรม ความเชื่อส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ในกลุ่มสังคม อุดมการณ์ทางการเมือง จากเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือและกรอบทางสังคมทำให้ผู้ที่แลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์มีเกณฑ์ในการพิจารณาความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและนำไปสู่ความรู้ที่จริงได้

คำสำคัญ: ญาณวิทยาเชิงสังคม, การแลกเปลี่ยนความรู้, สังคมออนไลน์, ความน่าเชื่อถือ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันการแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์กลายเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการสร้างและการกระจายความรู้ในสังคมดิจิทัล การศึกษาความรู้จากมุมมองของการรู้เชิงสังคม (Social Epistemology) จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคลในสังคม การรู้เชิงสังคมเน้นการพิจารณาว่าความรู้เกิดขึ้นแล้วกระจายไปอย่างไรภายใต้กระบวนการทางสังคมที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การสนทนา การแบ่งปันประสบการณ์ หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลในชุมชนออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ผู้คนใช้ในการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ การศึกษาของนิซกุล เสนาวงษ์ (2564) พบว่า คนเจนเนอเรชันแซตในกรุงเทพมหานครใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในยุค New Normal อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แพลตฟอร์มเช่น Facebook Twitter และ YouTube ช่วยให้ผู้ใช้งานเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายและทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว ตัวอย่างที่ชัดเจนคือการใช้ YouTube ในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เช่น การเขียนโปรแกรม การทำอาหาร หรือการเรียนรู้ภาษาใหม่ ๆ ผู้ใช้สามารถดูวิดีโอที่มีเนื้อหาสอนอย่างละเอียดและสามารถฝึกฝนตามได้ทันที และการใช้ Twitter เพื่อการติดตามข่าวสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อต่าง ๆ ยังช่วยให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมีความหลากหลายได้อย่างรวดเร็ว (นักรบ นาคสุวรรณ, 2564) ซึ่งการแพร่กระจายความรู้ในสื่อสังคมออนไลน์ยังมีความท้าทาย เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะที่สำคัญที่ผู้ใช้ต้องมีเพื่อให้สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย สังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนจากทั่วโลกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้ในลักษณะไม่เป็นทางการและเปิดกว้าง การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์ช่วยสร้างวิธีการใหม่ ในการเรียนรู้เผยแพร่ความรู้ ที่สำคัญคือความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์ไม่จำกัดแค่ผู้เชี่ยวชาญหรือแหล่งข้อมูลแบบดั้งเดิม แหล่งความรู้แบบดั้งเดิมนี้จะหมายถึง ตำรา หนังสือ เอกสารวิชาการ หรือ วารสารต่าง ๆ ด้วย ซึ่งแหล่งความรู้ใหม่บนสื่อสังคมออนไลน์ของแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ทุกคนในสังคมสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ร่วมกันได้

การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญในยุคดิจิทัลปัจจุบัน ภาควิทยาเชิงสังคมเป็นแนวคิดที่ศึกษาการสร้างและการกระจายความรู้ในบริบททางสังคม โดยเน้นที่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มในสังคมออนไลน์ (Goldman, 1999) การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์สามารถมองได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งมีผลกระทบต่อ การสร้างความรู้และการรับรู้ของผู้ใช้ (Fuller, 2002) สื่อสังคมออนไลน์เช่น Facebook Twitter และ YouTube เป็นแพลตฟอร์มที่ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การแลกเปลี่ยนความรู้ในสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งผู้ใช้สามารถเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับสารได้ในเวลาเดียวกัน การมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนออนไลน์ (Fuller, 2002) อย่างไรก็ตาม การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ยังมีความท้าทายหลายประการ เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูล การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) จึงเป็นทักษะที่สำคัญที่ผู้ใช้ต้องมีเพื่อให้สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย (นิชกุล เสนาวงษ์, 2564) นอกจากนี้ ภาควิทยาเชิงสังคมยังเน้นที่การวิเคราะห์บทบาทของชุมชนออนไลน์ในการสร้างและกระจายความรู้ ชุมชนออนไลน์สามารถเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าและเป็นที่ยึดพิงในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ (Fuller, 2002) การมีปฏิสัมพันธ์ในชุมชนออนไลน์ช่วยเสริมสร้างความรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นกระบวนการที่มีผลกระทบต่อ การสร้างและการกระจายความรู้ในสังคม ภาควิทยาเชิงสังคมช่วยให้เราเข้าใจถึงบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนออนไลน์

สิ่งนี้ทำให้การศึกษาความรู้จากมุมมองของภาควิทยาเชิงสังคมในสังคมออนไลน์กลายเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญในการทำความเข้าใจวิวัฒนาการของการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้ในยุคดิจิทัลและบทบาทของสังคมออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้มีความสำคัญเนื่องจากช่วยเชื่อมโยงผู้คนจากหลากหลายพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรม ความรู้ที่ถูกแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์ไม่เพียงแต่สะท้อนมุมมองที่หลากหลายเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในระดับสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้และวิถีคิดในสังคมปัจจุบัน บทความฉบับนี้จึงได้ศึกษาความรู้จากมุมมองของภาควิทยาเชิงสังคม โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถแบ่งปันและรับรู้ข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลายและไม่จำกัดกรอบทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสังคมออนไลน์ในกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างความรู้ร่วมในสังคมมนุษย์ยุคดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการรู้เชิงสังคม

การรู้เชิงสังคม (Social Epistemology) เป็นสาขาหนึ่งของภาควิทยาที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้และโครงสร้างสังคม โดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทของสังคมในการสร้างและกระจายความรู้ ซึ่งต่างจากภาควิทยาทั่วไปที่มักพิจารณาการรู้ในมุมมองของบุคคลและประสบการณ์ส่วนบุคคลการรู้เชิงสังคมเสนอว่าการรู้ไม่เพียงแต่เป็นผลจากกระบวนการภายในของปัจเจกบุคคล และยังเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มโครงสร้างสังคมที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการตีความข้อมูล (Goldman, 1999)

ทฤษฎีสำคัญในด้านการรู้เชิงสังคมคือ แนวคิด “epistemic communities” หรือชุมชนภาควิทยา ซึ่งหมายถึงกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้านและร่วมกันสร้างความรู้ใหม่ภายในกรอบการทำงานที่เป็นมาตรฐานทางสังคม (Haas, 1992) ชุมชนเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการพัฒนาความรู้ในสังคม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมมือกันในการประเมินข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจที่มีเหตุผลและเชื่อถือได้ แนวคิดที่สำคัญในทฤษฎีการรู้เชิงสังคมคือ การเน้นความสำคัญของการรับรู้ข้อมูลจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น สถาบันทางวิทยาศาสตร์หรือสื่อมวลชน ซึ่งมีบทบาทในการสร้างความรู้ที่เป็นที่ยอมรับในสังคม (Fricker, 2007) ความเชื่อที่เพิ่มขึ้นในสังคมสามารถมีผลต่อการยอมรับหรือการปฏิเสธข้อมูลและความรู้ ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและการควบคุมความรู้ในสังคม

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการรู้เชิงสังคมคือความรู้ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นแยกต่างหากจากสังคม แต่เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกรอบของสังคมที่มีความซับซ้อนระหว่างความรู้และระบบสังคม แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการ

ทำความเข้าใจว่าความรู้ในสังคมมีวิวัฒนาการอย่างไรและความรู้ถูกกำหนดด้วยบริบททางสังคมอย่างไร สังคมปัจจุบันมีการปฏิสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนรวดเร็ว อีกทั้งยังมีแหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่แน่นอนยากที่จะนำมาสู่ความรู้และความเชื่อที่จริงของปัจเจกได้ ที่ยังคงเป็นปัญหาทางญาณวิทยาสำหรับความรู้ที่อยู่บนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับบุคคลอื่นภายในเครือข่ายได้รับรู้ร่วมกันผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิด การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ในมิติของญาณวิทยา ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์

การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในแวดวงญาณวิทยาในยุคปัจจุบัน เนื่องจากแพลตฟอร์มออนไลน์ได้กลายเป็นสถานที่สำคัญที่ผู้คนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และข้อมูล ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ซึ่งการแลกเปลี่ยนความรู้ในลักษณะนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในระดับปัจเจกบุคคล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ร่วมในระดับสังคมอย่างต่อเนื่อง (Benkler, 2006) จากมิติของญาณวิทยา การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างและกระจายความรู้ เพราะแหล่งข้อมูลที่มาจกหลายแหล่งหลากหลายมุมมองสามารถช่วยให้ผู้รับข้อมูลได้รับการเรียนรู้ที่ครบถ้วนความหลากหลายมากยิ่งขึ้น สังคมออนไลน์ได้สร้างสภาพแวดล้อมที่มีความเปิดกว้างในการแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มที่เน้นการสร้างเนื้อหาจากผู้ใช้ เช่น Wikipedia หรือ Reddit ซึ่งสามารถเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้หรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการคัดกรองรวมไปถึงการร่วมมือกันของสมาชิกในชุมชนออนไลน์ การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ก็ยังคงมีข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งปัญหานี้เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลอาจได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือน การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในสังคมออนไลน์จึงเป็นเรื่องที่ทำนายต่อผู้ที่รับข้อมูล โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลบางอย่างได้รับการกระจายผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการและไม่มีการควบคุมที่เข้มงวด (Fricker, 2007) ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกข้อมูลที่มีอคติหรือข้อมูลที่ไม่เป็นกลาง ซึ่งอาจทำให้เกิดการหลงผิดในกระบวนการรับรู้ของผู้ใช้

สังคมออนไลน์ยังมีบทบาทในการกระจายความรู้ในวงกว้างและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลา สถานที่ กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ในลักษณะนี้สามารถช่วยพัฒนาความรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับมุมมองญาณวิทยาแล้วจะเชื่อว่าผู้รับข้อมูลควรที่จะเชื่อข้อมูลหรือคำบอกเล่าของประจักษ์พยานไว้ก่อนว่าจริง จนกว่าจะมีเหตุผลอันสมควรหรือมีหลักฐานที่มีความสมเหตุสมผลมาหักล้างคำบอกเล่านั้น กรณีของคำบอกเล่าหรือข้อมูลที่ได้จากสื่อสังคมออนไลน์ที่ทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ และสามารถเผยแพร่ได้ด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์จึงนำมาสู่ปัญหาทางญาณวิทยาว่าเราสามารถเชื่อคำบอกเล่าของประจักษ์พยานจากสื่อสังคมออนไลน์ได้หรือไม่

2. ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสังคมดิจิทัล

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสังคมดิจิทัลยุคปัจจุบันด้วยข้อมูลในโลกออนไลน์มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เผยแพร่ในสังคมดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญ ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือนอาจนำไปสู่การหลงผิดหรือการตัดสินใจที่ผิดพลาดในหลายด้าน (Fricker, 2007) โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มที่มีการแชร์ข้อมูลโดยไม่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสังคมดิจิทัลคือ แหล่งที่มาของข้อมูล การที่ข้อมูลมาจากแหล่งที่ไม่เป็นทางการหรือไม่มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ความน่าเชื่อถือของข้อมูลลดลง โดยเฉพาะในกรณีของข่าวปลอม (fake news) หรือข้อมูลที่ได้รับการบิดเบือนเพื่อจุดประสงค์ทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถแพร่กระจายได้ง่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Twitter ผู้ใช้งานอาจไม่สามารถแยกแยะได้ว่าแหล่งข้อมูลดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือหรือไม่การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสังคมดิจิทัลยังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงวิจารณ์ของผู้ใช้ ซึ่งหมายถึงการใช้ทักษะในการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลและการตรวจสอบข้อเท็จจริง (digital literacy) ผู้ใช้ที่มีทักษะในการแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากข้อมูลที่ไม่เชื่อถือสามารถหลีกเลี่ยงการถูกหลอกลวงได้ดีขึ้น

ผลกระทบที่ชัดเจนจากการเชื่อข้อมูลที่ไม่ได้รับการกลั่นกรองคือ การตัดสินใจที่ผิดพลาดในเรื่องที่สำคัญ เช่น การตัดสินใจทางการเมืองหรือการตัดสินใจด้านสุขภาพ (Lewandowsky, Ecker, & Cook, 2017) ตัวอย่างเช่น ข่าวปลอมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ ส่งผลให้มีการตัดสินใจที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง (Pennycook & Rand, 2018) และข้อมูลที่ผิดพลาดเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาโรคหรือการ

ป้องกันโรคต่าง ๆ อาจนำไปสู่การเลือกวิธีการที่อันตรายหรือไม่มีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพ การแพร่กระจายของข้อมูลที่ไม่ได้รับการกลั่นกรองยังส่งผลกระทบต่อระดับสังคม โดยเฉพาะในการสร้างความแตกแยกหรือความเข้าใจผิดในประเด็นที่มีความขัดแย้งสูง เช่น ประเด็นการเมืองหรือศาสนา ข้อมูลที่ผิดพลาดสามารถทำให้เกิดความตึงเครียดในสังคมและเพิ่มความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ (Vosoughi et al., 2018) ผลกระทบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในข้อมูล แต่ยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของแพลตฟอร์มออนไลน์เอง การตรวจสอบข้อมูลก่อนการแชร์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันผลกระทบจากการแพร่กระจายของข้อมูลที่ผิดพลาด การให้ความรู้แก่ผู้ใช้งานเกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบข้อมูลและการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลจะช่วยลดผลกระทบได้

นอกจากนี้ ยังมีเครื่องมือและแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่พยายามแก้ไขปัญหานี้ เช่น ระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริง (fact-checking) หรือการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะเผยแพร่ ดังนั้นหลักการที่สำคัญในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลคือการใช้หลักการ “PROMPT” ซึ่งประกอบด้วย การนำเสนอ (Presentation) ความสัมพันธ์ (Relevance) วัตถุประสงค์ (Objectivity) วิธีการ (Method) แหล่งที่มา (Provenance) และเวลา (Timeliness) การนำเสนอข้อมูลที่ดีต้องมีการวางเค้าโครงที่เหมาะสม มีรายละเอียดชัดเจน และใช้ภาษาและสำนวนที่ถูกต้อง ข้อมูลต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการศึกษาและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ไม่ใช่ข้อมูลที่เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือมีเจตนาแอบแฝง

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสังคมดิจิทัลเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจถึงความผิดพลาดและการบิดเบือนข้อมูล เป็นสิ่งที่อันตรายต่อผู้คนในสังคมปัจจุบัน จำเป็นต้องพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น แหล่งที่มาของข้อมูล ความสามารถในการวิเคราะห์ของผู้ใช้ เครื่องมือที่ช่วยในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลต้องพิจารณาหลายปัจจัยประกอบด้วย การนำเสนอ ความสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ วิธีการ แหล่งที่มา และเวลา การรู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะที่สำคัญในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและช่วยให้เราสามารถใช้อุปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยเพิ่มมากขึ้นจากเดิม

บทบาทของสื่อออนไลน์ในการสร้างและกระจายความรู้

เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารข้อมูล นอกจากนี้สื่อออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการกระจายความรู้ในยุคดิจิทัล ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้อย่างรวดเร็วสะดวกสบาย ผ่านแพลตฟอร์ม เว็บไซต์ บล็อก สื่อสังคมออนไลน์ และวิดีโอออนไลน์ YouTube TikTok Facebook Twitter ที่มีการเผยแพร่เนื้อหาที่หลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงการช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้ใช้งานสามารถแสดงความคิดเห็นหรือแชร์ข้อมูล เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้

การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นกระบวนการที่มีความสะดวกรวดเร็วมากซึ่งไม่จำกัดเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นที่สามารถให้ความรู้ได้ ในที่นี้ทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างและผู้ให้ความรู้ได้และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมดิจิทัลซึ่งเป็นพื้นที่ในการร่วมมือสร้างความรู้ร่วมกันจากประสบการณ์ ความคิดเห็น ความเชี่ยวชาญของผู้ใช้งานในหลากหลายสาขา การมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานในรูปแบบ การคอมเมนต์ แชร์เนื้อหา หรือการร่วมสร้างเนื้อหาใหม่ ๆ (user-generated content) ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และการพัฒนาความเข้าใจที่หลากหลายและมีพลวัต (Fuchs, 2021) กระบวนการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์มีการเชื่อมโยงกับแนวคิดของ “community of practice” หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจและการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน ที่จะสามารถพัฒนาความรู้ร่วมกันผ่านการสื่อสารและการแบ่งปันประสบการณ์ (Wenger, 1999) การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์จึงเป็นกระบวนการที่มีลักษณะทางสังคมและพลวัต ทั้งยังเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลที่ต้องการและเชื่อถือได้ ด้วยความรู้ในสังคมออนไลน์บางครั้งอาจมีความคลาดเคลื่อนหรือขาดความแม่นยำ การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ต้องอาศัยกระบวนการวิจารณ์และตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการกระจายความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยมีผู้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็นกลุ่มบุคคลทั่วไปและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ

การกระจายความรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของผู้คนทั่วโลก ช่วยให้ผู้ใช้รับข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย เป็นเปิดโอกาสให้ผู้คนจากทุกมุมโลกสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันได้อย่างไม่มีข้อจำกัด โดยเฉพาะในแวดวงการศึกษาทั้งใน

ระดับอุดมศึกษา แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น MOOCs (Massive Open Online Courses) หรือเว็บไซต์แชร์ความรู้ต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเข้าถึงความรู้จากสถาบันการศึกษาชั้นนำและผู้เชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา (Anderson, 2012) ข้อดีของการกระจายความรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์คือความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล เนื่องจากผู้รับข้อมูลสามารถศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา และไม่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่หรือเวลา แพลตฟอร์มออนไลน์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้เข้ากับความต้องการของผู้รับข้อมูลได้ เช่น การเรียนออนไลน์แบบโต้ตอบ การใช้เนื้อหาหลายรูปแบบ เช่น วิดีโอ บทความ หรือการสนทนา

ความท้าทายหลายประการของการกระจายความรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ คือปัญหาด้านคุณภาพของเนื้อหา ความรู้ที่เผยแพร่ เนื่องจากไม่สามารถรับประกันได้ว่าเนื้อหาทุกชิ้นในแพลตฟอร์มออนไลน์นั้นมีความถูกต้องหรือได้รับการยอมรับจากวงการวิชาการ (Bates, 2019) ในบางครั้งผู้รับข้อมูลยังมีความยากลำบากในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือขาดทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่จำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มเหล่านี้ได้เต็มที่ ในทางปฏิบัติการกระจายความรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์จึงต้องได้รับการสนับสนุนจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย การจัดการคุณภาพเนื้อหาความรู้ที่เผยแพร่ และการเสริมสร้างทักษะดิจิทัลให้แก่ผู้รับข้อมูล เพื่อให้การกระจายความรู้เป็นไปอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เมื่อเราทราบถึงวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยุคปัจจุบันที่มีการแลกเปลี่ยนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องที่สร้างความเข้าใจผิด บิดเบือนข้อมูล ทั้งนี้ผู้เขียนจะเปรียบเทียบวิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมสมัยใหม่และสังคมแบบดั้งเดิมพอสังเขปเพื่อให้บทความนี้ได้สร้างความเข้าใจถึงความแตกต่างของวิธีการแลกเปลี่ยนความรู้แบบดั้งเดิมกับวิธีการสมัยใหม่ วิธีการที่ความรู้ถูกสร้างและแลกเปลี่ยนในบริบททางสังคม โดยเฉพาะในแง่ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระจายความรู้ การตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ในสังคม ซึ่งยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีการสื่อสารมวลชนที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการเข้าถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ โดยจะกล่าวถึงการเปรียบเทียบการแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมแบบดั้งเดิมและในสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล

สังคมแบบดั้งเดิมที่ใช้การแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการบอกเล่าจากปากต่อปาก หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ในชุมชนมีข้อจำกัดในเรื่องของการกระจายข้อมูล ความรู้ที่แลกเปลี่ยนกันในสังคมมักมีลักษณะเป็นความรู้ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการที่มีการควบคุมจากบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียหายหรือการบิดเบือนของข้อมูลได้ หากไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องอย่างเข้มงวด ในขณะที่สังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัลมีบทบาทในการกระจายความรู้ได้อย่างรวดเร็วกว้างขวางกว่าเดิมผ่านแพลตฟอร์ม เช่น โซเชียลมีเดีย ฟอรัมออนไลน์ หรือเว็บไซต์เฉพาะทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลในสังคมออนไลน์จึงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงระหว่างผู้คนจากหลายมุมโลก แม้ว่าจะมีประโยชน์ในเรื่องของการกระจายความรู้ แต่ก็มีข้อเสียในด้านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งในบางกรณีข้อมูลอาจถูกบิดเบือนหรือเผยแพร่โดยไม่มีการพิสูจน์ความถูกต้องก่อน

จากที่กล่าวมาข้างต้นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารข้อมูลในยุคดิจิทัล ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์, บล็อก, โซเชียลมีเดีย (Facebook TikTok Twitter) และวิดีโอออนไลน์ (YouTube) ช่วยให้ผู้คนเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วและสะดวกสบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยให้ผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็น แชร์ข้อมูล และสร้างเนื้อหาด้วยตัวเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลายและมีพลวัต การกระจายความรู้ในแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้ผู้คนจากทุกมุมโลกเข้าถึงข้อมูลจากสถาบันการศึกษามีผู้เชี่ยวชาญในหลากหลายสาขาได้อย่างสะดวกมีข้อดีในการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้รับข้อมูล แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพเนื้อหาที่เผยแพร่และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการรู้เชิงสังคมจึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจบทบาทของสังคมออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะในแง่ของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้คน การใช้วิธีการทางญาณวิทยายังช่วยให้เราเข้าใจถึงวิธีการจัดการกับข้อมูลที่หลากหลายการป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลที่ผิดหรือบิดเบือนในสังคมออนไลน์ในสังคมสมัยใหม่ได้

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้และการสื่อสารในสังคมดิจิทัล

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การรู้และการสื่อสารกลายเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันโดยเฉพาะการสื่อสารในสังคมปัจจุบันการรู้และการสื่อสารในสังคมมีความหลากหลายอันเนื่องมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลปัจจุบันทำให้กระบวนการรู้ การสื่อสารของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป การรู้หรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลสร้างความหมายจากข้อมูลนั้นกลายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เกี่ยวพันกับเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสารในโลกดิจิทัล การสื่อสารในสังคมดิจิทัลสามารถทำได้มากกว่าการส่งต่อข้อมูลระหว่างบุคคลเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูล การสร้างเนื้อหาหรือความรู้ใหม่รวมไปถึงการแบ่งปันความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ทันทีจากทุกที่ (Castells, 2013)

การรู้ในสังคมดิจิทัลสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วจากข้อมูลจำนวนมากที่มีอยู่บนอินเทอร์เน็ต การสื่อสารก็มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบความเชื่อมโยง และการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้อื่น โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลที่ได้ไม่สามารถเชื่อถือได้ในทุกกรณี การใช้เครื่องมือดิจิทัลที่สนับสนุนการสร้างความรู้ในลักษณะ บล็อก แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรือการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความรู้ที่มีความถูกต้องและเป็นประโยชน์ (Anderson, 2012) การสื่อสารในสังคมดิจิทัลสามารถทำให้การรู้กลายเป็นกระบวนการที่มีลักษณะร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องผ่านช่องทางดั้งเดิม เช่น การศึกษาในห้องเรียน หรือการรับข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Wikipedia หรือ YouTube การเชื่อมโยงทางสังคมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเครือข่ายออนไลน์ การสื่อสารอย่างรวดเร็วในโลกดิจิทัลทำให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือน ส่งผลกระทบต่อ การรับรู้และการสร้างความรู้ของผู้คนในวงกว้างได้ ตัวอย่างของการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูง โดยเฉพาะการใช้เพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ (สุพัสรี ภู่อารณ, 2023) การรู้ดิจิทัล (digital literacy) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้และการสื่อสารในสังคมดิจิทัลเป็นเรื่องที่ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ทั้งในแง่ของการส่งเสริมการเรียนรู้และการตระหนักถึงข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือน การส่งเสริมให้ผู้คนมีทักษะในการวิเคราะห์ ประเมินข้อมูลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมดิจิทัลที่มีความรู้ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ การรู้และการสื่อสารในสังคมดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา งานวิจัยของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่าการรู้ดิจิทัลช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในนักศึกษาซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผู้เขียนมีความเห็นที่สอดคล้องกันกับงานวิจัยดังกล่าวเพราะปัญหาสังคมปัจจุบันส่วนหนึ่งมาจากระบบการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลเป็นสาเหตุหลัก ๆ ของการนำมาสู่ปัญหาด้าน โจรกรรม อาชญากรรม หรือแม้แต่การทำให้เสียทรัพย์ ทั้งนี้การรู้และการสื่อสารในสังคมดิจิทัลมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกได้ยากดังนั้นการคิดวิเคราะห์ การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงมีความสำคัญอย่างมาก

การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเลือกรับข้อมูล เพื่อให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่มีคุณค่าจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือมีอคติ การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลพิจารณาที่แหล่งที่มาของข้อมูล เช่น ความโปร่งใสในการแสดงหลักฐาน การอ้างอิงแหล่งข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลในหลายแหล่งเพื่อลดความผิดพลาดหรือการเบี่ยงเบนของข้อมูล รวมไปถึงการพิจารณาเกี่ยวกับ การใช้เหตุผล การรับรู้ การทดสอบทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นในมิติทางวิทยายังได้ขยายไปสู่การศึกษาเชิงวัฒนธรรมและภาษาศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจว่าความรู้และความเชื่อมีการพัฒนาและแสดงออกในวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างไร (Stich, 2018) กรณีของข้อมูลออนไลน์ ควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบว่าเว็บไซต์หรือแหล่งข้อมูลมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น เว็บไซต์ขององค์กรทางวิชาการ มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมักมีมาตรฐานในการเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณภาพโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และควรพิจารณาถึงความทันสมัยของข้อมูล การนำเสนอข้อมูลที่มีความลำเอียงอาจส่งผลให้ข้อมูลไม่สามารถใช้งานได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วเรายัง

สามารถการใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลายการศึกษาเชิงวัฒนธรรมซึ่งสามารถช่วยให้เราเข้าใจและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้เราได้เกณฑ์ในการเลือกหรือรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับข้อมูล

อิทธิพลของกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมต่อการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์

เบื้องต้นคงต้องยอมรับว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ สร้างความรู้ อิทธิพลของกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อกระบวนการนี้อย่างอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถกำหนดสิ่งที่เป็นความจริงหรือความรู้ที่ได้รับการยอมรับที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดขอบเขตของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมถึงข้อมูลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์ได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลของการสร้างความรู้ ดังที่จะกล่าวถึงในหัวข้อที่ 5 นี้ คือกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและรูปแบบของการแลกเปลี่ยนความรู้ของผู้ที่รับข้อมูลซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างชุมชนออนไลน์ที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ได้

1. บทบาทของกลุ่มอำนาจในสังคมออนไลน์

การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์ไม่ได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยอิสระจากอิทธิพลของกลุ่มอำนาจต่าง ๆ กลุ่มอำนาจที่สามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลในกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลรวมไปถึงการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าใครจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และข้อมูลใดที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็น “ความรู้” ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาญาณวิทยา ในยุคดิจิทัล (Fuchs, 2021) กลุ่มอำนาจที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความรู้ในสังคมออนไลน์ ได้แก่ บริษัทที่พัฒนาและควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook Google Twitter รวมถึงสื่อกระแสหลักและองค์กรที่มีอิทธิพลทางสังคมการเมือง กลุ่มเหล่านี้มักใช้เทคโนโลยีในการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลการกระจายข่าวสารผ่านอัลกอริธึม ซึ่งมีผลต่อการเลือกหรือกรองข้อมูลที่ผู้ใช้งานจะเห็นดัง ตัวอย่างเช่น ระบบอัลกอริธึมของ Facebook ที่มีการกำหนดว่าโพสต์ใดจะปรากฏในฟีดข่าวของผู้ใช้ ซึ่งไม่เพียงแต่มีผลต่อการเลือกข้อมูลที่ได้รับการเผยแพร่ แต่ยังมีผลกระทบต่อกระบวนการรับรู้ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (Tufekci, 2015) โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลที่กระจายออกไปมีการจัดลำดับความสำคัญตามค่านิยมของแพลตฟอร์ม ทำให้ข้อมูลบางประเภทหรือมุมมองที่ขัดแย้งถูกมองข้ามหรือไม่ถูกเผยแพร่ไปยังกลุ่มผู้ใช้งานที่มีขนาดใหญ่

กลุ่มอำนาจที่มีความสามารถในการควบคุมแพลตฟอร์มยังสามารถมีอิทธิพลในการตัดสินใจว่าเนื้อหาใดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นความรู้ ในบางกรณี กลุ่มอำนาจสนับสนุนหรือปรับเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน เช่น การเผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่รัฐบาลหรือองค์กรบางแห่ง (Couldry & Hepp, 2018) หรือแม้กระทั่งการคัดกรองข้อมูลที่อาจเป็นภัยต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือสังคมของกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างกรอบความรู้ที่ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงได้ การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์ยังได้รับผลกระทบจากการควบคุมการจัดระเบียบทางวัฒนธรรมที่มาจากกลุ่มอำนาจ ซึ่งอาจมีการบิดเบือนหรือกรองข้อมูลให้สอดคล้องกับค่านิยมทางวัฒนธรรมของกลุ่มอำนาจ การเลือกเผยแพร่ข้อมูลที่สนับสนุนการเมืองในประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบเผด็จการ หรือการสนับสนุนเนื้อหาที่สะท้อนถึงทัศนคติหรือค่านิยมบางประการที่กลุ่มอำนาจมองว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

อิทธิพลของกลุ่มอำนาจยังสะท้อนออกมาในลักษณะของการสร้างและเสริมสร้าง “ฟองสบู่ข้อมูล” (filter bubbles) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้ใช้งานถูกจำกัดข้อมูลเฉพาะที่ตรงกับทัศนคติหรือความเชื่อของตนเอง และไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีมุมมองที่แตกต่าง (Pariser, 2011) ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์มีแนวโน้มที่จะถูกปิดกั้น ไม่เปิดกว้างสำหรับการเรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มอำนาจในสังคมออนไลน์เลือกที่จะสนับสนุนข้อมูลที่สอดคล้องกับมุมมองที่ตนเองต้องการให้เกิดขึ้น ดังนั้น การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์จึงไม่ใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติหรืออิสระ แต่ถูกกำหนดโดยอิทธิพลของกลุ่มอำนาจที่มีความสามารถในการควบคุมการเผยแพร่ข้อมูล การเลือกสิ่งที่จะได้รับการยอมรับเป็นความรู้ และการสร้างกรอบการรับรู้ที่จำกัดความหลากหลายของความคิดเห็นและข้อมูล จึงอาจกล่าวได้อย่างสรุปว่ากลุ่มอำนาจในสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้ ความเชื่อ ของบุคคลในเชิงญาณ

วิทยา และอาจจะไม่เกินเลยที่จะกล่าวว่ากลุ่มอำนาจเป็นตัวกำหนดกำหนดทิศทางและขอบเขตของความรู้ที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์

2. วัฒนธรรมและการสร้างความรู้

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การสร้างและแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ล้วนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและข้อเท็จจริง อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมการรับรู้ การตีความความรู้ของผู้ใช้งานออนไลน์ ในมิติเชิงญาณวิทยาจึงไม่สามารถละเลยบทบาทของวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้ในโลกออนไลน์ได้ เพราะวัฒนธรรมออนไลน์มีอิทธิพลโดยตรงต่อกระบวนการสร้างความรู้ เพราะวัฒนธรรมสามารถกำหนดกรอบการตีความและการแสดงออกทางความคิดในรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มหรือสังคมที่ใช้งานอยู่ ตัวอย่างเช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลในกลุ่มผู้ใช้ที่มีค่านิยมคล้ายกัน มักทำให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ในรูปแบบที่สะท้อนทัศนคติร่วม ค่านิยมของกลุ่มคนในหลายกรณี สังคมออนไลน์ทำให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างความรู้ เผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทางสังคม การเมือง หรือวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว เช่น การเคลื่อนไหวทางสังคมออนไลน์ (social movements) ที่เกิดจากการเชื่อมโยงของผู้คนที่มีความคิดเห็นร่วม ทำให้เกิดการสร้างความรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม (Tufekci, 2015)

วัฒนธรรมออนไลน์ส่งผลต่อการกระจายข้อมูลความรู้ที่มีความเฉพาะเจาะจงตามแต่ละกลุ่มผู้ใช้งาน โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook Twitter หรือ YouTube มักจะมีลักษณะเฉพาะที่เชื่อมโยงกับค่านิยม ทัศนคติของผู้ใช้งานในแต่ละกลุ่มซึ่งทำให้การรับรู้และการสร้างความรู้ไม่ได้เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่กลับกลายเป็นการเลือกเชื่อมโยงข้อมูลที่เหมาะสมกับตัวตนและความเชื่อของผู้ใช้งานที่ผู้ใช้งานถูกจำกัดการเข้าถึงข้อมูลที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นของตนเองเป็นผลลัพธ์หนึ่งของกระบวนการนี้ ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างความรู้ที่ไม่เปิดกว้างและขาดการวิพากษ์วิจารณ์ที่หลากหลาย (Sunstein, 2018) ซึ่งจะมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Fuchs (2017) ที่ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพิจารณาวัฒนธรรมในเชิงวิพากษ์ในการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์ โดยกล่าวว่า วัฒนธรรมที่ครอบงำในแพลตฟอร์มออนไลน์มีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่เผยแพร่ และส่งผลต่อการกำหนดขอบเขตของความรู้ที่ผู้ใช้งานจะสามารถเข้าถึงได้ วัฒนธรรมที่ครอบงำในแพลตฟอร์มสามารถนำไปสู่การกรองข้อมูลที่เป็นภัยต่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือองค์กรที่มีอิทธิพลในการควบคุมแพลตฟอร์ม

วัฒนธรรมของสังคมออนไลน์นั้นมีผลต่อการกำหนด “ความจริง” ที่ได้รับการยอมรับในสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจแตกต่างจากความจริงในแง่มุมของวิทยาศาสตร์หรือข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ในโลกภายนอก (Couldry & Hepp, 2018) สังคมออนไลน์มีบทบาทในการสร้าง “ความจริงแบบออนไลน์” (online truths) ซึ่งไม่ได้อาศัยการทดสอบและการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ขึ้นอยู่กับยอมรับของกลุ่มผู้ใช้งานในโลกออนไลน์ ทำให้การสร้างความรู้ในโลกออนไลน์มีลักษณะที่ไม่สมบูรณ์และไม่สามารถตรวจสอบได้ง่าย การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์จึงเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล และเป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมออนไลน์ที่หล่อหลอมการรับรู้ การตีความความรู้ของผู้ใช้งานในรูปแบบที่จำกัด ถูกกำหนดโดยค่านิยมของกลุ่มต่าง ๆ พอมาถึงตรงนี้จะเห็นว่าการสร้างกรอบทางญาณวิทยาของสังคมออนไลน์จึงมีความสำคัญต่อการรับรู้ความจริงของผู้รับข้อมูลผู้เขียนจะนำเสนอตัวอย่างการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์ดังหัวข้อต่อไปนี้

3. กรณีศึกษาและตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง

การสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลในสังคมดังกล่าว การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์มักจะเน้นถึงการมีอิทธิพลจากผู้มีอำนาจในสังคม วัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดแนวคิด การตีความข้อมูลในโลกดิจิทัล กลุ่มอำนาจเช่น รัฐบาล องค์กรธุรกิจ หรือกลุ่มผลประโยชน์สามารถกำหนดแนวทางและกรอบการตีความของข้อมูลที่ถูกเผยแพร่ในโลกออนไลน์ ที่ส่งผลให้การพัฒนาการรับรู้ความรู้ในสังคมมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการสร้างความรู้ในโลกแบบดั้งเดิม เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลและการแบ่งปันความรู้สามารถทำได้อย่างรวดเร็วไม่มีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ การที่กลุ่มอำนาจสามารถควบคุมช่องทางหรือแพลตฟอร์มออนไลน์จะส่งผลต่อวิธีที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นแล้วนำไปเผยแพร่ในสังคมทั้งนี้ผู้เขียนจะยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลในสังคมไทยพอสังเขปดังนี้

อิทธิพลของกลุ่มอำนาจ กลุ่มอำนาจในสังคมออนไลน์ประกอบด้วยผู้มีอิทธิพล (influencers) นักการเมือง และองค์กรต่าง ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของข้อมูล ตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2566 แสดงให้เห็นถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาเสียงและการสร้างภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองต่าง (สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2566) การใช้แพลตฟอร์มเช่น Facebook และ Twitter เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและความคิดเห็นทางการเมือง ทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีการกรองและปรับแต่งโดยกลุ่มอำนาจเหล่านี้

อิทธิพลของวัฒนธรรม วัฒนธรรมไทยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิธีการรับรู้และการตีความข้อมูลในสังคมออนไลน์ วัฒนธรรมการเคารพผู้ใหญ่และการรักษาหน้าตา (face-saving) มีผลต่อการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ในที่สาธารณะ ผู้ใช้งานมักจะหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นของกลุ่มหรือบุคคลที่มีอำนาจสูงกว่า (นิชกุล เสนาวงษ์, 2564) นอกจากนี้ วัฒนธรรมการแบ่งปันข้อมูลที่เน้นความบันเทิงและความสนุกสนานยังส่งผลให้เนื้อหาที่มีความบันเทิงได้รับความนิยมมากกว่าเนื้อหาที่มีความรู้เชิงลึก

กรณีทางด้านศึกษาการสื่อสารออนไลน์ในช่วงการเลือกตั้งปี 2566 การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2566 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของอิทธิพลของกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมต่อการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาเสียงและการสร้างภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง ทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีการกรองและปรับแต่งโดยกลุ่มอำนาจเหล่านี้ (สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2566) วัฒนธรรมการเคารพผู้ใหญ่ การรักษาหน้าตายังส่งผลให้ผู้ใช้งานหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นของกลุ่มหรือบุคคลที่มีอำนาจสูงกว่า

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้เห็นว่าวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคมออนไลน์ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดและความเชื่อของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต การที่สังคมออนไลน์มักจะเป็นพื้นที่ที่เน้นการเชื่อมต่อแบ่งปันความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ทำให้มุมมองที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มที่มีอำนาจสามารถปรากฏเด่นชัดในพื้นที่ออนไลน์ได้สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเลือกเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารที่สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่มที่มีอำนาจในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้เกิดการสร้างและการยอมรับความรู้ที่จำกัดอยู่ในกรอบความคิดของกลุ่มดังกล่าว ดังนั้นการสร้างความรู้ในสังคมออนไลน์จึงเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับอำนาจและวัฒนธรรมที่ปกครองสังคมออนไลน์ โดยอิทธิพลจากกลุ่มอำนาจและวัฒนธรรมสามารถกำหนดว่าใครจะได้รับโอกาสในการเผยแพร่ความรู้ และความรู้เหล่านั้นจะถูกตีความและยอมรับอย่างไรในสังคมดิจิทัล

ข้อเสนอใหม่เกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการเลือกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูล

สังคมปัจจุบันข้อมูลสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้ ความเชื่อถือในข้อมูลขึ้นอยู่กับประเด็นต่อไปนี้ แหล่งที่มาหรือกระบวนการเก็บข้อมูลซึ่งยังคงถูกกำหนดโดยกรอบทางสังคมที่ผู้รับข้อมูลใช้ในการตีความและประเมินค่าของข้อมูล การยอมรับข้อมูลที่ได้มาจากผลลัพธ์ของการประเมินเชิงเทคนิคมีความสัมพันธ์กับการเลือกรอบทางสังคมที่ผู้รับข้อมูลมีอยู่แล้ว การเลือกรอบดังกล่าวจึงมีบทบาทในการกำหนดว่าจะมีการยอมรับหรือปฏิเสธข้อมูลอย่างไร บทความฉบับนี้ได้เสนอแนวทางใหม่ในการพิจารณาเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยไม่เพียงแต่พิจารณาแหล่งที่มาหรือวิธีการเก็บข้อมูลเท่านั้น แต่จะพิจารณาผลกระทบของกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการตีความข้อมูลที่มีการเผยแพร่ในวงกว้างของสังคมปัจจุบัน การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกรอบทางสังคมกับการยอมรับข้อมูลจะช่วยเพิ่มความเข้าใจในปรากฏการณ์การรับรู้ข้อมูลในสังคมยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในกรณีข้อมูลที่ได้รับนั้นมีความขัดแย้งหรือถูกบิดเบือนภายใต้กรอบความเชื่อและอุดมการณ์ของกลุ่มคน

ข้อเสนอใหม่จึงมุ่งหวังที่เสนอกรอบการประเมินที่มีความหลากหลายและปรับตัวตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้กระบวนการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลไม่ถูกจำกัดอยู่แค่ในแง่มุมทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่ยังคำนึงถึงความซับซ้อนของปัจจัยทางสังคมที่มีบทบาทในการตัดสินใจยอมรับข้อมูลในทุกระดับของสังคมประกอบไปด้วย

1. เกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ข้อเสนอใหม่เกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสังคมปัจจุบัน เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงลักษณะของข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูล การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น

เกณฑ์หลักที่หนึ่งคือ แหล่งที่มาของข้อมูล (Source Credibility) เป็นแหล่งข้อมูลที่มีผู้เข้าใช้หรือสืบค้นข้อมูลจำนวนมากรวมไปถึงชื่อเสียงของแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลทั้งนี้จำเป็นมีการตรวจสอบถึงความสอดคล้องของข้อมูลกับข้อมูลที่มีอยู่ในแหล่งอื่น ๆ ซึ่งการตรวจสอบช่วยให้เราสามารถระบุได้ว่าข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่

เกณฑ์ที่สอง คือ ความโปร่งใสและความเป็นกลางของข้อมูล (Transparency and Objectivity) ข้อมูลที่น่าเชื่อถือควรมีการเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูล วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล รวมถึงข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ที่ได้ยังจำเป็นต้องพิจารณาถึงการตรวจสอบทบทวนข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เพื่อยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เกณฑ์ที่สามเป็นการตรวจสอบย้อนกลับของข้อมูล (Traceability) ถือเป็นเกณฑ์สำคัญที่ช่วยในการประเมินความน่าเชื่อถือ โดยสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและกระบวนการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะทำให้ข้อมูลนั้นสามารถพิสูจน์ได้ถึงความถูกต้องและมีความมีเหตุผลในการใช้งานด้วยการพิจารณาเกณฑ์ทั้งสามประเด็นนี้อย่างรอบคอบจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่จะสืบค้นหรือต้องการรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูล

การเลือกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในสังคมโลกปัจจุบันที่ข้อมูลมีการไหลเวียนอย่างรวดเร็วผ่านช่องทางต่าง ๆ ภายใต้อินเทอร์เน็ต การตีความและการยอมรับข้อมูลขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูลและกรอบทางสังคมที่บุคคลนำมาใช้ในการตัดสินใจ กรอบทางสังคม (social framing) หมายถึงวิธีการที่บุคคลหรือกลุ่มสังคมใช้ในการตีความข้อมูลผ่านมุมมองหรือค่านิยมที่มีอยู่ในสังคม ทำให้ส่งผลกระทบต่อกรอบหรือปฏิเสธข้อมูล โดยการเลือกรอบทางสังคมได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรม ความเชื่อส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ในกลุ่มสังคม อุดมการณ์ทางการเมือง จากการศึกษากรอบทางสังคมในบริบทของการรับข้อมูล เห็นว่าการเลือกรอบที่สอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อที่มีอยู่ในกลุ่มสังคมเดียวกันจะส่งผลให้ข้อมูลถูกยอมรับและเชื่อถือมากขึ้น ในขณะที่กรอบที่ขัดแย้งกับความเชื่อเดิมของบุคคลจะส่งผลให้ข้อมูลนั้นถูกมองข้ามหรือปฏิเสธ และการเลือกรอบทางสังคมยังเกี่ยวข้องกับการสร้างหรือเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มสังคม ซึ่งทำให้การตัดสินใจในการยอมรับข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีทั้งความซับซ้อนและมีความเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างไม่หยุดนิ่ง ในส่วนของการศึกษาทางญาณวิทยา การเข้าใจบทบาทของกรอบทางสังคมในการยอมรับข้อมูลทำให้เราเข้าใจถึงกระบวนการของความรู้และความเชื่อในสังคม และสามารถนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ในการปรับปรุงการสื่อสารข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

บทสรุป

การศึกษายาญวิทยาเชิงสังคม “Social Epistemology” มุ่งเน้นการทำความเข้าใจวิถีที่สังคมสร้างและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งต่างจากการศึกษาในเชิงญาณวิทยาแบบเดิมที่สนใจและให้ความสำคัญกับการรับรู้ของบุคคล การรู้เชิงสังคมให้ความสำคัญกับกระบวนการที่สังคมและชุมชนร่วมมือกันในการสร้างความรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การท้าทายข้อคิดเห็นของกันและกันเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาในสังคมออนไลน์สำหรับบทความนี้พบว่าภายใต้อินเทอร์เน็ต สังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างและแลกเปลี่ยนความรู้แบบร่วมมือจากการใช้แพลตฟอร์ม เช่น โซเชียลมีเดีย ฟอรัม และบล็อกออนไลน์ ทำให้การเข้าถึงข้อมูล รวมไปถึงการเข้าถึงความคิดเห็นจากหลากหลายแหล่งที่มาเป็นไปได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง สังคมออนไลน์จึงกลายเป็นพื้นที่ ที่มีทั้งโอกาสและความท้าทายในการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะในเรื่องของความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการตรวจสอบข้อเท็จจริง

การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์เปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแบ่งปันความคิดเห็นได้อย่างรวดเร็วและไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่หรือเวลา อย่างไรก็ตาม ความหลากหลายของแหล่งข้อมูลและทัศนคติที่แตกต่างกันอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและคุณภาพของข้อมูลที่ได้รับ การอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นในสังคมออนไลน์สามารถเกิดขึ้นได้ในหลากหลายมุมมองทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์และในด้านที่อาจนำไปสู่การเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดหรือมีอคติ ในเชิงญาณวิทยาเชิงสังคม การพิจารณาบทบาทของเทคโนโลยีในกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้จะเน้นถึงการที่เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยสนับสนุนการกระจายความรู้ในรูปแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แต่ก็ต้องตระหนักถึงความเสี่ยงของการลำเอียงในข้อมูล การขาดการตรวจสอบความถูกต้อง และการสร้างค่านิยมที่ไม่สมดุลระหว่างกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์ยังต้องการกลไกในการประเมินคุณภาพข้อมูล เช่น ระบบการให้คะแนนข้อมูล หรือการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเชื่อถือข้อมูลอย่างขาดการพิจารณาจึงนำมาสู่ปัญหา ข่าวปลอมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในเดือนธันวาคม 2567 มีข่าวปลอมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ครีมรีดสีดวงทวารที่อ้างว่าสามารถยุบไว 3 เท่าโดยไม่ต้องผ่าตัด ข่าวนี้ถูกแชร์อย่างแพร่หลายในโซเชียลมีเดีย ทำให้ประชาชนหลายคนหลงเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดีอี) ได้ออกมาเตือนประชาชนว่าเป็นข่าวปลอมและขอให้ระมัดระวังในการแชร์ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (เดลินิวส์, 2567) และอีกหนึ่งข่าวที่มีผู้คนความสนใจมากคือข่าวปลอมเกี่ยวกับภัยพิบัติ: ในเดือนตุลาคม 2567 มีข่าวปลอมที่อ้างว่าประเทศไทยจะมีพายุเข้ามาถึง 24 ลูกในปี นี้ ข่าวนี้สร้างความตื่นตระหนกและความวิตกกังวลในหมู่ประชาชน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้ตรวจสอบและยืนยันว่าเป็นข่าวปลอม พร้อมทั้งขอให้ประชาชนตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ก่อนแชร์ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศกองบัญชาการกองทัพไทย, 2559) ปัญหาข่าวปลอมในสังคมไทยเป็นเรื่องที่น่ากังวลอย่างมาก โดยเฉพาะในยุคที่โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูล ข่าวปลอมมักถูกสร้างขึ้นเพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่าง เช่น การทำลายชื่อเสียงของบุคคลหรือองค์กร หรือเพื่อสร้างรายได้จากการโฆษณาในกรณีดังกล่าวข่าวปลอมรูปแบบนี้เป็นข่าวปลอม ที่มีเนื้อหาที่ชี้แนะให้เข้าใจผิด หรือเนื้อหาที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ทั้งหมด โดยมีผลกระทบสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายมิติ ตั้งแต่ระดับบุคคลที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและส่งผลเสียต่อชื่อเสียงและชีวิต แม้ว่าข่าวปลอมจะมีหน่วยงานที่มีการตรวจสอบข่าวอยู่แล้วแต่ข่าวหรือข้อมูลเหล่านี้กลับมีการแชร์และส่งต่ออย่างมากมายจนถูกมองว่าเป็นข่าวจริงก่อนมีการออกประกาศจากศูนย์ข่าวปลอมของประเทศไทยซึ่งมีความล่าช้าเนื่องจากต้องอาศัยผู้กดรายงานข่าวปลอมจึงจะมีการตรวจสอบข้อมูลนั้น ๆ นับว่ามีความล่าช้า หากว่าประชาชนหรือผู้เสพข้อมูลข่าวมีหลักเกณฑ์ของญาณวิทยาเชิงสังคมที่ได้เสนอไว้ในเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการเลือกกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูลจะสามารถทำให้รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

การรู้เชิงสังคมในสังคมออนไลน์มีความสำคัญในแง่ของการสร้างความรู้ร่วมกันที่เป็นไปอย่างโปร่งใสและมีคุณภาพ แม้ว่าในบางกรณีข้อมูลอาจจะถูกบิดเบือนหรือถูกเผยแพร่ในลักษณะที่ไม่สามารถยืนยันความถูกต้องได้ ดังนั้นบทความเรื่องการแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์จึงช่วยให้เราเข้าใจถึงกลไกการสร้างความรู้ในโลกดิจิทัล รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดจากการแพร่กระจายข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการรับรู้ของผู้คนเพื่อให้การแลกเปลี่ยนความรู้ในสังคมออนไลน์โดยการสร้างเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการเลือกกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูลซึ่งเป็นการพิจารณา ผ่านมุมมองทางญาณวิทยาเชิงสังคมประกอบการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล ความโปร่งใสและความเป็นกลางของข้อมูล การตรวจสอบย้อนกลับของข้อมูล และสำหรับกรอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับของข้อมูลจะมีการพิจารณาถึงการตีความข้อมูลผ่านมุมมองหรือค่านิยมที่มีอยู่ในสังคมที่นำมาสู่การยอมรับหรือปฏิเสธข้อมูลทั้งนี้ การเลือกกรอบทางสังคมได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรม ความเชื่อส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ในกลุ่มสังคม อุดมการณ์ทางการเมือง และการเข้าใจเรื่องการรู้เชิงสังคมในสังคมออนไลน์ช่วยให้เราเข้าใจการสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ในโลกออนไลน์และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันที่มีคุณภาพและยั่งยืนในสังคมดิจิทัลด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ณิขกุล เสนาวงษ์. (2564). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชันแซด ในยุค New Normal ในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).
- เดลินิวส์. (2567). *เปิด 10 อันดับข่าวปลอม ขอ ปชช.อย่าเชื่อ-แชร์ หวังสร้างความเข้าใจผิดในสังคม*. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/news/4186203/>.
- นักรบ นาคสุวรรณ. (2564). *การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาไทยในยุคดิจิทัล*. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(1), 490-502.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศกองบัญชาการกองทัพไทย. (2559). *“ข่าวปลอม” มหันตภัยร้ายจาก Social Network*. สืบค้นจาก https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/research_201612291482988188250499.pdf.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2566). *การศึกษาการสื่อสารออนไลน์ของสังคมไทยในปี 2566 สู่ข้อเสนอเพื่อบทบาทการสื่อสารออนไลน์ในการขับเคลื่อนสังคม*. สืบค้นจาก <https://www.thaimediafund.or.th/article-02052567/>.
- สุพัชรี ภู่อารมณ์, ศิรินทร มีขอบทอง และ ชิตพล ดีขุนทด. (2023). *การรู้ดิจิทัลและพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 13(2), 1-15.
- Anderson, C. (2012). *Makers: The new industrial revolution*. London: Random House.
- Bates, A. W. (2019). *Teaching in a digital age: Guidelines for teaching and learning*. Vancouver: Tony Bates Associates Ltd.
- Benkler, Y. (2006). *The wealth of networks: How social production transforms markets and freedom*. London: Yale University Press.
- Castells, M. (2013). *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press.
- Couldry, N., & Hepp, A. (2018). *The mediated construction of reality*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Fricker, M. (2007). *Epistemic injustice: Power and the ethics of knowing*. Oxford: Oxford University Press.
- Fuchs, C. (2021). *Social media: A critical introduction*. London: Sage.
- Goldman, A. (1999). *Knowledge in a social world*. Oxford: Oxford University Press.
- Haas, P. M. (1992). Epistemic communities and international policy coordination. *International Organization*, 46(1), 1-35.
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H., & Cook, J. (2017). Beyond Misinformation: Understanding and Coping with the "Post-Truth" Era. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 6(4), 353-369.
- Pennycook, G., & Rand, D. G. (2018). Fighting misinformation on social media using crowdsourced judgments of news source quality. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(46), 11576-11581.
- Stich, S., Mizumoto, M., & McCready, E. (Eds.). (2018). *Epistemology for the Rest of the World*. Oxford: Oxford University Press.
- Sunstein, C. (2018). *Republic: Divided democracy in the age of social media*. New Jersey: Princeton university press.
- Tufekci, Z. (2015). Algorithmic harms beyond Facebook and Google: Emergent challenges of computational agency. *Colorado Technology Law Journal*, 13, 203-218.

Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146-1151.

Wenger, E. (1999). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge university press.

Project-Based History Teaching for High School Students

Phrakhru Paphatsonkittikhun Chumkhot^{1*} and Vitthaya Thongdee¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: yatodchuay@hotmail.co.th

ABSTRACT

Project-based teaching is a student-centered teaching style, which is characterized by student independence creative investigation goal setting Collaboration, communication, and hands-on discovery Project-based teaching is commonly used in a variety of teaching disciplines, but it is still rarely found in teaching history. This article presents project-based history teaching for high school students. Teaching history has general goals consisting of 1) teaching for exams, 2) teaching to create awareness and ideology, 3) teaching history to understand the present, 4) teaching to understand historical processes, and 5) teaching to be a part of. To practice analytical and critical thinking Teaching history in Goals 3, 4, and 5 will itself lead to Goals 1,2. Therefore, teaching history to meet Goals 3, 4, and 5 requires teaching using a scaffolding method. The work is the basis for practicing self-investigation. Practice analysis Criticize with principles and reasons. This method is especially suitable for teaching high school as the workload is quite complex. However, teachers must consider teaching methods to suit the context of the students and the class, including the curriculum.

Keywords: Project-Based Teaching, Historical Methods, Student-Centered Learning, High School

การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

พระครูปลัดสรกิตติคุณ ชุมโคตร^{1*} และ วิทยา ทองดี¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: yatodchuay@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งโดดเด่นด้วยความเป็นอิสระของนักเรียน การสืบสวนอย่างสร้างสรรค์ การตั้งเป้าหมาย การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการสืบค้นด้วยการปฏิบัติจริง การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานมักใช้ในหลากหลายสาขาวิชาการสอน แต่ยังไม่ค่อยพบมากนักในการสอนประวัติศาสตร์ บทความนี้นำเสนอการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การสอนประวัติศาสตร์นั้นมีเป้าหมายทั่วไปประกอบด้วย 1) การสอนเพื่อสอบ 2) การสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกและอุดมการณ์ 3) การสอนประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจปัจจุบัน 4) การสอนเพื่อเข้าใจกระบวนการทางประวัติศาสตร์ และ 5) การสอนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการฝึกการคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ การสอนประวัติศาสตร์ในเป้าหมายที่ 3, 4 และ 5 จะนำไปสู่เป้าหมายที่ 1 และ 2 ด้วยตัวมันเอง ดังนั้น การสอนประวัติศาสตร์เพื่อเป็นไปในเป้าหมายที่ 3, 4 และ 5 จึงจำเป็นต้องอาศัยการสอนด้วยวิธีการใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อฝึกการสืบสวนหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างมีหลักการและเหตุผล วิธีการนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการสอนมัธยมศึกษาตอนปลายอันเนื่องมาจากภาระงานที่ได้รับมอบหมายค่อนข้างจะเป็นภาระงานที่ซับซ้อน ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องพิจารณาแนวทางการสอนให้เข้ากับ บริบทของผู้เรียนและชั้นเรียนรวมถึงหลักสูตรด้วย

คำสำคัญ: การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน, วิธีการทางประวัติศาสตร์, การเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, มัธยมศึกษาตอนปลาย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) คือการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเชื่อว่านักเรียนจะได้รับความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นผ่านการสำรวจความท้าทายและปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงอย่างกระตือรือร้นในหัวข้อนั้น ๆ การสอนเช่นนี้ตรงกันข้ามกับการใช้ตำราเรียน เอกสารประกอบการสอน การสอนแบบท่องจำ หรือการสอนที่นำโดยครู แต่การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานจะนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นที่ยอมรับหรือแสดงให้เห็นเส้นทางสู่ความรู้ที่ราบรื่นโดยตั้งคำถาม ปัญหาหรือสถานการณ์แทน (Vogler, et al., 2018) และถ้าหากเราถือเสียว่าการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถตีความได้ว่าเป็นกระบวนการเชิงบวกที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง เพื่อว่าในขั้นตอนสุดท้าย และผู้เรียนจะได้รับทักษะความสามารถ และความเข้าใจใหม่ ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน มากไปกว่านั้นการเรียนรู้คือความช่วยเหลือจากครูเพื่อให้กระบวนการได้มาซึ่งความรู้สามารถเกิดขึ้นได้ การเรียนรู้ทักษะและอุปนิสัยตลอดจนการสร้างทัศนคติและความเชื่อในนักเรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น สามารถสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ เหตุการณ์ และข้อมูลที่มีอยู่มากยิ่งขึ้น (Djameludin, 2019) แนวคิดของการสอนแบบ PBL แสดงถึงการทำงานร่วมกันของครูตั้งแต่สองคนขึ้นไปในระดับเฉพาะเมื่อมีการร่วมกันวางแผน นำไปปฏิบัติ และ/หรือประเมินหลักสูตร (Carpenter et al., 2007) ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมและการสนทนาแบบไตร่ตรอง (Chang & Lee, 2010) แสดงให้เห็นว่าแนวทาง PBL ช่วยให้ครูที่ไม่มีประสบการณ์มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณค่า และสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพและส่วนบุคคลของพวกเขา (Tsybulsky & Muchnik-Rozanov, 2019)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (Historical Thinking Skills) นั้น ถือว่าเป็นความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่เต็มไปด้วยการคิดโดยการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจรรณญาณจากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (Van Sledright, 2010) ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ 5 ประการได้แก่

- 1) การคิดตามลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ (Chronological Thinking)
- 2) ความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ (Historical Comprehension)
- 3) การวิเคราะห์และตีความทางประวัติศาสตร์ (Historical Analysis and Interpretation)
- 4) ความสามารถในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research Capabilities) และ
- 5) การวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และการวินิจฉัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Issues-Analysis and Decision-Making)

ทักษะเหล่านี้จะสามารถช่วยให้เกิดการคิดอันเป็นทักษะขั้นสูงที่ใช้ในการจัดการความรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนโดยที่ต้องใช้คำถามในระดับสูงเพื่อนำไปสู่การหาคำตอบการสืบค้นเอกสารแล้วนำมาพิจารณาตรวจสอบการวิเคราะห์หลักฐานต่าง ๆ ผนวกกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสร้างสรรค์และเปรียบเทียบกับเอกสารต่าง ๆ ในมิติของเวลา (Weinberg, 2001) ที่ผ่านมาการเรียนรู้อิงประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนมีการใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อการสอนหลัก แต่ด้วยข้อจำกัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการตีความหลักฐานการรับรู้ภาษาทางประวัติศาสตร์ ความซับซ้อนของข้อเท็จจริงที่มีมาก เนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรม การใช้เส้นลำดับเวลาที่มีการแสดงเหตุและผลอย่างซับซ้อน รวมทั้งนำเสนอข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศ โดยพยายามเน้นความสัมพันธ์ของชาติในรูปแบบของสงครามที่มีผู้แพ้และผู้ชนะ แต่ละฝ่ายพยายามแสดงการครอบงำประเทศเพื่อนบ้านด้วยจุดดีหรือจุดเด่นของตน ขณะที่อีกฝ่ายพยายามสร้างชาตินิยมจากบาดแผลที่เคยถูกกระทำในอดีต (วิบูล ลินธุมลย์, 2554) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นเพียงแค่นี้หนังสือเรียนอย่างเดียวจึงไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีกรอบความคิดที่แคบ (รัชนิกร หงส์พันธ์, 2549)

จากการอธิบายข้างต้นจะเห็นว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) เป็นแนวทางที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการสำรวจปัญหาในโลกจริง ซึ่งสามารถส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการพัฒนาทักษะได้ดีกว่าการสอนแบบท่องจำหรือการใช้หนังสือเรียนเพียงอย่างเดียว แนวทางนี้ยังสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมกันเพื่อวางแผนและประเมินผล ซึ่งส่งผลดีต่อพัฒนาการของครูและนักเรียน การนำ PBL มาใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์และตีความเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การวิจัย และการตัดสินใจ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน โดยไม่ถูกจำกัดอยู่แค่ในกรอบของหนังสือเรียน มากไปกว่านั้นการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (PBL) เหมาะสมสำหรับระดับมัธยมศึกษาเพราะช่วงวัยนี้ นักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้มากขึ้น PBL ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการสำรวจและแก้ปัญหาในโลกจริง ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การทำโครงงานยังช่วยให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้จากหลายวิชาและพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น การจัดการเวลาและการค้นคว้า ที่มีความสำคัญในระดับมัธยมศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมสู่การศึกษาและชีวิตในอนาคต

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) มีคุณูปการสำคัญต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์ ทำให้นักเรียนสามารถตั้งคำถาม ตรวจสอบข้อมูล และสร้างข้อสรุปจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้าและนำเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารผ่านการทำโครงงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังช่วยเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบัน ทำให้ประวัติศาสตร์มีความหมายและเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของนักเรียนมากขึ้น การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน ลดการพึ่งพาการท่องจำและเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านวิชาการและการดำเนินชีวิต

ในบทความนี้มีจุดมุ่งหมายคือ ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นในการค้นคว้าหาความรู้และสามารถจัดหาความรู้เพื่อตอบโจทย์และตอบคำถามของการค้นคว้าหาความรู้ได้ ในบทความนี้ ผู้เขียนจะแบ่งส่วนออกเป็น 4 ส่วนหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย ส่วนแรก เป็นการนำเสนอการสอนประวัติศาสตร์มีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร ซึ่งจะชี้ให้เห็นเป้าหมายสำคัญของการสอนสาระประวัติศาสตร์ในสังคมศึกษา ส่วนที่สองจะนำเสนอการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ส่วนที่สามจะนำเสนอแนวทางการนำเอาการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งคุณค่าในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ และส่วนที่สี่ส่วนสุดท้ายจะสรุปให้เห็นภาพรวมของบทความทั้งหมด

เป้าหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

ในบทความเรื่อง The aims of history teaching ของนักวิชาการอย่าง M. J. Molteno (2007) เขาได้ทำการอภิปรายความสำคัญของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ดังนี้

1) การเรียนเพื่อทดสอบ นักเรียนมักเรียนประวัติศาสตร์เพราะต้องการสอบผ่าน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในระบบการศึกษาและการทำงาน ครูจึงต้องปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและข้อสอบ แต่ยังมีคามยึดหยุ่นในการเลือกเนื้อหาที่สำคัญตามดุลยพินิจของตนเอง (Molteno, 2007)

2) การเรียนการสอนเพื่ออุดมการณ์และการสร้างแรงบันดาลใจให้กับความรักชาติ การสอนประวัติศาสตร์มักถูกใช้เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ของชาติ ครูจึงต้องตรวจสอบหลักสูตรอย่างมีวิจารณญาณเพื่อตรวจสอบว่ามีสมมติฐานทางอุดมการณ์อะไรบ้างที่ซ่อนอยู่ หากครูไม่เห็นด้วยกับหลักสูตร ก็สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาได้ แต่ต้องมีความซื่อสัตย์ทางประวัติศาสตร์ (Molteno, 2007; เด่นพงษ์ แสนคำ, 2561) ผลกระทบของเป้าหมายนี้ที่มีต่อหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ถือว่ามีความชัดเจน จากการศึกษาและผลลัพธ์เชิงประจักษ์พบว่า โรงเรียนในอังกฤษใช้เวลาเรียนรู้ประวัติศาสตร์อังกฤษมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ โรงเรียนในฝรั่งเศสเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศส โรงเรียนแอฟริกาใต้ก็พยายามมุ่งเน้นสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์แอฟริกาใต้ แม้ว่าครูไม่ประสงค์ให้นักเรียนคิดเช่นนั้น พวกเขาจะต้องรู้สึกว่ามีเรื่องสำคัญ ๆ เกิดขึ้นในประเทศของตนมากกว่าที่อื่น ๆ แต่กระนั้นพวกเขาก็จำยอมในการสอนตามหลักสูตรเพื่อสุดท้ายก็เป็นไปเพื่อการสอบ แต่ความภาคภูมิใจของชาติไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายทางอุดมการณ์ของครูสอนประวัติศาสตร์เท่านั้น

3) การเรียนประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจปัจจุบัน การเรียนประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบันและต้นกำเนิดของสภาพแวดล้อมรอบตัว การเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จะทำให้เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ในชีวิตจริงได้ชัดเจนขึ้น (Molteno, 2007)

4) เข้าใจกระบวนการทางประวัติศาสตร์ หลักสูตรบางส่วนมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางอารยธรรม เช่น จากยุคหินไปจนถึงยุคอุตสาหกรรม ครูสามารถใช้บทเรียนนี้เพื่อให้เกิดความสงสัยในแนวคิดของการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อมนุษยชาติทั้งในแง่บวกและลบ (Molteno, 2007)

จากบทความเรื่อง "The aims of history teaching" ของ M.J. Molteno (2007) อธิบายถึงความสำคัญของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ โดยเน้นว่าการสอบเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับนักเรียน ซึ่งครูต้องรับผิดชอบในการเตรียมตัวสอบ แม้หลักสูตรจะไม่ครอบคลุมทั้งหมด แต่ครูก็สามารถปรับเนื้อหาได้ตามดุลยพินิจ ทั้งนี้ การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ยังมีบทบาทในการเสริมสร้างอุดมการณ์ เช่น ความรักชาติ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงปัจจุบันผ่านการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันและส่งผลกระทบต่อความเข้าใจในตัวตนและสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตามเราควรเพิ่มเป้าหมายของการสอนประวัติศาสตร์เข้ามาอีก 1 ประการ คือ

5) การเรียนประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในการฝึกการคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าการเรียนประวัติศาสตร์มีเป้าหมายประการหนึ่งคือ การฝึกฝนเกี่ยวกับการคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงวิจารณ์ เนื่องจากประวัติศาสตร์คือการศึกษาอดีตที่ผ่านมา เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เราสงสัย โดยนัยแล้ว การสอนประวัติศาสตร์เพื่อหาข้อสรุปกับสิ่งที่เราสงสัยสามารถค้นหาได้ด้วยการอ้างอิงหลักฐานทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง การเรียนการสอน

ประวัติศาสตร์จึงถึงเป็นการค้นคว้า ได้แย้ง หักล้างความเชื่อเดิมด้วยหลักฐานและการวิเคราะห์ เช่น การให้นักเรียนตั้งโจทย์ที่ตนเองสนใจในเชิงประวัติศาสตร์ประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นักเรียนอาจจะตั้งได้หลากหลาย อาทิ

- พัฒนาการทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามในการหาเสียงระหว่าง พ.ศ. 2525-2565
- พัฒนาการทางเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนสินค้าการเกษตรในจังหวัดขอนแก่นระหว่าง พ.ศ. 2500-2540
- พัฒนาการทางความเชื่อและการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเรื่องผีในสังคมอีสานในอดีตถึงปัจจุบัน

เมื่อมีหัวข้อเหล่านี้หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่เป็นคำถามที่นักเรียนสนใจ พวกเขาจำเป็นต้องค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อที่จะโต้แย้งข้อมูลที่นำเสนอเอาไว้ก่อนหน้าด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ถือเป็น การฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงเหตุผลพร้อมทั้งการนำเสนอข้อค้นพบของตนเองออกมาได้ การศึกษาประวัติศาสตร์จึงเป็นการฝึกให้มีความคิดเชิงวิจารณ์ วิพากษ์ ด้วยการอ้างหลักฐานและเหตุผลเพื่อวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

การเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานคืออะไร

1. ความหมายของการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

จอห์น ดิวอี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในผู้เสนอการสอนโดยใช้โครงงานเป็นในยุคนั้น ๆ หรืออย่างน้อยก็หลักการของการศึกษาผ่านแนวคิด "การเรียนรู้จากการทำ" ใน My Pedagogical Creed (1897) ดิวอี้ได้แจกแจงความเชื่อของเขารวมถึงมุมมองที่ว่า "ครูไม่ได้อยู่ในโรงเรียนเพื่อกำหนดความคิดบางอย่างหรือสร้างนิสัยบางอย่างในตัวเด็ก แต่อยู่ในฐานะสมาชิกของชุมชนเพื่อเลือกอิทธิพลที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กและช่วยเหลือเขาในการตอบสนองต่อสิ่งเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม" จากนั้นก็มีการพัฒนาความคิดของดิวอี้ต่อจนกลายมาเป็นการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานโดย วิลเลียม เอิร์ด คิลแพทริก ซึ่งก็คือให้นักเรียนลงมือทำโดยครูกับนักเรียนร่วมกันเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน โดยมีปัญหาในเรื่องหนึ่ง ๆ ที่นักเรียนสนใจทำเพื่อค้นคว้าหาความรู้ (Beckett, & Slater, 2019)

นอกจากนี้การเรียนรู้จากการใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) ยังเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการคอนสตรัคติวิสต์สามประการ คือ การเรียนรู้เป็นแบบเฉพาะบริบท ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ และบรรลุเป้าหมายผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการแบ่งปันความรู้และความเข้าใจ (Cocco, 2006) ถือเป็น การเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีบริบทของการเรียนรู้ผ่านคำถามและปัญหาที่แท้จริงในการปฏิบัติงานในโลกแห่งความเป็นจริง (Al-Balushi & Al-Aamri, 2014) ที่นำไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Wurdinger, Haar, Hugg, & Bezon, 2007) PBL เป็นรูปแบบหนึ่งของการสอนมีความเชื่อมโยงที่ชัดเจนกับแนวทางการสอนอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหรือ Problem based learning (Helle, Tynjälä, & Olkinuora, 2006) จุดเน้นในทั้งสองอย่างคือการให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการนี้บรรลุเป้าหมายร่วมกันผ่านการทำงานร่วมกันในการมีส่วนร่วมกับโครงงาน นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาที่ต้องแก้ไขเพื่อสร้างและนำเสนอผลงานขั้นสุดท้ายเพื่อตอบคำถาม ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างทั้งสองก็คือ ในขณะที่นักเรียนในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะเน้นที่กระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก แต่ PBL จำเป็นต้องถึงจุดสูงสุดในผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย (ดู Blumenfeld et al., 1991) คือสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมา (Kokotsaki, Menzies, & Wiggins, 2016)

2. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่เหมาะสมประมาณ 3-4 คนต่อกลุ่ม โดยทั่วไปการจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การระบุปัญหา ผู้เรียนต้องคิดและเลือกหัวข้อโครงงานด้วยตนเองว่าต้องการเรียนรู้อะไร ทำไมคุณถึงอยากเรียนรู้? หัวข้อโครงงานมักเกิดขึ้นจากคำถาม ข้อสงสัย หรือความอยากรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ หัวข้อโครงการของคุณควรเฉพาะเจาะจงและชัดเจน เมื่อมีคนเห็นชื่อ พวกเขาจะเข้าใจและรู้ว่าโปรแกรมนี้เกี่ยวกับอะไร การระบุหัวข้อโครงการ มีแหล่งข้อมูลเพื่อกระตุ้นความคิดและความสนใจ มีแหล่งข้อมูลมากมาย เช่น การอ่านหนังสือ เอกสาร บทความ

การเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ การฟังบรรยายวิชาการ การเยี่ยมชมนิทรรศการ การประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ พุดคุยกับบุคคลต่าง ๆ หรือสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ รอบตัว เป็นต้น

2.2 การตกลงหรือคิดหาแนวทางแก้ไขและแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ (เช่น ทำอย่างไรจึงจะบรรลุแนวทางแก้ไข) ผู้เรียนจะต้องมีแนวทางในการแก้ปัญหาว่าจะใช้แนวคิดอะไร จะกำหนดขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าอย่างไร และจะมีการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวอย่างไรจึงจะทำให้เกิดการแก้ปัญหาและได้คำตอบออกมา

2.3 การออกแบบและพัฒนาต้นแบบของวิธีการแก้ปัญหา นักเรียนจะต้องดำเนินการหาแนวทางการสรุปผลการศึกษาจากการทำโครงงาน เพื่อให้เห็นว่ามีปัญหาอะไรในการศึกษาค้นคว้า มีอุปสรรคอะไรในการศึกษาค้นคว้า และสามารถวางแผนทางการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาและออกแบบวิธีการตอบปัญหาเพื่อหาคำตอบให้ได้ เนื่องจาก การสร้างประโยชน์จากผลงานจากการเรียนรู้ Project based learning เป็นการพัฒนางานทั้งในด้านผลงาน (ผลิตภัณฑ์) และเป็นวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้ การวิจัย การวิจัยและพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมูลค่าของงานโดยการผสมความรู้ต่าง ๆ และคำว่า “คุณค่า” ไม่เพียงแต่หมายถึงราคาของสิ่งของเท่านั้น ยังหมายถึงคุณค่าทางอารมณ์ที่ได้รับจากการประเมินคุณค่าของบางสิ่งบางอย่างด้วย หากผลงานที่พัฒนาขึ้นเป็นเรื่องแปลกใหม่ไม่มีใครเคยคิดจะทำมาก่อน ผู้สร้างจะได้รับผลงานใหม่ ๆ ที่เรียกว่า นวัตกรรม ซึ่งเป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สร้าง และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย นอกจากนี้ คุณยังอาจได้รับประโยชน์จากการพัฒนาผลงานของคุณต่อไปโดยแสดงต่อสาธารณะอีกด้วย หรือเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต

2.4 ปรับปรุงแนวทางการแก้ปัญหาตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอน และ/หรือเพื่อนร่วมงาน หลังจากที่ได้ผลงานแล้ว ผู้เรียนจะต้องนำเอาผลงานไปเข้าสู่กระบวนการประเมิน เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกันในชุมชนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานในวิชาประวัติศาสตร์

การสอนประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการสอนที่เน้นการสืบค้นหาความจริงชุดหนึ่งจากสมมติฐานในปัจจุบัน สิ่งนี้สอดคล้องกับเป้าหมายของการสอนประวัติศาสตร์ที่ว่า สอนประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจกระบวนการทางประวัติศาสตร์ โดยการสอนจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนโดยกำหนดประเด็นศึกษา ชี้แจงแนวทางการสืบสวนหาความรู้จากเอกสาร แนวทางการตีความ และการนำเสนอ โดยการสอนนี้จะใช้วิธีการแบบสืบสวนหาความรู้ หนึ่งในการสอนที่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนคือการฝึกฝนผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากนักเรียนเป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา การค้นคว้าในสถานที่จริงอาจลำบาก ดังนั้น จะต้องค้นคว้าผ่านสื่อออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือที่สุด โดยนักเรียนจะรับบทเป็นนักสืบประวัติศาสตร์ ขับเคลื่อนการสืบสวนแต่ละครั้ง ติดตามเบาะแสในการค้นหาคำอธิบาย ในความก้าวหน้าผ่านความลึกกลับของประวัติศาสตร์ นักเรียนจะพัฒนาทักษะการสืบสวนที่หลากหลายของนักประวัติศาสตร์ ในขณะที่พวกเขาตั้งสมมติฐานโต้แย้งประเด็นต่าง ๆ กัน ใช้การอนุมานเชิงตรรกะ ประเมินหลักฐาน และสรุปผล นักเรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองในบริบทที่เปิดกว้าง ทำทนาย และสร้างแรงบันดาลใจของพวกเขา

ในแง่นี้ ศศิพัชร จำปา (2562) ชี้ว่าในการจัดการเรียนการสอนควรแนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นกระบวนการสืบสวนทางประวัติศาสตร์ (Historical Inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีเหตุผลและวางอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงจากข้อมูลหลักฐานขั้นต้นและชั้นรอง เพื่อผู้เรียนได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้และเนื้อหาความรู้ประวัติศาสตร์ และเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองเป้าหมายของสาขาวิชาที่ควรทำให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนตั้งแต่ต้นในทุกกระบวนการศึกษา ทั้งยังสอดคล้องกับความคาดหวังของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจนเกิดความรู้ได้ด้วยตนเองและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ฯ ด้วย การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เกิดการค้นคว้า การสืบค้น และการแสวงหาแนวทางการหาคำตอบต่อปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่แปลกใหม่ เช่นเดียวกันนี้ การสอนประวัติศาสตร์แบบสืบค้นและสืบสอบหาความรู้ยังเกิดผลกระทบและมีประสิทธิผลโดยตรงกับผู้เรียน ดังที่เพ็ญพนา พ่วงแพ และ ศศิพัชร จำปา (2558) กล่าวว่า การสอนประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึง

ความเป็นเหตุเป็นผลในสังคมมนุษย์รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ และตัดสินใจ โดยรู้จักนำเอาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในปัจจุบันแล้วทำการวิเคราะห์เหตุ ที่มา และผลที่เกิดเพื่อนำไปสู่การวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับอนาคตต่อไปรวมทั้งสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างกลมกลืน ผู้สอนจำเป็นต้องมีเทคนิคการสอน และจัดกิจกรรม ที่หลากหลายปรับเปลี่ยนไปตามเนื้อหาสาระ เพื่อฝึกทักษะการคิดในรูปแบบต่าง ๆ เน้นให้นักเรียนรู้จักคิด อย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้มีปัญญา พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ที่โลก มีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคสารสนเทศ

เราสามารถที่จะเปรียบเทียบการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานสัมพันธ์กับการหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ว่าทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบแนวทางการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เกณฑ์	การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน	วิธีการทางประวัติศาสตร์
เป้าหมาย	จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างขีดความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนในการทำงานผ่านปัญหาที่ตั้งเอาไว้และค้นหาคำตอบของปัญหานั้นด้วยวิธีการลงมือทำโครงงานและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	นักประวัติศาสตร์ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อรวบรวมหลักฐานของเหตุการณ์ในอดีต ประเมินหลักฐาน และตีความสิ่งที่หลักฐานเปิดเผยเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์
วิธีการ	ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก 1. การระบุปัญหา 2. การตกลงหรือคิดหาแนวทางแก้ไขและแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ 3. การออกแบบและพัฒนาต้นแบบของวิธีการแก้ปัญหา 4. ปรับปรุงแนวทางการแก้ปัญหาตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอน และ/หรือเพื่อนร่วมงาน	ประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาดังนี้ 1. ระบุหัวข้อสำหรับการศึกษาค้นคว้า 2. การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 3. การวิเคราะห์หลักฐาน 4. การเลือกหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว 5. การพิสูจน์และจัดการหลักฐาน 6. การตีความหลักฐาน 7. การนำเสนอผลการค้นคว้าและการเขียนประวัติศาสตร์
ผลลัพธ์	การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning : PBL) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจได้ตามความต้องการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา การทำงานอย่างมีระบบ การวางแผนการคิดวิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถสรุปมาเป็นองค์ความรู้ของตนเอง (พิมพ์ลักษณ์ โมรา, 2561) รวมถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถสร้างการเรียนรู้ตัดสินข้อมูลด้วยหลักการ เหตุผล และหลักฐานทางวิชาการได้ (เพ็ญญา สีสุกอง และนิลมนี พิทักษ์, 2563)	วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นกระบวนการขั้นตอนในการค้นคว้าหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ มิใช่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิธีการหรือขั้นตอนในการหาความรู้เช่นนี้ จะนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อสรุปทางประวัติศาสตร์บางประการในการตอบคำถามที่เราสนใจ นอกจากนี้วิธีการทางประวัติศาสตร์นอกจากจะเป็นการหาคำตอบต่อคำถามทางประวัติศาสตร์ที่เราสนใจแล้ว วิธีการทางประวัติศาสตร์ยังเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้เราสามารถโต้แย้งกับข้อสรุปและวิธีคิดอันเนื่องมาจากการศึกษาก่อนหน้านี้ได้ นับว่าเป็นการช่วยให้เกิดข้อถกเถียงและมุมมองใหม่ ๆ อันเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าและวิธีการทางประวัติศาสตร์

ที่มา: (พิมพ์ลักษณ์ โมรา, 2561; เพ็ญญา สีสุกอง และนิลมนี พิทักษ์, 2563)

จากตารางที่ 1 พบว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานในแง่ของเป้าหมายนั้น คุณจะมีทิศทางหรือแนวโน้มเป็นไปในทางเดียวกันและคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานจะมุ่งเน้นการสร้างทักษะการค้นคว้าจากความสนใจของผู้เรียนเอง และมุ่งตอบคำถามจากประเด็นปัญหาที่ตัวผู้เรียนมีความสนใจ ทั้งนี้ก็

เพื่อที่จะเสาะหาความรู้ใหม่เป็นสำคัญ เช่นเดียวกันกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก็เป็นไปเพื่อตอบคำถาม ประเมินค่า ตีความ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ ส่วนวิธีการนั้นแม้จะไม่สามารถหาพบกันได้อย่างสนิทก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การสอนด้วยการใช้โครงงานเป็นฐานจะสามารถเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริงของการใช้งานจริงผ่านการเรียนประวัติศาสตร์ตามปรัชญาการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ได้ นั่นคือ “ห้องเรียนจะต้องจำลองสถานการณ์ในโลกเสมือนจริง” นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในหลายชิ้นว่า การใช้การสอนแบบโครงงานเป็นฐานมีความสอดคล้องกันและช่วยทำให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างชัดในการสอนผ่านวิธีการทางประวัติศาสตร์และการคิดในเชิงประวัติศาสตร์ (De La Paz, & Hernández-Ramos, 2013; Rahim, et al., 2019; Lim, et al., 2023) และที่สำคัญยิ่งคือผลลัพธ์นอกจากจะสามารถให้คำตอบได้แล้ว ทั้งวิธีการทางประวัติศาสตร์และการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานยังสามารถส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์อันเป็นพื้นฐานสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้ด้วย การประยุกต์ใช้การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับวิชาประวัติศาสตร์ ขึ้นอยู่กับผู้สอนและผู้เรียนที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการของวิธีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญที่สุด

บทสรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานมักจะถูกละเลยในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ แต่ในความเป็นจริงแล้วการสอนวิชาประวัติศาสตร์มีศักยภาพในการใช้โครงงานเป็นฐาน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาที่เป้าหมายของการสอนวิชาประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจกระบวนการทางประวัติศาสตร์ และการเรียนประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในการฝึกการคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ ทั้งนี้ การเลือกใช้การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความเหมาะสม เนื่องจากช่วงชั้นนี้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ข้อมูล และการทำงานที่ต้องการความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายยังสามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายแหล่งเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์

อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและรองรับข้อเสนอในบทความนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project-Based Learning: PBL) สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ผลการศึกษาของ Grant (2002) พบว่า PBL ช่วยเพิ่มความสนใจของนักเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ และส่งเสริมให้พวกเขามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงลึกมากขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Thomas (2000) ยังแสดงให้เห็นว่า PBL ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการศึกษาของนักประวัติศาสตร์

ในส่วนของความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ PBL กับนักเรียนในช่วงชั้นอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือประถมศึกษา ผู้เขียนเห็นว่าสามารถปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ตัวอย่างเช่น การลดความซับซ้อนของหัวข้อโครงงาน การจัดสรรเวลาที่มากขึ้นสำหรับการให้คำแนะนำ และการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ดังนั้น การนำเอาการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานมาใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ยังมีศักยภาพที่จะปรับใช้ในชั้นอื่น หากมีการออกแบบที่เหมาะสมและมีหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- เด่นพงษ์ แสนคำ. (2561). การสร้างแนวคิดชาตินิยมไทยผ่านทางการศึกษา วัฒนธรรม และ งานนิพนธ์. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(3), 142-168.
- พิมพ์ลักษณ์ โมรา. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน: ทางเลือกในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 8(1), 42-52.

- เพ็ญญา สีสุกอง และ นิลมนิ พิทักษ์. (2563). การศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายวิชา ส 30233 เพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning). *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(4), 55-62.
- เพ็ญพนา พ่วงแพ และ ศศิพัชร จำปา. (2558). การสอนประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 47-56.
- รัชนิกร หงส์พันธ์. (2549). *กิจกรรมแบบสรรคส์สร้างความรู้กับสาระประวัติศาสตร์*. ใน วลัย พานิช (บรรณาธิการ), *ประมวลบทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุบล สินธุมาลัย. (2554). *การรับรู้ประวัติศาสตร์ความล้มพันธ์ไทย-ลาว: ผ่านแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยและลาวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (ค.ศ.1975-2009)*. (อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ศศิพัชร จำปา. (2562). กระบวนการสืบสวนและการตีความทางประวัติศาสตร์ : การเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติ การประวัติศาสตร์. *Humanities, Social Sciences, and Arts*, 12(5), 974-988.
- Al-Balushi, S. M., & Al-Aamri, S. S. (2014). The effect of environmental science projects on students' environmental knowledge and science attitudes. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 23(3), 213-227.
- Beckett, G., & Slater, T. (2019). *Global perspectives on project-based language learning, teaching, and assessment: Key approaches, technology tools, and frameworks*. Oxon: Routledge.
- Blumenfeld, P. C., Soloway, E., Marx, R. W., Krajcik, J. S., Guzdial, M., & Palincsar, A. (1991). Motivating project-based learning: Sustaining the doing, supporting the learning. *Educational psychologist*, 26(3-4), 369-398.
- Carpenter, D. M., Crawford, L., & Walden, R. (2007). Testing the efficacy of team teaching. *Learning Environments Research*, 10, 53-65.
- Chang, L. C., & Lee, G. C. (2010). A team-teaching model for practicing project-based learning in high school: Collaboration between computer and subject teachers. *Computers & Education*, 55(3), 961-969.
- Cocco, S. (2006). *Student leadership development: The contribution of project-based learning*. (Master's thesis. Victoria, BC: Royal Roads University,
- De La Paz, S., & Hernández-Ramos, P. (2013). Technology-enhanced project-based learning: Effects on historical thinking. *Journal of Special Education Technology*, 28(4), 1-14.
- Djamaludin, A. (2019). *Belajar dan Pembelajaran 4 Pilar Peningkatan Kompetensi Pedagogis*. Parepare: Kaffah Learning Center.
- Grant, M. M. (2002). Getting a grip on project-based learning: Theory, cases and recommendations. *Meridian: A middle school computer technologies journal*, 5(1), 83.
- Helle, L., Tynjälä, P., & Olkinuora, E. (2006). Project-based learning in post-secondary education—theory, practice and rubber sling shots. *Higher education*, 51, 287-314.
- Kokotsaki, D., Menzies, V., & Wiggins, A. (2016). Project-based learning: A review of the literature. *Improving schools*, 19(3), 267-277.
- Lim, S. W., Jawawi, R., Jaidin, J. H., & Roslan, R. (2023). Learning history through project-based learning. *Journal of Education and Learning*, 17(1), 67-75.

- Molteno, M. J. (1971). The aims of history teaching. *African Historical Review*, 3(1), 18-26.
- Rahim, M. Z. N. M., Ahmad, A. R., Awang, M. M., & Dahalan, S. C. (2019, October). Project-Based Learning: Improving Historical Thinking Skills Ability. In *The 2nd International Conference on Sustainable Development and Multi-Ethnic Society* (pp. 64-68). North Carolina: Redwhite Press.
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. San Rafael, CA: Autodesk Foundation.
- Tsybulsky, D., & Muchnik-Rozanov, Y. (2019). The development of student-teachers' professional identity while team-teaching science classes using a project-based learning approach: A multi-level analysis. *Teaching and Teacher Education*, 79, 48-59.
- VanSledright, A. (2010). What Does It Mean to Think Historically and How Do You Teach It?. *Social Studies Today Research and Practice*, 22(2), 113-120.
- Vogler, J. S., Thompson, P., Davis, D. W., Mayfield, B. E., Finley, P. M., & Yasseri, D. (2018). The hard work of soft skills: augmenting the project-based learning experience with interdisciplinary teamwork. *Instructional Science*, 46, 457-488.
- Weinberg, S. (2001). *Historical Thinking and Other Unnatural Acts: Charting the Future of Teaching the Past*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Wurdinger, S., Haar, J., Hugg, R., & Bezon, J. (2007). A qualitative study using project-based learning in a mainstream middle school. *Improving schools*, 10(2), 150-161.